

Prof. Safijurrahman El-Mubarekfuri

Lulishtja e dritave

Jeta e Profetit Muhamed (Lavdërimi dhe
paqja e Allahut
qoishin me të)

Titulli i librit në origjinal

روضة الأنوار

في سيرة النبي المختار ﷺ

(Rraudatul enuar
fi
siratin-nebij-jil mukhtar)

Autori: Prof. Safijurrahman Elmubarekfuri

Përkthyer nga një grup
pranë Shoqatës së Uakëfit Islamik

Botuar nga Shoqata e Uakëfit Islamik më 1999

Botim i ri i rishikuar, i përmirësuar dhe i plotësuar, 2018

Rishikuar, përmirësuar dhe plotësuar nga Azem Bardhoshi

Redaktor: Prof. dr. Hajri Shehu

Paraqitja grafike: Ilmi Shahu

PARATHËNIA E RIBOTIMIT

*Me emrin e Allahut,
Mëshirëplotit, Mëshiruesit*

Lavdia i takon vetëm Allahut të Lartësuar, Zotit të Gjithësisë. Lavdërimi dhe paqja qofshin për Muhamedin, që është dërguar mëshirë për të gjitha botët!

Profeti Muhamed (s.a.u.s.)¹ është më i nderuari i bijve të Ademit dhe vula e të gjithë profetëve. Dërgimi i tij është ngjarja më e madhe në historinë e njerëzimit. Dijetarët kanë përmendur mbi një mijë argumente që dëshmojnë për vërtetësinë e profetësisë së Muhamedit (s.a.u.s.). Një nga këto argumente të qarta është edhe vetë jetëshkrimi i tij. Kushdo që e lexon me çiltëri jetën e Profetit Muhamed (s.a.u.s.), bindet se Ai është i Dërguari i Allahut. Në jetëshkrimin e Profetit Muhamed (s.a.u.s.) vërejmë ndihmën e vazhdueshme të Allahut të Lartësuar për triumfin e thirrjes së tij, për suksesin e tij të madh në thirrjen e tij, për mposhtjen e të gjithë armiqve dhe të kundështarëve të Islamit, për ngadhënjimin e fesë së tij, për ngritjen e emrit të tij, për shpëtimin e tij nga të gjitha rreziqet dhe tentativat për ta vrarë. Profeti Muhamed (s.a.u.s.) ka folur me emrin e Allahut të Lartësuar dhe si i Dërguari i Tij. Do të kishte qenë e pamundur që Allahu t'i jepte atij gjithë këtë ndihmë, sukses, triumf, krenari dhe ngritje, nëse ai do të kishte qenë profet i rremë. Nuk i shkon lavdisë së Zotit të Lartësuar, fuqisë, urtësisë, drejtësisë, mëshirës dhe diturisë

---

¹ Sal-lall-llahu alejhi ue sel-lem (Lavdërimi dhe paqja e Allahut qofshin me të!)

së Tij ta lejojë një njeri, që mëton (pretendon) rrejshëm se është i Dërguari i Tij, të ketë triumf kaq të madh e mbi të gjithë kundërshtarët. Kushdo që i njeh Zotin e Atributet e Tij të larta dhe nuk e pranon Muhamedin (s.a.u.s.) si të Dërguar të Tij, pasi njihet me jetëshkrimin e Profetit Muhamed (s.a.u.s.) dhe ngadhënjimin e Islamit, në fakt, mendon keq për Allahun dhe shpif për Atributet e Tij të larta (Zoti na ruajtë nga kjo)! Në jetëshkrimin e Profetit Muhamed (s.a.u.s.) pasqyrohen morali i tij i përsosur e shumë të dhëna për të fshehtat që u përmbushën gjatë jetës së tij ose pasi ai ndërroi jetë. Aty tregohen edhe shumë mrekulli të tij.

Kur lexojmë jetëshkrimin e Profetit Muhamed (s.a.u.s.), jetojmë me të dhe me shokët e tij, a thua se po i përjetojmë me ta etapat e jetës së tij profetike, momentet e zbritjes së Shpalljes, ngjarjet, mundimet, sprovat, vuajtjet, torturat, përpjekjet, sakrificat, sukseset dhe fitoret. Prandaj njohja e jetës së Profetit (s.a.u.s.) na bën t'i duam më shumë atë dhe shokët e tij (kënaqësia e Allahut qoftë për ta!). Profeti (s.a.u.s.) është shembulli më i mire për gjithkën. Dhe në Rrugë të Drejtë është vetëm ai që ndjek rrugën e tij dhe të shokëve të tij. Njohja e jetëshkrimit të Profetit (s.a.u.s.) na ndihmon ta marrim atë për shembull, të ndjekim Synein e tij dhe të ecim në rrugën e tij e të shokëve të tij. Jetëshkrimi i të Dërguarit Muhamed (s.a.u.s.) na mëson edhe metodën që duhet ta ndjekim për t'i thirrur njerëzit në besimin e pastër dhe për ta rimëkëmbur ymetin islam.

Libri që kemi në dorë, është një përmbledhje e jetëshkrimit të Profetit Muhamed (s.a.u.s.). Libri është shumë i këndshëm për këdo që dëshiron ta njohë jetën e të

Dërguarit Muhamed (s.a.u.s). Ky libër mund t'u lexohet fëmijëve në familje, nxënësve nëpër shkolla, xhematit në xhami. Shokët e Profetit Muhamed (s.a.u.s.), u mësonin fëmijëve të tyre kronikat e ngjarjeve të Profetit (s.a.u.s.), ashtu siç u mësonin atyre një sure të Kur'anit.

Libri është botuar disa herë. Ky është botim i ri i rishikuar, i përmirësuar dhe i plotësuar. Për rishikimin dhe përmirësimin e duhur të librit na është dashur t'i referohemi rregullisht literaturës arabe në fusha të tilla, si: shpjegimi i haditheve (shuruhul hadith), sqarimi i fjalëve të panjohura (garibul hadith), jetëshkrimi i Profetit Muhamed (sira), shpjegimi i sira-s, virtytet e Profetit (shemail), argumentet e profetësisë (delail nubuve), si edhe enciklopedi gjeografike, fjalorë etj. Poshtëshënimet janë të përmirësuesit të ribotimit. E lusim Allahun që kjo punë të jetë e dobishme për lexuesin.

Falënderimi i takon vetëm Allahut të Lartësuar.

Lavdërimi dhe paqja qofshin mbi të Dërguarin, Muhamedin (s.a.u.s)!

Azem Bardhoshi

PARATHËNIE

*Me emrin e Allahut,
Mëshirëplotit, Mëshiruesit*

Lavdia i takon Allahut, Zotit të botëve. Lavdërimi dhe paqja qofshin për më të mirin dhe vulën e profetëve të Allahut, Muhamedin, për më të çiltrin dhe të besueshmin, të cilin Allahu e dërgoi për mbarë njerëzimin! Mëshira dhe mirësitë e Allahut qofshin edhe mbi familjen e shokët e Profetit, që e kanë mbajtur flamurin e fesë, si dhe mbi cilindo që i ndjek ata me vendosmëri, qoftë ky prijës (në Islam), udhëzues, thirrës, njeri i mirë dhe i devotshëm! Qoftë kjo mëshirë mbi cilindo që ndjek rrugën e tyre deri në Ditën e Gjykimit!

Të mësosh jetëshkrimin e Profetit (s.a.u.s.), do të thotë të mësosh dijen më të nderuar, më të shtrenjtë, më të lartë. Ajo e njej myslimanin me kushtet e fesë së vet, me Profetin e vet (s.a.u.s.), me vlerat që Allahu i ka dhënë atij qysh në prejardhje e deri në zbritjen e Shpalljes. Kur studion jetëshkrimin e Muhamedit (s.a.u.s.), myslimani shikon se si ai e mori përsipër barrën e rëndë të thirrjes në Islam, që është feja e vërtetë e Allahut dhe se si e kreu ai këtë mision, duke bërë sakrifica të njëpasnjëshme; myslimani shikon sa vuajtje e sa sprova ka kaluar ai në këtë rrugë e se si përballë sprovave ai ka pasur ndihmën e përkrahjen e Allahut me një ushtri të padukshme melekësh të ruajtur e të nderuar; myslimani shikon se si Profeti (s.a.u.s.) arriti fitoren e se si i kanë ardhur mirësitë.

Për jetëshkrimin e Profetit (s.a.u.s.) është shkruar shumë. Kësaj teme myslimanët i kanë kushtuar shumë rëndësi, si në kohët e mëparshme, po ashtu edhe në kohën e sotme. Punë të tilla burojnë nga thellësia e besimit dhe dashuria e madhe që myslimani ka për Profetin islam. Mirëpo, shumica e atyre që janë marrë me jetëshkrimin e Profetit (s.a.u.s.), nuk e kanë bërë ashtu siç duhet. Kanë futur në të edhe gjëra që u shkonin për shtat mendimeve, prirjeve dhe ndjenjave të tyre, edhe pse nuk kishin ndonjë bazë të saktë. Në shkrimet e tyre janë sjellë edhe gjëra që janë në kundërshtim me themelet e fesë dhe janë jashtë mendjes së shëndoshë. Për këto arsye, disa vëllezër myslimanë më propozuan të shkruaja një libër të ri, me vëllim mesatar, ku të thuheshin ato gjëra që janë të vërteta, të njohura e të pranueshme për njerëzit kompetentë të kësaj dijeje, me qëllim që libri të jetë i kuptueshëm si për fillostarët, ashtu edhe për studiuesit dhe të mos ketë shmangie dhe pasaktësi.

Unë kërkova ndihmë dhe sukses prej Allahut dhe ia fillova punës, duke u mbështetur kryesisht në Kur'anin e në komentin për Kur'anin dhe në librat e haditheve e të jetëshkrimit të Profetit (s.a.u.s.). Kam përfituar edhe nga të dhënat dhe dëshmitë e sjella ose të paraqitura për jetën e Muhamedit (a.s.u.s.). Jam përpjekur që frazat dhe thëniet t'i përmend me sa ka qenë e mundur, ashtu siç i kanë thënë myslimanët e parë. Në këtë mënyrë, shpresoj të kem plotësuar kërkesën që më qe bërë, qoftë edhe përafërsisht. I lutem Allahut të Madhëruar që me këtë libër t'u sjellë dobi myslimanëve dhe që kjo punë të jetë vetëm për hir të Allahut të Madhëruar. Allahu dhëntë mëshirë e mirësi për profetin Muhamed (s.a.u.s.), më të mirin e njerëzimit!

Autori

MUHAMEDI (S.A.U.S.), PREJARDHJA, LINDJA DHE JETA E TIJ PARA SE TË BËHEJ PROFET

Prejardhja e nderuar

Muhamedi (s.a.u.s.) është më i nderuari i krijesave të Allahut, është më i miri dhe më i fundit i të Dërguarve të Tij. Është bir i Abdullahut; Abdullahu-bir i Abdul Mutalibit; Abdul Mutalibi-bir i Hashimit; Hashimi-bir i Abdul Menafit; Abdul Menafi-bir i Kusajit; Kusaji-bir i Kilabit; Kilabi-bir i Murrës; Murrja-bir i Ka'abit; Ka'abi-bir i Lu'ejit; Lu'ej-bir i Galibit; Galibi-bir i Fihrit; Fihri-bir i Malikut; Maliku-bir i Nadrit; Nadri-bir i Kinanit; Kinani-bir i Huzejmit; Huzejmi-bir i Mudrikut; Mudriku-bir i Iljasit; Iljasi-bir i Mudarit; Mudari-bir i Nizarit; Nizari-bir i Mea'dit; Mea'di-bir i Adnanit. Sipas mendimit të të gjithë historianëve, Adnani është një nga pasardhësit e Ismailit, biri i Ibrahimit, por nuk dihen me saktësi numri i brezave dhe as emrat e personave që kanë qenë midis tij dhe Ismailit.

Ndërsa nëna e Muhamedit (s.a.u.s.) është Aminia, bija e Uehbiut; Uehbiu-bir i Abdul Menafit; Abdul Menafi-bir i Zuhres; Zuhra-bir i Kilabit. Kilabi qe gjyshi i pestë i Profetit (s.a.u.s.) nga e ëma. Pra, babai i tij dhe nëna e tij dilnin prej një origjine dhe bashkoheshin te Kilabi. Emri i saktë i Kilabit është Hakim. Thuhet edhe Urue. Por, meqë e kishte bërë zakon që shkonte shpeshherë për gjah me qentë e gjahut, u njoh me emrin “Kilab”².

---

² Fjala “Kilab” vjen nga fjala *kelb*, që do të thotë *qen*. Arabët e kishin zakon që,

Fisi i Profetit (s.a.u.s.)

Fisi i Profetit (s.a.u.s.) qenë Kurejshët, të njohur për nderin, vetitë e larta, prejardhjen e lavdishme dhe pozitën e shenjtë që ata kishin ndër të gjithë arabët. Kurejsh është ofiqi i Fihrit, birit të Malikut ose i Nadrit, birit të Kinanit.

Të gjithë burrat e atij fisi kanë qenë fisnikë dhe të nderuar në kohën e tyre. Por më i dalluari ndër ta qe Kusaji (emrin e vërtetë e kishte Zejd). Ai qe i pari nga Kurejshët që mori përsipër të kujdesej për Qaben. Pra, ai kishte çelësin e Qabes, e hapte për atë që donte dhe kur të donte. Ai e vendosi fisin Kurejsh në luginën e Mekës, në brendësi të këtij vendi. Më parë ata banonin në rrethinat e Mekës, të shpërndarë midis fiseve të tjera. Kusaji organizoi dy shërbimet për haxhinjtë: “sikaje” dhe “rifade”. “Sikaje” ishte një pije që përgatitej prej lëngut të hurmave arabe, mjaltit ose rrushit të thatë dhe që u jepej haxhinjve në calikë, ndërsa “rifade” ishte ushqim për haxhinjtë. Kusaji ndërtoi një shtëpi në veri të Qabes, e cila u njoh me emrin “Darun Nedue” (Shtëpia e Këshillimit). Ajo ishte shtëpia e këshillimit për Kurejshët dhe qendër e lëvizjeve të tyre sociale. Prandaj, çdo martesë apo çdo çështje tjetër kryhej në atë shtëpi. Kusaji kishte në dorë flamurin dhe udhëheqjen. Çdo flamur lufte nisej vetëm me urdhrin e tij. Ai ishte fisnik, i urtë, i mençur dhe i shkonte fjala te njerëzit e tij.

---

kur dikush merrej shumë me diçka, e emërtonin me të.

Familja e Profetit (s.a.u.s.)

Familja e Muhamedit (s.a.u.s.) njihej me emrin “Hashimije”. Ajo pati marrë këtë emër prej gjyshit të tij të dytë, që quhej Hashim. Pasardhësit e tij quheshin hashimij dhe kështu u quajtën derisa erdhi Islami. Hashimi kishte trashëguar disa ofiqe nga Kusaji: U shërbente haxhinjve dhe përgatiste bukën e ushqimin për ta. Hashimi qe njeriu më i lartë i kohës së tij. Ai e thërrmonte bukën në lëng mishi dhe e bënte përslesh. Në gjuhën arabe ky lloj ushqimi quhet “therid”. Hashimi ua jepte tharidin haxhinjve që vinin në Mekë. Nga kjo ai mori emrin Hashim (Thërrmues), kurse emrin e vërtetë e pati Amr. Hashimi bëri traditë për arabët “dy udhëtimet”: udhëtimi i parë bëhej gjatë dimrit për në Jemen, kurse udhëtimi i dytë bëhej gjatë verës për në Sham. Hashimi qe më i nderuari i Bat’hasë (Mekës).

Thuhet se kur Hashimi kaloi në Jethrib,³ që ndodhet në rrugën për në Sham, u martua me Selmën, bijën e Amrit, nga fisi Beni Adij e ky bir i Nexharit. Qëndroi tek ajo ca kohë, pastaj shkoi në Sham. Selma pati mbetur shtatzanë në Medine (Jethrib). Hashimi vdiq në Gaza, që ishte tokë e Palestinës. Selma lindi djalë në Medine. Ja vuri emrin Shejbe⁴ për arsye të thinjave që kishte në kokë. Djali u rrit te dajat në Medine. Xhaxhallarët e tij në Mekë nuk dinin asgjë për të, derisa ai u bë shtatë ose tetë vjeç. Kur xhaxhai i tij, Muttalibi e mësoi këtë, shkoi dhe e solli në Mekë.

Kur e panë njerëzit, menduan se djali ishte skllav i tij dhe e quajtën “Abdul Muttalibi” (Skllavi i Muttalibit). Kështu, ai u bë i njohur me këtë emër.

---

³ Më vonë u quajt Medine.

⁴ Shejbe - thinja.

Abdul Muttalibi qe më i pashmi i njerëzve dhe më autoritari. Në kohën e vet është nderuar si askush tjetër. Ai qe më i nderuari i Kurejshëve. Ai qe pronar i karvanit të Mekës. Qe fisnik dhe i respektuar. Qe edhe shumë bujar, dhe për bujarinë që kishte, quhej “dhënës i madh”. Nga sofrë e tij hanin të varfrit; edhe kafshët e egra dhe shpendët. Prandaj, Abdul Muttalibi quhej ushqyes i njerëzve në fushë dhe ushqyes i kafshëve dhe i shpendëve në majat e maleve. Ai pati nderin të rihapte pusin e Zemzemit, pasi e pati mbyllur atë fisi Xhurhum shumë kohë më parë, atëherë kur u dëbuan nga Meka. Ndërkohë që flinte, Abdul Muttalibi pa një ëndërr. Dikush e urdhëroi që të hapte pusin e Zemzemit, madje iu përshkrua edhe vendi ku gjendej pusi.

Po në kohën e Abdul Muttalibit ka ndodhur edhe Ngjarja e Elefantit. Abraha El Ashrami (sundues i Jemenit) erdhi nga Jemeni me gjashtëmbëdhjetë mijë ushtarë nga Habesheja (Abisinia) për të shembur Qaben. Ai kishte marrë me vete edhe disa elefantë. Arriti në “Uadi Mahasir”, që gjendet midis Muzdelifesë dhe Minasë. Në kohën që u përgatit për sulm kundër Mekës, Allahu dërgoi mbi ta zogj tufë-tufë që gjuanin me gurë dhe baltë të gurëzuar. Allahu e bëri ushtrinë e Abrahës si gjeth të përtypur. Kjo ka ndodhur rreth një muaj para se të lindte Profeti (s.a.u.s.).

Babai i Profetit (s.a.u.s.) është Abdullahu. Ai ishte më i miri i djemve të Abdul Muttalibit, më i ndershmi, dhe më i dashuri për të. Ai është djali, për të cilin Abdul Mutalibi u zotua se do ta bënte kurban. Kur Abdul Muttalibi hapi pusin e Zemzemit dhe u dukën shenjat e pusit të vjetër, Kurejshët u grindën me të dhe kërkuan që të bëheshin pjesëtarë në ujin e pusit. Atëherë, ai premtoi që, sikur

Allahu t'i jepte dhjetë djem e kur ata të mbërrinin moshën që ta mbronin, ai do të bënte kurban njërin prej tyre. Allahu i Lartësuar ia dha djemtë. Kështu, Abdul Muttalibi hodhi short midis djemve të vet se cili do të bëhej kurban. Shorti i ra Abdullahut.

Abdul Muttalibi shkoi te Qabja për të bërë kurban Abdullahun, por Kurejshët e ndaluan, sidomos vëllezërit dhe dajat e tij. Atëherë, Abdul Muttalibi dha në vend të tij njëqind deve. Profeti Ismail (a.s) u zëvendësua me një dash. Abdullahu u zëvendësua me njëqind deve, që u flijuan për të. Atëherë, Profeti Muhamed (s.a.u.s.) është biri i dy njerëzve, që do flijoheshin, Ismailit (a.s.) dhe Abdullahut. Njëherësh, ai është biri i dy të shpagueve, Ismailit (a.s.), i cili u shpague me një dash dhe Abdullahut, i cili u shpague me njëqind deve.

Abdul Muttalibi dha pëlqimin që djali i vet, Abdullahu të martohej me vajzën Amine. Ajo qe bija e Uehbiut dhe më e mira e vajzave të fisit Kurejsh si për nga nderi, ashtu edhe për nga pozita. Babai i saj, Uehbiu, ishte kryetar i fisit Beni Zuhre dhe më i miri i tyre, si nga prejardhja, ashtu edhe nga pozita. Kështu u bë fejesa dhe martesë. Abdullahu bëri bashkimin martesor me Aminen në Mekë. Ajo mbeti shtatzanë dhe nga kjo shtatzani lindi i Dërguari i Allahut.

Pas njëfarë kohe, Abdul Muttalibi e dërgoi Abdullahun në Medine (thuhet edhe në Sham) që të merrej me tregti. Por, kur po kthehej nga Shami, vdiq në Medine. U varros në shtëpinë e Nabiga Dhabjaniut. Sipas një kumtimi më të saktë, Abdullahu ka vdekur para se të lindte Profeti (s.a.u.s.).

Lindja

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) lindi te njerëzit e fisit Benu Hashim, në Mekë. Ishte mëngjesi i ditës së hënë, dita e nëntë (thuhet edhe dita e dymbëdhjetë) e muajit Rabiul Euel, në vitin e ngjarjes së Elefantit. Data 9 është më e saktë, ndërsa data 12 është më e dëgjuar. Data e dytë bie më 22 prill të vitit 571 të erës sonë. Ishte Shifaja, bija e Amrit, e ëma e Abdurr Rrahman ibn Aufit ajo që e priti foshnjën. Kur u lind Profeti (s.a.u.s.), prej së ëmës doli një dritë, prej së cilës shndritën edhe pallatet e Shamit. Pastaj i dërguan fjalë gjyshit të Muhamedit (s.a.u.s.), Abdul Muttalibit për t'i dhënë sihariqin e lindjes së Muhamedit (s.a.u.s.). Abdul Muttalibi erdhi menjëherë shumë i gëzuar, e mori foshnjën, e futi në Qabe, e falënderoi Allahun, iu lut Allahut dhe ia vuri foshnjës emrin Muhamed (i Lavdëruar), sepse shpresonte që ai të ishte i lavdëruari midis njerëzve. Pastaj theri kurban për lindjen e tij, në ditën e shtatë të lindjes e bëri synet dhe sipas zakonit të arabëve, shtroi një darkë për të.

Kujdestarja e foshnjës ka qenë Umu Ejmen Bereketu el Habeshije, robëresha tek i ati, Abdullahu. Ajo jetoi derisa u bë myslimane. Emigroi në Medine dhe vdiq pesë muaj ose gjashtë muaj pas të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.)

Qumështi i gjirit për Muhamedin (s.a.u.s.)

E para grua që i ka dhënë gjii Muhamedit (s.a.u.s.), pas nënës së tij është Thuuejbja, robëresha e Ebu Lehebit, e cila mbante ende qumësht prej birit të saj, Masruhit. Thuuejbja i pati dhënë gjii më parë edhe Hamzait, birit të

Abdul Muttalibit, e pas Muhamedit (s.a.u.s.), edhe Ebu Selemes, birit të Abdul Esed El Mahzumiut. Pra, këta të tre (Hamzai, Muhamedi dhe Ebu Seleme) ishin vëllezër qumështi, sepse kishin pirë qumësht nga e njëjta grua. Kur mori vesh për lindjen e Muhamedit (s.a.u.s.), Ebu Lehebi, nga gëzimi për lindjen e Muhamedit (s.a.u.s.), e liroi këtë robëreshë. Mirëpo kur Muhamedi filloi t'i ftonte njerëzit për në Islam, Ebu Lehebi u bë nga armiqte e tij më të egër.

Muhamedi në fisin Benu Sa'd

Arabët e kishin traditë që për fëmijët e porsalindur të kërkonin në zonat malore grua që t'i jepte gjii. Ata vepronin kështu për t'i larguar foshnjat nga sëmundjet e qyteteve, për t'i forcuar fizikisht dhe për ta mësuar gjuhën arabe të pastër që në djep.

Disa gra nga fisi Benu Sa'd bin Bekr bin Hauazin vinin për të kërkuar foshnja gjiri. Të gjithave ua paraqitën profetin Muhamed (s.a.u.s.), por ato nuk pranuan ta merrnin sepse ishte jetim. Njëra nga gratë, meqënëse nuk gjeti të tjerë, mori Profetin (s.a.u.s.). Ajo qe Halimja, bija e Ebu Dhuejbit. Ajo pati aq mirësi prej tij, sa e patën zili të tjerat. Emri i vërtetë i Ebu Dhuejbit, babait të Halimes, ishte Abdullah ibn el Harith. Emri i të shoqit të Halimes ishte Harith, biri i Abdul Uzzas. Që të dy ishin nga fisi Sad Benu Bekër Benu Hauazin. Kurse fëmijët e Harith ibn Abdul Uzzas dhe vëllezërit e qumështit të Profetit Muhamed (s.a.u.s.) qenë: Abdullahu, Unejsja dhe Xhedameja, e cila quhej edhe Shimae, por më shumë njihej me pseudonimin sesa me emrin. Ajo kujdesej për të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.).

Begatitë në shtëpinë ku i jepej gji Profetit (s.a.u.s.)

Gjatë kohës që Profeti (s.a.u.s.) qëndroi në atë shtëpi, erdhën shumë mirësi për njerëzit e saj. Kur Halimja erdhi në Mekë, që kohë thatësire. Ajo kishte një gomaricë. Gomarica ishte kafsha më e ngadaltë e karvanit ngaqë ishte shumë e dobët dhe e rraskapitur. Kishte edhe një deve që nuk i jepte asnjë pikë qumësht. Halimja kishte një djalë të vogël, i cili tërë natën nuk pushonte së qari e së bërtituri sepse kishte uri dhe nuk i linte prindërit të flinin. Por kur erdhi Halimja me Profetin (s.a.u.s.) dhe e vuri në prehër, i erdhi gjiri e iu shtua qumështi; foshnja piu dhe u ngop. Piu edhe djali i saj i vogël, derisa u ngop dhe fjetën gjumë. I shoqi shkoi te deveja dhe pa se ajo kishte tërë atë qumësht. E moli, pinë të dy sa u ngopën, fjetën dhe kaluan një natë shumë të mirë. Halimja me të shoqin dolën për të shkuar te stepat e Beni Sa'dit. Ajo i hipi gomaricës dhe e mori me vete edhe Profetin. Gomarica ecte aq shpejt sa ia kaloi karvanit dhe asnjë nga gomerët nuk mund ta arrinte dot.

Halimja me të shoqin arritën në vendin ku banonte fisi Beni Sa'd. Ishte një nga vendet më të thata. Për habi, panë se delet e tyre vinin në mbrëmje të ngopura, me gjinj plot qumësht. I milnin delet dhe pinin qumësht me mbushulli (bollëk), në një kohë kur bagëtitë e të tjerëve nuk jepnin asnjë pikë qumësht.

Kështu, Halimja me të shoqin panë shumë mirësi prej Allahut gjatë kohës që Muhamedi (s.a.u.s.) qëndroi tek ata.

Pasi u plotësuan dy vjet, Halimja ia ndërpreu gjirin. Tashmë ai ishte zhvilluar dhe forcuar fizikisht.

Qëndrimi i Profetit te fisi Beni Sa'd (s.a.u.s.)

Halimja shkonte tek nëna e Muhamedit dhe familja e tij në çdo gjashtë muaj. Pastaj kthehej me të te fshati i saj, në Benu Sa'd. Pasi e plotësoi kohën e dhënies gjë dhe ia ndërpreu gjirin, erdhi bashkë me Muhamedin (s.a.u.s.) te nëna e tij, Amine dhe u lut që ta mbante përsëri foshnjën, sepse kishte parë shumë begati e mirësi. Iu lut së ëmës që ta linte edhe ca kohë tek ajo, derisa ta merrte veten mirë, ngaqë ajo kishte frikë se mos e kapnin sëmundjet e Mekës.

Aminia pranoi. Kështu, Halimja u kthye e gëzuar në shtëpinë e saj bashkë me Muhamedin. Ai qëndroi tek ajo edhe dy vjet të tjerë. Pastaj ndodhi një ngjarje e jashtëzakonshme dhe e habitshme. Halimja dhe i shoqi patën frikë ta mbanin më Muhamedin (s.a.u.s.), prandaj e kthyen tek e ëma.

Ngjarja e habitshme që çarja e gjoksit të Profetit (s.a.u.s.).

Çarja e gjoksit

Enes ibn Maliku ka kumtuar se kur i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) po luante me djemtë e tjerë, i erdhi Xhibrili, e mori dhe e shtriu për tokë, ia çau gjoksin dhe ia nxori zemrën jashtë. Pastaj i nxori një copë të vogël mishi dhe i tha: “Kjo ishte pjesa e shejtanit.” Pastaj ia lau zemrën në një tas ari me ujë Zemzemi. Më pas e vuri zemrën në vend, ashtu siç ishte. Djemtë erdhën me nxitim te nëna e tij e qumështit, Halimja dhe i thanë: “Muhamedi u vra.”

U kthyen menjëherë e i dolën përpara dhe panë se atij i kishte ndryshuar ngjyra e fytyrës. “Unë e kam parë shenjë e asaj qepjeje në gjoksin e tij”, - përfundon Enesi.

Te nëna e tij zemërdhembshur

Pasi ndodhi kjo ngjarje e jashtëzakonshme, Profeti Muhamed (s.a.u.s.) u kthye në Mekë dhe qëndroi tek e ëma rreth dy vjet. Pastaj, Aminia u nis bashkë me të për në Medine. Aty ishin varrosur babai i Muhamedit (s.a.u.s.) dhe dajat e gjyshërit e tij, Benu Adij ibn En Nexhar. Në këtë udhëtim atë e shoqëronin kujdestari i saj, Abdul Mutalibi dhe shërbyesja e saj, Ummu Ejmeni. Ajo qëndroi në Medine një muaj. Pastaj u nis për në Mekë. Gjatë rrugës Aminia u sëmur. Më tej gjendja u përkeqësua dhe ajo vdiq në Ebua, midis Mekës dhe Medines. Aty edhe u varros.

Te gjyshi i tij i dhembshur

Gjyshi e ktheu në Mekë Muhamedin (s.a.u.s.), duke ndjerë thellë në zemër dhembjen e madhe që i kishte shkaktuar fatkeqësia e re.

Abdul Muttalibi sillej me Muhamedin me një butësi të cilën nuk e njihnin as djemtë e tij. E vlerësonte shumë Muhamedin, e nderonte dhe e parapëlqente më shumë se djemtë e tij. E vinte në dyshekun e vet, ku nuk ishte ulur tjetërkush deri atëherë. I fërkonte shpinën dhe gëzohej nga ajo që bënte ai. Abdul Muttalibi besonte se ai djalë do të kishte një të ardhme të madhe. Mirëpo pas dy vjetësh,

Abdul Muttalibi vdiq, kur Muhamedi (a.s.u.s) ishte 8-të vjeç, dy muaj dhe dhjetë ditë.

Te xhaxhai i tij i mëshirshëm

Kujdestarinë për Muhamedin (s.a.u.s.) e mori përsipër xhaxhai i tij, Ebu Talibi. Ai ishte vëlla (nga nëna dhe nga babai) me babanë e Pejgamberit (s.a.u.s.). Ebu Talibi tregoi shumë mëshirë dhe dashuri ndaj tij. Ai nuk ishte i pasur, por Allahu ia shtoi atë pasuri të paktë që kishte. Ushqimi i një personi ngopte të gjithë familjen e tij.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) qe shembull: Ai duronte, mjaftohej e kënaqej me atë që i kishte caktuar Allahu i Madhëruar.

Udhëtimi për në Sham dhe takimi me priftin

Ebu Talibi do të shkonte për tregti me një karvan të Kurejshve deri në Sham (Siri). Muhamedi në atë kohë ishte dymbëdhjetë vjeç. Dikush ka thënë se ishte dymbëdhjetë vjeç, dy muaj e dhjetë ditë. Muhamedi (s.a.u.s.) e pati shumë të rëndë që të ndahej nga Ebu Talibi. Atij i erdhi keq, prandaj e mori me vete. Kur karvani mbërriti afër qytetit Busra, në kodrat e Shamit, u doli përpara një nga murgjërit e mëdhenj të të krishterëve, që quhej Behira. Ai hyri midis karvanit, shkoi te Muhamedi (s.a.u.s.), e mori për dore dhe i tha:

- Ky është më i madhi i njerëzimit. Ky është i dërguari i Zotit të botëve. Këtë e dërgon Allahu mëshirë për të gjitha botët.

Ata që qenë aty e pyetën:

- Ku e di ti këtë?
- Kur ju dolët prej qafës së malit, - tha prifti, nuk mbeti gurë e dru pa rënë në sexhde. E, gurët e drurët bëjnë sexhde vetëm për profetët. Unë e njoh atë, sepse ka vulën e profetësisë pas shpine nën shpatull; ajo është sa një mollë; e kemi të shkruar në librat tanë.

Pastaj, murgu Behira i nderoi ata me mikpritjen e tij. Ai i tha Ebu Talibit që ta kthente Muhamedin dhe të mos shkonte me të në Sham, sepse kishte frikë mos i ndodhte gjë nga jehudinjtë dhe romakët. Dhe Ebu Talibi e ktheu Muhamedin (s.a.u.s.) në Mekë.

Lufta e Fixharit

Kur Muhamedi (s.a.u.s.) ishte njëzet vjeç, në vendin e quajtur Pazari i Ukadhrit filloi një luftë midis fiseve Kurejsh dhe Kinane, nga njëra anë dhe fiseve Kajs Ajlani nga ana tjetër. Lufta u ashpërsua shumë. U vranë disa veta nga të dy palët. Pastaj bënë armëpushim, që të numëronin të vvarët. Ajo palë që do të kishte të vvarë më tepër, do të merrte shpagimin e gjakut që ishte derdhur më shumë. Kështu vendosën. E pushuan luftën dhe i hoqën armiqtë dhe sherrin që qe krijuar midis tyre.

Në atë luftë mori pjesë edhe i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.). Ai i përgatiste shigjetat xhaxhallarëve të vet që luftonin.

Kjo luftë është quajtur Lufta e Fixharit (shkeljes), sepse fiset ndërluftuese shkelën shenjtërinë e Mekës dhe të muajit

të shenjtë. Patën ndodhur katër grindje në katër vjet midis atyre fiseve. Tri të parat përfunduan vetëm me grindje dhe me një acarim të lehtë. Vetëm në të katërtën ndodhi lufta.

Pakti i drejtësisë

Në muajin Dhul Ka'ade, fill pas Luftës së Fixharit u vendos Pakti i Drejtësisë (Hilful Fudul) ndërmjet pesë barqeve të fisit Kurejsh: Benu Hashim, Benu el-Muttalib, Benu Esed, Benu Zehre dhe Benu Tejm.

Cila ishte arsyeja e vendosjes së paktit? Një burrë nga Zubejdi erdhi në Mekë me plaçkë. Ia bleu As ibn Uail es-Sehmiu, por ai nuk i dha atë që i takonte. Burri kërkoi ndihmë nga fiset Benu Abdu Dar, Benu Mahzum, Benu Xhume, Benu Sehm dhe Benu Adij, por ata nuk ia vunë veshin. Atëherë, ai hipi në majë të malit Ebu Kubejs dhe tha me poezi padrejtësinë që i kishin bërë. Pastaj bëri thirrje që ta ndihmonin të merrte të drejtën që i takonte. Menjëherë shkoi atje Zubejr ibn Abdul Muttalibi dhe qëndroi aty, derisa ato barqet, që u përmendën më lart, u mblodhën në shtëpinë e Abdullah ibn Xhud'anit, kryetar i fisit Benu Tejm e dhanë besën dhe bënë paktin që të ndihmonin në Mekë çdo njeri, që do t'i bëhej padrejtësi. Atij duhej t'i kthehej e drejta që i takonte, qoftë vendës a i huaj. Pastaj u çuan dhe shkuan tek As ibn Uail es-Sehmiu, ia morën me forcë atë që i takonte Zubejdiut dhe ia dhanë atij.

Në këtë pakt mori pjesë edhe vetë i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) bashkë me xhaxhallarët e vet. Kur Allahu e nderoi me Mesazhin profetik, tha:

“Në shtëpinë e Abdullah ibn Xhud’anit kam marrë pjesë në një pakt, që për mua ishte më i dashur sesa pasuria më e shtrenjtë. E, sikur të bëhej thirrje për një pakt të tillë në Islam, unë do ta pranoja.”

Jeta dhe puna

Dihet se Profeti (s.a.u.s.) lindi jetim, u rrit nën kujdestarinë e gjyshit e më pas, të xhaxhait dhe nuk trashëgoi i ati ndonjë pasuri. Kur arriti në moshën, kur zakonisht punohet, ai ruajti delet bashkë me vëllezërit e vet nga qumështi të fisit Benu Sa’d. Kur u kthye në Mekë, ruajti delet e vendësve me njëfarë pagese të vogël, që në kohën tonë mund të jetë dhjetë rijalë.⁵ Ruajtja e deleve është traditë profetike në fillim të jetës së tyre.

Kur e nderoi Allahu me Misionin profetik, Profeti (s.a.u.s.) ka thënë: *“Çdo profet ka ruajtur delet.”*

Kur u rrit e u bë burrë, Profeti (s.a.u.s.) filloi të merrej ca e nga ca me tregti. Eshtë kumtuar se ai ka pasë bërë tregti me Saib ibn Ebu Saibin, të cilin e kishte bashkë-punëtorin më të mirë, sepse nuk bënte padrejtësi dhe nuk grindej.

Në marrëdhënie me njerëzit, Profeti Muhamed (s.a.u.s.) është njohur dhe shquar për besnikëri, çiltëri dhe ndershmëri. E tillë ka qenë sjellja e tij në çdo hap e në çdo fushë të jetës. Prandaj e mbiquajtën El Emin (Besniku).

---

⁵ Rijal - monedha bazë e Mbretërisë së Arabisë Saudite. 3,5 rijal = 1\$.

Udhëtimi për në Sham dhe tregtia me pasurinë e Hatixhes

Hatixhja, bija e Huuejlidit (r.a.)⁶ ka qenë më e mira e grave të fisit Kurejsh, si për nga fisnikëria, ashtu edhe për nga pasuria. Ajo u jepte pasuri tregtarëve, që të tregtonin për të përkundrejt një pjese fitimi. Kur dëgjoi për Profetin (s.a.u.s.), i propozoi që të shkonte në Sham, të tregtonte për të dhe t'i jepte atij më shumë nga ç'u kishte dhënë të tjerëve.

Profeti (s.a.u.s.) u nis për në Sham bashkë me shërbëtorin e Hatixhes, Mejserin. Në Sham shiti e bleu dhe pati një fitim të madh. Kështu, pasuria e Hatixhes pati një begati, që nuk e kishte pasur kurrë më parë. Pasi bënë tregti në Sham, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u kthye në Mekë dhe çoi në vend amanetin.

Martesa me Hatixhen

Hatixhja pa te Muhamedi (s.a.u.s.) besnikëri dhe mirësi, që e mahnitën. Shërbëtori, Mejseri, i foli për virtytet fisnike dhe sjelljet e këndshme që kishte parë te Profeti (s.a.u.s.). Thuhet edhe për ndodhi të jashtëzakonshme; për shembull, kur ishte vapë e madhe, atij i bënë hije dy melekë. Hatixhja e kuptoi që do të ishte lumturi të martohej me të. Prandaj ajo dërgoi për tek ai një shoqe të saj që t'i propozonte Profetit (s.a.u.s.) për martesë dhe ai e pranoi. Për këtë bisedoi edhe me xhaxhallarët e vet. Ata i

---

⁶ Radijallahu anha - Allahu qoftë i kënaqur me të!

dërguan fjalën xhaxhait të Hatixhes, Amir ibn Esedit.

Kështu, Hatixhen e martoi xhaxhai i saj me Profetin (s.a.u.s.) në prani të njerëzve nga fisi Benu Hashim dhe të kryetarëve të fisit Kurejsh, me një prikë⁷ prej 20 deve ose 6 deve të reja. Fjalën e martesës e mbajti xhaxhai i Profetit (s.a.u.s.), Ebu Talibi. Ai e falënderoi dhe e lavdëroi Allahun. Pastaj përmendi prejardhjen e nderuar dhe të mirat e Profetit (s.a.u.s.). Pastaj shpalli lidhjen e martesës dhe tregoi sasinë e prikës.

Martesa e Muhamedit (s.a.u.s.) me Hatixhen u bë dy muaj e disa ditë pas kthimit të Profetit (s.a.u.s.) nga Shami. Atëherë, Muhamedi (s.a.u.s.) ishte 25 vjeç, ndërsa Hatixhja (sipas versionit më të njohur) ishte 40 vjeçe. (Thuhet edhe se ka qenë 28 vjeçe; dikush ka thënë edhe ndryshe).

Ajo qe martuar më parë me Atik ibn Aidh El Mahzumiun, por ai vdiq. Pastaj u martua me Ebu Halletu Tejmijin, por edhe ai vdiq. Me të pati një djalë. Më pas, kryetarët e mëdhenj të fisit Kurejsh deshën të martoheshin me të, por ajo nuk pranoi, derisa u martua me të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.). Martesa me të qe një lumturi, që e kishin lakmi të gjithë njerëzit.

Hatixhja është bashkëshortja e parë e Profetit (s.a.u.s.). Derisa vdiq ajo, ai nuk ka marrë tjetër për bashkëshorte. Profeti (s.a.u.s.) i pati të gjithë fëmijët me Hatixhen, përveç Ibrahimit, të cilin e pati me Marien, që qe nga Koptët e Egjiptit.

---

⁷ Prikë (mehër) është dhurata e kurorës së martesës.

Fëmijët që pati me Hatixhen

Fëmijët që pati Profeti (s.a.u.s.) me Hatixhen janë: Kasimi, Zejnebja, Rukija, Ummu Kulthumi, Fatimja dhe Abdullahu. (Ka edhe thënie të tjera përsa i përket numrit dhe radhës së tyre.) Djemtë kanë vdekur të vegjël, ndërsa vajzat kanë jetuar të gjitha, derisa arritën kohën e profetësisë të Profetit (s.a.u.s.). Ato u bënë myslimane dhe u shpërngulën nga Meka në Medine. Tri vajza vdiqën para se të vdiste Profeti (s.a.u.s.). Fatimja (r.a.) jetoi edhe gjashtë muaj pas vdekjes së Profetit (s.a.u.s.).

Ndërtimi i Shtëpisë së Shenjtë dhe ndodhia e gjykimit

Kur Muhamedi (s.a.u.s.) ishte në moshën 35-vjeçare, ndodhi një furtunë e madhe. Ajo i çau dhe i dëmtoi muret e Qabes. Muret qenë dobësuar edhe më parë për shkak të një djegieje.

Kurejshët u detyruan që ta ndërtonin atë rishtaz. Ata vendosën që të përdornin pasuri të pastër në të. Nuk do të hynte në ndërtimin e Qabes asnjë lloj pasurie e grabitur, e fituar nga prostitucioni, e fituar me kamatë ose me padrejtësi. Ata kishin frikë se mos i kap dënimi i Allahut kur ta shembnin. U çua Uelid ibn Mugira dhe tha: “Allahu nuk i dënon rregulluesit.” Dhe nisi të shkallmojë muret. E ndihmuan edhe të tjerët. U shkallmuan muret dhe arritën të themelet e Ibrahimit. Pastaj filluan ndërtimin. Secilit fis i caktuan pjesën që do të ndërtonte.

Vetë kryetarët e fiseve mbartnin gurë. Ndër ta, edhe i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dhe xhaxhai i tij, Abbasi.

Ndërtimin e Qabes e mori përsipër një ndërtues romak, që quhej Bakum. Meqënëse pasuria e pastër nuk u mjaftonte për ndërtimin e Qabes mbi themelet e Ibrahimit, lanë pa ndërtuar 6 kute nga veriu. Në kufirin e 6 kuteve ndërtuan një mur të vogël për të treguar se është prej Qabes. Kjo pjesë njihet me emrin “Hixhër” dhe “Hatim”.

Kur ndërtimi arriti në vendin e Gurit të Zi, secili prej kryetarëve donte të ishte vetë i nderuari. Dhe i nderuari do të ishte ai që do të vinte Gurin e Zi në vendin e tij. Ata filluan të grindeshin. Kështu vazhduan 4 ose 5 ditë.

Për pak grindja desh u kthye në një luftë të përgjakshme në Harem,⁸ por Ebu Umejje ibn Mugire el Mahzumiu arriti ta kalonte situatën me urtësi. Ai ishte më i vjetri i Kurejshëve. Ai propozoi që i pari, që do të hynte në derën e xhamisë, të gjykonte. Të gjithë e pranuan dhe ranë në një mendje për këtë.

Qe vendimi i Allahut që, i pari që do të hynte në xhami pas vendimit të Kurejshëve të ishte i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.). Posa e panë atë, kurejshët brohoritën dhe thanë: “Ky është i Besueshmi, ky është Muhamedi, ne jemi të kënaqur me të.”

Kur ai arriti tek ata, i shpjeguan ngjarjen. Atëherë, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) mori një velenxë dhe e vuri Gurin e Zi në të. Pastaj urdhëroi secilin prej kryetarëve të kapte një cep të velenxës dhe ta ngrinin atë të gjithë së bashku. Kur e afruan Gurin te vendi ku do të vihej, e

---

⁸ Harem – vendi i shenjtë në Mekë, brenda kufijve të të cilit ndalohen lufta dhe disa gjëra të tjera.

mori në dorë i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dhe e vendosi në vendin e vet. Kjo që një zgjidhje e zgjuar dhe e arsyeshme e të gjithë u kënaqën me të.

Gurin e Zi e ngritën nga toka një metër e gjysmë, ndërsa derën e Qabes e ngritën rreth 2 metra nga toka, me qëllim që të mos hynte askush tjetër aty, përveç atij që donin ata. Muret i ngritën tetëmbëdhjetë kute, kurse më parë qenë ngritur sa gjysma e kësaj lartësie. Brenda Qabes bënë gjashtë shtylla në dy rreshta dhe tavanin e vunë në një lartësi prej pesëmbëdhjetë kutesh. Më parë, Qabja ka qenë pa tavan dhe pa shtylla.

Jeta e tij para se të bëhej Profet (s.a.u.s.)

Që i vogël, Muhamedi (s.a.u.s.) u rrit me mendje të shëndoshë, i zhvilluar fizikisht dhe i pastër shpirtërisht. Ai u rrit, u burrërua dhe u zhvillua me të gjitha vetitë e mira. Muhamedi (s.a.u.s) karakterizohej nga largpamësia, mendimi i drejtë dhe zgjuarsia e rrallë. Ishte shembull i përkryer në moral. Dallohej për çiltëri, për mbajtjen e amanetit, për burrëri, për trimëri, për drejtësi, për urtësi, për ndershmëri, për maturi, për butësi, për durim, për mirënjohje, për turp, për sedër, për përmbushjen e detyrimeve, për thjeshtësi dhe për dashamirësi. Ai nuk ishte aspak i dhënë pas kënaqësive të kësaj bote; ai kënaqej me atë që kishte. Ai ishte në majën më të lartë të fisnikërisë, të bujarisë, të mirësjelljes dhe të mirëbërjes. Për këtë, xhaxhai i tij, Ebu Talib, ka thënë:

“Ai e ka fytyrën të bardhë, ndihmon jetimët dhe mbron të vejat.”

Ai ruante lidhjet farefisnore dhe e mbante vetë atë që rëndonte shpatullat e të tjerëve. Ai ndihmonte ata që nuk kishin derisa të mëkëmbeshin; ishte mikpritës; ndihmonte atë që i kishte ndodhur ndonjë fatkeqësi.

Allahu e kishte përfshirë me ruajtjen dhe kujdesin e Vet. E kishte bërë që t'i urrente ato vese dhe ato gjëra të kota e të këqija që gjallonin në popullin e tij. Prandaj, Muhamedi (s.a.u.s.) nuk merrte pjesë në festat e paganizmit dhe të shirkut (idhujtarisë). Ai nuk hante kurrë nga ai mish, që thërej për idhujt ose për dikë tjetër e nuk thërej për Allahun. Ai nuk i duronte dot betimet në Latin dhe Uzzanë⁹, e jo më t'i prekte me dorë a t'u afrohej atyre. Ai u qëndronte pijeve alkoolike më larg se të gjithë njerëzit dhe nuk shkonte për të dëgjuar muzikë. Ai nuk ka shkuar asnjëherë në vendet ku kalohej koha me gjëra të kota a në klube, ku mblidheshin të rinjtë e ku takoheshin të dashuruarit në Mekë.

---

⁹ Lati dhe Uzzaja ishin dy idhuj të mëdhenj, që adhuronin arabët.

PROFETËSIA DHE THIRRJA NË ISLAM

Shenjat e profetësisë dhe sihariqet e lumturisë

Me sa u përmend më lart, duket qartë se qe zgjeruar e çara ideologjike dhe praktike midis Profetit (s.a.u.s.) dhe popullit të tij. Ai shqetësohej kur i shikonte njerëzit në punë të këqija dhe në vuajtje dhe donte të largohej prej tyre e të qëndronte në vetmi, për të menduar për një rrugë, që mund t'i shpëtonte ata. Ky shqetësim sa vinte e bëhej më i madh dhe me përparimin e moshës iu forcua edhe më shumë dëshira për t'i shpëtuar njerëzit nga shkatërrimi. Dukej sikur dikush e thërriste për të qëndruar në vetmi dhe për t'u shkëputur nga njerëzit. Prandaj, filloi të shkonte në shpellën Hira¹⁰. Atje adhuronte Allahun sipas asaj që kishte mbetur nga feja e Ibrahimit (a.s.). Ai shkonte atje çdo vit një muaj - muajin e Ramazanit. Pasi kalonte koha e caktuar dhe plotësohej plot një muaj, kthehej në Mekë në mëngjes dhe bënte tauaf rrotull Shtëpisë së Shenjtë. Pastaj kthehej në shtëpinë e vet. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) vazhdoi kështu tre vjet rresht.

Kur Muhamedi (s.a.u.s.) arriti moshën 40-vjeçare, që është mosha e zhvillimit të plotë të njeriut, moshë, kur në përgjithësi u bënë profetë edhe Profetët para tij, nisën t'i

---

¹⁰ Hira - mali, që sot njihet me emrin "Nur" është tri kilometra larg nga Meka e vjetër. Shpella ndodhet pak më poshtë majës më të lartë të malit. Shpella është shumë e thellë, rreth katër metra e gjatë dhe mbi një metër e gjysmë e gjerë.

shfaqen shenjat e profetësisë dhe sihariqet e lumturisë. Filloi të shikonte ëndrra të mira, të cilat dilnin siç i shikonte. Shikonte ndriçimin dhe dëgjonte zërin¹¹.

Një herë Profeti (s.a.u.s.) tha: *“Unë di një gur në Mekë që më përshëndeste me “Selam!”, para se të bëhesha Profet.”*

Zbritja e Shpalljes

Ishte muaji i Ramazanit, kur Muhamedi (s.a.u.s.) pati arritur moshën 41 vjeç dhe ndodhej në shpellën Hira, duke përmendur Allahun dhe duke e adhuruar Atë, kur papritmas i erdhi Xhibrili (a.s.) me Shpalljen. Për këtë le të dëgjojmë fjalën e Aishes (r.a.), e cila na e tregon hollësisht atë ngjarje: “Në fillim, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e ka marrë Shpalljen në formë ëndrrash të mira. Pra, sa herë që ai ka parë ndonjë ëndërr, ajo vinte e qartë si drita e agimit. Më pas, atij i ka pëlqyer të rrinte në vetmi. Prandaj, ka shkuar e ka ndenjtur i vetëm në shpellën Hira. Aty ka adhuruar Allahun dhe ka marrë ushqim me vete për disa net. Pastaj është kthyer te Hatixhja dhe ka marrë ushqim edhe për disa net të tjera. Ka vazhduar kështu, derisa i ka ardhur e Vërteta aty, në shpellën Hira. Profeti ka thënë, - vijon Aishja: *“Më erdhi meleku Xhibril dhe më tha: “Lexo!”* Iu përgjigja: *“Unë nuk di të lexoj.”* Xhibrili më mori e më shtrengoi aq fort, sa mu zu fryma. Pastaj më lëshoi dhe më tha: *“Lexo!”* Unë i thashë: *“Nuk di të lexoj.”* Atëherë, Xhibrili më kapi e më shtrengoi përsëri, sa desh më mbyti. Pastaj më lëshoi dhe më tha: *“Lexo!”* Unë i thashë: *“Unë*

---

¹¹ Ndriçimin dhe zërin e melekut të Shpalljes, para se t'i vinte Shpallja.

nuk di të lexoj.” Ai më shtrëngoi për të tretën herë, pastaj më lëshoi dhe më tha: **“Lexo me emrin e Zotit tënd, i Cili krijoi (gjithçka), e krijoi njeriun nga një droçkë gjaku! Lexo! Se Zoti yt është më Bujari më i madh, i Cili i mësoi (njeriut) të shkruajë me penë. I mësoi njeriut ato që nuk i dinte.”** (96. 1-5).

Me këto ajete, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) është kthyer duke iu dridhur zemra, ka hyrë te Hatixhja, bija e Huuejlidit (r.a.) dhe i ka thënë: *“Mbulomë! Mbulomë!”*. E kanë mbuluar dhe ai ka qëndruar ashtu, derisa i ka kaluar frika. Pastaj i ka thënë Hatixhes: *“U tremba”*. “Mos ki frikë,” - i ka thënë Hatixhja. “Për Zotin, Allahu kurrë nuk do të të turpërojë ty. Ti mban lidhje të mira me fafesisin; ndihmon të pamundurin dhe e mban atë; i jep atij që nuk ka; e mirëpret mikun; ndihmon që të vihet në vend e drejta.” Pastaj Hatixhja ka shkuar te Uaraka ibn Esed ibn Abdul Uzza, biri i xhaxhait të Hatixhes, i cili ishte i krishterë. Ai ka shkruar Librin në hebraisht¹². Ai shkruajti prej Ungjillit në hebraisht aq sa ka dëshiruar Allahu. Në atë kohë Uaraka ishte plakur dhe ishte verbuar. “O biri i xhaxhait tim!”, - i tha Hatixhja. Dëgjo nga biri i vëllait tënd!” Uaraka i tha Muhamedit (s.a.u.s.): “O biri i vëllait tim, çfarë ke parë?” I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i ka treguar atë që kishte parë në shpellën Hira. “Ai është Xhibrili, që Allahu ia zbriti Musait”, - i ka thënë Uaraka. “Ah, sikur të isha i ri! Ah, sikur të isha gjallë, kur populli yt të të nxjerrë ty prej Mekës.” *“Vërtet, do të më nxjerrin mua ata?”*, - e ka pyetur i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.). “Po”, - i është kthyer Uaraka.

¹² Biblën.

Çdo njeri që ka ardhur me atë që vjen ti, është luftuar. E në qoftë se do të isha gjallë, kur të vinte dita jote, do të të ndihmoja shumë.”

Nuk ka kaluar shumë kohë dhe Uaraka ka vdekur. Ndërkohë, Shpallja është ndërprerë.

Historia e fillimit të profetësisë dhe e zbritjes së Shpalljes

Fillimi i profetësisë dhe i zbritjes së Shpalljes është muaji Ramazan, Nata e Kadrit. Për këtë Allahu i Madhëruar ka thënë: **“Muaji i Ramazanit është ai, në të cilin ka zbritur Kur’ani.”** (2. 185). Dhe: **“Dhe vërtet, Ne e zbritëm atë Natën e Kadrit.”** (97. 1).

Hadithet e vërteta, autentike na njoftojnë, gjithashtu se Shpallja ka zbritur natën e së hënës, para agimit.

Meqenëse Nata e Kadrit bie në dhjetë ditët e fundit të muajit të Ramazanit, me numër tek. Dhe shkencërisht është vërtetuar se dita e hënë e Ramazanit të atij viti ka qenë data 21, del se profetësia e Muhamedit (s.a.u.s.) ka filluar natën e 21-të të muajit Ramazan. Kjo datë bie më 10 gusht të vitit 610 të erës sonë. Sipas vitit hënor, në atë kohë ai ka qenë 40 vjeç, 6 muaj dhe 12 ditë. Sipas vitit diellor, i bie të ishte 39 vjeç, 3 muaj dhe 22 ditë. Pra, sipas vitit diellor, Profeti (s.a.u.s.) ka qenë në krye të 40 vjetëve, kur i ka ardhur profetësia.

Ndërprerja e Shpalljes dhe rikthimi i saj

Pas zbritjes së parë të Shpalljes në shpellën Hira, pati një ndërprerje. Kjo ndërprerje vazhdoi disa ditë. Ajo i shkaktoi Profetit (s.a.u.s.) brengosje dhe hidhërim. Mirëpo e mira që pikërisht në këtë ndërprerje sepse Profetit (s.a.u.s.) iu largua frika; ai u bë i vendosur në kauzën e tij dhe u përgatit të mbante mbi vete diçka tjetër si ajo që i pati zbritur, kur t'i vinte prapë. Profeti (s.a.u.s.) priste me padurim momentin e ardhjes së Shpalljes përsëri.

Profeti (s.a.u.s.) që kthyer nga Uaraka ibn Neufeli dhe pati shkuar përsëri te Shpella Hira për të vazhduar adhurimin për Allahun dhe për të plotësuar ditët që kishin mbetur prej muajit të Ramazanit. Mbaroi muaji i Ramazanit dhe ai plotësoi adhurimet. Në mëngjesin e parë të muajit Sheual zbriti nga shpella Hira për në Mekë siç e kishte zakon. Profeti (s.a.u.s.) ka thënë: “Kur hyra në luginën e Mekës, dikush më thirri. Hodha sytë në të djathtë, por nuk pashë njeri. Hodha sytë edhe në të majtë, por nuk pashë njeri. Hodha sytë përpara, por nuk pashë njeri. As prapa meje nuk pashë njeri. Atëherë, ngrita kokën lart dhe pashë diçka. Meleku që më pati ardhur në Hira, ishte ulur në një karrige midis qiellit dhe Tokës. U tremba aq shumë, sa rashë përtokë. Shkova te Hatixhja. Më mbuloni, më mbuloni, më mbuloni dhe më hidhni ujë të ftohtë, - i thashë. Më mbuluan dhe më hodhën ujë të ftohtë. Atëherë, ka zbritur ajeti: **“O, ti i mbuluar! Ngrihu dhe paralajmëroi (njerëzit për dënimin)! Dhe Zotin tënd madhëroje! Dhe rrobat e tua pastroj! Dhe të neveritshmes (adhurimit të idhujve) largoju!”**

Kjo ka ndodhur para se të bëhej detyrim namazi. Pas këtij çasti, Shpallja ka ardhur shpesh dhe pa ndërprerje. Këto ajete janë fillimi i misionit të tij si i Dërguar i Allahut (Resul). Ato ajete janë shpallur pak më vonë Shpalljes së parë, e cila që edhe fillimi i misionit të tij si Lajmëtar i Allahut (Nebij).

Këto ajete përfshijnë dy lloj detyrimesh:

- Lloji i parë është detyrimi i Profetit (s.a.u.s.) për të përcjellë Mesazhin e Allahut dhe për të paralajmëruar njerëzit. Këtë e thotë Fjala e Allahut: **“Ngrihu dhe paralajmëroji** (njerëzit për dënimin!)” Ajeti do të thotë: Paralajmëroji njerëzit për dënimin nga Allahu, nëse ata nuk largohen nga devijimi dhe rruga e gabuar, nëse adhurojnë idhujt e jo vetëm Allahun, nëse i vënë shok Allahut në Vetën e Tij, në Atributet e Tij, në të drejtat e Tij e në veprimet e Tij.
- Lloji i dytë është detyrimi i Profetit (s.a.u.s.) që të zbatojë urdhrat e Allahut të Madhëruar, - t'i zbatojë ata plotësisht në veten e tij, për të fituar kënaqësinë e Allahut dhe për të qenë shembull për çdo njeri që i beson Allahut. Këto detyrime shprehen në ajetet: **“Dhe Zotin tënd madhëro!”**, që do të thotë “Vetëm Allahun madhëro dhe mos i shoqëro Atij askënd dhe asgjë!” Dhe: **“Dhe rrobat e tua pastro!”**, që do të thotë: Pastroji rrobat e tua dhe trupin tënd, sepse nuk i ka hije atij njeriu që madhëron Allahun e qëndron para Tij të jetë i papastër. Dhe: **“Dhe së neveritshmes** (adhurimit të idhujve) **largoju!”**, që do të thotë: Largohu nga ajo që shkakton zemërimin e Allahut

dhe dënimin e Tij! E kjo arrihet duke iu bindur Allahut dhe duke mos e kundërshtuar Allahun. Dhe: **“Dhe mos prit për atë që jep (të të shpërblejnë më) shumë!”**, që do të thotë: Mos bëj mirësi për të marrë më shumë se e mira që ke bërë në këtë botë! Ajeti i fundit tregon vuajtjet, që do t’i vinin nga populli i vet, kur të deklaronte ndarjen nga feja e tyre e t’u bënte thirrje për të adhuruar Allahun të Vetëm, siç thotë Allahu në Kuran: **“Dhe për hir të Zotit tënd, duro!”**

Thirrja

Për të vënë në jetë ajetet e zbritura, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) filloi menjëherë t’i ftonte njerëzit në fenë e Allahut të Madhëruar. Në atë kohë njerëzit ishin të ashpër dhe të pafë. Ata adhuronin skulptura e idhuj. Për këtë nuk kishin asnjë argument, veçse kishin parë prindërit e tyre që i adhuronin. Morali i tyre ishte vetëm mendjemadhësia dhe arroganca. Rrugat e tyre e vetme për zgjidhjen e problemeve ishte vetëm shpata. Prandaj Allahu i Madhëruar e urdhëroi Muhamedin (s.a.u.s.) që të fillonte thirrjen në Islam fshehurazi, duke iu drejtuar vetëm atij, që e njihte për njeri të mirë dhe që e donte të Vërtetën, vetëm atij njeriu që i besonte e tek i cili ishte i qetë. Allahu e urdhëroi atë të fillonte më së pari me familjen, të afërmit dhe pastaj, me miqtë e shokët e tij; më pas, me të tjerët.

Grupi i parë i besimtarëve

Fill pasi Profeti i Allahut (s.a.u.s.) e filloi thirrjen për në Islam, i besuan menjëherë disa njerëz nga ata, për të cilët Allahu kishte vendosur mirësinë dhe lumturinë. E para qe Hatixhja, bija e Huuejlidit (r.a.). Hatixhja (r.a.) i dinte sihariqet, kishte dëgjuar për shenjat profetike dhe i kishte parë shenjat e para profetike të Muhamedi (s.a.u.s.). Ajo tashmë kishte parë edhe sihariqet e Shpalljes. Prandaj priste që Muhamedi të ishte Lajmëtari (Nebijji) i Allahut për këtë ymet. Atë e siguroi edhe fjala e Uarakas kur tha se ai që kishte zbritur në Hira, kishte qenë meleku Xhibril dhe se ajetet që kishte sjellë ai ishin Shpallja e Allahut. Hatixhja i kishte parë vetë çastet që kaloi Muhamedi (s.a.u.s.) kur i zbriti surja “Mudethir”. Prandaj qe e natyrshme që ajo të ishte e para e besimtarëve.

Më pas, Profeti (s.a.u.s.) shkoi menjëherë te shoku i tij i ngushtë, Ebu Bekr Siddiku (r.a.) dhe i tha se Allahu e kishte nderuar, duke e bërë profet dhe të dërguar dhe e ftoi për t’i besuar. Ai i besoi Profetit (s.a.u.s.) pa mëdyshje dhe pohoi dëshminë e vërtetë.¹³ Ebu Bekr Siddiku qe i pari burrë që i besoi Muhamedit (s.a.u.s.). Ai ishte dy vjet më i vogël se Profeti (s.a.u.s.) dhe shok i tij prej shumë kohësh. Ai i njihte Profetit Muhamed (s.a.u.s.) botën e brendshme dhe të jashtme. Besimi i tij ishte dëshmia më e drejtë për vërtetësinë e fjalës së Profetit (s.a.u.s.).

---

¹³ Dëshmia: “Eshhedu en la ilahe il-Allah ue eshedu en-ne Muhameden resulullah.” (Dëshmoj se nuk ka zot tjetër (që e meriton të adhurohet), përveç Allahut dhe se Muhamedi është i Dërguari i Tij).

Ndër të parët që i kanë besuar Profetit (s.a.u.s.) është edhe Ali ibn Ebi Talibi. Në atë kohë pati rënë zia e bukës në fisin Kurejsh. Ebu Talibi ishte i varfër e kishte shumë fëmijë. Prandaj Abbasi - xhaxhai i Profetit (s.a.u.s.) i mori Xhaferrin, ndërsa Profeti (s.a.u.s.) i mori Aliun. Pra, Aliu (r.a.) ishte nën kujdestarinë e Profetit (s.a.u.s.). Ai rrinte te Profeti (s.a.u.s.), aty hante, aty pinte dhe të gjitha nevojat ia plotësonte Profeti (s.a.u.s.). Muhamedi (s.a.u.s.) e kishte Aliun (r.a.) si fëmijët e vet.

Kur Profetit (s.a.u.s.) i erdhi Shpallja, Aliu (r.a.) ishte dhjetë vjeç. Ai e ndiqte Muhamedin (s.a.u.s.) në të gjitha veprat. Prandaj, kur e ftoi në Islam, Aliu (r.a.) iu përgjigj menjëherë. Aliu (r.a.) është i pari i ri që i ka besuar Profetit (s.a.u.s.).

Ndër të parët që i kanë besuar Profetit (s.a.u.s.) është edhe skllavi i tij, Zejd ibn Harith ibn Sherahil el Kelbi. Përpara Islamit ai ishte zënë rob dhe ishte shitur. Atë e pati blerë Hakim ibn Hizami dhe ia pati dhuruar hallës së vet, Hatixhes. Ndërsa Hatixhja (r.a.) ia pati dhuruar të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.). Kur e morën vesh për të, babai dhe xhaxhai i Zejdit shkuan te Profeti (s.a.u.s.) dhe iu lutën që të bënte bamirësi e t'ua kthente Zejdin duke i falur lirinë. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e thirri Zejdin dhe e la të lirë - të shkonte me babanë dhe xhaxhanë e tij ose të qëndronte tek ai. Zejdi parapëlqeu të rrinte me të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.). Atëherë, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) shkoi te paria e Kurejshëve dhe u tha: *“Dëshmoni se ky është biri im, ai më trashëgon mua dhe unë e trashëgoj atë.”* Ishte koha, kur ende nuk i kishte ardhur profetësia Muhamedit (s.a.u.s.). Zejdi u thirr biri i Muhamedit,

derisa erdhi Islami. Islami e anuloi birësimin dhe tashmë ai u quajt Zejdi, biri i Harithit.

Këta të katër e kanë pranuar Islamin brenda një dite - atë ditë, kur i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u urdhërua të paralajmëronte dhe të ftonte në Rrugën e Allahut. Për secilin nga këta thuhet se është i pari që e ka pranuar Islamin.

Ebu Bekr Siddiku (r.a.) u bë krahu i djathtë i Profetit (s.a.u.s.) për thirrjen në Islam. Ai ishte i ndershëm, i sjellshëm, i dashur, fisnik, bujar dhe i respektuar. Ai i dinte më mirë se të gjithë prejardhjen e arabëve dhe historitë e tyre. Burra nga populli i tij shkonin dhe këshilloheshin me të, sepse njihej për moral të lartë, dituri, bamirësi dhe vlerën e tij; ishte tregtar dhe bujar; kishte marrëdhënie të mira me njerëzit dhe bisedonte ëmbël me ta. Ebu Bekr Siddiku (r.a.) thirri në Islam ata njerëz, tek të cilët shihte mirësinë dhe besnikërinë. Kështu, një grup nga njerëzit më të mirë iu përgjigjën e u bënë myslimanë. Më i pari ndër ta qe Uthman ibn Affan Emeuii. Më pas, të tjerë: Zubejr ibn Auam Esediu, Abdurr Rrahman ibn Auf Zuhriu, Sa'd ibn Ebi Uekkas Zuhriu dhe Talha ibn Ubejdullah Tejmiu. Ebu Bekri (r.a.) u sqaroi atyre Islamin dhe i solli te Profeti (s.a.u.s.) dhe të gjithë ata e pranuan Islamin. Këta u pasuan nga i besueshmi i këtij Ymeti¹⁴ - Ebu Ubejde Amir ibn Xherrahu; Ebu Seleme ibn Abdul Esedi dhe e shoqja, Ummu Selemeja; Erkam ibn Ebi Erkami; Uthman ibn Madh'uni dhe dy vëllezërit e tij, Kudame dhe Abdullahu; dy djemtë e Madh'unit; Ubejde ibn Harith ibn Muttalib

---

¹⁴ Ymeti - Bashkësia Islame.

ibn Abdul Menaf; Seid ibn Zejd ibn Amr ibn Nufejl dhe e shoqja, Fatimja, bija e Hattabit - motra e Umer ibn Hattabit; Habbab ibn Eret; Xhaferr ibn Ebu Talib dhe gruaja e tij, Esmaja, bija e Umejsit; Halid ibn Seid ibn El Asi dhe e shoqja, Emine - e bija e Halefit. Pastaj u bënë myslimanë vëllai i Halidit, Amr ibn Seid ibn Asi, Hatib ibn Harithi, e shoqja - Fatimja, bija e Muxhelelit dhe vëllai i tij - Hattab ibn Harithi, e shoqja Fukejhe, bija e Jesarit dhe vëllai tjetër - Ma'mer ibn Harithi, Muttalib ibn Ez'heri dhe e shoqja - Ramle, bija e Ebu Aufit, Nuajm ibn Abdullah ibn Usejid Nahhami. Të gjithë këta ishin kurejshë nga barqe të ndryshme të fisit.

Nga myslimanët e parë, por jo nga fisi Kurejsh qenë edhe: Abdullah ibn Mes'ud el Hudheliu, Mes'ud ibn Rabia el Karijj, Abdullah ibn Xhahshi dhe vëllai i tij, Ebu Ahmed ibn Xhahshi, Suhejb ibn Sinan Rumi, Ammar ibn Jasir Ansij, babai i tij, Jasiri dhe nëna e tij Sumejja dhe Amir ibn Fuhejre.

Nga gratë e para që u bënë myslimane, përveç atyre që u përmendën më lart, janë: Ummu Ejmen Bereketul Habeshije, skllave e të Dërguarit të Allahut dhe shërbyesja e tij; Ummu Fadl Lubbage Kubraja, bija e Harith Hilalijes, bashkëshortja e Abbasit - bir i Abdul Muttalibit; Esmaja, bija e Ebu Bekr Siddikut. Myslimanët e parë u njohën me emrin Es Sabikunel Euuelun.

Sipas hulumtimeve që janë bërë, del se numri i atyre, për të cilët thuhet se janë "Es Sabikunel Euuelun (të parët që e pranuan Islamin)", arrin afërsisht 130. Megjithatë, nuk dihet me siguri nëse janë bërë myslimanë para se të thirrej hapur për në Islam apo disa prej tyre janë bërë myslimanë kur thirrja bëhej hapur.

Adhurimi që bënin besimtarët dhe edukata e tyre

Shpallja (Kur'ani) vazhdoi t'i zbriste Profetit (s.a.u.s.) pa ndërprerje, që pas zbritjes së ajeteve të para të sures "Mudethir". Thuhet se surja e parë që ka zbritur pas këtyre ka qenë "El Fatiha". Kjo sure përfshin falënderimin për Allahun dhe lutjen që i drejtohet Allahut. Ajo përfshin, gjithashtu të gjitha qëllimet e rëndësishme të Kur'anit dhe të Islamit. Adhurimi i parë, me të cilin u urdhërua Profeti (s.a.u.s.), ishte namazi: dy rekatë në mëngjes dhe dy rekatë në mbrëmje. Për këtë ka zbritur meleku Xhibril dhe i ka mësuar Profetit (s.a.u.s.) abdesin.

Pastrimi i plotë ishte shenja dalluese e besimtarëve. Abdesi - kusht i namazit. Fatihaja ishte themeli i namazit. Ndërsa falënderimi dhe madhërimi i Allahut ishin një nga pjesët e namazit. Pra, namazi ishte adhurimi i besimtarëve. Ata e kryenin atë në vende larg syve të njerëzve. Ndoshta e kryenin nëpër lugina e qafa mali.

Në ditët e para të Islamit nuk njihet për besimtarët ndonjë adhurim, urdhër a ndalim tjetër, përveç namazit. Shpallja u tregonte atyre aspekte të ndryshme të Teuhidit¹⁵, si ta pastronin veten moralisht dhe fizikisht, i nxiste për morale të mira, u përshkruante Xhenetin dhe Xhehenemin dhe i këshillonte ata në mënyrën më të përsosur. Kështu që ajo ua hapte zemrat dhe ua kënaqte shpirtin.

Profeti (s.a.u.s.) i pastronte besimtarët (nga besimet e kota dhe nga moralët e kqija) dhe u mësonte Kur'anin dhe

---

¹⁵ Teuhid do të thotë të besosh Allahun Një e të Vetëm dhe ta adhurosh Atë të vetëm, pa i bërë shok.

Urtësinë (Sunetin). Ai i nxiste për t'u ngritur në gradat e zemrave të dëlira, të moraleve të pastra dhe të shpirtave të virtytshëm. Ai bënte që ata të ishin të çiltër në marrëdhëniet me njëri-tjetrin. Me një fjalë, i nxirrte ata nga errësira në dritë dhe i udhëzonte në Rrugën e Drejtë. Ai i edukonte ata që t'i përmbaheshin Fesë së Allahut, Islamit, të kapeshin për litarin e Allahut dhe të qëndronin të palëkundur në zbatimin e urdhrit të Allahut. Kaluan tre vjet dhe Thirrja për në Islam ende përqendrohej vetëm tek individët. Profeti (s.a.u.s.) nuk e kishte shpallur haptazi nëpër tubime e kuvende. Megjithatë, Thirrja u bë e njohur te Kurejshët e disa prej tyre ndonjëherë silleshin në mënyrë mohuese dhe i sulmonin disa besimtarë. Por, në përgjithësi, ata nuk i kushtuan shumë rëndësi, sepse Muhamedi (s.a.u.s.) ende nuk u ishte paraqitur si i Dërguar dhe nuk u kishte folur për zotat e tyre.

Thirrja haptazi

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) kaloi tre vjet duke bërë thirrje me secilin më vete. Dhe gjeti njerëz që e dëgjonin - njerëz të mirë brenda fisit Kurejsh dhe jashtë tij. Kështu u zgjerua rruga e Thirrjes për në Islam dhe u përgatit mjedisi për ta bërë atë haptazi. Atëherë, Allahu i Madhëruar i zbriti të Dërguarit të Vet (s.a.u.s.): **“Paralajmëroje fisin tënd më të afërm dhe bëhu i butë me besimtarët që të pasojnë ty. E, nëse ata të kundërshtojnë, ti thuaju: “Unë nuk jam përgjegjës për ato që bëni ju.”** (26:214,216). I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) mblodhi farefisën e vet më të afërt, Benu Hashimët dhe bashkë me ta edhe një pjesë të fisit Benu

Muttalib. Falënderoi Allahun dhe dëshmoi se nuk ka zot tjetër (që e meriton të adhurohet), përveç Allahut dhe tha: *“Vërtet, nismëtari nuk i gënjen njerëzit e vet. Për Allahun, sikur ta gënjeja gjithë njerëzimin, ju nuk do t’ju gënjeja. Sikur ta mashtroja gjithë njerëzimin, ju nuk do t’ju mashtroja. Për Allahun, përveç të Cilit nuk ka zot tjetër, unë jam i Dërguari i Allahut te ju, në veçanti dhe te njerëzit mbarë. Për Allahun, ju do të vdisni ashtu siç flini dhe do të ringjalleni ashtu siç zgjoheni nga gjumi, do të jepni llogari për atë që bëni: Për veprën e mirë do të shpërbleheni me të mira; për të keqen, me të këqija. Me të vërtetë, Xheneti është i përhershëm dhe Xhehenemi është i përhershëm.”*

Njerëzit filluan të flisnin fjalë të buta, përveç xhaxhait të tij, Ebu Lehebit, i cili tha: “Kapeni atë përpara se të ngrihen arabët kundër tij, sepse po ta dorëzoni tek ata, do të poshtëroheni; e po ta mbroni, ata do t’ju vrasin.”

U ngrit Ebu Talibi e ia ktheu: “Për Allahun, do ta mbrojmë atë (Muhamedin) sa të jemi gjallë.” Pastaj shtoi: “(O, Muhamed!) Vazhdo me atë që të ka urdhëruar Allahu, sepse unë betohem në Allahun që sa të jem gjallë do të të mbroj ty, vetëm se nuk më pëlqen të ndahem nga feja e babait tim, Abdul Muttalibit.”

Në kodrën Safa

Gjatë kësaj kohe, Profetit (s.a.u.s.) i zbriti fjala e Allahut: “Publiko haptaz atë për të cilën urdhërohesh dhe largohu nga idhujtarët.” (15:94)

Një ditë, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) hipi në kodrën Safa, gjeti majën më të lartë të saj dhe thirri: *Ja sabaha!*

“O njerëz, rreziku i agimit!” Kjo shprehje ishte si thirrje që paralajmëronte sulmin e ndonjë ushtrie (që zakonisht sulmon në agim) ose kur kishte ndonjë çështje me rëndësi të madhe. Pastaj filloi t’u thërriste barqeve Kurejshe me emër: “O Beni Fihri! O Beni Adij! O fisi filan! O fisi filan! O Beni Abdi Menafi! O Beni Abdil Muttalib!” “Kush thërret kështu?”, - pyesnin ata. “Është Muhamedi!”, - thanë. Atëherë, njerëzit nxituan për tek ai. Madje, edhe ai që nuk kishte mundësi të shkonte vetë atje, çonte ndonjë njeri të vetin që të shikonte se çfarë kishte ndodhur. Pasi u tubuan njerëzit, Profeti (s.a.u.s.) pyeti:

“Si mendoni ju, nëse unë ju njoftoj se ka ardhur një kalorësi armike në luginën poshtë kësaj kodre t’ju sulmojë, a do të më besonit?” “Po! Tek ti nuk kemi provuar kurrë ndonjë gënjeshtër.”, - iu përgjigjën ata. “Tek ti kemi provuar gjithmonë të vërtetën.” *“Vërtet, - vijoi Profeti (s.a.u.s.), unë po ju paralajmëroj se jeni para një dënimi të fortë. Shembulli im me ju i ngjan shembullit të një burri, që sheh armikun dhe kërkon ndonjë vend të lartë për njerëzit e vet, që të mos i sulmojë armiku dhe pastaj thërret: “Ja sabaha! (O njerëz! Rreziku i agimit!)”* Pastaj i ftoi që të pohojnë dëshminë: “La ilahe il-Allah Muhamedur-resulullah. (Nuk ka zot tjetër (që e meriton të adhurohet), përveç Allahut dhe Muhamedi është i Dërguari i Allahut.)”. U tregoi, gjithashtu se me këtë fjalë arrihet sundimi në këtë botë dhe shpëtimi në Botën Tjetër. Më pas i paralajmëroi ata për dënimin e Allahut, nëse do të vazhdonin idhujtarinë e tyre e nuk do t’i besonin asaj që Profeti (s.a.u.s.) kishte sjellë nga Zoti i tij dhe se ai, megjithëse i Dërguar, nuk mund t’i shpëtonte nga dënimi dhe nuk kishte asgjë në dorë për ta tek Allahu.

Këtë paralajmërim e bëri të përgjithshëm dhe të posaçëm. Dhe tha: “O Kurejshë! Besoni, t’u shpëtojë Allahu nga dënimi i Tij dhe shpëtojeni veten tuaj nga Zjarri, sepse unë nuk mund t’ju bëj as dëm dhe as dobi! Unë nuk kam asgjë në dorë për ju tek Allahu. O bijtë e Ka’b ibn Luejit! Shpëtojeni veten tuaj nga Zjarri, sepse unë nuk mund t’ju bëj juve as dëm dhe as dobi. O bijtë e Murre ibn Ka’bit! Shpëtojeni veten tuaj nga Zjarri, sepse unë nuk mund t’ju bëj juve as dëm dhe as dobi. O bijtë e Kusajit! Shpëtojeni veten tuaj nga Zjarri, sepse unë nuk mund t’ju bëj as dëm dhe as dobi. O bijtë e Abdu Shemsit! Shpëtojeni veten tuaj nga zjarri. O bijtë e Abdul Menafit! Shpëtojeni veten tuaj nga Zjarri, sepse unë nuk mund t’ju bëj juve as dëm dhe as dobi. O bijtë e Hashimit! Shpëtojeni veten tuaj nga Zjarri! O bijtë e Abdul Mutalibit! Shpëtojeni veten tuaj nga Zjarri, sepse unë nuk mund t’ju bëj juve as dëm dhe as dobi! Unë nuk kam asgjë në dorë për ju tek Allahu. Kërkomëni prej pasurisë sime sa të doni, ndërsa për shpëtimin tuaj (tek Allahu) unë nuk kam asgjë në dorë. O Abas, biri i Abdul Mutalibit! Unë nuk kam asgjë në dorë për ty tek Allahu. Oj Safije, bija e Abdul Mutalibit, halla e të Dërguarit të Allahut! Unë nuk kam asgjë në dorë për ty tek Allahu. Oj Fatime, bija e Muhamedit, të Dërguarit të Allahut! Kërkomë mua nga pasuria ime çfarë të duash, por shpëtoje veten tënde nga zjarri i Xhehenemit! Unë nuk kam asgjë në dorë për ty tek Allahu. Ju jeni farefisi im, keni të drejtat tuaja dhe unë do t’i zbatoj ato.”

Pasi i tha këto fjalë, njerëzit zbritën që andej dhe u shpërndanë. Nuk thuhet nëse e kundërshtuan apo e përkrahën atë që dëgjuan. Eshtë kumtuar se vetëm Ebu Lehebi ia ktheu me të keq Profetit (s.a.u.s.): “Shkatërrimi

rëntë mbi ty tërë ditën! A për këtë na paske mbledhur?!”
Atëherë, zbriti ajeti: **“Qoftë i shkatërruar Ebu Lehebi!
Dhe ai i shkatërruar është.”**

Kurejshët e tjerë duket se u befasuan e u habitën nga ky paralajmërim i papritur dhe nuk mundën të zgjidhnin ç’qëndrim do të mbanin për këtë. Mirëpo, pasi u kthyen në shtëpitë e tyre, pasi u qetësuan e pasi u çliruan nga habia, u bënë mëndjemëdhenj dhe e morën me të tallur këtë thirrje e këtë paralajmërim. Kështu, kur i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) kalonte përpara ndonjërit prej tyre, ata talleshin me të: “Ky është ai, që Allahu e ka dërguar Profet?! A është ky biri i Ebu Keshes?! A këtij i flitet nga qielli?” etj.

Ebu Keshë quhej njëri prej gjyshërve të Profetit (s.a.u.s.) nga e ëma, i cili e pati kundërshtuar fenë e Kurejshëve dhe pati përqufuar krishterimin.

Kur Profeti (s.a.u.s.) e kundërshtoi fenë e tyre, thoshin se kishte bërë si Ebu Keshja. Kështu i thoshin për ta nënçmuar, për ta fyer dhe për ta poshtëruar. Profeti (s.a.u.s.) vazhdoi Thirrjen për në Islam, madje filloi ta bënte hapur atë nëpër grupimet dhe kuvendet e tyre. Ai ua kumtonte atyre librin e Allahut dhe i thërriste, siç kishin thërritur edhe të dërguarit e mëparshëm:

“O popull! Adhurojeni Allahun! Ju nuk keni zot tjetër që meriton të adhurohet, përveç Tij...” (23:32)

Profeti (s.a.u.s.) filloi ta adhuronte Allahun para syve të tyre. Kështu, ai falej ditën hapur, në prani të njerëzve në oborin e Qabes.

Thirrja e tij u pranua disi dhe një numër njerëzish hynë në fenë e Allahut njëri pas tjetrit.

Por midis familjeve të atyre që e kishin pranuar Islamin

dhe të atyre që nuk e kishin pranuar atë, lindi njëfarë zemërimi dhe ftohjeje.

Kurejshët diskutonin si të bënin që haxhinjtë të mos e dëgjonin Thirrjen islame:

Kurejshëve iu duk shumë e keqe ajo që panë dhe u revoltuan. Kishin mbetur edhe pak ditë nga Haxhi. Ata i shqetësonte çështja e haxhinjve. Prandaj disa prej tyre u grumbulluan te Uelid ibn Mugire, i cili ishte i moshuar dhe i nderuar ndër ta. Ai u tha: “O Kurejshë! Erdhi koha e Haxhit. Do të vijnë delegatët e arabëve te ju. Ata kanë dëgjuar për atë që ka shpalluar shoku juaj (Muhamedi), prandaj bashkohuni me një vendim të vetëm: Mos e kundërshtoni njëri-tjetrin e mos e përgënjeshtoni njëri-tjetrin!”

- Na thuaj mendimin tënd, që të themi edhe ne - ashtu,
- iu kthyen ata.

- Jo, - tha ai. Thoni ju mendimin tuaj! Ju dëgjoj unë.

- Ne themi se ai (Muhamedi) është falltar.

- Nuk është falltar, - ua ktheu plaku. Ne i kemi parë falltarët, por ai nuk i ka dredhat e tyre dhe fjalët e tij nuk kanë rimën e fjalëve të tyre.

- Ai është i çmendur, - thanë ata pas kësaj.

- Muhamedi nuk është i çmendur, - iu përgjigj ai. Ne i kemi parë të çmendurit dhe i njohim ata. Atij nuk i merret fryma dhe nuk u ngjan njerëzve të xhindosur.

- Është poet, atëherë, - thanë ata. - Nuk është poet, - tha plaku. Ne e njohim poezinë.

- Atëherë, është magjistar, - thanë përsëri ata.

- Nuk është magjistar. Ne i kemi parë magjistarët dhe magjitë e tyre, por ai as nuk fryn dhe as nuk lidh nyja.

- Atëherë, ç'të themi për të?

- Për Zotin, vërtetë fjala e tij është e ëmbël, e bukur, gjithëpërfshirëse, një pemë me degët plot fruta, - foli plaku. Ju nuk mund të thoni asgjë si ai, sepse fjala juaj do të dukej e pavlerë. Më e përshtatshmja është të thoni: "Ai është magjistar dhe fjala e tij është magji. Me fjalët e tij, ai ndan njeriun nga babai i vet; ndan vëllanë nga vëllai; ndan gruan nga burri; ndan njeriun nga të afërmit e vet."

Me këto fjalë, Kurejshët u shpërndanë dhe nisën të uleshin anash rrugëve dhe midis njerëzve që vinin për Haxh. Nuk kalonte andej njeri, pa u paralajmëruar dhe pa e kujtuar për punën e Profetit (s.a.u.s.). Kështu, njerëzit e njohën atë para se ta shihnin dhe ta dëgjonin.

Erdhën ditët e Haxhit dhe Profeti (s.a.u.s.) doli atje ku grumbulloheshin haxhinjtë e ku kishin vendqëndrimet e tyre dhe i thirri në Islam: "*O njerëz! Thoni la ilahe il-lallah (Nuk ka zot tjetër të adhuruar me të drejtë, përveç Allahut), që të shpëtoni!*"

Ebu Lehebi shkante pas Profetit (s.a.u.s.) për ta përgënjeshtuar dhe për t'i bërë keq atij. Arabët e njohën që nga ai Haxh punën e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) dhe emri i tij u përhap në të gjitha vendet arabe.

Rrugë të ndryshme për përballimin e Thirrjes

Pasi mbaroi Haxhi, Kurejshët u kthyen në shtëpitë e tyre dhe u qetësuan. Pastaj panë se u duhej ta trajtonin problemin, që solli Thirrja e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) për të besuar vetëm në Allahun. Ata u menduan dhe u këshilluan. Pastaj menduan rrugë të ndryshme për ta përballuar këtë Thirrje dhe për ta asgjësuar atë përfundimisht.

Këto rrugë ishin:

- **Të vazhdonin të qeshnin dhe të talleshin sa më shumë me të.**

Këtë e bënin me qëllim që t'i ulnin të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) dhe myslimanët e tua dobësonin forcën morale. Ata e akuzonin të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) se ishte njeri i magjepsur, se ishte poet i çmendur, se ishte falltar që i vinte shejtani, se na qenkësh magjistar gënjeshtar, se ishte një shpifës intrigant e të tjera akuza e sharje si këto. Ata e shihnin Profetin (s.a.u.s.) tërë zemërim e inat. Allahu ka thënë: **“E ata që nuk besuan, gati sa nuk të zhdukinty me shikimet e tyre, kur e dëgjojnë Kur’anin dhe nga inati, thonë: “Ai është i çmendur.”** (68:51) Kur e shikonin Profetin (s.a.u.s.), talleshin, e ironizonin, duke thënë: **“A ky është ai që flet për zotat tanë?!”** Kur shikonin shokët e tij (sahabët) të dobët thoshin: Ju erdhën mbretërit e Tokës. **“A këta ka ndihmuar Allahu nga mesi ynë?!”**

Allahu i Madhëruar thotë gjithashtu për ta: **“Vërtet, mëkatarët i përqeshnin ata që besuan. Dhe kur**

besimtarët kalonin pranë tyre (idhujtarëve), ata ia bënë me sy njëri-tjetrit. E kur ktheheshin te familjet e veta, ktheheshin të kënaqur. Dhe kur i shihnin ata (besimtarët), thoshin: “Vërtet, ata (besimtarët) janë të humbur.” (83:29-32)¹⁶

Idhujtarët i shtuan talljet, përqeshjet dhe ngacmimet therëse kundër Profetit të Allahut (s.a.u.s.), aq sa kjo ndikoi shumë edhe te vetë Profeti (s.a.u.s.). Për këtë Allahu i Madhëruar ka thënë: **“Ne, vërtet, e dimë se zemra jote është e pikëlluar nga ajo që thonë ata.” (15:95)** Por, pastaj Allahu i dha forcë atij dhe i tregoi se si ta largonte pikëllimin: **“Por, ti lartësoje Zotin tënd me falënderim e bëhu prej atyre që luten (përulen duke u falur)! Dhe adhuroje Zotin tënd, derisa të të vijë vdekja!” (15:97-99)**

Allahu i Madhëruar i pati treguar Profetit (s.a.u.s.) qysh më parë se si do t’i fladitej zemra, kur i tha: **“Vërtet, Ne të mjaftojmë ty kundër atyre që tallen, të cilët bëjnë me Allahun zot tjetër e shpejt ata do ta dinë.” (15:95-99)**

Allahu e pati njoftuar atë se veprat e tyre shpejt do të ktheheshin në dënim kundër tyre. Për këtë Allahu ka thënë: **“Edhe të dërguarit e tjerë përpara teje janë përqeshur e ata që i tallnin, e merituan dënimin e talljes së tyre.” (6:10)**

- T’i pengonin njerëzit,
që të mos e dëgjonin Profetin (s.a.u.s.)

Idhujtarët vendosën që të shkaktonin ngatërresa, të bënin zhurmë dhe t’i largonin njerëzit sa herë që e shikonin Profetin (s.a.u.s.) duke u përgatitur që të bënte Thirrje

¹⁶ Ajeti tregon se si silleshin idhujtarët me besimtarët.

për tek Allahu. Kështu, që të mos i linin rast të volitshëm për të shpjeguar Thirrjen në Islam, ata e porosisnin njëri-tjetrin, siç thuhet në Kur'an: **“Ata që nuk besuan, thanë: “Mos e dëgjoni këtë Kuran dhe kur të këndohet ai, bëni zhurmë, që ta pengoni!”** (41:26)

Kështu, idhujtarët vazhduan në të tyren me shumë ashpërsi e me shum forcë, derisa Profeti (s.a.u.s.) arriti të këndonte Suren e parë, “En Nexhm”, në vendet ku ata mblihdeshin. Ishte muaji Ramazan i vitit të pestë të Profetësisë. Kur e dëgjonin Profetin (s.a.u.s.) duke kënduar Kur'an në namaz - ai këndonte Kur'an më shumë në namazin e natës - idhujtarët e shanin Kur'anin, shanin Atë që e ka zbritur, shanin edhe atë që e këndonte. Atëherë, Allahu i Madhëruar zbriti ajetin: **“E ti mos e ngri zërin (duke kënduar Kur'an) në namazin tënd dhe as mos e ul tepër atë, por kërko midis këtyre një rrugë të mesme”**. (17:110)

Nadr ibn Harithi shkoi në Hirah dhe në Sham (Siri). Atje mësoi disa tregime (e legjenda) popullore që flisnin për mbretërit dhe udhëheqësit e tyre, të tilla, si tregimet e Rustemit e të Isfindijarit. Kur u kthye në Mekë, filloi të organizonte tubime e kuvende dhe t'ua tregonte ato njerëzve, duke i larguar kështu nga ato që thoshte Profeti (s.a.u.s.).

Kur Nadri dëgjonte se diku ishte ulur i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) për t'ua kujtuar njerëzve Allahun, ai do t'i shkonte nga prapa dhe do ta kundërshtonte Profetin (s.a.u.s.) me tregimet e tij dhe më pas do të thoshte: “Në çfarë bisede është Muhamedi më i mirë se unë?”

Nadri bëri edhe një hap tjetër. Ai bleu një robëreshë këngëtare dhe sa herë që dëgjonte për ndonjërin që donte

të bëhej mysliman, e çonte te këngëtarja dhe i thoshte asaj: “Jepi për të ngrënë e për të pirë dhe këndoji këngë, sepse kjo gjë është më e mirë se thirrja e Muhamedit.”

Për këto Allahu i Madhëruar zbriti ajetin: **“Por ka njerëz, që blejnë tregime boshe, që t’i largojnë njerëzit nga rruga e Allahut, pa pasur kurrfarë fakti dhe për t’i marrë ato (ajetet e Allahut) si tallje. Për ta do të ketë një dënim poshtërues”**. (31:6)

- **Nxitja e dyshimeve
dhe shpeshtimi i thirrjeve të rreme**

Idhujtarët i shtuan dhe i përsosën më tej thirrjet e tyre të gënjeshtërtë. Për ato që thuheshin në Kuran, thoshin se ishin **“Ëndrra të ngatërruara e të rreme”** (12:44), domethënë, na qenkëshin ëndrrat e gënjeshtërtë që Muhamedi (s.a.u.s.) i shihte natën dhe i këndonte ditën. Ndonjëherë thoshin: **“E ka shpikur nga vetja e tij.”** E ndonjëherë thoshin: **“Atë Muhamedin patjetër e mëson ndonjë njeri tjetër.”** Ata, gjithashtu thoshin: **“I ka shpikur vetë.”** (16:103). Herë tjetër thoshin: **“Vërtet, ky (Kur’ani) nuk është tjetër veçse një gënjeshtërt, që e trilloi ai (Muhamedi), të cilin e ndihmuan edhe njerëz të tjerë.”** (25:4) Pra, për sajimin e Kur’anit na paskëshin marrë pjesë edhe shokët e tij.

Në Kur’an thuhet: **“Ata (idhujtarët) thanë, gjithashtu: “Janë legjenda të të parëve (ato që thuhën në Kur’an), të cilat ai (Muhamedi) kërkoi të shkruhen e t’i këndohen atij mëngjes e mbrëmje.”** (25:5) Nganjëherë thoshin: **“Ai (Muhamedi) ka ndonjë xhind ose djall që i zbret Kuran, ashtu siç vijnë xhindet dhe djajtë te falltarët.”** Allahu, si

kundërpërgjigje ndaj tyre ka thënë: **“Thuaj: “A t’ju tregoj se kujt i vijnë djajtë?” Djajtë i vijnë çdo gënjeshtari mëkatar.”** (26:221,222) Kuptimi i ajetit është: djajtë i vijnë atij që është shumë gënjeshtar, i vijnë keqberësit që është i njollosur me faje. Kurse tek unë nuk keni provuar asnjë gënjeshtër, - thotë Muhamedi (s.a.u.s.) dhe kurrë nuk keni gjetur tek unë ndonjë faj. Atëherë, si thoni që Kur’ani është zbritje e djajve? Herë - herë idhujtarët thoshin për Profetin (s.a.u.s.) se e paskësh goditur njëfarë çmendurie dhe fantazon ide, të cilat i formulon me fjalë të bukura dhe të këndshme, siç thurin vargje poetët. Pra, ai na qenkësh poet dhe fjala e tij poezi.(!) Dhe Allahu i Madhëruar iu përgjigj shpifjeve të tyre: **“Dhe poetët ndiqen nga ata që janë të humbur** (nga e vërteta). **A nuk e sheh se ata hidhen në çdo anë** (herë lavdërojnë, herë përqeshin). **Dhe ata thonë atë që nuk e bëjnë.”** (26:224-226). Këto tri cilësi që u përmendën në ajetin e mësipërm i kanë poetët. Kurse te Profeti (s.a.u.s.) nuk gjendet asnjëra prej tyre. Ata që e kanë pasuar atë, janë të udhëzuar në Rrugën e Drejtë, janë njerëz të devotshëm, janë njerëz të mirë në fenë e tyre, në moralin e tyre, në veprat e tyre dhe në marrëdhëniet e tyre shoqërore. Tek ata nuk ka asnjë shenjë devijimi, në asnjë çështje të tyre. Besimtarët, me Profetin (s.a.u.s.) në krye, nuk hidhen as andej, as këtej, siç hidhen poetët. Muhamedi (s.a.u.s.) u bën thirrje njerëzve për ta besuar Allahun si një Zot të Vetëm; u bën thirrje në një fe të vetme; u bën thirrje në një rrugë të vetme. Muhamedi (s.a.u.s.) nuk e thotë atë që nuk e bën vetë dhe nuk vepron ndryshe nga ajo që thotë. Atëherë, ku është ai në krahasim me poezinë dhe poetët? Dhe ku janë poezia dhe poetët në krahasim me të?

- Diskutime dhe polemika

Qenë tri çështje që i bënë idhujtarët të habiten aq shumë. Ato ishin: Teuhidi (besimi dhe adhurimi i një Zoti të Vetëm), Shpallja dhe Ringjallja pas vdekjes. Ato qenë themeli i konfliktit që ndodhi midis idhujtarëve dhe myslimanëve në punët e fesë. Ata diskutonin vazhdimisht për këto çështje dhe dialogonin rreth tyre.

Idhujtarët nuk kishin ndonjë arsye që ta kundërshtonin Ringjalljen pas vdekjes, por e quanin atë të habitshme dhe larg mendjes. Prandaj thoshin: **“A pasi të vdesim ne e të bëhemi pluhur e eshtra, do të ringjallemi!”** (27:16-17) Herë tjetër do të thoshin: **“Ai kthim është larg** (mendjes e mundësisë).” (50:3) Thoshin edhe: **“A doni t’ju tregojmë një njeri që do t’ju paralajmërojë ju se si, pasi (të vdisni e) të jeni copëtuar plotësisht, ju do të krijoheni rishtaz? A po trillon gënjeshtër për Allahun, apo e ka kapur çmenduria?”** (34:7,8) Kurse një poet i tyre ka thënë: “A do të vdesim, pastaj do të ringjallemi e pastaj do të tubohemi?! S’është gjë tjetër kjo veç gënjeshtër, o nëna Amrit.”

Për pyetjet e idhujtarëve Allahu i Madhëruar ka dhënë disa lloj përgjigjesh:

Idhujtarët shikojnë në këtë botë që mizori vdes pa e vuajtur dënimin e mizorisë që ka bërë. Shikojnë se ai, që i është bërë padrejtësia, vdes pa e marrë të drejtën e vet. Ai që bën mirë, vdes pa e marrë shpërblimin e mirësisë së vet. Keqbërësi vdes, pa u dënuar për veprën e keqe që ka bërë. Atëherë, po të mos ketë një Ditë pas vdekjes, kur njerëzit të ringjallen e prej keqbërësit të merret ajo që ka bërë padrejtësisht dhe t’i jepet atij që i është bërë padrejtësia,

kur mirëbërësi të shpërblehet për veprën e mirë që ka bërë, kur keqbërësi e kriminelit të ndëshkohet etj., atëherë të dyja palët do të ishin njëllor dhe nuk do të kishte ndonjë dallim midis tyre; madje, mizori dhe keqbërësi do të ishin më të lumtur se viktima, se mirëbërësi e se i përkushtuari. Por diçka e tillë nuk është logjike dhe nuk është e drejtë. E, nuk mund të mendohet, që Allahu ta ndërtojë rregullsinë e krijimit mbi një padrejtësi dhe mbi një të keqe të tillë. Allahu i Madhëruar ka thënë: **“A t’i konsiderojmë kriminelët si myslimanët? Ç’është me ju, si gjykoni?!”** (68:35,36) Dhe: **“A mos menduan ata, që bënë të këqija, se në jetën e tyre dhe në vdekjen e tyre do t’i bëjmë të barabartë me ata që besuan dhe bënë vepra të mira?! Sa i keq është ky gjykimi i tyre!”** (45:21) Ndërsa për Ringjalljen, që, sipas tyre është larg mendjes, Allahu i Madhëruar përgjigjet: **“A është më i vështirë krijimi juaj apo ai i qiellit?”** (79:27) Dhe: **“A nuk e shohin ata se Allahu që krijoi qiejt e Tokën dhe nuk u lodh me krijimin e tyre, ka fuqi t’i ringjallë të vdekurit? Po, Ai është i Plotfuqishëm për gjithçka.”** (46:33) Dhe: **“Dhe ju, sigurisht e njihni formën e parë të krijimit. E përse nuk e çmoni?”** Dhe: **“Ashtu siç e kemi filluar krijimin (tuaj), e rikthejmë. Ky është detyrimi Ynë e Ne e bëjmë këtë.”** (21:104) Allahu u ka rikujtuar idhujtarëve që kur bëhet një herë një gjë, është më e lehtë të ribëhet. Në suren “Rum” thuhet: **“E ajo (përsëritja) është më e lehtë për Të.”** (30:27) Dhe: **“A mos u lodhëm Ne me krijimin e parë? Jo, por ata janë në dyshim për një krijim të ri.”** (50:15)

Ata kishin dyshime për Mesazhin që përcillte Muhamedi (s.a.u.s.), megjithëse e njihnin mirë çiltërinë, besnikërinë,

sjelljen dhe devotshmërinë e Profetit (s.a.u.s.). Ata besonin se profetësia dhe Mesazhi i Zotit janë detyra shumë të mëdha për t'iu dhënë një njeriu. Kështu, sipas tyre, njeriu nuk mund të jetë i dërguar i Allahut sepse i dërguari nuk mund të jetë njeri. Mirëpo, kur i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) njoftoi për profetësinë dhe Mesazhin dhe bëri thirrje që t'i besonin atij, idhujtarët u hutuan, u çuditën dhe thanë: **“Ç’është me këtë të dërguar! Ai ha ushqim dhe ecën nëpër tregje.”** (25:7) Allahu ka thënë: **“Por, ata u çuditën që u erdhi paralajmëruesi (i Dërguari) nga mesi i tyre. Prandaj jobesimtarët thanë: “Vërtet, kjo është një gjë shumë e habitshme.”** (50:2) Dhe: **“Allahu nuk i shpalli gjë asnjë njeriu.”** (6:91)

Allahu i Madhëruar e ka bërë të kotë besimin e tyre. Për këtë Allahu thotë: **“(Thuaj) kush e zbriti Librin, me të cilin erdhi Musai, që ishte dritë e udhërrefyes për njerëzit?”** (6:91)

Allahu u ka treguar njerëzve ndodhitë e profetëve e të dërguarve dhe dialogjet që janë zhvilluar midis tyre dhe popujve të tyre. Popujt e tyre e mohuan profetësinë e të dërguarve: **“Ju nuk jeni tjetër, vetëm se njerëz si ne...”** (36:15) Dhe: **“Të dërguarit e tyre thanë: “Vërtet, ne nuk jemi tjetër, veç njerëz, por Allahu ia dhuron (profetësinë) kujt të dojë nga robtë e Tij.”** (14:10,11)

Profetët dhe të dërguarit kanë qenë të gjithë njerëz. Po të ishte i Dërguari i Allahut melek, nuk do të përmbushej qëllimi i Mesazhit dhe e mira e tij, sepse njeriu nuk mund t'i ndjekë melekët e të bëhet si ata dhe çështja do të mbeste përsëri e dyshimtë. Për këtë Allahu ka thënë: **“Edhe sikur Ne ta bënim atë (Muhamedin) melek, me siguri që do t'i jepnim atij pamje njeriu dhe, kështu, do të bënim**

që të ngatërroheshin në lidhje me mesazhin, për të cilin tashmë ata janë të ngatërruar.” (6:9) Meqenëse idhujtarët e dinin se Ibrahim, Ismaili dhe Musai (paqja qoftë mbi ta!) ishin njerëz dhë të Dërguar, nuk gjetën shteg që të vazhdonin të dyshonin kështu, por ata sajuan një dyshim tjetër. Ata thanë: **“A nuk gjeti Allahu ndonjë tjetër për t’ia ngarkuar Mesazhin e Vet, përveç këtij jetimi të varfër? Allahu nuk do t’i linte të mëdhenjtë e parisë së fisit Kurejsh e Thekif e të bënte profet këtë.”** Pastaj thanë: **“Përse të mos i zbriste ky Kur’an një njeriu të madh nga dy qytetet?”** (domethënë është fjala për Mekën dhe Taifin). Allahu i Madhëruar iu përgjigj mëtimin (pretendimit) të tyre: **“A janë ata (idhujtarët) që e ndajnë mëshirën e Zotit tënd?”** (43:32)

Shpallja, Kur’ani, profetësia dhe mesazhi profetik janë mëshirë nga Allahu dhe Allahu e di vetë se si e ndan mëshirën e Vet, kujt ia jep atë dhe kujt nuk ia jep atë. Për këtë Allahu ka thënë: **“Allahu e di më së miri se ku e kujt t’ia japë Mesazhin e Tij...”** (6:124)

Me pas, idhujtarët kaluan në një dyshim tjetër. Ata thanë: “Kush bëhet i dërguar i ndonjë mbreti të kësaj bote, mbreti ia plotëson atij disa kushte të thjeshta, duke i dhënë pozitën, shërbyesit, çifligun, pasurinë, shoqëruetit, autoritetin etj. Kështu, ai ecën me shoqëruetit, dhe me njerëz me famë e të nderuar. Atëherë, si është puna e Muhamedit, që thotë se është i Dërguari i Allahut dhe s’pushon së shkuari nëpër tregje për të fituar kafshatën e gojës?! **“Përse të mos i jetë zbritur një melek, që së bashku me të, të jetë paralajmëruetit?! Le t’i jepet atij ndonjë thesar ose le të ketë ndonjë kopsht, nga i cili të ushqehet.”** Keqbërësit

thanë edhe: “Ju vetëm se po ndiqni një njeri, që e ka zënë magjia!” (25:7,8)

Dihet se Profeti (s.a.u.s.) është dërguar për të gjithë kategoritë e njerëzve: për të mëdhenj e për të vegjël, për të fuqishëm e për të pafuqishëm, për ata me pozitë dhe për ata pa pozitë, për skllever dhe për të lirë. E, sikur t’i kishte të gjitha ato që u përmendën më lart – krenari, madhështi, varg shërbëtorësh, suitë e njerëz të mëdhenj - nuk do të përfitonin të pafuqishmit dhe të vegjëlit, kur këta janë shumica. Dhe kështu do të humbiste vlera e Mesazhit dhe nuk do të kishte më asnjë dobi. Për këtë iu dha përgjigjja kërkesës së idhujtarëve se Muhamedi (s.a.u.s.) është i Dërguar. Pra, mjaftonte për ta hedhur poshtë paqartësinë e tyre nëse Muhamedi ishte, vërtet i Dërguar. Ndërsa ajo që kërkuan idhujtarët që të ishte me pozitë të lartë, me suitë e me pasuri, binte në kundërshtim me pohimin se Shpallja ishte për të gjithë njerëzit, njëherësh, edhe për ta.

Pasi u hodhën poshtë edhe këto paqartësi të tyre, ata ndërmorën një hap tjetër gjithë inat, për të treguar “paaftësinë” e Profetit (s.a.u.s.). Ata filluan të kërkonin “shenja” të ndryshme. Kështu, midis tyre dhe Profetit (s.a.u.s.) u zhvilluan diskutime e polemika, për të cilat do të flasim më poshtë, në dashtë Allahu.

Çështja e teuhidit (e besimit në Një Zot dhe adhurimin e Tij Një të Vetëm), ishte kreu i çështjeve dhe themeli i kundërshtimeve të idhujtarëve. Idhujtarët pohonin se Allahu i Madhëruar ishte i Vetëm: i Vetëm në Qenien e Tij, i Vetëm në Cilësitë e Tij dhe i Vetëm në Veprat e Tij. Ata e njihnin Allahun si Krijuesin e qiejve, Tokës dhe ç’ka midis tyre. Ai është Krijuesi i gjithçkaje.

Ai është Zotëruesi i gjithçkaje; në dorën e të Cilit janë pronat e qiejve, të Tokës dhe ç'ka midis tyre. Ai sundon gjithçka. Ai është që u jep riskun njerëzve dhe kafshëve. Ai i jep riskun çdo qenieje të gjallë. Ai është Rregulluesi i gjithçkaje nga qielli deri në Tokë. Ai rregullon punën e të voglit dhe punën e të madhit; Ai rregullon punën e milingonës dhe lëvizjen e atomit. Ai është Zoti i qiejve, i Tokës dhe i gjithçkaje në mes tyre. Ai është Zoti i Arshit (Fronit) madhështor. Ai ka nënshtuar Diellin, Hënë, yjet, malet, pemët, kafshët, xhindët, njerëzit, melekët etj. Gjithkush dhe gjithçka i përulet Atij. Ai mbron e ndihmon cilin do, kurse Ai nuk ka nevojë për t'u mbrojtur. Ai i ngjall dhe Ai i vdes krijesat. Ai bën ç'të dojë dhe gjykon si të dëshirojë e askush nuk i kundërvihet gjykimit të Tij; askush nuk mund ta prapësojë vendimin e Tij. Pasi idhujtarët pohonin se Allahu i Madhëruar është Një, si në qenien e Tij, ashtu edhe në cilësitë dhe në veprat e Tij, idhujtarët thoshin: "Allahu i Madhëruar u ka dhënë disa robve të Vet të afruar – siç janë profetët e Allahut, të dërguarit e Allahut, të dashurit e Allahut dhe njerëzit e mirë – aftësi të jashtëzakonshme. Me këto aftësi, këta njerëz të afërm tek Allahu mund të ndikojnë mbi shumë çështje të Gjithësisë." Pra, ata besonin se këta vepronin me lejen e Allahut në punë, si lindja e fëmijëve, largimi i shqetësimeve, plotësimi i kërkesave, shërimi i të sëmurëve etj. Idhujtarët besonin se Allahu ua ka dhënë këtyre këto aftësi, sepse ata janë njerëz të Tij të afërt dhe sepse ata janë të rëndësishëm për Të. E, meqenëse Allahu ua paska dhënë atyre këto aftësi, ata ua plotësojnë kërkesat njerëzve në mënyrë të fshehtë. Ata ua

largokan njerëzve shqetësimet, fatkeqësitë e sprovat dhe u bëkan ndërmjetës për të afruar tek Allahu atë me të cilin janë të kënaqur ata vetë. Idhujtarët, nisur nga ky pretendim i tyre, i konsideruan këta profetë, shenjtorë dhe njerëz të mirë si ndërmjetës mes tyre dhe Allahut. Ata sajuan vepra me të cilat do të afroreshin te këta njerëz, duke kërkuar me to arritjen e kënaqësisë së tyre. Idhujtarët i kryenin ato vepra dhe pastaj u luteshin atyre dhe u kërkonin t'u plotësoheshin kërkesat, u kërkonin ndihmë atyre për vështirësitë që kishin dhe u luteshin që t'i mbronin nga gjërat që kishin frikë. Idhujtarët shpikën një varg veprash për t'u afruar te profetët dhe te njerëzit e mirë. Ata caktuan disa vende për ta dhe në këto vende ndërtuan tempuj. Vendosën në to shtatore profetësh a njerëzish të mirë, të gdhendura sipas pamjes së tyre të vërtetë ose të përfytyruar. Ndonjëherë gjenin varret e disa njerëzve që, sipas tyre, paskan qenë eulija (njerëz të mirë) dhe ndërtonin në këto varre tyrbe, por pa gdhendur e pa vendosur brenda tyrbeve shtatoret e tyre. Më pas, shkonin e i vizitonin ato. Idhujtarët i preknin me dorë shtatoret, duke kërkuar që ato t'i bekonin. Silleshin rrotull varreve e shtatoreve e qëndronin në këmbë përpara tyre në shenjë respekti dhe madhërimi.

Idhujtarët betoheshin, prisnin kurbane dhe premtonin nën emrin e profetëve, dhe njerëzve të mirë që të afroreshin tek ata. Me këto veprime, ata kërkonin diçka nga privilegji dhe mirësia e atyre njerëzve të mirë. Madje, idhujtarët premtonin se do të jepnin për hir të tyre edhe nga risku, që Allahu u kishte dhënë atyre, si drithëra, bukë, gjellë, pije, kafshë, bagëti, ar, argjend, plaçka e pasuri.

Drithërat, bukën, pijet, arin, argjendin, plaçkat dhe pasurinë, që kishin, i dërgonin te vendet dhe varret e këtyre njerëzve të mirë ose te statujat e tyre, duke ua dhënë rojave që rrinin pranë atyre varreve a shtëpive.

Kurse për bagëtitë e mëdha dhe të imëta idhujtarët përdornin disa mënyra. Nganjëherë i linin të lira kafshët në emër të eulijave dhe njerëzve të mirë. E bënin këtë për t'u afruar tek të vdekurit ose shtatorët dhe për t'i kënaqur ata! Kështu, i quanin ato kafshë të shenjta dhe as nuk i thernin, as nuk i godisnin dhe as nuk u bënin keq. Kafshët ishin të lira - kullosnin ku të donin dhe shkonin ku të donin. Në raste të tjera, ata i thernin kafshët mbi statujat e atyre njerëzve të mirë, domethënë mbi varret e tyre ose në vendet e caktuara për ta. Në raste të tjera, i thernin kafshët në çfarëdo vendi tjetër, por kur i thernin, përmendnin emrat e eulijave a njerëzve të mirë në vend të emrit të Allahut të Madhëruar. Idhujtarët festonin për këta “eulija” e “njerëz të mirë” një ose dy herë çdo vit. Ata shkonin te varret a te vendet e caktuara për ta nga çdo anë. Grumbulloheshin atje në ditë të caktuara dhe organizonin festa; kërkonin të bekoheshin, duke prekur gurët, rrotulloheshin qark tyre, zotoheshin për ta, thernin kurban për ta etj.

Festat kishin një kohë të caktuar. Në to vinin të afërmit e të largëtit. Vinin njerëz me pozitë e pa pozitë dhe secili paraqiste premtimin e tij, që të plotësonte kërkesat e tij.

Kështu vepronin idhujtarët me këta “eulija” e “njerëz të mirë”, që të afroheshin tek ata dhe që t'i kënaqnin ata, për t'i bërë ata ndërmjetës midis tyre dhe Allahut. Idhujtarët besonin se nëpërmjet atyre “eulijave” e “njerëzve të mirë”, ata do të afroheshin tek Allahu dhe nëpërmjet tyre Allahu

do t'i përkrahte ata! Idhujtarët u luteshin eulijave të vdekur, që t'u plotësonin nevojat dhe t'u largonin vështirësitë. Ata besonin se të vdekurit i dëgjonin fjalët e tyre dhe u përgjigjeshin kërkesave të të gjallëve, ua plotësonin kërkesat dhe ua largonin vështirësitë - vetë idhujt ose me ndërmmjetësimin e idhujve tek Allahu.

Me këto veprime idhujtarët i vinin shok Allahut (bënin shirk). Ata morën për zot idhujt në vend të Allahut. Ata i konsideruan idhujt ortakë të Allahut. Zotat e idhujtarëve ishin eulijatë, njerëzit e mirë e të tjerë si ata.

Kur Profeti (s.a.u.s.) ftoi në Teuhid (Teuhidi është adhurimi vetëm i Allahut) dhe e hodhi poshtë gjithçka, që idhujtarët e merrnin për hyjni (të adhuruar), përveç Allahut, atyre u erdhi rëndë. Ata e bënë të madhe çështjen dhe e kundërshtuan atë. Ata thanë: “Ky është një komplot, me të cilin synohet diçka tjetër e jo ajo që thuhet.” Ata thoshin: **“A mendon ai t'i bëjë zotat një Zot? Vërtet, kjo është gjë shumë e çuditshme. Paria, nga mesi i tyre filluan t'i thonë njëri-tjetrit: Vazhdoni dhe duroni për hir të zotave tuaj, sepse nuk ka dyshim se kjo është një gjë e kurdisur! Ne nuk e kemi dëgjuar diçka të tillë te njerëzit e parshëm (para nesh). Kjo nuk është gjë tjetër, përveçse një trillim.”** (38:5-7)

Thirrja për në Islam përparoi. Ndërkohë idhujtarët vendosën që ta mbronin idhujtarinë e tyre, të hynin në diskutim me polemikë të hapur me myslimanët që ta ndalonin Thirrjen për tek Allahu dhe ta asgjësonin ndikimin e saj te myslimanët. Atyre iu dha argument i qartë në çdo pikëpamje. Myslimanët u thanë atyre: “Nga e dini ju se Allahu u ka dhënë robve të Vet të afërm aftësi veprimi

në Gjithësi dhe se ata kanë mundësi sipas mendimit tuaj që t'ua plotësojnë kërkesat dhe t'ua largojnë vështirësitë? A e dini ju të fshehtën (të panjohurën në gjithësi)? A e keni gjetur atë që thoni në ndonjë libër të trashëguar nga profetët e mëparshëm ose nga dijetarët?" Për këtë Allahu ka thënë në kur'an: **"A mos janë fshehtësitë tek ata dhe ata i shkruajnë?"** (52:41) (68:47) Dhe: **"Nëse thoni të vërtetën, më sillni ndonjë libër përpara këtij ose ndonjë gjurmë të mbetur prej diturisë."** (46:4) Dhe: **"Thuaj: "A mos keni ndonjë dije, që ta nxirrni atë para nesh? Ju, vërtet mbështeteni vetëm në hamendje; ju vërtet, vetëm gënjeni."** (6:148)

Ishte e natyrshme që idhujtarët të pranonin se nuk e dinin të fshehtën e Allahut, se nuk e kishin gjetur atë të shkruar në ndonjë nga librat e profetëve dhe as nuk e kishin marrë një gjë të tillë nga dijetarët. Prandaj, thanë: **"Jo, ne ndjekim atë, që gjetëm te prindërit tanë."** (31:21) Dhe: **"Ne i gjetëm të parët tanë në këtë fe dhe ne gjurmët e tyre do të ndjekim."** (43:22) Në këtë përgjigje del qartë si paaftësia, ashtu dhe padija e idhujtarëve. Prandaj atyre u thuhet: **"Allahu e di dhe ju nuk e dini."** Prandaj dëgjoni prej Allahut të Madhëruar se çfarë thotë e çfarë tregon për të vërtetën e atyre që ju i adhuron: **"S'ka dyshim se ata që po i adhuron ju, përveç Allahut, janë rob si ju."** (7:194). Kuptimi: Ata nuk kanë mundësi të bëjnë asgjë nga gjërat që i përkasin vetëm Allahut, ashtu siç nuk keni mundësi edhe ju, pra, ju dhe ata jeni njëjloj - të paaftë dhe të pafuqishëm. Për këtë arsye Allahu i ka sfiduar idhujtarët: **"Thërrisni, pra ata e le t'ju përgjigjen juve, nëse thoni të vërtetën!"** (7:194) **"E ata (idhujt), që ju u luteni në vend të Tij, nuk**

kanë as fuqinë më të vogël.” (35:13) “Nëse ju u luteni atyre (idhujve), ata nuk e dëgjojnë lutjen tuaj; por, edhe sikur ta dëgjonin, nuk do të mund t’ju përgjigjeshin e Ditën e Kijametit ata do ta mohojnë adhurimin tuaj. E askush nuk mund të ta tregojë ty të Vërtetën si Ai, që e njih mirë gjithçka...” (35:13,14) “Ata (idhujt) që i adhurojnë (idhujtarët) në vend të Allahut, nuk krijojnë asgjë; ata vetë janë të krijuar; janë të vdekur e jo të gjallë dhe nuk e dinë se kur do të Ringjallen.” (16:20,21) “A i përkrahujnë shok (Allahut) ata, që nuk mund të krijojnë asgjë e ata (idhujt) vetë janë të krijuar? Ata (idhujt) nuk mund t’u sjellin atyre asnjë ndihmë e as veten e tyre nuk mund ta ndihmojnë.” (7:191,192) “Mirëpo, ata (idhujtarët) në vend të Tij, morën për zotë të tjerë, të cilët nuk krijojnë dot asgjë, sepse ata vetë janë të krijuar. Ata për vete nuk kanë në dorë as dëm, as dobi; ata nuk kanë në dorë as vdekje, as jetë e as Ringjallje.” (25:3)

Allahu e ka sqaruar pamundësinë dhe paaftësinë e atyre “zotave”. Allahu e ka sqaruar që t’u lutesh atyre dhe të mbështetesh (të shpresosh) tek ata, është një gjë krejt e kotë, sepse ata nuk sjellin asnjë dobi. Për këtë Allahu ka përmendur në Kur’an disa shembuj. Një ndër ta është: “E ata, që u lutën të tjerëve përveç Atij (Allahut), nuk do të merrnin përgjigje më shumë se ai që shtrin duart e tij (drejt ujit), që uji të arrijë në gojën e tij, por ai (uji) nuk do të arrijë. E lutja e jobesimtarëve (që nuk i drejtohet Zotit) nuk është tjetër, vetëm se një rrugë e gabuar.” (13:14)

Allahu i ka ftuar idhujtarët që të mendohen pak, meqënëse ata e pranonin që Allahu është Krijuesi i gjithçkaje

dhe se “zotat” e tyre nuk kishin krijuar asgjë dhe nuk kishin mundësi që të krijonin asgjë, madje ata vetë ishin të krijuar nga Allahu. Prandaj, Allahu u tha atyre: Si i barazoni me Allahun, që është Krijuesi dhe i Plotfuqishmi këto krijesa që janë krejt të pafuqishme?! Si i adhuronin në të njëjtën kohë edhe Allahun edhe ato?! Si i luteni edhe Allahut edhe atyre?! **“Atëherë, a është Ai (Allahu) që krijon si ai që nuk krijon? A nuk po kujtoheni?”** (16:17)

Kur Allahu ua drejtoi idhujtarëve këtë pyetje, ata mbetën gojëhapur dhe u iku “argumenti” i tyre. Prandaj heshtën dhe u penduan. Por, u kapën përsëri pas një çështjeje të pavërtetë. Thanë: “Prindërit tanë kanë qenë njerëzit më të mençur dhe ata njiheshin për këtë. Zgjuarsinë e tyre e ka pranuar i afërmi dhe i largëti. Dhe ata të gjithë kanë qenë të kësaj feje. Atëherë, si është e mundur që kjo fe të jetë e kotë dhe e pavërtetë? Madje, - thoshin ata, - edhe vetë prindërit e Muhamedit dhe të myslimanëve të tjerë të kësaj feje kanë qenë.”

Allahu iu përgjigj idhujtarëve se prindërit e tyre nuk kishin qenë në rrugë të drejtë. Ata nuk e kishin ditur Rrugën e Vërtetë e as i kishin hyrë kësaj Rruge. Dhe kësisoj, ata kanë qenë të humbur. Kjo u thuhej idhujtarëve herë tërthorazi e herë drejtpërdrejt.

“Vërtet, ata (idhujtarët) i gjetën prindërit e tyre të humbur. Kështu që (edhe ata) nxituan pas gjurmëve të tyre (pa menduar).” (37:69,70)

Ndërkohë, idhujtarët nisën t’i frikësonin Profetin (s.a.u.s.) dhe myslimanët me “zotat” e tyre. Ata u thoshin: “Ju jeni treguar të pasjellshëm ndaj “zotave” tanë, duke deklaruar paaftësinë e tyre. Por shpejt ata do të zemërohen

me ju dhe do t'ju shkatërrojnë krejt ose do t'ju gjymtojnë.” Thëniet e idhujtarëve ishin si ato të të parëve të tyre, kur ata u thoshin të dërguarve të Allahut: **“Ne nuk themi tjetër, vetëm se dikush prej zotave tanë (ndoshta) të ka çmendur ty...”** (11:54) Allahu iu përgjigj idhujtarëve, duke u kujtuar atyre se idhujt, që i vërenin ditë e natë, nuk kanë mundësi as të lëvizin nga vendi i tyre e të shkojnë as më përpara as më prapa e as të largojnë asnjë të keqe nga vetja e tyre. Atëherë, si kanë mundësi që t'u bëjnë keq myslimanëve a t'i zhdukin fare ata?! Për këtë Allahu ka thënë: **“A kanë (idhujt) këmbë, që të ecin me to?! A kanë duar, që të rrëmbejnë me to?! A kanë sy, që të shohin me ta? A kanë veshë, që të dëgjojnë me ta?! Thuaj: “Thërritni shokët (zotat) tuaj e thurni kurthe (plane) për mua e mos prisni!”** (7:195) Për këtë Allahu solli disa shembuj: **“O ju njerëz! Ja, u dha një shembull. Dëgjoni, pra! Vërtet, ata që ju u luteni në vend të Allahut, nuk mund të krijojnë asnjë mizë edhe nëse grumbullohen të gjithë për të. Po ashtu, nëse miza u rrëmben atyre diçka, ata nuk do të mund ta shpëtojnë atë prej saj. I dobët është edhe lutësi, edhe i luturi.”** (22:73)

“Shembulli i atyre, që përveç Allahut morën eulija (për mbrojtës) është si shembulli i merimangës që thur shtëpi. E sikur ta dinin ata: Më e dobëta shtëpi është ajo e merimangës.” (29:41)

Njëri nga myslimanët e ka treguar pafuqinë e idhujve me këto fjalë: “E si mund të jetë zot ai (idhull), në kokën e të cilit urinojnë dhelprat?! Me të vërtetë, i poshtëruar është ai që e urinojnë dhelprat”. E, kur arriti puna që të flitej kaq qartë kundër idhujve, idhujtarët u shqetësuan,

u zemëruan dhe i shanë myslimanët, madje edhe Zotin e tyre, Allahun e Madhëruar. Atëherë Allahu i Madhëruar i ndaloi myslimanët që të vazhdonin më tej në diçka që të çon në sharjen e Allahut: **“Ju mos ua shani ata (zotat), që (idhujtarët) u luten, përveç Allahut e të fyejnë Allahun nga armiqësia, duke mos ditur (për Madhërinë e Tij)!”** (6:108)

Idhujtarët vendosën që ta ndalonin Thirrjen për në Islam dhe t’i pengonin njerëzit nga Rruga e Allahut me presion e me dhunë. Për këtë, çdo kryetar dhe njeri me pozitë nisi t’i ndëshkonte ata që besonin nga fisi i tij. Disa prej tyre shkuan tek Ebu Talibi dhe i kërkuan që ta ndalonte Profetin (s.a.u.s.) të thërriste në Rrugën e Allahut.

Torturimi i myslimanëve

Torturat që idhujtarët u bënë myslimanëve, qenë të shumta dhe të rënda, aq sa të rrëqethet mishi e të çahet zemra.

Bilal ibn Rebaha (r.a.) ishte skllav i Umeje ibn Halef Xhumehiut. Umeja i varte Bilalit në qafë një litar dhe e çonte te fëmijët që të luanin me të. Por Bilali thoshte: “Një, Një.”¹⁷ Umeja e nxirrte Bilalin në mesditë dhe e shtrinte me shpinë përtokë në rërën a gurët e nxehtë. Urdhëronte që t’i vinin mbi gjoks një gur të madh e pastaj i thoshte: “Do të vazhdosh kështu derisa të vdesësh, ose ta mohosh Muhamedin dhe të adhurosh putat Latë dhe Uzza.” Bilali nuk pushonte së thëni: “Një, Një.”

---

¹⁷ Allahu është Një, Allahu është Një.

Një ditë kaloi andej Ebu Bekër Es Siddiku (r.a.). Kur e pa Bilalin duke u torturuar ashtu, ia bleu atë Umejes dhe e liroi për hir të Allahut.

Amir ibn Fuhejra (r.a.) torturohej aq shumë nga idhujtarët, sa i humbiste ndjenjat dhe nuk dinte ç'fliste.

Ebu Fukejhe. Emrin e vërtetë e kishte Eflah. Thuhet se ishte nga Ezdi. Ai ishte skllav i Beni Abdi Darit. Atë e nxirrnin në mes të ditës, në pikun e vapës, ia lidhnin këmbët me pranga hekuri, ia hiqnin rrobat dhe e shtrinin barkas në rërën e nxehtë. Pastaj i vinin në shpinë një gur të madh dhe e linin ashtu pa lëvizur, derisa humbiste ndjenjat. Idhujtarët nuk pushuan së torturuari atë, derisa më në fund emigroi për në Abisini në Hixhretin (mërgimin) e dytë. Një herë, i patën lidhur këmbët me litar. Pastaj e tërhoqën dhe e lëshuan në rërën e nxehtë, ia shtrënguan litarin në fytyrë, derisa kujtuan se vdiq. Ebu Bekri kaloi atypari, e bleu Eflahun dhe e la të lirë për hir të Allahut.

Habbab ibn Eretti ishte nga ata që qenë zënë robër qysh në kohën e Padijes (para Islamit). E pati blerë Ummu Enmari, bija e Sibaiut, nga fisi Huza. Habbabi punonte farkëtar. Pasi u bë mysliman, pronarja e vet e torturoi shumë. Ajo merrte hekurin e skuqur dhe ia vinte në shpinë që të mohonte Muhamedin (s.a.u.s.). Por kjo ia shtoi atij edhe më shumë besimin dhe bindjen në Islam. Idhujtarët e mundonin duke i lëvizur qafën sa majtas, djathtas dhe duke i shkukur flokët. Herë-herë e lëshonin mbi prushin e zjarrit, pastaj i vinin një gur të rëndë mbi gjoks që të mos çohet.

Zinireja ishte robëreshë romake. Ajo e përqafoi Islamin dhe u mundua shumë për hir të Allahut. Torturat i dëmtuan shikimin dhe ajo u verbua. Dikush tha: “Ty të ka goditur Lati dhe Uzzaja.” Ajo iu përgjigj: “Jo, për Allahun. Nuk më kanë goditur idhujt. Goditja është nga Allahu e po të dojë Ai e heq verbimin.” Të nesërmen, kur lindi dielli, Allahu ia kishte kthyer përsëri shikimin asaj. Atëherë kurejshët thanë; “Kjo është magji e Muhamedit.”

Ummu Ubejsi ishte një robëreshë e fisit Beni Zuhre. Ajo u bë myslimane dhe pronari i saj, Esued ibn Abdul Jaguthi, e torturonte shumë. Esuedi ishte nga armiqtë e betuar të Profetit (s.a.u.s.) dhe nga ata që talleshin me të.

Robëresha e Amr ibn Mu'emilit ishte nga fisi Beni Adij. Ajo u bë myslimane, e Umer ibn Hattabi e torturonte shumë. Atë kohë, Umeri ende ishte idhujtar.

Umeri e rrihte, derisa lodhej. Pastaj e linte dhe thoshte: “Për Allahun, s’po të lë për gjë tjetër, por u mërzita së rrahuri!” Ajo ia kthente: “Ashtu ta bëftë Zoti edhe ty!”

Ndër ato, që u bënë myslimane dhe u tortuaruan, është edhe **Nehdija me vajzën e vet**. Të dyja ishin robëresha të një gruaje nga fisi Beni Abdud Dari. Ebu Bekr Es Siddiku (r.a.) i bleu këto robëresha dhe i la të lira, ashtu siç la të lirë edhe Bilalin, Amir ibn Fuhejrën dhe Ebu Fukejhen. Babai i tij, Ebu Kuhafe, e qortoi Ebu Bekrin: “Unë po shoh se ti po lë të lirë skllëvër të dobët. Sikur të liroje nga skllavëria burra të fortë, ata do të të ndihmonin e do të të mbronin ty.” Ebu Bekri (r.a.) i tha të atit: “Por unë dua vetëm kënaqësinë e Allahut.” Atëherë, Allahu

i Madhëruar zbriti ajete ku lavdëronte Ebu Bekrin dhe i përbuzte armiqtë e tij. Allahu i Madhëruar thotë në kur'an: **“Prandaj Unë ju kam tërhequr vërejtjen për një Zjarr që flakëron, ku do të hidhet vetëm më i keqi, që ka mohuar dhe është larguar nga besimi.”** (92:14-16) Në ajet bëhet fjalë për Umejje ibn Halefin, i cili përgënjeshtroi Profetin (s.a.u.s.) dhe u zbraps përballë urdhrave të Allahut dhe për cilindo që është ose që ishte si ai. Më tej Allahu i Madhëruar thotë: **“Ndërsa, ai që është i devotshëm, do të jetë larg tij (Zjarrit); ai, që e jep pasurinë e vet, që të pastrohet e jo për t'u shpërblyer nga dikush, që i ka bërë mirë më parë, që e jep vetëm për të fituar kënaqësinë e Zotit të vet, më të Lartit; ai, së shpejti, do ta gëzojë atë kënaqësi.”** (92:17-21) Në këtë ajet flitet për Ebu Bekr Es Siddikun (r.a.), për të gjithë ata që ai i liroi, si dhe për të gjithë shokët e Profetit (s.a.u.s.).

Ammar ibn Jasiri (r.a.). Nëna e tij dhe babai i tij janë torturuar mizorisht nga idhujtarët. Ata ishin aleatë të fisit Beni Mahzum. Beni Mahzumët, me Ebu Xhehlin në krye, i merrnin ata dhe i çonin në Ebtah¹⁸, prisnin pikun e vapës dhe i torturonin në rërën e nxehtë. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) kalonte pranë tyre dhe u thoshte: *“O familja e Jasirit! Duroni, juve ju është premtuar Xheneti. O, Zoti im! Fale familjen e Jasirit!”* Jasir ibn Amir ibn Malik el Ansijju el Medhhaxhiju - babai i Ammarit - vdiq nën tortura.

---

¹⁸ Zalli në shtratin e një përroi që ndodhet ndërmjet Mekës dhe Minasë.

Sumejja, bija e Hajjatit - nëna e Ammarit - ishte robëreshë e Ebu Hudhejfe Mahzumiut. Ajo ishte e moshuar dhe shumë e dobët. Pas torturash të shumta, Ebu Xhehli e mbylli poshtërsinë e tij, duke e dhunuar këtë nënë të madhe me një heshtë në organin e saj gjinor. Sumejja vdiq. Ajo është dëshmorja (shhidja) e parë e Islamit.

Ammarin e rënduan shumë torturat. Idhujtarët herë i vishnin një koracë kur ishte vapë e madhe, herë i vendosnin mbi gjoks një copë shkëmbi të kuq e të rëndë. Herë tjetër e zhysnin në ujë derisa ai, i sflitur, tha atë që donin ata, por zemra e tij ishte e mbushur me iman (besim). Prandaj, Allahu i Madhëruar zbriti ajetin: **“Ai, që e mohon Allahun, pasi e ka besuar Atë - përveç atij që detyrohet (për të mohuar), kur zemra e tij është e qetë, me iman - ai, që kënaqet me mosbesimin, mbi të ka zemërim nga Allahu dhe për ta ka një dënim të madh.”** (16:106)

Mus’ab ibn Umejri (r.a.). Ishte një prej njerëzve me jetesën më të mirë. Kur përqafoi Islamin, nëna nuk e lejonte më të hante e të pinte. Ajo e nxori nga shtëpia dhe Mus’abi jetoi kështu, derisa lëkura iu fishk e iu bë si këmishë gjarpri.

Suhejb ibn Sinan er Rumi torturohej derisa humbiste ndjenjat e nuk dinte ç’thoshte.

Uthman ibn Affani (r.a.) u torturoa tmerrësisht nga xhaxhai i tij. Ai e mbështillte me një rrogë prej gjethesh palme dhe më pas e tymoste atë.

Ebu Bekr Siddiku dhe **Talha ibn Ubejdullahu**, gjithashtu janë torturuar dhembshëm. Neufel ibn Huejlid el Adeuiu i mori ata. Dikush ka thënë që i mori Uthman ibn Ubejdullahu, vëllai i Talha ibn Ubejdullahit. I lidhi të dy me litar për të mos i lënë të falen e për t'ua ndaluar fenë islame. Por ata të dy e kundërshtuan dhunën e tij dhe bënë çmos, derisa u zgjidhën. Ai u befasua kur i pa ata dy të zgjidhur duke falur namaz. Ebu Bekri dhe Talhai janë quajtur “dy të bashkuarit” sepse janë lidhur të dy me një litar.

Ebu Xhehli, kur dëgjonte për dikë të nderuar dhe me pozitë, që ishte bërë mysliman, e paralajmëronte, e poshtëronte dhe e kërcënonte se do të humbiste pasuri e pozitë. Kur ai, që bëhej mysliman, ishte i dobët dhe i varfër, Ebu Xhehli e rrihte rëndë dhe përpiquej që t'i nxiste të tjerët kundër tij. Pra, sa herë që idhujtarët merrnin vesh se ndonjëri përqafonte Islamin, bënin çmos për ta larguar, duke e munduar dhe torturuar.

Idhujtarët vepronin kaq rëndë kundër myslimanëve të dobët e të varfër, që ishin shumica. Ndërsa për ata, që bëheshin myslimanë nga njerëzit e mëdhenj e me pozitë, vepronin ndryshe. I bënin mirë llogaritë me ta. Me ta merreshin vetëm se njerëz të rangut të tyre, - kryetarët e fiseve (idhujtarë) dhe njerëzit me pozitë. Dhe këtë e bënin duke treguar shumë kujdes e duke i marrë masat mirë.

Qëndrimi i idhujtarëve ndaj Profetit (s.a.u.s.)

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ishte me sedër, fisnik dhe me autoritet. Dhe këto ishin shkaqe, që Allahu i Madhëruar ta mbronte atë nga shumë armiqtë të njerëzve. Herë pas here atë e ruante dhe e mbronte xhaxhai i tij, Ebu Talibi, i cili ishte njeri i nderuar, i respektuar dhe me pozitë të madhe te Kurejshët. Garancia e tij s'mund të shpërfilllej dhe as s'mund të prishej besa e tij. Ai ishte edhe nga paria e Beni Abdu Menafit, që jo vetëm Kurejshët, por edhe arabët mbarë njihnin vetëm nderim e respekt. Për këtë arsye, idhujtarët u detyruan të ndërmerrnin hapa paqësorë ndaj Profetit (s.a.u.s.); prandaj parapëlqyen të bënin bisedime me xhaxhanë e tij, Ebu Talibin, por duke treguar njëfarë ashpërsie dhe qëndrimi sfidues e paralajmërues.

Midis Kurejshëve dhe Ebu Talibit

Disa burra nga paria e fisit Kurejsh shkuan tek Ebu Talibi dhe i thanë: “Djali i vëllait tënd ka sharë zotat tanë, ka turpëruar fenë tonë, ka nënçmuar arsyet tona, i ka quajtur të humbur etërit tanë. Prandaj, ose mos e lejo të veprojë më ndaj nesh, ose na lër të lirë të merremi vetë me të! Edhe ti vetë je në kundërshtim me të, ashtu siç jemi ne. Kështu që ne do ta ndalojmë atë të veprojë edhe kundër teje.” Ebu Talibi u tha një fjalë të butë e iu përgjigj atyre bukur. Ata ikën dhe i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) vazhdoi misionin e tij, duke shpallur Islamin dhe duke bërë thirrje për në Islam.

Paralajmërimi i Kurejshëve

Kurejshët nuk duruan gjatë, kur panë se Profeti (s.a.u.s.) po vazhdonte punën e tij me thirrjen për në Islam. Ata e përmendnin shpesh Profetin (s.a.u.s.), duke qortuar e nxitur njëri-tjetrin për të vepruar. Pastaj shkuan tek Ebu Talibi dhe i thanë: “O Ebu Talib! Ti je i moshuar, i nderuar dhe me pozitë ndër ne. Ne të kërkuam ty t’i japësh fund çështjes së djalit të vëllait tënd, por ti nuk na e ndalove atë. Për Allahun! Ne nuk e durojmë dot atë që na shan etërit tanë, që nënçmon logjikën tonë e na turpëron zotat tanë. Pra, ose t’i japë fund kësaj, ose ne do t’ju luftojmë atë dhe ty, derisa të shkatërrohet njëra palë.” Kështu i thanë dhe ikën.

Ebu Talibit i erdhi shumë rëndë kjo fjalë dhe ky paralajmërim, prandaj thirri të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) dhe i tha çfarë i kishin thënë ata. “Ki kujdes mua dhe veten tënde e mos më ngarko një barrë së cilës nuk ia kam fuqinë!”, - i tha. Kur e pa i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dobësinë e tij, iu kthye: “*O xhaxha! Për Allahun, sikur të më vënë Diellin në të djathtën time dhe Hënë në të majtën time që unë ta lë këtë punë, nuk do ta lë derisa Allahu ta nxjerrë në pah atë, ose të vdes.*” Pastaj u përlot dhe qau.

Ebu Talibit iu kthye dhembshuria dhe besimi dhe i tha: “Shko, o biri i vëllait tim dhe thuaj ç’të duash se për Zotin, unë kurrë nuk do të të dorëzoj ty për asgjë.”

Një propozim i habitshëm nga Kurejshët dhe një refuzim i mençur nga Ebu Talibi

Kurejshët panë se paralajmërimi i tyre nuk bëri dobi sepse i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) vazhdonte punën e tij dhe Ebu Talibi vazhdonte ta ndihmonte atë. Kjo do të thoshte se Ebu Talibi ishte i përgatitur që të ndahej me Kurejshët, të armiqësohej me ta dhe të përballej me ta në luftë, për të ndihmuar djalin e vëllait të vet, Muhamedin (s.a.u.s.). Qëndruan ca duke u menduar dhe duke u këshilluar se çfarë të bënin. Në fund arritën në një mendim të çuditshëm dhe erdhën tek Ebu Talibi. Bashkë me ta ishte edhe Ammar ibn Uelidi, më i miri i të rinjve të tyre, më i forti dhe më i bukuri i Kurejshëve. I thanë: “O, Ebu Talib! Merre këtë djalë! E kështu ty do të të takojë vlera e shpagimit të gjakut të tij, por edhe që të të dalë në mbrojtje! Bëje djalë për shpirt! Ai është yti tani. Por, na e dorëzo neve djalin e vëllait tënd, Muhamedin, kundërshtarin e fesë sate dhe të fesë së etërve të tu, atë që ka përçarë popullin tënd dhe ka përçmuar logjikën e tyre! Na e dorëzo që ta vrasim! Vërtet, ne po të japim një burrë për një burrë.” “Për Zotin, sa këmbim të keq po më kërkoni të bëj”, - ia ktheu Ebu Talibi. “Po më jepni birin tuaj që unë ta ushqej për ju dhe unë t’ju jepkam birin tim, që ta vrisni! Për Zotin, kurrë s’ka për të ndodhur kjo.”

Veprime agresive kundër të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.)

Pasi Kurejshët dështuan, i humbën shpresat dhe panë se paralajmërimi, kërcënimi dhe bisedimi nuk bënë asnjë dobi, filluan veprimet agresive kundër të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) dhe i shtuan torturat dhe ndëshkimet e tyre kundër myslimanëve.

Meqenëse i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ishte njeri i lartë, i nderuar, i respektuar dhe i shoqëruar nga myslimanët, qenë krerët e Kurejshëve ata që morën përsipër t'i bënin keq të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.), sepse njerëzit e thjeshtë nuk mund të merrnin përsipër të bënin atentate kundër tij.

Ata që e mundonin të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) në shtëpi ishin: Ebu Lehebi, Hakim ibn Ebul Asi ibn Umeje, Ukbe ibn Ebi Muajti, Adij ibn Hamra Thekafiu dhe Ibn Asda Hudheliu. Të gjithë këta ishin fqinjët e tij. Kur Profeti (s.a.u.s.) falte namaz, ata i hidhnin mitrën e deles. Ata ia hidhnin atë edhe në tenxheren e tij, që ishte vënë për gatim. Profeti (s.a.u.s.) e nxirrte me shkop, pastaj qëndronte te dera e vet dhe thoshte: *“O Benu Abdu Menaf! Çfarë fqinjësie është kjo?!”* Pastaj e hidhte mitrën. Kur Umeje ibn Halefi e shikonte të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.), e shante dhe ia bënte me sy, duke e përçmuar. Edhe vëllai i tij, Ubej ibn Halefi e kërcënonte Profetin (s.a.u.s.): *“O Muhamed! Unë e kam heshtën, e kam edhe një kalë që e ushqej çdo ditë me disa grushta misër që t'i hipi dhe të të vras ty.”* Kështu e kërcënonte herë pas here, derisa një ditë i Dërguari i Allahut i tha: *“Jo! Unë do të vras ty, në dashhtë Allahu.”* Dhe vërtet, i Dërguari i Allahut e vrau atë në

luftën e Uhudit. Po Ubej ibn Halefi i pati ardhur një ditë Profetit (s.a.u.s.) me një eshtër të kalbur, e thërrmoi atë dhe ia fryu në fytyrë¹⁹. Një herë, Ukbe ibn Ebu Muajti u ul te Profeti (s.a.u.s.) dhe dëgjoji prej tij Kur'an. Pastaj shkoi e i tregoi Ubejit, të cilin e kishte shok. Por Ubeji e qortoi dhe i kërkoi që herë tjetër, kur të shkonte te Profeti (s.a.u.s.), ta pështynte në fytyrë. Dhe ai kështu bëri.

Kurse Ebu Lehebi shfaqti armiqësi dhe e mundi të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) që ditën e parë të Thirrjes për tek Allahu. Profeti (s.a.u.s.) i kishte dhënë dy vajzat e veta - Rukijen dhe Ummi Kulthumin për dy djemtë e Ebu Lehebit - Utbenë dhe Utejben. E, Ebu Lehebi u tha dy djemve të vet: “Ju mallkoj ju të dy, në qoftë se nuk i ndani dy vajzat e Muhamedit.” Edhe e shoqja e Ebu Lehebit u tha: “I lëshoni ato të dyja sepse ato kanë dalë nga feja.” Dhe ata i ndanë.

Gruaja e Ebu Lehebit, Ummu Xhemilja, Erua bintu Harb, qe armike e betuar e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) dhe e Thirrjes së tij. Ajo sillte degë e shkarpa me gjemba dhe ia hidhte të Dërguarit të Allahut natën në rrugë që të pengoheshin ai dhe shokët e tij. Kur ajo dëgjoji se kishte zbritur ajeti **“Qoftë i shkatërruar Ebu Lehebi!”**, erdhi me duart e mbushura me gurë dhe kërkonte të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.), kur ai ishte ulur pranë Qabes, që ta godiste. Por Allahu ia mori asaj shikimin dhe ajo vuri re vetëm Ebu Bekrin (r.a.). “Ku është shoku yt?”, - pyeti ajo.

---

¹⁹ Pas këtij veprimi Ubeji i thotë Profetit (s.a.u.s.): “A beson ti se Allahu do ta ringjallë këtë?” Profeti (s.a.u.s.) tha: “Po, Allahu ta merr ty jetën, pastaj të ringjall, pastaj të çon në zjarr”. E kështu zbritën ajetet e fundit të sures Jasin. Sipas një transmetimi tjetër, thuhet se ai që bëri këtë veprim, qe As Ibn Uaili.

“Unë kam marrë vesh se ai është tallur me mua, por për Zotin, po ta gjej, do ta godas me këta gurë mu në gojën e tij.” Pastaj shtoi: “Për Zotin, unë di të thur vargje.” Dhe tha: I përbuzur është, ne e kundërshtuam urdhrin e tij, fenë e tij ne e mohuam.” Pastaj u kthye e iku. Ebu Bekri i tha Profetit (s.a.u.s.): “O i Dërguari i Allahut! Si nuk të pa ajo ty?” Ai i tha: “*Nuk më pa, sepse Allahu ia mori asaj shikimin.*”

Nga të këqijat që i bënë Kurejshët të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) ishte edhe tallja e tyre: Ata e thërrisnin Mudhemmem (i përbuzuri) në vend të Muhamed (i Lavdëruari). Kështu ata e shanin dhe e fyenin atë. Por Allahu i largoi fyerjet e tyre. Ata i thoshin “i përbuzur” një njeriu që gjithmonë ishte i lavdëruar.

Edhe Ahnes ibn Shurejk Thekafiu e fyente shumë të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.). Ndërsa Ebu Xhehli i mallkuar, sikur kishte marrë mbi supet e veta tërë barrën për ta penguar Profetin (s.a.u.s.) nga rruga e Allahut. Ai i bënte keq të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) me fjalët e tij, e ndalonte atë nga namazi e mburrej e madhështoj me ato që bënte. Madje, një ditë, kur e pa të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) duke u falur, filloi ta paralajmëronte e ta kërcënonte. Por i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i bërtiti, e shtrëngoi për gryke, e tundi dhe i tha: “**Të është afruar ty e keqja dhe t’u afroftë! Edhe një herë: T’u afrua ty e keqja dhe t’u afroftë!**” (75:34) “A po më kërcënon mua, o Muhamed?”, - iu kthye Ebu Xhehli. “Për Allahun, nuk mund të më bësh gjë as ti as Zoti yt, jam më krenari që ka ecur ndonjëherë midis maleve të Mekës.”

Një ditë, Ebu Xhehli u tha shokëve të vet: “A e zhgurit Muhamedi fytyrën e tij në tokën me pluhur këtu, përpara nesh?” Ata i thanë: “Po!” “Për Latin dhe Uzanë, - shfryu ai, po ta shikoj ta bëjë këtë punë, do t’ia shkel qafën me këmbë dhe do t’ia zhguris fytyrën në tokë.” Pas pak erdhi i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dhe nisi të falej. Ebu Xhehli u përpoq ta shkelte me këmbë, por për habinë e të gjithëve, ai shtyhej mbrapsht. Me duar dukej sikur mbrohej nga diçka. “Ç’ndodhi me ty, o Ebu Hakem?”, - e pyetën “Midis meje dhe atij, - tha ai, ishte një hendek zjarri, ishte tmerr, ishin krahë të fuqishëm.” *“Po të afrohej edhe pak tek unë, - tha i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.), do ta kapnin melekët e do ta bënin copë-copë.”*

Të tillë rrugë të poshtër ndiqte edhe Ukbe ibn Muejti. Një ditë, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) po falej pranë Shtëpisë së Shenjtë. Ebu Xhehli me disa shokë rrinin ulur. Njëri prej tyre tha: “Kush e sjell shtratin e pjellës së devesë së filan fisi, që t’ia hedhë në shpinë Muhamedit, kur të bjerë në sexhde?” U çua më i keqi i atij populli, Ukbe ibn Muejti dhe e solli shtratin e devesë. Priti derisa i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) vuri ballin në tokë dhe ia hodhi në mes të shpatullave. Atëherë, idhujtarët qeshën aq shumë, sa filluan të binin mbi njëri-tjetrin. Ndërsa Muhamedi ishte në sexhde e nuk e ngriti kokën, derisa erdhi Fatimja dhe ia hoqi nga shpina. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ngriti kokën dhe tha: *“O Zoti im! Shkatërroji Kurejshët (e kishte fjalën për parinë e tyre keqbërse e sidomos, për ata që ishin në këtë vend!)”* Atyre u erdhi shumë rëndë që Profeti (s.a.u.s.) u lut kundër tyre sepse besonin se lutja në atë vend pranohej tek Allahu. Pastaj Profeti (s.a.u.s.) i

përmendi ata një nga një me emër, duke thënë: “O Zoti im! Shkatërroje Ti filanin!”. Të gjithë këta, që u përmendën, u vranë ditën e Bedrit.

Ata që e përqeshnin më shumë të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) ishin pesë: Uelid ibn Mugire Mahzumi, Esued ibn Abdul Jaguth Zuhriu, Ebu Zem’a Esued ibn Abdul Muttalib el Esediu, Harith ibn Kajs Huzaiu dhe As ibn Uail Sehmiu. Allahu i kishte zbritur të Dërguarit të Vet Fjalën se do ta mbronte nga e keqja e tyre: “**Vërtet, Ne të mjaftojmë ty kundër atyre që tallen.**” (15:95) Pastaj, Allahu i dha secilit prej tyre atë dënim, që qe edhe mësim e këshillë për të tjerët.

Para disa vjetësh, Uelidin sa e pati gërvishtur një shigjetë, (por nuk i kishte shkaktuar gjë). Meleku Xhibril i bëri shenjë vendit të gërvishtur. Plaga iu hap e dhembjet nuk pushonin. Dhe Uelidi vdiq pas disa vitesh nga ajo plagë e pashërueshme. Esued ibn Jaguthi u sëmur me plagë kanceroze në kokë pasi i kishte bërë shenjë Xhibrili. Ai u mundua shumë prej asaj plaje, derisa vdiq, me shumë vuajtje. Është thënë edhe se ishte helmuar. Xhibrili i bëri shenjë në bark dhe ai pati heqje barku e ënjtje derisa vdiq.

Kur Esued ibn Abdul Muttalibi e ngushtoi shumë të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) me lëndime, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i bëri këtë lutje Allahut: “O Allah! Merrja shikimin dhe bëj që të humbasë fëmijën e tij!” Xhibril (a.s.) e goditi me një gjemb në sy dhe ai u verbua. Edhe djalin ia hodhi në një pellg dhe ai vdiq.

Harith ibn Kajs i sëmur rëndë nga verdhëza, derisa jashtëqitja filloi t’i dilte nga goja. Dhe ashtu vdiq.

As ibn Uaili po rrinte në një vend me gjembaçë. Aty i hyri një gjemb në shputën e këmbës. Gjemb i kishte qenë i helmuar. Helmi i shkoi në tru dhe pas njëfarë kohe vdiq.

Kjo që një përmbledhje e shkurtër e atyre vuajtjeve që kanë kaluar i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dhe myslimanët nga Kurejshët pas shfaqjes së Islamit dhe Thirrjes së hapur për në Islam. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ndërmoi dy hapa për t'i bërë ballë kësaj situatë kritike.

- *Hapi i parë: Shtëpia e Erkamit*

Profeti Muhamed (s.a.u.s.) e caktoi shtëpinë e Erkam ibn Ebi Erkam el Mahzumiut qendër të Thirrjes në Islam, të adhurimit dhe të edukimit, sepse ajo ndodhej rrëzë malit Safa dhe larg syve të mizorëve. Profeti Muhamed (s.a.u.s.) mbledhë aty bashkë me shokët e vet dhe fshehurazi u këndonte atyre Kur'anin, i këshillonte dhe u mësonte atyre Librin (Kur'anin) dhe Urtësinë (Synetin). Me këtë masë, ai i ruajti shumë shokët e vet nga ato që kishte frikë se do të ndodhnin, po ta bënte tubimin haptazi. Vetë Profeti (s.a.u.s.) e adhuronte Allahun dhe bënte thirrje për tek Ai haptazi, përpara idhujtarëve. Atë nuk e largonte nga misioni i tij as padrejtësia, as armiqësia, as përqeshja dhe as tallja e idhujtarëve. Kjo ishte Urtësia e Allahut, që Profeti (s.a.u.s.) ta shpallte Thirrjen si tek ata që i besonin, ashtu edhe tek ata që nuk i besonin. Kjo do të thotë që njerëzit nuk kanë argument për t'u shfajësuar pasi u kanë ardhur të dërguarit dhe u ka arritur e Vërteta. Askush nuk mund të thotë Ditën e Gjykimit: **“Neve nuk na ka ardhur ndonjë përgëzues dhe as paralajmërues.”** (El-Maide: 19).

- *Hapi i dytë: Hixhreti*²⁰ i parë për në Habeshe
(Abisini)

Profeti (s.a.u.s.) u tha myslimanëve se për të shpëtuar nga mundimet e Kurejshëve duhej të emigronin në Habeshe, pasi ishte siguruar që Nexhashiu (mbreti i këtij vendi), ishte njeri i drejtë dhe tek ai nuk bëhej padrejtësi.

Në vitin e pestë të Profetësisë, në muajin Rexhep emigroi grupi i parë i myslimanëve. Ata ishin 12 burra dhe 4 gra, me në krye Uthman ibn Affan Emeuiun (r.a.), me gruan e tij, Rukijen, që ishte bija e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.). Pra, Uthman ibn Affan Emeuiu dhe Rukija janë e para familje që ka emigruar në rrugën e Allahut, pas Ibrahimit dhe Lutit (paqja qoftë mbi ta!). Këta sahabë – shokë e të afërm të Profetit dolën fshehurazi në errësirën e natës në drejtim të portit “Shuajbë”, që ndodhet në jug të Xhidas. Allahu kishte vendosur që ata të gjenin dy anije tregtare atje. Hipën dhe shkuan në Habeshe. Sapo e morën vesh Kurejshët ikjen e tyre, u tërbuan, u zemëruan dhe u nisën menjëherë pas gjurmëve të tyre për t’i kapur, për t’i kthyer në Mekë e pastaj për t’i dënuar dhe për t’i larguar nga feja e Allahut. Mirëpo myslimanët e kishin kaluar detin kur Kurejshët arritën në breg. U kthyen mbrapsht të dëshpëruar.

---

²⁰ Hixhret - emigrim.

Idhujtarët u pajtuan me myslimanët dhe ranë në sexhde

Në muajin e Ramazanit, në vitin e pestë të Profetësisë, afërsisht dy muaj pas emigrimit të myslimanëve në Habeshe, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) shkoi te Xhamia e Shenjtë. Rreth Qabes kishte shumë Kurejshë. Aty ishte edhe vetë paria e Kurejshëve. Në atë kohë, Profetit (s.a.u.s.) i kishte zbritur surja “En Nexhm”. Profeti (s.a.u.s.) u çua në mesin e tyre dhe nisi ta këndonte suren e zbritur. Ata kurrë ndonjëherë nuk kishin dëgjuar si ato fjalë të mrekullueshme të Kur’anit, prandaj u mahnitën dhe u ndikuan shumë. Fjalët i tërhoqën të gjithë Kurejshët dhe i bënë tërë sy e veshë. Ata mbetën duke dëgjuar të heshtur dhe të habitur, derisa Profeti (s.a.u.s.) arriti tek ajetet e fundit të Sures, ku ka udhëzime e paralajmërime. Në fund të sures, Profeti (s.a.u.s.) këndoi ajetin: **“Pra, bini në sexhde për Allahun dhe adhurojeni Atë!”**

Kur Profeti (s.a.u.s.) ra në sexhde, ranë me të edhe idhujtarët. Ata nuk mundën ta përmbanin veten. Buhariu ka kumtuar se ibn Mes’udi (r.a.) ka thënë: “Profeti (s.a.u.s.) këndoi suren “En Nexhm”. Kur arriti tek ajeti i fundit, bëri sexhde. Edhe nga ata që ishin rrotull, nuk mbeti askush pa bërë sexhde. Dikush nga turma mori një dorë guriçka ose dhë, e ngriti deri te fytyra dhe tha: “Kaq më mjafton mua.” “Unë, - thotë Ibn Mes’udi, e kam parë atë njeri (që nuk bëri sexhde e ngriti dorën me guriçka a me dhë te fytyra) që është vrarë i pafe.” Ai ishte Umeje ibn Halefi. U vra në luftën e Bedrit.

Mërgimtarët kthehen në Mekë

Lajmi i sexhdes mbërriti në Habeshe, por jo ashtu siç ishte vërtet. Në Habeshe e morën vesh se Kurejshët ishin bërë myslimanë. Prandaj mërgimtarët myslimanë u kthyen të gëzuar për në Mekë. Një orë larg Mekës ata morën vesh të vërtetën. Disa prej tyre u kthyen për në Habeshe, kurse disa hynë fshehurazi në Mekë, të tjerë hynë në besën e ndonjërit prej Kurejshëve.

Myslimanët mërgojnë për në Habeshe për të dytën herë

Kurejshët i shtuan torturat dhe mundimet mbi myslimanët. Ata u penduan që bënë sexhde bashkë me ta. Kurejshët vendosën të hakmerreshin kundër myslimanëve kur dëgjuan se Nexhashiu i kishte pritur mirë ata. Duke u nisur nga këto kushte, Profeti (s.a.u.s.) i udhëzoi shokët e vet që të emigronin përsëri në Habeshe. Këtë herë emigruan 82 (thuhet edhe 83) burra dhe 18 gra.

Emigrimi i dytë që edhe më i vështirë se i pari. Këtë radhë Kurejshët ishin syhapur dhe i ndiqnin hap pas hapi lëvizjet e myslimanëve. Por myslimanët qenë më syhapur dhe më të zgjuar se ata. Ata lëvizën me zgjuarsi, mundën t'i kalonin të gjitha vështirësitë dhe mbërritën në Habeshe, pavarësisht përpjekjeve të mëdha që bënë idhujtarët për t'i penguar.

Kurejshët u ngrenë kurth mërgimtarëve

Idhujtarëve u hipi inati që myslimanët u shpëtuan nga kthetrat dhe mbërritën në një vend ku kishin siguruar vetet dhe besimin e tyre. Prandaj dërguan dy burra nga më të zgjuarit e më të zotët e tyre në Habeshe që të kërkonin kthimin e tyre në Mekë. Dy burrat që dërguan ishin Amr ibn Asi dhe Abdullah ibn Rabia, të cilët në atë kohë ishin idhujtarë.

Të dy burrat shkuan në Habeshe me një plan të menduar mirë. Së pari, u takuan me patriarkët dhe u dhanë disa dhurata. Pastaj u treguan atyre qëllimin për të cilin kishin ardhur dhe argumentin përse donin t'i kthenin mërgimtarët në Mekë. Patriarkët u bindën. Pastaj, ata të dy shkuan te Nexhashiu, i paraqitën dhuratat e i folën: “O Mbret! Në vendin ku sundon ti, janë dukur disa djem mendjelehtë, të cilët kanë braktisur fenë e tyre dhe nuk e kanë përqafuar fenë tënde. Ata kanë shpikur një fe tjetër, që nuk e njohim as ne, as ti. Ne na kanë dërguar tek ti njerëzit më të nderuar të popullit të tyre, baballarët, xhaxhallarët e të afërmit e tyre, që t'ua kthesh atyre. Ata i njohin më mirë këta dhe e dinë më mirë se për çfarë i kanë turpëruar dhe se për çfarë i kanë qortuar.”

Ata të dy i përkrahën edhe patriarkët, sipas planit të përgatitur më parë. Mirëpo Nexhashiu u tregua i kujdesshëm për këtë gjë. Ai e pa të arsyeshme që ta dëgjonte çështjen nga të dyja palët, që t'i dilte në pah e vërteta. Ai i thirri myslimanët dhe i pyeti: “Cila është kjo fe, për shkak të së cilës keni braktisur popullin tuaj dhe nuk keni hyrë as në fenë time dhe as në fenë e askujt.”

Fjalën e mori Xhaferr ibn Ebu Talibi, në emër të myslimanëve. Ai tha: “O Mbret! Ne ishim një popull i paditur, adhuronim idhujt, hanim ngordhësira, bënim punë të turpshme, nuk shkonim mirë me farefisnin dhe u bënim keq fqinjëve. I forti hante të dobëtin. Kështu ishim, derisa Allahu dërgoi te ne një të Dërguar nga gjiri ynë, të cilit ia njohim prejardhjen, çiltërsinë, besnikërinë dhe ndershmërinë. Ai na ftoi ne të besojmë vetëm Allahun, ta adhurojmë vetëm Atë dhe t’i braktisim ata që i adhuronim ne dhe baballarët tanë përveç Allahut: gurët dhe putat. Ai na urdhëroi që të jemi të drejtë në fjalë, të mbajmë amanetin, të shkojmë mirë me farefisnin, të sillemi mirë me fqinjët, të largohemi nga gjërat e ndaluara dhe nga gjakderdhja. Ai na ndaloi, gjithashtu të bëjmë punë të turpshme, na ndaloi të gënjejmë, të hamë pasurinë e jetimit, të shpifim për gra të ndershme. Ai na urdhëroi që të adhurojmë vetëm Allahun e të mos i bëjmë shok Atij. Ai na urdhëroi që të falim namazin, të japim zekatin dhe të agjërojmë Ramazanin.” Kështu, Xhaferrri ia numëroi atij çështjet e Islamit. Pastaj tha: “Ne i besuam atij dhe i shkuam pas për të zbatuar atë që na solli nga feja e Allahut. Adhuruam vetëm Allahun dhe nuk i bëmë shok Atij. I ndalua të gjitha ato që na i ka ndaluar Allahu dhe i lejuam ato që na i ka lejuar Allahu. Prandaj njerëzit tanë na u bënë armiq, na munduan dhe na vunë në provë në fenë tonë e bënë çmos që të na kthejnë tek adhurimi i putave në vend të adhurimit të Allahut. Ata deshën të na bënë që t’i quajmë të lejuara punët e fëlliqura. E pasi na poshtëruan, na bënë padrejtësi e na torturuan për të na larguar nga feja jonë, ne erdhëm në vendin tuaj e të zgjodhëm ty midis shumë të tjerëve. Kështu, patëm dëshirë

që të jemi nën mbrojtjen tënde e shpresojmë se tek ti nuk do të na bëhet padrejtësi, o Mbret.”

Kur i dëgjoji Nexhashiu këto fjalë, i kërkoi Xhaferrit që t'i këndonte diçka nga Kur'ani dhe ai i këndoi fillimin e sures “Merjem”. Mbreti u mallëngjye dhe qau aq shumë, sa iu lag mjekra. Qanë edhe priftërinjtë, derisa i lagën librat e tyre me lot. Pastaj Nexhashiu tha: “Vërtet, ky Libër dhe ai që ka sjellë Isai, kanë dalë prej të njëjtit burim.” Pastaj u foli dy delegatëve të Kurejshëve: “Shkoni, se për Zotin, nuk ua dorëzoj juve dhe nuk lejoj që ata të preken.” Atëherë, të dy kurejshët dolën.

Ditën e dytë, Amr ibn Asi sajoi një dredhi tjetër. Ai i tha Nexhashiut: “Ata thonë për Isanë një fjalë të madhe.” Atëherë, Nexhashiu i thirri dhe i pyeti ata për këtë gjë.

Xhaferrit tha: “Ne themi për Isanë atë që na ka sjellë Profeti: “Isai (s.a.) është rob i Allahut dhe i Dërguari i Tij. Ai qe një shpirt, të cilin Allahu e nderoi²¹. Është fjala që Allahu i Madhëruar zbriti mbi Merjemen virgjëreshë.”²² Nexhashiu mori një shkop nga toka dhe tha: “Për Zotin, ajo që sollti Isai, biri i Merjemes (a.s) nuk ndryshon nga kjo që thatë, qoftë edhe sa ky shkop”. Pastaj u tha: “Shkoni e rrini të qetë në vendin tim! Jeni të sigurt nga çdo shqetësim. Kush u shan ju, do të gjobitet. Kush u shan ju, do të gjobitet (e përsëriti dy herë). Edhe sikur të më jepej një mal me flori, nuk do ta mundoja asnjërin nga ju.” Pastaj, Nexhashiu urdhëroi që t'u ktheheshin mbrapsht dhuratat që kishin sjellë dy delegatët Kurejshë.

---

²¹E nderoi duke i dhënë cilësitë e mira dhe duke e bërë Profet.

²²Allahu i Madhëruar i tha “Bëhu” dhe ai u bë.

Kështu, të dy Kurejshët dolën të turpëruar, ndërsa myslimanët qëndruan në një vend të mirë, me fqinj të mirë.

Idhujtarët e humbin toruan

Pasi dështuan për kthimin e myslimanëve nga Habesheja, idhujtarët u zemëruan jashtë mase e prandaj i shtuan torturat mbi ata që kishin mbetur në Mekë e sidomos, kur shikonin se i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) vazhdonte më Thirrjen e tij. Kur panë se Ebu Talibi qëndronte përkrah tij, megjithë kërcënimet dhe paralajmërimet e ashpra që i kishin bërë, u shushatën dhe nuk dinin ç'të bënin. Ndoshta egërsoheshin keq dhe u ktheheshin shantazheve dhe torturave mbi Profetin (s.a.u.s.) dhe mbi myslimanët që kishin mbetur me të. Ndonjëherë hapnin portën e diskutimit e të polemikës. Ndonjëherë paraqisnin dhurata e gjëra joshëse. Ndonjëherë mundoheshin të bënin zënka dhe takime në mes të rrugës. Ndonjëherë tjetër mendonin ta vrisnin Profetin (s.a.u.s.), për ta asgjësuar Thirrjen në Islam. Por të gjitha këto përpjekje nuk u bënë asnjë dobi atyre dhe nuk i çuan dot te përmbushja e qëllimit të tyre. Përkundrazi, ato qenë faktor i humbjes dhe i dëshpërimit të idhujtarëve.

Në vijim do të flasim në formë të shkurtuar për çdo njëërën prej tyre.

Idhujtarët e mundojnë Profetin (s.a.u.s.) dhe përpigën ta vrasin

Ishte e natyrshme që idhujtarët të egërsoheshin edhe më shumë pas dështimit që pësuan. Në të vërtetë, ata u kthyen te dhuna kundër myslimanëve që kishin mbetur në Mekë. Ata i shtrinë duart edhe kundër Profetit (s.a.u.s.) për ta vrrarë atë. Njëherë, Utejbe ibn Ebi Lehebi shkoi te Profeti (s.a.u.s.) dhe i tha se ai e mohonte **“Atë, që u afrua dhe u lëshua. E ishte afër sa dy harqe (dy kute) ose edhe më afër.”**²³ (53:8) Pastaj, Utejbeja iu vërsul Profetit (s.a.u.s.), i çau këmishën dhe e pështyu në fytyrë, por pështyma iu kthye përsëri Utejbes. Atëherë, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) bëri këtë lutje: *“O Allah! Dërgoji atij një qen nga qentë e tu!”*

Më vonë, Utejbeja doli me një vargan për të shkuar në Siri. Kur po pushonin në rrugë, një luan i vinte rrotull varganit. Utejbeja tha: “Për Zotin, ky do të më hajë mua, ashtu siç është lutur Muhamedi kundër meje. Ai më vrau, duke qenë ai në Mekë e unë në Sham.” Kur ranë në gjumë, ata e vunë Utejbenë në mes. Mirëpo luani erdhi, e kapi për koke Utejben aty, midis deveve dhe njerëzve dhe e copëtoi. Ukbe ibn Ebi Muajti shkeli me këmbë qafën e Profetit (s.a.u.s.) kur ai ishte në sexhde e gati sa nuk ia nxori sytë.

Nga mënyra se si rrodhën ngjarjet, kuptohet se idhujtarët, pasi dështuan në përpjekjet e tyre për ta ndaluar Thirrjen në Islam, filluan të mendonin seriozisht për vrasjen e Profetit (s.a.u.s.), edhe sikur kjo të shkaktonte gjakderdhje. Argument për këtë është thënia e Ebu Xhehlit

---

²³ Utejbeja e mohon Xhibrilin, i cili iu afrua Profetit (s.a.u.s.) dy kute a më shumë, Natën e Miraxhit.

ndër Kurejshë: “Muhamedi është i vendosur që të na i fyejë zotat tanë, fenë tonë, baballarët tanë. Ai e përçmon logjikën tonë dhe shan zotat tanë. Unë i kam dhënë besën Allahut që do t’i rri pranë me një gur të rëndë, që mezi e mbaj dhe kur ai të bjerë në sexhde në namazin e tij, do t’ia shtyp kokën me të. Më pas dorëzomëni ose mbromëni! E pasi ta vras atë, le të bëjë fisi i Abdu Menafit ç’të dojë kundër nesh!” Kurejshët i thanë Ebu Xhehli: “Për Zotin, ne nuk do të dorëzojmë ty kurrë tek ata. Prandaj, ti vazhdo me atë që do!”

Të nesërmen në mëngjes Ebu Xhehli mori një gur të rëndë në dorë. Pas pak erdhi i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dhe filloi të falte namazin. Kurejshët po prisnin nëpër vendtubimet e tyre se çfarë do të bënte Ebu Xhehli. Kur Profeti (s.a.u.s.) bëri sexhde, Ebu Xhehli u çua dhe iu afrua që ta vriste, por menjëherë u kthye mbrapsht i mposhtur, i zverdhur, i frikësuar; dora i kishte ngrirë mbi gur dhe guri i ra nga dora. Kurejshët i thanë: “Ç’ndodhi me ty o Ebu Hakem?” Ai tha: “Unë u çova që të bëja atë, që ju thashë ju mbrëmë, por m’u paraqit një gamil (mashkull deveje) përpara. Nuk kisha parë kurrë ndonjëherë gamil të atillë të tmerrshëm. Ai u lëshua drejt meje për të më ngrënë.” I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) tha: *“Ai ka qenë meleku Xhibril, e sikur Ebu Xhehli të afrohej edhe pak tek unë, do ta bënte copë-copë.”*

Më pas ndodhi një ngjarje tjetër edhe më e rëndë se e para. Një ditë, Kurejshët u mblodhën te Qabja në vendin e quajtur “Hatim” dhe i folën njëri-tjetrit për të Dërguarin e Allahut. Ndërkohë erdhi i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dhe filloi të bënte tauaf. Kur kaloi pranë tyre, e përqeshën.

Në fytyrën e tij u duk njëfarë zymtësie. Kaloi andej për të dytën herë, por ata e përqeshën përsëri. Në fytyrën e tij u vu re përsëri njëfarë zymtësie. Kaloi para tyre për të tretën herë dhe ata e përqeshën po ashtu. Atëherë, ai qëndroi dhe u tha: *“A dëgjoni, o Kurejshë? Për Atë, në dorën e të Cilit është shpirti im, sigurisht ju kam ardhur me shfarosje”*²⁴. I zuri frika nga fjala që u tha Profeti (s.a.u.s.) dhe i pushtoi një qetësi e madhe, sikur të kishin shpendët mbi kokë. Edhe më të ashprit e tyre filluan të thoshin fjalët më të mira që mundnin.

Ditën e nesërme Kurejshët u mblodhën përsëri dhe përsëri po flisnin për të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.). Në atë kohë erdhi aty i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.). Ata iu vërsulën si një trup i vetëm, e kapën për manteli dhe i thanë: *“Ti je ai që na ndalon ne të adhurojmë ata që kanë adhuruar baballarët tanë?”* *“Po, - tha ai, unë jam ai.”* Atëherë, ata iu hodhën përsipër. Njëri e shtynte, tjetri e godiste. Ukbe ibn Ebi Muajti ia lidhi rrobën e vet në fyt dhe e shtrëngoi aq fort, sa desh ia mori frymën. Në atë çast, dikush shkoi tek Ebu Bekri (r.a.) duke bërtitur: *“Eja shpëto shokun tënd!”* Ebu Bekri erdhi menjëherë, e kapi Ukbenë për supesh dhe e largoi nga Profeti (s.a.u.s.). Më pas Ebu Bekri filloi të godiste njërin, të shtynte tjetrin e t’u thoshte: *“Mjerë ju! A po vrisni një njeri që thotë “Zoti im është Allahu?!”* Atëherë, Kurejshët u larguan nga i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dhe iu kthyen Ebu Bekrit (r.a.). E rrahën për vdekje, saqë nuk i dallohej më fytyra. Ai kishte katër gërsheta. Po t’ia prekje të ngelnin në dorë. Pastaj e morën

---

²⁴ Me këtë fjalë Profeti (s.a.u.s.) nuk kishte për qëllim të gjithë Kurejshët, por vetëm keqbërësit, që qenë grumbulluar aty.

disa nga fisi i Beni Tejmit në një rrobë dhe e futën në shtëpinë e tij. Për ta, vdekja e Ebu Bekrit ishte e sigurt tashmë. Por në mbrëmje ai foli dhe pyeti për të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.). Atëherë ata e shanë, dolën prej aty ku ishte ai dhe ikën. Pastaj i dhanë bukë e ujë, por ai nuk pranoi të hante a të pinte, derisa të shikonte të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.). Kur ra nata dhe njerëzit u futën nëpër shtëpi, e dërguan Ebu Bekrin (r.a.) në shtëpinë e Erkamit. E vetëm kur e gjeti të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) mirë, hëngri dhe piu.

Ebu Bekri (r.a.) doli për të emigruar për në Habeshe, sepse torturat mbi të u shtuan dhe jeta në Mekë ishte bërë e pamundur për të. Kur arriti në vendin e quajtur “Birkul Gimad”, takoi Malik ibn Dagine, kryetarin e fisit el-Karr-rrah dhe Ehabish.²⁵ Kryetari e pyeti për punën e tij dhe Ebu Bekri i tregoi. Kryetari i tha: “Një burrë si ti, o Ebu Bekr nuk ikën nga vendi i vet. Ti i jep atij që nuk ka, shikon farefisën, je mikpritës, ndihmon të dobëtin dhe i jep të drejtën atij që i takon. Unë do të jem mbrojtësi yt. Prandaj kthehu dhe adhuroje Zotin tënd në vendin tënd!” Pastaj u kthyen të dy dhe erdhën në Mekë. Ibn Dagine e shpalli ndër kurejshët se Ebu Bekrin e kishte nën mbrojtjen e tij. Ata nuk ia kthyen fjalën, por thanë: “Urdhëroje Ebu Bekrin që ta adhurojë Zotin e tij në shtëpinë e tij dhe të mos dalë hapur! Ne kemi frikë se mos i kandis gratë tona, djemtë tanë dhe njerëzit tanë të dobët.” Kështu, Ebu Bekri qëndroi një kohë të caktuar duke adhuruar Allahun në

---

²⁵Karr-rrah - emri i një fisi të madh; Ehabish - grup fisesh, që u grumbulluan dhe u bënë aleatë të Kurejshëve te kodra Hubshijj, që ndodhet në pjesën e poshtme të Mekës, dhe prandaj morën dhe emrin Ehabish.

shtëpi. Pastaj, ndërtoi një xhami në oborrin e shtëpisë së vet dhe e falte namazin hapur e këndonte Kur'an me zë. Ibn Dagine i rikujtoi se ishte nën mbrojtjen e tij, por Ebu Bekri nuk pranoi të ishte më nën mbrojtjen e tij dhe tha: “Unë jam i kënaqur që të jem nën mbrojtjen e Allahut.”

Kur këndonte Kur'an, Ebu Bekri nuk e përmbante veten dhe shpeshherë qante shumë. Kur e shikonin gratë e idhujtarëve dhe djemtë e tyre ashtu, afroreshin rreth tij dhe çuditeshin me të. Prandaj, idhujtarët e mundonin Ebu Bekrin.

Në atë gjendje shumë të vështirë që po kalonin i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dhe myslimanët, ndodhi që dy prej trimave më të mëdhenj të Kurejshëve përqaftuan Islamin. Myslimanët u qetësuan ca nga kjo, sepse do të ishin nën hijen e fuqisë së tyre. Ata ishin Hamza ibn Abdul Muttalibi, xhaxhai i të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) dhe Umer ibn Hattabi.

Hamzai mysliman

Një ditë, Ebu Xhehli kaloi pranë të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) kur ai ishte në kodrën Safa. E fyeu dhe e mundi. Thuhet se atë ditë Ebu Xhehli mori një gur dhe e goditi Profetin (s.a.u.s.) në kokë. Profeti (s.a.u.s.) u plagos dhe filloi t'i rridhte gjak. Pastaj, Ebu Xhehli shkoi te kuvendi i Kurejshëve te Qabja e u ul bashkë me ta. Aty ishte një robëreshë e Abdullah ibn Xhud'anit, që banonte pranë Safasë dhe e kishte parë krejt ndodhinë nga shtëpia e saj. Pas pak kohe u kthye Hamzai nga gjahu me harkun e tij në krah. Robëresha i tregoi se çfarë kishte parë. Atëherë Hamzai nxitoi për tek Ebu Xhehli, qëndroi përballë tij dhe

i tha: “O frikacak! Ti shan djalin e vëllait tim, kur unë jam në fenë e tij.” Pastaj e goditi me hark dhe e plagosi keq. Nga kjo u çuan të dy fiset Beni Mahzum dhe Beni Hashim, por Ebu Xhehli i tha: “Lëreni Ebu Umaren. Unë e kam fyer rëndë djalin e vëllait të tij.” Hamzai u bë mysliman papritmas. E pranoi Islamin me gojë përpara se t’i hynte në zemër. Pastaj Allahu ia zgjeroi gjoksin për Islamin. Ai ishte djali më i lartë në fisin Kurejsh dhe më i forti i tyre. Ai është quajtur “Luani i Allahut”. Ai u bë mysliman në muajin Dhul Hixhe, në vitin e gjashtë të Profetësisë.

Umeri mysliman

Tri ditë pasi u bë mysliman Hamzai (r.a.), u bë mysliman edhe Umer ibn Hattabi (r.a.). Përpara se të përqafonte Islamin, ai qe njëri nga më të ashprir kundër myslimanëve. Një natë dëgjoi fshehurazi disa ajete nga Kur’ani kur i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) po falej në Qabe dhe në zemrën e tij kuptoi se Kur’ani ishte e vërteta. Megjithatë, ai mbeti në kokëfortësinë e vet, derisa një ditë mori shpatën dhe u nis që ta vriste Profetin (s.a.u.s.).

Në rrugë e takoi një burrë që i tha: “Ku po shkon o Umer?”

- “Dua të vras Muhamedin.”
- “Si do të sigurohesh prej fiseve Beni Hashim dhe Beni Zuhre, pasi ta kesh vrrarë Muhamedin?”
- Mua më duket se ti e paske lënë fenë e vjetër.
- A do që të tregoj ty një gjë të habitshme, o Umer?

Motra jote dhe kunati yt janë bërë myslimanë.” Atëherë, Umeri vajti i zemëruar te motra dhe kunati. Bashkë me të

motrën dhe të kunatin ishte dhe Habab ibn Ereti, i cili po këndonte një fletushkë, ku ishte shkruar surja “Ta Ha”. Hababi, kur dëgjoji zhurmën e Umerit, u fsheh në shtëpi, ndërsa motra e Umerit e mbuloi fletushkën. Posa hyri në shtëpi, Umeri (r.a.) tha: “Ç’janë këto pëshpëritje që dëgjova nga ju?” Ata i thanë: “Asgjë tjetër, përveç bisedës që patëm midis nesh.” Umeri tha: “Mos e keni lënë fenë tuaj?!” Atëherë, i kunati iu kthye: “O Umer! Po sikur e vërteta të jetë në tjetër fe dhe jo në fenë tënde?” Umeri iu vërsul kunatit dhe e goditi fort me shkelm. Motra e Umerit e largoi Umerin nga i shoqi. Umeri i ra edhe asaj me grusht dhe ia gjakosi fytyrën. Atëherë, ajo e zemëruar i tha: “O Umer! Po sikur e vërteta të mos jetë në fenë tënde?” Pastaj shtoi: “Dëshmoj se nuk ka zot tjetër që meriton të adhurohet përveç Allahut dhe Muhamedi është i Dërguari i Allahut.” Umeri u mërzit, u pendua dhe i erdhi shumë turp. Ai tha: “Ma jepni edhe mua librin tuaj, ta lexoj edhe unë.” E motra i tha: “Ti je i papastër e atë nuk lejohet ta prekësh askush, përveç atyre që janë të pastër. Prandaj çohu e lahu!” Ai u çua, u la, pastaj mori fletushkën dhe lexoi: **“Bismilahirr-rrahmanirr-rrahim (Me emrin e Allahut, Mëshirëplotit, Mëshiruesit)”**. Pastaj tha: “Këta janë emra të mirë e të pastër.” Pastaj lexoi: **“Ta Ha”**, derisa arriti tek ajeti: **“Vërtet, Unë jam Allahu, nuk ka zot tjetër përveç Meje. Pra, Mua më adhuro dhe fale namazin, për të më kujtuar Mua.”** (20:1-14) Pastaj Umeri tha: “Sa të mira dhe sa të nderuara janë këto fjalë! Tregomëni, ku është Muhamedi!” Aty doli Hababi dhe tha: “Gëzohu, o Umer! Unë shpresoj të jetë plotësuar lutja që ka bërë i Dërguari i

Allahut (s.a.u.s.) për ty natën e së enjtes.” Vërtet, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i qe lutur Allahut atë natë kështu: “*O Allah! Lartësoje Islamin me njërin nga dy burrat që Ti e do: ose me Umer ibn Hattabin ose me Ebu Xhehl ibn Hishamin!*”

Pastaj Habbabi i tregoi Umerit se i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ndodhej në shtëpinë e Erkamit, në rrëzë të kodrës Safa. Umeri doli, shkoi atje dhe trokiti në derë. Aty, një burrë pa nga e çara e derës Umerin me shpatën varur në qafë. Ai njoftoi të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.). Myslimanët u grumbulluan. Hamzai u çua dhe tha: “Çfarë keni?” Ata iu përgjigjën: “Ka ardhur Umeri.” “Umeri?, - tha ai. Hapjani derën! Nëse ka ardhur për mire e pranojmë; nëse ka ardhur për sherr, do ta vrasim me shpatën e tij.” Në atë kohë, i Dërguari i Allahut ishte brenda. Atij po i zbriste Kur’ani. Profeti (s.a.u.s.) doli vetë. E kapi Umerin për rrobash dhe për shpatë, e tërhoqi fort dhe i tha: “*O Umer! Ende nuk ke hequr dorë? Do të vazhdosh ashtu, derisa Allahu të të godasë me turp e dënim, ashtu siç goditi Uelid ibn Mugiren?*” Pastaj tha: “*O Allah! Përforcoje Islamin me Umer ibn Hattabin!*” Atëherë, Umeri tha: “Dëshmoj se nuk ka zot tjetër që meriton të adhurohet, përveç Allahut dhe se ti je i Dërguari i Allahut.” Ata që qënë në shtëpi, thanë njëzëri “Allahu Ekber” (Allahu është më i Madhi) Vendi ushtoi, aq sa e dëgjuan edhe ata që ishin te Qabja.

Idhujtarët i kundërpërgjigjen kthesës së Umerit

Umer ibn Hattabi ishte i pakrahasueshëm për forcë fizike. Kur u bë mysliman, ai shkoi tek armiku më i egër i të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) dhe i myslimanëve - Ebu Xhehli dhe i trokiti në derë. Doli Ebu Xhehli dhe i tha: “Mirë se erdhe! Ç’e mirë të solli?” “Erdha të të them, - iu kthye Umeri, se unë i kam besuar Allahut dhe të Dërguarit të Tij, Muhamedit.” Ebu Xhehli ia përplasi derën dhe i tha: “Allahu të shëmtoftë ty dhe lajmin që ke sjellë!”

Pastaj Umeri shkoi tek daja i vet, As ibn Hashimi dhe e njoftoi ç’kishte ngjarë në shtëpi. Më pas shkoi te Xhemil ibn Ma’mër Xhumehiu, i cili ishte njeriu që i përhapte më shumë fjalët ndër Kurejshët dhe i tha se ishte bërë mysliman. Atëherë, Xhemili thirri me zë të lartë: “Umeri e ka lënë fenë²⁶.” Umeri (r.a.) tha: “Gënjen. Unë kam përqafuar Islamin.” Atëherë, Kurejshët iu vërsulën Umerit (r.a.). Ata vazhduan të përlesheshin me Umerin, derisa doli dielli mbi kokat e tyre.

Pasi u kthye Umeri në shtëpinë e vet, idhujtarët u grumbulluan dhe u drejtuan për tek ai që ta vrisnin. Ata ishin aq shumë, sa dukeshin si lumë në luginën e Mekës. Aty erdhi edhe As ibn Uail Sehmiu, që ishte nga fisi Beni Sehm. Njerëzit e fisit të tij ishin aleatë të fisit Beni Adij, fisit të Umerit. Asi ishte veshur mirë, me stoli dhe këmishë mëndafshi. Sapo erdhi te shtëpia e Umerit, i tha: “Çfarë ke, o Umer?” “Njerëzit e fisit tënd, - iu kthye Umeri, - pretendojnë se do të më vrasin sepse jam bërë mysliman?” Asi iu përgjigj:

---

²⁶ Kështu thoshin për atë që bëhej mysliman.

“Jo, ata nuk do të vrasin ty!” Pastaj doli nga shtëpia e Umerit, i pa njerëzit që kishin vërshuar dhe u tha: “Ku doni të shkoni?” Ata i thanë: “Umer ibn Hattabi e ka lënë fenë.” Asi u tha: “Jo, ju nuk do ta vrisni atë!” Atëherë, ata u kthyen mbrapsht.

Islami dhe myslimanët lartësohen me Umerin mysliman

Pasi u bë mysliman Umer ibn Hattabi, myslimanët u bënë më krenarë dhe më të fortë. Më parë ata e falnin namazin fshehurazi. Tani që u bë mysliman, Umeri i tha të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.): “O i Dërguari i Allahut! A nuk jemi njëlloj, në të vërtetë, edhe sikur të vdesim, edhe sikur të rrojmë?” I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i tha: “Po.” “Atëherë, përse të fshihemi, - e pyeti përsëri Umeri. Për Zotin, që të ka dërguar ty me të Vërtetën, ne do të dalim hapur.” Dhe dolën të rreshtuar në dy rreshta. Në njërin printe Hamzai, në tjetrin Umeri. Të ngjeshur me njëri-tjetrin, me një ecje që ngrinte pluhur, ata hynë në Xhaminë e Shenjtë. Kur i panë Kurejshët ashtu, u hidhëruan si kurrë ndonjëherë. Umeri u quajt “Farruk” (Ndarës - ai që ndau të keqen nga e mira). Ibn Mes’udi ka thënë: “Ne kemi qenë gjithmonë krenarë qëkur Umer ibn Hattabi e përqafoi Islamin. Më parë ne nuk kishim mundësi ta falnim namazin në Qabe. Por, pasi u bë mysliman ai, shkuam dhe u falëm atje.” Edhe Suhejbi ka thënë: “Kur u bë mysliman Umeri, u shfaq sheshit Islami dhe filloi Thirrja për në Islam haptazi. Kështu, ne u ulëm rreth Shtëpisë së Shenjtë dhe bëmë tauaf rreth saj. Filluam t’ia kthenim me të ashpër atij, që sillej ashpër me ne dhe ta kundërshtonim për atë që na thoshte.”

Kurejshët duan të tundojnë me dhurata e gjëra joshëse

Kur idhujtarët panë fuqinë e myslimanëve kur u bënë myslimanë Hamzai dhe Umeri (r.a.), u mblodhën për t'u këshilluar me njëri-tjetrin. Ata mendonin për hapin më të përshtatshëm që do të ndërmerrnin kundër të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) dhe myslimanëve. U çua Utbe ibn Rebia Abshemiu, nga fisi Beni Abdu Shems ibn Abdu Menafi që kishte autoritet në njerëzit e vet e u tha: “O Kurejshë! Pse të mos shkoj te Muhamedi, e t'i bëj atij disa propozime? Ndoshta ai do t'i pranojë disa prej tyre dhe pastaj t'ia plotësojmë që të na lërë të qetë.” Idhujtarët thanë: “Pse jo, o Ebu Uelid? Shko tek ai dhe foli!” Atëherë, Utbeja shkoi tek i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.). E gjeti atë ulur, vetëm në Xhaminë e Shenjtë dhe i tha: “O djali i vëllait tim! Ti, siç e di, je më i miri ndër ne si në prejardhje, ashtu edhe në vetitë që ke. Por, ti i ke prurë një gjëmë shumë të madhe popullit tend: Ke përçarë bashkësinë e tyre, ke përçmuar logjikën e tyre, ke turpëruar zotat e tyre dhe fenë e tyre. Ti i ke quajtur të pafe etërit e tyre. Prandaj, dëgjo nga unë. Unë do të të paraqit ty propozimet, ti shikoji ato! Ndoshta do t'i pranosh disa prej tyre.” Profeti (s.a.u.s.) tha: “*Fol, o Ebu Uelid! Unë po të dëgjoj!*” Utbeja i tha: “O djali i vëllait tim! Në qoftë se ti, për këtë që bën, do pasuri, ne do të grumbullojmë për ty nga pasuritë tona, derisa të bëhesh më i pasuri ndër ne. E, nëse dëshiron të kesh pozitë, ne do të të bëjmë ty udhëheqësin tonë dhe nuk do të bëjmë asgjë pa urdhrin tënd. Në qoftë se do që të bëhesh mbret, ne do të të bëjmë ty mbret për ne. E, në qoftë se i dëshiron shumë

femrat, zgjidh cilat të duash nga femrat e Kurejshëve dhe ne do të të martojmë ty me dhjetë prej tyre. Po qe se ajo që të vjen ty, është ngacmim nga xhindi dhe ti s'mundesh ta largosh, ne po kërkojmë një mjek për ty. Po shpenzojmë pasuritë tona për këtë gjë, derisa të të shërojmë ty, sepse ndodh që xhindi e zapton njeriun dhe nuk i largohet, derisa ai të mjekohet.” *“A mbarove o Ebu Uelid?, - iu kthye i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.). Ai i tha: “Po.” “Atëherë, dëgjomë mua, - iu drejtua përsëri Profeti (s.a.u.s.). “Fol, - i tha Utbeja. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) këndoi këtë pjesë të Kur’anit: “Me emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit. Ha, mim. Kjo është shpallje prej të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit. Libër, ajetet e të cilit janë shtjelluar qartë, Kur’an në gjuhën arabe për një popull që di ta kuptojë. Është përgëzues dhe qortues (paralajmërues), por shumica e tyre ia kthyen shpinën, prandaj ata nuk e dëgjojnë. Ata thanë: “Zemrat tona janë të mbyllura për atë që ti na thërret dhe në veshët tanë kemi shurdhim të rëndë; kështu që ndërmjet nesh dhe ndërmjet teje ekziston një perde. Prandaj ti vazhdo në tënden dhe ne të vazhdojmë në tonën.” (41:1-5)*

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) vazhdonte t’i këndonte Kur’an dhe Utbeja dëgjonte me duar vënë pas shpine dhe mbështetur mbi to. Kur i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) arriti tek ajeti **“Në qoftë se nuk përgjigjen, ti thuaju: “Unë ju paralajmërova ju për (dënimin me) një rrufe, si rrufeja e Adit dhe e Themudit,”** Utbeja i vuri dorën gojës së të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) dhe iu lut për hir të Allahut dhe të farefisit të mos vijonte më. Ai kishte frikë se mos ajo që tha, ndodhte vërtet. “Mjaft!”, - i tha ai. Kur i Dërguari

i Allahut (s.a.u.s.) arriti tek ajeti i sexhdes, bëri sexhde e pastaj i tha Utbesë:

- *A dëgjove, o Ebu Uelid?*
- Po.
- *Atëherë vepro si të duash!*

Utbeja u çua dhe shkoi te shokët e vet. Ata filluan t'i thoshin njëri-tjetrit: "Betohemi për Allahun se Ebu Uelidi nuk ka ardhur me atë fytyrë, që ka shkuar." Pasi erdhi dhe u ul aty, ata i thanë: "Ç'na fsheh, o Ebu Uelid?" Ai tha: "Unë dëgjova një fjalë që, për Zotin, nuk e kam dëgjuar kurrë ndonjëherë. Për Zotin, nuk ishte poezi, nuk ishte as magji, nuk ishte as fall. O Kurejshë! Bindmuni mua dhe ma lini mua ta zgjidh! Lëreni atë (Muhamedin) dhe atë që do të bëjë ai! Mos e prekni atë, sepse për Zotin, do të ndodhë diçka e madhe, sipas asaj që unë dëgjova prej tij. Në qoftë se Muhamedin e vrasin arabët, jua heqin qafe pa ndërhyrë ju vetë; e, në qoftë se ai i mund arabët, mbretëria e tij do të jetë edhe juaja dhe krenaria e tij do të jetë edhe juaja. E kështu, ai do t'ju bënte njerëzit më të lumtur." Ata i thanë: "Për Zotin, të paska bërë magji, o Ebu Uelid." "Ky është mendimi im për të, por ju bëni si të doni."

Idhujtarët diskutojnë dhe bëjnë lëshime në qëndrimet e tyre

Pasi dështuan edhe në planin e tundimit me dhurata e gjëra joshëse, idhujtarët menduan që të bisedonin për çështjen e fesë. Ata i thanë Profetit (s.a.u.s.): "Ne do të të paraqesim ty një çështje të vetme, që është në interesin tënd." "*Çfarë është ajo?*", - pyeti ai. Ata i thanë: "Të adhurosh

zotat tanë një vit dhe ne të adhurojmë zotin tënd një vit. Kështu që, në qoftë se ne kemi të drejtë, merr edhe ti pjesë nga e drejta. Kurse, po që se je ti në rrugën e drejtë, marrim edhe ne pjesë nga ajo.”

Si përgjigje ndaj atyre Allahu i Madhëruar zbriti suren “El Kafirun”: **“Thuaj: “O ju jobesimtarë! Unë nuk adhuroj atë që adhuroni ju. As ju nuk adhuroni Atë, që adhuroj unë. Dhe unë kurrë nuk do të jem adhurues i asaj, që ju adhuroni. Por edhe ju nuk do të jeni adhurues të Atij, që unë adhuroj. Ju keni fenë tuaj dhe unë kam fenë time.”** (109:1-6)

Pastaj Allahu zbriti ajetin: **“Thuaj: “O ju të paditur, a mos më thërrisni të adhuroj tjetër përveç Allahut?”** (39:64) Dhe: **“Thuaj: “Mua më është ndaluar të adhuroj ata, që ju u luteni në vend të Allahut...”** (6:56)

Idhujtarët lakmonin që ta shuanin konfliktin sepse shpresonin në atë që u tha Utbe ibn Rebia. Prandaj bënë lëshime të mëtejshme dhe anuan në atë që paraqiste i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.), por me kusht, që të ndryshonin dhe të zëvendësonin diçka nga ajo që i ishte zbritur. Ata thanë: **“Sillna një Kur’an tjetër, ose ndryshoje këtë!”** (10:15) Atëherë, Allahu e urdhëroi Profetin: **“Thuaj: “Mua nuk më takon që ta ndryshoj vetë (Kur’anin), unë përcjell vetëm atë që më zbret; nëse e kundërshtoj Zotin tim, i frikësohem dënimit të një Dite të Madhe.”** (10:15)

Allahu ia bëri të qartë Profetit (s.a.u.s.) rrezikshmërinë e madhe të këtij veprimi, duke përmendur disa nga ato që i vinin nëpër mend atij rreth këtij diskutimi: **“Në të vërtetë, ata (idhujtarët) gati arritën të të sprovonjë ty me atë që Ne të shpallëm, që të trillosh tjetër nga çfarë të**

zbritëm e atëherë, ata do të të zinin ty mik. Dhe sikur Ne mos të të kishim forcuar ty, ti gati anove pak nga ata. E atëherë, Ne do të bënim ta shijosh dyfish mundimin e kësaj jete dhe dyfish të Jetës Tjetër e pastaj ti nuk do të gjeje mbrojtës kundër Nesh.” (17:73-75)

Me këto qëndrime të prera, idhujtarëve iu bë e qartë se Profeti (s.a.u.s.) do të vazhdonte të thërriste për në fenë islame dhe se ai nuk ishte tregtar që të pranonte bisedime apo lëshime në punë çmimi. Mirëpo, idhujtarët deshën të siguroheshin për këtë edhe me një rrugë tjetër. Ata dërguan ca njerëz te çifutët, që t'i pyesnin se ç'mendonin për Profetin (s.a.u.s.). Çifutët iu përgjigjën: “Pyeteni për tri gjëra. Nëse ua thotë, është Profet i dërguar; nëse jo, është shpifës. Pyeteni për një grup djemsh të kohës së parë, si qe puna e tyre? Për këta djem ka një histori të habitshme. Pyeteni atë edhe për një burrë që shtegtoi aq shumë nëpër Tokë, saqë arriti në Lindje dhe në Perëndim të Tokës, si ka qenë ngjarja e tij? Pastaj pyeteni atë për shpirtin, ç'është ai?”

Paria e Kurejshëve e pyetën të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) për ato tri gjëra, që i patën porositur çifutët. Atëherë ka zbritur Surja “El Kehf”, ku përshkruhet ngjarja e atyre djemve. Ata quhen Ashabul Kehfi (Djemtë e Shpellës). Pyetën edhe për historinë e burrit që i erdhi Tokës rrotull. Ai qe Dhul Karnejn. Në suren “El Isra”, zbriti, gjithashtu përgjigjja e pyetjes për shpirtin. Për këtë Allahu tha: **“Të pyesin ty për shpirtin. Thuaj: “Shpirti është çështje që i përket vetëm Zotit tim e juve nuk u është dhënë nga dija veçse pak.” (17:85)**

Kjo provë mjaftonte për t'i bindur Kurejshët se Muhamedi (s.a.u.s.) ishte, vërtet i Dërguari i Allahut, po

të donin të gjenin të Vërtetën. Por mizorët nuk pranuan dhe mohuan. Pasi e panë të vërtetën në mënyrë të qartë, ata sikur shfaqën njëfarë zhdërvjelltësie. U treguan të gatshëm që të dëgjonin çfarë thoshte Profeti (s.a.u.s.), që të përgjigjeshin dhe do të pranonin. Por vunë si kusht që Profeti (s.a.u.s.) të caktonte një kuvend, ku të mos vinin myslimanët e dobët, që ishin skllevërit e të varfrit, të cilët u bënë myslimanë që në fillim. Ata e kërkuan këtë, sepse ata që donin të diskutonin, ishin paria e fiseve të Mekës. Ata nuk pranonin që të rrinin në një kuvend me myslimanët e varfër, por që ishin besimtarë të devotshëm. Në fillim, dukej sikur Profeti (s.a.u.s.) pati njëfarë dëshire që të vepronte ashtu, sepse shpresonte që edhe ata do ta besonin. Por, Allahu e ndaloi dhe i tha: **“Dhe mos i përzën ata që adhurojnë Zotin e tyre në mëngjes e në mbrëmje, duke qenë të çiltër ndaj Tij! Ti nuk përgjigjesh për veprimet e tyre e ata nuk përgjigjen për veprimet e tua. E po i pëzuren ata, do të bëhesh nga të padrejtët.”** (6:52)

Idhujtarët kërkojnë sa më shpejt dënimin

Ndodhte që Profeti (s.a.u.s.) i paralajmëronte idhujtarët se do t'u vinte ndëshkimi i Allahut, në qoftë se ata do të vazhdonin ta kundërshtonin atë - siç u përmend më parë. Mirëpo, kur dënimi u vonua, ata, me tallje dhe kryeneçësi, nisën gjoja ta kërkonin që t'u vinte. Shtireshin se paralajmërimi nuk kishte ndikuar tek ata dhe se dënimi nuk kishte për të ndodhur kurrë. Për këtë Allahu zbriti disa ajete të Kur'anit:

“Ata kërkojnë prej teje që t’ua ngutësh dënimin, por Allahu nuk e thyen premtimin e Vet, sepse një ditë te Zoti yt, është sa një mijë vjet nga ato që llogarisni ju.” (22:47) Dhe: **“Po si e kërkojnë ata ngutjen e dënimit?! Vërtet, Xhehenemi i ka rrethuar jobesimtarët nga të gjitha anët.”** (29:54) Dhe: **“A mos janë të sigurt ata që përgatitën kurthe se Allahu nuk do ta bëjë tokën t’i përpijë ata, ose se nuk do t’u vijë atyre dënimi nga nuk e mendojnë? Ose nuk do t’i rrëmbejë ata duke qenë në udhëtimet e tyre (për në tregti) e ata nuk mund t’i shpëtojnë atij? Ose nuk do t’i kapë ata duke qenë në panik. Pra, vërtet, Zoti juaj është i Butë, i Mëshirshëm (prandaj nuk ua ngut dënimin).”** (16:45-47)

Për këtë çështje kanë zbritur edhe ajete të tjera. Ndër polemikat e idhujtarëve ishte edhe kërkesa e tyre që Profeti (s.a.u.s.) t’u sillte mrekuilli e gjëra të jashtëzakonshme, nga inati që kishin dhe për të treguar kinse paaftësinë e tij. Atëherë, Allahu i zbriti atij ajete, me të cilat u tregoi Ligjin e Vet dhe ua asgjësoi justifikimet e tyre. Në pjesët që vijnë do të themi diçka edhe për këtë, në dashtë Allahu.

Ja pra, përpjekjet me të cilat idhujtarët e kundërshtuan Mesazhin që sillte Profeti (s.a.u.s.) dhe Thirrjen për në Islam. Ata i përdorën të gjitha mënyrat, duke u hedhur nga njëra etapë në tjetrën dhe nga njëri rol tek tjetri; nga ashpërsia në butësi dhe nga butësia në ashpërsi; nga sulmi në joshje me dhurata dhe nga dhuratat në sulm. Nganjëherë vërsuleshin, pastaj tërhiqeshin. Diskutonin e pastaj bënin sikur po sillleshin urtë. Njëherë bënin lëshime e pastaj kërkonin lëshime. Kërcënonin, pastaj joshnin. Herë përparonin e herë zmbropseshin. Nuk kënaqeshin kur qëndronin, nuk

kënaqeshin kur iknin. Qëllimi i tyre ishte që ta ndalonin Thirrjen për në Islam dhe të ruanin fenë e kufrit e të mbanin të bashkuara radhët e tyre. Mirëpo, pasi harxhuan tërë mundin e tyre, u kthyen të dëshpëruar e të humbur. Atyre u kishte mbetur veç një mundësi. Ajo ishte përdorimi i shpatës. Por shpata do ta shtonte konfliktin midis grupeve edhe më shumë dhe mund t'i çonte deri në shfarosje. Idhujtarët u hutuan. Çfarë të bënin? Ebu Talibi e pati kundërshtuar kërkesën që i patën bërë për t'ua dorëzuar Profetin (s.a.u.s.), që ta vrisnin. Por më vonë, ai vuri re se lëvizjet dhe veprimet e idhujtarëve vërtetonin se ata ishin të vendosur ta vrisnin Profetin (s.a.u.s.), ashtu siç u përpoqën për këtë Ebu Xhehli, Ukbe ibn Muiti dhe Umer ibn Hattabi. Prandaj Ebu Talibi mblodhi fiset Beni Hashim dhe Beni Mutalib dhe u bëri thirrje që të merrnin përsipër mbrojtjen e Profetit (s.a.u.s.). Të gjithë ata - myslimanë e jomyslimanë, iu përgjigjën njëzëri se do ta mbronin Profetin (s.a.u.s.). Për këtë u ra në një mendim dhe dhanë besën para Qabes, përveç Ebu Lehebit, i cili u nda nga ata, duke u bërë me Kurejshët.

Idhujtarët ndërpresin të gjitha lidhjet me myslimanët dhe shpallin rrethimin

Idhujtarët u tërbuan edhe më shumë kur panë se përpjekjet e tyre dështuan dhe se Benu Hashim dhe Benu Mutalib ishin të vendosur që ta mbronin Profetin (s.a.u.s.) me çdo kusht nga kushdo qoftë. Ata u mblodhën te Haifa i Benu Kinanit²⁷ për të studiuar gjendjen aktuale dhe për të vendosur çfarë

---

²⁷ Luginë në pjesën e sipërme të Mekës, në rrugën për në Mina.

do të bënin lidhur me të. U këshilluan herë pas here, derisa arritën në përfundimin e padrejtë, për të cilin edhe i dhanë besën njëri-tjetrit që të mos merrnin e të mos jepnin vajza për martesë me fiset Benu Hashim dhe Benu Mutalib; nuk do të blinin asgjë prej tyre dhe nuk do t'u shisnin asgjë atyre; nuk do të rrinin me ta, nuk do të përziheshin me ta, nuk do të hynin në shtëpitë e tyre, nuk do t'u flisnin atyre, nuk do të pranonin kurrë prej tyre paqe dhe nuk do të kishin aspak mëshirë për ta. Të gjitha këto derisa t'u dorëzonin atyre të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) për ta vvarë.

Ata u betuan për zbatimin e këtij vendimi dhe për këtë shkruan një fletë, të cilën e varën brenda Qabes. Ai që e shkroi fletën, qe Begid ibn Amir ibn Hashim, kundër të cilit Profeti (s.a.u.s.) bëri lutje dhe vërtet, atij iu paralizuan dora ose disa gishta të dorës.

Pas këtij vendimi, Benu Hashimët dhe Benu Mutalibët u tubuan në Grykën²⁸ e Ebu Talibit që të gjithë - myslimanë e jomyslimanë, përveç Ebu Lehebit. Idhujtarët i ndërprejnë të gjitha marrëdhëniet me myslimanët; i ndaluan mallrat ushqimore dhe gjërat e tjera. Ata i ndaluan edhe tregtarët të blinin e të shisnin me ta.

Nga rrethimi i egër njerëzit vuajtën shumë. Erdhi puna deri aty sa të hanin gjethe pemësh, lëkura kafshësh etj. E keqja dhe varfëria arriti deri aty, saqë dëgjoreshin zërat e grave dhe të fëmijëve që rënkonin nga uria. Atyre nuk mund t'u shkonte asnjë lloj ushqimi, përveçse fshehurazi. Herë-herë Hakim ibn Hizami i çonte ca grurë hallës së vet, Hatixhes (r.a.). Njerëzit e bllokuar nuk mund të dilnin nga

---

²⁸ Një ngushticë malore në pjesën e sipërme të Mekës, aty pranë Qabes, ku ndodheshin shtëpitë e fisit të Profetit (s.a.u.s.), Benu Hashimëve.

vendet e tyre e të shkonin gjëkund, përveçse në muajt e shenjtë, kur ishte e ndaluar lufta. Ata blinin prej karvaneve që vinin me drithë nga jashtë, por njerëzit e Mekës ua rrisnin çmimin që të mos kishin mundësi ta blinin. Megjithëkëtë, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) vazhdonte Thirrjen për në Islam, sidomos gjatë ditëve të Haxhit, kur fiset arabe vinin nga çdo anë.

Idhujtarët e heqin fletën dhe bllokadën

Pas tre vjetësh bllokade, deshi Allahu që të merrte fund ajo armiqësi. Prandaj, Ai ua zbuti zemrat pesë vetave nga paria e Kurejshëve që ta hiqnin fletën e varur në Qabe dhe bllokadën. Allahu kishte dërguar krimbin e drurit, i cili kishte ngrënë tërë pjesën e fletës ku ishte shkruar vendimi për ndërprerjen e marrëdhënieve dhe për vendosjen e bllokadës. Vetëm emri i Allahut të Madhëruar kishte mbetur pa u prekur.

I pari i pesë njerëzve nga paria e Kurejshëve ishte Hisham ibn Amr ibn Harith nga fisi Amir ibn Luej. Ai shkoi te Zuhejr ibn Ebu Umeje Mahzumi, biri i Atikas, hallës së Profetit (s.a.u.s.). Më pas, Hishami shkoi edhe te Mut'im ibn Adij. Më pas, tek Ebu Buhteri ibn Hisham e pastaj te Zem'a ibn Esuedi. Secilit prej tyre u kujtoi që kishin farefisni dhe afërsi gjaku me njerëzit që ishin në bllokadë. I qortoi ata që kishin pranuar këtë padrejtësi. Pastaj i nxiti që ta prishnin vendimin dhe ta grisnin fletën. Ata u grumbulluan te Sqepi i Haxhunit²⁹ dhe u morën vesh për planin e prishjes

---

²⁹ Një vend në Mekë.

së vendimit dhe të grisjes së fletës së bllokadës.

Ditën tjetër në mëngjes, kur u hapën vendtubimet e Kurejshëve te Xhamia e Shenjtë, erdhi Zuhejri i veshur me rroba të bukura. Bëri tauaf rreth Qabes, pastaj u kthye nga njerëzit dhe u tha: “O njerëzit e Mekës! Ne hamë bukë dhe veshim rroba, ndërsa fiset Beni Hashim dhe Beni Mutalib janë gati duke vdekur. Ata as nuk shesin dhe as nuk blejnë. Për Zotin, unë nuk do të ulem derisa të griset ajo fletë me vendimin mizor për ndërprerjen e marrëdhënieve me ta.” U ngrit Ebu Xhehli e tha: “Ti gënjen. Për Zotin! Ajo fletë nuk do të griset.” Zem’ai: “Ti je më gënjeshtar, o Ebu Xhehl, sepse ne nuk kemi dashur të shkruhej që ditën që ajo u shkrua.” Ebu El Bahteriu: “Drejt flet Zem’ai. Neve nuk na pëlqen ajo që është shkruar në atë fletë dhe nuk e pranojmë atë.” Mut’aim ibn Adiji: “Drejt folët të dy. Kush tha ndryshe, gënjeu. Ne deklarojmë se jemi të distancuar përpara Allahut nga kjo fletë dhe nga çfarë është shkruar aty.” Mut’imin e mbështeti edhe Hisham ibn Amri. Përsëri Ebu Xhehli: “Kjo gjë është kurdisur natën dhe ata nuk janë këshilluar këtu për këtë.”

Ebu Talibi po rrinte ulur në anë të xhamisë dhe erdhi që t’u tregonte atyre se i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) kishte thënë se Allahu i kishte dhënë fuqi një krimbi druri që të dëmtonte fletën e tyre. Ai kishte ngrënë tërë pjesën, ku ishte shkruar bllokada, ndërprerja e marrëdhënieve dhe padrejtësia dhe kishte lënë vetëm emrin e Allahut. Pasi i njoftoi idhujtarët për këtë, Ebu Talibi tha: “Nëse Muhamedi ka gënjyer për këtë gjë, ne u lëmë të lirë ju që të bëni çfarë të doni kundër tij. Ndërsa po qe se nuk gënjen, atëherë ju duhet t’i jepni fund ndërprerjes së marrëdhënieve dhe

padrejtësisë me ne.” Idhujtarët iu përgjigjën: “Ke thënë të vërtetën.” Menjëherë pas kësaj bisede u çua Mut’imi për ta grisur atë fletë, por ai pa se atë e kishte ngrënë krimbi i drurit të tërën, përveç “Me emrin tënd, o Allah” dhe kudo tjetër, ku ishte shkruar emri i Allahut. Fjala e Profetit (s.a.u.s.) që një nga argumentet e Allahut, të cilin idhujtarët e panë me sytë e tyre. Por megjithatë, idhujtarët vazhduan rrugën e tyre drejt humnerës. Pas kësaj ngjarjeje, bllokada mbaroi dhe i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.), me të gjithë njerëzit që ishin me të, dolën nga ngushtica, nga bllokada.

Kurejshët i dërgojnë delegacion Ebu Talibit

Pas heqjes së bllokadës, punët u kthyen ashtu siç ishin më parë. Por nuk shkoi gjatë dhe pas disa muajsh Ebu Talibi u sëmur. Sëmundja sa vinte e i shtohet dita-ditës. Ebu Talibi i kishte kaluar 80 vjetët e Kurejshët e kuptuan se ai nuk do të ngrihet më nga ajo sëmundje. Për këtë gjë u këshilluan midis njëri-tjetrit dhe thanë: “Të shkojmë tek Ebu Talibi e t’i themi që ta ndalojë djalin e vëllait të tij të flasë për zotat tanë dhe t’i japë fjalën se ne do ta lëmë të lirë të adhurojë Zotin e tij. Ne kemi frikë se mos ky plak vdes dhe po mbeti deri atëherë nën mbrojtjen e tij, do të na shajnë arabët e do të thonë: “E lanë Muhamedin, derisa i vdiq xhaxhai dhe pastaj u morën me të.”

Pas kësaj bisede, idhujtarët shkuan tek Ebu Talibi dhe i kërkuan që ta ndalonte të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) që të shante zotat e tyre, në mënyrë që ta linin të lirë atë të besonte te Zoti i tij. Atëherë, Ebu Talibi e thirri Muhamedin (s.a.u.s.) dhe i tregoi çfarë i kishin thënë idhujtarët e

Kurejshët. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i tha: “*O xhaxha! Unë i ftoj ata te një fjalë e vetme, që po ta thonë, do t’u binden tërë arabët dhe të tjerët do t’u paguajnë xhizjen*³⁰.”

Idhujtarët u tronditën dhe thanë: “Një fjalë të vetme?!” “Po.”, - tha Profeti (s.a.u.s.). “Për babanë tënd, - thanë idhujtarët, edhe dhjetë fjalë do t’i pranonim. Po cila është ajo fjalë?” Profeti (s.a.u.s.) u tha: “*La ilahe il-lAllah*” (Nuk ka zot tjetër (që e meriton të adhurohet) përveç Allahut). Atëherë idhujtarët u çuan të tronditur duke shkundur rrobat e veta dhe duke thënë: “**A mendon ai (Muhamedi) t’i bëjë zotat Një Zot?! Vërtet, kjo është shumë e çuditshme.**” (38:5)

---

³⁰ Një lloj takse për jomuslimanët.

VITI I HIDHËRIMIT

Vdekja e Ebu Talibit

Ebu Talibit sa vinte e i shtojte sëmundja. Kur qe në çastet e agonisë, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) hyri tek ai. Aty gjeti edhe Ebu Xhehlin e Abdullah ibn ebu Umejen. Ai iu drejtua Ebu Talibit: *“O xhaxha! Thuaj La ilahe il-lAllah (Nuk ka zot tjetër (që e meriton të adhurohet), përveç Allahut), që ta kem këtë fjalë si argument për ty përpara Allahut!”* Ebu Xhehli dhe Abdullahu thanë: *“O Ebu Talib! A do të heqësh dorë nga feja e Abdul Mutalibit?”* Ebu Xhehli dhe Abdullah ibn Ebu Umeje vazhduan kështu derisa dëgjuan fjalën e fundit të Ebu Talibit. Ai tha: *“Në fenë e Abdul Mutalibit.”* Atëherë i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) tha: *“Unë do t'i kërkoj falje Allahut për ty derisa të më ndalohet.”* Pastaj, zbriti ajeti: **“Nuk u takon as Pejgamberit e as besimtarëve që të kërkojnë falje për idhujtarët, edhe në qoftë se ata janë të afërm të tyre, pasi ta kenë të qartë sepse me të vërtetë, ata (idhujtarët) janë banorë të Xhehenemit.”** (9:113) Dhe: **“Ti nuk mund të udhëzosh atë që do ti.”** (28:56)

Ebu Talibi vdiq në muajin Rexhep (thuhet edhe në Ramazan). Ishte viti i dhjetë i Profetësisë, gjashtë muaj pasi myslimanët kishin shpëtuar nga bllokada. Vërtet, Ebu Talibi sa jetoi, qe krah dhe mbrojtës i të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.). Me Ebu Talibin u mbrojt Thirrja islame nga sulmet e njerëzve të parisë dhe të mendjelehtëve. Por

ai mbeti në fenë e gjyshërve dhe nuk e arriti tërë mirësinë që të bëhej mysliman.

Abasi e pyeti Profetin (s.a.u.s.): “A nuk përfitoi dot xhaxhai yt prej teje?” Profeti (s.a.u.s.) i tha: *“Ai do të jetë në një cekëtitirë zjarri. E sikur të mos isha unë, ai do të ishte në shkallën e fundit të Zjarrit.”*

Hatixhja kalon në mëshirën e Allahut

Të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) ende nuk i ishte mbyllur plaga për vdekjen e Ebu Talibit, kur, papritur vdes edhe nëna e besimtarëve, Hatixhja (r.a.), në Ramazan, në vitin e dhjetë të Profetësisë. Hatixhja vdiq dy muaj (thuhet edhe: tri ditë) pasi vdiq Ebu Talibi.

Hatixhja (r.a) ka qenë ndihmëtarja e çiltër e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) për Islamin. Ajo e përkrahu shumë të Dërguarin (s.a.u.s.) për përhapjen e Shpalljes. Hatixhja flijoi veten dhe pasurinë e saj. Ajo i ndau bashkë me të Dërguarin (s.a.u.s.) mundimet dhe hidhërimet. Profeti (s.a.u.s.) ka thënë: *“Ajo më besoi mua atëherë kur njerëzit më mohuan dhe tregoi çiltërsinë time, kur njerëzit më përgënjeshtroan. Ajo më bëri ortak në pasurinë e vet, kur njerëzit ma ndaluan dhe Allahu më dhuroi fëmijë me të e nuk më dha fëmijë nga të tjerat.”*

Hatixhja ishte e virtytshme. Është treguar se një herë meleku Xhibril i erdhi Profetit (s.a.u.s.) dhe i tha: “O i Dërguari i Allahut! Po vjen tek ti Hatixhja. Ajo ka me vete një enë me ushqim - me gjellë a me ndonjë lëng. Kur të vijë, jepi “Selam!” nga Zoti i saj, përgëzoje se do të ketë një shtëpi në Xhenet prej perle të zgavëruar, ku nuk do të ketë as zhurmë me ngritje zërash, as lodhje.”

Profeti (s.a.u.s.) e përmendte shpesh Hatixhen dhe i lutej Allahut që ta mëshironte. Sa herë që Profeti (s.a.u.s.) e përmendte atë, kishte mall e dhembshuri. Kur therte ndonjë dele, u dërgonte një pjesë të afërmve të saj. Hadixhja (r.anha) ka merita dhe të mira të shumta.

Hidhërimet shtohen

Pas vdekjes së Ebu Talibit, xhaxhait dhe Hatixhes, bashkëshortes, të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) iu sulën edhe më keq idhujtarët. Ata filluan ta lëndonin haptazi të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.). I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) prekej shumë nga gjithçka që i ndodhte, edhe po të ishte ajo më e lehtë dhe më e vogël nga ajo që kishte kaluar. Një nga mendjelehtët e fisit Kurejsh i hodhi dhë në kokë Profetit (s.a.u.s.). Njëra nga vajzat e tij ia lau kokën e qau, por ai i tha: *“Mos qaj moj bijë, mos qaj! Allahu do ta mbrojë babanë tënd.”*

Në një bisedë tjetër, Profeti (s.a.u.s.) ka thënë: *“Kurejshët nuk arritën të më bëjnë asgjë të keqe, derisa qe gjallë Ebu Talibi.”*

Profeti (s.a.u.s.) martohet me Seuden dhe Aishen (r.a.)

Në muajin Sheual, pas muajit që vdiq Hatixhja (r.a.) Profeti (s.a.u.s.) u martua me Seuden, bijën e Zem'as. Më parë Seudja qe martuar me djalin e xhaxhait të saj, që quhej Sakran ibn Amr (r.a.). Sakrani dhe Seudja kanë qenë nga

myslimanët e parë, që mërguan për në Habeshe. Kur u kthyen përsëri në Mekë, Sakran ibn Amr vdiq.

Pasi kaloi koha³¹ e pritjes, ajo u martua me të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.).

Ndërsa martesë e Profetit (s.a.u.s.) me Aishen u bë në muajin Sheual, por një vit pas martesës me Seuden. Profeti (s.a.u.s.) e bëri aktin e martesës me Aishen në Mekë³² dhe e bëri për grua në Medine, në muajin Sheual, në vitin e parë të emigrimit. Aishja që për Profetin (s.a.u.s.) më e dashura nga të gjitha gratë e tjera dhe më e ditura nga gratë e Ymetit (Bashkësisë Islame). Aishja kishte shumë cilësi të mira dhe virtyte të larta.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) në Taif

Në gjendjen e vështirë që po kalonte, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) vendosi të shkonte në Taif, me shpresë se atje do t'i përgjigjeshin Thirrjes së tij ose se do ta strehonin e do ta ndihmonin. Prandaj u nis për atje më këmbë. Mori me vete edhe skllavin e vet, Zejd ibn Harithin. Gjatë rrugës, sa herë që kalonte pranë ndonjë fisi, i ftonte njerëzit për në Islam. Kështu veproi derisa mbërriti në Taif. Atje qëndroi tek tre vëllezër që ishin kryetarët e fisit Thekif. I thirri ata për në Islam dhe kërkoi që ta ndihmonin për shpalljen e Islamit. Mirëpo ata nuk iu përgjigjën thirrjes së tij, përkundrazi iu

---

³¹ Koha e pritjes: Sipas Islamit, gruaja është e detyruar të qëndrojë në pritje 4 muaj e 10 ditë pas vdekjes së burrit të saj. Pas kësaj pritjeje i lejohej të martohej sërish.

³² Ndërkohë, Aishja rrinte në shtëpinë e të atit, Ebu Bekrit. Profeti (s.a.u.s.) bëri bashkimin martesor me të në Medine.

kundërvunë shumë keq kërkesës së tij. Atëherë, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i la ata dhe shkoi tek të tjerët. I thirri edhe ata të pranonin Islamin e ta ndihmonin. Kështu, Profeti (s.a.u.s.) shkonte nga njëri kryetar fisi tek tjetri, duke u folur të gjitha parive të tyre. Ai vazhdoi t'i thërriste për në Islam 10 ditë, por asnjëri nuk iu përgjigj. Përkundrazi, i thanë: “Largohu nga vendi ynë!” Dhe ndërsyen kundër tij fëmijët, mendjehetët e skllevërit e tyre. Profeti (s.a.u.s.) u përgatit për të dalë që andej. Kur po dilte ata qëndruan para tij në dy rreshta dhe e shanë, e fyen dhe e goditën me gurë, derisa ia gjakosën këmbët dhe iu lyen sandalet në gjak. Pranë tij ishte dhe Zejd ibn Harithi (r.a), i cili e mbronte të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) me trupin e vet, por edhe ai u dëmtua në kokë. Kështu vazhduan duke e sulmuar dhe duke e sharë të Dërguarin e Allahut, derisa arriti te kopshti i Utesesë e Shejbesë, që ishin djemtë e Rebias, rreth pesë kilometra larg Taifit dhe hyri aty. Ata që e goditën u kthyen e ikën.

Profeti (s.a.u.s.) u ul në hijen e një hardhie dhe u mbështet te një mur. Ai u prek shumë në veten e tij nga ajo që i bënë. Në atë çast bëri lutjen e njohur: *“O Allah! Tek Ti ankohem për pafuqishmërinë time për të shmangur mundimet, për mundësitë e mia të pakta për përcjelljen e mesazhit dhe udhëzimin e njerëzve dhe për përçmimet e njerëzve ndaj meje. Ti je më i Mëshirshmi i të mëshirshmeve. Ti je Zoti i të dobëtve dhe Ti kujdesesh për ta, Ti je Zoti im dhe Ti më ruan mua. O Zoti im! Në dorë të kujt po më lë të mbështetem? A në dorën e një të largëti, që më pret me fytyrë të egër, apo në dorën e një armiku të afërt që ka pushtet mbi mua e që më mundon? Nëse Ti nuk je zemëruar me mua, unë nuk pyes për*

vuajtjet që po heq prej kundërshtarëve! Por të më ruash nga vuajtjet dhe sprovat është më e mirë për mua (dhe për këtë të lutem). Kërkoj mbrojtje dhe strehim në dritën e Fytyrës Sate, me të cilën (dritë) ndriçohen errësirat dhe rregullohen punët e kësaj bote dhe të Botës Tjetër. Kërkoj mbrojtje, që të mos më prekë zemërimi Yt e të mos bjerë mbi mua hidhërimi Yt. Unë do të përpiqem e do të kërkoj kënaqësinë Tënde, derisa Ti të kënaqesh! S'mund të bëj ndryshim të gjendjes dhe as nuk mund të kem fuqi për të bërë gjë, veçse me ndihmën Tënde.”

Dy djemve të Rebias iu dhimbs Profeti (s.a.u.s.) kur e panë në atë gjendje. I dërguan skllavin e tyre të krishterë, Adasin, me një bistak rrush. Kur Profeti (s.a.u.s.) zgjati dorën për ta marrë bistakun e rrushit, tha:

“Bismil-lah (Me Emrin e Allahut)” dhe e hëngri. Adasi i tha: *“Këtë fjalë nuk e thonë njerëzit e këtij vendi.”*

“Prej cilit vend je ti dhe çfarë feje ke?”, - e pyeti Profeti (s.a.u.s.).

“Jam i krishterë nga Nejneua.”

“A je nga qyteti i atij burrit të mirë, Junus ibn Met'a?”

“Ku e di ti se çfarë ka qenë Junus ibn Met'a?”

“Ai është vëllai im. Ai ishte profet dhe unë jam profet.”

Pastaj, Profeti (s.a.u.s.) i këndoi historinë e Junusit nga Kur'ani dhe siç thuhet, Adasi u bë mysliman.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) doli nga kopshti dhe u nis për në Mekë i mërëzitur dhe i hidhëruar. Kur mbërriti në Karrnul Menazil, i bëri hije një re. Në re ishte meleku Xhibril me melekun e maleve. Profeti (s.a.u.s.) ngriti kokën lart dhe Xhibrili i tha: *“Allahu të ka dërguar ty melekun e maleve, që ti ta urdhërosh atë për çfarë të duash.”* Meleku

i maleve e përshëndeti Profetin (s.a.u.s.) me “Selam!”³³ dhe i tha: *“O Muhamed! Ja ku jam! Kërko ç’të duash! Në qoftë se do ti, unë i bashkoi malet e Mekës (malin e Ebu Kubejsit me malin tjetër, që është përballë tij, që të shfarosen idhujtarët).”* Profeti (s.a.u.s.) i tha: *“Jo! Unë shpresoj që Allahu të nxjerrë nga pasardhësit e atyre që më kundërshtuan njerëz që do të adhurojnë vetëm Allahun e nuk do t’i bëjnë Atij shok.”*

Kur i erdhi kjo ndihmë nga Allahu, Profetit (s.a.u.s.) iu largua brenga. Ai vazhdoi rrugën për në Mekë. Kur mbërriti në Nahle, qëndroi aty disa ditë. Gjatë kësaj kohe Allahu i dërgoi një grup xhindësh. Ata iu afruan dhe dëgjuan Kur’anin, kur Profeti (s.a.u.s.) po këndonte në këmbë gjatë namazit të sabahut, që po e falte me shokët e vet. Pasi Profeti (s.a.u.s.) mbaroi faljen e namazit, xhindët u kthyen te bashkësia e tyre për t’i paralajmëruar për dënimin e Allahut. Xhindët, që dëgjuan këndimin e Kur’anit i besuan Profetit (s.a.u.s.). Profeti (s.a.u.s.) nuk e kishte kuptuar se xhindët po e dëgjonin, kur këndoi Kur’an. Më pas, Profeti (s.a.u.s.) i zbritën nga Allahu disa ajete nga surja “El Ahkaf” dhe disa ajete nga surja “El Xhin” që flasin për këtë ngjarje.

Pasi qëndroi disa ditë aty, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) iu largua nga lugina e Nahles dhe vijoi rrugën për në Mekë. Ai shpresonte prej Allahut ta ndihmonte dhe t’i gjente rrugëdalje. Ai kishte frikë se mos Kurejshët e zinin befasisht dhe e sulmonin. Prandaj mori masat për të siguruar vetveten. Kur iu afrua Mekës, qëndroi në malin Hira dhe dërgoi një burrë tek Ahnes ibn Sheriku që ta merrte në mbrojtje. Mirëpo Ahnesi kërkoi ndjesë sepse ai ishte aleat

³³ E përshëndeti me “Selam!”, i tha Es-Selamu alejkum!

i Kurejshëve: “Aleati nuk mund të marrë në mbrojtje atë njeri që ka armiqësi me mikun.”, - i ktheu përgjigje. Profeti (s.a.u.s.) dërgoi fjalë te Suhejl ibn Amr. Edhe ai kërkoi ndjesë sepse ishte prej fisit Beni Amir ibn Lueji e njerëzit e atij nuk e merrnin në mbrojtje kundërshtarit e fisit Beni Ka’b ibn Luejit. Pastaj Profeti (s.a.u.s.) dërgoi fjalë te Mut‘im ibn Adij që ishte nga fisi Beni Neufel ibn Abdi Menaf, vëllai i Hashim ibn Abdu Menafit, gjyshit të Profetit (s.a.u.s.). Në atë kohë Abdu Menafi ishte oxhaku më e lartë në fisin Kurejsh. Mut‘imi u përgjigj: “Po.” Ai u armatos me gjithë djemtë dhe i dërgoi fjalë të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) të vinte në Mekë. Profeti (s.a.u.s.) erdhi dhe hyri në Xhaminë e Shenjtë, bëri tauaf rreth Qabes, fali dy rekatë namaz dhe shkoi në shtëpinë e vet. Mut‘im ibn Adiji dhe djemtë e tij e kishin rrethuar të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) për ta mbrojtur. Mut‘imi deklaroi hapur në prani të Kurejshëve se ai e kishte marrë në mbrojtje Muhamedin. Kurejshët e pranuan që Muhamedi të ishte nën mbrojtjen e Mut‘imit.

Idhujtarët polemizojnë dhe kërkojnë argumente

Pjesë e polemikave që idhujtarët zhvilluan me të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) që kërkesa që ai t’u sillte argumente. Këtë e bënin për të treguar paaftësinë e tij si dhe kokëfortësinë e tyre. Kjo ndodhte shpesh dhe në kohë të ndryshme. Njëherë u mblodhën në Xhaminë e Shenjtë, u këshilluan me njëri-tjetrin dhe pastaj i dërguan fjalë të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) që paria e gjindjes së tij ishte mbledhur që të flisnin me të. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.)

i jepte rëndësi futjes së tyre në Islam. Kjo përmendet edhe në Kur'an: **“A mos vallë do ta shkatërrosh veten nga pikëllimi, nëse ata nuk besojnë në këtë Fjalë (Kur'an)?”** (18:6) Profeti (s.a.u.s.) shkoi menjëherë tek ata sepse shpresonte që do të bëheshin myslimanë. Kur shkoi, ata i thanë: “Ti na ke thënë se të dërguarit kanë shenjë, se Musai kishte shkopin, Salihu kishte devenë dhe Isai ngjallte të vdekurit. Na e sill edhe ti ndonjë shenjë si të dërguarit e parë.”

Idhujtarët mendonin se nga vetitë e të Dërguarve të Allahut ishte se ata kishin aftësi të bënin çudira e mrekulli kur të donin, ashtu siç kanë mundësi tërë njerëzit për të kryer punët e tyre të zakonshme. Prandaj i propozuan Profetit (s.a.u.s.) që t'ua kthente atyre Safanë³⁴ në flori, t'ua bënte malet fusha, ku të rridhnin lumenj, ose të ringjallte prindërit e tyre, që të dëshmonin se ai ishte i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.). Për këtë Allahu ka thënë: **“Ata thanë: “Nuk të besojmë ty (o Muhamed), derisa të bësh, që të shpërthejë nga toka një gurrë uji për ne. Ose (nuk të besojmë), derisa të kesh një kopsht hurmash dhe rrushi, nëpër të cilin të rrjedhin lumenj. Ose (nuk të besojnë), derisa të bësh qiellin të bjerë copa-copa mbi ne, siç ke pretenduar (se do të na dënojë Zoti), ose, derisa të na i sjellësh Allahun dhe melaiket para nesh. Ose (nuk të besojmë), derisa të kesh një shtëpi prej ari, ose derisa të ngjitesh lart në qiell. Ne nuk të besojmë edhe sikur të ngjitesh në qiell, derisa të na sjellësh një libër që ta lexojmë.”** (17. 90-93).

---

³⁴ Safa - kodër në Mekë.

Idhujtarët thanë se do të bëheshin myslimanë nëse Profeti (s.a.u.s.) do t'ua sillte ato që i kërkuan atij. Për këtë Allahu ka thënë: **“Ata (idhujtarët) u betuan me një betim të fortë në Allahun se, në qoftë se u vjen atyre ndonjë mrekulli, do ta besojnë...”** (6:109)

Profeti (s.a.u.s.) iu lut Allahut që t'ua tregonte gjërat që kërkuan. Atëherë, erdhi Xhibrili dhe e la Profetin (s.a.u.s.) të zgjidhte: ose Allahu t'ua jepte atyre gjithçka kërkuan, por atë që do ta mohonte Allahun pas kësaj ta dënonte si askënd në botë; ose Allahu t'ua hapte atyre portën e pendimit dhe të mëshirës. Profeti (s.a.u.s.) i tha Xhibrilit: *“Unë zgjedh portën e pendimit dhe të mëshirës.”* Kur Profeti (s.a.u.s.) bëri këtë zgjedhje, Allahu i Madhëruar i zbriti ajetin, ku u jepet përgjigje idhujtarëve për propozimet e tyre: **“Thuaj: “(O Muhamed): “Subhanallah (larg të metave është Allahu)! A mos jam unë tjetër, përveç se njeri i dërguar?”** (17:93)

Kuptimi i ajetit është: Unë nuk kam mundësi të bëj gjëra të jashtëzakonshme dhe mrekulli sepse fuqinë për gjëra të tilla e ka vetëm Allahu i Madhëruar, i Cili nuk ka asnjë shok ose ortak në fuqinë e Vet. Unë jam njeri, ashtu siç jeni edhe ju e nuk kam mundësi të bëj mrekulli, ashtu siç nuk keni mundësi as ju. Por ajo që më dallon mua nga ju është se jam i Dërguar i Allahut e më zbret Shpallja, kurse ju nuk jeni të dërguar dhe nuk ju zbret gjë. Pra, dijeni se ato, që kërkuat nga unë nuk janë në dorën time dhe as në mundësinë time. Ato janë në dorë të Allahut. Po të dojë Allahu, jua shfaq juve atë që kërkuat dhe mua më forcon me to ndaj jush. Po të dojë Allahu, jua vonon e nuk jua shfaq tani, sepse mund të jetë më mirë për ju.

Allahu e përforcoi këtë përgjigje në suren “En’am”: **Thuaj: “Çështja e atyre mrekullive është tek Allahu. E ku e dini ju? Ndoshta, kur (mrekullitë) të vijnë, idhujtarët nuk do t’i besojnë.”** (6:109)

Kjo do të thotë se lajmëtarët (*enbija-të*) dhe të dërguarit (*resul-ët*) e Allahut nuk janë ata që sjellin gjërat e jashtëzakonshme dhe mrekullitë, por është Allahu Ai që i sjell ato. Allahu i shfaq mrekullitë në duart e lajmëtarëve dhe të të dërguarve si nderim dhe si forcim për ta dhe si miratim që ata janë lajmëtarë dhe të dërguar. Allahu u tregoi idhujtarëve se edhe po t’ua tregonte ato çka kërkuan, idhujtarët përsëri nuk do ta besonin, megjithëse u betuan shumë. Për këtë Allahu ka thënë: **“E, edhe sikur t’ju zbritnim Ne atyre melaiket, t’ju flisnin të vdekurit, të ngjallnim gjithçka përpara tyre, ata nuk do të besonin, vetëm në qoftë se donte Allahu. Por shumica e tyre nuk e dinë** (se besimi është dhuratë nga Allahu).” (6:111) Dhe: **“Po sikur të kishte ndonjë Kur’an që të bënte të ecnin malet, të plaste toka, të flisnin të vdekurit?” Jo,** (ata nuk besojnë) **se e tërë çështja i takon vetëm Allahut. A nuk e kanë të qartë ata që besuan se, sikur të donte Allahu, do t’i drejtonte në Rrugë të Drejtë të gjithë njerëzit?”** (13:31)

Në ajete të tilla Allahu i Madhëruar tregoi një ligj nga ligjet e Veta: “Në qoftë se njerëzit kërkojnë ndonjë shenjë të caktuar e pasi të jepet ajo, nuk i besojnë asaj, dënohen pa u vonuar.” E, ligji i Allahut nuk ndryshon e nuk zëvendësohet asnjëherë. Allahu e dinte se shumica e Kurejshëve do të besonin më vonë, prandaj nuk ua solli shenjat (mrekullitë) që ata kërkonin.

Hëna ndahet më dysh

Kurejshët e panë se i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) nuk iu përgjigj me shenjat (mrekullitë) që i kërkuan. Prandaj menduan të vazhdonin t’i kërkonin prapë shenja. Të tilla kërkesa do të ishin mjeti më i mirë për të treguar paaftësinë e tij dhe për ta bërë të heshtë. Kështu do t’i bindnin njerëzit se Muhamedi ishte shpifës dhe jo i dërguar. Prandaj ata ndërmorën një hap tjetër. Vendosën që t’i kërkonin Profetit (s.a.u.s.) një mrekulli që ta vendoste ai vetë, duke shpresuar që ajo të mos ndodhte. Kështu njerëzit do të shikonin paaftësinë e tij dhe nuk do ta besonin. Erdhën dhe i thanë: “A mund të na tregosh ndonjë shenjë që ne të kuptojmë se ti je i Dërguari i Allahut?” Atëherë i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i kërkoi Zotit të vet që t’u tregonte atyre ndonjë shenjë. Allahu i Madhëruar ua ndau atyre Hënën në dy pjesë: Njëra pjesë u duk sipër malit të Ebu Kubejsit, ndërsa tjetra më poshtë; midis dy pjesëve të Hënës u duk mali Hira. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u tha atyre: “*Dëshmoni!*”

Kurejshët e panë qartë këtë mrekulli për një kohë të gjatë. Ata nuk dinin ç’të bënin dhe mbetën gojëhapur. Por përsëri nuk besuan, madje thanë: “Kjo është magjia e birit të Ebu Kebshes. Vërtet, Muhamedi na bëri magji neve.” Mirëpo u çua një burrë dhe tha: “Në qoftë se Muhamedi u ka bërë magji juve, ai nuk mund t’u bëjë magji të gjithë njerëzve. Prandaj prisni se me çfarë lajmi do t’ju vijnë udhëtarët.” Erdhën udhëtarët në Mekë dhe Kurejshët i pyetën për Hënën e ndarë më dysh. Ata u përgjigjën: “Po, e kemi parë.” Megjithëkëtë, Kurejshët vazhduan në mosbesimin e tyre dhe shkuan pas dëshirave të tyre.

Ndarja e Hënës më dysh erdhi si një parapërgatitje për një ndodhi edhe më të madhe, edhe më të rëndësishme. Ajo ishte Israja dhe Miraxhi. Shikimi i Hënës së ndarë në dy pjesë me syrin e vërtetë e bën edhe më të lehtë për mendjet pranimin e Israsë dhe të Miraxhit. Sidoqoftë, Allahu e di më mirë.

Israja dhe Miraxhi

Israja është udhëtimi që Muhamedi (s.a.u.s.) bëri brenda një nate prej Mekës së nderuar deri në xhaminë Aksa.³⁵ Miraxhi është ngjitja e Profetit (s.a.u.s.) po atë natë në botën e lartë qiellore. Këtë udhëtim Profeti (s.a.u.s.) e ka bërë me trupin e tij të nderuar dhe me shpirtin e tij të pastër. Israja është përmendur në Kur'an në suren "Isra". Allahu thotë: **"Larg të metave është Ai, që e kaloi robin e vet në një pjesë të natës prej Mesxhidil Haramit (Qabes) deri në Mesxhidil Aksa (Xhamia e Kudsit), rrethinën e së cilës Ne e kemi bekuar (ia bëmë këtë udhëtim Muhamedit), për t'i treguar atij disa nga Argumentet Tona. Vërtet, Ai (Allahu) Dëgjon çdo gjë dhe Sheh çdo gjë."** (17:1)

Sipas disa dijetarëve, Miraxhi është përmendur në suren "En Nexhm", prej ajetit të shtatë deri në ajetin e tetëmbëdhjetë. Dijetarë të tjerë kanë thënë se në këto ajete nuk është përmendur Miraxhi, por diçka tjetër. Dijetarët islamë kanë mendime të ndryshme për kohën kur ka ndodhur Israja dhe Miraxhi. Disa kanë thënë se ka ndodhur në vitin kur, Muhamedi (s.a.u.s.) u bë profet.

---

³⁵ Shtëpia e Shenjtë (Bejtul Mekdis) - xhamia "Aksa", në Palestinë.

Dikush ka thënë se është bërë në vitin e pestë të Profetësisë. Është thënë edhe se kjo mrekulli ka ndodhur më 27 të muajit Rexhep, në vitin e 10-të të Profetësisë. Dikush ka thënë që ka ndodhur më 17 të Ramazanit, në vitin e 12-të të Profetësisë. Sipas një mendimi tjetër, kjo ka ndodhur në muajin Muharrem; dikush tjetër ka thënë, më 17 të muajit Rabiul Euelit, në vitin e trembëdhjetë të Profetësisë.

Sipas versioneve të vërteta, ngjarja ka ndodhur kështu: Xhibrili erdhi në Mesxhidi Haram me Burakun, një kafshë pak më e madhe se gomari dhe më e vogël se mushka. Buraku e hidhte këmbën deri aty ku arrinte shikimi i tij. Profeti (s.a.u.s.) i hipi Burakut dhe bashkë me Xhibrilin shkuan te xhamia Aksa. E lidhën Burakun aty ku e kishin lidhur edhe Profetët e tjerë. Pastaj Profeti (s.a.u.s.) hyri në Xhami dhe fali dy rekatë namaz, duke u bërë imam i të gjithë profetëve të tjerë. Pastaj Xhibrili i sollti një enë me verë dhe një enë me qumësht dhe i la Profetit (s.a.u.s.) të zgjidhte. Profeti (s.a.u.s.) zgjodhi qumështin dhe Xhibrili i tha: *“Zgjodhe të natyrshmen (Fenë e Drejtë)*. Ti dhe Ymeti yt u udhëzuar për në Rrugë të Drejtë. Sikur të kishe marrë verën, do të kishte marrë rrugë të gabuar Ymeti yt.”

Profeti (s.a.u.s.) me Xhibrilin u ngjitën për në qiellin e kësaj bote. Xhibrili kërkoi të hapej dera. Dera u hap dhe Profeti (s.a.u.s.) pa Ademin, babanë e njerëzimit. E përshëndeti atë me “Selam!”. Ai ia ktheu përshëndetjen, e mirëpriti me shumë respekt dhe pohoi se Muhamedi ishte Profet. Në të djathtë të tij ishte një turmë e madhe njerëzish, të cilët, kur i shikonte, qeshte. Këta ishin shpirtrat e të lumturve. Në të majtë ishte një turmë e madhe njerëzish, të cilët, kur i shikonte, qante. Këta ishin shpirtrat e të mjerëve.

Pastaj u ngjitën në qiellin e dytë. Xhibrili kërkoi t'u hapeshin dyert dhe ato u hapën. Aty Profeti (s.a.u.s.) pa Jahjanë, birin e Zekerias dhe Isanë, birin e Merjemes, nënat e të cilëve ishin motra. I përshëndeti me "Selam!" dhe ata ia kthyen përshëndetjen, e pritën shumë mirë dhe pohuan se Muhamedi ishte Profet.

Pastaj u ngjit në qiellin e tretë. Profeti (s.a.u.s.) takoi Jusufin, të cilit i ishte dhënë gjysma e bukurisë. E përshëndeti me "Selam!". Ai ia ktheu përshëndetjen, e priti shumë mirë dhe pohoi se Muhamedi ishte Profet.

Pastaj u ngjit në qiellin e katërt. Profeti (s.a.u.s.) takoi Idrisin. E përshëndeti me "Selam!". Ai ia ktheu përshëndetjen, e priti shumë mirë dhe pohoi se Muhamedi ishte Profet.

Pastaj u ngjit në qiellin e pestë. Profeti (s.a.u.s.) takoi Harunin, birin e Imranit (a.s.). E përshëndeti edhe atë me "Selam!". Ai ia ktheu përshëndetjen, e priti shumë mirë dhe pohoi se Muhamedi ishte Profet.

Pastaj u ngjit në qiellin e gjashtë. Aty Profeti (s.a.u.s.) u takua me Musanë, birin e Imranit (paqja qoftë mbi të!). E përshëndeti me "Selam!". Ai ia ktheu përshëndetjen, e priti shumë mirë dhe pohoi se Muhamedi ishte Profet. Kur Profeti (s.a.u.s.) e kaloi qiellin ku ishte Musai (a.s.), Musai qau. Dikush nga melekët i tha: "Përse po qan?" "Qaj, - tha Musai, sepse nga ymeti i një djali që u dërgua profet pas meje, do të hyjnë në Xhenet më shumë sesa nga ymeti im."

Pastaj Xhibrili me Profetin Muhamed (s.a.u.s.) u ngjitën në qiellin e shtatë. Atje Profeti (s.a.u.s.) takoi Ibrahimin (a.s.) dhe e përshëndeti me "Selam!". Ai ia ktheu përshëndetjen, e priti shumë mirë dhe pohoi që Muhamedi ishte Profet.

Ibrahimi e kishte mbështetur shpinën te “Bejtul Ma’muri”, ku hyjnë çdo ditë shtatëdhjetë mijë melekë. Ata hynin aty një herë të vetme dhe nuk vinin më për së dyti.

Më pas, Profeti (s.a.u.s.) u ngjit te Sidretul Munteha³⁶. Gjethet e saj ishin si veshë elefanti; frutat e saj, si shtamba të mëdha. Pastaj, kjo pemë u mbulua me flutura prej ari. Me urdhrin e Allahut, atë (pemën) e mbuloi diçka e mrekullueshme. Ajo ndryshoi aq shumë, sa asnjë krijesë e Allahut nuk mund ta përshkruajë bukurinë e saj.

Pastaj Profeti (s.a.u.s.) u ngjit drejt Allahut të Madhëruar. U afrua tek Ai dy kute a më shumë. Dhe, Allahu i zbriti robit të Vet Shpalljen. I caktoi detyrë atij dhe Ymetit të tij pesëdhjetë namaze në një ditë dhe natë. Profeti (s.a.u.s.) u kthye dhe kaloi nga Musai (a.s.). Ky e pyeti: “Për çfarë të urdhëroi Zoti yt?” Ai i tha: “*Më urdhëroi të fal pesëdhjetë namaze.*” Musai i tha: “Ymeti yt nuk ka mundësi ta kryejë këtë detyrë. Prandaj kthehu te Zoti yt dhe kërkoi që t’i pakësojë.” Profeti (s.a.u.s.) u kthye nga Xhibrili, i cili ia bëri me shenjë të shkonte, në qoftë se dëshironte. Atëherë Profeti (s.a.u.s.) u kthye tek Allahu dhe Ai ia zbriti dhjetë namaze. Pastaj Profeti (s.a.u.s.) kaloi nga Musai (a.s.) dhe ky e pyeti. Profeti (s.a.u.s.) i tregoi, por Musai i bëri përsëri shenjë që të kërkonte prapë prej Allahut pakësim të namazeve. Kështu vazhdoi Profeti (s.a.u.s.) duke shkuar nga Musai tek Allahu i Madhëruar, derisa Allahu i caktoi

---

³⁶ *Sidretul Munteha*. Është pemë. Quhet “Munteha” (fundore), sepse dituria e melaikeve mbaron tek ajo. Askush nuk e ka kaluar këtë pemë, veç të Dërguarit Muhamed (s.a.u.s.). Sipas Ibn Mesudit, ajo është quajtur ashtu, sepse tek ajo përfundojnë ato që me urdhrin e Allahut zbresin nga sipër saj dhe po tek ajo përfundojnë ato, të cilat, me urdhër të Allahut ngjiten nga poshtë saj.

pesë namaze. Më pas Profeti (s.a.u.s.) kaloi përsëri nga Musai (a.s.), i cili i bëri shenjë përsëri që të shkonte tek Allahu dhe t'i kërkonte edhe më pakësim të namazeve. Musai i tha: “Unë i kam provuar Benu Israilët për detyra edhe më të lehta se pesë namazet, por u treguan të dobët dhe i braktisën.” *“Kam turp nga Zoti im (të kthehem përsëri e t'i kërkoj të m'i pakësojë edhe më namazet), por jam i kënaqur dhe i nënshtrohem vendimit të Tij.”*, - i tha Profeti (s.a.u.s.). Kur Profeti (s.a.u.s.) po largohej, iu bë thirrje nga Allahu: “E kam caktuar përfundimisht detyrën Time dhe ua kam lehtësuar robve të Mi. Unë u caktova atyre të falin pesë namaze në një ditë dhe natë, por shpërblimin do ta kenë sa për pesëdhjetë. Fjala ime nuk ndryshohet.”

Profeti (s.a.u.s.) u kthye brenda asaj nate në Mekë. Në mëngjes i njoftoi njerëzit për çfarë i kishte treguar Allahu nga Shenjat e Tij të mëdha. Mirëpo idhujtarët e përgënjeshtroan edhe më shumë dhe i shtuan mundimet, fyerjet dhe lëndimet. Dikush prej tyre duartrokiste e dikush vinte dorën në kokë, duke shprehur çudi dhe mospranim për atë që dëgjuan. Disa të tjerë shkuan tek Ebu Bekri dhe i thanë çfarë u kishte treguar Profeti (s.a.u.s.). Ebu Bekri u tha: “Nëse Profeti ka thënë ashtu, është plotësisht e vërtetë.”

- A e beson ti këtë?, - iu kthyen ata.
- Unë i besoj atij për gjëra edhe më tej se e zakonshmja se kjo. Unë i besoj atij për Shpalljen, që i vjen nga qielli mëngjes e mbrëmje. Atëherë, Ebu Bekri u quajt “Es Siddik” (Shumë i çiltër). Kafirat (femohuesit) nisën ta vinin në provë Profetin (s.a.u.s.). Ata i kërkuan që t'ua përshkruante xhaminë “Aksa”, të cilën ai nuk e kishte parë kurrë më parë. Allahu ia çeli pamjen dhe Profeti

(s.a.u.s.) arriti ta shihte me sy. Dhe Profeti (s.a.u.s.) filloi t'u tregonte atyre për të. Ai ua përshkroi atyre Xhaminë derë për derë dhe vend për vend. Kështu, ata nuk mundën ta përgënjeshtrojnë, prandaj thanë: “Përsa i përket përshkrimit, tha të vërtetën.”

Idhujtarët e pyetën Muhamedin (s.a.u.s.) për një karvan që do të vinte nga Shami dhe ai ua tregoi me saktësi numrin e deveve, kohën kur do të vinte karvani në Mekë dhe devenë që ecte përpara. Dhe ashtu që vërtet, por idhujtarët nuk bënë tjetër, veç mohimit.

Në mëngjes erdhi Xhibrili dhe i mësoi të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) mënyrën e faljes së pesë namazeve dhe kohët e tyre. Më parë namazi ka qenë dy rekatë në mëngjes dhe dy rekatë në mbrëmje.

Islami u shpallet fiseve dhe individëve

Pasi Allahu e urdhëroi që të bënte Thirrjen për në Islam hapur, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e bëri zakon, që në kohën e Haxhit dhe gjatë ditëve kur arabët kishin panairët e tyre, të shkante te fiset e tyre dhe t'i ftonte në Islam.

Në kohën e Paditurisë (para Islamit), ndër tregjet e arabëve, që ndodheshin afër Mekës, tre ishin më të famshëm: Ukadhi, Mexheni dhe Dhul Mexhazi. Ukadhi ishte fshat. Ai gjendej midis Nahles dhe Taifit. Aty arabët bënë tregti që në fillim të muajit Dhul Ka'de e deri në ditën e njëzetë të tij. Pastaj shkonin në Mexhene dhe bënë tregti deri në fund të muajit Dhul Ka'de. Mexheni është në luginën Merrudhdahran, poshtë Mekës. Dhul Mexhazi gjendet prapa malit të Arafatit, pra, prapa “Xhebelurr

Rrahme” (Malit të Mëshirës). Atje arabët ngrinin tregjet qysh në fillim të muajit Dhul Hixhxe e deri në ditën e tetë të tij. Pastaj merreshin me kryerjen e riteve të Haxhit. Disa nga ata, të cilëve i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u kërkoi që ta strehonin dhe ta ndihmonin qenë: Benu Amir ibn Sa’saa, Benu Muharib ibn Hasafe, Benu Fizare, Gassan, Murreh, Benu Hanife, Benu Sulejm, Benu Abs, Benu Nasr, Benu al Bukai, Kindeh, Kelb, Benu Harith ibn Ka’b, Udhrach, Hadarimeh. Mirëpo ata nuk iu përgjigjën kërkesës së tij. Mënyrat se si ia kthyen, ishin të ndryshme. Dikush nuk pranoi me të mirë. Dikush vuri si kusht që po të pranonte ta strehonte dhe ta ndihmonte, të ishte udhëheqës pas tij. Dikush tjetër tha: “O Muhamed! Familja dhe të afërmit të njohin më mirë ty, prandaj nuk të kanë ardhur pas.” Dikush tjetër ia ktheu shëmtueshëm. Nga të gjitha fiset, Benu Hanifët, të cilët ishin pala e Musejleme Kedhabit, refuzuan në mënyrën më të shëmtuar.

Besimtarët që nuk ishin nga Meka

Atëherë, kur thirrja për në Islam po kalonte kohë të vështirë në Mekë, Allahu i Madhëruar kishte vendosur që të besonin disa burra që nuk ishin vendës. Ata burra ishin si një grimcë shprese që ndriçoi errësirën e dëshpërimit. Nga ata janë:

Suejd ibn Samiti. Ishte poet i zgjuar; banonte në Jethrib (Medine) dhe quhej El Kamil (i Ploti), për nderin dhe për poezinë e tij. Suejdi erdhi në Mekë për Haxh ose për Umre dhe i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e ftoi për në Islam.

Suejdi i paraqiti të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) urtësitë e Lukmanit, kurse i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i paraqiti atij Kur'anin. Ai u bë mysliman dhe tha: Kjo fjalë është e mirë. Ai u vra në një luftë që ndodhi mes fisit Eus dhe Hazrexh para ditës së Buathit³⁷.

Ijas ibn Muadhi. Ishte një djalë i ri nga banorët e Jethribit. Erdhi në Mekë në fillim të vitit të 11-të të Profetësisë me një delegacion të fisit Eus, që kërkonin të bëheshin aleatë me Kurejshët kundër fisit Hazrexh. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) shkoi tek ata, i ftoi për në Islam dhe u këndoi pjesë nga Kur'ani. Atëherë Ijasi tha: Për Zotin, ky Kur'an është më i mirë se ajo, për të cilën ju keni ardhur." Në atë çast, Ebu Hajsiri, njëri nga anëtarët e delegacionit, i hodhi dhë në fytyrë Ijasit dhe i tha: "Na lër rehat! Ne kemi ardhur këtu për tjetër gjë." Ijasi heshti. Pasi u kthyen në Jethrib, nuk vonoi shumë dhe ai vdiq. Por, para se të vdiste, Ijasi thoshte vazhdimisht: La ilahe illallah, Allahu Ekber, el hamdu lil-lah, subhanallah. Kështu që njerëzit e fisit të tij ishin të bindur se ai vdiq mysliman.

Ebu Dherr el Gifariu. Ai mori vesh se Muhamedi (s.a.u.s.) ishte profet i dërguar nga Allahu, për arsye se Suuejd ibn Samiti dhe Ijas ibn Muadhi e kishin përqaftuar Islamin. Prandaj, Ebu Dherri dërgoi vëllanë e vet në Mekë që të shihte si qëndronte e vërteta dhe pastaj të kthehej e ta njoftonte. Vëllai i tij shkoi në Mekë dhe u kthye, por nuk solli gjë. Atëherë Ebu Dherri u nis vetë. Shkoi në Mekë e

---

³⁷ Buathi është vend afër Medines, ku ka ndodhur lufta e fundit mes fiseve Eus dhe Hazrexh. Kjo betejë u zhvillua pesë vjet para se të emigronte Profeti (s.a.u.s.).

hyri në Xhaminë e Shenjtë. Aty qëndroi rreth një muaj. Pinte ujë Zemzemi, i cili i zëvendësonte edhe bukën, edhe ujin. Ai nuk pyeste njeri për Profetin (s.a.u.s.), sepse trembej mos i ndodhte gjë. Pastaj, e mori Aliu (r.a.) dhe hyri me të tek i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.). Ebu Dherri kërkoi nga i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) që t'i tregonte ç'ishte Islami dhe ai ia tregoi. Ebu Dherri e përqafoi Islamin menjëherë. Pastaj shkoi te Xhamia e Shenjtë dhe tha: "Eshedu en la ilahe il-lall-llah, ue eshedu ene Muham-meden abduhu ue Resuluhu (Dëshmoj se nuk ka zot tjetër që meriton të adhurohet, përveç Allahut dhe se Muhamedi është rob dhe i Dërguari i Tij)." Në atë çast iu sulën Kurejshët dhe e rrahën për vdekje; mirëpo e shpëtoi Abbasi. Në mëngjesin e ditës së nesërme, Ebu Dherri shkoi përsëri në Xhaminë e Shenjtë dhe dëshmoi, ashtu siç pati dëshmuar ditën e kaluar. Kurejshët e rrahën rëndë përsëri, ashtu siç e patën rrahur ditën e kaluar. Por Abbasi përsëri e shpëtoi, ashtu siç e pati shpëtuar ditën e mëparshme. Pastaj, Ebu Dherri shkoi atje ku banonin njerëzit e fisit të tij, Benu Giffarët dhe, kur emigroi Profeti (s.a.u.s.) në Medine, emigroi edhe ai atje.

Tufejl ibn Amr Deus. Ishte poet i zgjuar dhe kryetar i fisit të vet, Deus, që banonte në anë të Jemenit.

Tufejli erdhi në Mekë në vitin e 11-të të Profetësisë. Banorët e Mekës i dolën përpara dhe e paralajmëruan që të mos e besonte Profetin (s.a.u.s.). Tufejli i zuri veshët me pambuk për të mos e dëgjuar Profetin (s.a.u.s.). Kur hyri në Xhaminë e Shenjtë, Profeti (s.a.u.s.) qe kthyer nga Qabja dhe po falte namaz. Aty Tufejli dëgjoi diçka nga Kur'ani. I

pëlqeu shumë e tha me vete: “Unë jam i mençur dhe poet. E dalloj qartë të mirën nga e keqja. Ç’më pengon mua ta dëgjoj këtë njeri çfarë thotë? Po të jetë gjë e mirë, ta pranoj; po të jetë e keqe, nuk e pranoj.” Kur i Dërguari i Allahut u kthye në shtëpinë e vet, Tufejli i shkoi pas, i hyri në shtëpi dhe i kërkoi Profetit (s.a.u.s.) që t’ia tregonte çështjen plotësisht. Atëherë Profeti (s.a.u.s.) i foli për Islamin e i këndoi Kur’an. Tufejli u bë mysliman dhe pohoi dëshminë e vërtetë. Pastaj tha: Mua më binden njerëzit e fisit tim. Unë po kthehem tek ata e do t’i ftoj në Islam. Prandaj lute Allahun që të më bëjë një shenjë! Profeti (s.a.u.s.) iu lut Allahut për të. Kur Tufejli u afrua te njerëzit e vet, i ndriçoi fytyra si llambë. Tufejli iu lut Allahut që t’ia hiqte dritën nga fytyra dhe t’ia shfaqte në një vend tjetër. Atëherë, drita kaloi në shkopin e tij. Kur shkoi te njerëzit e vet dhe i ftoi ata në Islam, u bënë myslimanë babai dhe e shoqja e tij, ndërsa njerëzit e tjerë nuk u bënë në atë çast. Por, pas marrëveshjes së Hudejbijes, Tufejli mërgoi për në Medinë dhe pati me vete shtatëdhjetë (thuhet edhe: tetëdhjetë) myslimanë nga njerëzit e tij.

Dimad el Ezdiju. Ishte prej fisit Ezd, me origjinë nga Jemeni. Dimadi frynte për shërimin e njerëzve nga çmenduria, xhindët dhe shejtanët. Ai erdhi në Mekë dhe dëgjoji mendjelehtët që thoshin se Muhamedi (s.a.u.s.) na qenka i çmendur. Prandaj vajti tek ai për t’i fryrë. Por Profeti (s.a.u.s.) i tha: “Lavdia i takon Allahut, Atij i bëjmë lavdi dhe vetëm Atij i kërkohet ndihmë. Atë që e udhëzon Allahu, nuk ka kush e humb dhe atë që e humb Allahu, nuk ka kush që ta udhëzojë. Dëshmoj se nuk ka zot tjetër

të adhuruar me të drejtë, përveç Allahut, që është Një e s'ka shok dhe se Muhamedi është rob dhe i Dërguari i Tij.” Dimadi kërkoi t'i përsëriteshin këto fjalë tri herë, pastaj tha: “Kam dëgjuar fjalët e falltarëve, të magjistarëve dhe të poetëve, por nuk kam dëgjuar kurrë si këto fjalët e tua. Me të vërtetë, fjalët që the, janë det (për nga gojëtaria dhe kuptimi i tyre i gjerë). Jepma dorën të të jap besën se kam përqaftuar Islamin!”

Islami në Medine

Në vitin e 11-të të Profetësisë e pranuan Islamin edhe gjashtë nga njerëzit e Jethribit, që të gjithë nga fisi Hazrexh. Ata ishin: Es'ad ibn Zurare, Auf ibn Harith ibn Rifa'a (Auf ibn Afrai), Rafi ibn Malik ibn Axhlani, Kutba ibn Amir Ibn Hadide, Ukbe ibn Amir Ibn Nabi, Xhabir ibn Abdullah ibn Riabi.

Në vitin e 11-të të Profetësisë këta të gjashtë shkuan në Mekë për Haxh bashkë me të tjerë. Banorët e Jethribit kishin dëgjuar nga jehudinjtë, në luftëra a në grindje, që thoshin: “Ka ardhur koha që të dalë një profet. Ne do t'u vrasim me atë profet e do t'u shfarosim, ashtu siç u shfarosën Adi dhe Iremi.” Kur haxhinjtë ndodheshin në fund të Minasë³⁸, kaloi andej i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) natën. I dëgjoi duke folur, u afrua tek ata dhe i pyeti:

Kush jeni ju?

Ata i thanë: Jemi nga fisi Hazrexh.

- *Ju jeni aleatë me jehudinjtë?, - iu kthye Profeti (s.a.u.s.).*

---

³⁸ Minaja është një zonë në Mekë, ku kryhen disa nga ritet e Haxhit.

- Po.
- *A nuk doni të rrini ca, që të bisedoj me ju?*
- Përse jo?

U ulën me të dhe Profeti (s.a.u.s.) ua shpjegoi mirë e mirë të vërtetën e Islamit, u këndoi Kur'an dhe i ftoi për në Rrugën e Allahut të Madhëruar. Ata i thanë njëri-tjetrit: “Ju e dini për Zotin, se është ky profeti, për të cilin kanë paralajmëruar hebrenjtë. Prandaj, le t’i besojmë atij para se të na e kalojnë ata!” Njerëzit e fisit Hazrexh nxituan për të përqaftuar Islamin dhe i thanë Profetit: “Ne kemi lënë njerëzit tanë në Jethrib me armiqësi dhe sherre midis tyre. E, nëse Allahu do t’i bashkojë ata me fjalën tënde, nuk ka burrë më të lartë se ti në botë.” Kështu, ata e përqaftuan Islamin dhe i premtuan Profetit (s.a.u.s.) se do të merreshin me thirrjen për në fenë e tij dhe se do të takoheshin me të përsëri në Haxhin e vitit të ardhshëm.

Besëlidhja e parë e Akabesë³⁹

Vitin tjetër, që ishte viti i 12-të i Profetësisë, kur erdhi koha e Haxhit, mbërritën në Mekë dymbëdhjetë burra, nga të cilët dhjetë ishin nga fisi Hazrexh dhe dy nga fisi Eus. Nga ata të dhjetë të fisit Hazrexh, pesë kishin qenë në Mekë edhe vitin e kaluar, përveç Xhabir ibn Abdullah ibn Riabit. Pesë të tjerët ishin: Muadh ibn Harithi (Muadh ibn Afrai), Dhekuan ibn Abdul Kajsi, Ubade ibn Samiti, Jezid ibn Tha'lebe, Abas ibn Ubade ibn Nadle. Dy vetat e fisit Eus ishin Ebu Hejthem ibn Tejjihan dhe Uvejm ibn Saide.

---

³⁹ Akabe është një vend në Mina pranë Mekës.

Këta dy veta u ulën me të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) në Akabenë e Minasë dhe Profeti (s.a.u.s.) u mësoi atyre Islamin. U tha:

“Ejani e më jepni besën se nuk do t’i vini Allahut shok, nuk do të vidhni, nuk do të bëni imoralitet, nuk do t’i vrisni fëmijët tuaj, nuk do të shpifni e nuk do të më kundërshtoni mua në punë të mira! Kush nga ju e mban besën, do të ketë shpërblim nga Allahu; kush nuk e mban besën dhe Allahu ia mbulon këtë gabim, është punë e Allahut. Në dashtë Ai, e dënon dhe në dashtë Ai, ia fal.”

Dëgjuesit, të gjithë njëzëri i dhanë besën Profetit (s.a.u.s.).

Në Jethrib bëhet thirrje për në Islam

Kur njerëzit që dhanë besën u kthyen në Jethrib, Profeti (s.a.u.s.) dërgoi me ta edhe Mus’ab ibn Umejrin (r.a.) që t’u këndonte atyre Kur’anin dhe t’u mësonte fenë. Kur arritën atje, Mus’ab ibn Umejri shkoi tek Ebu Umame Es’ad ibn Zurare dhe të dy u morën me përhapjen e Islamit. Njëherë, kur ata të dy ishin në kopsht, kryetari i fisit Eus, Sa’d ibn Muadhi i tha birit të xhaxhait të vet, Usejid ibn Hudajrit: “A nuk po shkon tek ata dy burra që kanë ardhur këtu e po shfrytëzojnë njerëzit e dobët për t’i bërë për vete? Mos i lër ta bëjnë atë punë që kanë nisur!” Usejdi mori heshtën dhe u drejtua nga ata të dy. Sa e pa Es’ad, i tha Mus’abit: “Ky që po vjen te ne, është i madhi i njerëzve të vet dhe të është drejtuar ty, prandaj foli të vërtetën për Allahun!”

Usejdi erdhi. Qëndroi në këmbë përpara të dyve dhe tha: “Perse keni ardhur ju të dy këtu? Ju po shfrytëzoni

njerëzit e dobët për t'i bërë për vete. Largohuni që këtej, nëse doni vetet tuaja!” “Përse nuk rri pak që të dëgjosh atë që themi, - i tha Mus’abi; nëse të pëlqen pranoje; nëse nuk të pëlqen, ne nuk do të flasim më për gjëra që nuk i pëlqen.” “Mirë the!, - i tha Usejdi. E nguli heshtën në tokë dhe u ul. Mus’abi i foli atij për Islamin dhe i këndoi pjesë nga Kur’ani. Usejdi e pëlqeu Islamin dhe e përqafoi atë, duke deklaruar dëshminë e Fjalës së Vërtetë (La ilahe il-lallah Muhamed Rrasulullah). Pastaj Usejdi u kthye te njerëzit e vet dhe bëri një dredhi që të dërgonte Sa’d ibn Muadhin tek ata të dy.

“Unë fola me dy burrat, - tha ai, dhe për Zotin, nuk pashë ndonjë të keqe tek ata. Unë i ndalova dhe ata më thanë: “Bëjmë si të duash ti.” Pastaj Usejdi i tha Sa’dit: “Thuhet se njerëzit e fisit Beni Harithe kanë dalë për të vrrarë Es’ad ibn Zuraren, ngaqë ai është djali i tezes sate. Ata duan të të turpërojnë ty.” Sa’di u zemërua dhe ashtu i zemëruar u çua e shkoi tek ata të dy. Mus’abi veproi me të ashtu siç veproi më parë me Usejdin. Sa’din e udhëzoi Allahu për në Islam; ai e përqafoi Islamin dhe pohoi Dëshminë e Vërtetë (La ilahe il-lallah Muhamed Rrasulullah). Më pas u kthye te njerëzit e vet dhe tha: “O Benu Abdul Esh’hel! Si më njihni mua ju?” Ata i thanë: “Ti je i pari ynë dhe më i mençuri ynë.” “Unë nuk do të flas me burrat tuaj dhe gratë tuaja, - tha ai, derisa ju t’i besoni Allahut dhe të Dërguarit të Tij.”

Në mbrëmje nuk mbeti burrë e grua pa përqaftuar Islamin, përveç njërit, që quhej el Usajrim. Ai e përqafoi Islamin më vonë, në luftën e Uhudit. Ai u bë mysliman dhe ra në rrugën e Allahut pa pasur mundësi të bënte edhe

një sexhde të vetme për Allahun. Mus'ab ibn Umejri u kthye në Mekë para se të vinte koha e Haxhit, duke sjellë te Profeti (s.a.u.s.) sihariqe për Islamin.

Besëlidhja e dytë në Akabe

Në kohën e Haxhit, në vitin e 13-të të Profetësisë, erdhën shumë nga populli i Jethribit, myslimanë dhe idhujtarë. Myslimanët kishin vendosur të mos e linin të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) të sillej kodrave të Mekës, ta përzinin e ta frikësonin. Për këtë, u lidhën me të fshehurazi dhe vendosën që të bënin një mbledhje të fshehtë në mes të ditëve të Teshrikut⁴⁰, natën, pranë Xhemrei Akabesë. Kur erdhi koha e takimit, myslimanët fjetën në kampin e tyre, bashkë me njerëzit e tyre. Kur kaloi një e treta e parë e natës, ata u zgjuan dhe i bënë shenjë njëri-tjetrit që të largoheshin një nga një. Më pas shtatëdhjetë e tre burra u mblodhën tek Akabeja - gjashtëdhjetë e dy nga fisi Hazrexh dhe njëmbëdhjetë nga fisi Eus. Me ta ishin edhe dy gra; njëra quhej Nusejbe, bija e Ka'bit nga fisi Benu Nexhar; tjetra ishte Esmaja, bija e Amrit, nga fisi Benu Seleme. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) shkoi tek ata bashkë me xhaxhanë e vet, Abas ibn Mutalibin, i cili ishte ende në fenë e fisit të vet, por që donte të merrte pjesë në punët e djalit të vëllait të tij, Muhamedit (s.a.u.s.) dhe të sigurohej për të.

I pari e mori fjalën Abasi: "I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) është krenar te populli i vet dhe i mbrojtur në vendin e

---

⁴⁰ Janë tri ditët pas ditës së Bajramit të Kurbanit.

vet. Në qoftë se mendoni se do ta mbani fjalën për atë që e keni thirrur dhe do ta mbroni nga ata që e kundërshtojnë, atëherë kjo është përgjegjësi, që ju keni marrë përsipër. Pëndryshe, lëreni atë që tani!”

E mori fjalën Bera ibn Ma'ruri: “Ne duam ta mbajmë fjalën, të qëndrojmë besnikë dhe të japim shpirtat tanë në mbrojtje të të Dërguarit të Allahut. Prandaj fol o i Dërguari i Allahut dhe merr për veten tënde dhe për Zotin tënd ç'të duash!” Atëherë, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) foli, këndoi pjesë nga Kur'ani, i thirri për në Islam dhe për në Rrugën e Zotit të vet. Ai u vuri kusht atyre për Zotin e tij:

1. *Ta adhuronin Atë të Vetëm dhe të mos i vinin shok Atij asgjë.*

Ai vuri kushte për vete dhe për Zotin e tij kur ata i thanë: “Për çfarë të të japim besën ty?”. Profeti (s.a.u.s.) u tha:

2. *Të jeni të dëgjuar dhe të bindur kurdoherë: Në moment zelli dhe dembelizmi.*

3. *Të shpenzoni nga pasuria kurdoherë: Në kohë të vështirë dhe në kohë bollëku.*

4. *Të urdhëroni për punë të mira dhe të ndaloni nga punët e këqija.*

5. *Të zbatoni fenë për hir të Allahut dhe të mos trembeni nga qortimet e dikujt për këtë.*

6. *Të më ndihmoni mua, kur të vij tek ju, - u tha Profeti (s.a.u.s.) - të më mbroni mua, ashtu siç mbroni vetet, gratë dhe fëmijët tuaj. Kështu, do të hyni në Xhenet.*

Në kumtimin e Ubades thuhet: “Ne i dhamë fjalën Profetit (s.a.u.s.) se nuk do të dalim kundër prijësit”.

Bera ibn Ma'ruri i dha dorën të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) dhe i tha: “Po! Për atë Zot, që të ka dërguar me të Vërtetën, ne do të të mbrojmë ty, ashtu siç mbrojmë nderin tonë. Ne, për Zotin, jemi bij të luftës dhe armët i kemi trashëguar brez pas brezi.” Fjalën e ndërpreu Ebu Hejthme ibn Tihani: “O i Dërguari i Allahut! Ne kemi marrëveshje dhe lidhje me njerëzit e ne do t'i shkëpusim ato. Por, kur ta kemi bërë këtë gjë dhe mbasi Allahu të të ketë bërë ty triumfator, a mund të ndodhë që ti të kthehesh përsëri te populli yt dhe të na braktisësh ne?”

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) buzëqeshi dhe tha: “Gjaku im dhe gjaku juaj është një⁴¹. Do të jetoj me ju, derisa të varrosem te ju. Unë jam juaji dhe ju jeni të mitë. Unë luftoj atë, që luftoni ju dhe bëj paqe me atë, që bëni ju.” Në atë çast kritik, u çua Ubade ibn Nadle: “A e dini se për çfarë po i jepni besën këtij burri?, - tha ai. Po i jepni besën që do të luftoni kundër lëkurëkuqëve e kundër lëkurëzinjve; ndoshta do t'u humbasin pasuritë tuaja dhe do t'u vritet paria juaj. Nëse mendoni se po t'ju vijnë këto vështirësi të mëdha, do ta dorëzoni Muhamedin (s.a.u.s.), atëherë dorëzoheni që tani e mos i jepni siguri se do ta mbronin. Ndryshe, do t'ju mbetë turpi i madh në këtë botë dhe në Botën Tjetër. Nëse keni bindjen se do t'ia mbani fjalën atij për ta mbrojtur, edhe nëse e shpenzoni tërë pasurinë, edhe nëse të parët tuaj vriten, atëherë, jepini besën për ta marrë në mbrojtje! Për Allah! Kjo është më mirë për ju në këtë botë dhe në Botën Tjetër.” “Ne e marrim në mbrojtje Profetin (s.a.u.s.), - iu përgjigjën ata, edhe nëse pasuritë tona humbasin, edhe nëse paria jonë vritet.

---

⁴¹ Nëse dikush kërkon gjakun tuaj, ai ka kërkuar dhe gjakun tim, sepse jeta ime dhe jeta juaj janë e njëjta gjë.

Por, çfarë arrijmë ne me këtë, o i Dërguari i Allahut?” “*Xhenetin*, - iu përgjigj ai.” “Na e jep pra dorën tënde, - iu drejtuan ata, të të japim besën tonë!”

Ai u dha dorën dhe ata u çuan t’i jepnin besën. Es’ad ibn Zurare ia dha dorën duke thënë: “Prisni pak, o njerëzit e Jethribit! Ne morëm rrugën me deve për të ardhur tek ky njeri vetëm, ngaqë e dinim se ai është i Dërguari i Allahut. Ta nxjerrim atë sot nga Meka, do të thotë të ndahemi nga të gjithë arabët; do të thotë të vriten më të mirët prej nesh; do të thotë t’u plagosin shpatat. Nëse ju i duroni të gjitha këto, merreni në mbrojtje Profetin (s.a.u.s.) dhe për këtë do të keni shpërblim të madh nga Allahu. E, nëse keni frikë për veten tuaj, lëreni atë, sepse ky do të jetë shfajësimi më i mirë për ju tek Allahu.” “O Sa’d, - iu kthyen ata. Largoje dorën tënde, për Zotin ne nuk e lëmë këtë besëlidhje kurrë.”

Ata u çuan një nga një dhe i dhanë besën Profetit (s.a.u.s.). Sa’d ibn Zurare (sipas thënies më të saktë) qe i pari që i dha besën. (Thuhet edhe se i pari ka qenë Ebu Hejthem ibn Tejjihani. Dikush tjetër ka thënë se i pari ka qenë Bera’ ibn Ma’ruri.) Dy gratë e dhanë besën me fjalë, pa i dhënë dorën Profetit (s.a.u.s.).

Dymbëdhjetë komandantët

Pas Besëlidhjes, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) kërkoi prej tyre që të caktonin dymbëdhjetë komandantë, të cilët do të merrnin përgjegjësinë. Ata caktuan nëntë veta nga fisi Hazrexh dhe tre nga fisi Eus. Nga fisi Hazrexh qenë: Sa’d ibn Ubade ibn Dulejm, Es’ad ibn Zurare ibn Udsi, Sa’d ibn Rabia ibn Amr, Abdullah ibn Revaha bin

Tha'lebe, Rafia ibn Malik ibn Axhlani, Bera ibn Ma'rur ibn Sahar, Abdullah ibn Amru ibn Haram, Ubade ibn Samit ibn Kajsi, Mundhir ibn Humejs. Nga fisi Eus qenë: Usejd ibn Hudajr ibn Simak, Sa'd ibn Hejtheme ibn Harith, Rifa'a ibn Abdul Mundhir ibn Zubejr (thuhet, edhe Ebul Hejthem ibn Tejjihan). Pasi u bë zgjedhja e tyre, Profeti (s.a.u.s.) u tha: *"Ju jeni dorëzanë për popullin tuaj, ashtu siç qenë hauarijunët⁴² për Isanë, birin e Merjemes. Edhe unë jam dorëzanë i popullit tim."* Ata u përgjigjën: "Po."

Besëlidhja e dytë në Akabe është, me të vërtetë besëlidhja më e madhe dhe më e rëndësishme në jetën e Profetit (s.a.u.s.). Ajo ndryshoi rrjedhën e ngjarjeve dhe vijën e historisë.

Kur përfundoi besëlidhja dhe njerëzit qenë gati për t'u shpërndarë, një nga shejtanët mori vesh për të. Ai filloi të bërtiste me sa fuqi kishte. Kurrë nuk ishte dëgjuar një britmë e tillë. Britma e tij ishte: "O njerëzit e çadrave (të Minasë)! A e dini se ç'bënë Muhamedi dhe ata që kanë dalë nga feja bashkë me të? Ata u mblodhën për t'ju luftuar." I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) iu përgjigj: *"O armiku i Allahut, betohem për Allahun, se do t'i laj hesapet me ty."* Pastaj, Profeti (s.a.u.s.) i urdhëroi shokët e Besëlidhjes që të shpërndaheshin në çadrat e tyre. Ata shkuan dhe fjetën deri në mëngjes.

Në mëngjes, Kurejshët erdhën te çadrat e njerëzve të Jethribit për të kundërshtuar vendimin që ishte marrë. Aty, idhujtarët e Jethribit, të cilët kishin ardhur me ata që dhanë

---

⁴² Dishepujt (shokët) e Isait (s.a.).

besën, thanë se nuk ishte i vërtetë lajmi për besëlidhjen dhe se nuk kishte ndodhur gjë. Myslimanët, që në mbrëmjen e kaluar qenë ngritur nga gjumi fshehurazi për të shkuar në mbledhjen e Besëlidhjes, heshtën. Kurejshët u besuan idhujtarëve të Jethribit dhe u kthyen të dështuar në shtëpitë e tyre.

Në fund, Kurejshët u siguruan se lajmi i Besëlidhjes ishte i vërtetë. Kalorësit kurejshë nxituan të kërkonin banorët e Medines dhe në vendin e quajtur Edhahir arritën Sa'd ibn Ubaden dhe Mundhir ibn Amrin. Mundhiri ishte shumë i shpejtë dhe nuk e kapën dot. Sa'din e kapën, e lidhën, e rrahën dhe e tërhoqën prej flokësh derisa e futën në Mekë. Aty e shpëtuan Mut'im ibn Adij dhe Harith ibn Harbi, sepse Sa'di u ishte bërë dorëzanë për karvanet e tyre në Medine. Ensarët⁴³ deshën të ktheheshin përsëri në Mekë për të shpëtuar Sa'din, por ja, Sa'di u duk në rrugë. Ata vazhduan rrugën për në Medine dhe arritën shëndoshë e mirë.

Myslimanët shpërngulen në Medine

Pas Besëlidhjes së dytë të Akabesë, të gjithë myslimanët nisën të shpërngulen për në Medine. Disa nga shokët e Profetit (s.a.u.s.) qenë shpërngulur atje përpara Besëlidhjes. Profetit (s.a.u.s.) i qe shfaqur në ëndërr vendi ku do të shpërnguleshin myslimanët dhe për këtë ai u tha: *“Kam parë në ëndërr se u shpërngula nga Meka në një tokë, ku kishte palma. Unë kujtova se ishte Jamami ose Hexheri, por*

---

⁴³ Ensarët – banorët vendës të Medines, që ndihmuan të Dërguarin e Allahut dhe pritën muhaxhirët (emigrantët).

ajo ishte Medinia, Jethribi.” Në një kumtim tjetër thuhet: “M’u shfaq në ëndërr vendi ku ju do të shpërnguleni: Është një tokë krijore midis dy krastash të zeza. Ai vend do të jetë ose Hexheri ose Jethribi.”

I pari, që u shpërngul në Medine, qe Ebu Seleme Mahzumi, bashkëshorti i Umu Selemes. Ai u nis me bashkëshorten dhe të birin për në Medine. Por njerëzit e së shoqes i thanë asaj të mos shkonte me Ebu Selemenë në Medine. Njerëzit e Ebu Selemes nuk e lanë të ëmën të merrte birin e saj me vete. Kështu, Ebu Selemeja shkoi vetëm në Medine. Kjo ndodhi një vit përpara Besëlidhjes së Akabesë. Afërsisht pas një viti u lirua edhe bashkëshortja e Ebu Selemes. Ajo shkoi pas tij në Medine. Pas Ebu Selemes, u shpërngulën në Medine edhe Amir ibn Rabia me të shoqen, Lejlanë, bijën e Ebi Hathmes, dhe Abdullah ibn Umi Mektumi.

Pas besëlidhjes së Akabesë myslimanët emigruan njëri pas tjetrit. Ata dilnin nga Meka fshehurazi, nga frika prej Kurejshëve. Ata vazhduan kështu, derisa emigroi Umer ibn Hatabi. Ai doli haptazi nga Meka, duke i sfiduar Kurejshët⁴⁴. Askush prej tyre nuk guxoi t’i dilte përpara. Umeri (r.a.) arriti në Medine me njëzet nga shokët e Profetit (s.a.u.s.).

Kështu, myslimanët u shpërngulën të gjithë në Medine. Atje u kthyen edhe ata që patën emigruar në Habeshe (Abisini). Në Mekë nuk mbeti njeri tjetër, përveç Ebu Bekrit, Aliut, Suhejbit, Zejd ibn Harithes dhe pak veta nga ata që ishin të pafuqishëm e nuk mund të shpërnguleshin. Ndërkohë, Ebu Bekri (r.a.) u përgatit për të emigruar, por i

---

⁴⁴ Ky variant thënieje është i dobët. Varianti i saktë është se Umeri (r.a.) doli nga Meka fshehurazi. Shih: *Sira Ibn Hisham* (1/422).

Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i tha: “*Mos u nxito! Unë shpresoj që Allahu të më japë leje për emigrim.*” Ebu Bekri (r.a.) i tha: “Vërtet, shpreson për këtë?” “*Po.*”, - iu përgjigj i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.). Atëherë, Ebu Bekri qëndroi me qëllim që ta shoqëronte të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.). Ai i ushqeui dy devetë, që kishte për udhëtime me gjethe semuri⁴⁵.

Kështu, Ebu Bekri u bë gati për të emigruar.

Në “Darun Nedue” (Shtëpinë e Këshillimit) Kurejshët vendosin të vrasin të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.)

Kurejshët u tërbuan kur panë se myslimanët gjetën një vend të sigurt dhe të mbrojtur. Ata e konsideruan shpërnguljen dhe tubimin e myslimanëve në Medine rrezik për fenë e tyre, për jetën e tyre dhe për tregtinë e tyre. U mbledhën në Shtëpinë e Këshillimit të enjten, në mëngjesin e 26 të muajit Safer, të vitit të 14-të të Profetësisë, për të bërë planin e mënjanimin të këtij rreziku, sidomos, tani që prijësi i Thirrjes për në Islam, Muhamedi (s.a.u.s.) ndodhej ende në Mekë dhe kishin frikë se mos u ikte që andej nga çasti në çast. Në atë mbledhje erdhën më të njohurit e parisë së Kurejshëve. Erdhi edhe djalli, me pamjen e një plaku të respektuar nga Nexhdi dhe kërkoi leje për të hyrë. E lejuan. U shtrua çështja dhe filluan diskutimet.

Ebu el Esuedi tha:

Ta nxjerrim nga trualli ynë dhe të rregullojmë punët tona e të mos i kushtojmë rëndësi ku shkon ai.

---

⁴⁵ Një lloj druri, gjethet e të cilit i japin fuqi devesë.

Plaku i Nexhdit (Djalli) tha:

Ju e shikoni që Muhamedi flet mirë; ai flet ëmbël dhe ndikon në zemrat e njerëzve. Po e latë të lirë, ai mund të shkojë në vendbanimet arabe dhe njerëzit do të tubohen rreth tij.

Ata do të bëhen me të dhe do të vijnë e do t'ju pushtojnë ju dhe do të bëjnë me ju ç'të duan. Shikoni për ndonjë mendim tjetër!

Ebu Bahteriu:

Ta burgosim dhe t'ia mbyllim derën, derisa të vdesë.

Plaku i Nexhdit:

Për Zotin, në qoftë se e burgosni Muhamedin, do ta marrin vesh shokët e tij, të cilët e duan atë më shumë se prindërit e tyre dhe se fëmijët e tyre; unë kam frikë mos ju vërsulen, e nxjerrin atë nga burgu dhe ju mposhtin për së keqi. Prandaj shikoni ndonjë mendim tjetër!

Tirani, Ebu Xhehli:

Unë kam një mendim, që juve ende nuk ju ka ardhur në mend. Të zgjedhim nga secili fis në Mekë nga një djalë të ri, të fuqishëm dhe të fisëm. Secilit prej tyre t'i japim një shpatë të mprehtë dhe le ta godasin Muhamedin njëherësh e ta vrasin atë. Kështu, gjaku i tij do të shpërndahet nëpër fiset dhe Benu Abdu Menafët nuk mund të bëjnë luftë me të gjithë Kurejshët. Ata do të mjaftohen me dëmshpërblimin dhe ne do t'ua japim atë.

Plaku i Nexhdit:

E goditur është fjala e këtij burri. Nuk ka mendim të goditur veç këtij.

Të gjithë të pranishmit e pranuan këtë mendim. Ata u shpërndanë dhe u përgatitën për zbatimin e këtij vendimi.

Vendimi i Kurejshëve dhe vendimi i Allahut të Madhëruar

Mbledhja qe tepër e fshehtë; kështu do të ishin edhe lëvizjet e përditshme të Kurejshëve. Nuk duhej të bëhej asnjë lëvizje që binte në kundërshtim me zakonet a veprimet e njerëzve, me qëllim që të mos e nuhaste askush erën e komplotit dhe të rrezikut. Askujt nuk do t'i shkonte ndër mend se në errësirën e natës do të kishte një të keqe të tillë.

Ky qe një plan i kurdisur nga Kurejshët. Por ata po kurdisnin një plan kundër Allahut. Prandaj Allahu ua prishi planin pa e kuptuar ata. Xhibrili zbriti dhe e njoftoi Profetin (s.a.u.s.) për komplotin e Kurejshëve dhe e lejoi që të shpërngulej. I caktoi edhe kohën kur do të nisej dhe i tregoi planin e kundërpërgjigjes ndaj kurthit të Kurejshëve: “Sonte mos fli në shtratin ku ke fjetur më parë”, - i tha Xhibrili.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) doli nga shtëpia në mes të ditës, kur njerëzit po pushonin në shtëpitë e tyre dhe shkoi tek Ebu Bekr Es Sidiku, me të cilin bëri planin e emigrimit. I përgatitën shpejt dy devetë me gjërat e nevojshme për udhëtim dhe pajtuan Abdullah ibn Urejkit el Lejthin, që ishte në fenë e Kurejshëve, që ta kishin udhërrëfyes. Abdullahu i njihte shumë mirë rrugët. Profeti (s.a.u.s.) dhe Ebu Bekri (r.a.) e lanë të takoheshin me të në malin Theur pas tri netësh.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) vazhdoi punët e tij të përditshme, si zakonisht, në mënyrë që askush të mos e kuptonte se ai po përgatitej të emigronte a për çfarëdo pune tjetër e të mbrohej nga ajo, që kishin vendosur Kurejshët.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e kishte bërë zakon të flinte në fillim të natës, pas namazit të jasisë, kurse në gjysmën e fundit të natës shkonte te Xhamia e Shenjtë dhe falte namazin e natës. Atë natë Profeti (s.a.u.s.) la Aliun në shtratin e vet dhe i tha atij se nuk do t'i ndodhte asgjë e keqe. Kur ra nata dhe njerëzit ranë në gjumë, erdhën komplotistët fshehurazi te shtëpia e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) dhe e rrethuan atë. Aty, në shtratin e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) panë Aliun (r.a.) të mbështjellë me një pelerinë të gjelbër. Menduan se ishte Muhamedi (s.a.u.s.) dhe filluan të krenoheshin e të mburreshin. Pritën sa të çohesh, që t'i vërsuleshin e ta vrisnin. Allahu i Madhëruar ua dha idhujtarëve përgjigjen e kurthit që kurdisën kundër Profetit (s.a.u.s.) duke thënë: **“Ata që nuk besuan, thurnin kurthe kundër teje që të të ngujonin ty, të të vrisnin ose të të dëbonin. Ata bënë plane dhe Allahu i asgjësonte, sepse Allahu është më i Miri Asgjësues i dredhive.”** (8:30)

EMIGRIMI I PEJGAMBERIT (S.A.U.S.)

Dalja e Profetit (s.a.u.s.) nga shtëpia

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) doli nga shtëpia e vet, kur idhujtarët e kishin rrethuar atë, hodhi ca dhe mbi kokat e tyre, duke kënduar ajetin: **“Ne kemi vënë përpara tyre e prapa tyre mbulesë dhe ua kemi zënë sytë, prandaj ata nuk shohin.”** (36:9)

Allahu ua mori shikimin atyre dhe ata nuk e kuptuan se ç’ndodhi. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) shkoi te shtëpia e Ebu Bekrit (r.a.), dolën nga dera e prapme dhe arritën në shpellën e malit të Theurit, rreth tetë kilometra larg (nga shtëpia) në drejtim të Jemenit, para se të agonte.

Tri net në shpellën e Theurit

Profeti (s.a.u.s.) dhe Ebu Bekri (r.a.) arritën te shpella. I pari hyri Ebu Bekri (r.a.), me qëllim që në qoftë se kishte ndonjë rrezik, ta pësonte ai dhe jo i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.). Ebu Bekri (r.a.) e fshiu shpellën, por gjeti aty disa vrime. I zuri vrimat me gjysmën e fustanellës (izarit) të tij, përveç një a dy vrimeve, ku futi këmbët. Pas tij hyri i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dhe fjeti në prehër të Ebu Bekrit (r.a.). Pas pak Ebu Bekrin e pickoi diçka në këmbë, por ai nuk lëvizi. Mirëpo lotët e dhembjes i binin në fytyrë Profetit (s.a.u.s.). Ai u zgjua dhe e pyeti Ebu Bekrin: *“Çfarë ke?”* “Diçka më pickoi, - iu përgjigj ai, - u bëfshin flijim

babai dhe nëna ime në vend teje!” Atëherë i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i pështyu lehtë në vendin e pickuar dhe atij i pushoi dhembja.

Ata qëndruan të fshehur në shpellë tri net. Me ta e kalonte natën edhe Abdullah ibn Ebu Bekri, i cili ishte një djalë shumë i zgjuar dhe i shkathët. Para se të agonte, ai dilte nga shpella dhe e zinte agimi të Kurejshët, duke lënë të kuptohej se kishte bujtur në Mekë.

Abdullahu i dëgjonte planet e Kurejshëve dhe i njoftonte Pejgamberin (s.a.u.s.) dhe Ebu Bekrin (r.a.), kur binte errësira. Amir ibn Fuhejra ishte skllavi i Ebu Bekrit. Ai ruante delet dhe u sillte qumësht në shpellë natën. Në muzgun e agimit, ecte me delet mbi gjurmët e Abdullah ibn Ebu Bekrit për t’i fshirë ato.

Djemtë e Kurejshëve pritën deri në mëngjes rreth shtëpisë së Profetit (s.a.u.s.) që ai të çohet nga gjumi dhe të dilte nga shtëpia. Në mëngjes u çua Aliu (r.a.) nga shtrati i të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) dhe ra në duart e tyre. Ata e pyetën për të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) dhe ai u tha: “Nuk di gjë për të.” Atëherë, ata e rrahën, e tërhoqën deri te Qabja dhe e mbajtën një orë, por nuk u bëri dobi. Pastaj shkuan te shtëpia e Ebu Bekrit (s.a.u.s.) dhe pyetën bijën e tij, Esmanë, por edhe ajo u tha: “Nuk e di.” Atëherë, Ebu Xhehli i ndyrë e goditi aq fort, sa asaj i ra vathi i veshit. Pastaj dërguan njerëz në çdo anë, që të kërkonin Profetin (s.a.u.s.) dhe Ebu Bekrin (r.a.). I premtuan nga njëqind deve për secilin prej tyre çdo njeriu që do t’i sillte ata të dy të gjallë ose të vdekur. Njerëzit që kërkonin, arritën deri te hyrja e shpellës. Ata u afruan aq pranë, saqë, sikur ndonjëri prej tyre ta ulte kokën dhe të shikonte te këmbët e veta, do t’i vërente ata të dy në shpellë.

Ebu Bekri (r.a.) i shikoi ata dhe u trondit shumë, sepse mendonte për të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.). Mirëpo, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i tha: *“O Ebu Bekër! Si shqetësohesh ti për dy veta, kur Allahu është i treti i tyre?! Mos u trishto! Allahu është me ne.”*

Rrugës për në Medine

Natën e së hënës, në fillim të muajit Rabiul Euel, në vitin e parë të Hixhretit erdhi te mali Theur udhërrëfyesi, Abdullah ibn Urejkit Lejthi me dy deve, ashtu siç e patën lënë. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) bashkë me Ebu Bekrin (r.a.) u nisën që andej. Ata i shoqëroi edhe Amir ibn Fuhejra. Udhërrëfyesi ndoqi një rrugë që shkelej rrallë. I drejtoi ata për në jug, në drejtim të Jemenit, derisa u larguan shumë; pastaj, drejt perëndimit, nga bregu i Detit të Kuq; pastaj, drejt veriut, në afërsi të bregdetit.

Ata udhëtuan atë natë dhe të nesërmen deri në gjysmën e ditës. Kur rruga nuk kishte më njerëz, Profeti (s.a.u.s.) pushoi nën hijen e një shkëmbi, ndërsa Ebu Bekri hetonte rreth e qark. Aty erdhi një bari me delet e tij. Ebu Bekri i kërkoi ca qumësht. Ai i moli delet dhe u dha qumësht. Kur u zgjua Profeti (s.a.u.s.), Ebu Bekri i dha të pinte aq qumësht, sa u kënaq. Pastaj, nisën udhëtimin përsëri.

Ditën e dytë të udhëtimit arritën në dy stanet e Umu Ma'bedit, në vendin e quajtur Kudejd, rreth 130 kilometra larg Mekës. E pyetën nëse kishte diçka për të ngrënë. Ajo u kërkoi ndjesë që nuk kishte asgjë për t'i pritur si miq, ndërsa për delet u tha se ishin në kullotë larg.

Pranë stanit qe një dele e rraskapitur që nuk mund të shkonte me të tjerat dhe nuk kishte asnjë pikë qumësht.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i kërkoi leje Umu Ma'bedit që ta milte vetë delen. Ajo i dha leje Profetit (s.a.u.s.) dhe kur ai e moli, delja dha aq qumësht, sa u mbush një enë e madhe, të cilën mezi e mbanin disa veta. Profeti (s.a.u.s.) i dha nga ai qumësht Umu Ma'bedit, derisa ajo nuk deshi më. Pastaj, u dha shokëve të vet dhe ata u ngopën. Në fund, Profeti (s.a.u.s.) piu vetë. Ai e moli përsëri delen, e mbushi enën me qumësht dhe ia la Umu Ma'bedit. Më pas u larguan.

Kur erdhi bashkëshorti i saj u habit që pa tërë atë qumësht dhe e pyeti të shoqen si ishte puna. Ajo ia tregoi ngjarjen dhe ia përshkroi Profetin (s.a.u.s.) nga koka deri te këmbët, i tregoi hollësisht se si fliste ai e çdo gjë tjetër që kishte të bënte me të. Atëherë ai tha: “Për Zotin, ky është ai që kërkojnë Kurejshët. Këtë kam dashur ta shoqëroj unë. E, po e gjeta mundësinë, do ta bëj këtë gjë.”

Ditën e tretë, njerëzit e Mekës dëgjuan një zë që vinte nga ana e poshtme e shkonte deri në anën e sipërme të saj. Ata ndoqën zërin, por nuk e panë kush ishte ai që fliste⁴⁶. Zëri thoshte:

Allahu, Zoti i njerëzve i shpërbleftë pa kufi,

Dy miqtë e çadrës së Umu Ma'bedit!

Ata të dy kanë ardhur me mirësi dhe me mirësi kanë shkuar,

Vërtet, është i lumtur ai që Muhamedin ka shoqëruar.

Sa nderime ka humbur fisi Kusaj me largimin e tij!

---

⁴⁶ Në variantin e Ibn Hishamit thuhet se ai ka qenë zëri i një xhindi besimtar.

Shumë mirësi Allahu ju ka marrë me ikjen e tij.
Le të gëzohen për vazhën e tyre Benu Ka'bët⁴⁷!
Në kuvendin e saj u priten besimtarët!

Profeti (s.a.u.s.) me Ebu Bekrin (r.a.) kaluan Kudejdin. Atyre u ishte vënë pas Suraka ibn Malik ibn Xhu'shum el Mudlixhi, i cili shpresonte në shpërblimin e Kurejshëve. Hipur mbi kalë, Suraka po ecte me shpejtësi në drejtim të tyre. Kur u afrua disi tek ata, kali i Surakës rrëshqiti dhe ai ra nga kali. Pastaj u çua dhe hodhi fall⁴⁸ nëse do t'i dëmtonte apo jo? Por falli nuk i doli ashtu siç dëshironte ai. Megjithatë, Suraka nuk pyeti për fallin, por i hipi kalit dhe u nis. U afrua tek ata aq shumë, sa dëgjonte këndimin e Kur'anit nga i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.). Ai nuk po shikonte rreth e qark, kurse Ebu Bekri (r.a.) vështronte sa majtas djathtas. Kalit të Surakës i humbën këmbët në tokë deri në gjunjë dhe Suraka ra nga kali. I bërtiti kalit dhe ai u çua, por e pati shumë të vështirë t'i nxirrte këmbët nga toka. Pas shumë përpjekjesh, kali i nxori këmbët plotësisht. Nga dheu i këmbëve të kalit u çua një pluhur që u ngjit në qiell si tym. Suraka hodhi fall përsëri. I doli ajo që urrente dhe në zemër i hyri një frikë e madhe. Ai e kuptoi se i Dërguari

---

⁴⁷ Fisi të cilit i përkiste Umu Ma'bedi.

⁴⁸ Arabët e asaj kohe vendosnin për ta kryer ose jo një punë, sipas fallit a shortit. Ata kishin tri pllaka falli: në njëren prej tyre shkruhej "If'al (Bëje)!", në tjerën "La tef'al (Mos e bëj)!", e treta ishte pa asnjë shkrim. I hidhnin këto tri pllaka. Nëse dilte pllaka ku shkruhej "If'al (Bëje)!", e bënin punën. Nëse dilte pllaka ku shkruhej "La tef'al (Mos e bëj)!", nuk e bënin. Nëse dilte pllaka ku nuk shkruhej asgjë, e përsërisnin fallin. Kjo ishte një nga mënyrat e parashikimit të fatit në kohën e padijes. Islami i hodhi poshtë të gjitha besimet e kota dhe praktikatat e fallit për parashikimin e fatit.

i Allahut (s.a.u.s.) do të triumfonte, prandaj u thirri atyre: “Më prisni, se nga unë do të jeni të sigurt!” Profeti (s.a.u.s.) dhe Ebu Bekri (r.a.) u ndalën dhe e pritën atë. Suraka i foli Profetit (s.a.u.s.) për çfarë kishin vendosur Kurejshët dhe për çfarë donin t’u bënë atyre. Ai i tregoi Profetit (s.a.u.s.) ushqimin e plaçkat që kishte me vete. “Merr sa të duash”, - i tha. Por Profeti (s.a.u.s.) nuk mori asgjë prej tij. Profeti (s.a.u.s.) i kërkoi Surakas që të mos u thoshte gjë njerëzve të Mekës për të dhe për Ebu Bekrin. Pastaj Suraka i kërkoi Profetit (s.a.u.s.) që t’i shkruante një dëshmi sigurie (që Muhamedi nuk do ta dëmtonte, sido që të vinte puna). Profeti (s.a.u.s.) e urdhëroi Amir ibn Fuhejren ta shkruante atë. Ai e shkroi në një copë lëkure të regjur.

Suraka u kthye për në Mekë. Kë takonte në rrugë nga ata që kërkonin Muhamedin (s.a.u.s.), u thoshte: “Unë u them me saktësi që Muhamedi nuk ka kaluar kënde.” Dhe ndjekësit ktheheshin mbrapsht.

Në rrugë, Profeti (s.a.u.s.) takoi Burejde ibn Hasib Eslemiun (r.a.) me shtatëdhjetë veta, që udhëtonin me kafshë. Ata të gjithë u bënë myslimanë.

Në luginën e quajtur Rrijm, Profetin dhe Ebu Bekrin i takoi Zubejr ibn Auami me një karvan myslimanësh, që po kthehej nga Shami (Siria). Zubejri i veshi të dy me rroba të bardha.

Qëndrimi në Kuba

Ditën e hënë, më 8-të të muajit Rabiul Euel, në vitin e 14-të të Profetësisë e viti i parë i Hixhretit (emigrimit), Profeti (s.a.u.s.) qëndroi në Kuba.

Sa dëgjuan që i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ishte nisur nga Meka për në Medine, njerëzit e Medines dilnin çdo mëgjes në Harr-rrah (kodrën me gurë të zinj) për ta pritur atë. Qëndronin në atë vend derisa shtrëngonte vapa. Një ditë, pasi pritën gjatë, u kthyen në shtëpitë e tyre. Por, sa hynë nëpër shtëpi, rastisi që një burrë jehudi, i cili ishte ngjitur në një nga kullat e Medines për një punë të tijën, papritmas pa të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) dhe shokët e tij. Ata ishin me rroba të bardha dhe sa vinin e dukeshin më qartë. Jehudiu nuk e përmbajti veten dhe thirri me zë të lartë: “O arabë! Ja fati juaj që prisni!” Myslimanët menjëherë kapën armët. U dëgjuan zhurmat dhe fjalët e tyre: “Allahu Ekber” (Allahu është më i Madhi). Brohorisnin nga gëzimi për ardhjen e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) dhe si vetëtima dolën për ta takuar në anën e sipërme të Harres. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u takua përzemërsisht me myslimanët dhe bashkë me ta vazhdoi rrugën nga e djathta. Pastaj, së bashku shkuan e qëndruan te Benu Amru ibn Aufi, në Kuba.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u ul dhe ndenji në heshtje. Erdhën ensarët (banorët vendas) që nuk e kishin parë ndonjëherë të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) dhe përshëndetën Ebu Bekrin (r.a.), sepse mendonin që ai ishte i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.), meqenëse atij i kishin dalë thinja në kokë. Por, kur i ra dielli të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.), u çua Ebu Bekri (r.a.) dhe i bëri hije me pelerinën e vet. Atëherë, njerëzit e njohën të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.).

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) qëndroi në Kuba te Kulthum ibn Hedmi. Thuhet se ka qëndruar edhe te Sa'd

ibn Hejtheme. Në Kuba qëndroi katër ditë. Gjatë atyre ditëve ngriti xhaminë e Kubasë dhe aty fali namazet. Ditën e pestë të qëndrimit, që ishte e Xhuma, me lejen e Allahut i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) hipi në deve dhe me Ebu Bekrin pas, shkoi tek tezet e tij në fisin Beni Nexhxhar. Njerëzit e atij fisi erdhën për ta pritur me nderim dhe secili prej tyre mbante me vete shpatën varur në qafë.

Kështu, Profeti (s.a.u.s.) ecte drejt Medines, ndërsa njerëzit shkonin anash tij. Kur arriti te fisi Beni Salim ibn Auf, ishte koha e namazit të Xhumasë. U mblodhën rreth 100 veta në luginën Kuba dhe Profeti (s.a.u.s.) fali me ta namazin e Xhumasë.

Profeti (s.a.u.s.) hyn në Medine

Profeti (s.a.u.s.) u drejtua për në Medine. Shumë njerëz kishin dalë nëpër rrugë për ta pritur. Ushtonin shtëpitë dhe rrugët nga zëri i tyre “Allahu Ekber, el Hamdu lil-lah, Subhanallah” (Allahu është më i Madhi; Falënderimi i takon Allahut; Allahu është larg të metave). Dolën edhe gratë, djemtë dhe vajzat.

Ata këndonin:

*Taleal bedru alejna
min thenijatil ueda`
uexhebesh-shukru alejna
ma dea lil-lahi da`
ejjuheli-meb`uthu fina
xhi`te bil-emril muta`*

Teksti i vargjeve i përkthyer në shqip është:

*“Hëna e plotë nga Thenijatil Ueda⁴⁹ na doli;
Allahun duhet të falënderojmë,
Përderisa ka njerëz që e lusin Atë.
O Profet, i dërguar nga Allahu për ne,
Na ke ardhur me fenë që do të ndjekim”⁵⁰.*

Sa herë që i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) kalonte pranë ndonjë shtëpie ensarësh, njerëzit e shtëpisë e kapnin devenë e tij për kapistre dhe thoshin: “Eja e qëndro këtu, sepse kemi njerëz, përgatitje luftarake, armë dhe mundësi për të të mbrojtur!” Ai ua kthente: “Lëreni devenë të ecë në rrugën e saj sepse ajo është e urdhëruar (të qëndrojë aty ku të ketë vendosur Allahu)!”

Kur deveja arriti te vendi ku do të ndërtohej më vonë xhamia e Profetit (s.a.u.s.), ra në gjunjë. Por Profeti (s.a.u.s.) nuk zbriti prej saj, derisa ajo u çua dhe eci edhe pak. Pastaj, deveja pa majtas e djathtas dhe u kthye e u ul mu te vendi, ku pati rënë në gjunjë herën e parë. Aty Profeti (s.a.u.s.) i zbriti devesë. Njerëzit i luteshin që ta merrnin secili për të banuar te shtëpia e vet. Ebu Ejub Ensariu (r.a.) i mori plaçkat e Profetit (s.a.u.s.) i pari dhe i futi në shtëpinë e vet dhe Profeti (s.a.u.s.) tha: “Njeriu shkon pas plaçkës së vet.” Es’ad ibn Zurare u kujdes për devenë e Profetit (s.a.u.s.). Ai e kapi atë prej kapistre dhe e çoi te shtëpia e tij. Aty ku qëndronte Profeti (s.a.u.s.), vinin çdo natë nga tre e nga katër sahabë dhe secili kërkonte që ta merrte te shtëpia e vet.

---

⁴⁹ Nga qafa “Ueda”, e cila ndodhet nga ana e Shamit dhe jo nga ana e Mekës.

⁵⁰ Ky hadith është i dobët, sepse ka shkëputje në zinxhirin e transmetimit (Silsile daife: 598).

Emigrimi i Aliut (r.a.)

Ali ibn Ebi Talibi (r.a.) qëndroi në Mekë tri ditë pas emigrimit të Profetit (s.a.u.s.), sepse dorëzoi gjërat që njerëzit e Mekës ia kishin lënë amanet të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.). Pastaj u nis më këmbë për në Medine. U takua me të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) në Kuba. Më pas shkoi te Kulthum ibn Hedmi për të nderjur.

Emigrimi i njerëzve të familjes së Profetit (s.a.u.s.)

Pasi i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u vendos në Medine, dërgoi Zejd ibn Harithin dhe Ebu Rafiun në Mekë. Ata sollën në Medine Fatimen dhe Umu Kulthumin, dy bijat e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.). Sollën edhe nënën e besimtarëve, Seuden dhe Umu Ejmenin e Usame ibn Zejdin. Bashkë me ta doli nga Meka Abdullahu, djali i Ebu Bekrit, me familjen e Ebu Bekrit (r.a.): Umu Rumanin, Esmanë dhe Aishen. Shpërngulja e tyre ka ndodhur gjashtë muaj pas emigrimit të të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.).

Emigrimi i Suhejbit

Suhejbi u shpërngul pas të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.). Kur deshi të emigronte për në Medine, e bllokuan idhujtarët e Mekës. Ai u la atyre tërë pasurinë që kishte në Mekë dhe ata e liruan. Posa arriti në Medine, ia tregoi ngjarjen të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.), i cili i tha: *“Kë bërë tregti me fitim, o ebu Jahja!”*⁵¹

---

⁵¹ Ebu Jahja (babai i Jahjait). Arabët e thërrisnin njëri-tjetrin me emrin e fëmijës së parë.

Myslimanët e pafuqishëm

Idhujtarët nuk i lanë disa myslimanë të emigronin. I munduan shumë dhe përdorën çdo mjet për t'i kthyer nga feja e tyre. Ndër ta qenë: Uelid ibn Uelidi, Ajash ibn Ebu Rabia dhe Hisham ibn Asi. Kur falte namazet, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i lutej Allahut për ta. Ai i lutej Allahut, gjithashtu që t'i ndëshkonte Kurejshët që nuk i linin myslimanët të shpërnguleshin. Prej kësaj lutjeje vjen edhe lutja e Kunutit⁵². Më pas, disa myslimanë bënë një veprim të guximshëm: I nxorën ata nga kthetrat e femohuesve (qafirëve) dhe ata emigruan në Medine.

Klima e Medines

Pasi myslimanët u vendosën në Medine, filluan të pikëllohen e të mërzhiten shumë sepse ishin ndarë nga toka dhe shtëpitë ku kishin lindur dhe ishin rritur. I kujtonin e përmalloheshin për to. Veç kësaj, në Medine kishte shumë sëmundje. Kështu i zunë ethet dhe sëmundje të tjera. Prandaj i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) iu lut Allahut kështu:

“O Allah! Na e bëj të dashur Medinen si Mekën, ose edhe më shumë se Mekën dhe bëj që të mos ketë sëmundje në të! Begatoje me masat (e drithërave dhe të ushqimeve, d.m.th: jepi furnizim të bollshëm)! Largoji ethet e këtij vendi dhe hidhi në Xhuhfe!⁵³”

---

⁵² Duaja e Kunutit Nevazil - lutje, të cilën Profeti (s.a.u.s.) e bënte në rekatën e fundit të çdo namazi pas rukuje sa herë që myslimanët ndodheshin në vështirësi të madhe apo u ndodhte një ngjarje tragjike.

⁵³ Emri i një vendi në afërsi të Medines, që bie në rrugën nga Shami për në Mekë.

Allahu i Madhëruar ia pranoi lutjen të Dërguarit të Vet (s.a.u.s.) dhe myslimanëve iu larguan sëmundjet dhe Medinia u bë e dashur për ta.

Veprimet e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) në Medine

Pasi i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u vendos në Medinen e Ndritur, nisi të bashkërendonte punët e fesë dhe të dynjasë, duke vazhduar edhe Thirrjen në Islam. Hapi i parë që ndërmoi i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) në këtë rrugë, që ndërtimi i xhamisë së tij. Për këtë, bleu ngastrën, ku pati rënë në gjunjë deveja e tij. Ngastra ishte pronë e dy jetimëve. Ajo ishte afërsisht njëqind kute e gjerë dhe njëqind kute e gjatë. Në të ndodheshin varret e idhujtarëve. Në të kishte rrënoja, hurma dhe garkadi (një lloj peme me gjemba). U hoqën varret, u sheshuan rrënojat, u prenë hurmat e pemët e tjera dhe filloi ndërtimi i xhamisë. Themelet ishin afërsisht tri kute të gjera. Mbi to u ngritën muret me qerpiç dhe baltë. Dy shtyllat e portës u ndërtuan me gurë. Tavani i xhamisë u bë me degë palme dhe shtyllat e saj, me dru palme. Toka u shtrua me rërë e zhavorr. Xhamia u bë me tri porta. Kibla ishte në veri, në drejtim të xhamisë Aksa.⁵⁴

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) punonte vetë, mbante gurë dhe tulla bashkë me muhaxhirët dhe ensarët. Ai thoshte ndonjë poezi. Po kështu, recitonin edhe ata. Kjo ua shtonte edhe më shumë vrullin.

---

⁵⁴ Kibla është drejtimi nga kthehemi me fytyrë, kur falim namazin. Pas vendosjes në Medine, Pejgamberi (s.a.u.s.) në muajt e parë është falur në drejtim të Bejtul Makdisit (Xhamisë Aksa); më pas është falur me fytyrë nga Qabja.

Në anë të xhamisë, Profeti (s.a.u.s.) ndërtoi dy dhoma me gurë dhe qerpiçë. Tavanin ua bëri me degë dhe trungje palmash. Njëra dhomë ishte për Seuden, bijën e Zem'as; tjetra, për Aishen, bijën e Ebu Bekrit. Në atë kohë Pejgamberi (s.a.u.s.) ishte i martuar vetëm me këto dy gra. Me Aishen e bëri bashkimin martesor pak pas mbërritjes së saj në Medine në muajin Sheual të vitit të parë të Hixhretit.

Ezani

Myslimanët filluan të vinin me grupe për të falur namazet e pesë kohëve, por nuk dinin të përcaktonin kohën e namazit. Disa vinin para kohe, disa të tjerë vinin pas kohe. Për këtë, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u këshillua me myslimanët se si të caktonin një shenjë me të cilën të dinin kohën e namazit. Njëri tha: “Të ndezim një zjarr, që, kur të shihet, njerëzit ta dinë që është koha e namazit.” Një tjetër tha: “T’i biem borisë.” Tjetri tha: “Të bjerë kambana.” Ndërsa Umeri (r.a.) tha: “A nuk po dërgoni një burrë për të thirrur: “Namazi me xhemat.” Profeti (s.a.u.s.) e pranoi këtë mendim dhe e zbatoi atë.

Abdullah ibn Zejd ibn Abdu Rabihi (r.a.), i cili ishte një ensar, e pa ezanin në ëndërr dhe erdhi menjëherë e ia tregoi të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.). Profeti (s.a.u.s.) tha: “*Kjo ëndërr është e vërtetë.*” Ai e urdhëroi Abdullahun që të takonte Bilalin dhe t’i thoshte të thërriste ezanin, sepse Bilali kishte më shumë zë sesa Abdullahu. Umeri e dëgjoi ezanin dhe erdhi menjëherë, duke tërhequr përtokë pelerinën e tij dhe duke thënë: “Për Zotin, unë kështu e kam parë në ëndërr ezanin.” Kështu, u përforcua ëndrra dhe ezani u bë që atë ditë një nga simbolet e Islamit.

Vëllazërimi midis muhaxhirëve dhe ensarëve

Nga mirësjellja dhe bujaria që kishin ensarët, garonim me njëri-tjetrin se kush e kush t'i merrte më parë muhaxhirët (mërgimtarët) në shtëpi për t'i strehuar dhe për t'i respektuar si mysafirë. Për këtë Allahu ka thënë në Kur'an: **“Ata që kanë shtëpinë (Medinen) dhe Imanin (besimin) i duan ata (muhaxhirët) që emigruan dhe nuk kanë smirë për të mirat e tyre; ata (ensarët) japin edhe atë, për të cilën kanë nevojë vetë.”** (59:9)

Kjo dashuri midis muhaxhirëve dhe ensarëve u shtua edhe më shumë kur i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i vëllazëroi ata midis tyre. Kështu, çdo ensar u bë vëlla me muhaxhirin që kishte strehuar në shtëpi. Ata ishin 45 ensarë dhe 45 muhaxhirë. Vëllazërim do të thoshte që pas vdekjes të trashëgonin njëri-tjetrin dhe jo njerëzit e fisit të vet. Më vonë ky rregull u anulua, por mbeti në fuqi vëllazërimi midis muhaxhirëve dhe ensarëve. Besëlidhja e këtij vëllazërimi u bë në shtëpinë e Enes ibn Malikut.

Nga dashuria që kishin ensarët për vëllezërit e tyre muhaxhirë, i propozuan Profetit (s.a.u.s.), që drurët e palmave t'i ndanin midis tyre dhe muhaxhirëve, por Profeti (s.a.u.s.) nuk pranoi. Atëherë, ata thanë: “Ju, o muhaxhirë na ndihmoni t'u shërbejmë hurmave dhe frutat t'i ndajmë midis nesh e jush.” Këtë propozim Profeti (s.a.u.s.) e pranoi. Sa'd ibn Rabia kishte pasuri më shumë se të tjerët dhe i tha vëllait të vet, mërgimtarit Abdu Rrahman ibn Auf (r.a.): “Ta ndajmë pasurinë time në dy pjesë të barabarta, njëra për mua dhe tjetra për ty. Unë kam dy gra. Më thuaj cila të pëlqen. Unë e ndaj dhe pasi të mbarojë ajo afatin

e pritjes, martohu ti.” “Allahu ta begatoftë, familjen dhe pasurinë tënde, - ia ktheu Abdu Rrahmani. Mbaji për vete se janë të tuat, por më trego ku është tregu juaj?” Ai i tregoi tregun e Benu Kajnukas. Abdu Rrahmani shkoi atje, u mor me tregti dhe kur u kthye nga tregu, sollti tepricën e gjizës dhe të gjalpfit që kishte fituar. Nuk kaluan shumë ditë dhe ai fitoi ca para me tregti. Pastaj u martua me një grua nga ensarët.

Formimi i shoqërisë Islame dhe i ymetit islam

Vëllazërimi ishte lidhje midis muhaxhirëve dhe ensarëve. Pasi u grumbulluan në Medine, myslimanët u bënë bashkësi (ymet) e veçantë. Për rrjedhojë, kishin nevojë për një organizim shoqëror, për njohjen e detyrave dhe të drejtave shoqërore. E në radhë të parë, duhej të dilnin në pah vepra që i paraqisnin myslimanët si një Ymet (Bashkësi) e vetme, të pavarur nga të tjerët. Në Medine ishin edhe dy bashkësi të tjera, përveç myslimanëve, që ndryshonin nga ata në çështje besimi, feje, interesash, kërkesash, ndjenjash, prirjesh etj. Ata ishin mushrikët (idhujtarët) dhe jehudinjtë. Prandaj Profeti (s.a.u.s.) bëri një besëlidhje midis myslimanëve, një besëlidhje midis myslimanëve dhe idhujtarëve dhe një besëlidhje tjetër midis myslimanëve dhe jehudinjve. Për këtë u shkrua dokumenti, sipas të cilit u vendos si vijon:

1. *Myslimanët Kurejshë dhe Jethribas, si dhe ata që u bashkëngjiten, i pasojnë dhe luftojnë përkrah tyre, janë një bashkësi e vetme, veç të tjerëve.*

2. *Shlyerja e dietit (paratë e shpagimit të gjakut) dhe shpërbleja e lirimt të robërve do të përpjesëtohen me drejtësi ndërmjet besimtarëve sipas praktikës së mëparshme. Muslimanët duhet të ndihmojnë njëri-tjetrin për lirimt e robërve dhe shlyerjen e dietit.*
3. *Të gjithë myslimanët, si një trup i vetëm të mbajnë qëndrim kundër keqbërësit, dhunuesit dhe të padrejtit, sikur ai të jetë edhe biri i ndonjërit prej tyre.*
4. *Besimtari nuk do ta vrasë një besimtar si hakmarrje për vrasjen e një kafiri (femohuesi) dhe nuk do t'i dalë krah një kafiri kundër një besimtari.*
5. *Besa e Allahut është e njëjtë për të gjithë. Prandaj edhe myslimani më i dobët, që merr në mbrojtje një jomusliman, në qoftë se jomuslimani e kërkon këtë, nuk lejohet të pritët në besë.*
6. *Jehudinjtë, që pasojnë myslimanët, duhet të ndihmohen dhe të përkrahen.*
7. *Marrëveshja e paqes ka vlerë të njëjtë për të gjithë besimtarët muslimanë⁵⁵.*
8. *Ai që vret një besimtar me dashje, ndëshkohet me vrasje si hakmarrje, përveçse kur të afërmit e viktimës janë të një mendjeje që vrasësi të mos vritet. Besimtarët e kanë për detyrë të ngrihen të gjithë kundër vrasësit.*
9. *Nuk lejohet që besimtari ta ndihmojë kriminelin ose ta strehojë atë.*
10. *Kur besimtarët kanë mosmarrëveshje për diçka, i drejtohen Allahut dhe Profetit (s.a.u.s.) për zgjidhjen e saj.*

---

⁵⁵ Nuk mund të bëhet paqe për disa besimtarë dhe për të tjerë, jo.

Në kohë dhe në raste të ndryshme, Profeti (s.a.u.s.) u tregoi myslimanëve të drejtën e vëllazërimit islam. Ai i nxiti ata për bashkëpunim, përkrahje, ndihmë, solidarësi dhe mirëbërësi ndërmjet tyre. Ky vëllazërim ndërmjet myslimanëve arriti majën më të lartë që ka njohur historia.

Idhujtarët po shkonin në rënie; numri i tyre po pakësohej sepse shumica e tyre, me gjithë zotërinjtë dhe të parët e tyre u bënë myslimanë. Ata nuk kishin mundësi të qëndronin përballë myslimanëve.

Profeti (s.a.u.s.) u mori besën idhujtarëve: “Asnjë idhujtar (në Medine) të mos marrë në mbrojtje as pasuri të Kurejshëve dhe as ndonjë njeri të tyre. Po ashtu asnjë idhujtar të mos bëhet pengesë që një besimtar mysliman të zëjë një Kurejshi.” Me këtë besëlidhje që vendosi Profeti (s.a.u.s.) me idhujtarët, u eliminuan shkaqet e frikës dhe të rrezikut prej tyre.

Profeti (s.a.u.s.) bëri besëlidhje edhe me jehudinjtë. Besëlidhja mes jehudinjeve dhe Profetit (s.a.u.s.) u bë për çështjet që vijnë:

- 1. Ata konsiderohen si një bashkësi me besimtarët, por ata kanë fenë e vet dhe myslimanët kanë fenë e vet. Jehudinjtë duhet t'i mbulojnë vetë shpenzimet e tyre. Po ashtu, edhe myslimanët.*
- 2. Midis myslimanëve dhe jehudinjeve të ketë ndihmë e bashkëpunim kundër atij që lufton njerëzit e kësaj besëlidhjeje dhe kundër atij që sulmon Medinen. Secila palë të mbrojë vendin ku banon.*
- 3. Midis myslimanëve dhe jehudinjeve të ketë dashamirësi dhe mirëbërësi e jo krime e faje.*

4. *Asnjë person të mos ndëshkohet për fajin e aleatit të tij.*
5. *Të ndihmohet ai që i është bërë padrejtësi.*
6. *Jehudinjtë duhet të shpenzojnë bashkë me myslimanët, për sa kohë vazhdojnë të marrin pjesë në luftë.*
7. *Jethribi është i shenjtë për ata që e kanë pranuar këtë dokument (besëlidhjeje).*
8. *Për zgjidhjen e çdo mosmarrëveshjeje midis tyre, ata do t'i drejtohen Allahut dhe të Dërguarit të Tij.*
9. *Nuk duhet të merret në mbrojtje asnjë nga Kurejshët dhe asnjë që i përkras ata.*
10. *Kjo marrëveshje nuk mund të bëhet pengesë për ndëshkimin e një keqbërsi ose mëkatari.*

Me këtë besëlidhje u sistemuan myslimanët, idhujtarët dhe jehudinjtë në Jethrib në një strukturë. Kështu, Medina dhe rrethinat e saj u bënë shtet i pavarur, por fjala udhëheqëse (pushteti) u takonte myslimanëve dhe kryetari i atij shteti ishte i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.).

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) bashkë me myslimanët e shtuan gjithnjë e më shumë Thirrjen për tek Allahu. Ai shkonte si në kuvendet e myslimanëve, ashtu edhe në kuvendet e jomyslimanëve, u këndonte atyre ajetet e Allahut dhe i ftonte ata për tek Allahu. Muhamedi (s.a.u.s.) pastronte nga besimet e kota, veset dhe moralet e këqija çdo njeri që i besonte Allahut. Ai (s.a.u.s.) vazhdoi t'u mësonte atyre Librin e Allahut dhe Synetin.

Provokimet e Kurejshëve

Profeti (s.a.u.s.) po rregullonte punët e Medines dhe po organizonte jetën e saj, duke shpresuar që ai dhe myslimanët të gjenin aty një vend të sigurt, ku të ushtronin fenë e tyre islame pa ndonjë kundërshtim ose provokacion. Ndërkohë, ata befasonen nga disa kurthe të Kurejshëve për t'i shfarosur myslimanët.

Kurejshët u shkruan idhujtarëve të Jethribit, duke i nxitur të luftonin kundër myslimanëve për t'i nxjerrë ata nga Medina. Ata i këcënuan se do të vrisnin luftëtarët e tyre dhe do t'u merrnin gratë, nëse nuk i përzinin ose nuk i vrisnin myslimanët që ishin në Medine. Në të vërtetë, idhujtarët e Jethribit filluan ta zbatonin porosinë e Kurejshëve. Por, atyre u vajti menjëherë i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dhe i këshilloi, derisa ata u tërhoqën nga luftimi, që donin të bënin dhe u shpërndanë.

Kurth tjetër i Kurejshëve kundër myslimanëve: Sa'd ibn Muadhi (r.a.), kryetar i fisit Eus, shkoi në Mekë për të kryer Umren. Ai bëri tauaf në Shtëpinë e Shenjtë (Qabe) bashkë me Ebu Safuan Umeje ibn Halefin e ndërkohë, rastisi në Ebu Xhehlin. Ky, sa njohu Sa'din, e kërcënoi: "Ju po e vizitoni Qaben të sigurt nga çdo e keqe, por keni strehuar ata që kanë ndërruar fe. Për Allahun, sikur të mos ishe me Ebu Safuanin, nuk do të ktheheshe shëndoshë te familja jote." Ky qe një paralajmërim për myslimanët që nuk do të lejoheshin të vinin në Xhaminë e Shenjtë (Qabe). Ai ishte, gjithashtu një sinjal që idhujtarët do t'i vrisnin myslimanët, po të gjendeshin brenda viseve të Kurejshëve.

Kurejshët idhujtarë kishin lidhje me jehudinjtë e Jethribit dhe jehudinjtë, ashtu siç qe thënë në Ungjill nga Isai, “ishin gjarpërinj të lindur nga nëpërkat”⁵⁶ dhe merreshin me nxitjen e armiqësive të vjetra midis fisit Eus dhe fisit Hazrexh, duke provokuar turbullira e trazira ndërmjet tyre. Kështu, myslimanët i rrethoi rreziku nga brenda dhe nga jashtë. Madje, puna shkoi deri atje, saqë sahabet nuk flinin dhe nuk gdhiheshin kurrë pa qenë të armatosur. Ata e mbrojtën të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.), derisa Allahu i zbriti këtë ajet: **“Allahu të mbron ty (o, Muhamed) prej njerëzve (prej armiqve)...”** (5:67) Atëherë, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) tha: *“O njerëz! Largohuni nga unë (e mos më mbronni), sepse Allahu ma ka siguruar mbrojtjen.”*

Ligjshmëria e luftimit

Në ato rrethana të rrezikshme, Allahu i Madhëruar i zbriti ajete Profetit (s.a.u.s.), me të cilat e lejonte të luftonte kundër Kurejshëve. Më vonë, me ndryshimin e kushteve, ky lejim u çua edhe më tej, derisa u bë detyrë për të luftuar kundër armiqve; pra, u bë detyrë për myslimanët që të luftonin kundër Kurejshëve dhe të tjerëve që luftonin kundër Islamit.

Po përmendim shkurtimisht fazat që e çuan më tej lejen për luftë, para se të tregojmë hollësitë e ngjarjeve:

1. Myslimanët u urdhëruan që t'i konsideronin idhujtarët agresorë, sepse kishin qenë ata që e kishin filluar agresionin. Kështu, myslimanët kishin të drejtë që të

---

⁵⁶ Mateu

- luftonin kundër tyre dhe t'u merrnin pasuritë vetëm atyre, që luftonin kundër myslimanëve dhe jo kundër idhujtarëve të tjerë arabë.
2. Myslimanët duhej të luftonin të gjithë ata idhujtarë arabë, që bashkoheshin me Kurejshët dhe i përkrahnin ata. Po kështu, duhej të luftonin cilindo, që i cenonte prej jokurejshëve.
  3. Myslimanët do të luftonin ata, që tradhtonin e ktheheshin me idhujtarët prej jehudijve, që kishin nënshkruar besëlidhjen me të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.). Besëlidhja me jehudij të tillë do të shpallej menjëherë e prishur, në mënyrë që të dyja palët të ishin në dijeni se ishin në marrëdhënie lufte.
  4. Myslimanët duhej të luftonin kundër atyre ithtarëve të Librit (si, p.sh., krishterët), që e fillonin të parët armiqësinë, derisa të paguanin xhizjen me dorën e vet, duke qenë të përlulur (ndaj pushtet islam).
  5. Të mos luftohej ai njeri, që përfaqonte Islamin, qoftë idhujtar, jehudi, i krishterë etj.. Ai që bëhej mysliman, ishte i paprekshëm - si jeta e tij, ashtu edhe pasuria e tij, përveç rasteve të dënimit me vdekje, sipas të drejtës islame. Gjykimi për atë që ka në zemër ai që përfaqon e Islamin, i takon Allahut.

Çetat dhe operacionet ushtarake

Më lart u pa se i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dhe myslimanët patën marrë masa për t'u ruajtur nga rreziqet e për të qenë të sigurt qysh në fillim. Ata patën vendosur roja dhe flinin armëgjeshur. Kur erdhi leja prej Allahut për të

luftuar, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) filloi të organizonte çeta dhe njësi ushtarake dhe si komandant caktonte njërin prej shokëve të vet. Ndonjëherë, Profeti (s.a.u.s.) dilte edhe vetë e në këtë rast, veprimi luftarak quhej “gazue” (ekspeditë ushtarake).

Qëllimi i organizimit të këtyre çetave ishte:

1. Të zbuloheshin lëvizjet e armikut dhe të siguroheshin rrethinat e Medines, që myslimanët të mos ziheshin në befasi.
1. Të ushtrohej presion ndaj Kurejshëve, duke u dalë karvaneve të tyre përpara, me qëllim që ata të kuptonin rrezikun që u kanosej tregtisë, pasurisë dhe vetë atyre. Kurejshët ose duhet të hiqnin dorë nga rruga e keqe, ku kishin hyrë dhe t’i linin myslimanët të qetë e të lirë për të përhapur Islamin, - dhe ky ishte qëllimi i myslimanëve -, ose të zgjidhnin rrugën e luftës. Po të zgjidhnin rrugën e luftës, Kurejshët do të humbisnin së pari rrugën e tregtisë së tyre, sepse ajo kalonte në anët e Medines dhe së dyti, do të merrnin ndëshkimin e së keqes dhe të agresionit të tyre, sepse me lejen e Tij Allahu do t’i ndihmonte robtë e Vet besimtarë. Kjo është thënë disa herë në Kur’an.
2. Të bëheshin marrëveshje me fiset e tjera për aleanca ose për mossulmim.
3. Të shpallej mesazhi i Allahut dhe të përhapej Thirrja për në Islam me fjalë dhe me vepra.

Çeta e parë, që nisi i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) quhej “Sejful Bahri” (Çeta e Bregdetit). Komandant të çetës caktoi Hamzanë, birin e Abdul Muttalibit. Çeta përbëhej prej 30

burrash mërgimtarë. Ajo u nis në muajin e Ramazanit, në vitin e parë të Hixhretit dhe vazhdoi marshimin, derisa arriti në bregun e Detit të Kuq, nga ana e Isit. Atje i zunë rrugë një karvani të Kurejshëve, që po vinte nga Shami. Karvani përbëhej prej 300 burrash dhe kryesohej nga Ebu Xhehli. Të dyja palët u vunë përballë njëra-tjetrës dhe gati shpërtheu luftimi, por, ndërhyri Mexhdi ibn Amru Xhuhenui dhe palët u larguan. Ajo që çeta e parë me mision ushtarak në historinë e Islamit. Flamuri i saj ishte i bardhë. Ai ishte i pari flamur që u ngrit në historinë e Islamit. Flamurin e asaj çete e mbajti Ebu Merthed Kinnaz ibn Husajn Ganaviu.

Çeta të tjera islame u dërguan herë pas here. Kështu, në muajin Sheual, Profeti (s.a.u.s.) dërgoi Ubejde ibn Harithin me 60 burra muhaxhirë deri në Batni Rabig. Atje ata u gjendën ballë për ballë me Ebu Sufjanin dhe 200 burra. U këmbyen disa qitje me shigjeta, por nuk u bë luftë.

Në muajin Dhul Ka'de, Profeti (s.a.u.s.) dërgoi Sa'd ibn Ebu Uekasin me 20 burra muhaxhirë deri në Kharar, që ndodhet afër Rabigut, por nuk zbuloi ndonjë kurth të ngrehur nga armiqtë.

Në muajin Sefer, në vitin e dytë të Hixhretit, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) doli vetë me një grup prej 70 burrash muhaxhirë e shkoi deri në Ebu ose Uedan, por nuk takoi njeri nga armiqtë. Aty lidhi kontratë besëlidhjeje, garancie dhe ndihme të ndërsjellë me Amër ibn Muhshi Damriun. Ky ishte veprimi i parë luftarak, ku doli vetë i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.).

Në muajin Rabiul Euel, po në vitin e dytë të Hixhretit, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) doli përsëri me një grup

prej 200 vetash muhaxhirë dhe shkoi në Buat, nga ana e Raduas, por nuk hasi në ndonjë armik.

Po në atë muaj, Kurz ibn Xhabir Fihriu sulmoi kullotat e Medines dhe rrëmbeu ca bagëti. Për këtë arsye, doli i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) me 70 muhaxhirë për ta kapur grabitësin dhe shkoi deri në Safuan, nga ana e Bedrit, por Kurzi iku dhe shpëtoi. Kjo betejë quhet “Gazuetul Bedril Ula” (Beteja e parë e Bedrit).

Në muajin Xhemadul Ula ose Xhemadul Akhir, në vitin e dytë të Hixhretit, Profeti (s.a.u.s.) doli me 150-200 muhaxhirë dhe shkoi deri në Dhul Ashire, për t’i dalë para një karvani Kurejshësh që po shkonte për në Sham. Por karvani kishte disa ditë që ishte larguar. Në Dhul Ashire, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) bëri një kontratë mossulmimi me fisin Beni Mudlixh.

Në muajin Rexhep, po në vitin e dytë të Hixhretit, Profeti (s.a.u.s.) dërgoi Abdullah ibn Xhahsh Esdiun me 12 burra nga muhaxhirët deri në Nahla, që ndodhet midis Mekës dhe Taifit, që të sillnin ndonjë lajm për një karvan të Kurejshëve. Mirëpo, myslimanët e sulmuan karvanin dhe vranë një burrë, zunë robër dy të tjerë dhe morën karvanin e deveve. Profetit (s.a.u.s.) nuk i pëlqeu fare ky veprim dhe u zemërua shumë, i liroi dy robërit dhe pagoi dijetin (shpagimin e gjakut) për atë që u vra. Kjo ngjarje ndodhi ditën e fundit të muajit Rexhep, prandaj idhujtarët bënë zhurmë se gjoja myslimanët kishin shkelur respektimin e muajit të shenjtë. Atëherë, Allahu i Madhëruar zbriti këtë ajet: **“Të pyesin ty për luftën në muajin e shenjtë, thuaj: Të luftosh në atë (muaj) është mëkat i madh, por t’i pengosh njerëzit nga Rruga e Allahut, të mos i besosh**

Allahut, t'i pengosh njerëzit nga vizita e Xhamisë së Shenjtë (Qabja) dhe t'i dëbosh banorët e saj, janë mëkate edhe më të mëdha tek Allahu. Kurse adhurimi i idhujve është mëkat edhe më i madh se vrasja...” (2:217)

Në muajin Sha'ban, në vitin e dytë të Hixhretit, Allahu i Madhëruar e ktheu Kiblen nga Xhamia Aksa drejt Qabes së nderuar, çka i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e priste me padurim⁵⁷. Pasi erdhi urdhri prej Allahut që myslimanët të ktheheshin nga Qabja, u zbuluan disa mashtrues hipokritë dhe jehudinj, të cilët ishin bërë myslimanë sa për sy e faqe. Por njerëz të tillë e braktisën Islamin dhe kështu u pastruan radhët e myslimanëve.

Këto qenë lëvizjet ushtarake që bënë i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dhe myslimanët për të ruajtur qetësinë e Medines dhe të rrethinave të saj, si edhe për ta kuptuar Kurejshët idhujtarë pasojat, nëse nuk do t'i ndalonin të këqijat e tyre kundër myslimanëve. Mirëpo, në vend që të hiqnin dorë nga agresionet e intrigat e tyre, idhujtarët e shtuan më shumë arrogancën dhe mendjemadhësinë. Prandaj, ata morën ndëshkimin që meritonin në luftën e Bedrit, ku pësuan një disfatë të madhe.

Lufta e madhe e Bedrit

Kjo qe e para luftë vendimtare midis Kurejshëve idhujtarë dhe myslimanëve.

Shkaku i luftës është si vijon:

---

⁵⁷ Pra, Allahu i urdhëroi myslimanët që të drejtoheshin me fytyrë nga Qabja, kur të falnin namazin dhe jo më nga Bejtul Mukadesi, siç qenë kthyer më parë.

Profeti (s.a.u.s.) po vigjilonte për karvanin që kaloi për në Sham, kur ai pati dalë në Dhul Ashira. Ai dërgoi dy burra deri në Haura, në Sham, për t'i sjellë ndonjë lajm për karvanin. Dy burrat vrojtonin fshehurazi. Sapo e panë karvanin e Kurejshëve të kalonte, u kthyen në Medine dhe lajmëruan të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.). I Dërguari (s.a.u.s.) u bëri thirrje myslimanëve të dilnin në këtë luftë, por pa ua bërë detyrë. Thirrjes me të shpejt iu përgjigjën 313 myslimanë (thuhet edhe 314 ose 317). Nga ata, 82 veta (thuhet edhe 83 ose 86) ishin muhaxhirë, 61 veta ishin prej fisit Eus dhe 170 veta prej fisit Hazrexh. Mirëpo ata nuk ishin pajisur plotësisht me mjetet e nevojshme për luftim dhe kishin me vete vetëm dy kalorës dhe 70 deve.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) bëri gati një flamur të bardhë dhe ia dha Mus'ab ibn Umejrit (ky ishte flamuri i komandës së përgjithshme). Ndërsa dy të tjerë: Atë të muhaxhirëve ia dha Ali ibn Ebu Talibi, kurse flamurin e ensarëve ia dorëzoi Sa'd ibn Muadhrit. Profeti (s.a.u.s.) la zëvendës në Medine ibn Umu Mektumin. Më pas, në vend të tij dërgoi në Medine Ebu Lubabe ibn Abdul Mundhirin, nga Reuhaja.

Doli i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) nga Medinia bashkë me myslimanët për të shkuar në Bedër. Bedri ishte 155 kilometra në juglindje të Medines. Bedri rrethohet nga male të larta në çdo anë. Kishte vetëm tri rrugë kalimi: njëra në jug - Uduetul Kusua⁵⁸; tjetra në veri - Uduetul Dun'ja⁵⁹ dhe një rrugë tjetër kalimi në verilindje, nga ku

---

⁵⁸ Bregu i largët i luginës së Bedrit, që ndodhet nga ana e Medines.

⁵⁹ Bregu i afërt i luginës, që ndodhet nga ana e Mekës.

vinin njerëzit e Medines. Rruga kryesore e karvaneve nga Meka në Sham kalonte brenda këtij vendi të rrethuar me male, të quajtur Bedër. Aty kishte banesa, puse dhe hurma. Aty ndaleshin karvanet dhe qëndronin për disa orë ose për disa ditë.

Myslmanët e kishin shumë të lehtë që t'i zinin ato rrugëkalime, pasi të kishte hyrë karvani në atë vend të rrethuar me male dhe kështu, armiku do të detyrohej të dorëzohej. Por, ishte e domosdoshme që armiku të mos e merrte vesh aspak që myslimanët kishin dalë për t'i bllokuar atje, pra, karvani i udhëtarëve Kurejshë të shkonte në Bedër pa ditur gjë. Për këtë arsye, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) nuk mori menjëherë rrugën e Bedrit, por një rrugë tjetër. Më pas mori ngadalë rrugën në drejtim të Bedrit.

Karvani i Kurejshëve kishte 1000 deve të ngarkuara me mall, që kushtonte jo më pak se 50000 dinarë⁶⁰. Kryetari i tij ishte Ebu Sufjani; me vete kishte 40 burra. Ebu Sufjani po tregonte maksimumin e vëmendjes dhe kujdesit. Ai pyeste për lëvizjet e myslimanëve çdo njeri që vinte ose që shkonte rrugës. Kur qe jo shumë larg nga Bedri, Ebu Sufjani mori vesh se myslimanët kishin dalë nga Medina. Prandaj e ndryshoi drejtimin karvanit për nga perëndimi, që të marshonte anës së bregdetit dhe ta linte krejtësisht rrugën e Bedrit. Ndërkohë, Ebu Sufjani pagoi një burrë që të shkonte sa më parë në Mekë dhe t'i lajmëronte idhujtarët që myslimanët kishin dalë nga Medina e nuk dihej se çfarë do të bënin. Lajmëtarit shkoi në Mekë dhe njoftoi ç'i tha Ebu Sufjani. Idhujtarët u përgatitën me të shpejtë dhe u

---

⁶⁰ Dinar - njësia monetare bazë në kohën e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.), e barabartë me 4.21 gr. ar.

nisën. Nga paria e tyre mbeti në Mekë vetëm Ebu Lehebi. Idhujtarët Kurejshë morën me vete edhe njerëz nga fiset e tjera të Mekës. Mbetën pa ardhur vetëm Benu Adijët. Ushtria idhujtare mbërriti në vendin e quajtur Xhuhfe.

Ndërkohë, mbërriti letra e Ebu Sufjanit, i cili lajmëronte se kishte shpëtuar me gjithë karvanin dhe u kërkonte që të ktheheshin përsëri në Mekë. Por Ebu Xhehli nuk e pranoi një gjë të tillë, nga mendjemadhësia dhe fodullëku. Kështu, nga ajo ushtri u kthye e u nis për në Mekë vetëm fisi Benu Zuhra, 300 veta. Ata i urdhëroi për t'u kthyer miku dhe kryetari i tyre, Ahnes ibn Sherik Thekafiu. Të tjerët, 1000 veta vazhduan marshimin e tyre, derisa qëndruan afër Uduetu Kasuasë, jashtë Bedrit, në një fushë të gjerë, prapa maleve që rrethojnë Bedrin.

Në rrugë e sipër, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e mori vesh që idhujtarët e Mekës kishin dalë për të luftuar, prandaj u këshillua me myslimanët. U çua Ebu Bekri dhe foli shumë bukur. U çua Omeri dhe foli shumë bukur. Pastaj u çua Mikdadi: “Për Zotin, o i Dërguari i Allahut, - tha ai, - ne nuk themi ashtu siç i thanë Benu Israilët Musait (a.s.): “... **Shkoni, pra ti e Zoti yt dhe luftoni, sepse ne po rrimë këtu.**” (5:24) “Ne do të luftojmë djathtas teje dhe majtas teje, para teje dhe prapa teje.” I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u gëzua dhe i ndriçoi fytyra nga këto fjalë.

“*Më tregoni o myslimanë, çmendim keni?*”, - pyeti i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.). Sa'd ibn Muadhi, kryetari i ensarëve tha: “Më duket se po na drejtohesh neve o i Dërguari i Allahut. Unë betohem për Zotin që të ka dërguar ty me të Vërtetën, sikur të na urdhërosh t'i hyjmë këtij deti përmes, ne futemi menjëherë bashkë me ty. Asnjëri prej nesh

nuk largohet. Nesër, ne jemi gati t'i bëjmë ballë armikut bashkë. Ne jemi durimtarë në luftë dhe të vendosur e të patundur kundër armikut. Ndoshta, Allahu do të ta tregojë ty trimërinë tonë, që ti të gëzohesh. Prandaj marsho, o i Dërguar bashkë me ne, drejt të mirave të Allahut! Për Zotin që të ka dërguar ty Profet, sikur ti të marrësh rrugën për në Birkul Gimad,⁶¹ ne do të të ndjekim ty." I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u gëzua dhe tha: *"Marshoni dhe gëzohuni se Allahu i Madhëruar më ka premtuar fitoren mbi njërin prej dy grupeve.⁶² Për Zotin, më duket sikur po i shikoj që tani vendet, ku do të vriten ata."*

Pastaj, Profeti (s.a.u.s.) me myslimanët u nisën për në Bedër dhe arritën natën, përnjëherë me idhujtarët. Profeti (s.a.u.s.) me forcat myslimane qëndroi brenda Bedrit, afër Uduetud Dun'jasë. Por Hubab ibn Mundhiri i propozoi që të qëndronin tek uji, që ishte më afër armikut. Kështu, myslimanët do të bënin hurdha për të marrë ujë për vete dhe njëherazi, do të shteronin pusët ekzistuese dhe armiku do të ngelte pa ujë.

Këtë mendim i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e pëlqeu dhe ashtu u veprua.

Myslimanët ndërtuan një tendë, e cila do të ishte vendkomanda e Profetit (s.a.u.s.). I caktuan dhe roja disa djem nga ensarët, nën udhëheqjen e Sa'd ibn Muadhrit. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) mobilizoi ushtrinë. Duke ecur

---

⁶¹ Një vend drejt Jemenit, shumë larg Bedrit, me një largësi pesë ditë rrugë nga Meka.

⁶² Dy grupet ishin: grupi që shoqëronte karvanin dhe grupi që vinte nga Meka për ta mbrojtur karvanin. Profeti (s.a.u.s.) do ta luftonte vetë njërin prej dy grupeve.

nëpër fushën e betejës, bënte shenjë me dorë dhe thoshte: *“Këtu do të vritet aksh armik dhe atje do të vritet filani nesër, në dashtë Allahu.”* Pastaj, Profeti (s.a.u.s.) e kaloi natën duke falur namaz te trangu i një peme. Myslimanët pushuan atë natë duke pasur besim në fitore. Allahu i Madhëruar zbriti shiun, siç thotë në Kur’an: **“Dhe, kur Ai (Allahu) ju kaploi me një kotje (gjumë i lehtë dhe i shkurtër), që ishte siguri nga ana e Tij, ju lëshoi shi nga qielli për t’ju pastruar, largoi prej jush ndyrësirën e Shejtanit, që të fuqizojë bindjen në zemrat tuaja dhe që t’ju forcojë këmbët tuaja.”** (8:11)

Në mëngjesin e ditës së Xhuma, më 17 të muajit të Ramazanit, në vitin e dytë të Hixhretit, të dyja ushtritë ishin përballë njëra-tjetrës. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) bëri këtë lutje: *“O Allah! Këta janë Kurejshët idhujtarë, që kanë ardhur këtu me mendjemadhësi e mburrje, për t’u kundërvënë Ty dhe për të përgënjeshtuar të Dërguarin Tënd: O Allah! Më jep ndihmën që më ke premtuar! O Allah! Shkatërroji ata këtë paradite!”*

Profeti (s.a.u.s.) drejtoi rreshtat e ushtrisë myslimane dhe i urdhëroi që të mos e fillonin luftën, derisa t’u vinte urdhri prej tij. *“Kur t’u afrohen juve, - tha Profeti (s.a.u.s.), - i godisni me shigjeta! Mbajini rezervë shigjetat tuaja për t’i hedhur më vonë, kur të afrohet armiku! Mos i nxirrni shpatat, derisa ata t’ju vërsulen ju!”* Pastaj, Profeti (s.a.u.s.) u kthye tek tenda e tij bashkë me Ebu Bekrin (r.a.) dhe iu lut Allahut shumë e me përgjërime për fitoren me këto fjalë: *“O Allah! Nëse sot Ti do të zhdukësh këtë grup (myslimanësh), nuk do të adhurohesh më kurrë. O Allah! Në qoftë se Ti do, nuk adhurohesh pas kësaj dite kurrë më.”* Aq

shumë e përrulësisht u lut, sa i ra mëngorja nga supet. Ebu Bekri ia vuri atë përsëri dhe i tha: “Të mjafton kjo lutje, o i Dërguari i Allahut, sepse me të vërtetë, i je lutur dhe i ke kërkuar shumë.”

Idhujtarët komandoheshin nga Ebu Xhehli. Ai, duke iu lutur Allahut që të ndihmonte palën që meritonte fitoren, tha: “O Allah! Ai na ka ndarë nga fafëfisi, na ka sjellë një fe që, ne nuk e njohim. Prandaj shkatërroje atë këtë paradite, o Allah! Cili nga ne të jetë më i dashur tek Ti dhe më i pëlqyeri pranë Teje, ndihmoje sot!”

Dueli dhe beteja

Në fushën e betejës dolën tre veta nga kalorësit më të mirë të idhujtarëve: Utbe, Shejbe (dy djemtë e Rabias) dhe Uelid ibn Utbe, për të bërë duel me myslimanët.

Nga myslimanët dolën tre djem nga ensarët. Mirëpo idhujtarët thanë: “Ne duam të bëjmë duel me bijtë e xhaxhait tonë⁶³.” Atëherë dolën: Ubejde ibn Harithi, Hamzai dhe Aliu. Dueli filloi. Hamzai vrau Shejbenë. Aliu vrau Uelidin. Ubejde dhe Utbe këmbyen midis tyre nga një goditje dhe secili i bëri një plagë të rëndë tjetrit. Aliu dhe Hamzai iu vërsulën Utbesë dhe e vranë, ndërsa Ubejden e morën, ashtu me këmbë të prerë. Pas katër a pesë ditësh ai vdiq në Safra, kur po ktheheshin në Medine.

Idhujtarët u hidhëruan shumë nga përfundimi i duelit dhe të tërbuar sulmuan ashpër rreshtat e myslimanëve si

---

⁶³ E kishin fjalën për kushërinjtë e tyre, që patën emigruar nga Meka për në Medine.

një trup i vetëm. Myslimanët qëndronin në pozicionet e tyre duke mbrojtur veten dhe duke thënë “Ehad, Ehad.” (Një, Një)⁶⁴.

Për një çast, të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) e kapi një dremitje, pastaj ngriti kokën dhe tha: “*Gëzohu o Ebu Bekër, se të erdhi ndihma e Allahut. Këtu është meleku Xhibril, i cili ka marrë kalin e vet për freri dhe po e tërbeq në mes të pluhurit të fushëbetesës.*” Allahu i ndihmoi myslimanët në këtë betejë me një mijë melekë të cilët erdhën njëri pas tjetrit.

Pastaj, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) doli me shpejtësi i veshur me parzmore dhe këndoi ajetin: “(Kurejshët idhujtarë) **do të pësojnë disfatë dhe do të kthehen mbrapsht.**” (54:45) Mori një dorë guriçka dhe ua hodhi idhujtarëve drejt e në fytyrë nga larg duke thënë: “*U shëmtofshin fytyrat (e idhujtarëve)!*” Dhe, për çudi secilit prej tyre i ra diçka nga ato guriçka në sy dhe në vrimat e hundës. Për këtë Allahu ka thënë:.. (Në të vërtetë) **nuk i gjuajte ti, por i gjuajti Allahu..**” (8:17)

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i urdhëroi myslimanët të hidheshin në sulm kundër idhujtarëve dhe i nxiti të luftonin. Atëherë, myslimanët sulmuan me tërë vrullin. Qenia e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) në rresht të parë përballë armikut i trimëroi. Ata i çanë rreshtat e armikut dhe ua prenë kokat shumë idhujtarëve. Melekët ishin ndihmëtarët e tyre: I godisnin idhujtarët në pjesën e sipërme të qafës dhe në majat e gishtërinjve⁶⁵. Burrit i binte

⁶⁴ Allahu është Një. Allahu është Një.

⁶⁵ Ky është një urdhër, që Allahu ua ka drejtuar në Kur'an melekëve. Kur njeriu goditet në pjesën e sipërme të qafës, ku ndodhet nyja që e lidh me kokën, këputja e kësaj të fundit nga trupi bëhet më shpejt. Kur njeriu goditet në

koka ose dora në tokë dhe nuk dihej se kush e godiste. Kështu vazhdoi beteja, derisa idhujtarët u thyen dhe ia mbathën. Disa idhujtarë u vranë, të tjerët morën arratinë; të tjerë u zunë rob.

Në atë betejë kishte vajtur edhe Iblisi (djalli), në pamjen e Suraka ibn Malik ibn Xhu'shunit, për t'u dhënë zemër idhujtarëve dhe për t'i nxitur ata në luftë kundër myslimanëve. Por, sa pa melekët, djalli u kthye mbrapsht, iku në drejtim të Detit të Kuq dhe hyri në det.

Vrasja e Ebu Xhehlit

Ebu Xhehli ishte midis një grupi idhujtarësh, që e mbronin me shpatat e tyre si gardh, ndërsa në rreshtat e myslimanëve, pranë Abdurr Rrahman ibn Aufit, ishin dy djem nga ensarët që kërkonin diçka. Abdurr Rrahmani nuk kishte siguri se këta dy djelmosha mund ta mbronin nga armiku. Njëri prej tyre i tha Abdu Rrahmanit fshehurazi nga shoku i tij: "O Xhaxha! Ma trego Ebu Xhehlin!" Abdu Rrahmani e pyeti: "Pse? Çfarë do të bësh me të?" "Kam marrë vesh, - iu përgjigj ai, - se ai ka sharë të Dërguarin e Allahut. Për Zotin, që ka shpirtin tim në dorë, po ta shikoj, nuk do t'i ndahem derisa të vdesë njëri prej ne të dyve, që e ka afatin e vdekjes më të afërt (ose unë, ose Ebu Xhehli)." Edhe djali tjetër i tha Abdu Rrahmanit të njëjtën gjë.

Kur u çanë rreshtat e armikut, Abdu Rrahmani e pa Ebu Xhehlin duke u sjellë rrotull dhe ua tregoi dy djemve. Atëherë, që të dy iu vërsulën Ebu Xhehlit me shpatë dhe e goditën.

---

majën e gishtit, paralizohet nga luftimi.

Njëri e goditi në kërci të këmbës dhe atij i fluturoi këmba, ashtu siç fluturon bërthama e ullirit kur shtypet. Tjetri i bëri një plagë të rëndë dhe e la në frymën e fundit. Pastaj të dy djemtë shkuan tek i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i cili i pyeti: “*Cili prej jush e vrau?*” Secili prej tyre tha: “Unë e vra”. Profeti (s.a.u.s.) u tha: “A i keni fshirë shpatat?” - “Jo”, - u përgjigjën ata. Pasi i pa shpatat e tyre, Profeti (s.a.u.s.) tha: “*Ju, të dy e keni vrarë atë.*” Ishin Muadhi dhe Muauuidhi, bijtë e Afrasë. Muauuidhi ra dëshmor në të njëjtën luftë, kurse Muadhi jetoi deri në kohën e Khalifit Uthman (r.a.). Profeti (s.a.u.s.) i dha atij prenë e Ebu Xhehlit.

Pasi mbaroi beteja, njerëzit dolën për të kërkuar Ebu Xhehlin. Abdullah ibn Mes’udi e gjeti atë me shpirt ndër dhëmbë. I vuri këmbën në qafë dhe e kapi për mjekre që t’ia priste kokën.

A të poshtëroi Allahu ty, o armiku i Allahut?, - i tha.

Ebu Xhehli ia ktheu: - Me çfarë më poshtëroi Allahu mua? A për faktin se ke hipur mbi një burrë që e keni vrarë? Sikur të mos më kishte vrarë një bujk! Pastaj tha: Kush po e fiton luftën sot?

Abdullah ibn Mes’udi iu përgjigj: - Allahu dhe i Dërguari i Tij.

Ebu Xhehli i tha: - Je ngjitur një të përpjete të vështirë, o bari i vogël delesh.

Atëherë, Abdullahu ia preu kokën dhe e solli tek i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.). I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) tha: “*Allahu Ekber.* (Allahu është më i Madhi).

Falënderimi i takon Allahut që e përmbushi premtimin e Vet, e ndihmoi robin e Vet dhe i theu armiqtë.”

Pastaj shtoi: “*Ky (Ebu Xhehli) ishte faraoni i këtij ymeti (myslimanëve).*”

Dita e dallimit të së mirës nga e keqja

Kjo ditë është dita kur u zhvillua lufta e Bedrit, me 17 të muajit të Ramazanit. Beteja ishte midis kufrit (mosbesimit) dhe imanit (besimit), midis kafirave dhe besimtarëve. Aty, njeriu luftonte kundër xhaxhait të vet, dajës së vet, djalit të vet, vëllait të vet. Në atë betejë Umeri (r.a.) vrau dajën e tij, As ibn Hisham dhe Ebu Bekri u ndesh me djalin e tij, AbdurrRahmanin. Myslimanët zunë rob Abasin, xhaxhanë e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.). Kështu, u ndërpre lidhja farefisnore midis njerëzve (që ishin në marrëdhënie lufte)⁶⁶ dhe Allahu e lartësoi fjalën e imanit (besimit) mbi fjalën e kufrit (mosbesimit) dhe e dalloj të vërtetën nga e shtrembra. Prandaj, ajo ditë u quajt “Jeumul Furkan (Dita e Dallimit)”.

Të vrarët

Në atë betejë u vranë 14 burra nga myslimanët: gjashtë nga muhaxhirët dhe tetë nga ensarët. Ata u varrosën në fushën e Bedrit dhe varret e tyre njihen edhe sot. Nga idhujtarët u vranë 70 veta dhe 70 të tjerë u zunë rob. Shumica e tyre ishin nga paria e Kurejshëve. Prej tyre, 24 kufoma u tërhoqën dhe u hodhën në një pus të pistë në Bedër.

---

⁶⁶ Kjo që përmendet këtu flet për njerëz që ishin në luftë me myslimanët, për njerëz që ishin në rreshtat e armikut, i cili kishte ardhur për shfarosjen e myslimanëve. Ndërsa myslimanët, që nuk janë në marrëdhënie lufte me kafirët, i ruajnë lidhjet farefisnore me ta dhe u bëjnë mirë atyre, sikurse mësohet nga disa argumente fetare.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) qëndroi në Bedër tri ditë. Kur u bë gati që të kthehej që andej, vajti te pusi, qëndroi në cep të tij dhe i thirri të vrarët idhujtarë me emrat e tyre dhe të baballarëve të tyre:

“O filan, bir i filanit! O filan, bir i filanit! A do t’ju pëlqente që t’i ishit bindur Allahut dhe të Dërguarit të Tij? Ne, na doli i vërtetë premtimi për ngadhënjim, që na pati dhënë Zoti ynë. Po ju, a ju doli i vërtetë paralajmërimi për dënim, që ju pati bërë Zoti juaj?” Umeri (r.a.) i tha: “O i Dërguari i Allahut! A po u flet trupave pa shpirt?” *“Ju nuk dëgjoni më mirë se ata, - iu përgjigj Profeti (s.a.u.s.), por vetëm se ata nuk përgjigjen.”*

Lajmi i Betejës në Mekë dhe në Medine

Lajmi i thyerjes së idhujtarëve arriti në Mekë. Ata i theu dhe i poshtëroi Allahu. Me qëllim që të mos u bëhej qejfi myslimanëve, idhujtarët e ndaluan vajtimin për të vrarët e tyre. Esued ibn Mutalibit i ishin vrarë tre djem në Bedër, prandaj donte të vajtonte me zë për ta. Natën dëgjoi zërin e një gruaje që po vajtonte dhe mendoi se ishte dhënë leja për të vajtuar të vrarët, prandaj dërgoi shërbëtorin e vet për të hetuar. Shërbëtori shkoi atje dhe mori vesh që gruaja po vajtonte për devenë e vet që i kishte humbur. Atëherë ai nuk e përmbajti veten dhe thuri disa vargje.

Të përkthyer në shqip, ato janë:

*Po qan për një deve të humbur?!
Gjumin pagjumësia e ka mundur.
Jo, ajo nuk po qan për devenë,
Qan për Bedrin; të pafat qemë.*

Në Medine, njerëzit morën vesh për betejën nga dy lajmëtarë, të dërguar nga Profeti (s.a.u.s.): Abdullah ibn Reuaha dhe Zejd ibn Harithe. I pari njoftoi pjesën e sipërme të Medines, i dyti pjesën e saj të poshtme. Jehudinjtë kishin përhapur fjalë të gënjeshtërtë për të tronditur myslimanët. Por, kur shkoi atje lajmi i fitores, u gëzuan tërë myslimanët dhe u tund Medina nga brohoritja e njerëzve: La il-lallah (Nuk ka zot tjetër që meriton të adhurohet, përveç Allahut), Allahu Ekber (Allahu është më i Madhi). Krerët e myslimanëve dolën përpara në rrugën e Bedrit dhe uruan të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) për fitoren.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) në Medine

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u kthye në Medine me fitoren që i kishte dhënë Allahu i Lartësuar. Me vete kishte edhe plaçkën e luftës dhe robërit e luftës. Kur arriti afër Safrasë, Allahu i zbriti ajetin që tregon mënyrën e ndarjes së plaçkës së luftës. Prandaj ai mori një të pestën e plaçkës së luftës (për ta ndarë ashtu siç urdhërohet në Kuran), ndërsa katër të pestat i ndau në mënyrë të barabartë midis luftëtarëve. Më pas urdhëroi që të vritej Nadr ibn Harithi dhe Ali ibn Ebu Talibi ia preu kokën. Kur Profeti (s.a.u.s.) arriti në Irki Dhabje, urdhëroi që të vritej Ukbe ibn Ebu Mua'jti. Atë e vrau Asim ibn Thabit el Ensariu (thuhet edhe se e ka vrarë Ali ibn Ebu Talibi).

Krerët e myslimanëve, që kishin dalë për të uruar, e takuan të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) në Rauha'. Pastaj e shoqëruan atë deri në Medine. Profeti (s.a.u.s.) hyri në

Medine si ngadhënjimtar. Tashmë çdo armik ia kishte frikën. Shumë njerëz u bënë myslimanë, madje, edhe Abdullah ibn Ubeji (kreu i hipokritëve) dhe shokët e tij u shfaqën sikur u bënë myslimanë.

Robërit e luftës

Pasi i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u vendos në Medine, u këshillua me sahabët për robërit e luftës. Ebu Bekri (r.a.) shfaqti mendimin që të merrej shpërblesë për lirimin e tyre. Ndërsa Umeri (r.a.) dha mendimin që ata të vriteshin.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) vendosi që të mos vriteshin robërit e luftës, por të merrej shpërblesë prej tyre për t'i liruar. Për secilin shuma ishte nga 1000 deri në 3000 ose 4000 dirhem (para serme). Disa nga robërit e luftës dinin të lexonin dhe të shkruanin, prandaj si shpërblesë u caktua që secili nga ata t'u mësonte shkrim e lexim dhjetë djemve myslimanë. Disa të tjerë, për mirëbërësi, Profeti (s.a.u.s.) i liroi pa shpërblesë.

Zejnebja, bija e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) dërgoi një pasuri ku përfshihej dhe një gjerdan i saj për lirimin e burrit të saj, Ebu el Asi. Këtë gjerdan e pati pasur Hatixheja (r.a.) dhe ia pati dhënë së bijës, kur e martuan me Ebu el Asin. Kur e pa i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) gjerdanin, i erdhi keq dhe iu lut sahabëve që Ebu el Asi të lirohej pa paguar shpërblesë. Ata e pranuan këtë dhe Profeti (s.a.u.s.) e liroi atë, por me kusht që ta linte të lirë Zejneben të largohej nga Meka. Ebu el Asi e pranoi këtë kusht dhe Zejnebja emigroi në Medine.

Vdekja e Rukijes dhe martesja e bijës tjetër të Profetit (s.a.u.s.)

Rukija, bija e Profetit (s.a.u.s.) që e sëmure kur ai u nis për në Bedër. Ajo ishte e martuar me Uthman ibn Affanin (r.a.). Profeti (s.a.u.s.) e urdhëroi Uthmanin që të qëndronte në Medine e të kujdesej për Rukijen e sëmure dhe i tha se do të kishte shpërblim të Zoti dhe pjesë në plaçkën e luftës si ata që merrnin pjesë në luftën e Bedrit. Profeti (s.a.u.s.) la edhe Usame ibn Zejdin për këtë punë. Por Rukia vdiq para se të kthehej i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) në Medine. Usame ibn Zejdi ka thënë: “Na erdhi lajmi për fitoren e myslimanëve në Bedër, kur po mbulonim me dhë Rukijen, bijën e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.)”

Pasi u kthye i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) në Medine dhe u qetësua, i dha Uthmanit për grua vajzën tjetër, Umu Kulthumin. Prandaj Uthmani është quajtur i zoti i dy dritave. Umu Kulthumi jetoi me Uthmanin derisa vdiq në muajin e Sha’banit, në vitin e 9-të të Hixhretit dhe u varros në varrezat e Medines (el Bekia).

Idhujtarët dhe aleatët e tyre u hidhëruan shumë nga ndihma dhe fitorja që Allahu u dha myslimanëve në Bedër, prandaj filluan të kurdisnin plane për të goditur myslimanët dhe për t’u hakmarrë ndaj tyre. Mirëpo Allahu bëri që kurthet t’i pësonin vetë ata që i ngritën dhe me Mirësinë e Vet i fuqizoi myslimanët.

Një javë pas kthimit të myslimanëve nga lufta e Bedrit ose në muajin Muharrem të vitit të 3-të të Hixhretit, u mbloodhën njerëzit e fisit Beni Selim për të sulmuar Medinen. Kur e morën vesh myslimanët këtë, u futën në shtëpitë e njerëzve të fisit Beni Selim, u morën plaçkë e gjë

dhe u kthyen në Medine shëndoshë e mirë. Më pas Umejri ibn Uehb Xhumehiu dhe Safuan ibn Umeja komplotuan për të vvarë Profetin (s.a.u.s.). Për këtë Umejri shkoi në Medine, por u kap nga myslimanët. Profeti (s.a.u.s.) i tregoi se dinte për komplotin e tij dhe Umejri u bë mysliman.

Lufta e Benu Kajnukas

Plani i jehudinjve të fisit Benu Kajnuka për sherr dhe armiqësi me myslimanët u zbulua. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i këshilloi që të hiqnin dorë nga plani i tyre djallëzor, por ata i thanë: “O Muhamed! Mos të të gënjejë mendja! Ti luftove kundër ca njerëzve të fisit Kurejsh, që nuk e njihnin mjeshtërinë e betejës. Po të luftosh kundër nesh, do ta shikosh se jemi ne njerëzit e sprovuar në luftë.”

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e duroi këtë përgjigje, por ata i shtuan ngacmimet e tyre kundër myslimanëve, derisa në tregun e tyre shkaktuan një ngatërrësë dhe u vra një mysliman dhe një jehudi. Atëherë, ditën e shtunë, në mes të muajit Sheual, në vitin e dytë të Hixhretit, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i rrethoi. Pas pesëmbëdhjetë ditësh, në fillim të muajit Dhul Ka’ade ata u dorëzuan dhe i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i dëboi në Sham, në Edhriatë. Pas njëfarë kohe shumica e tyre vdiqën.

Lufta e Seuikut

Pas luftës së Bedrit, Ebu Sufjani u zotua që nuk do ta lante trupin me ujë derisa të ndeshej me Muhamedin (s.a.u.s.). Për këtë qëllim ai u nis nga Meka me 200 kalorës dhe sulmoi

Urejdin, në anë të Medines. Idhujtarët Kurejshë, me Ebu Sufjanin në krye, prenë, dogjën e shkatërruan plantacionet e hurmave dhe vranë dy burra. Pastaj u larguan. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u njoftua për këtë dhe doli menjëherë në ndjekje të tyre, por ata kishin ikur. Në ikje e sipër kishin hedhur në rrugë peksimet dhe ushqime të tjera, që të lehtësonin barrën e t'ia mbathnin sa më shpejt. Myslimanët i ndoqën deri në Karkaretu el Kudr, por idhujtarët ishin larguar tashmë edhe prej andej. Myslimanët e morën peksimetin që kishin lënë idhujtarët. Prandaj ajo betejë mori emrin “Beteja e Seuikut (Peksimetit)” dhe beteja e “Karkaretu el Kudr-it”.

Vrasja e Ka'ab ibn el Eshrefit

Ka'abi ishte një pasanik dhe poet jehudi dhe njëri nga armiqtë më të mëdhenj të myslimanëve. Ai qesëndiste të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) dhe shokët e tij (sahabët), merrte nëpër gojë gratë e tyre, lavdëronte armiqtë e tyre dhe i nxiste ata kundër mysimanëve. Pas luftës së Bedrit, ai vajti te Kurejshët dhe i nxiti ata që të luftonin kundër myslimanëve. “Ju, - u thoshte ai, - jeni në rrugë më të drejtë se ata”. Ai nuk mori mësim nga ajo që kishte ndodhur me fisin Kajnuka.

Atëherë, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u tha shokëve te vet: “*Kush e vret Ka'ab ibn Eshrefin?*” U çuan Muhamed ibn Meslemeja, Abbad ibn Bishri, Ebu Naile, Harith ibn Eusi dhe Ebu Abs ibn Xhebri. Komandanti u caktua Muhamed ibn Meslemeja, i cili i kërkoi të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) ta lejonte që t'i thoshte Ka'abit diçka (sa për ta mashtruar).

Muhamed ibn Meslemeja vajti te Ka'abi dhe i tha:

“Vërtet, ky burrë, - duke folur për Profetin (s.a.u.s.), - na ka kërkuar neve të japim zekatin dhe na ka sjellë vështirësi e mundime.” Ka'abi u gëzua nga fjalët e Muhamed ibn Meslemes dhe i tha: “Për Zotin, do të mërzhiteni me të.” Pastaj, Muhamed ibn Meslemeja i kërkoj hua Ka'abit ca ushqim e ca hurma arabie dhe u pajtua me të që derisa t' i shlyente huanë, t' i linte peng armën e tij. Ka'abit i vajti edhe Ebu Naile dhe bëri të njëjtën bisedë me të. Pastaj Ebu Naile i tha: “Kam ca shokë që mendojnë si unë. Dëshiroj t' i sjell ata këtu tek ti, që t' u shesësh (ushqime etj.) dhe t' i ndihmosh.” Ka'abi e pranoi propozimin e Ebu Nailes.

Natën e katërmbëdhjetë të Rabiul Euelit, në vitin e tretë të Hixhretit ata i shkuan Ka'abit të armatosur dhe i thirrën te dera. Ka'abi u çua për të zbritur poshtë, ndërkohë që ishte në kështjellën e tij. Ai sapo ishte martuar. E shoqja i tha: “Ku po del në këtë orë? Unë dëgjova një zë, që m' u duk sikur ndillte gjak.” Ai nuk u kushtoi rëndësi fjalëve të saj dhe zbriti. Kur hapi derën e i shikoi ata me armë nuk u shqetësua, sepse qe bërë marrëveshje më parë midis tyre.

Njerëzit e armatosur nisën të ecnin bashkë me të. Ata donin të gjenin rastin dhe ta vrisnin. Ebu Naile e lavdëroi për erën e mirë të parfumit që kishte vënë dhe i kërkoj leje që të afronte hundën në kokën e tij. Ka'abi i dha leje, ashtu duke u mbajtur fodull dhe duke u mburrur. Ebu Naile i mori erë, i vuri dorën te koka dhe u tha shokëve të vet që t' i merrnin erë, gjithashtu. Pas pak, i kërkoj leje përsëri që t' i merrte erë dhe bëri ashtu si herën e parë. I kërkoj për të tretën herë leje t' i merrte erë dhe si ia kapi mirë kokën,

tha: “Bjerini armikut të Allahut!” Atëherë, vringëlluan shpatat mbi të me tërbim por nuk arritën ta vrisnin. Ndaj Muhamed ibn Meslemeja i vuri një gurëthyes⁶⁷ poshtë barkut dhe i mëshoi fort, derisa arriti te zona e mbivetes. Në atë çast Ka’abi bërtiti me një zë kaq të keq e të fortë, sa i tmerroi ata që ishin rrotull tij dhe ra i vdekur. Dritat nëpër kullat e idhujtarëve u ndezën. Ata tentuan që t’i kapnin njerëzit që vranë Ka’ab ibn Eshrefin, por myslimanët u kthyen në Medine shëndoshë e mirë. Në këtë mënyrë u shua zjarri i intrigave kundër myslimanëve që i shqetësoi gjatë dhe nëpërkat jehude u fshehën nëpër vrimat e tyre për njëfarë kohe.

Çeta e Karades

Në muajin Xhemadul Ahir, në vitin e tretë të Hixhretit, Kurejshët dërguan një karvan për në Sham nga rruga e Irakut, që do të kalonte nga Nexhdi, por jo afër Medines. Karvanin e udhëhiqte Safuan ibn Umeja.

Këtë e mori vesh i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dhe dërgoi Zejd ibn Harithin (r.a.) me njëqind kalorës. Karvani po pushonte te një burim, në vendin e quajtur Karade, në Nexhd. Zejdi me kalorësit e vet iu vërsul dhe e zuri karvanin me gjithë pasurinë që kishte, ndërsa njerëzit e karvanit ikën të gjithë. Myslimanët kapën udhërrëfyesin e idhujtarëve, Furat ibn Hajanin, i cili u bë mysliman. Plaçka që morën myslimanët kapte vlerën njëqind mijë

---

⁶⁷ Gurëthyesë - mjet pune i arabëve të asaj kohe, në trajtën e kazmës, me të cilin ata thyenin gurë.

dinarë dhe humbja e karvanit me gjithë pasurinë që pati, që goditja më e dhembshme që pësuan Kurejshët pas luftës së Bedrit.

Lufta e Uhudit

Ndërkohë që po përgatiteshin për hakmarrje kundër myslimanëve për atë që pësuan në luftën e Bedrit, Kurejshët pësuan goditjen tjetër me humbjen e karvanit në Karade. Ata u tërbuan edhe më keq. Prandaj, nxituan të përgatiteshin dhe grumbulluan vullnetarë. Mblodhën zezakë dhe caktuan poetë për t'i nxitur njerëzit. Ushtria idhujtare prej tre mijë luftëtarësh u pajis me tre mijë deve, dyqind kuaj dhe shtatëqind parzmore. Kishin me vete edhe një numër të konsiderueshëm grash, për të nxitur dhe përhapur shpirtin e trimërisë dhe të entuziazmit.

Komandant i përgjithshëm i ushtrisë ishte Ebu Sufjani. Flamurin e mbanin trimat e fisit Benu Abdud Dar.

Ushtria u nis me tërë zemërimin dhe mllefin që kishte. Ajo vazhdoi lëvizjen derisa mbërriti në rrethinat e Medines dhe zuri vend në një fushë të gjerë buzë luginës Kanat, afër maleve Ajnejn dhe Uhud. Ishte ditë e xhuma, më 6 të muajit Sheual, viti i tretë i Hixhretit.

Një javë para se të shkonte atje ushtria Kurejshe, Profeti (s.a.u.s.) e mori vesh këtë gjë. Prandaj ai krijoi patrulla ushtarake për të parapritur çdo sulm të mundshëm dhe për të mbrojtur Medinen. Profeti (s.a.u.s.) kishte mendimin që myslimanët të mbroheshin brenda Medines: në hyrjet e rrugicave të luftonin burrat, sipër shtëpive, gratë. Këtë mendim e pranoi kryetari i munafikëve (hipokritëve),

Abdulla ibn Ubeji. Ai synonte të rrinte në shtëpinë e vet e të mos merrte pjesë në luftime dhe të mos akuzohej se kishte ikur nga lufta. Mirëpo, të rinjtë kishin mendimin që të dilnin jashtë Medines dhe të luftonin kundër idhujtarëve hapur. Ata ishin shumë entuziastë dhe e kërkuan këtë me këmbëngulje.

Profeti (s.a.u.s.) e pranoi mendimin e tyre dhe e ndau ushtrinë myslimane në tri regjimente: regjimenti i parë, i përbërë nga muhaxhirët, flamurin e të cilit e mbante Mus'ab ibn Umejri; regjimenti i dytë, i fisit Eus, flamurin e të cilit e mbante Usejd ibn Hudejri; regjimenti i tretë, i fisit Hazrexh, flamurin e të cilit e mbante Habab ibn Mundhiri.

Pas namazit të pasdites (iqindisë) ushtria myslimane u drejtua nga mali i Uhudit. Të vegjëlit u ndaluan të merrnin pjesë në luftë; u bë përjashtim vetëm me Rafi ibn Hadixhin sepse ai ishte mjeshër në qitjen me shigjetë. Mirëpo, Semura ibn Xhundubi tha: “Unë jam më i fuqishëm se Rafiu, unë e mund atë.” Profeti (s.a.u.s.) i urdhëroi djemtë që të bënin mundje. Semura e mundi Rafiun dhe Profeti (s.a.u.s.) e lejoi edhe atë të merrte pjesë në luftë.

Në Shejhejnë ushtria fali namazin e akshamit (perëndimit) dhe të jacisë (mbrëmjes). Profeti (s.a.u.s.) qëndroi aty me gjithë ushtrinë, por caktoi pesëdhjetë burra për të ruajtur kampin. Në fund të natës, para se të dilte drita, ushtria u nis.

Namazin e agimit e falën në Shaut. Aty, Abdullah ibn Ubej me 300 veta, që kishte me vete, tradhtoi dhe u kthyen mbrapsht. Për këtë arsye filloi njëfarë tronditjeje dhe luhatjeje në fiset Benu Seleme dhe Benu Harithe. Edhe ata qenë gati duke u kthyer, por Allahu ua forcoi besimin dhe

ata qëndruan. Në fillim numri i myslimanëve ishte një mijë, por pasi iku Abdullah ibn Ubeji me 300 veta, mbetën 700.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) bashkë me ushtrinë myslimane shkuan drejt malit Uhud nga një rrugë e shkurtër që e linte armikun në anën e perëndimit. Ata qëndruan në grykë, te shtengu i luginës, duke u kthyer shpinën bregoreve të Uhudit. Në këtë mënyrë, armiku mbeti si një perde ndërmjet myslimanëve dhe Medines. Atje Profeti (s.a.u.s.) organizoi ushtrinë. Ai caktoi 50 burra me harqe që të qëndronin në kodrën Ajnejn, e cila njihet me emrin Kodra e Shigjetarëve. Profeti (s.a.u.s.) i urdhëroi ata që të mbronin shtegun për të mos kaluar kalorësit e armikut dhe t'i mbronin myslimanët nga prapa. U tha në mënyrë të prerë që të mos e linin pozicionin e tyre, derisa të vinte urdhri i tij, edhe po ta fitonin myslimanët betejën, edhe po ta humbisnin atë. Komandant i tyre u caktua Abdullah ibn Xbubejr Ensariu.

Edhe idhujtarët e mobilizuan ushtrinë e tyre dhe dolën në sheshin e betejës. Gratë e tyre i nxisnin burrat, duke hyrë midis rreshtave, duke u rënë dajreve, duke u kënduar heronjve e duke recituar vjersha. Ja një nga ato vargje, të përkthyera në shqip:

*Përpara o burra, se do përqafohemi,
Do të shtrojmë jastëkët e do të gëzohemi;
Nëse ikni mbrapsht, do të ndahemi,
Do të ndahemi e më dashuri s'do të kemi.*

Për komandantët që mbanin flamurin e ushtrisë gratë thoshin: Luftoni o trimat e Abdud Darit sepse ju jeni mbrojtësit e njerëzve! I godisni armiqtë me çdo shpatë!

Dueli dhe beteja

Të dyja ushtritë iu arfuan njëra-tjetrës. Doli Talha ibn Ebi Talha Abderiu, flamurtari i idhujtarëve dhe më trimi i kalorësve Kurejshë hipur mbi deve dhe bëri thirrje për duel. I doli përpara Zubejr ibn Auami (r.a.) dhe kërceu si luani e hipi në devenë e tij. E kapi Talhanë, e përplasi në tokë dhe e theri me shpatën e vet. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dhe myslimanët thanë: “*Allahu Ekber*” (Allahu është më i Madhi). Pastaj shpërtheu beteja. Halid ibn Uelidi, që ishte komandanti i kalorësve të idhujtarëve u mundua tri herë të kalonte pas kodre për t’i goditur myslimanët nga prapa, por shigjetarët i gjuajtën me shigjeta dhe e kthyen prapë. Myslimanët e përqëndruan sulmin e tyre kundër flamurtarëve të idhujtarëve, derisa i vranë njëri pas tjetrit të gjithë. Ishin njëmbëdhjetë luftëtarë. Flamuri i tyre mbeti përtokë. Myslimanët sulmuan ashpër edhe në pikat e tjera, derisa i shpartalluan rreshtat e idhujtarëve. Gjatë betejës treguan trimëri të rrallë Ebu Dexhxhaneja dhe Hamzai (r.a.).

Gjatë këtij përparimi dhe kësaj fitorje paraprake u vra Hamza ibn Abdul Mutalibi (r.a.), Luani i Allahut dhe Luani i të Dërguarit të Tij (s.a.u.s.). Atë e vrau Uahshi ibn Harbi, i cili ishte skllav abisinaz, mjeshtër në hedhjen e heshtës. Pronari i tij Xhubejr ibn Mut’aimi i kishte premtuar se do ta lironte, po të vriste Hamzanë, sepse Hamzai i kishte vranë xhaxhanë, Tuajme ibn Adijin një vit më parë, në Bedër. Uahshiu u fsheh prapa një shkëmbi dhe priti të kalonte Hamzai. Ndërkohë, kur Hamzai i preu kokën idhujtarit Suba ibn Arfitas, Uahshiu i drejtoi heshtën dhe

ia hodhi befasisht. Heshta e goditi në bark dhe i doli midis këmbëve. Hamzai (r.a.) ra në tokë e nuk mundi të çohëj më, derisa vdiq aty.

Idhujtarët u thyen dhe nisën të iknin bashkë me gratë që ishin me ta e që nxisnin për luftë. Myslimanët i ndoqën pas: i sulmonin me armë dhe merrnin plaçkë lufte. Në atë çast shigjetarët, që pati caktuar Profeti (s.a.u.s.) që të qëndronin roje dhe të mbronin myslimanët nga prapa bënë gabimin e rëndë. Dyzet veta prej tyre zbritën nga kondra në sheshin e betejës për të marrë plaçkë lufte, edhe pse ata kishin urdhër të prerë nga Profeti (s.a.u.s.) që të qëndronin me çdo kusht në pozicionet e tyre. Halid ibn Uelidi shfrytëzoi rastin dhe i sulmoi ata dhjetë veta që kishin mbetur në Kodrën e Shigjetarëve dhe i vrau. Pastaj i doli rrotull kodrës, derisa u shkoi në shpinë myslimanëve dhe nisi t'i rrethonte ata. Kalorësit e Halidit lëshuan zë dhe idhujtarët e tjerë e kuptuan dhe u kthyen përsëri kundër myslimanëve. Flamurin e tyre e ngriti një nga gratë idhujtare. Ata i mblodhën forcat rreth flamurit dhe bënë qëndresë kundër myslimanëve. Kështu, myslimanët u ndodhën midis dy zjarresh.

Sulmi i idhujtarëve kundër të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) dhe përhapja e lajmit për vrasjen e tij

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ishte në prapavijën e myslimanëve. Me të ishin shtatë veta nga ensarët dhe dy nga muhaxhirët. Kur pa kalorësit e Halidit duke dalë prapa kodre, Profeti (s.a.u.s.) i thirri shokët e vet me zërin më të lartë që kishte: *“O robtë e Allahut! Ejani tek unë!”* Zërin

e tij e dëgjuan idhujtarët, sepse ata me sa duket, qenë më afër tij sesa myslimanët. Kështu, u grumbulluan me nxitim në drejtim të zërit dhe e sulmuan të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) me tërbim e u përpoqën ta vrisnin atë përpara se të arrinin myslimanët. Atëherë, i Dërguari i Allahut tha: *“Kush i prapëson idhujtarët, do të ketë Xhenetin, do të jetë shoku im në Xhenet.”* Në atë çast, doli një burrë nga ensarët, i prapësoi idhujtarët dhe ra duke luftuar kundër tyre. Ata përsëri u sulën. I Dërguari(s.a.u.s.) përsëriti fjalën e tij. Pas tij doli një burrë tjetër nga myslimanët, i cili, gjithashtu i prapësoi idhujtarët dhe luftoi derisa u vra. Pastaj një i tretë, i katërti, i pesti, i gjashti dhe i shtati. Që të gjithë u vranë. Rreth të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) mbetën vetëm dy Kurejshë myslimanë: Talha ibn Ubejdullahu dhe Sa’d ibn Ebu Uekkasi.

Idhujtarët e përqendruan sulmin kundër të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) dhe atë e goditi një gur e ai u rrëzua në njërenë ijë. Iu thye edhe dhëmbi i përparmë nga ana e djathtë e nofullës së poshtme dhe iu gjakos buza e poshtme. Nga një goditje e fortë u dërrmua përkrenarja që kishte në kokë, dhe kështu u plagos edhe në kokë e në fytyrë. E goditën me shpatë në faqe dhe dy hallka të helmetës iu futën në të. E goditën fort me shpatë edhe në sup. E nga kjo goditje e fundit vuajti një muaj. Profeti (s.a.u.s.) kishte veshur dy parzmore e nuk u zbrërthyen nga goditja e fortë.

Idhujtarët arritën ta plagosnin të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.), edhe pse dy shokët e tij bënë të pamundurën për ta mbrojtur atë. Sa’d ibn Ebu Uekkasi qëllloi me shigjeta kundër idhujtarëve, derisa iu mbaruan. Profeti (s.a.u.s.) nxori shigjetat e tij dhe i tha: *“Qëlllo! U bëfshin flijim babai*

dhe nëna ime në vend teje!” Edhe Talha ibn Ubejdullahu luftoi i vetëm sa për të gjithë grupin që u vra më parë, derisa mori 35-39 plagë. Talhai e mbrojti Profetin (s.a.u.s.) me dorën e vet derisa e goditën në gishta dhe dora iu paralizua. Kur e goditën në gishtat e dorës, Talhai tha: “Oh, sa më dhembil!”. Profeti (s.a.u.s.) i tha - *“Sikur të kishe thënë: “Bismilah” (Me emrin e Allahut), - do të të ngrinin melekët dhe njerëzit do të rrinin duke të vështruar.”*

Gjatë asaj ore të vështirë, zbritën melekët Xhibril dhe Mikail dhe luftuan kundër idhujtarëve. Pastaj erdhën disa myslimanë të Profeti (s.a.u.s.) dhe e mbrojtën me tërë fuqinë. I pari që Ebu Bekër Es Sidik (r.a.); më pas, edhe Ebu Ubejde ibn Xherahu (r.a.). Ebu Bekri (r.a.) shkoi më përpara tek i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.), por që Ebu Ubejdja ai që ia hoqi hallkën e zixhirit të helmetës Profetit (s.a.u.s.), duke ia tërhequr me dhëmbë. Atëherë, Ebu Ubejdes i ra një dhëmb. Kur i hoqi edhe rrethin tjetër, Ebu Ubejdes i ra edhe një dhëmb tjetër. Pastaj Ebu Bekri dhe Ebu Ubejdja u morën me mjekimin e Talha ibn Ubejdullahut sepse ishte i plagosur. Më pas, tek i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) shkuan Ebu Duxhaneja, Mus’ab ibn Umejri, Umer ibn Hatabi, Ali ibn Ebu Talibi dhe të tjerë. U shtua edhe numri i idhujtarëve, të cilët i fuqizuan sulmet e tyre kundër myslimanëve. Por myslimanët treguan heroizëm të rrallë. Disa qëllonin me shigjeta, disa mbronin, disa luftonin dhe disa ruanin Profetin (s.a.u.s.) nga shigjetat. Mus’ab ibn Umejri (r.a.) mbante flamurin në dorën e djathtë, por idhujtarët e goditën dhe ia prenë atë. E kapi flamurin me dorën e majtë, por edhe atë ia prenë. Pastaj e goditën në gjoks dhe në qafë, derisa ra. Ai

që e vrau, qe Abdullah ibn Kemieh. Duke vrarë Mus'abin, ai kujtoi se kishte vrarë të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.), ngaqë Mus'abi i ngjante shumë Profetit (s.a.u.s.). Prandaj ibn Kemie u kthye tek idhujtarët dhe thirri me zë të lartë: “Muhamedi u vra!” Lajmi u përhap me shpejtësi. Me përhapjen e këtij lajmi u pakësuan ca sulmet e idhujtarëve sepse ata menduan se ia kishin arritur qëllimit dhe e bënë atë që kishin dëshiruar.

Qëndrimi i myslimanëve pas këtij rrethimi

Kur myslimanët e panë se filluan të rretoheshin, u shkrehën, u tronditën dhe nuk arrinin dot të kishin një qëndrim të vetëm. Dikush mori nga jugu, derisa arriti në Medine; dikush tjetër iku në grykën e Uhudit dhe u bashkua me kampin e myslimanëve; por shumica e tyre mbetën brenda rrethimit. Ata qëndronin në pozicionet e tyre dhe zmbropsnin armiqtë që i kishin rrethuar. Megjithatë, radhët myslimane u ngatërruan sepse nuk mbeti ndër ta ndonjë që t'i udhëhiqte me njëfarë rregulli. Madje, puna shkoi deri atje, sa të përlesheshin të parët me të pasmit e tyre. Kështu, myslimanët vranë gabimisht Jemanin, babanë e Hudhejfes. Kur myslimanët dëgjuan lajmin e vrasjes së të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.), disave u fluturoi mendja, u thyen moralisht e u dobësuan, aq sa e lanë luftimin. Por pati myslimanë të tjerë që thanë: “Luftoni o vëllezër myslimanë dhe vdisni në rrugën islame, ashtu siç ka vdekur i Dërguari i Allahut!”

Ndërkohë, kur myslimanët ishin shumë të hidhëruar e të dobësuar, Ka'ab ibn Maliku (r.a.) befasisht pa të

Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) që po vinte tek ata. E njohu nga sytë e tij sepse fytyra ishte mbuluar me hallkat e helmetës dhe të përkrenares. Atëherë, Ka'abi thirri me zë të lartë: “O myslimanë! Gëzohuni! Ja ku po vjen i Dërguari i Allahut.” Sapo dëgjuan këtë zë, myslimanët u kthyen tek ai. Rreth të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) u mblodhën 30 burra. Atëherë, Profeti (s.a.u.s.) bashkë me ta çau rrugën midis idhujtarëve, e tërhoqi ushtrinë e vet të rrethuar për në grykën e malit dhe e shpëtoi. Idhujtarët u përpoqën që ta pengonin atë të tërhiqej, por dështuan plotësisht. Gjatë asaj përpjekjeje u vranë dy veta nga idhujtarët.

Në saje të kësaj tërheqjeje shpëtuan myslimanët, por pasi e paguan shtrenjtë gabimin e shigjetarëve, të cilët nuk zbatuan urdhrin e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.).

Në grykën e malit Uhud

Pasi dolën nga rrethimi dhe zunë vend në grykën e malit, myslimanët patën disa fërkime individuale e të lehta me idhujtarët. Por, idhujtarët nuk guxuan të përparonin për një sulm të përgjithshëm. Ata qëndruan pak në fushën e betejës, masakruan të vranët, u prenë veshët, hundët dhe organet gjinore. Disave ua çanë barkun.

Hindi, bija e Utbesë, i çau Hamzait barkun, i shkuli mëlçinë dhe filloi ta përçapte. Por meqë nuk mundi ta gëlltiste, e nxori nga goja. U morën të vranëve edhe veshët e hundët e prera dhe i varën si gjerdanë e stoli.

Ubej ibn Halef shkoi duke u mburrur në grykën e malit për të vranë Profetin (s.a.u.s.). Kur u afrua, Profeti

(s.a.u.s.) e goditi me heshtë në heqësin⁶⁸ e tij, në një hapësirë midis parzmores dhe helmetës së tij. Ai u rrokullis disa herë nga kali i tij. Pastaj u kthye te Kurejshët duke pëllitur si dem. Kur arritën në Serif, afër Mekës, ai vdiq nga plaga.

Më pas erdhën disa idhujtarë të tjerë, të cilët i udhëhiqnin Ebu Sufjani dhe Halid ibn Uelidi dhe u ngjitën në një anë të malit. Por, Umer ibn Hatabi bashkë me një grup muhaxhirësh i goditën dhe i zbritën nga mali. Ka të dhëna që tregojnë se Sa'd ibn Ebu Uekasi (r.a.) vrau tre idhujtarë. Numri i idhujtarëve të vrarë arriti 22 veta. (Thuhet edhe se ishte 37). Ndërsa nga myslimanët u vranë 70 veta: 41 nga fisi Hazrexh, 24 nga fisi Eus, 4 veta nga muhaxhirët dhe 1 nga jehudinjtë. Ka edhe një variant, që jep të dhëna të tjera.

Pas përpjekjes së fundit që bënë Ebu Sufjani dhe Halid ibn Uelidi, idhujtarët nisën të përgatiteshin për t'u kthyer në Mekë.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) arriti në grykën e malit. Pasi u qetësua aty, i solli Aliu (r.a.) ujë nga burimi në Uhud i quajtur "Mihras", por i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) nuhati që uji kishte njëfarë ere dhe nuk piu, por vetëm lau fytyrën dhe e hodhi në kokë. Mirëpo, filloi t'i rridhte gjak pa pushim nga plaga që kishte në kokë. Atëherë, Fatimja (r.a.) dogji një copë rrogos, hirin e të cilit ia vuri sipër plagës dhe kështu u ndalua gjaku. Më pas solli Muhamed ibn Meslemeja (r.a.) ujë të pijshëm dhe Profeti (s.a.u.s.) piu dhe iu lut Allahut që t'i jepte të mira atij. Ai e fali namazin

---

⁶⁸ Një eshtër e hollë që bashkon kockën e gjoksit me supin.

e drekës (ylenë) ulur. Edhe myslimanët e falën ulur. Më pas erdhën gratë e muhaxhirëve dhe të ensarëve, ndër to: Aishja, Umu Ejmeni, Umu Sulejmi dhe Umu Seliti, të cilat mbushnin calikët me ujë dhe u jepnin për të pirë të plagosurve (kënaqësia e Allahut qoftë për ta).

Dialog dhe vendim

Pasi u përgatitën idhujtarët plotësisht për t'u kthyer, doli Ebu Sufjani në kodër dhe thirri me zë: “A është mes jush Muhamedi?” Myslimanët nuk iu përgjigjën. Ai pyeti përsëri: “A është mes jush biri i Ebu Kuhafes (Ebu Bekri)?” Ata nuk iu përgjigjën. Ebu Sufjani thirri përsëri: “A është mes jush Umer ibn Hatabi?” Myslimanët nuk iu përgjigjën, sepse Profeti (s.a.u.s.) i kishte ndaluar të përgjigjeshin. Atëherë, Ebu Sufjani thirri me zë: “Këta që përmenda paskan vdekur.”

Atëherë, Umeri (r.a.) nuk e përmbajti dot veten, por u çua dhe tha: “O armik i Allahut! Të gjithë ata që përmende ti, janë gjallë. Allahu la të gjallë ata, mbetja e të cilëve të hidhëron”.

Pastaj, Ebu Sufjani tha: “Disa nga të vrarët tuaj u masakruan e unë nuk e urdhërova këtë, por as nuk më pikëllon.” Pastaj shtoi: “Lartësohu, o Hubel!⁶⁹ Atëherë, Profeti (s.a.u.s.) u mësoi që t'i përgjigjen atij kështu: *“Allahu është më i Lartësuari dhe më i Madhëruari.”* “Ne kemi Uzanë, - foli Ebu Sufjani, ndërsa ju nuk e keni atë.” Profeti i mësoi ata kështu: *“Allahu është Mbrojtësi dhe Ndihmëtari*

---

⁶⁹ Idhull pranë Qabes, që e adhuronin idhujtarët.

ynë, ndërsa për ju s'ka mbrojtës e ndihmëtar.” Ebu Sufjani tha: “Sa mirë kanë shkuar punët! Me fitoren e betejës së sotme barazuam fitoren tuaj në betejën e Bedrit: një herë dilni ju fitimtarë e një herë dalim ne.” Umeri (r.a.) ia ktheu: “Nuk jemi në barazim. Të vrarët tanë janë në Xhenet, ndërsa të vrarët tuaj në Zjarr.” Ebu Sufjani i tha: “Kështu thoni ju. Vërtet?! Atëherë ne qenkemi të humbur e të dështuar.⁷⁰ Por, më thuaj, për Zotin o Umer, a e kemi vrarë Muhamedin?” Umeri (r.a.) ia ktheu: “Jo, tani ai po dëgjon fjalët e tua.” Ebu Sufjani tha: “Ti je më i besueshëm dhe më i saktë për mua sesa ibn Kamie.” Pastaj Ebu Sufjani e ngriti zërin dhe tha: “Takimi për luftë me ju do të jetë vitin që vjen në Bedër.” Atëherë i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) urdhëroi një nga sahabët që t'i thoshte Ebu Sufjanit: “*Po, ky është takimi që po lëmë për luftë ne dhe ti.*”

Idhujtarët kthehen në Mekë, kurse myslimanët në Uhud

Ebu Sufjani u kthye tek ushtria e vet dhe u nisën. Ai kishte hipur në deve dhe kalin e mbante anash. Kjo tregonte që ata synonin të ktheheshin në Mekë. Qe mirësi nga Allahu për myslimanët që idhujtarët morën rrugën për në Mekë, sepse askush nuk i pengonte ata të hynin në Medine. Vetëm Allahu i shmangu idhujtarët nga Medina dhe i drejtoi për në Mekë. Vërtet, Allahu ndërhyu mes njeriut dhe zemrës së tij, duke penguar njeriun të bëjë atë që dëshiron.

---

⁷⁰ Ebu Sufjani përpiket të vërë në lojë shokët e Profetit (s.a.u.s.).

Myslmanët zbritën në fushën e betejës duke kërkuar të plagosurit dhe të vrarët. Disa i dërguan ca nga dëshmorët deri në Medine, por i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) urdhëroi që t'i kthenin ata përsëri te vendi ku ishin vrarë. Ata u varrosën atje me rrobat e tyre, pa i larë dhe pa ua falur namazin e xhenazes. Madje, janë varrosur edhe dy veta, edhe tre veta, në një varr. Ka rastisur edhe që dy dëshmorë i kanë mbështjellë me një rrobë⁷¹, por midis tyre kanë vënë pak bar; në varr kanë vënë më parë atë që dinte më shumë Kur'an përmendësh. Teksa po varroseshin, Pejgamberi (s.a.u.s.) tha: *“Unë do të jem dëshmuar për ta në Ditën e Gjykimit.”* Ndërkohë, u gjet trupi i Handhale ibn Ebu Amirit diku në një cep, i cili pikonte ujë dhe Profeti (s.a.u.s.) tha: *“Me siguri, atë po e lajnë melekët.”* Ngjarja e Handhales është kjo: “Handhale sapo ishte martuar. Ndërkohë që ishte me të shoqen, dëgjoi thirrësin që i ftonte njerëzit për luftë. E la të shoqen menjëherë dhe shkoi në sheshin e betejës. Aty luftoi kundër idhujtarëve derisa u vra. Por ishte xhunub sepse kishte fjetur me gruan e s'pati kohë të lahej. Prandaj, pas vdekjes së tij e lanë melekët. Ai u quajt “I Lari nga melekët”.

Qefini i Hamzait qe një pelerinë. Kur i mbulonin kokën, i dilnin këmbët jashtë; kur i mbulonin këmbët, i dukej koka. Prandaj mbi këmbët i vunë pak bar dhe me atë pelerinë e varrosën. Po kështu vepruan edhe me Mus'ab ibn Umejrin.

---

⁷¹ Qefini për një person është ndarë në dy pjesë, dhe kështu, dëshmorët janë qefinosur secili më vete.

Kthimi në Medine

Pasi i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dhe myslimanët mbaruan punë me varrimin e dëshmorëve dhe lutjen për ta, u kthyen përsëri në Medine. Gratë, të cilave u ishin vrarë të afërmit e tyre, dolën në rrugë dhe takuan të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.). Ai i ngushëlloi dhe iu lut Allahut për to. Erdhi edhe një grua nga fisi Benu Dinar, së cilës i ishin vrarë i shoqi, i vëllai dhe i ati. Kur i treguan për njerëzit e vrarë, ajo pyeti si ishte i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.). Ata i thanë: “Falënderojmë Allahun! Ai është siç dëshiron ti.” “Ma tregoni që ta shikoj”, - iu drejtua ajo. Kur e pa Profetin (s.a.u.s.) tha: “Po të jesh ti mirë, çdo fatkeqësi është e vogël për mua.”

Myslimanët qëndruan në gjendje të jashtëzakonshme. Ata ruanin Medinen dhe të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.), megjithëse ishin të dërrmuar nga plagët, lodhja, hidhërimi dhe dhembja që kishin. Megjithatë, Profeti (s.a.u.s.) e pa të domosdoshme që të ndiqeshin lëvizjet e armikut, që të luftonte me të në fushën e betejës, po të përpiqej t'i kthehej Medines.

Lufta e Hamraul Esedit

Ditën e nesërme në mëngjes, u bë thirrje ndër myslimanët që t'i dilnin përpara armikut.⁷² Por nuk duhej të dilte askush, përveç atyre që kishin marrë pjesë në Uhud. Myslimanët iu përgjigjën kësaj thirrjeje të gjithë. Ata u nisën. Vazhduan marshimin deri në Hamraul Esed, rreth

---

⁷² Kishte fjalë se idhujtarët kishin dalë për të sulmuar Medinen.

trembëdhjetë kilometra larg Medines. Dhe atje vendosën çadrat.

Idhujtarët ishin ndalur në Reuha, 58 kilometra larg Medines. Ata bënë plane e këshilloheshin me njëri-tjetrin që t'i vërsuleshin Medines. Por edhe mjeroheshin që u doli nga dora rasti i volitshëm në luftën e Uhudit për t'i asgjësuar myslimanët.

Në Hamraul Esed shkoi Ma'bedi ibn Ebu Ma'bed Huzaiu, i cili ishte dashamirës i të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.). Ai e ngushëlloi Profetin (s.a.u.s.) për atë që pësoi në Uhud. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e porositi atë që të shkonte tek Ebu Sufjani dhe t'i thoshte se myslimanët ishin të fuqishëm e kështu ta shkurajonte për të mos luftuar.

Ebu Ma'bedi shkoi dhe i takoi idhujtarët në Reuha. Idhujtarët kishin vendosur të ktheheshin e të mësynin Medinen. Për t'ju futur tmerrin, Ebu Ma'bedi u tha: “Muhamedi ka dalë me një ushtri të madhe sa kurrë ndonjëherë nuk e kam parë. Ata janë të egërsuar tmerrësisht kundër jush. Mendoj se pararoja e ushtrisë së tyre do të dalë pas kësaj kodrine, pa u nisur ju për rrugë!”

Kur idhujtarët dëgjuan këto fjalë, u thyen moralisht dhe u kthyen. Ebu Sufjani u mjaftua me një luftë psikologjike. Ai caktoi dikë që t'u thoshte myslimanëve: “(Idhujtarët) kanë grumbulluar forca të mëdha kundër jush, prandaj kijini frikë ata.” Ebu Sufjani e përhapu këtë fjalë të rreme që myslimanët të mos e ndiqnin më tej. Kështu, ai u nis me nxitim për në Mekë. Myslimanët nuk u ndikuan aspak nga ky kërcënim. Përkundrazi, atyre iu shtua besimi në Allahun dhe thanë: “**Ne na mjafton Allahu. Sa Mbrojtës i mirë është Ai!**” (3: 173)

Myslimanët qëndruan në Hamraul Esed deri ditën e mërkurë. Pastaj u kthyen për në Medine. Për këtë Allahu ka thënë: **“Dhe ata (myslimanët) u kthyen (për në Medine), pa i gjetur asnjë e keqe dhe fituan begati e mirësi të mëdha nga Allahu, madje arritën edhe kënaqësinë e Tij. Allahu është Dhurues i Madh.”** (3:174)

Ngjarje dhe luftëra

Ajo që i goditi myslimanët në luftën e Uhudit ndikoi për keq në famën dhe prestigjin e tyre. Armiqtë morën zemër kundër myslimanëve dhe u hapën luftë. Për këtë arsye ndodhën edhe ngjarje që nuk qenë në dobi të myslimanëve. Po përmendim disa prej atyre, që janë më të rëndësishme:

Ngjarja e Raxhias

Disa burra nga fisi Adl dhe Karr-rrah erdhën tek i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.). Ata pretendonin se Islami ishte përhapur ndër ta dhe rrjedhimisht kishin nevojë që Pejgamberi të dërgonte dikë që t’u mësonte atyre fenë dhe t’u këndonte Kur’anin. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u çoi dhjetë veta nga sahabët (shokët e vet). Kryetar caktoi Asim ibn Thabitin. Kur mbërritën në vendin e quajtur Raxhia, idhujtarët i tradhtuan dhe thirrën kundër tyre Benu Lahjanët nga fisi Hudhejl.

Erdhën afërsisht 100 shigjetarë dhe i rrethuan teksa myslimanët ishin në një vend të lartë. Idhujtarët u dhanë fjalën myslimanëve se po të zbrisnin poshtë e të

dorëzoheshin, nuk do t'i vrisnin. Por Asimi nuk pranoi të zbriste e bashkë me shokët e vet luftoi kundër tyre. Shtatë myslimanë u vranë. Mbetën edhe tre.

Idhujtarët u dhanë përsëri fjalën se nuk do t'i vrisnin po të zbrisnin poshtë dhe të dorëzoheshin. Të tre myslimanët zbritën tek idhujtarët. Por idhujtarët i prenë në besë, i kapën dhe i lidhën. Njëri nga ata të tre tha: “Ky veprim i qafirëve është fillimi i pabesisë.” Ai nuk pranoi të shkonte me ta. Atëherë, idhujtarët e pabesë e vranë edhe atë. Me dy të tjerët shkuan në Mekë. Ata qenë Hubejb ibn Adij dhe Zejd ibn Dethine. Qafirët i shitën ata në Mekë si skllevër.

Mirëpo, Hubejbi pati vranë Harith ibn Amir ibn Neufelin në luftën e Bedrit. Prandaj atë e bleu bija e Harithit (thuhet, edhe i vëllai). Pak kohë e mbajtën në burg. Pastaj e nxorën dhe e morën për në Ten'im për ta vranë. Hubejbi fali dy rekatë namaz dhe iu lut Allahut kundër tyre.

Ndër të tjera, tha:

“Po u vrava si mysliman, këtë për gjë s'e kam,
S'pyes më ç'anë bie përderisa për Allahun e kam.
Për hir të Allahut po blatoj.
Në dashtë Ai, gjymtyrët e bëra copë të mi begatojë.”

Atëherë, Ebu Sufjani i tha: “A gëzohesh ti, të kishim Muhamedin këtu dhe t'i prisnim kokën atij, ndërsa ti të ishe te familja jote?” Hubejbi iu kthye: “Për Zotin, unë nuk gëzohem të isha te familja ime e Muhamedit t'i ngulet qoftë edhe një gjemb në këmbë atje ku është.”

Ukbe ibn Harith ibn Amiri e vrau Hubejbin sepse i kishte vranë babanë. Ndërsa Zejd ibn Dethine pati vranë

Umeje ibn Halefin në luftën e Bedrit, prandaj atë e bleu Safuan ibn Umeje ibn Halefi dhe e vrau për të atin e vet. Para se ta vrisnin edhe Zejdit i thanë ashtu, siç i kishte thënë Ebu Sufjani Hubejbit. Por edhe Zejdi u përgjigj ashtu si Hubejbi, duke shprehur dashamirësinë më të madhe për Profetin (s.a.u.s.).

Kurejshët dërguan njerëz që të sillnin në Mekë një pjesë të trupit të Asimit, por Allahu dërgoi grerëza që e mbrojtën trupin e tij. Kur ishte gjallë, Asimi i pati dhënë fjalën Allahut që të mos e prekte asnjë idhujtar dhe ai vetë të mos prekte asnjë idhujtar gjatë jetës së tij. Prandaj, Allahu e ruajti atë pas vdekjes: nuk i la idhujtarët t'ia preknin trupin.

Tragjedia e pusit të Maunes

Gjatë ditëve të ngjarjes së Raxhias ndodhi edhe një tragjedi tjetër më e hidhur. Ebu Bera'a Amir ibn Maliku që thirrej me nofkën *Mulaibul Esineh*, shkoi tek i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) në Medine.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e thirri për në Islam, por ai për momentin nuk pranoi, ndonëse nuk u duk ndonjë refuzim i fortë prej tij. Megjithatë ai i tha të Dërguarit (s.a.u.s.) se kishte shpresë që populli i Nexhdit (krahinë në zonën e Rijadit) do t'i përgjigjeshin atij për t'u bërë myslimanë, në qoftë se i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u dërgonte atyre ca myslimanë si thirrës për t'i ftuar në Islam. “Unë jam dorëzanë për thirrësit myslimanë, - i tha Ebu Bera'i Profetit (s.a.u.s.), - dhe nuk i prek kush.”

Atëherë, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u dërgoi atyre 70 thirrës nga sahabët që dinin më shumë Kur'an e që

njiheshin si këndues të tij. Ata shkuan bashkë me Ebu Beraiun dhe qëndruan për të pushuar te pusi i Maunes.

Haram ibn Melhani shkoi me letrën e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) tek armiku i Allahut, Amir ibn Tufejli. Ai nuk e pa fare letrën, por urdhëroi një idhujtar dhe e goditi Haramin me heshtë pas shpine. Heshta i doli përpara. Harami tha: “Allahu Ekber!” (Allahu është më i Madhi). Fitova, për Zotin e Qabes.” Armiku i Allahut, Amir ibn Tufejli kërkoi që t’i vinin në ndihmë njerëzit e fisit Beni Amir, por ata nuk iu përgjigjën ftesës për të sulmuar myslimanët, sepse ishin në besën e Ebu Beraiut.

Atëherë, Amiri kërkoi forca nga fisi Benu Selim që t’i vrisnin myslimanët që kishin shkuar atje si thirrës në Islam. Nga ai fis iu përgjigjën disa barqe si, Ra’li, Dhekuani dhe Useje. Ata u tubuan, i rrethuan shokët e Profetit (s.a.u.s.) dhe i vranë të gjithë, përveç Ka’ab ibn Zejdit dhe Amr ibn Umeje Damriut. Ka’ab ibn Zejdi ishte plagosur dhe idhujtarët menduan se ishte vranë. Kështu, ai mbeti midis të vranëve duke u përpëlitur, por jetoi. Më pas, ai u vra në luftën e Hendekut. Amr ibn Umeje Damriu po ruante bagëtitë e myslimanëve bashkë me Mundhir ibn Ukben. Kur panë ca shpendë që silleshin rrotull mbi vendin e ngjarjes, e kuptuan çfarë kishte ndodhur. Kështu, Mundhiri shkoi në vendin e ngjarjes dhe luftoi kundër idhujtarëve derisa u vra.

Kurse Amr ibn Umeja u zu rob. Ai e njoftoi Amir ibn Tufejlin se ishte nga fisi Mudar. Amiri i preu baluket dhe e liroi, për shkak të betimit të nënës së tij se do të lironte një rob nga Mudari. Kështu, Amr ibn Umeja shpëtoi dhe u kthye për në Medine. Por, kur po kthehej, në Karkara gjeti dy burra nga fisi Benu Kilab. Mendoi se ishin armiq,

prandaj i vrau që të dy. Mirëpo ata kishin pasur besë muslimimi me të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.). Kur Amri arriti në Medine dhe i tha të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) se i kishte vranë ata dy burra në rrugë, i Dërguari i Allahut ia ktheu: *“Ti ke vranë dy njerëz, për të cilët duhet të jap shpajim.”* I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u hidhërua shumë për ç’kishte ndodhur në Rexhia dhe te pusi i Maunes. Të dyja këto ngjarje të hidhura ndodhën brenda një muaji. Ishte muaji Sefer, viti i katërt i Hixhretit. Thuhet se lajmi i dy ngjarjeve kishte arritur tek i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) në një natë dhe ai ka bërë lutje kundër këtyre vrasësve të pabesë tridhjetë ditë me radhë në namazin e mëngjesit, derisa Allahu zbriti fjalën e Tij, që tregon se çfarë thanë Sahabët që u vranë: “Njoftoni njerëzit tanë se ne e takuam Zotin tonë, i Cili u kënaq me ne dhe ne u lumturuam me Atë.”

Atëherë, Profeti (s.a.u.s.) e ndërpreu lutjen e kunutit⁷³ (që bënte me rastin e kësaj tragjedie).

Lufta e Benu Nadirit

Benu Nadirët kurdisën një komplot kundër myslimanëve. Komploti që edhe më i ndyrë se ai që ndodhi në Adal dhe el Karr-rrah, madje edhe më i keq se ai që bënte të pabesët kundër shokëve të Profetit (s.a.u.s.) në Maune.

Benu Nadirët i kërkuan të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) që të vinte tek ata në një vend dhe të dëgjonin prej tij

---

⁷³ Duaja e Kunutit Neuazil - lutje, të cilën Profeti (s.a.u.s.) e bënte në rekatën e fundit të çdo namazi pas rukusë, sa herë që myslimanët ndodheshin në vështirësi të madhe apo u ndodhte një ngjarje tragjike.

Kur'anin dhe shpjegime për Islamin; pastaj të diskutonin dhe në qoftë se bindeshin, do t'i besonin. Kështu ranë në ujdi. Mirëpo, këta njerëz të këqij vendosën me njëri-tjetrin që secili prej tyre të merrte me vete nga një hanxhar nën rrobat e veta dhe kështu ta sulmonin të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) befasisht dhe ta vrisnin atë. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e mori vesh këtë komplot, prandaj vendosi që t'i dëbonte ata.

Thuhet, gjithashtu se kur u kthye Amr ibn Umeje Dhamiriu dhe e lajmëroi të Dërguarin (s.a.u.s.) për vrasjen e dy burrave nga fisi Beni Kilab, i Dërguari (s.a.u.s.) bashkë me një grup sahabësh shkuan tek ky fis për t'u kërkuar atyre që të kontribuonin në pagesën e gjakut për dy të vrarët sipas marrëveshjes që kishin me fisin Benu Nadir. Ata thanë: Po, o Ebul Kasim do ta bëjmë këtë, ndaj ulu këtu derisa të zgjidhim hallin tënd. Profeti (s.a.u.s.) u ul në anën e një muri duke pritur. Kur ata u veçuan, shejtani bëri punën e vet. Kështu ata i thanë njëri-tjetrit: “Kush do ta marrë përsipër që të vrasë Muhamedin me këtë rrasë të madhe guri, duke ia hedhur në kokë?” Detyrën e mori përsipër më fatziu i tyre, Amër Ibn Xhhashi – Allahu e mallkoftë!

Megjithatë, përpara se ata të kryenin vrasjen, Xhibrili (a.s.) zbriti dhe i tregoi të Dërguarit të Allahut për planin e vrasjes. Profeti (a.s.) u ngrit e u largua menjëherë, për në Medine. Më pas e arritën shokët e tij dhe ai i lajmëroi për kurthin. Kështu Profeti (s.a.u.s.) vendosi dëbimin e tyre.

Profeti (s.a.u.s.) dërgoi tek ata Muhamed ibn Meslemen që t'u thoshte: “Dilni nga Medina dhe mos banoni më aty sepse jeni të dëbuar që këtej dhe nuk keni afat më shumë se dhjetë ditë. Kujtdo, që gjendet këtu pas dhjetë ditësh

do t'i pritet koka." Pas këtij njoftimi ata u bënë gati për të ikur, por kryetari i hipokritëve, Abdullah ibn Ubeji u dërgoi fjalë: "Qëndroni dhe mos ikni nga Medina sepse unë kam 2000 veta që do të hyjnë nëpër fortifikatat tuaja dhe do të luftojnë deri në vdekje për t'ju mbrojtur ju." Për këtë Allahu ka thënë: **"A nuk e ke parë se si hipokritët u thoshin vëllezërve të vet nga ithtarët e Librit, që nuk kishin besuar: Në qoftë se ju ju dëbojnë, ne do të dalim me ju për (t'ju ndihmuar) dhe kurrkujt nuk do t'i bindemi kundër jush e nëse ju ju sulmojnë, me siguri që do t'ju dalim në mbrojtje. Allahu dëshmon se ata janë gënjeshtarë."** (El Hashr, ajeti 11).

Abdullahu u tha atyre se do t'i ndihmonte fisi Kurejdha dhe fisi Gatafanë. Kështu, Benu Nadirët pandehën se do të ishin të fuqishëm dhe nuk dolën nga Medina, por i thanë të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.): "Ne nuk dalim e nuk largohemi nga Medina, prandaj ti bëj ç'të duash." Atëherë, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) bashkë me sahabet thanë: *"Allahu Ekber!"* Profeti (s.a.u.s.) la përgjegjës ibn Mektumin në Medine. Flamurin ia dha Aliut dhe u nis për te Benu Nadirët. I rrethoi menjëherë, por ata u strehuan në fortifikatat e tyre dhe filluan t'i gjuanin myslimanët me shigjeta dhe me gurë. Ata kishin si mbrojtje edhe palmat që rrethonin fortifikatat e tyre. Atëherë, Profeti (s.a.u.s.) urdhëroi që t'u prisnin e t'u digjinin palmat. Jehudinjtë u thyen moralisht dhe Allahu lëshoi trishtim në zemrat e tyre. Pas gjashtë netësh kërkuan të dorëzoheshin (thuhet, edhe pas pesëmbëdhjetë netësh), me kushtin që të dilnin nga Medina. Fisi Kurejdha hoqi dorë prej tyre dhe kryetari i hipokritëve e aleatët e tij i tradhtuan. Për këtë Allahu ka

thënë: **“Ata (hipokritët) janë si djalli, kur i thotë njeriut: “Mos e prano besimin!” E, kur njeriu ta ketë mohuar Zotin, ai (djalli) tërhiqet dhe thotë: “Unë largohem prej teje; unë kam frikë Allahun, Zotin e Gjithësisë.” (59:16)**

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i lejoi ata të merrnin me vete çfarë të donin nga plaçkat dhe pasuritë që kishin, me përjashtim të armëve. Ata morën sa mundën, madje hoqën edhe dyert dhe kapakët e dritareve nga shtëpitë e tyre. Kështu, prishën e shkatërruan sa mundën dhe morën me vete aq sa mundën. Për këtë, Allahu ka thënë: **“Ai (Allahu) është që në dëbimin e parë i nxori prej shtëpive të tyre ata nga ithtarët e Librit, të cilët nuk besuan e ata menduan se fortifikatat e tyre do t’i mbronin prej ndëshkimit të Allahut. Por Allahu u erdhi atyre nga nuk e kishin menduar dhe në zemrat e tyre hodhi frikën, kështu që me duart e veta dhe me duart e besimtarëve të rrëzonin shtëpitë e veta. Atëherë, merrni mësim, o ju të zotët e mendjes!” (59:2)**

Shumica e jehudinjve të Benu Nadirit dhe paria e tyre shkuan e zunë vend në Hajber, ndërsa një grup prej tyre shkuan në Sham (Siri). I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ua pjesëtoi tokat dhe shtëpitë e tyre muhaxhirëve të parë. Përveç atyre, ai u dha Ebu Duxhanes dhe Sehl ibn Huneifit, që ishin nga ensarët, sepse qenë të varfër. Me një pjesë të asaj pasurie që lanë jehudinjtë Profeti (s.a.u.s.) bënte shpenzimet e familjes për një vit. Pjesën që mbeste e përdorte për armatimin dhe kuajt, si përgatitje për xhihad në rrugë të Allahut. Gjithsej prej jehudinjve, që u dëbuan, u gjetën pesëdhjetë parzmore, pesëdhjetë helmata dhe treqind e dyzet shpata.

Lufta e premtuar e Bedrit

U përmend më parë se Ebu Sufjani pati premtuar në betejën e Uhudit se do të luftonte kundër myslimanëve vitin që vinte. Prandaj, në vitin e katërt të Hixhretit, posa hyri muaji Shaban, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) shkoi në Bedër sipas fjalës që i pati thënë Ebu Sufjanit.

Atje qëndroi tetë ditë duke pritur Ebu Sufjanin. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) kishte me vete një mijë e pesëqind luftëtarë dhe dhjetë kalorës. Flamurin ia dha Ali ibn Ebu Talibit. Në Medine la zëvendës Abdullah ibn Rauahan. Ebu Sufjani u nis nga Meka me dy mijë luftëtarë dhe pesëdhjetë kalorës. Kur arriti në Merrudhahran, pushoi në Mixheni (vend me ujë, i njohur në atë krahinë). Meqë kur u nis nga Meka ishte i trishtuar dhe i frikësuar shumë, u tha shokëve të vet: “Nuk është në dobinë tuaj që të luftoni kundër myslimanëve, përveçse kur të jetë një vit bollëku, t’i kullosni mirë kafshët e të pini qumësht. Ky është një vit i thatë dhe nuk na bie mirë të shkojmë në Bedër për luftë. Prandaj, unë po kthehem në Mekë. Dhe ju kthehuni!” Asnjëri nuk e kundërshtoi, kështu që ushtria e tij u kthye.

Gjatë qëndrimit në Bedër, myslimanët shitën tërë ato mallra tregtare që kishin me vete dhe fituan dyfish. Pastaj, u kthyen në Medine gjithë krenari.

Tashmë, çdo armik ua kishte frikën. Situata ishte e qetë dhe siguria mbizotëronte në çdo anë. Kështu, kaloi shumica e vitit dhe armiqtë nuk guxuan të bënin asnjë lëvizje kundër myslimanëve.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e shfrytëzoi këtë situatë

qetësie dhe arriti të siguronte kufijtë më të largët. Madje, në muajin Rabiul Euel, në vitin e pestë të Hixhretit, ai shkoi deri në Deumetul Xhendel për të marrë masa ndaj atyre që u prisnin rrugën udhëtarëve e i grabisnin. Kështu, siguria dhe paqja u vendos në çdo anë.

Lufta e Hendekut

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dhe myslimanët nisën të merreshin me përhapjen e fesë islame dhe përmirësimin e gjithanshëm të gjendjes, pasi në saje të masave të duhura që mori i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) që nga lufta e Benu Nadirit nuk ndodhi asnjë ballafaqim i bujshëm me armiqtë gjatë një viti e gjysmë. Por, ja që jehudinjtë, për të cilët Mesihu Isa (a.s.) ka thënë: “ata janë gjarpërinj dhe këlyshë nëpërkash”⁷⁴, nuk i lanë myslimanët që të pushonin e të qetësoheshin. Mbasi u vendosën e u qetësuan në Hajber, nisën të organizonin komplete dhe të lëviznin nën rrogoz, derisa mundën të tërhiqnin një ushtri të madhe nga fiset arabe dhe ta hidhnin kundër popullit të Medines.

Kronistët e jetëshkrimit të Profetit (s.a.u.s.) tregojnë se njëzet burra nga paria e jehudinjve shkuan te Kurejshët dhe i nxitën për luftë kundër Medines, duke u premtuar se do t'i ndihmonin kundër myslimanëve. Kurejshët e pranuan propozimin. Pastaj, jehudinjtë shkuan te fisi Gatafan dhe u folën ashtu si Kurejshëve. Edhe ata pranuan që të shkonin në Medine dhe të luftonin kundër myslimanëve.

---

⁷⁴ “Duke folur kështu, ju dëshmoni kundër vetes suaj se jeni bijtë e atyre që vranë profetët. Ju e kaloni masën e etërve tuaj. O gjarpërinj, o pjellë nëpërkash! Si do t'i shpëtoni gjykimin të Gehenas?” (Mateu 23/31-33)

Më pas shkuan te fiset e tjera arabe dhe u bënë thirrje që të luftonin kundër myslimanëve të Medines. Edhe nga ato fise, një pjesë e madhe e pranuan propozimin. Organizuan lëvizjen e të gjithë këtyre njerëzve sipas një plani të bashkërenduar, me qëllim që të arrinin në rrethinat e Medines në të njëjtën kohë.

Këshillimi dhe hapja e hendekut

Posa arriti lajmi i tubimit dhe i lëvizjes së ushtrisë armike për në Medine, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u këshillua me shokët e vet se si të mbroheshin. Selman Farisiu propozoi që të hapesh hendeku që do të pengonte hyrjen e ushtrisë armike në Medine dhe propozimi u miratua njëzëri.

Meqenëse Medinen e rrethonin krastat me shkëmbinj të zinj nga lindja, perëndimi dhe jugu e ushtria armike nuk e kishte për mbarë të hynte aty përveçse nga ana e veriut, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) pëlqeu anën e ngushtë - midis krastave perëndimore dhe lindore, afësisht dy kilometra larg. Ai i bashkoi të dyja krastat duke hapur një hendek të madh.

Hendeku filloi në anën e perëndimit nga veriu i kodrës Sel'a dhe arriti në lindje te një kep i zgjatur nga shkëmbinj të e krastës lindore, te kulla e quajtur *Shejhejni*.

Çdo dhjetë burrave u kishte caktuar të gërmonin 40 kut hendek. Bashkë me ta mori pjesë edhe i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) në hapjen e hendekut dhe heqjen e dheut. Duke punuar për hapjen e hendekut, kur myslimanët recitonin vargje⁷⁵, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.), ua kthente po me

---

⁷⁵ Ishin vargje me kuptim fetar, që rrisnin besimin dhe ngrinin moralin për

vargje. Edhe kur ai recitonte vargje, ata ia kthenin përsëri me vargje.

Gjatë hapjes së hendekut myslimanët përballuan shumë vështirësi, sidomos nga të frohtët e madh dhe uria e madhe. Ndodhte që sillej një grusht elb, i hidhnin pak yndyrë që kishte marrë erë dhe e hanin ashtu, duke e përcjellë me vështirësi. Në bark, secili kishte lidhur nga një gur për të frenuar urinë, ndaj u ankuan tek i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.). I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) zbuloi barkun e vet: Ai kishte lidhur dy gurë.

Gjatë hapjes së hendekut ndodhën disa mrekulli. Xhabiri, kur pa se i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) kishte shumë uri nuk duroi më, theri një dele që e kishte në shtëpi, e shoqja bloi me mokër tetë grushta elb dhe i thirri fshehtas të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) bashkë me disa sahabe që të hanin. I Dërguari i Allahut mori për të ngrënë të gjithë ata që po hapnin hendekun. Ata bëheshin një mijë veta dhe të gjithë hëngrën sa u ngopën. Megjithëkëtë, gjella e mishit vazhdonte të ziente në kusi pa u pakësuar. Bëhej brumë për bukë e nuk mbarohej. Motra e Nu'man ibn Beshrit shkoi me një grusht hurma te babai dhe tek daja i vet. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i hodhi ato mbi një rrobë dhe thirri të gjithë njerëzit që po hapnin hendekun. Ata hëngrën dhe u kthyen në punë e hurma mbetën plot; ato dilnin nga cepat e rrobës.

Aty ku punonte Xhabiri me shokët e vet, doli një tokë shumë e fortë, që nuk e gërmonin dot. Prandaj njoftuan të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.). Ai erdhi aty, e goditi me

kazmën që kishte në dorë dhe ajo menjëherë u kthye në një dunë të shkrifët rëre. Edhe Beraiut e shokëve të tij u doli në hendek një shkëmb. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) erdhi aty, tha *Bismilah*, e goditi një herë shkëmbin me kazmë, u këput një copë dhe nga shkëmbi doli një dritë. Profeti tha: “Allahu Ekber.“ Pastaj shtoi: “*M’u dhanë çelësat e Shami*⁷⁶, *madje unë tani po shikoj pallatet e kuq të atij vendi.*” E goditi shkëmbin për së dyti dhe dha sihariqin që myslimanët do të çlironin Persinë. E goditi për të tretën herë dhe përgëzoi se do të çlirohej edhe Jemeni. Me këto goditje shkëmbi u bë copë-copë.

Midis dy skajeve të hendekut

Kurejshët dhe aleatët e tyre shkuan në Medine me një ushtri prej katër mijë vetash. Ata kishin treqind kalorës dhe një mijë deve. Komandant kishin Ebu Sufjanin. Flamurin e tyre e mbante Uthman ibn Talha ibn Ebu Talha el Ebderiu. E gjithë ushtria shkoi e u përqendrua në pikëtakimin e përrenjve, në Rruma, midis Xhurufit dhe Zugabes. Edhe fiset e Gatafanit me pasuesit e tyre nga Nexhdi shkuan në Medine me gjashtë mijë veta dhe qëndruan në fund të Nekamas, në anë të malit Uhud.

Kuptohet se mbërritja e kësaj ushtrie të madhe në rrethinat e Medines që një sprovim i fuqishëm dhe shumë frikësues. Për këtë Allahu ka thënë: “**Kur ata (idhujtarët) ju erdhën juve edhe për së larti, edhe prej së poshtmi**

---

⁷⁶ Shami përfshin Sirinë, Palestinën, Jordaninë, Libanin dhe pak vise të tjera. Ky ishte një sihariq që së shpejti ymeti islam do të arrinte të çlironte Shamin. Ky lajm i gëzueshëm u bë realitet në kohën e kalifatit të Umerit (r.a.).

dhe shikimet tuaja u shtangën dhe zemrat arritën në fyt e ju sajoni mendime të llojlojta për Allahun, atëherë, u sprovuan besimtarët dhe u tronditën nga një dridhje e fortë.” (33:101) Por Allahu i bëri të qëndrueshëm besimtarët. Për këtë Allahu ka thënë: **“E, kur myslimanët e panë ushtrinë aleate, thanë: “Kjo është ajo që Allahu dhe i Dërguari i Tij na premtuan neve e Allahu dhe i Dërguari i Tij thanë të vërtetën. Ajo (ushtria e armikut që panë) vetëm ua shtoi atyre besimin dhe mbështetjen.”** (33:22) Ndërsa, munafikët dhe ata që në zemrat e tyre kanë sëmundje (të dyshimit dhe të mohimit) thonë: **“Allahu dhe i Dërguari i Tij nuk na premtuan tjetër, vetëm se mashtrim!”** (33:12)

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) la Ibn Umri Mektumin zëvendës në Medine. Gratë dhe fëmijët i vendosi në kullat e saj dhe doli me tre mijë myslimanë përballë armikut. Shpinat i kthyen nga mali i Sel'ait, të cilin e kishin si fortifikatë. Hendeku ishte midis myslimanëve dhe kafirëve (mosbesimtarëve).

Mbasi zunë vend dhe u përgatitën, idhujtarët u nisën drejt Medines, por ata u befasuan kur u afruan te myslimanët sepse gjetën një hendek të gjerë që i ndante me ta. Ata u shastisën. Komandati i tyre, Ebu Sufjani tha: “Ky është një kurth, që arabët deri më sot nuk e kanë ditur e as nuk e kanë praktikuar nëpër luftëra.”

Idhujtarët filluan të silleshin rreth hendekut të çorientuar e shumë të inatosur. Ata kërkonin ndonjë pikë ku të kalonin hendekun dhe të nisnin sulmin kundër myslimanëve. Por myslimanët i godisnin me breshëri shigjetash dhe nuk i linin që të afroreshin e të kishin mundësi të kapërcenin

hendekun ose ta mbushnin me dhë e të bënin rrugë kalimi.

Pas shumë përpjekjesh idhujtarët u detyruan ta rrethonin Medinen, por ata nuk ishin përgatitur për një rrethim të tillë, pasi nuk e patën llogaritur diçka të tillë kur patën dalë për luftë. Prandaj, ditën mundoheshin që me çdo mënyrë të kalonin hendekun, por myslimanët i përballonin ata gjatë vijës së hendekut duke i goditur me gurë etj. Mirëpo idhujtarët i intensifikuan përpjekjet herë pas here dhe gjatë gjithë ditës. Ndërkohë, myslimanëve, me që ishin shumë të zënë me mbrojtjen, u ngelën pa falur namazet gjatë ditës. Ata nuk patën mundësi që t'i falnin ato, veçse pas përdimit të diellit ose afër përdimit të diellit. Në atë kohë nuk qe ligjëruar ende mënyra e faljes së namazit në kushte frike.

Një ditë, gjatë zhvillimit të luftimit doli një grup kalorësish idhujtarë, ndër të cilët ishin Amr ibn Abdu Uddi, Ikrime ibn Ebu Xhehli, Dirrar ibn Hatabi e të tjerë, që synuan një vend të ngushtë të hendekut dhe u futën. Ata silleshin me kuajt e tyre në sheshin midis hendekut dhe malit të Sel'as, duke u krenuar. Por Aliu (r.a.) me ca myslimanë u dolën dhe u zunë pritë aty ku u futën në hendek. Amru ibn Abdu Uddi, që ishte aventurier dhe shumë guximtar, kërkoi t'i dilte një nga myslimanët për të bërë duel. Aliu i inatosi shumë, derisa ai zbriti nga kali dhe filluan duelin. U sollën e u sollën rrotull nëpër shesh, duke iu vërsulur njëri-tjetrit, derisa Aliu e vrau atë. Të tjerët ia mbathën, të mbushur me tmerr. Ikrime la heshën e tij përtokë dhe iku, ndërsa Neufel ibn Abdullahu u rrëzua në hendek dhe u vra nga myslimanët.

Gjatë shkëmbimit të goditjeve, u vranë pak veta nga të dyja palët. Nga idhujtarët u vranë dhjetë veta, ndërsa nga myslimanët gjashtë. Në atë betejë u godit edhe Sa'd ibn Muadhi me një shigjetë në llërë. Por, ai iu lut Allahut që të mos vdiste, në qoftë se kishte mbetur gjë ende nga lufta kundër Kurejshëve; në qoftë se kishte mbaruar lufta me ta, kërkoi të vdiste nga ajo plagë. Pastaj, në lutjen që i bëri Allahut, tha: "O Allah! Mos më vdis, derisa të më qetësosh me përfundimin e fisit Kurejdha!"

Pabesia e fisit Kurejdha dhe ndikimi i saj në rrjedhën e luftës

Fisi Benu Kurejdha kishte lidhur besë paqeje me të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.), siç u përmend edhe më lart. Mirëpo në Luftën e Hendekut, Hujej ibn Ahtabi (prijësi i fisit Benu Nedir) shkon te Ka'b ibn Esedi (prijësi i fisit Beni Kurejdha) dhe e nxiti atë për ta thyer besën, që kishte me të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.). Kështu, Ka'bi e theu besën dhe kaloi në anën e Kurejshëve dhe të idhujtarëve.

Fisi Kurejdha banonte në jug të Medines, ndërsa myslimanët jetonin në veri të saj. Mirëpo nuk kishte ndonjë pengesë natyrore a njerëzore midis fisit Kurejdha dhe grave e fëmijëve të myslimanëve. Prandaj rreziku ishte tepër i madh. Këtë gjë e mori vesh i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.), prandaj dërgoi Mesleme ibn Eslemin me dyqind veta dhe Zejd ibn Harithen me treqind veta për të mbrojtur gratë dhe të miturit e myslimanëve.

Profeti (s.a.u.s.) dërgoi, gjithashtu Sa'd ibn Muadhin dhe Sa'd ibn Ubaden me disa burra nga ensarët që të

vërtetonin të dhënat. Kur shkuan atje, i gjetën jehudinjtë më dhëlpërakë se asnjëherë tjetër. Jehudinjtë filluan t'i shanin myslimanët, ta shprehnin hapur armiqtësinë e tyre dhe të fyenin të Dërguarin e Allahut: “Kush është i Dërguari i Allahut? Ne nuk kemi me Muhamedin as besë e as marrëveshje.”

Shokët e Profetit (s.a.u.s.) u kthyen dhe i thanë atij: “Fisi i Kurejdha e ka thyer besën, ashtu si Adalët dhe Karrët me myslimanët që i prenë në besë në Raxhia.”⁷⁷

Myslmanët e kuptuan këtë gjë dhe u frikësuan shumë. Për këtë Allahu ka thënë: **“Kur ata (idhujtarët) u erdhën juve edhe për së larti edhe prej së poshtmi dhe shikimet tuaja u shtangën dhe zemrat arritën në fyt e ju sajoni mendime të llojlojta për Allahun, atëherë, u sprovuan besimtarët dhe u tronditën nga një dridhje e fortë.”** (33:101)

Tek disa njerëz filloi të dukej hipokrizia. Dikush tha: “Muhamedi na pati premtuar se do të kishim thesaret e Kistrasë (mbretit të Persisë) dhe të Kajsarit (perandorit të Bizantit). Por ne nuk jemi të sigurt nga armiku edhe për të shkuar për të kryer nevojën.”

Disa hipokritë të tjerë thanë: **“Allahu dhe i Dërguari i Tij nuk na premtuan tjetër veçse mashtrim.”** (33:12) Një grup tjetër hipokritësh tha: **“O banorë të Jethribit! Nuk ka qëndresë për ju, pradaj kthehuni...!”** (33:13) Një grup prej tyre u përpoqën të iknin. I kërkuan leje Profetit (s.a.u.s.) duke mashtruar: **“Shtëpitë tona janë të pambrojtura.’ Shtëpitë e tyre nuk ishin të pambrojtura,**

---

⁷⁷ Adalët dhe Karrët – qenë dy fiset që prenë në besë myslimanët, të cilët i pati dërguar Profeti (a.a.u.s) në Raxhia për të thirrur në Islam.

por ata nuk donin tjetër, vetëm se të iknin.” (33:13)

Lajmi i pabesisë së tyre e shqetësoi të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s). Ai u mbulua me një rrobë, u shtri dhe qëndroi ashtu gjatë. Pastaj u çua dhe tha: “*Allahu Ekber* – Allahu është më i Madhi”, dhe i përgëzoi myslimanët për fitoren dhe ndihmën që do t’u vinte.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) deshë të dërgonte një njeri tek Ujejne ibn Hisni që të vendoste paqe me të, me kusht që ata (idhujtarët) të merrnin një të tretën e frutave të Medines dhe të tërhiqeshin dhe Ujejne dhe fisi “Gatafan” të largoheshin. Mirëpo, propozimin nuk e pranuan dy krerët e ensarëve - Sa’di ibn Muadhi dhe Sa’d ibn Ubade. Ata thanë: “Ne (myslimanët e Medines) dhe ata (idhujtarët e tanishëm) ishim më parë në idhujtari dhe këta nuk guxonin të hanin nga frutat e Medines, qoftë edhe një. Po tani që Allahu na nderoi me Islam dhe na bëri krenarë me ty, a mund t’u japim atyre nga pasuritë tona? Betohe mi për Allahun se atyre (idhujtarëve) nuk do t’u japim gjë tjetër, përveç shpatës.” I Dërguari i Allahut e vlerësoi mendimin e tyre.

**Palët braktisin njëra-tjetrën
dhe përfundimi i luftës**

Allahu ka punët e Veta të krijuar që ka krijuar. Në ato kushte të rënda, që ishin myslimanët, erdhi në Medine Nuejm ibn Mes’ud Eshxhau. Ai ishte nga Gatafani dhe ishte miku i Kurejshëve dhe i jehudinëve. “O i Dërguari i Allahut!, - iu drejtua ai të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.). Unë jam bërë mysliman dhe njerëzit e fisit tim nuk e dinë

se jam bërë mysliman. Prandaj, më urdhëro çfarë të duash!” Profeti (s.a.u.s.) i tha: *“Ti je një njeri i vetëm. E çfarë mund të bësh! Por shko e bëj ç’të mundesh për t’i përçarë e për t’i bërë të braktisin njëri-tjetrin e të largohen prej nesh, sepse lufta është mashtrim.”*

Nuejmi shkoi te fisi Kurejdha. Kur ata e panë, e nderuan sepse e dinin se ai ishte miku i tyre idhujtar. Nuejmi tha: Ju e dini ç’dashuri kam për ju dhe ç’besim kam te ju.

Do t’ju them një fjalë, por mos ia tregoni askujt!

- Fol!

- Ju e patë se çfarë i ndodhi fisit Benu Kajnuka dhe fisit Nadir, - nisi të fliste ai. Ju jeni aleatë të fisit Kurejsh dhe të fisit Gatafan, por ata nuk janë si ju, sepse ju jeni këtu në Medine, që është vendi juaj, këtu keni pasurinë tuaj, fëmijët tuaj dhe gratë tuaja; pra ju nuk mund t’i çoni ata gjetiu. Ndërsa ata i kanë larg pasuritë e tyre, gratë e tyre dhe fëmijët e tyre; në qoftë se ata gjejnë një rast të volitshëm për t’i sulmuar myslimanët, e shfrytëzojnë atë; e nëse jo, kthehen te vendi i tyre dhe ju lënë ju këtu e Muhamedi hakmerret me ju si të dojë.

- Si të veprojmë?

- Mos luftoni me ta, derisa t’ju japin pengjet.

- Mirë e the.

Nuejmi u drejtua te Kurejshët. U takua me krerët e tyre dhe u tha:

- Ju e dini miqësinë dhe dashamirësinë time për ju.

- Po e dimë, - ia kthyen Kurejshët.

- Unë do t’ju them diçka, por mos ia tregoni askujt!

- Si të na këshillosh ti, ashtu do të veprojmë.

- Jehudinjtë janë penduar pse e thyen besën që kishin me

Muhamedin dhe kanë frikë se ju do të ktheheni (për në Mekë) dhe ata do t'i lini atje (në Medine) me atë (Muhamedin). Ata (jehudinjtë) i kanë dërguar fjalë Muhamedit se do të marrin pengje prej jush dhe do të t'ia japin atij e pastaj do të miqësohen me të kundër jush dhe ai (Muhamedi) do të jetë i kënaqur kështu. Prandaj, ruhuni nga jehudinjtë dhe në qoftë se ju kërkojnë pengje, mos ua jepni!

Nuejmi vajti edhe tek fisi Gatafanë. Edhe atyre u tha, siç u kishte thënë Kurejshëve.

Hyri dyshimi dhe përçarja në zemrat e idhujtarëve. Ebu Sufjani dërgoi një delegacion te fisi Kurejdha dhe i ftoi që ditën e nesërme të fillonin luftën kundër myslimanëve, por ata i thanë: “Nesër është dita e shtunë dhe çdo fatkeqësi që na ka rënë, na ka goditur vetëm e vetëm pse nuk e kemi respektuar këtë ditë. Përveç kësaj, ne nuk marrim pjesë me ju në luftë kundër myslimanëve, derisa të na jepni pengje nga ana juaj, që të mos na lini këtu vetëm e ju të shkoni në vendin tuaj”. Kurejshët dhe Gatafanët thanë: “Për Allahun, të vërtetën paska thënë Nuejmi.”. Kurejshët dërguan një njeri te jehudinjtë që t'u thoshte: “Ne nuk ju lëmë peng juve asnjeri, por dilni e luftoni (kundër myslimanëve)!” Atëherë, edhe jehudinjtë thanë: “Për Allahun, drejt paska thënë Nuejmi!” Kështu u thye vendosmëria e të dyja palëve dhe e braktisën njëra-tjetrën.

Myslmanët i luteshin Allahut: “O Allah! Na i mbulo turpëritë tona e na qetëso nga gjërat frikësuese!” Edhe Profeti (s.a.u.s.) iu lut Allahut: *“O Allah! Ti që e ke zbritur Librin, Ti që je i Shpejtë në llogari: Thyje grupet aleate! O Allah! Mposhti ata dhe tronditi me gjëra të mundimshme, që të mos kenë qëndresë!”*

Allahu dërgoi një erë dhe një ushtri melekësh që i tronditën armiqtë dhe futën tmerr në zemrat e tyre. Era ua përmbysi enët e gatimit dhe ua shkuli tendat dhe, të ftohtët i zuri për së keqi, saqë nuk zinin vend asgjekundi. E, pasi e panë veten keq, nisën përgatitjet për të ikur.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dërgoi Hudhejfen tek armiqtë, që t'i sillte njoftime për ta. Hudhejfa (r.a.) u fut mes tyre dhe u kthye pa e ndierë fare të ftohtin. Madje, atij iu duk sikur ishte në banjë, si ata që lahen me ujë të ngrohtë. Ai u kthye tek i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.), e njoftoi atë që armiqtë kishin ikur dhe u shtri të flinte.

Kur zbardhi dita, myslimanët panë sheshin e luftës, ku patën qenë qafirët. Aty tashmë nuk kishte njeri. Për këtë Allahu ka thënë: **“Allahu i zbrapsi ata, që nuk besuan me mllefin e tyre e ata nuk arritën asnjë të mirë. Dhe Allahu ua largoi luftën besimtarëve. Allahu është i Fuqishëm, Ngadhënjes.”** (33:25)

Lufta filloi në muajin Sheual, në vitin e pestë të Hixhretit dhe përfundoi gati pas një muaji, në muajin Dhul Ka'ade. Ajo qe përpjekja më e madhe që bënë armiqtë e Islamit për t'i goditur dhe asgjësuar përfundimisht Medinen, Islamin dhe myslimanët. Por, Allahu i shkatërroi kurthet e tyre dhe i ktheu ato mbi vetë ata. Dështimi i tyre me gjithë ata trupa bashkë do të thoshte se grupet e vogla e të shpëndara nuk do të guxonin t'i drejtoheshin Medines. Madje, Pejgamberi (s.a.u.s.) për këtë ka thënë: *“Tani do t'i sulmojmë dhe nuk do të na sulmojnë. Do të jemi ne që do të shkojmë tek ata.”*

Lufta e Beni Kurejdhas

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u kthye nga lufta e Hendekut. Hoqi armët dhe rrobat e luftës. Kur po lahej në shtëpinë e Umu Selemes, i erdhi Xhibrili dhe e urdhëroi të nisej menjëherë bashkë me myslimanët për te fisi Beni Kurejdha. Xhibrili i tha: “Unë do të eci përpara teje: Do t’i tund fortifikatat e tyre dhe do të lëshoj frikë në zemrat e tyre.” Kështu, Xhibrili shkoi përpara me një grup melekësh.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) njoftoi njerëzit: *“Çdo mysliman i dëgjueshëm dhe i bindur të mos e falë namazin e ikindisë sot në tjetër vend, përveçse te fisi Benu Kurejdha!”* Flamurin ia dha Ali ibn Ebu Talibit dhe e nisi përpara me një grup myslimanësh për te Benu Kurejdhët! Në Medine la zëvendës ibn Umu Mektumin. Sa panë Aliun, Beni Kurejdhët e shanë të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.).

Myslimanët u nisën menjëherë për te Beni Kurejdhët. Në rrugë e sipër erdhi koha për të falur namazin e ikindisë. Disa e falën në rrugë; disa nuk e falën, derisa arritën te Beni Kurejdha. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u nis më pas me një grup myslimanësh, muhaxhirë dhe ensarë. Shkuan e qëndruan pranë një pusi të Beni Kurejdhëve, që quhej “Ena”. Allahu futi frikë në zemrat e Beni Kurejdhëve. Ata hynë nëpër fortifikatat e tyre për t’u mbrojtur dhe nuk guxuan të luftonin. Myslimanët u bënë rrethim të rreptë. Rrethimi zgjati aq sa ata kërkuan të këshilloheshin me disa myslimanë, që i kishin pasur aleatë. Prandaj i kërkuan të Dërguarit të Allahut që t’u dërgonte Ebu Lubaben. I dërguari (s.a.u.s) e dërgoi Ebu Lubaben. Porsa e panë Ebu Lubaben, burrat u çuan dhe

u tubuan tek ai, ndërsa gratë e fëmijët nisën të qanin para tij. Ebu Lubabes i erdhi keq për ta. Ata i thanë: “A të biem nën gjykimin e Muhamedit?” “Po”, - u tha dhe bëri me shenjë te fyti i vet, sikur u thoshte se do t’i thernin. Por pas pak i ra ndërmend se me atë shenjë ai tradhtoi Allahun dhe të Dërguarin e Tij. Prandja u kthye, shkoi në xhaminë e Profetit (s.a.u.s.) dhe pasi e lidhi veten pas një shtylle, u betua se nuk do të pranonte ta zgjidhte askush tjetër, përveç të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.). Kur e mori vesh i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.), tha: *“Sikur të vinte tek unë, do të kërkoja falje për të; por meqë ai veprooi, do ta lëmë, derisa të vendosë Allahu për të.”*

Meqë zgjati rrethimi, Beni Kurejdhet u thyen moralisht dhe pas njëzet e pesë netësh pranuan t’i nënshtroheshin vendimit të të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.): burrat të lidheshin, ndërsa gratë dhe fëmijët do të ndaheshin nga ata. Kështu u veprua. Pastaj, fisi Eus, që ishte aleat me jehudinjtë e fisit Beni Kurejdha, kërkoi nga Profeti (s.a.u.s.) që të tregohej i mirë ndaj tyre, ashtu siç ishte treguar me Beni Kajnukat - aleatët e fisit Hazrexh. Por Profeti (s.a.u.s.) tha: *“A jeni të kënaqur që të gjykojë për ta një burrë prej jush?”* “Po”.- thanë ata. “Ai që do të gjykojë për Beni Kurejdhet, - tha Profeti (s.a.u.s.), *është Sa’d ibn Muadhi.*” “Mirë, - iu përgjigjën ata, si të gjykojë ai, ashtu le të bëhet.”

Në atë kohë Sa’di ishte në Medine, ngaqë qe plagosur në luftën e Hendekut. E çuan hipur në gomar. Kur u afrua tek i Dërguari i Allahut, ai (i Dërguari i Allahut) u tha njerëzve të fisit Eus: *“Ngrihuni te zotëriu tuaj (për ta zbritur)!”* Njerëzit e fisit të tij u mblodhën rreth tij dhe

i thanë: “O Sa’d! Bëju mirë aleatëve të tu!” Ai rrinte në heshtje dhe nuk përgjigjej. Kur ata i thanë ashtu shumë herë, ai ua ktheu: “Vërtet, erdhi koha për Sa’din që, për hir të Allahut, të thotë të vërtetën dhe të mos ketë frikë se do ta qortojë ndonjë.” Kur dëgjuan këto fjalë nga ai, disa prej tyre u kthyen në Medine për të lajmëruar për vdekjen e tyre.

Pasi Sa’di zbriti dhe u njoftua se Kurejdhët do të gjykoheshin prej tij, ai foli kështu: “Të vriten burrat; gratë dhe fëmijët të merren robër, kurse pasuria e tyre të ndahet ndër myslimanë.” Atëherë, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) tha: “Vërtet, ke gjykuar siç ka gjykuar Allahu mbi shtatë qiejt.” Ky gjykim ishte edhe sipas Sheriatit jehudi, madje ca më i lehtë se gjykimi sipas sheriatit të tyre.

Menjëherë pas vendimit të Sa’d ibn Muadhrit, Benu Kurejdhët u dërguan në Medine dhe u mbyllën në shtëpinë e bijës së Harithit - një grua nga Beni Nexharët. U hapën disa hendeqe në tregun e Medines, u çuan atje pjesë-pjesë dhe iu prenë kokat. Jehudinjtë ishin katërqind veta. (Thuhet edhe se kanë qenë gjashtëqind-shtatëqind veta.) Bashkë me ta u vra edhe Hujeji ibn Ahtabi, kryetari i fisit Beni Nadir, i cili bënte pjesë në njëzetëshen e parisë së jehudinjtë. Ata u patën dhënë zemër Kurejshëve dhe Gatfanëve për të bërë luftën e Hendekut. Hujeji pati shkuar te Benu Kurejdhët dhe i pati nxitur ata që ta thyenin besën. Jehudinjtë i prenë në besë myslimanët në orën më të vështirë të jetës së tyre. Jehudinjtë e fisit Kurejdha i kishin vënë kusht Hujejit që të qëndronte me ta, me qëllim që çfarëdo që t’u ndodhte atyre, t’i ndodhte edhe atij. Prandaj, Hujeji qëndroi në fortifikatat e tyre

si gjatë rrethimit, ashtu edhe kur jehudinjtë u dorëzuan, derisa u vra bashkë me ta.

Disa nga fisi Kurejdha u bënë myslimanë para se të pranonin vendimin e Sa'dit, prandaj ata nuk i preku dënimi. Disa të tjerë kërkuan të mos dënoheshin. Kështu ata u lanë dhe më vonë pranuan Islamin. Nga gratë e tyre u vra vetëm njëra sepse ajo pati vranë Halad ibn Suuejdin me një gur të madh. Myslimanët grumbulluan armët dhe pasuritë që lanë jehudinjtë: ishin 1500 shpata, 300 koraca, 2000 heshta, 500 mburoja, plaçkë e shumtë, enë, deve dhe bagëti të imëta. Profeti (s.a.u.s.) hoqi mënjanë një të pestën e gjithë kësaj trofeje (pasurie të kapur në luftë) bashkë me palmat dhe robërit. Ndërsa katër të pestat ua ndau atyre që morën pjesë në luftë. Këmbësorit i dha si plaçkë lufte një pjesë, kurse kalorësit tri pjesë: një pjesë për vete dhe dy pjesë për kalin.

Robërit e luftës u dërguan në Nexhd dhe u blenë me ta armë. Profeti (s.a.u.s.) zgjodhi për vete nga robëreshat Rrajhanen, bijën e Zejd ibn Amr ibn Hinaka. Thuhet se Profeti (s.a.u.s.) e ka mbajtur Rrajhanen ashtu si robëreshë. Thuhet, gjithashtu se ai e ka liruar atë dhe pastaj është martuar me të. Rrajhania ka vdekur pas Haxhit të Lamtumirës.

Pasi përfundoi çështja e fisit Kurejdha, iu pranua lutja Sa'd ibn Muadh⁷⁸. Ai qëndronte në një tendë në xhaminë e Profetit (s.a.u.s.), me qëllim që Profeti (s.a.u.s.) ta kishte afër për ta vizituar. Mirëpo i kaloi sipër një dele dhe (me thundër) i lëndoi plagën e atij i rrodhi shumë gjak dhe

---

⁷⁸ Është fjala për lutjen që Sa'di bëri kur u plagos në luftën e Hendekut.

vdiq. Xhenazen e tij e kanë mbajtur melaiket bashkë me myslimanët. Për vdekjen e tij është tundur Arshi i Rrahmanit (Froni i Mëshirëplotit).

Kaluan gjashtë net që Ebu Lubabes i vinte e shoqja dhe e zgjidhte për të falur namazin dhe pastaj ai kthehej dhe lidhej përsëri. Pranimi i pendimit i zbriti të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) në shtëpinë e Umu Selemes (r.a.). Ajo shkoi dhe e njoftoi menjëherë që Allahu ia kishte falur fajin. Atëherë, njerëzit shkuan që ta zgjidhnin Ebu Lubaben, por ai nuk pranoi të zgjidhej, derisa ta zgjidhte vetë i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.). Profeti (s.a.u.s.) e zgjidhi atë kur shkoi për të falur namazin e mëngjesit.

Pas luftës së Benu Kurejdhas, myslimanët ndërmorën një varg veprimesh ushtarake. Më poshtë jepen ato më të rëndësishmet.

Vrasja e Ebu Rafi' Selam ibn Ebul Hukajkut

Ai qe tregtari më i madh i Hixhazit (Meke, Medine dhe Taif) dhe kryetari i jehudinjve të Hajberit. Ai qe edhe një nga organizatorët dhe nxitësit më të mëdhenj të grupeve të ndryshme të njerëzve kundër popullit të Medines.

Pasi mbaroi lufta e Hendekut dhe e Kurejdhas, pesë veta nga fisi Hazrexh morën përsipër që ta vrisnin Ebu Rafiun. Kështu do të fitonin nder, ashtu siç u nderuan njerëzit e fisit Eus kur vranë Ka'ab ibn Eshrefin.

Ata shkuan te kështjella e tij nga ana e Hajberit, kur po perëndonte dielli. Komandanti i tyre, Abdullah ibn Atiku u tha shokëve: “Ju rrini këtu, kurse unë do të shkoj t'i marr

me të mirë rojat, ndoshta më lënë të hyj.” Kur u afrua tek porta, u mbështoll me rrobën e vet e bëri sikur po kryente nevojën. Roja i tha me zë të ulët: “O rob i Allahut! Po deshe të hysh, hyr, sepse dua ta mbyll portën.”

Abdullah ibn Atiku hyri dhe u fsheh derisa njerëzit ranë në gjumë. Ai mori çelësat e portave dhe e hapi portën kryesore, që ta kishte të lehtë për të ikur, po ta lypte nevoja. Pastaj u drejtua nga shtëpia e Ebu Rafiut. Sa herë që hapte ndonjë portë, e mbyllte atë nga brenda, që edhe po ta diktonin, të mos arrinin deri tek ai, derisa të vriste Ebu Rafiun. Arriti te shtëpia e Ebu Rafiut. U fut brenda në shtëpi në mes të familjes së tij, por ishte errësirë dhe nuk e dinte ku ishte Ebu Rafiu. Prandaj i thirri: “O Ebu Rafi!” Ai u përgjigj. “Kush është ky që më thirri?” Atëherë, Abdullahu u lëshua në drejtim të zërit dhe i dha një goditje me shpatë, ndërkohë që ishte i hutuar, por nuk arriti ta vriste. Prandaj, doli që andej nëpër errësirë dhe pastaj vajti tek ai përsëri, por duke e ndryshuar zërin, sikur po i vinte në ndihmë: “O Ebu Rafi! Ç’ishte ai zë?!” Ebu Rafi: “T’u mjeroftë nëna! Një burrë këtu në shtëpi më goditi me shpatë.” Atëherë, Abdullahu shkoi drejt tij dhe i dha një goditje që i bëri plagë të rëndë, por nuk e vrau plotësisht. Ia vuri shpatën në bark dhe i rëndoi sipër me tërë peshën, derisa shpata i doli pas shpine. Pastaj Abdullahu doli duke i hapur portat një e nga një. Megjithëse ishte natë me hënë, Abdullahu nuk po shikonte mirë; kujtoi se po prekte tokë dhe hodhi këmbën, por ra nga shkallët dhe e theu atë. E lidhi menjëherë me çallmën e vet dhe u fsheh te porta. Kur këndoi këndesi, doli një burrë mbi murin e kështjellës dhe tha: “Po shpall vdekjen e Ebu Rafit,

tregtarit të Hixhazit.” Abdullahu e kuptoi se ai kishte vdekur dhe shkoi te shokët e vet e ashtu së bashku u nisën për te Profeti (s.a.u.s.). Kur mbërritën tek ai dhe i treguan se Ebu Rafi ishte vrarë, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ia fërkoji këmbën Abdullahut dhe ajo iu shërua plotësisht, sikur nuk kishte pësuar asgjë.

Thumame ibn Ethal, kryetari i fisit Jemame kapet rob

Thumame ishte një nga njerëzit që e urrente më shumë të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) dhe Islamin. Prandaj, në muajin Muharrem, në vitin e gjashtë të Hixhretit, u maskua dhe doli për të vrarë Profetin (s.a.u.s.) me urdhër të Museileme Kedhabit.

Profeti (s.a.u.s.) dërgoi Muhamed ibn Meslemen me tridhjetë kalorës për të luftuar kundër fisit Benu Bekr ibn Kilab në krahun e Darijes, shtatë net larg Medines, në rrugën që shkon për në Basra. Kur myslimanët po ktheheshin, e gjetën Thumamen në rrugë, e kapën rob, e sollën në Medine dhe e lidhën në një shtyllë të xhamisë. Profeti (s.a.u.s.) kaloi andej dhe i tha: “Ç’mendon se do të bëj me ty, o Thumame?”

“Kam mendimin se do të bësh mirë, o Muhamed!, - ia ktheu ai. Në qoftë se ti më vret, vret një njeri me gjak të fisëm⁷⁹. Në qoftë se më liron, liron një njeri që di të falënderojë. Po të duash pasuri, kërko, të të jap sa të duash.” Profeti (s.a.u.s.)

---

⁷⁹ Merr hak duke vrarë një njeri me pozitë, jeta e të cilit ka vlerë e jo një njeri të rëndomtë.

e la atë dhe iku. Ditën e dytë Profeti (s.a.u.s.) kaloi aty dhe e pyeti si ditën e parë. Ai i dha të njëjtën përgjigje. Po kështu edhe ditën e tretë. Pastaj, Profeti (s.a.u.s.) tha: “*Lëshojeni Thumamen!*” Pasi e lanë të lirë, ai e lau trupin dhe u bë mysliman. Pastaj tha: “Për Zotin, deri tani nuk kishte mbi Tokë njeri më të urreyer sesa ti për mua. Por tani ti je më i dashur për mua se të gjithë njerëzit e tjerë. Nuk ka pasur fe mbi dhe më të urreyer për mua se feja jote, por tani ajo është bërë më e dashur për mua se të gjitha fetë e tjera.” Thumamja shkoi në Mekë për të kryer Umren, por Kurejshët e qortuan pse ishte bërë mysliman. Ai u tha: “Për Zotin, juve nuk do t’ju vijë më asnjë kokërr grurë nga Jemamja, derisa të urdhërojë i Dërguari i Allahut.” Dhe në të vërtetë, ai e ndaloi shitjen e grurit për banorët e Mekës. Ata ranë ngushtë dhe i shkruan një letër të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.), ku i lypnin për hir të farefisit t’i shkruante letër Thumames që ta lejonte shitjen e grurit për ta. Profeti (s.a.u.s.) ashtu veproi.

Lufta e Benu Lahjanit

Njerëzit e fisit Benu Lahjan i patën vrarë myslimanët në Rexhia dhe patën hyrë thellë në tokën e Hixhazit, deri në kufijtë e Usfanit. Por, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e la për më vonë punën e tyre. Pasi dështuan aleatët që sulmuan myslimanët dhe Profeti (s.a.u.s.) u qetësua nga sulmet e armiqve, la Ibn Umu Mektumin zëvendës në Medine dhe në muajin Rabiul Euël, në vitin e gjashtë të Hixhretit, doli bashkë me dyqind veta nga shokët e tij, ndër të cilët njëzet kalorës dhe nxitoi për në luginën Guran, një luginë midis Emexhit dhe Usfanit aty ku qenë vrarë shokët e tij. Aty iu

lut Allahut që t' i mëshironte të vdekurit dhe qëndroi dy ditë. Benu Lahjanët kishin ikur nëpër majat e maleve dhe nuk u gjend asnjë njeri.

Profeti (s.a.u.s.) dërgoi dhjetë kalorës në Usfanë që ta merrnin vesh Kurejshët që myslimanët ishin gjithmonë syhapur e të përgatitur dhe të trembeshin. Kalorësit shkuan deri në Kurai Gamim. Pas katërmëdhjetë netësh i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u kthye në Medine.

**Çeta e Isit. Ebul Asi - bashkëshorti i Zejnebes,
vajzës së të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.),
bëhet mysliman**

Në muajin Xhemadel Ula, në vitin e gjashtë të Hixhretit, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dërgoi Zejd ibn Harithin me njëqind e shtatëdhjetë veta, të pajisur secili me deve për të kapur një karvan të Kurejshëve që po vinte nga Shami. Karvanin e kryesonte Ebul As ibn Rabia, bashkëshorti i Zejnebes, vajzës së të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.). Myslimanët e kapën karvanin dhe njerëzit e tij i zunë robër. Ebul Asi shpëtoi dhe vajti në Medine e u strehua te Zejnebja. Ai i kërkoi asaj të shkonte tek i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dhe t' i kërkonte t'ia kthente pasurinë e karvanit. Zejnebja ia kërkoi këtë gjë Profetit (s.a.u.s.) dhe ai urdhëroi që t' u kthehej atyre i gjithë malli, që nga gjëja më e vogël.

Ebul Asi ishte një nga burrat e Mekës, që njiheshin për tregtinë, pasurinë dhe ruajtjen e amanetit. Ai u kthye në Mekë dhe ua dha të zotëve gjithçka që ia kishin lënë amanet. Pastaj u bë mysliman dhe emigroi në Medine. Atëherë, i

Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ia ktheu Zejneben me nikahun e parë (aktin e parë të martesës). Këtë bashkim familjar e bëri pasi kishin kaluar më se tre vjet dhe ende nuk kishte zbritur ajeti që i ndalonte myslimanet të qëndronin në lidhje martese me kafirët (femohuesit). Prandaj kishte mbetur në fuqi nikahu i parë që Zejnebja kishte bërë me Ebul Asin.⁸⁰

Gjatë kësaj periudhe, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dërgoi disa çeta, të cilat ndikuan shumë në frenimin e armikut dhe shuarjen e sherrit të tij. Kështu, u vu qetësia dhe paqja u vendos deri në vende të largëta. Por më vonë Profetit (s.a.u.s.) i erdhi lajmi që çoi në zhvillimin e luftës së Benu Mustalikut.

Lufta e Beni Mustalikut

Benu Mustalikët ishin një degë e fuqishme e fisit Huza. Ata ishin aleatë të Kurejshëve. Të gjitha degët e tjera të këtij fisi ishin miq dhe dashamirës të të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.).

Të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) i erdhi lajmi se Benu Mustalikët ishin përgatitur për luftë kundër tij. Prandaj Profeti (s.a.u.s.) dërgoi Burejde ibn Hasibin që ta vërtetonte mirë lajmin. Pasi erdhi në përfundimin se lajmi ishte i vërtetë, la Zejd ibn Harithen zëvendës në Medine. (Është thënë edhe se Profeti la zëvendës një njeri tjetër dhe tjetri më pas la zëvendës Zejd ibn Harithen). Profeti (s.a.u.s.) u

---

⁸⁰ Në fakt, hadithi në fjalë, por dhe dëshmi të tjera, tregojnë se në rastin, kur gruaja pranon Islamin dhe pret që edhe burri të panojë Islamin, qoftë dhe një kohë e gjatë, ata ribashkohen kur burri pranon Islamin pa u përtërirë akti i martesës. Shih: *Zadul Mead* (5/133-140).

përgatit dhe doli me shpejtësi për t'i sulmuar në befasi Beni Mustalikët. Ai (s.a.u.s.) mori me vete 700 veta nga sahabët. Në atë kohë Benu Mustalikët po qëndronin në një vend me ujë që quhej Murraisi.⁸¹ Murraisi ndodhej në anën e Kudejdit në drejtim të bregdetit.

Profeti (s.a.u.s.) me shokët e tij i sulmoi Beni Mustalikët në befasi, pa qenë të paralajmëruar se do të sulmoheshin.⁸² Myslimanët vranë një pjesë të tyre, zunë robër fëmijët dhe gratë e tyre dhe ua morën pasuritë. Ndër robërit e luftës ishte edhe Xhujerija, bija e Harith ibn Ebu Dirarit, që ishte kryetari i Beni Mustalikëve. Por, pasi i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) shkoi në Medine, e liroi atë dhe pasi ajo u bë myslimane, u martua me të. (Kur panë se Profeti (s.a.u.s.) e liroi Xhujerien dhe u martua me të) myslimanët liruan njerëzit e njëqind shtëpive nga fisi Beni Mustalik, të cilët

---

⁸¹ Lufta njihet edhe me emrin "Lufta e Murrajsiut".

⁸² Në parim, Profeti (s.a.u.s.) nuk ka luftuar me askënd pa i bërë thirrje paraprake për pranimin e Islamit. Në udhëzimet që Profeti (s.a.u.s.) u jepte komandantëve të ushtrive theksohet se, së pari, pala armike duhej të ftohej të pranonte Islamin; së dyti, nëse nuk pranonte Islamin, duhej të ftohej të bënin marrëveshje me myslimanët me të cilën, kundrejt nënshtrimit ndaj shtetit islam dhe pagimit të xhizjes (një takse), këta jomyslimanë fitonin të drejtën e mbrojtjes së jetës, të pasurisë dhe të objekteve të kultit të tyre, si dhe të vetëqeverisjes; së treti, nëse nuk e pranonin statusin e dytë, ushtria myslimane hynte në luftë me ta. Shih: *Sahih Muslimi (1731)*. Për rastin me Benu Mustalikët duhet të dimë disa gjëra: E para: Benu Mustalikëve më përpara u ishte bërë thirrja për pranimin e Islamit. E dyta: Profeti (s.a.u.s.) nuk kishte lidhur ndonjë marrëveshje paqeje a armëpushimi me ta. Kështu që myslimanët ishin në gjendje lufte me ta. E treta: Faktin që ishin në gjendje lufte me Benu Mustalikët e përforcon më shumë informacioni që kishte arritur në Medine për përgatitjen e Benu Mustalikëve për sulmimin e myslimanëve. Në këto kushte, forcat që nis shteti islam mund ta sulmojnë palën armike në befasi e pa i paralajmëruar.

pranuan Islamin. Duke përmendur arsyen e lirimit të tyre, myslimanët thanë: “Këta janë krushqit e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.)” Kështu, Xhujejrija (r.a.) është gruaja që ka sjellë më shumë mirësi për fisin e vet.⁸³ Kjo luftë ka ndodhur ditën e dytë të muajit Sha’ban, në vitin e gjashtë të Hixhretit. (Është thënë edhe se ka ndodhur në vitin e pestë të Hixhretit.)

Gjatë këtij udhëtimit luftarak ndodhën dy ngjarje të dhimbshme, të cilat i shfrytëzuan hipokritët, për të shkaktuar ngatërresa dhe trazira në bashkësinë islame, madje edhe në shtëpinë e Profetit (s.a.u.s.).

Ngjarja e parë qe fjala e kreut të hipokritëve, Abdullah ibn Ubejit: “Në qoftë se do të kthehemi në Medine, më i nderuari ka për të përzënë prej saj më të ulët.” Arsyeja që Abdullah ibn Ubeji tha ashtu, ishte se një burrë nga muhaxhrët dhe një tjetër nga ensarët u grindën tek uji i Murrajsiit. Aty muhaxhiri e goditi ensariun. Atëherë, ensariu thirri: “O ensarë, ndihmë!” Edhe muhaxhiri thirri: “O muhaxhirë, ndihmë!” Kështu, u mblodhën aty njerëz nga të dyja palët. Por ndërhyri menjëherë i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dhe u tha: “E si bëni thirrje të xhahilijes (kohës së padijes para Islamit), kur unë jam mes jush?! Lëreni këtë thirrje, se ajo është e ndyrë!” Atëherë njerëzit iu kthyen arsyes dhe e lanë grindjen.

Në luftë merrte pjesë edhe një grup munafikësh (hipokritësh), që nuk kishin marrë pjesë në asnjë luftë tjetër më parë. Ndër ta ishte edhe kreu i tyre, Abdullah ibn Ubeji, i cili kur e mori vesh grindjen, u tërbua nga zemërimi dhe tha: “Edhe këtë e bënë ata (muhaxhirët)? Ata

---

⁸³ Martesa e saj me të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) u bë shkak që myslimanët të lironin njerëzit e njëqind shtëpive nga fisi Beni Mustalik.

na mbizotëruan dhe u bënë më shumë se ne këtu në vendin tonë. Për Zotin, ne dhe varfanjakët e Kurejshëve e pësuam si ai i pari, kur tha: “Ushqeje qenin tënd, të të hajë ty.” Për Zotin, kur të kthehemi në Medine, më i nderuari ka për të përzënë prej saj më të ulëtin.” Me “më të nderuarin” kishte për qëllim veten e vet dhe me “më të ulëtin” (Zoti na ruajtë!) kishte për qëllim të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.).

Abdullah ibn Ubeji nisi të sajonte ngatërresën. Ai u tha shokëve të vet: “Këtë i keni bërë vetes! Ju i pranuat ata të vendosen në vendin tuaj, ju i ndatë me ta pasuritë tuaja. Kurse po të mos i kishit pranuar, ata do të gjenin një vendbanim tjetër, jo këtë të tuajin.”

Kur kreu i hipokritëve foli ato që foli, ndodhej aty edhe një i ri, besimtar i fortë, i cili quhej Zejd ibn Erkam. Ai nuk i duroi dot broçkullat e hipokritit, prandaj, shkoi menjëherë tek i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dhe e njoftoi. Atëherë, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) thirri Abdullah ibn Ubejin dhe e pyeti për këtë gjë. Ai u betua se nuk kishte thënë asgjë nga ato që i ishin përcjellë Profetit (s.a.u.s.). Për këtë arsye Allahu i Madhëruar zbriti suren “El Munafikun”, e kështu e turpëroi atë përgjithmonë, deri në Ditën e Gjykimit.

Djali i kreut të hipokritëve, Abdullah ibn Ubeji (edhe ai e kishte emrin Abdullah) ishte besimtar i çiltër. Ai qëndroi në një rrugë që çonte në Medine me shpatë në dorë dhe i tha babait të vet: “Për Zotin, ti nuk do të kalosh këtu, derisa të të japë leje i Dërguari i Allahut, sepse ai është i nderuari, kurse ti je i ulëti” Kjo gjë i shkoi në vesh të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) dhe ai dërgoi fjalë që biri ta lejonte babanë dhe ai e la të lirë. Me këtë veprim urtësie të Profetit (s.a.u.s.) u shua edhe kjo ngatërresë.

Ngjarja e dytë: Fjala e shpifur e hipokritëve.

Kur po kthehej nga kjo luftë, Profeti (s.a.u.s.) qëndroi në një vend afër Medines me gjithë ushtrinë. Pasi ndenjën ca, dha urdhër që të niseshin natën. Me të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) në këtë udhëtim ishte edhe Aishja (r.a.). Por, natën kur po nisej ushtria, ajo pati dalë më tej për të kryer nevojën. Kur u kthye aty ku patën qëndruar për pushim, pa se kishte humbur gjerdanin. U kthye atje ku i pati rënë që ta kërkonte. Gjerdanin e gjeti, mirëpo ushtria që nisur për në Medine. Heudexhin⁸⁴ e Aishes e ngarkuan në deve, duke menduar se ajo ishte brenda tij. Ata nuk e kuptuan që ajo nuk ishte në heudexh sepse, kur e ngritën heudexhin mbi deve ishin shumë veta dhe Aishja ishte e lehtë. Kur Aishja u kthye në vendin ku pushoi ushtria, nuk gjeti asnjëri.

Ajo qëndroi aty duke menduar se ata do ta kuptonin se ajo mungonte dhe do të ktheheshin për ta kërkuar në vendin ku kishin pushuar. Ndërkohë atë e zuri gjumi, meqë ishte e lodhur.

Njëri nga sahabët, Safuan ibn Muatil Sulemiu (r.a.) kishte fjetur në prapavijë të ushtrisë. Ai e kishte zakon të flinte shumë, kështu që u zgjua me vonesë dhe mori rrugën nga kishte kaluar ushtria. Në rrugë e sipër pa një njeri që flinte. U afrua dhe e njohu që ishte Aishja sepse e kishte parë atë para se të zbriste ajeti i hixhabit⁸⁵. “Vërtet,

---

⁸⁴ Heudexhi është shalë deveje në formë tende me mbulesë, ku zakonisht ulej gruaja.

⁸⁵ Hixhabi këtu është perdja. Bëhet fjalë për ajetin 53 të sures El Ahzab, në të cilin urdhërohen besimtarët që kur të kërkojnë diçka nga gratë e Profetit (s.a.u.s.), ta kërkojnë pas perdeje.

të Allahut jemi dhe tek Ai do të kthehem. Kjo është bashkëshortja e të Dërguarit të Allahut”, - tha ai e nuk foli asnjë fjalë tjetër. Në atë çast, kur dëgjoi zërin e tij, Aishja u zgjua dhe mbuloi fytyrën me mbulesën e saj. Atëherë Safuani afroi devenë tek ajo, e uli devenë dhe Aishja hipi në të. Ai e mori për dore kapistrën e devesë dhe eci. Ecën e ecën, derisa e arritën ushtrinë që po pushonte në pikë të vapës sapo kishte hyrë koha e drekës.

Kur Abdullah ibn Ubeji, armiku i Allahut dëgjoi për ngjarjen, gjeti çastin që ta villte tërë hipokrizinë dhe vrerin e tij. Ai shpifi për nderin e tyre - Aishes (r.a.) dhe Safuanit (r.a.). Ai kërkonte nga bashkëbiseduesit e tij ta tregonin këtë shpifje dhe ngulmonte që të trillonin më shumë gjëra të paqena rreth saj. Ai merrej me trillimin e shpifjes dhe përhapjen e saj gjithandej. Shokët e tij i bënë qejfin duke biseduar me të rreth saj. Edhe mbasi mbërritën në Medine, u morën me këtë shpifje, aq sa edhe një numër besimtarësh u mashtruan me të.

Kur arriti në Medine, Aishja (r.a.) u sëmur dhe sëmundja i zgjati rreth një muaj. Medina ziente nga fjalët e shpifësve, ndërsa ajo nuk dinte gjë. Por diçka e bënte të dyshonte, sepse ajo nuk po shikonte të njëjtën butësi dhe përkujdesje prej të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) siç e kishte parë më parë kur sëmurej. Tani i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.), hynte tek ajo, përshëndeste me “*Selam!*”, pastaj pyeste “*Si je?*” dhe pastaj kthehej e nuk rrinte me të. Gjatë gjithë asaj kohe i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) qëndroi në heshtje. E, meqënëse shpallja iu vonua ca, ai u këshillua me shokët e vet. Ali ibn Ebu Talibi i dha sugjerimin që nënkuptonte

divorcimin e Aishes⁸⁶, ndërsa Usameja dhe të tjerët i thanë që ta mbante se Aishja ishte e pastër si ari.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) hipi në minber⁸⁷ dhe kërkoi ta justifikonin në qëndrimin e tij, nëse do të ndëshkonte dikë që e kishte munduar, duke e prekur në familjen e tij - ishte fjala për Abdullah ibn Ubejin. Atëherë, prijësi i fisit Eus shprehu dëshirën për vrasjen e tij. Mirëpo kryetarin e fisit Hazrexh nuk e la ndjenja e patriotizmit fisnor (Abdullah ibn Ubeji ishte i fisit Hazrexh), kështu që ai nuk deshë që ai të vritej. Atëherë, dy fiset u revoltuan dhe nisi grindja midis tyre, derisa ndërhyri i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dhe i qetësoi ata.

Këtë ditë (që foli Profeti (s.a.u.s) në minber), Aishja (r.a.) doli për nevojat e saj pasi u bë natë. Ajo sapo ishte përmirësuar nga sëmundja. Me të shkoi edhe nëna e Mistahut, e cila u pengua në rrobën e saj dhe u rrëzua. Ajo u lut kundër djalit të vet Mistahut, por Aishja e qortoi për këtë lutje. Aty, nëna e Mistahut i tregoi Aishes fjalët që ishin përhapur për të. Madje, ajo i tha Aishes se edhe biri i saj, Mistahu, ishte nga ata që fliste ashtu si të tjerët. Aishja u kthye, i kërkoi leje të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) dhe vajti te prindërit e saj. Kur mori vesh shpifjen që ishte ngritur kundër saj, nisi të qante me dënësë. Qau aq shumë, sa që dy net e një ditë nuk vuri gjumë në sy dhe nuk iu thanë sytë nga lotët. Prindërit e saj patën frikë se do të shqyhej përbrenda nga të qarët.

---

⁸⁶ Aliu (r.a.) e dha këtë sugjerim nga keqardhja për të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.), që të mos mendohej më në shpirt nga kjo shpifje, por jo se akuzonte Aishen (r.a.) apo se mendonte keq për të.

⁸⁷ Minber - faltorja e imamit në xhami vendi, ku imami mban hytben.

Në mëngjesin e natës së dytë vajti tek ajo i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.). U ul pranë saj, tha dy dëshmitë⁸⁸ dhe u shpreh: “Oj Aishe! Unë kam marrë vesh për ty kështu, kështu. Por, në qoftë se ti je e pafajshme, Allahu do ta tregojë pafajësinë tënde. Në qoftë se ke rënë në ndonjë gjynah, kërkoji falje Allahut dhe kthehu me pendim tek Ai, sepse kur njeriu e pranon gjynahun që ka bërë e kthehet tek Allahu, Allahu ia pranon teuben (pendimin).”

Atëherë, Aishes i pushuan lotët dhe u tha prindërve që t’i përgjigjeshin të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.). Por ata nuk dinin se çfarë t’i thoshin. Atëherë, Aishja tha: “Për Allahun, unë e di se ju i keni dëgjuar ato fjalë dhe se ato kanë hyrë në shpirtrat tuaj, saqë i besoni si të vërteta. Por po t’ju them se unë jam e dëlirë dhe Allahu e di se unë jam e dëlirë, ju nuk do të më besonit. Sikur të pranoj sa për ju diçka të paqenë, do të besonit e përsëri Allahu e di se unë jam plotësisht e dëlirë. E unë, për Zotin, nuk gjej shembull më të mirë për gjendjen time dhe tuajën sesa fjalët që tha babai i Jusufit: **“Durim të madh e pa ankesë! Allahut i kërkoj ndihmë për të përballuar trillimin që ju pohoni!”** (Jusuf: 18) Pastaj u kthye dhe u shtri. Por në këtë moment zbriti Shpallja. Kur i kaloi gjendja e zbritjes së Shpalljes, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) buzëqeshi dhe fjalët e para që tha, qenë: *“Sa për Allahun, oj Aishe, Ai të shfajësoi.”* Nëna e saj i tha: “Çohu për të (për të Dërguarin e Allahut)!” “Për Zotin nuk i çohem, - ia kthehu Aishja, unë nuk falënderoj dikë tjetër përveç Allahut.”

⁸⁸ Zakonisht, Profeti (s.a.u.s.) e fillonte fjalën e tij me dy dëshmitë: Eshhedu en la ilahe il- lallah ue eshhedu enne muhameden resulullah (Dëshmoj se nuk ka të adhuruar të vërtetë, përveç Allahut dhe dëshmoj se Muhamedi është i Dërguari i Allahut).

Fjalët që Allahu zbriti për shfajësimin e Aishes, janë dhjetë ajete nga surja “En Nur”. Allahu i Madhëruar thotë: **“Vërtet, ata që trilluan shpifjen, janë një grup prej jush. Ju mos kujtoni se fjalët e tyre janë në dëmin tuaj përkundrazi, ato do të jenë në dobinë tuaj. Secilit prej tyre do t’i takojë dënimi sipas pjesëmarrjes në gjynahet e atij, që barti pjesën më të madhe (të shpifjes), i takon dënim i madh...”** (24:11)

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) doli përpara njerëzve dhe foli. Ai u lexoi atyre çfarë kishte zbritur për dëlirësinë e Aishes. Kur zbriti nga minberi, urdhëroi të fshikulloheshin dy burra besimtarë të çiltër dhe një grua besimtare e çiltër, secili tetëdhjetë herë. Dy burrat ishin Hasan ibn Thabit dhe Mistah ibn Uthathe, kurse gruaja ishte Hamne, bija e Xhahshit. Ata dhe ajo rrëshqitën dhe u morën me shpifjen. Kurse kreu i munafikëve (hipokritëve), që mori pjesën më të madhe të trillimit dhe të përphajes së shpijes, dhe shokët e tij nuk u dënua në këtë botë; por ata do të qëndrojnë përpara Allahut Ditën e Gjykimit, atë Ditë, kur nuk do të bëjnë dobi as pasuria dhe as fëmijët, përveçse zemra e pastër.

Umrja e Hudejbijes

Profeti (s.a.u.s.) pa në ëndërr ndërkohë që ishte në Medine se bashkë me shokët e tij hyri në El Mesxhidul Haram (Xhaminë e Shenjtë në Mekë): të gjithë të sigurt, disa me kokë të rruar; disa me flokë të shkurtuar.

Ai ua tregoi këtë ëndërr myslimanëve dhe i njoftoi se donte të shkonte për Umre. Po kështu, kërkoi që të dilnin

edhe beduinët (nomadët) e zonave që ishin rreth Medines; por ata nuk shkuan me të për në Mekë. Ata menduan se i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dhe besimtarët nuk do të ktheheshin më te familjet e tyre dhe iu justifikuan të Dërguarit të Allahut se ishin tepër të zënë me punët e me njerëzit e tyre. Beduinët i thanë të Dërguarit të Allahut që të kërkonte falje për ta.

Ditën e hënë, në fillim të muajit Dhul Ka'ade, viti i 6-të pas Hixhretit, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) doli me 1400 muhaxhirë dhe ensarë. Ai mori me vete edhe kurbanët (që do t'i priste në Mekë), që njerëzit ta shihnin se ai nuk po shkonte në luftë, por për Umre. Kur arriti në Dhul Hulejfe, u vari kafshëve diçka në qafë si shenjë që do të bëheshin kurban atje, u bëri deveve një gjakosje të lehtë në anën e djathtë të gungës si shenjë kurhani dhe hyri në gjendjen e *ihramit*⁸⁹ për Umre. Pastaj ecën derisa arritën në Usfan. Informatori i tij erdhi dhe i tha se Kurejshët ishin mbledhur e kishin vendosur për luftë dhe për t'i penguar myslimanët të shkonin në Bejtul Haram (Shtëpinë e Shenjtë). Ndërkohë, kurejshët kishin arritur në Dhu Tuua.

Ata dërguan Halid ibn Uelidin me dyqind kalorës në Kura Gamim, një vend afër Usfanit, për të zënë rrugën që të çonte në Mekë. Ata mblodhën edhe ehabishët⁹⁰ që t'i ndihmonin. Atëherë, Profeti (s.a.u.s.) i pyeti shokët e tij: të sulmonte familjet e ehabishëve të mbledhur aty, apo

⁸⁹ Njeriu hyn në gjendjen e *Ihram*-it duke bërë nijetin dhe telbijen për Umre, ose për Haxh, ose për Haxh dhe Umre bashkë.

⁹⁰ Ehabishët ishin fise aleate të Kurejshëve. Këto fise u grumbulluan dhe u bënë aleatë të Kurejshëve te kodra Hubshijj që ndodhet në pjesën e poshtme të Mekës dhe prandaj morën dhe emrin Ehabish.

të ecte drejt Mekës e kush përpiquej ta pengonte rrugës, ta luftonte. Ebu Bekri (r.a.) tha: “Ne kemi ardhur për Umre, jo për të luftuar; por kush del për të na penguar për të mos shkuar te Shtëpia e Shenjtë, do ta luftojmë.” Profeti (s.a.u.s.) e pranoi këtë mendim. Halidi i pa myslimanët kur po falnin namazin e drekës, duke bërë ruku e sexhde dhe tha: “Sikur t’i kishim sulmuar, sepse ata tani ishin të pavëmendshëm.” Kështu vendosi t’i sulmonte gjatë namazit të pasdrekës (ikindisë). Atëherë, midis namazit të drekës dhe pasdrekës Allahu ligjëroi namazin e frikës dhe Halidit i iku rasti.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) zgjodhi një rrugë tjetër dhe jo rrugën e tyre. Ai i ra djathtas, për në pjesën e poshtme të Mekës, derisa arriti në qafën Merar, nga e cila zbriste në Hudejbije. Kur arritën aty, deveja e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) u ul. I grahën ta çonin, por ajo nuk u çua. Atëherë disa myslimanë thanë: “U ndal Kasuaja⁹¹.” Kurse i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) tha: “*Nuk është ndalur Kasuaja dhe nuk e ka huq këtë gjë, por atë e pengoi Ai që pati penguar elefantin (e Ebrahasë) vite me parë.*” Dhe: “*Për Allah, cilindo plan të kërkojnë Kurejshët, me të cilin madhërojnë ato që ka shenjtëruar Allahu, unë do ta pranoj atë.*” Pastaj, ai i grahu devesë dhe ajo u çua e vazhduan të ecnin derisa qëndruan në Hudejbije⁹².

---

⁹¹ Kasua ishte emri i devesë së Pejgamberit (s.a.u. s.).

⁹² Këtu në Hudejbije ndodhi dhe mrekullia e qartë e shpërthimit të ujit të pijshëm në një pus që i mbaroi uji. Profeti (s.a.u.s.) mori abdes, lau gojën, bëri lutje dhe pastaj ujin e abdesit e hodhi në pus. Kështu shpërtheu uji në pus dhe u ngrit niveli i ujit derisa u mbush pusi e filloi të derdhej. Sahabet, që ishin 1400 veta, pinë derisa u ngopën me ujë dhe u dhanë për të pirë edhe kafshëve. Këtë shenjë të profetësisë së Muhamedit (s.a.u.s.) e kanë transmetuar Misuer

Erdhi Budejl ibn Uerka Huzai me një grup njerëzish nga fisi Huza, të cilët ishin dashamirës të të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.). Budejli e njoftoi të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) se Kurejshët ishin përgatitur për të luftuar dhe për t'i penguar atë dhe myslimanët të vizitonin Shtëpinë e Shenjtë. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i tha Budejlit se po shkonin në Mekë vetëm për të kryer Umren dhe jo për luftë. Ai i tha, gjithashtu se ishte i gatshëm për të bërë armëpushim dhe paqe me ta. *“Por, - tha Profeti (s.a.a.s), - në qoftë se Kurejshët nuk do të pranonin as njërën as tjetrën, atëherë unë do të luftoj kundër tyre, derisa të vdes ose derisa Allahu t'i japë fitoren ngadhënjimtare fesë së Tij.”*

Çfarë u vendos midis të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) dhe Kurejshëve

Budejli u kthye në Mekë dhe i njoftoi Kurejshët për çfarë i kishte thënë i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.). Por ata dërguan Mikrez ibn Hafsin tek i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dhe i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i tha ashtu siç i kishte thënë Budejlit. Pastaj Kurejshët dërguan tek i dërguari (s.a.u.a) kryetarin e Ehabishëve, Hulejs ibn Ikrimen. Kur ai u afrua te myslimanët, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u tha atyre: *“Ky që po vjen te ne është një nga njerëzit që i respektojnë kurbanët. Prandaj i ngrini devetë e kurbaneve që t'i shohë!”*

Myslimanët i çuan devetë dhe e pritën Hulejsin me fjalët “Lebejkallahume lebejk”, (Të përgjigjem o Allah,

---

ibn Mahreme, Mervvan Ibn Hakem, Berra ibn Azib dhe Seleme Ibn Eku, kënaqësia e Allahut qoftë për ta. Transmetimet e tyre gjenden te Buhariu, përveç transmetimit të fundit që gjendet te Muslimi.

të përgjigjem). Kur Hulejsi i pa myslimanët kështu, tha: “Subhanallah! (i Lartësuar është Allahu). Këta nuk duhet të pengohen të vizitojnë Shtëpinë e Shenjtë. E si mund të bëjnë haxh njerëzit e Lekhmit, Xhudhamit dhe Himjerit dhe të pengohet biri i Abdul Mutalibit të vizitojë Shtëpinë e Shenjtë!? Pasha Zotin e Shtëpisë së Shenjtë! Kurejshët do të shkatërrohen në qoftë se i ndalojnë Muhamedin dhe shokët e tij, pasi ata kanë ardhur për Umre”. Hulejsi shkoi te Kurejshët dhe u tha, ashtu siç u përmend më sipër. Kur Kurejshët i dëgjuan ato fjalë prej tij, i thanë: “Ulu këtu, se ti je beduin dhe nuk i kupton dredhitë.” Kurejshët dërguan Urue ibn Mes’ud Thekafiun për të folur me të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.). Dhe i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i tha atij, ashtu siç i pati thënë Budejlit.

“O Muhamed! Si mendon ti, - foli Urueja, - sikur ta kishe shfarosur kombin tënd?! A ke dëgjuar ndonjë arab që t’i ketë zhdukur njerëzit e vet përpara teje? E, po të ndodhë e kundërta që ti të thyhesh, unë shoh rreth teje vetëm fundërrina njerëzish, që nuk e kanë për gjë të të braktisin ty dhe të ikin menjëherë.” Ebu Bekri ia ktheu shumë rëndë dhe i tha një fjalë shumë poshtëruese, pastaj shtoi:

“A kujton ti se do të ikim e do ta braktisim të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.)?!” Urueja nuk mundi t’ia kthente Ebu Bekrit, sepse Ebu Bekri i kishte bërë nder atij më parë. Urueja prekte mjekrën e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) kur fliste, por Mugire ibn Shube ia godiste dorën me këllëfin e shpatës dhe i thoshte: “Largoje dorën nga mjekra e të Dërguarit të Allahut!” “O i pabesë!, - ia ktheu Urueja Mugires, unë përpiqem ende të shpaguaj pabesinë tënde.”

Mugireja ishte biri i vëllait të Urues. Më parë kishte vrrarë disa njerëz dhe u kishte marrë pasurinë. Por më vonë ai erdhi dhe u bë mysliman e Profeti (s.a.u.s.) nuk i pranoi atij asgjë tjetër, përveçse Islamit. Kështu, Urue shpaguante gjaqet dhe përpiquej të shmangte pasojat e këtij krimi. Këtë kishte parasysh Urueja, kur i tha se ishte i pabesë.

Urueja e pa se sa shumë e nderonin sahabet Profetin (s.a.u.s.) dhe kur u kthye, u tha Kurejshëve: “O populli im! Unë kam qenë i deleguar te mbretërit, te Kisra (në Persi), Kajsari (perandori i Bizantit) e Nexhashiu (në Abisini), por betohem për Allahun se nuk kam parë ndonjë mbret që ta respektojë e ta nderojë shokët e vet, ashtu si e nderojnë shokët e Muhamedit, Muhamedin. Për Allahun, edhe sikur ai të kollitej e të nxirrte këlbazë e t’i binte ndonjërit në dorë, ai do të fërkonte me të fytyrën dhe lëkurën e trupit. Unë pashë që kur ai i urdhëronte ata për ndonjë punë, ata vraponin kush e kush ta bënte atë më i pari. Edhe kur merrte abdes, ata sa nuk vriteshin për ujin e abdesit të tij. Kur fliste ai, ata e ulnin zërin dhe nuk ia ngulnin vështrimin, sepse kishin respekt për të. Ai ju ka paraqitur ju një plan të arsyeshëm, prandaj pranoheni atë!”

Natën, ndërkohë që po bëheshin bisedime, 70-80 të rinj të papjekur Kurejshë zbritën nga kodra e Ten’imit dhe hynë vjedhurazi te kampi i myslimanëve. Ata deshën të asgjësonin përpjekjet për paqe. Por myslimanët i kapën ata dhe ia paraqitën të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.). Ai i fali dhe i la të lirë. Kjo gjë ndikoi shumë që Kurejshët të frikësoheshin dhe të prireshin të vendosnin për paqen. Për këtë Allahu ka zbritur ajetin: **“Dhe është Ai (Allahu) që i pengoi ata (idhujtarët të luftojnë) kundër jush dhe ju**

pengoi ju (të luftoni) **kundër tyre, brenda në Mekë, pasi jua mundësoi të ngadhënjeni mbi ta** (kur arritët të kapnit robër tetëdhjetë veta prej tyre në Hudejbije). **Dhe Allahu mbikëqyr atë që bëni ju.**” (48:24)

Dërgimi i Uthman ibn Afanit te Kurejshët dhe Besëlidhja e Riduanit

Myslmanët vendosën të dërgonin një njeri te Kurejshët që t’ua përforconte çështjen se Profeti (s.a.u.s.) me shokët e vet nuk kishte ardhur atje për tjetër gjë, përveçse që të kryente Umren. Ai që u dërgua atje, qe Uthman ibn Affani (r.a.).

Profeti (s.a.u.s.) e urdhëroi atë që të shkonte te besimtarët e pafuqishëm dhe besimtarët e pafuqishme në Mekë dhe t’i përgëzonte se çlirimi i Mekës ishte afër dhe se Allahu do ta bënte ngadhënjimtare fenë e vet, në mënyrë që askush në Mekë të mos e mbante të fshtetë imanin (besimin).

Uthmani vajti në Mekë dhe hyri aty me besën për mbrojtje që i dha Eban ibn Seid el Umeuiu. Atje shpalli fjalën, për të cilën ishte dërguar. Kurejshët i propozuan që të bënte tauaf rreth Shtëpisë së Shenjtë (Qabes), por ai nuk pranoi që të bënte tauafin në një kohë kur i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ishte i ndaluar të vinte aty. Kurejshët e izoluan Uthmanin. Ndoshta deshën ta mbanin atje, sa të këshilloheshin me njëri-tjetrin dhe ta dërgonin bashkë me përgjigjen që do t’i jepnin të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.).

Mirëpo, ndër myslimanët u përhap lajmi se Uthmani ishte vrarë dhe vrasja e një të dërguari do të thoshte shpallje lufte. Kur e dëgjoi i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) këtë lajm, tha: *“Ne nuk do të largohemi që këtej pa luftë me ta.”* Ai i

thirri myslimanët aty nën një pemë që t'i jepnin besën për të luftuar kundër armiqve.

Myslimanët u ngritën menjëherë pranë tij dhe i dhanë besën me entuziazëm se do të luftonin deri në vdekje dhe se nuk do të largoheshin kurrë nga beteja. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) mori njëren dorë e shtrengoi me tjetren dhe tha: *“Kjo është për Uthmanin.”* Mirëpo, sa mbaroi besëlidhja, erdhi Uthmani (r.a.). Për këtë besëlidhje Allahu i Madhëruar zbriti ajetin: **“Vërtet, Allahu është i kënaqur me besimtarët, kur nën hijen e pemës ata të dhanë besën ty për besnikëri, dhe Ai e dinte se ç’kishin në zemrat e tyre. Prandaj u dhuroi qetësimin dhe shpejt i shpërbleu me fitore.”** (48:18) Allahu u kënaq me sahabet, të cilët dhanë besën nën pemë. Prandaj kjo besëlidhje mori emrin “Bejatu Riduan” - (Besëlidhja e Kënaqësisë).

Lidhja e marrëveshjes

Kurejshët e morën vesh besëlidhjen që bënë myslimanët dhe i kaploi frikë e madhe. Prandaj nxituan dhe dërguan Suhejl ibn Amrin për të nënshkruar paqen me të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.). Suhejli shkoi atje dhe bisedoi gjatë. Më në fund, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) pranoi prej tij kushtet që vijojnë:

- I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) bashkë me myslimanët të ktheheshin atë vit dhe të mos hynin në Mekë, kurse vitin e ardhshëm të vinin në Mekë dhe të qëndronin dy ose tri ditë, pa armë me vete, përveç shpatës në këllëf.
- Të mos bëhej luftë midis dy palëve për dhjetë vjet.

- Kush dëshironte të hynte në besën e Muhamedit (s.a.u.s.), le të hynte dhe kush dëshironte të hynte në besën e kurejshëve, le të hynte.
- Të kthehej te kurejshët kushdo kurejsh që strehohej te myslimanët. Kushdo nga myslimanët që strehohej te kurejshët, të mos kthehej te myslimanët.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) thirri Aliun dhe i diktoi: *“Bismil-lahirr-Rrahmanirr-Rrahim”* (Me emrin e Allahut, Mëshirëplotit, Mëshiruesit)

Por Suhejli tha: “Por ne nuk e dimë ç’është Err-Rrahman (Mëshirëploti). Shkruaje kështu: “Bismikellahume - Me emrin tënd, o Allah...” I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e urdhëroi Aliun që të shkruante ashtu. Pastaj i diktoi: *“Kjo është marrëveshja e paqes që lidhi Muhamedi, i Dërguari i Allahut.”*

Suhejli: “Sikur ta dinim se ti je i Dërguari i Allahut, nuk do të të pengonim ty të vije te Shtëpia e Shenjtë dhe nuk do të të luftonim. Prandaj, shkruaje kështu: “E vendosi Muhamedi, biri i Abdullahut.” Profeti i tha: *“Por unë jam i Dërguari i Allahut, edhe në qoftë se ju më përgënjshtoni.”* Pastaj e urdhëroi Aliun që ta fshinte “i Dërguari i Allahut” dhe të shkruante: *“Muhamedi, biri i Abdullahut”*. Mirëpo Aliu s’deshi t’i fshinte ato fjalë. Prandaj i fshiu vetë Profeti (s.a.u.s.) me dorën e tij të nderuar.

Marrëveshja për paqe u shkrua në dy kopje, njëra për Kurejshët dhe tjetra për myslimanët.

Kthimi i Ebu Xhendelit

Kur po shkruhej marrëveshja, erdhi Ebu Xhendeli, biri i Suhejl ibn Amrit, përfaqësuesit të Kurejshëve. Ebu Xhendeli vinte nga Meka duke ecur ngadalë me pranga në këmbë. Suhejli kërkoi që i biri të kthehej në Mekë, por Profeti (s.a.u.s.) i tha: *“Ne ende nuk e kemi përfunduar dokumentin për paqe.”* “Atëherë, nuk e nënshkruaj këtë paqe me ty”, - ia ktheu Suhejli. Profeti (s.a.u.s.) i tha: *“Jepi leje atij për mua.”* Suhejli i tha: “Jo!” dhe e goditi të birin e ai bërtiti me zë të lartë: “O myslimanë! Si të kthehem tek idhujtarët që të më sprovojnë me tortura, që ta lë fenë time?” *“Bëj durim dhe kërkoi që Allahu të të shpërblejë, - ia ktheu Profeti (s.a.u.s.), sepse Allahu do të bëjë rrugëdalje dhe shpëtim për ty dhe për myslimanët e pafuqishëm që janë me ty.”* Umer ibn Hattabi (r.a.) u kthye në mënyrë që doreza e shpatës së tij të ishte pranë Ebu Xhendelit. Umeri (r.a.) tregon më vonë: “Dëshiroja që ai ta merrte shpatën dhe ta vriste të atin.” Por Ebu Xhendeli nuk e bëri këtë dhe çështja u mbyll kështu.

Myslimanët lirohen nga gjendja e ihramit për Umre dhe nuk u vjen mirë që u nënshkrua marrëveshja

Pasi u nënshkrua akti i paqes, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u tha myslimanëve: *“Çohuni dhe therini kurbanët që keni sjellë!”* Mirëpo, askush nuk u çua për ta zbatuar këtë urdhër. Ai e përsëriti urdhrin tri herë, por përsëri nuk u çua njeri. Atëherë, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) hyri tek Umu

Selemlja dhe i foli asaj për atë që ndodhi me sahabet. Ajo i propozoi që të ngrihej ai i pari, të therte devetë e veta që kishte sjellë për kurban, të rruante kokën dhe të mos i fliste asnjërit për të vepruar ashtu. Profeti (s.a.u.s.) ashtu veproi, madje theri devenë e Ebu Xhehlit e cila kishte në hundë një vath argjendi. Këtë e bëri që t'i zemëronte⁹³ idhujtarët. Kur e panë se ai e theri kurbanin e vet dhe e rroi kokën, të gjithë sahabet u çuan, i rruajtën kokat e tyre dhe i therën kurbanet. Por, myslimanët, nga hidhërimi i madh sa nuk po vritnin njëri-tjetrin. Një deve e bënë kurban për shtatë persona; po kështu, edhe një lopë për shtatë persona.

Myslmanët qenë hidhëruar për dy arsye: e para sepse ata ishin kthyer pa shkuar në Mekë dhe pa kryer Umren; e dyta sepse nuk kishte barazi midis dy palëve - myslimanëve dhe idhujtarëve: myslimanët duhej t'i kthenin ata njerëz (myslimanë) që vinin nga Meka në Medine, ndërsa Kurejshët nuk i kthenin ata njerëz që iknin nga Medina në Mekë. Mirëpo, i Dërguari i Allahut (r.a.) i qetësoi ata. Për arsyen e parë, ai u tha se do ta kryenin Umren vitin e ardhshëm, sepse ëndrra që kishte parë ishte e vërtetë, ajo do të përmbushej dhe se në këtë pjesë të marrëveshjes ishin respektuar ndjenjat e të dyja palëve; ndërsa për arsyen e dytë, ai i qetësoi ata kështu: *“Kush ikën nga ne, bëhet i pafe dhe Allahu e ka larguar nga myslimanët; kush vjen te ne nga ata, Allahu do t'i japë rrugëdalje dhe shpëtim.”*

Kjo fjalë e Profetit (s.a.u.s.) qe largpamësi, sepse një grup myslimanësh vazhdonin të qëndronin ende në Habeshe (Abisini). Ky grup nuk përfshihej në këtë marrëveshje,

---

⁹³ Deveja, që theri Profeti (s.a.u.s.), ishte marrë si plaçkë lufte, pasi ishte vrarë Ebu Xhehli në Luftën e Bedrit.

që ishte bërë me Kurejshët. Kështu që të penguarit në Mekë prej myslimanëve mund të strehoheshin tek ata. Megjithatë, marrëveshja dukej sikur ishte në favor të Kurejshëve, prandaj po ndikonte thellësisht në ndjenjat e myslimanëve. Umer ibn Hattabi (r.a.) shkoi tek i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dhe i tha: “O i Dërguari i Allahut! A nuk jemi ne në fenë e vërtetë dhe a nuk janë ata në të pavërtetën?” Ai u përgjigj: “Po.” (Ne jemi në të vërtetën dhe ata në të pavërtetën). Umeri iu drejtua përsëri: “A nuk janë të vrarët tanë në Xhenet, ndërsa të vrarët e tyre në Xhehenem?” “Po, ashtu janë.” - ia ktheu Profeti (s.a.u.s.). Umeri (r.a.) i tha përsëri: “Atëherë, pse të tregohemi ne inferiorë në çështjet e fesë sonë dhe pse të kthehemi para se Allahu të bëjë ndarjen me luftë mes nesh dhe mes tyre?” Profeti (s.a.u.s.) i tha: “O biri i Hatabit! Unë jam i Dërguari i Allahut dhe nuk e kundërshtoj Atë. Ai do të më ndihmojë mua dhe kurrsesi nuk do të më lërë të dështoj.”

Ashtu i zemëruar, Umeri (r.a.) shkoi tek Ebu Bekr es Sidiku dhe i tha atij çfarë i kishte thënë të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.). Ebu Bekri (r.a.) iu përgjigj Umerit (r.a.) ashtu siç i ishte përgjigjur i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dhe pastaj shtoi: “Përmbaju udhëzimit të Profetit sa të jesh gjallë sepse, për Zotin, ai është në të Vërtetën.” Pastaj Allahu zbriti disa ajete të Sures “El Fet’h”: “**Ne të dhamë një fitore të qartë...**” (48:1)

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i çoi fjalë Umerit (r.a.) që të vinte aty. Ai erdhi dhe Profeti (s.a.u.s.) këndoi ajetet e Sures “El Fet’h”. Umeri (r.a.) tha: “O i Dërguari i Allahut! A fitore është kjo marrëveshje?” “Po”, - iu përgjigj Profeti (s.a.u.s.). Umeri u qetësua dhe u kthye.

Më vonë Umeri u pendua për çfarë kishte thënë dhe për këtë bëri disa vepra të mira, nuk pushoi së dhëni sadaka (lëmshë), së agjëruari, së faluri namaz vullnetar (nafile) dhe së liruari robër, derisa shpessoj faljen e Allahut dhe mirësinë e Tij.

Çështja e grave emigrante

Pasi u nënshkrua akti i paqes me Kurejshët dhe myslimanët hoqën dorë nga Umreja për atë vit, erdhën disa gra besimtare nga Meka në Medine. Të afërmit e tyre që ishin femohues (kafirë), i kërkuan të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) që t'ua kthente. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) nuk e pranoi këtë kërkesë, për arsye se ato nuk përfshiheshin në marrëveshjen e paqes. Për këtë Allahu ka thënë: **“O ju që besuat! Kur t’ju vijnë juve besimtarët e shpërngulura (prej Mekës), provoni besnikërinë e tyre, ndonëse Allahu e di më së miri besimin e tyre! Në qoftë se vërtetoni se ato janë besimtare, atëherë mos i ktheni ato te jobesimtarët, sepse as ato nuk janë të lejuara për ta e as ata nuk janë të lejuar për to e ju u jepni atyre (jobesimtarëve) atë që kanë shpenzuar për to (për këto gra, për nikah)! Ju nuk keni pengesë të martoheni me to, pasi t’ua jepni vlerën e nikahut. Mos i mbani nën nikah idhujtarët...!”** (60:10)

Kështu, Allahu i ndaloi gratë besimtare për kafirët dhe gratë kafire për besimtarët. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i vinte në provë ato gra, ashtu siç e kishte urdhëruar Allahu: **“O Pejgamber, kur të vijnë besimtarët që të të japin besën se nuk do t’i shoqërojnë askënd e asgjë Allahut, se nuk do të vjedhin, se nuk do të bëjnë imoralitet, se**

nuk do t'i vrasin fëmijët e tyre, se nuk do të gënjejnë për atësinë e fëmijës së tyre dhe se nuk do të kundërshtojnë në atë që i urdhëron, atëherë, prano zotimin e tyre dhe lutju Allahut t'i falë ato, sepse Allahu është Mëkatfalës dhe Mëshirues!” (60:12). Asaj gruajë që ia kishte lexuar këto kushte, Profeti (s.a.u.s.) i thoshte: *“Po ta marr besën (se do t'i plotësosh kushtet).”* Besën e merrte vetëm me fjalë, pa ua dhënë dorën fare dhe nuk i kthente më besimtarët tek idhujtarët. Edhe myslimanët i ndanë gratë e tyre që ishin kafire, dhe po ashtu u bë ndarja midis myslimaneve dhe burrave të tyre kafirë.

Hyrja e fisit Huza'a në besën e myslimanëve

Fisi Huza'a parapëlqeu që të ishte me të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) në atë besëlidhje. Prandaj, ata hynë në besën e tij. Qysh në kohën e xhahilijes (padijes para Islamit) ata kanë qenë aleatë të fisit Benu Hashim. Ndërsa fisi Benu Bekr hyri në besën e Kurejshëve. Fisi Benu Bekr qe shkaku për çlirimin e Mekës, siç do të shpjegohet më pas.

Zgjidhja e çështjes së të pafuqishmëve

Një nga myslimanët, që torturoheshin në Mekë, Ebu Besiri, mundi të ikte nga Meka dhe të shkonte në Medine. Kurejshët dërguan dy burra te Profeti (s.a.u.s.) që ta kthenin Ebu Besirin në Mekë. Profeti (s.a.u.s.) ua dorëzoi atë, sipas marrëveshjes. Mirëpo, kur arritën në vendin e quajtur Dhul Hulejfe, Ebu Besiri e vrau njërin nga dy burrat që po e kthenin në Mekë. Tjetri u kthye menjëherë te Profeti

(s.a.u.s.) e i tha: “Shoku im u vra nga Ebu Besiri dhe unë jam i vrarë, po të më zërë Ebu Besiri.”

Pas pak erdhi Ebu Besiri, por Profeti (s.a.u.s.) e ndaloi atë. Ebu Besiri e kuptoi që Profeti (s.a.u.s.) do ta kthente përsëri tek idhujtarët (sipas marrëveshjes që kishin), prandaj ai doli dhe shkoi në breg të detit. Arriti të shpëtonte edhe Ebu Xhendeli dhe u bashkua me të. Kështu, çdo burrë që kishte pranuar Islamin e që arrinte të ikte nga Kurejshët, shkonte dhe bashkohej me të në breg të detit. Në këtë mënyrë, u bë një grup i mirë myslimanësh që dolën nga Kurejshët dhe ata filluan të pengojnë çdo karvan të Kurejshëve që shkonte për në Sham: E sulmonin karvanin dhe i merrnin pasurinë.

Pasi e panë veten ngushtë, Kurejshët i dërguan fjalë Profetit (s.a.u.s.) e i luteshin atij që, për hir të Allahut dhe të farefisit, t'i merrte në Medine njerëzit që rrinin në bregdet. Kush shkonte te Profeti (s.a.u.s) në Medine, do të ishte i sigurt sepse Kurejshët nuk do t'i kërkonin më të ktheheshin në Mekë. Profeti (s.a.u.s.) u dërgoi fjalë atyre që të vinin. Ata erdhën në Medine dhe çështja u zgjidh.

Ndikimi i paqes

Vendosja e paqes pati një ndikim të madh për përparimin e Thirrjes islame sepse myslimanët patën rastin që të takoheshin me mbarë arabët dhe t'i ftonin për tek Allahu. Kështu, shumë e shumë njerëz filluan të përqaфонin Islamin, aq sa gjatë dy vjetëve u bënë myslimanë aq sa nuk ishin bërë gjatë nëntëmbëdhjetë vjetëve të marrë së bashku. Të mëdhenjtë e Kurejshëve dhe ajka e tyre, si Amr

ibn Asi, Halid ibn Uelidi dhe Uthman ibn Talhai erdhën tek i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) me dëshirën e tyre e me shpresë në faljen dhe mirësinë e Allahut dhe deklaruan shehadetin (dëshminë): “Nuk ka zot tjetër (që meriton të adhurohet) përveç Allahut dhe Muhamedi është i Dërguari i Allahut”, i dhanë besën Profetit (s.a.u.s) se do të zbatonin ligjet e Islamit dhe se do të flijonin çdo gjë për Islamin, madje edhe jetën. Ata do të shkrinin tërë talentin dhe aftësinë e tyre për Islamin. Kur erdhën në Medine, Profeti (s.a.u.s.) tha: *“Vërtet, Meka ka nxjerrë te ne pjesët më të mira të mëlçisë së saj⁹⁴.”*

---

⁹⁴ Burrat e fisëm të parisë së Mekës janë krahasuar me pjesët e mëlçisë, e cila për arabët ishte pjesa më e mirë e mishit të pjekur të devesë. Kuptimi: Meka ka nxjerrë burrat më të mirë e më të fisëm të saj.

LETRA MBRETËRVE DHE PRINCËRVE

Pasi u kthye i Dëguari i Allahut (s.a.u.s.) nga Umrja e Hudejbijes dhe pasi kishte vendosur paqen me Kurejshët e ishte i siguar nga ana e tyre, u nisi letra mbretërve dhe princërve, ku u bënte thirrje që të pranonin Islamin e u rikujtonte përgjegjësinë e madhe që kishin.

Letrat qenë si në vijim:

Profeti (s.a.u.s.) i shkruan Nexhashiut (As'hamë ibn Ebchar), mbret i Habeshesë

Me emrin e Allahut,

Mëshirëplotit, Mëshiruesit. Kjo letër është prej Profetit Muhamed, dërguar Nexhashi As'hamit, të madhit të Habeshesë (Abisinisë).

Paqja qoftë mbi atë që ndjek Rrugën e Drejtë, që i beson Allahut dhe të Dërguarit të Tij! Dëshmoj se nuk ka zot tjetër të adhuruar me të drejtë, përveç Allahut, që është Një e nuk ka shok. Ai nuk ka as bashkëshorte dhe as bir. Dëshmoj se Muhamedi është rob i dhe i Dërguari i Tij.

Unë të ftoj në thirrjen e Islamit⁹⁵. Unë jam i Dërguari i Allahut. Prandaj bëhu mysliman që të shpëtosh! “O ithtarë të Librit!⁹⁶ Ejani të biem në një fjalë të përbashkët mes nesh dhe jush - të mos adhurojmë askënd tjetër dhe asgjë tjetër, përveç Allahut, të mos i bëjmë Atij shok (në adhurim), të mos e konsiderojmë njëri-tjetrin zot, përveç Allahut! E, në qoftë se nuk pranojnë, u thoni: “Dëshmoni, pra se ne jemi myslimanë (i jemi nënshtruar Allahut)!” (Ali Imran 64). Nëse ti nuk do ta pranosh Islamin, do të ngarkohesh me fajin e tërë të krishterëve të popullit tënd.

⁹⁵ Thirrja e Islamit është fjala e Teuhidit: “La ilahe il-lallah”.

⁹⁶ Teuratit dhe Ungjillit.

Profeti (s.a.u.s.) e dërgoi letrën me Amr ibn Umeje Damriun. Sa e mori Nexhashiu letrën, si vlerësim për të, e vendosi mbi sytë e vet, zbriti nga fronti dhe u bë mysliman përpara Xhaferr ibn Ebu Talibit. Pastaj i shkroi Profetit (s.a.u.s.) se ishte bërë mysliman dhe i kishte dhënë besën atij.

Më vonë, Nexhashiu⁹⁷ bëri lidhjen e martesës së Umu Habibes, që ishte bija e Ebu Sufjanit, me Profetin (s.a.u.s.). Umu Habibja konsiderohet nënë e besimtarëve. Nexhashiu pagoi nga ana e tij 400 dinarë për prikën e saj. Pastaj i dërgoi Umu Habiben dhe emigrantët që ishin tek ai me dy anije, bashkë me Amr ibn Umeje Damriun, ndërkohë që Profeti (s.a.u.s.) ishte në Hajber.

Nexhashiu vdiq në muajin Rexhep, në vitin e nëntë të Hixhretit. Profeti (s.a.u.s.) bëri njoftimin e vdekjes së tij ditën që ai vdiq. Ai ia fali namazin e xhenazes në mungesë. Nexhashiun e zëvendësoi një Nexhashi tjetër dhe Profeti (s.a.u.s.) i dërgoi letër edhe atij. Në letër i bënte thirrje për në Islam, por nuk dihet nëse u bë mysliman ai i dyti apo jo.

---

⁹⁷ Në Islam femra nuk lejohet të martohet pa lejen e atij, që e ka nën kujdes. Kur nuk ka kujdestar, atëherë ajo kalon nën kujdesin e kryetarit të vendit ku jeton.

Profeti (s.a.u.s.) i dërgon letër Mukaukisit, mbretit të Aleksandrisë

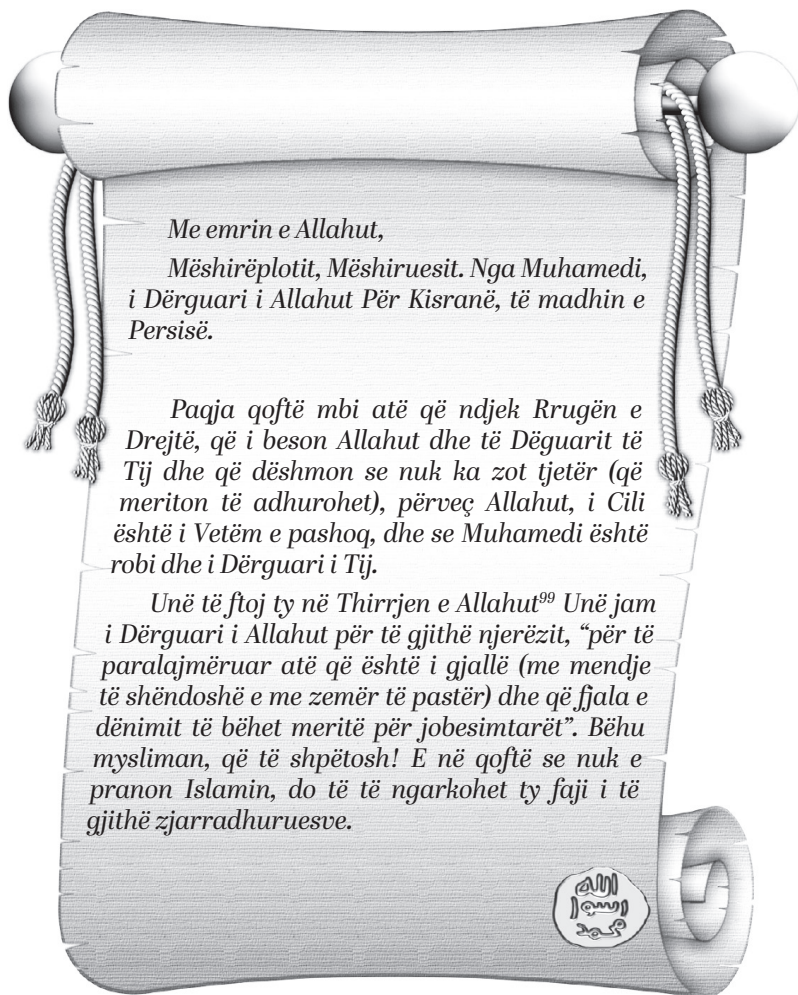
⁹⁸ Ithtarët e Librit, që pranojnë Islamin, e kanë shpërblimin dyfish.

Profeti (s.a.u.s.) e dërgoi letrën me Hatib ibn Beltain. Porsa mbërriti atje, ai ia dha letrën mbretit dhe i foli atij për Islamin. Mukaukisi e nderoi letrën, e vendosi në një kuti prej fildishi, e vulosi atë dhe e ruajti me shumë kujdes. Pastaj, i shkroi një letër Profetit (s.a.u.s.), në të cilën e pohonte se pritej të vinte një Profet i cili do të ishte i fundit, për të ardhur, por, – shprehet Mukaukisi - kam menduar se ai do të shfaqej në Sham.”

Mukaukisi nuk u bë mysliman. Ai i dhuroi Profetit (s.a.u.s.) dy skllave, Marien dhe Sirinen, të cilat gëzonin pozitë të madhe te koptët. Ai i dhuroi Profetit (s.a.u.s.), gjithashtu një veshje dhe një mushkë, që thirrej “Duldul”. Profeti (s.a.u.s.) mori për vete Marien, mbajti edhe mushkën, ndërsa Sirinen ia dhuroi Hasan ibn Thabitit (r.a.).

Profeti (s.a.u.s.) i dërgon letër Kisra Epruizit, mbretit të Persisë

⁹⁹ Thirrja e Allahut është Teuhidi, sikurse u sqarua edhe më lart.

Dhe vërtet, ndodhi ashtu siç tha Profeti (s.a.u.s.). Ushtria e Kisrait u thye me turp përpara bizantinëve. I biri, Shiruviu, e vrau atë dhe i mori mbretërinë. Atje vazhdoi përçarja dhe korrupsioni, derisa ushtria islame e çliroi atë vend, kur kalif ishte Umer ibn Hattabi (r.a.). Persët nuk u rimëkëmbën më kurrë pas kësaj rënieje.

Profeti (s.a.u.s.) i shkruan Kajserit, perandorit Bizant

Me emrin e Allahut,

Mëshirëplotit, Mëshiruesit Letër nga
Muhamedi, robi i Allahut dhe i Dërguari i Tij
Për Herakliun, më të madhin e bizantinëve.

Shpëtimi edhe paqja qofshin për atë
që ndjek Rrugën e Drejtë! Bëhu mysliman,
që të shpëtosh! Bëhu mysliman, që Allahu
të të japë shpërblimin dy herë! Në qoftë se ti
nuk e pranon Islamin, do të mbash përsipër
fajin e tërë bizantinëve. “O ithtarë të Librit!
Ejani të biem në një fjalë të përbashkët mes
nesh dhe jush - të mos adhurojmë askënd tjetër
dhe asgjë tjetër, përveç Allahut, të mos i bëjmë
Atij shok (në adhurim), të mos e konsiderojmë
njëri-tjetrin zot, përveç Allahut! E, në qoftë se
nuk pranojnë, u thoni: “Dëshmoni, pra se ne
jemi myslimanë (i jemi nënshtruar Allahut)!”
(Ali Imran 64).

Profeti (s.a.u.s.) e dërgoi letrën me Dihje ibn Halife Kelebiun. E urdhëroi atë që letrën t'ia jepte mbretit të Busras, e ky t'ia jepte Kajserit.

Atëherë, Kajseri sapo kishte ardhur nga Himsi¹⁰⁰ te Bejtul Mukadesi më këmbë. Ai e bëri atë udhëtim në këmbë për të falenderuar Allahun që i dha fitoren kundër persianëve.

Pasi mori letrën e Profetit (s.a.u.s.), Kajseri dërgoi njerëzit e vet që t'i sillnin një burrë nga arabët, që e njihje mirë Profetin (s.a.u.s.). Ata kërkuan dhe gjetën Ebu Sufjanin që ishte me një karvan tregtar të Kurejshëve.

Kështu, i sollën te Herakliu. Mbreti i ftoi të hynin tek ai. Rreth tij ishte edhe paria e bizantinëve. Ata hynë dhe Herakliu i pyeti se cili prej tyre ishte më i afërmi i Profetit (s.a.u.s.). Ata i thanë se më i afërmi i tij ishte Ebu Sufjani. Atëherë, Herakliu e afroi Ebu Sufjanin pranë vetes, ndërsa njerëzit e tjerë i uli prapa tij. Pastaj tha: “Unë do ta pyes këtë (Ebu Sufjanin) për atë (Profetin). E në qoftë se do të më gënjejë, ju përgënjeshtrojani!” Ebu Sufjani nuk e gënjeu Herakliun sepse i vinte turp ta bënte një gjë të tillë.

Herakliu: Çfarë prejardhjeje ka ai ndër ju?

Ebu Sufjani: Prejardhjen e ka të mirë.

Herakliu: A e ka thënë dikush nga populli juaj para tij atë që thotë ai (se është profet)?

Ebu Sufjani: Jo.

Herakliu: Kush e ndjek atë, paria apo shtresa e dobët?

Ebu Sufjani: Atë e ndjekin shtresa e dobët.

Herakliu: Ata shtohen apo pakësohen?

Ebu Sufjani: Ata shtohen.

---

¹⁰⁰ Himsi - vend në Siri.

Herakliu: A e ka braktisur ndonjëri fenë e tij pasi është bërë mysliman, ngaqë nuk i pëlqen ajo fe?

Ebu Sufjani: Jo!

Herakliu: A e akuzonit gënjeshtar para se të thoshte ato që thotë tani?

Ebu Sufjani: Jo.

Herakliu: A e thyen besën?

Ebu Sufjani: Jo!

Këtu, Ebu Sufjani arriti të fuste një fjalë që ngjallte dyshim: “Jemi në një periudhë paqeje me të dhe nuk e dimë ç’do të bëjë.”

Herakliu: A keni luftuar?

Ebu Sufjani: Po.

Herakliu: Si ka shkuar lufta juaj me të?

Ebu Sufjani: Lufta midis nesh ka qenë e këmbyer: Herë ka fituar ai e herë kemi fituar ne.

Herakliu: Për çfarë ju urdhëron ai?

Ebu Sufjani: Ai na thotë: “Adhurojeni Allahun dhe mos i bëni shok Atij, lërinë ato që thonë prindërit tuaj!” Ai na urdhëron të falim namazin, të themi të drejtën, të rujmë nderin dhe të shkojmë mirë me farefisin.

Në përgjigje të kësaj, Herakliu tha:

“Ti (o, Ebu Sufjan) the se ai (Muhamedi) është me prejardhje të mirë dhe fisi i tij është i mirë. Në të vërtetë, kështu kanë qenë të Dërguarit (e Allahut); ata e kishin prejardhjen nga fisi më i mirë i popullit të vet.

Ti the se askush nga ju nuk ka mëtuar (pretenduar) për profet përpara tij. E, unë them se po të kishte mëtuar dikush ashtu, do të thosha se ky (Muhamedi) mund të jetë një burrë që ndjek shembullin e dikujt para tij i cili ka pretenduar diçka të tillë.

Ti the se nga prindërit e tij nuk ka qenë asnjëri mbret. E, unë them se sikur njëri nga prindërit e tij të kishte qenë mbret, ndoshta ky burrë kërkon mbretërinë e babait të vet.

Ti the se nuk e keni akuzuar ndonjëherë për gënjeshtar. Unë kuptova se ai nuk mundet të jetë i çiltër me njerëzit dhe të gënjejë për Allahun.

Ti the se atij i shkon pas shtresa e dobët. Me këtë unë kuptoj se ai është Profet i vërtetë, sepse shtresa e dobët i pason Profetët.

Ti the se pasuesit e tij shtohen (nga dita në ditë). Kështu ndodh edhe me besimin, derisa të plotësohet.

Ti the se kush bëhet mysliman, nuk e braktis më atë fe. Vërtet, kështu është besimi (imani), kur depërton thellë në zemër dhe i jep asaj qetesi e lumturi.

Ti the se ai nuk e thyen besën. Vërtet, të tillë janë të gjithë profetët.

Ti the se ai ju urdhëron që të adhuroni Allahun e të mos i vini shok Atij askënd e asgjë, të mos i adhuroni idhujt, të falni namazin, të thoni të drejtën dhe të ruani nderin. Në qoftë se fjala jote për atë njeri është e vërtetë, unë them se ai do të sundojë vendin që është nën këmbët e mia. E kam ditur se do të dilte ai njeri, mirëpo nuk e kam menduar se do të dilte nga vendi juaj.”

Kajseri e përfundoi fjalën e vet kështu: “Sikur ta dija se do të mbërrija tek ai, do të mundohesha të vij, të takohesha me të dhe po të isha tek ai, unë do t’ia laja këmbët.” Pastaj kërkoi letrën e Pejgamberit (s.a.u.s.) dhe e lexoi. Sapo Herakliu lexoi letrën, nisi zhurma në mes të parisë; u ngritën zërat e u shtuan fjalët. Atëherë, Herakliu i nxori Ebu Sufjanin dhe shokët e tij nga salla.

Pasi doli, Ebu Sufjani u tha shokëve të vet: “A e patë se sa lart iu rritën vlera dhe emri Ibn Ebu Kebshes (kishte për qëllim Muhamedin (s.a.u.s.)), saqë edhe mbreti i romakëve e paska frikë atë.”

Ebu Sufjani e përfundon tregimin e tij kështu: “Qysh atëherë, kam qenë i bindur se Profeti do të triumfonte, derisa Allahu i dha sukses dhe, pranoi Islamit.”

Herakliu i dha Dihjes mall dhe një veshje si dhuratë për Profetin. Pastaj shkoi në Hims.¹⁰¹ Mblodhi parinë e romakëve në një pallat të vetin, urdhëroi që të mbylleshin dyert e u tha: “O romakë! Po të doni të keni shpëtim dhe mbarësi e të vazhdojë sundimi juaj, besojeni dhe pasojeni këtë profet!” Në atë çast ata hovën si gomerë të egër tek dyert, që të iknin, por ato i gjetën të mbyllura. E, kur Herakliu e pa reagimin e tyre negativ, tha: “Kthejini ata tek unë!” Ata vajtën tek ai: “Unë ju thashë juve ashtu, - foli Herakliu, - për të provuar qëndrueshmërinë tuaj në fenë tuaj. E këtë gjë e pashë.” Atëherë, ata u kënaqën dhe u përulën duke i rënë në sexhde.

Nga kjo ngjarje shihet se Herakliu e ka njohur mirë Profetin (s.a.u.s.) dhe të vërtetën e profetësisë së tij, mirëpo e mposhti lakmia për mbretërinë dhe nuk u bë dot mysliman. Kështu, ai u ngarkua me fajin e vet dhe me fajin e të gjithë nënshtetasve të vet, ashtu siç tha Profeti (s.a.u.s.).

Në rrugën për në Medine, në vendin e quajtur Hasma, Dihje ibn Halife Kelebiut i dolën përpara disa hajdutë nga fisi Benu Xhudham, të cilët e grabitën dhe ia morën të gjitha paratë dhe plaçkat.

---

¹⁰¹ Qytet në Sham.

Kur mbërriti në Medine, ai shkoi te Profeti (s.a.u.s.) dhe i raportoi për gjithçka i kishte ndodhur qysh kur kishte dalë prej Medines, deri sa u kthye.

Kur Profeti (s.a.u.s.) mësoi për sjelljen e keqe të hajdutëve ndaj të dërguarit të tij, çoi menjëherë Zejd ibn Harithin me 500 luftëtarë kundër tyre. Ata e ndëshkuan atë fis hajdutësh, ashtu siç e meritonte: i sulmuan, vranë disa prej tyre, u morën edhe pasuri; u morën pre 1000 deve dhe 5000 dele e u kapën rob 100 gra e fëmijë. Ndërsa Zejd ibn Rifa el Xhudhami, që ishte njëri nga kryetarët e tyre shkoi me nxitim në Medine. Ai vetë ishte bërë mysliman; edhe disa burra të fisit të tij ishin bërë myslimanë. Ata e patën ndihmuar Dihjen, kur hajdutët i prenë rrugën; prandaj Profeti (s.a.u.s.) ia ktheu atij prenë dhe robërit (gra e fëmijë) që i patën marrë myslimanët.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i shkroi edhe Harith ibn Ebu Shimr Gasaniut, princi i Damaskut, i emëruar nga Kajseri

Me emrin e Allahut, Mëshirëplotit, Mëshiruesit

“Nga Muhamedi, i Dërguari i Allahut, për Harith ibn Shimrin.

Paqja dhe shpëtimi qofshin për atë që ndjek Rrugën e Drejtë dhe i beson Allahut e është i çiltër në besimin e tij! Unë të bëj thirrje për në Islam, që të besosh në Allahun që është Një e nuk ka shok, sepse kështu sundimi yt do të vazhdojë (e do të jesh i shpëtuar).”

Profeti (s.a.u.s.) e dërgoi letrën me Shuxha ibn Uehb Ezediun, që ishte prej fisit Benu Esed ibn Huzejme. Porsa e lexoi letrën e Profetit (s.a.u.s.), Harithi e flaku tej atë dhe tha: “Kush është ai që mund të ma heqë mua mbretërimin?” Pastaj nisi të përgatitej për të dërguar ushtri kundër myslimanëve dhe i tha Shuxha ibn Uehebit: “Njoftoje shokun tënd për çfarë po shikon!” Para se të hynte në luftë, Harithi mori mendimin e Kajserit, por Kajseri nuk qe i një mendjeje me të. Atëherë, Harithi i dha Shuxha ibn Uehbit veshje e mall si dhurata dhe e përcolli atë me të mirë.

Profeti (s.a.u.s.) i shkroi letër edhe princit të Busras

Profeti (s.a.u.s.) i shkroi letër princit të Busras, me të cilën e thërriste në Islam. Letrën e dërgoi me Harith ibn Umejr Ezediun. Kur ai arriti në Mu'te, një vend në territorin e Belkasë, në jug të Jordanisë, i doli përpara Shurrahbil ibn Amr Gassaniu dhe i preu kokën. Ky qe veprimi më armiqësor ndaj të dërguarve të Profetit Muhamed (s.a.u.s.). Asnjë i dërguar tjetër, përveç Harith ibn Umejr Ezdiut nuk i ishte vrarë të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.). Kjo ngjarje e hidhëroi shumë të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) dhe ajo solli betejën e Mu'tes, për të cilën do të flitet më pas.

Profeti (s.a.u.s.) i shkroi letër edhe Hudhe ibn Aliut, princit të Jemames

*Me emrin e Allahut, Mëshirëplotit, Mëshiruesit.
Nga Muhamedi, i Dërguari i Allahut, për Hudhe ibn Aliun.*

Paqja qoftë mbi atë që ndjek Rrugën e Drejtë! Dije se feja ime do të triumfojë ku ka shkelur thundër deveje e thundër kali. Prandaj, bëhu mysliman që të shpëtosh dhe unë do të të lë ty ta vazhdosh sundimin!

Profeti (s.a.u.s.) e dërgoi letrën me Selit ibn Amr Amiriun. Princi i Jemames e nderoi të Dërguarin e Profetit (s.a.u.s.) dhe i dha dhurata, ndër të tjera, edhe veshje. Në përgjigje ai i shkroi Profetit (s.a.u.s.) kështu: “Shumë e mirë dhe shumë e bukur është ajo, në të cilën na fton ti. Unë jam poeti dhe ligjëruesi i popullit tim. Arabët ma kanë frikën mua dhe më respektojnë. Prandaj më lër në dorë një pjesë të çështjes sate që të të vij pas.”

Kur e mori vesh i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) këtë fjalë, tha: “Edhe një copë tokë po të më kërkonte, nuk do t’ia kisha dhënë. Do të shfaroset ai dhe sundimi i tij.”

Hudha vdiq kur i Dërguari i Allahut po kthehej nga çlirimi i Mekës.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i shkroi letër Mundhir ibn Saiut, mbretit të Bahrejnit

Profeti (s.a.u.s.) e dërgoi letrën me Ala ibn Hadremiun. Porsa shkoi atje i dërguari i Profetit (s.a.u.s.), Mundhiri dhe disa veta nga banorët e Bahrejnit u bënë myslimanë,

ndërsa disa të tjerë mbetën në fenë e tyre: jehudinj dhe mexhusë. Mundhiri i shkroi letër të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.), ku kërkonte përgjigje fetare si të vepronte. Profeti (s.a.u.s.) ia ktheu përgjigjen si vijon:

“Myslimanët le të mbajnë pasuritë dhe pronat, ashtu siç i kishin, ndërsa jehudinjtë dhe mexhusëtë merru xhizjen. E për sa kohë që të jesh i aftë (për të punuar) dhe i drejtë, nuk do të të heqim nga detyra që ke.”

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u shkroi mbretërve të Umanit, Xhejferit dhe vëllait të tij

Me emrin e Allahut, Mëshirëplotit, Mëshiruesit.

Nga Muhamedi, i Dërguari i Allahut Për Xhejferin dhe Abdiun të bijtë e Xhelendiut.

Paqja qoftë mbi atë që ndjek Rrugën e Drejtë! Unë ju ftoj në thirrjen e Islamit. Bëhuni mysliman që të shpëtoni (në të dy jetët). Unë jam i Dërguari i Allahut për të gjithë njerëzit, për të paralajmëruar atë që është i gjallë (me logjikë të shëndoshë e zemër të pastër) dhe që fjala e dënimit të bëhet meritë për jobesimtarët. Në qoftë se ju do ta pranoni Islamin, unë do t'ju lë të sundoni. Në qoftë se nuk do ta pranoni Islamin, sundimi juaj është shkatërruar, sepse kalorësia (islame) do të shkelë mbi tokën tuaj dhe Profetësia ime do të triumfojë mbi mbretërinë tuaj.

Profeti (s.a.u.s.) e dërgoi letrën me Amr ibn Asin (r.a.). Posa mbërriti në Uman, Amr ibn Asi takoi Abdi ibn Xhelendiun. Ky e pyeti se për çfarë bënte thirrje Profeti (s.a.u.s.). Amri (r.a.) iu përgjigj: “Profeti bën thirrje të besoni se Allahu është Një dhe nuk ka shok, që të mos adhuroni askënd tjetër dhe asgjë tjetër, përveç Allahut dhe të besoni se Muhamedi është robi i Allahut dhe i Dërguari i Tij.”

Pasi u zhvillua një dialog midis tyre, Abdiu e pyeti Amrin se për çfarë urdhëronte Profeti Muhamed (s.a.u.s.) Amri i tha: “Ai urdhëron t’i bindemi Allahut dhe e ndalon ta kundërshtojmë Atë. Ai urdhëron gjithashtu për punë të mira dhe për të shkuar mirë me farefisin. Ai e ndalon padrejtësinë, armiqësinë, imoralitetin, pijen dehëse, adhurimin e gurëve, të idhujve dhe të kryqit.” Abdiu tha: “Sa ftesë e mirë është kjo! Sikur të ishte i një mendjeje vëllai im, do të shkonim dhe do t’i besonim Muhamedit e do ta pranonim Profetësinë e tij. Mirëpo vëllai im është shumë i dhënë pas mbretërisë së vet saqë nuk besoj të pranojë të jetë i varur nga Muhamedi.” Amri i tha: “Por, nëse vëllai yt bëhet mysliman, i Dërguari i Allahut do ta lërë përsëri atë që të jetë sundimtar i popullit të vet e ta marrë zeqatin nga të pasurit tuaj e t’ua japë të varfërve tuaj.” Abdiu i tha: “Vërtet ky është moral i mirë.” Pastaj, Abdiu e pyeti Amrin për hollësitë e zekatit dhe ai ia tregoi ato. Por, kur i foli për bagëtitë që duhen dhënë, Abdiu tha: “Unë mendoj se populli im nuk do të jetë i një mendjeje për këtë.”

Abdiu e çoi Amrin tek i vëllai, Xhejferi. Pasi e lexoi letrën e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.), ky ia dha atë Abdiut. Pastaj e pyeti Amrin se çfarë kishin bërë Kurejshët, a ishin bërë myslimanë? Amri i tha se ata ishin bërë myslimanë dhe se po të bëhej mysliman edhe Xhejferi, do të shpëtonte (në të dyja jetët). Në qoftë se Xhejferi nuk bëhej mysliman, atëherë, kalorësia myslimane do ta shkelte vendin e tij dhe kështu do të asgjësohej.

Xhejferi i tha: “Dua të mendohem deri të nesërmen.” Të nesërmen ai tregoi forcë e qëndrueshmëri dhe në fillim nuk pranoi. Më pas u veçua me të vëllanë për t’u

këshilluar. Ditën tjetër, Xhejferi dhe vëllai i tij, Abdiu, u bënë myslimanë dhe e lanë të lirë Amrin të mblidhte zekatin e popullit të tyre, madje u bënë përkrahës të Amrit, kur i dilnin kundërshtarë.

Letra tek Abdiu dhe Xhejferi është dërguar pas çlirimit të Mekës. Ndërsa, letrat e tjera janë dërguar pasi u kthye Profeti (s.a.u.s.) nga Hudejbija.

Myslimanët dhe pjesa tjetër e shoqërisë

Paqja e Hudejbijes qe një marrëveshje që shënoi ndalimin e luftës për dhjetë vjet. Falë asaj paqeje, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u sigurua nga armiku më i madh në Gadishullin Arabik, fisi Kurejsh. Kështu, Profetit (s.a.u.s.) iu dha mundësia të lante hesapet me armiqtë më të ndyrë, më të pabesë dhe më dinakë që nxitën tërë aleatët kundër myslimanëve në luftën e Hendekut e që ishin jehudinjtë.

Jehudinjtë qenë përqendruar në Hajber dhe prapa tij, në drejtim të veriut. Në kohën kur Profeti po përgatitej për të shkuar në luftë kundër tyre, ndodhi një ngjarje e vogël, që u quajt Lufta e Gabes.

Lufta e Gabes (Pyllit)¹⁰²

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) kishte dërguar disa deve qumështi të kullosnin në anë të pyllit, pranë malit të Uhudit. Me devetë ishin edhe shërbëtori i tij, Rabahu,

---

¹⁰² Kjo zonë pyjore ndodhet në veri - perëndim të Medines, 6 kilometra larg qendrës së saj.

bariu dhe Seleme ibn Ekuai. Abdu Rrahman ibn Ujejne Fezariu i sulmoi, vrau bariun dhe i mori të gjitha devetë. Seleme kishte një kalë të Ebu Talhasë. Ai ia dha kalin Rabahut që të shkonte me nxitim në Medine dhe të njoftonte për ngjarjen, ndërsa vetë qëndroi mbi një kodrinë, u kthye nga Medinia dhe thirri me sa fuqi kishte: “O njerëz, ndihmë!” E përsëriti tri herë thirrjen. Pastaj iu vu prapa grabitësve duke i qëlluar me shigjeta dhe duke recituar vargun:

M'i prisni këto shigjeta! Ekuai më ka bir!

Të poshtrit këtë ditë, të gjithë do të bëhen fir!

Ai nuk pushoi së godituri me shigjeta e së vrari kafshët e tyre që u kishin hipur. Kur ndonjë kalorës prej tyre kthehej drejt tij, ai duke qenë i ulur pranë një druri, e godiste atë. Kështu grabitësit hynë në një grykë të ngushtë të malit, por Seleme u doli sipër dhe nisi t'i qëllonte me gurë. Nuk pushoi së qëlluari, derisa i detyroi t'i linin të gjitha devetë. Seleme vazhdoi t'i ndiqte e t'i qëllonte me shigjeta, derisa ata i hodhën 30 pelerina dhe 30 heshta, sepse donin ta lehtësonin ngarkesën që të iknin sa më shpejt. Seleme i vinte mallit që ata lanë pas grumbuj të vegjël gurësh përsipër që të njiheshin nga i Dërguari (s.a.u.s.) dhe shokët e tij, kur të vinin.

Grabitësit u ulën të pushonin në ngushticën e një qafe, kurse Seleme ibn Ekuai qëndroi në majën e një kepi. Atje iu ngjitën katër veta nga grabitësit. Seleme u tha: “A më njihni mua? Unë jam biri i Ekuait. E, po të vrapoj pas ndonjërit prej jush, e kap; kurse po të vrapojë ai pas meje, nuk më kap dot kurrë.” Nuk kaloi shumë

kohë dhe Seleme pa kalorësit e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.), që po kalonin nëpër pyll. I pari ishte Ahrumi, pastaj vinte Katadeja e më pas Mikdadi. Ata erdhën aty. Ahrumi u ndesh me Abdu Rrahmanin dhe ia vrau kalin. Abdu Rrahmani e goditi Ahrumin dhe e vrau. Pastaj hipi në kalin e Ahrumit, por mbërriti Ebu Katadeja dhe e vrau Abdu Rrahmanin. Të tjerët ikën, por kalorësit e të Dërguarit të Allahut i ndoqën pas. Me ta vraponte edhe Seleme ibn Ekuai. Para se të perëndonte dielli, arritën në Dhi Karad, në një grykë mali ku kishte ujë. Aty armiqtë zbritën të pinin ujë, ngaqë ishin te etur. Seleme i përzuri andej duke i goditur me shigjeta.

Në mbrëmje, mbërritën i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dhe kalorësit, dhe ai i tha: “O i Dërguari i Allahut! Armiqtë janë shumë të etur, prandaj sikur të më dërgoje mua me njëqind burra, do t’i kapja ata dhe bagëtitë e tyre.” I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i tha: “*O biri i Ekuait! Tashmë armiku ndodhet në dorën tënde, kështu që tregohu i butë dhe i mëshirshëm!*”. Pastaj, shtoi: “*Tani ata kanë arritur dhe po priten si mysafirë te fisi i tyre (Benu Gatafanët).*”

Profeti (s.a.u.s.) i bëri pjesë Seleme ibn Ekuait në plaçkën e fituar edhe si kalorës, edhe si këmbësor dhe e mori pas në devenë e vet, “Adba”. Më pas tha: “*Më i miri i kalorësve tanë sot është Ebu Katadeja, ndërsa më i miri i këmbësorëve është Ebu Selemeja.*”

Kjo ngjarje ka ndodhur tri ditë përpara se Profeti (s.a.u.s.) të shkonte në Hajber. Në Medine la zëvendës Ibn Umu Mektumin, ndërsa flamurin ia dha Mikdadit.

Lufta e Hajberit

Në muajin Muharrem, në vitin e shtatë të Hixhretit, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u nis për në Hajber. Ata që nuk patën shkuar në Hudejbije, iu lutën që të merrnin pjesë në luftën e Hajberit. Por i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i njoftoi njerëzit se nuk mund të dilnin me të, vetëm nëse kishin dëshirë të luftonin kundër armikut, sepse plaçkë lufte nuk do t'u jepej asgjë (atyre që nuk kishin qenë në Hudejbije). Prandaj në Hajber shkuan vetëm ata që i kishin dhënë besën Profetit (s.a.u.s.) te pema në Hudejbije. Ishin 1400 veta. Në Medine, Profeti (s.a.u.s.) la zëvendës Siba' ibn Urfuta Gifariun.

Profeti (s.a.u.s.) vazhdoi rrugën e njohur për në Hajber. Por, kur kishte bërë afërsisht gjysmën e rrugës, zgjodhi një drejtim tjetër, që të shkonte për në Hajber nga ana e Shamit. Kështu do t'ua bllokonte rrugën Hajberasve dhe ata nuk do të kishin mundësi të iknin në Sham. Natën e fundit Profeti (s.a.u.s.) qëndroi afër Hajberit, por jehudinjtë ende nuk kishin kuptuar gjë. Sapo doli drita, Profeti (s.a.u.s.) fali namazin e agimit ashtu nëpër muzg. Pastaj, ai dhe myslimanët u nisën në drejtim të banesave të Hajberit. Jehudinjtë kishin dalë me lopata dhe shporta në arat e tyre për të punuar sepse ende nuk dinin asgjë. Por, kur panë ushtrinë myslimane, u kthyen duke thërritur: "Muhamedi! Uallahi, Muhamedi me ushtrinë e tij!" Atëherë, Profeti (s.a.u.s.) tha: *"Allahu Ekber! I erdhi fundi Hajberit! Kur ne zbresim në oborrin e një populli, sa mëngjes i keq është ky për ata që qenë paralajmëruar!"*

Hajberi ndodhet 171 km në veri të Medines. Banesat e atij vendi ishin ndarë në tri pjesë: Netat, Ketibe dhe

Shakk. Netati kishte tri kështjella - kështjellën e Naimit, kështjellën e Sa'b ibn Muadhrit dhe kështjellën e Kal'atu Zubejrit; Shaku kishte dy kështjella - kështjellën e Ubejit dhe kështjellën e Nezarit; Ketibe kishte tri kështjella - kështjellën e Kamusit, kështjellën e Uetihut dhe kështjellën e Sulalimit. Në Hajber kishte edhe kulla e kala të tjera të vogla që nuk e arrinin madhësinë e kështjellave, që u përmendën më sipër në punë të forcës dhe të mbrojtjes.

Çlirimi i Netatës

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e vendosi kampin ushtarak në lindje të kështjellave të Netatës, në një largësi sa kapte rrezja e goditjes me shigjeta. Ai e filloi luftimin duke rrethuar kështjellën e Naimit. Ajo ishte një kështjellë e fuqishme, e lartë dhe e vështirë për t'u ngjitur. Aty ishte vija e parë e mbrojtjes së jehudinjve. Në atë kullë ndodhej edhe Merhabi, i cili numërohej sa për një mijë burra. Goditjet me shigjeta midis të dyja palëve vazhduan disa ditë. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i përgëzoi myslimanët se çlirimi do të bëhej së shpejti: *“Nesër unë do t'ia jap flamurin një burri, të cilin e do Allahu dhe i Dërguari i Tij, por edhe ai e do Allahun dhe të Dërguarin e Tij.”*

Atë natë muhaxhirët dhe ensarët menduan se kujt do t'i jepej flamuri. Doli drita dhe Profeti (s.a.u.s.) tha: *“Ku është Aliu?”* I thanë: *“I dhembin sytë.”* Profeti (s.a.u.s.) i dërgoi një person dhe ai erdhi bashkë me Aliun. Profeti (s.a.u.s.) i hodhi pak pështymë në sy, iu lut Allahut për të dhe Aliu u shërua, sikur të mos kishte pasur dhembje fare. Profeti (s.a.u.s.) ia dha flamurin dhe e urdhëroi që t'i thërriste

jehudinjtë për në Islam. Po ta pranonin Islamin nuk do të bëhej luftë, përndryshe, do të luftohej kundër tyre.

Jehudinjtë i kishin dërguar gratë dhe fëmijët e tyre te kështjella e Shakës gjatë natës dhe kishin vendosur që të dilnin të luftonin kundër myslimanëve në mëngjes. Kur shkoi Aliu (r.a.) tek ata, i gjeti duke u përgatitur për luftë. Ai i thirri ata për në Islam, por ata nuk pranuan, madje kundërshtuan prerazi. Atëherë, heroi i tyre, Merhabi kërkoi që të bënte duel dhe tundte shpatën duke thënë: “Vërtet, e di Hajberi se Merhabi jam unë. Jam trim i sprovuar. Armët mbaj shtrënguar. Kur lufta ndizet, i pari hidhem unë.”

Atij i doli për duel Amir ibn Ekuai, i cili tha: “Vërtet, e di Hajberi se Amiri jam unë. Jam trim i sprovuar. Armët mbaj shtrënguar.”

Nisën këmbimet e goditjeve të shpatave. Shpata e Merhabit ra në mburojën e Amirit. Amiri iu afrua me shpatën e vet që t’ia këpuste kërcirin jehudiut, por meqë shpata e tij ishte e shkurtër, nuk ia arriti dot. Përkundrazi, ajo iu kthye Amirit dhe e goditi në gju dhe nga ajo goditje vdiq më vonë. Profeti (s.a.u.s.) ka thënë për Amirin: “Ai ka dy shpërblime, sepse qe luftëtar i zellshëm. Rrallëherë ka ndodhur që ndonjë arab të ketë luftuar ashtu si ai.” Merhabit i doli në duel Aliu, duke i thënë: “Mua më ka quajtur nëna Hajder, luan i pyllit që të tremb, sa e sheh.” Aliu e goditi Merhabin dhe ia preu kokën. Pas Merhabit doli i vëllai, i cili kërkoi të bënte duel. Atij i doli Zubejr ibn Auami dhe e vrau. Pastaj u zhvillua një betejë shumë e ashpër. U vranë disa veta nga shtresa e lartë e jehudinjtë dhe ata u thyen moralisht, u tërhoqën nga pozicionet e tyre dhe myslimanët i ndoqën derisa hynë

me forcë në kështjellë. Myslimanët morën shumë plaçkë luftime nga kështjella e Naimit, si ushqime, hurma dhe armë. Jehudinjtë ikën te kështjella tjetër, te kështjella e Sa'bit, që ishte pranë saj.

Myslimanët e rrethuan kështjellën e Sa'bit, nën komandën e Hubab ibn Mundhirit. Rrethimi vazhdoi tri ditë. Ditën e tretë, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) iu lut Allahut që ta çlironin dhe të fitonin plaçkën e luftës. Pastaj i nxitu myslimanët për sulm. Ata sulmuan me tërbim. U zhvilluan duela, pastaj beteja më e madhe e më e ashpër, e cila përfundoi me thyerjen e jehudinjtëve. Kështu, para se të perëndonte dielli, myslimanët e çliruan kështjellën. Aty gjetën shumë pre luftime. Në atë kështjellë kishte më shumë ushqime dhe dhjamë se në të tjerat. Me çlirimin e kësaj kështjelle, nevojat e myslimanëve për ushqime u plotësuan më mirë se me të tjerat. Para çlirimit të kësaj kështjelle myslimanët patën uri të madhe dhe disa prej tyre therën gomerët për mish. Por i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i ndaloi ata ta hanin atë mish dhe urdhëroi që të derdheshin kazanët ku ziheshin mishit.

Jehudinjtë u strehuan në kështjellën e Zubejrit dhe aty u mbrojtën shumë. Ajo ishte kështjella e tretë dhe e fundit në truallin e Netatës. Myslimanët i rrethuan ata. Ditën e katërt të rrethimit, një jehudi u tregoi myslimanëve disa vija uji, nga të cilat jehudinjtë merrnin ujë. Myslimanët ua prenë vijat e ujit. Për këtë arsye jehudinjtë dolën dhe luftuan ashpër kundër myslimanëve, por më në fund u thyen dhe ikën në Shakë. Atje u strehuan në kështjellën e Ubejrit.

Çlirimi i Shakës

Myslimanët i ndoqën jehudinjtë dhe i rrethuan edhe në Shakë. Ata dolën nga kështjella të përgatitur për ta zhvilluar betejën më të ashpër. Doli njëri nga heronjtë e tyre e kërkoi të bënte duel. Ai u vra sa u zhvillua dueli. Pastaj doli një trim tjetër, por edhe ai u vra. Atë e vrau Ebu Duxhane Simak ibn Harasha Ensariu. Sapo e vrau, Ensariu nxitoi të futej në kështjellë. Bashkë me të shkuan edhe myslimanët dhe brenda kështjellës vazhdoi beteja një orë. Jehudinjtë ikën te kështjella e dytë, që quhej kështjella e Nezarit. Ajo ishte e fundit në atë territor. Në kështjellën e Ubejit myslimanët morën shumë plaçkë lufte, si orendi, sende, bagëti, ushqime etj. Myslimanët përparuan dhe e rrethuan edhe kështjellën e Nezarit, e cila ishte në majë të një kodre e nuk kishte mënyrë për t'u ngjitur e për të depërtuar në të. Atje jehudinjtë kishin marrë masat për të qenë shumë të mbrojtur. Ata kishin bindjen se myslimanët nuk do të mund të futeshin aty. Prandaj, kishin grumbulluar atje gratë e fëmijët. Qëndruan si kurrë më parë, duke i qëlluar myslimanët me gurë e me shigjeta. Mirëpo, myslimanët vendosën katapultën, me të cilën godisnin nga larg. Jehudinjtë u trembën shumë dhe ikën në pjesën Ketiba, pa hasur ndonjë vështirësi serioze. Myslimanët u futën në kështjellë. Aty gjetën shumë pasuri, si enë bakri, qeramikë etj. I Dërguari (s.a.u.s.) tha: *“Lajini enët dhe gatvani në to!”*

Çlirimi i Ketibas

Myslimanët përparuan dhe rrethuan kështjellën e Kamusit, që ishte e para kështjellë e Ketibas. Rrethimi i saj vazhdoi 14 ose 20 ditë.

Thuhet se jehudinjtë kërkuan garanci që, në qoftë se dilnin, të mos vriteshin. Thuhet, gjithashtu se myslimanët e çliruan me forcë atë kështjellë dhe jehudinjtë ikën në dy kështjellat e tjera - Uetih dhe Selalim. Kur myslimanët i rrethuan ato, jehudinjtë thanë që në qoftë se myslimanët nuk do t'i vrisnin, ata do të largoheshin përfundimisht me gratë e fëmijët e tyre nga Hajberi dhe territori i tij. Myslimanët u dhanë besën për këtë dhe i lejuan që të merrnin me vete nga pasuria e tyre aq sa të mbanin devetë që kishin, përveç arit dhe argjendit dhe kuajve e armëve. Në qoftë se ata do të fshihnin gjë dhe do të merrnin nga ato që nuk lejoheshin, nuk do të kishin garanci nga myslimanët. Me këto kushte, jehudinjtë i dorëzuan të tria kështjellat (thuhet edhe dy). Myslimanët gjetën aty 100 koraca, 400 shpata, 1000 heshta, 500 harqe arabe si dhe disa fletë të Teuratit, të cilat ia dhanë atij që i kërkoi. Nga jehudinjtë e thyen besën Kinan ibn Ebu Hakiku dhe vëllai i tij, të cilët kishin fshehur shumë ar, argjend e diamant. Prandaj, atyre iu hoq garancia dhe u vranë. Safia, bija e Hujej ibn Ahtabit ishte gruaja e Kinanit. Pas vdekjes së tij ajo u mor si rob lufte.

Të vrarët e të dyja palëve

Nga jehudinjtë u vranë 93 veta, ndërsa nga myslimanët thuhet se u vranë 15 veta (thuhet, edhe 16 veta; thuhet, edhe 18 veta).

Ardhja e mërgimtarëve të Habeshesë, Ebu Hurejrës dhe e Eban ibn Saidit

Mërgimtarët, që ndodheshin në Habeshe, u kthyen me Amr ibn Umeje Damiriun, i cili pati dërguar letrën e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) te Nexhashiu. Një pjesë e tyre u drejtuan për në Hajber. Ata ishin 16 burra; ndër ta, Xhaferr ibn Ebu Talibi dhe Ebu Musa el Eshariu (r.a.).

Mërgimtarët u takuan me të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.), kur u çlirua Hajberi, por para se të ndahej preja e luftës. Profeti (s.a.u.s.) e puthi Xhaferrin dhe tha: *“Për Zotin, unë nuk e di se me cilën nga dy ngjarjet të gëzohem - me çlirimin e Hajberit apo me ardhjen e Xhaferrit.”* Kur u nda plaçka e Hajberit, Profeti (s.a.u.s.) u dha një pjesë nga plaçka edhe mërgimtarëve që shkuan aty.

Mërgimtarët e tjerë shkuan me gratë dhe fëmijët e tyre drejt e në Medine, pa kthyer në Hajber.

Pasi u çlirua Hajberi plotësisht, shkoi aty edhe Ebu Hurejra (r.a.). Ebu Hurejra pati shkuar në Medine dhe ishte bërë mysliman pasi Profeti (s.a.u.s.) ishte nisur për në Hajber. Pastaj kishte kërkuar leje për të vajtur në Hajber. Meqënëse vajti atje, Profeti (s.a.u.s.) i dha nga preja e Hajberit. Pas çlirimit të Hajberit shkoi atje edhe Eban Ibn Saidi, i cili pati dalë më parë me një njësit në Nexhd. Pasi

e kreu misionin e tij, erdhi në Hajber. Por atij dhe shokëve të tij nuk iu dha asgjë nga pasuria e Hajberit.

Pasi morën garancinë e mbrojtjes nga myslimanët, jehudinjtë sollën një propozim të ri para se të dëboheshin nga Hajberi: O Muhamed! Na e lër neve këtë tokë që ta punojmë dhe t'i shërbejmë, sepse ne e dimë më mirë se ju natyrën e saj dhe të marrim gjysmën e prodhimeve të saj." Profeti (s.a.u.s.) e pranoi atë propozim, por me kusht që t'i dëbonin ata që andej kur të donte ai. Me këtë marrëveshje ata mbetën aty në Hajber, derisa më vonë i dëboi Umer ibn Hattabi (r.a.) sepse ndoqën rrugën e së keqes dhe të armiqësisë.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e ndau plaçkën e Hajberit në 36 pjesë. Secila pjesë përfshinte në vetvete 100 pjesë të tjera. 18 pjesë i la për t'i përdorur për raste fatkeqësish për myslimanët. Gjysmën tjetër, që përfshinte 18 pjesë, e ndau për luftëtarët: këmbësorit i dha një pjesë, ndërsa kalorësit i dha tri pjesë - një pjesë për luftëtarin dhe dy pjesë për kalin e tij. Kalorës qenë 200 veta; kështu që atyre u takuan 6 pjesë. Ndërsa këmbësorë qenë 1200 veta dhe atyre u takuan 12 pjesë.

Hajberi ishte i pasur me hurma e ushqime. Aishja (r.a.) ka thënë: "Kur u çlirua Hajberi, ne thamë: "Tani do të ngopemi me hurma." Kur u kthyen nga Hajberi në Medine, mërgimtarët (muhaxhirët) ua kthyen ensarëve ato palma (hurma), që ua patën dhuruar atëherë, kur kishin ardhur aty nga Meka.

Delja e helmuar

Pasi u vendos qetësia dhe u hoq frika, jehudinjtë u kthyen përsëri në veprimet e tyre të ndyra dhe komplotuan për vrasjen e Profetit (s.a.u.s.). Për këtë, i dhuruan atij një dele të pjekur, të helmuar nga gruaja e Selam ibn Mishkemit, që ishte nga paria e jehudinjve. Gruaja e dinte se Profeti (s.a.u.s.) i pëlqente mishi i kofshës së përparme të deles, prandaj i hodhi shumë helm aty. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) mori ca mish nga ajo, e kafshoi pak, pastaj e nxori nga goja dhe tha: “Kjo dele është e helmuar.” Ai i pyeti gruan dhe jehudinjtë dhe ata e pranuan krimin që kishin bërë dhe thanë: “Ne thamë: “Po të jetë Muhamedi mbret, le të vdesë nga helmi dhe ne të shpëtojmë; po të jetë profet, nuk do ta dëmtojë helmi.” Profeti (s.a.u.s.) i fali jehudinjtë dhe gruan. Por, pas pak, Bishër ibn Bera ibn Ma’ruri vdiq nga ai helm, prandaj Profeti (s.a.u.s.) urdhëroi që gruaja të dënohej me vdekje si hakmarrje për krimin që kishte bërë.

Dorëzimi i banorëve të Fedekut

Fedeku ishte një fshat në lindje të Hajberit, dy ditë rrugë larg tij. Sot njihet me emrin Hait. Pasi shkoi në Hajber, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) çoi Mahisa ibn Mes’udin te jehudinjtë e Fedekut për t’i thirrur në Islam. Ata e vonuan përgjigjen, por pasi dëgjuan se Hajberi ishte çliruar, u hyri frika dhe kërkuan që Profeti (s.a.u.s.) të vepronte me ta, ashtu siç veproi me banorët e Hajberit. Profeti (s.a.u.s.) e pranoi kërkesën e tyre. Toka e Fedekut u caktua posaçërisht vetëm për të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.). Nga prodhimet

e saj shpenzonte për veten (dhe familjen e tij), mbante të vegjëlit e fisit Benu Hashim dhe martonte të pamartuarit e këtij fisi.

Uadi Kurra

Pas Hajberit, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) shkoi në Uadi Kurra. Banorët e Uadi Kurras ishin jehudinj. Profeti (s.a.u.s.) i thirri për në Islam, por ata nuk u bënë myslimanë dhe as nuk u dorëzuan, por dolën për të bërë luftë. Nga ata doli për duel një burrë, të cilin e vrau Zubejr ibn Auami. Pastaj doli dhe një tjetër. Edhe atë e vrau po ai. Doli i treti dhe atë e vrau Aliu. E kështu u vranë 11 burra prej tyre. Sa herë që vritej ndonjë burrë prej tyre, Profeti (s.a.u.s.) i thërriste ata për në Islam. Sa herë që Profeti (s.a.u.s.) falte namazin, i thërriste ata për në Islam deri në mbrëmje.

Të nesërmen në mëngjes Profeti (s.a.u.s.) shkoi dhe luftoi me ta, por ende pa u ngritur dielli sa një shtizë, ata u thyen. Myslimanët morën shumë plaçkë lufte aty. Pastaj, ata i kërkuan Profetit (s.a.u.s.) të vepronte me ta, siç pati vepruar me banorët e Hajberit. Ai e pranoi këtë kërkesë të tyre.

Paqja me banorët e Tejmasë

Te jehudinjtë e Tejmasë arriti lajmi për Hajberin, Fedekun dhe Uadi Kurrane. Prandaj, ata vendosën që të bënin paqe dhe të paguanin xhizjen. Kështu, ata qëndruan të sigurt në vendin e tyre.

Martesa e Profetit (s.a.u.s.) me Safijen

Safija, bija e Hujejt ibn Ahtabit u mor robëreshë. Me lejen e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.), atë e mori për pjesë Dihjet ibn Halife Kelebiu. Por shokët i thanë Profetit (s.a.u.s.): “O i Dërguari i Allahut! Ajo të përshtatet vetëm ty, sepse është zonja e fiseve Kurejdha dhe Nadir.” I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e thirri atë, i tregoi Islamit dhe ajo pranoi e u bë myslimane. Profeti (s.a.u.s.) e liroi dhe u martua me të. Prika e saj qe lirimi nga robëria. Atë e çuan te njëra nga bashkëshortet e Profetit (s.a.u.s.). Pasi u çlirua Hajberi dhe banorët e Fedekut dhe të Tejmasë iu bindën Profetit (s.a.u.s.), Profeti (s.a.u.s.) u nis për në Medine. Kur arriti në Sedu Sahbae, Safijes i mbaroi cikli menstrual (që ishte dhe periudha e pritjes së saj), dhe aty ajo u bë nuse e kështu Profeti (s.a.u.s.) bëri bashkimin martesor me të. Ai përgatiti për gostinë e Safijes pure hurmash arabie, të përzier me gjizë dhe gjalpë. Profeti (s.a.u.s.) qëndroi me Safijen tri ditë si për fillimin e martesës me të. Më pas u nis për në Medine dhe mbërriti atje në fund të muajit Sefer ose në muajin e Rabiul Euelit, në vitin e shtatë të Hixhretit.

Lufta e Dhatu Rikas

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u kthye nga Hajberi dhe u qetësua në Medine. Ndërkohë dëgjoi se ishin grumbulluar beduinët e fiseve Benu Enmarë dhe Tha'lebe e Muharib për luftë kundër myslimanëve. Prandaj Profeti (s.a.u.s.) la Uthman ibn Afanin zëvendës në Medine dhe u nis me 700 sahabë në drejtim të Nahlit, dy ditë rrugë larg nga Medina.

Atje pa një ushtri të Gatafanëve. Të dyja palët u afruan dhe secila kërcënonte dhe frikësonte tjetrën, por nuk u bë luftë. Erdhi koha e namazit dhe i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) fali me një pjesë të ushtrisë dy rekatë namaz. Më pas ata shkuan në front. Me pjesën tjetër ai fali edhe dy rekatë të tjerë e u bënë katër rekatë për të, për të tjerët dy rekatë. Ky është namazi i frikës.

Allahu hodhi frikë e trishtim në zemrat e armiqve, ushtria e tyre u shpërnda dhe i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u kthye në Medine. Kjo luftë u quajt Lufta e Dhatu Rikas (Lufta e peceve), sepse këmbët e myslimanëve u dëmtuan nga marshimi i gjatë në këmbë e ata i lidhën këmbët me copa pecesh. Thuhet edhe se toka e këtij vendi ishte me ngjyra të ndryshme, si copat e arnave në rrobë. Është thënë edhe se ashtu quhej vendi i betejës.

Kush të mbron ty nga unë?

Një nga ngjarjet, që ka ndodhur në luftën e Dhatu Rikasë është edhe kjo: Një ditë, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) zbriti të pushonte nën hijen e një peme të dendur. Aty vari shpatën dhe ra të flinte. Njerëzit e tjerë u shpërndanë nëpër hijet e pemëve dhe fjetën. Ndërkohë, një idhujtar shkoi dhe e nxori nga këllëfi shpatën e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.). Kur u zgjua, pa idhujtarin me shpatë në dorë, që po i thoshte: “A ke frikë nga unë?” I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i tha: “Jo.” “Kush të mbron ty tani nga unë?” - e kërcënoi përsëri idhujtari. “*Allahu*”, - ia ktheu i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.). Në këtë moment, idhujtarit i ra shpata nga dora dhe e kapi i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.): “*Po ty*

kush të mbron nga unë tani?”, - i tha i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.). “Tani që ti ma more shpatën, bëhu më i mirë se unë dhe aman, mos më vrit!”, - iu lut idhujtari. Profeti (s.a.u.s.) e ftoi atë për në Islam, por ai nuk u bë mysliman. Megjithatë, i dha besën Profetit (s.a.u.s.) se nuk do të luftonte kurrë më kundër tij dhe se nuk do të bashkohej kurrë me ata që e luftonin. Atëherë, Profeti (s.a.u.s.) e la të lirë dhe ai shkoi te njerëzit e vet. U tha atyre: “Vërtet, unë po vij te ju nga ai njeri, që është më i miri i njerëzve.”

Shumica e historianëve kanë thënë se kjo luftë ka ndodhur në vitin e katërt të Hixhretit, por më i saktë është viti i shtatë i Hixhretit, pas çlirimit të Hajberit. Këtë e vërteton edhe fakti se Ebu Hurejra dhe Ebu Musa el Esh’ariu kanë qenë në atë luftë. E siç dihet, ata të dy kanë shkuar për herë të parë te Profeti (s.a.u.s.) menjëherë pas çlirimit të Hajberit, siç u shpjegua më sipër.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ka dërguar disa çeta përpara dhe pas asaj lufte për të siguruar rrugët, për të ndaluar agresorët dhe për të shpërndarë armiqtë që tuboheshin kundër myslimanëve. Nuk po i përmendim ato që të mos zgjatemi.

Umrja kada¹⁰³

Në muajin Dhul Ka’ade, në vitin e shtatë të Hixhretit, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u nis për të kryer Umren për të cilën ishte bërë marrëveshje në paqen e Hudejbijes. Në

---

¹⁰³ Është fjala për Umren, e cila ka qenë një nga pikat e marrë-veshjes me Kurejshët.

Medine la zëvendës Ebu Ruhm Gifariun. Me vete mori 60 deve. Përgjegjës për to caktoi Naxhije ibn Xhundub Eselemiun. Profeti (s.a.u.s.) mori me vete edhe armë për t'u mbrojtur nga pabesia e kurejshëve. Përgjegjës për armët caktoi Beshir ibn Sa'din. Ai kishte me vete edhe 100 kuaj. Përgjegjës për ta caktoi Muhamed ibn Meslemen.

Kur shkoi në Dhul Hulejfe, Profeti (s.a.u.s.) hyri në gjendjen e *Ihram-it*¹⁰⁴ dhe tha telbijen.¹⁰⁵ Kështu vepruan edhe myslimanët bashkë me të, pastaj vazhduan rrugën. Kur arritën në luginën Je'xhexh, i grumbulluan armët. Profeti (s.a.u.s.) la përgjegjës Eus ibn Hauli Ensariun me 200 sahabë. Me vete morën vetëm nga një shpatë në këllëf. Profeti me sahabët hynë në Mekë nga qafa e Kedasë, e cila e nxirrte në Haxhun. Ai vazhdoi rrugën hipur në deve. Myslmanët e kishin rrethuar mirë Profetin (s.a.u.s.) dhe i mbanin shpatat varur në qafë. Ashtu si Profeti (s.a.u.s.), edhe ata kënduan telbijen derisa hynë në Mesxhidul Haram dhe Profeti (s.a.u.s.) preku me kërrabë Gurin e Zi (el Haxherul Esued).

Më tej, hipur mbi deve, ai bëri tauafin rreth Qabes. Bashkë me të edhe myslimanët, duke ecur me vrap të lehtë me supin e djathtë zbuluar, që tregonte trimëri dhe forcë. Abdullah ibn Reuaha shkonte përpara të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) me shpatë ngjeshur dhe thoshte: O bijtë

---

¹⁰⁴ Ihrami është shpjeguar në një poshtëshënim më parë.

¹⁰⁵ Telbije - Lebbejkallahume lebbejk, lebbejke la sherike leke lebejk. Innal hamde uenni mete leke uelmulk, la sherike leke. (O Allah! Po i përgjigjem thirrjes Sate. Po i përgjigjem thirrjes Sate. Nuk ka zot tjetër (që e meriton të adhurohet), përveç Teje. Vërtet, falënderimi dhe lavdërimi të perkasin vetëm Ty. Sundimi të takon vetëm Ty).

e jobesmitarëve, mos ia zini rrugën atij¹⁰⁶ sepse çdo mirësi është në të Dërguarin e Allahut!

Idhujtarët ishin ulur në kodrën e Kuajkuanit që ndodhet në veri të Qabes dhe i thoshin njëri-tjetrit: “Po vijnë njerëzit që i kanë zënë ethet e Jethribit. Por, kur panë që myslimanët ecnin me të shpejtë, kur bënëin tauaf, thanë: “Këta qenkan më të fortë se kushdo tjetër!” I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i kishte urdhëruar myslimanët të ecnin shpejt në tri rrotullimet e para të tauafit, që ta shikonin idhujtarët forcën e tyre. Vetëm nga Guri i Zi deri te Këndi i Jemenit (Ruknul Jemani) që ndodhen në jug, në atë anë ku nuk i shikonin idhujtarët, tauafi do të bëhej ngadalë.

Pasi e mbaruan tauafin, Profeti bëri ecjen (Sa’jin) midis Safasë dhe Merruasë shtatë herë. Pastaj theri kurbanin e vet te Merrua dhe rruajti kokën. Kështu vepruan edhe myslimanët që ishin me të. Më pas, Profeti (s.a.u.s.) dërgoi disa sahabë te Lugina e Je’xhexhit që të kujdeseshin për armët dhe të vinin të kryenin veprimet për Umren ata sahabë, që patën ndenjtur atje për të ruajtur armët.

Kështu, Profeti (s.a.u.s.) qëndroi në Mekë tri ditë. Në ato ditë u martua me Mejmunen, bijën e Harith Hilaliut, e cila më parë kishte qenë gruaja e dëshmorit më të mirë, Hamza ibn Ebu Talibit. Ajo ishte edhe teza e Ibn Abasit. Pasi Profeti (s.a.u.s.) i dërgoi fjalë asaj për fejesë, ajo la Abasin të kujdesej për punën e martesës. Abasi e martoi Mejmunen me Profetin (s.a.u.s.). Kur u martua me Mejmunen (r.a.), Profeti (s.a.u.s.) e kishte mbaruar Umren dhe kishte dalë nga gjendja e ihramit.

---

¹⁰⁶ Të Dërguarit të Allahut.

Në mëngjesin e ditës së katërt, Profeti (s.a.u.s.) e la Mekën dhe u nis për në Medine. Kur arriti në Serif, 14 kilometra larg Mekës qëndroi aty. Në këtë vend dërgohet si nuse Mejmunia (r.a) tek i Dërguari i Allahut (s.a.u.s) dhe bën bashkimin martesorë me të. Pastaj Profeti (s.a.u.s.) u kthye në Medine shumë i gëzuar, sepse Allahu ia plotësoi ëndrrën që kishte parë dhe e nderoi atë duke bërë tauaf rreth Shtëpisë së Allahut (Qabes).

I habitshëm është vendimi i Allahut që Mejmunia të vdiste dhe të varrosej po në Serif.

Pasi u kthye i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) nga Umreja kada, dërgoi disa çeta në anë të ndryshme, por më e rëndësishmja kanë qenë çeta e Mu'tes dhe ajo e Dhatu Selasilit.

Beteja e Mu'tes (Viti i 8-të i Hixhretit, muaji Xhemadul Ula)

Teksa përmendëm më lart letrat që i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ua dërgoi mbretërve të asaj kohe, pamë se Shurahbil ibn Amr Gasaniu e vrau të dërguarin që Profeti (s.a.u.s.) kishte çuar te mbreti i Busras, Harith ibn Umejrin. Në fakt ajo vrasje konsiderohej shpallje lufte.

Kur e mori vesh i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) vrasjen e Harithit i erdhi shumë keq, prandaj përgatiti një ushtri prej 3000 vetash.

Komandant caktoi Zejd ibn Harithin. *“Në qoftë se vritet Zejdi, - urdhëroi Profeti (s.a.u.s.), - le të jetë komandant Xhaferrri e në qoftë se vritet Xhaferrri, le ta zëvendësojë atë Abdullah ibn Rauaha!”* Profeti (s.a.u.s.) ngriti një flamur të bardhë dhe ia dha Zejd ibn Harithit që ta mbante.

Profeti (s.a.u.s.) i porositi luftëtarët që të shkonin te vendi, ku ishte vrarë Harith ibn Umejri dhe t'i thërrisnin njerëzit e atjeshëm në Islam. Në qoftë se ata nuk do ta pranonin Islamin, le të luftohej kundër tyre. *“Luftoni me emrin e Allahut, në Rrugën e Allahut, - u tha Profeti (s.a.u.s.) luftëtarëve, i luftoni ata që mohojnë Allahun, por mos jini të pabesë dhe mos merrni vjedhurazi nga plaçka e luftës e mos vrisni fëmijë e gra! Mos e vrisni atë që është plak, as atë që është i izoluar në ndonjë manastir (murgjërit)! Mos i pritni pemët dhe mos shembni asnjë ndërtesë.”*¹⁰⁷

Profeti (s.a.u.s.) e përcolli ushtrinë deri te qafa e Uedait. Pastaj u përshëndet me të.

Ushtria vazhdoi marshimin derisa mbërriti në Mean, vend në jug të Jordanisë. Aty qëndroi për të pushuar. Pas pak, u mor vesh se Herakliu kishte mbërritur në vendin e quajtur Meab me 100.000 romakë. Me ta ishin bashkuar edhe 100.000 të tjerë nga arabët e krishterë.

Për dy net myslimanët u këshilluan me njëri-tjetrin, t'i shkruanin letër të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) dhe t'i kërkonin ndihmë për të përballuar armikun, apo të hidheshin në luftë me aq forca sa kishin. Gjatë diskutimeve

---

¹⁰⁷ Këto norma janë kodi që kanë respektuar myslimanët në luftën dhe çlirimet e tyre që nga koha e Muhamedi (a.s.) e më pas. Ato tregojnë qartë qëllimet madhore që kanë pasur myslimanët – lartësimi i fjalës së Allahut, vendosja e drejtësisë, mbrojtja e të drejtave, mënjanimi i çdo gjëje që i pengon njerëzit të njihen me Islamin dhe ta pranojnë atë me vullnetin e tyre të lirë. Në luftën që bëjnë mjaft shtete sot, nuk respektohen këto norma si mosvrasja e grave dhe fëmijëve, mosvrasja e atyre që nuk marrin pjesë në fushën e betejës a të atyre që nuk janë të aftë për luftë, mosvrasja e fetarëve, që rrinë në objektet e kultit të tyre dhe nuk kanë të bëjnë me çështjet e luftës, mosprishja e infrastrukturës, që është në shërbim të njerëzve etj.

doli Ibn Reuaha, i cili duke i dhënë zemër ushtrisë, thotë: “O njerëz! Ajo çfarë ju po i druheni tani, është pikërisht ajo, për të cilën ju morët këtë rrugë e ky quhet martirizimi në rrugë të Allahut. Kurrë nuk kemi luftuar duke u mbështetur në përgatitjen, forcën dhe numrin e radhëve tona. E vetmja forcë e jona është kjo fe, me të cilën Allahu i Madhëruar na ka nderuar. Ne nuk do të kemi tjetër, vetëm se një nga dy të mirat: Ose do të vritemi e do të biem dëshmorë, ose do të fitojmë mbi armikun.” “Të vërtetën tha Ibn Reuaha!”, thanë të tjetrët. Ata vendosën të luftonin dhe u nisën. Në vendin, e quajtur Mu'te u mobilizuan dhe u përgatitën për luftë.

Lufta filloi. U zhvillua një betejë sa e ashpër, po aq e çuditshme në historinë e njerëzimit: 3000 luftëtarë myslimanë përballonin një armik prej 200.000 ushtarësh. Tërë ai numër i madh armiqsh, të armatosur deri në dhëmbë, i sulmuan gjatë gjithë ditës myslimanët, por humbën shumë ushtarë e trima e nuk patë asnjë sukses.

Flamurin e myslimanëve e kishte Zejd ibn Harithi. Ai luftoi e luftoi me heroizëm të madh, derisa më në fund u vra nga heshtat e armiqve dhe ra dëshmor në Rrugën e Zotit të vet. Pastaj, flamurin e mori Xhaferr ibn Ebu Talibi. Edhe ai luftoi e luftoi. Kur nuk e përballoi më luftimin kaluar, u hodh nga kali kuqalosh dhe ia preu këmbët atij (kalit). Luftoi e luftoi sa iu pre dora e djathtë. E kapi flamurin me dorën e majtë dhe nuk pushoi së mbajturi lart atë, derisa iu këput edhe dora e majtë. Atëherë e mbajti flamurin lart me krahët e vet, derisa u vra. Ishte goditur me 90 e ca goditje heshtash dhe shigjetash. Të gjitha goditjet i kishte marrë në pjesën e përparme të

trupit. Pastaj erdhi radha e Abdullah ibn Rauahas. Ai mori flamurin dhe u lëshua përpara. I zbriti kalit, u hodh në betejë dhe luftoi me heroizëm, derisa u vra. Që flamuri të mos binte në tokë, e mori Thabit ibn Erkami. “Zgjidhni një komandant!”, - u tha ai myslimanëve. Ata zgjodhën që komandën ta merrte Halid ibn Uelidin. Tashmë flamuri i myslimanëve kaloi tek ai burrë, që ishte shpatë nga shpatat e Allahut. Halidi eci përpara drejt armikut dhe luftoi si nuk ishte parë ndonjëherë, derisa në dorën e tij u thyen nëntë shpata. I Dërguari i Allahut (paqja e dhe bekimi i Allahut qofshin mbi të!) po atë ditë i kishte njoftuar shokët e tij në Medine për vrasjen e tre komandantëve myslimanë dhe se udhëheqja e luftës kishte kaluar te Halid ibn Uelidi, të cilin e quajti shpatë nga shpatat e Allahut.¹⁰⁸

Në mbarim të ditës të dyja palët u kthyen në vendqëndrimet e tyre. Në mëngjesin e ditës tjetër, Halidi e ndryshoi formacionin e ushtrisë myslimane. Ushtarët që ishin në prapavijë, i nxori në ballë të ushtrisë dhe ata që ishin përpara, i vuri prapa. Ata që ishin në të majtë, i nxori në të djathtë dhe ata që ishin në të djathtë, i nxori në të majtë. Kështu, armiku kujtoi se myslimanëve u kishin ardhur forca të reja dhe u frikësua shumë. Pas një përleshjeje të lehtë, Halid ibn Uelidi filloi të tërhiqej bashkë me myslimanët. Armiku nuk pati guxim t’i ndiqte sepse kishte frikë mos po bënë ndonjë mashtrim për t’i sulmuar nga prapa.

---

¹⁰⁸ Allahu i Lartësuar e lajmëroi Profetin (s.a.u.s.), para se të vinte informacion nga vendi i ngjarjes, për rënien e tre komandantëve dhe për marrjen e komandës nga Halidi (r.a.). Shih: Sahihun e Buhariut (4262). Ky lajm është një nga ato qindra argumente të Profetësisë së Muhamedit (s.a.u.s.).

Kështu myslimanët arritën të zhvendoseshin nga fusha e betejës në Mu'te. Shtatë ditë kishin qëndruar atje duke e përleshur me armikun. Pastaj të dyja palët u tërhoqën dhe u ndërpre luftimi. Kjo ndodhi sepse romakët kujtuan se myslimanëve po u vinin ndihma të njëpasnjëshme dhe se myslimanët po i mashtronin për t'i nxjerrë në shkretëtirë, ku nuk do të kishin mundësi për të shpëtuar. E kështu, lufta përfundoi me fitoren e myslimanëve; pala e myslimanëve rezultonte më e suksesshme.

Nga myslimanët u vranë 12 burra. Për të vranët e armikut nuk dihet me saktësi, por me siguri u vranë shumë prej tyre.

Çeta e Dhatu Selasilit

Duke pasur parasysh qëndrimin e arabëve të Shamit në betejën e Mu'tes, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) vepronte me urtësi, që të mos i lejonte ata të ndihmonin romakët a të qëndronin në anën e tyre. Për këtë ai dërgoi tek ata Amr ibn Asin me 300 sahabe, ndër të cilët 30 ishin kalorës, për t'i bërë në krahun e myslimanëve. Gjyshja e Amrit nga ana e babait të tij ishte prej fisit Belije, një nga fiset e tyre. Nëse ata nuk do të pranonin, atëherë Amr ibn Asi, do t'u jepte një mësim të mirë për qëndrimin e tyre në përkrahje të romakëve. Kur Amr ibn Asi u afrua tek ata, mori vesh se ata kishin tubuar një ushtri të madhe. Prandaj i kërkoi ndihmë të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.). I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e ndihmoi edhe me 200 veta nga më të mirët e muhaxhirëve dhe ensarëve. Komandant për ta caktoi Ebu Ubejde ibn Xherahun. Amr ibn Asi ishte komandant i përgjithshëm dhe imam për namazin.

Ushtria myslimane kaloi nëpër viset e Kudaas dhe marshoi, derisa u takua me një grumbull armiqsh. Sapo myslimanët u hodhën në sulm kundër armiqve, ata ikën dhe u shpërndanë.

Selasil quhej një copë toke, ku ndodhej edhe një burim uji, prapa Uadi Kurrasë. Dhe Ushtria që shkoi atje mori këtë emër ngase myslimanët zbritën për të pushuar në atë vend. Kjo ka ndodhur në muajin Xhemadul Ahir, në vitin e tetë të Hixhretit, domethënë, një muaj pas betejës së Mu'tetes.

ÇLIRIMI MË I MADH (ÇLIRIMI I MEKËS SË NDERUAR)

Shkaku, përgatitja dhe fshehtësia

Në muajin Ramazan, në vitin e tetë të Hixhretit, Allahu i Madhëruar ia bëri rrisk të Dërguarit të Vet çlirimin e Mekës dhe ky quhet Çlirimi i Madh. Me këtë Çlirim Allahu i dha krenarinë Islamit dhe të Dërguarit të Vet, e shpëtoi Shtëpinë dhe Vendin e Vet, u gëzuan kështu banorët e qiellit dhe bëri që njerëzit ta përqaфонin fenë e Allahut grupe-grupe.

Faktori që çoi në çlirimin e Mekës është si vijon: Pasi u vendos paqja e Hudejbijes, Benu Bekrët u bashkuan me Kurejshët në marrëveshjen e Hudejbijes. Në kohën e Padijes (para Islamit) ata kishin gjaqe dhe hakmarrje me fisin Huza, por zjarri i tyre ishte shuar me shfaqjen e Islamit. Mirëpo, pas armëpushimit në Hudejbije, fisi Benu Bekr e shfrytëzoi këtë rast dhe e sulmoi fisin Huza pabesisht, natën, në muajin Shaban, në vitin e 8-të të Hixhretit. Pastaj i përzunë Huzatë në Mekë, ku edhe i luftuan. Për këtë i ndihmuan Kurejshët fshehurazi duke dërguar njerëz dhe armë. Fisi Huza kishte hyrë në besën e myslimanëve kur u vendos paqja e Hudejbijes dhe një numër i mirë prej tyre ishin bërë myslimanë. Këtë ia thanë të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.). “*Për Allahun, unë do t’ju mbroj ju, ashtu siç mbroj veten time*”, - u tha ai.

Kurejshët e kuptuan veprimin e keq që bënë dhe patën frikë pasojën e hidhur që kishin thyer besën. Për këtë nxituan dhe dërguan Ebu Sufjanin në Medine, që të ripërtërinte marrëveshjen dhe ta shtonte afatin e paqes.

Porsa mbërriti në Medine, Ebu Sufjani shkoi tek e bija, nëna e besimtarëve - Umu Habibe (r.a.). Kur hyri në shtëpinë e saj, shkoi të ulej në shtrojën e Pejgamberit (s.a.u.s.), por ajo e palosi dhe e hoqi. Atëherë Ebu Sufjani i tha asaj: “O bija ime! A më vlerëson mua dhe nuk do që unë të ulem në këtë shtrojë, apo vlerëson shtrojën dhe nuk do që unë të ulem në të?” “Ajo është shtroja e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.), - ia ktheu ajo, e ti je një idhujtar i fëlliqur.” “Për Allahun, ty të paska goditur e keqja, pasi je larguar nga unë.”, - tha i ati.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) erdhi dhe Ebu Sufjani i foli pse kishte ardhur. Por Profeti (s.a.u.s.) nuk i ktheu asnjë përgjigje. Pastaj, Ebu Sufjani shkoi tek Ebu Bekri (r.a.) që ai t’i fliste të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) për çështjen në fjalë. Ebu Bekri i tha se nuk mund ta bënte një gjë të tillë. Pastaj shkoi tek Omeri, por Omeri i foli ashpër. Më pas shkoi tek Aliu, i cili i tha se nuk bënte të ndërhynte në një punë të tillë. Aliu i tha që të dilte dorëzanë para njerëzve pastaj të kthehej. Dhe Ebu Sufjani ashtu veproi.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ishte përgatitur për luftë. Për këtë i kishte urdhëruar edhe shokët e vet, madje kishte njoftuar edhe beduinët, që ishin rreth Medines. Por lajmin e kishte të fshehtë dhe iu lut Allahut: “*O Allah, bëji Kurejshët që të mos shikojnë e të mos marrin vesh ç’bëhet, derisa ne të futemi befasisht në viset e tyre!*”

Me qëllim që çështja të mbahej tepër e fshehtë, Profeti (s.a.u.s.) dërgoi Ebu Kataden në fillim të Ramazanit në luginën Idam, 58 kilometra larg Medines, që njerëzit të kujtonin se ai synonte të shkonte në atë krahinë. Nga ana tjetër, Hatib ibn Ebu Belta u shkroi një letër Kurejshëve për t'i njoftuar për marshimin e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) drejt tyre në Mekë. Letrën ia dha një gruaje që t'ua jepte Kurejshëve kundrejt një shpërblimi që do të merrte. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u njoftua nga Allahu për këtë gjë dhe dërgoi Aliun, Mikdadin, Zubejrin dhe Merthed Ganeuiun. Para se t'i niste, u tha: “Shkoni në vendin e quajtur Raudatul Hah. Atje do të gjeni një udhëtare që ka me vete një letër, të cilën do t'ia merrni.”

Ata shkuan atje, e gjetën gruan dhe ia kërkuan letrën, por ajo tha: “Unë nuk kam letër.” “O do ta nxjerrësh letrën tani, o do të të zhveshim që ta gjejmë atë.”, - i thanë ata. Atëherë ajo e nxori letrën nga gërshetat e flokëve. Letrën ia sollën të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.). “*Çfarë është kjo, o Hatib?*”, - i tha Profeti (s.a.u.s.). “Unë kam familje, fis e fëmijë në Mekë, - u shfajsua ai dhe nuk ka njeri që t'i mbrojë atje. Kështu desha t'u bëj një nder e kështu të më mbronin familjen. Por unë nuk e kam braktisur Islamin dhe as nuk e pëlqej kufirin (mosbesimin) e tyre.” Atëherë, Umeri (r.a.) tha: “O i Dërguari i Allahut! Më lër mua t'ia pres kokën, sepse ky ka tradhtuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe është bërë munafik (hipokrit)!” Mirëpo, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) tha: “*Ai ka marrë pjesë në Luftën e Bedrit. E ku e di ti (o, Umer), ndoshta Allahu i ka parë (me mëshirë) luftëtarët e Bedrit dhe u ka thënë: “Bëni çfarë të doni, se Unë jua kam falur!”* Atëherë, Umerit (r.a.) i rrodhën lot nga sytë dhe tha: “Allahu dhe i Dërguari i Tij e dinë më mirë.”

Gjatë rrugës për në Mekë

Më 10 të muajit Ramazan, në vitin e 8-të të Hixhretit, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) la Medinen dhe u drejtua për në Mekë me 10000 myslimanë. Në Medine la zëvendës Ebu Ruhm Gifariun.

Kur Profeti (s.a.u.s.) mbërriti në Xhuhfe, e takoi atë ungji i vet, Abasi, i cili ishte bërë mysliman dhe po emigronte me gjithë familjen nga Meka në Medine. Kurse në Ebva e takuan djali i xhaxhait të vet, Ebu Sufjan ibn Harithi dhe djali i hallës së tij, Abdullah ibn ebi Umeje. Profeti (s.a.u.s.) iu shmang takimit me ata të dy, sepse prej tyre kishte përjetuar shumë mundime e tallje. Mirëpo, Umu Seleme (r.a.) i tha Profetit (s.a.u.s.): “Biri i ungjit tënd dhe biri i hallës sate le të mos jenë më të mjerët e njerëzve për shkakun tënd!” Kurse, Aliu (r.a.) i tha Ebu Sufjanit: “Dili Profetit përpara dhe thuaji ashtu siç thanë vëllezërit e Jusufit për Jusufin: **“Për Allahun, është e vërtetë se Allahu të ka lartësuar ty mbi ne, kurse ne, vërtet ishëm fajtorë.”** (12:91). Ebu Sufjani i tha ashtu Profetit (s.a.u.s.). Atëherë, Profeti (s.a.u.s.) iu kthye: **“Sot nuk ka qortim për ju. Allahu ju faltë! Ai është më Mëshiruesi i mëshiruesve.”** (12:92). Atëherë, Ebu Sufjani thuri ca vargje me të cilat e lavdëroi Profetin dhe i kërkoi falje për çfarë kishte bërë më parë kundër tij.

Kur Profeti (s.a.u.s.) arriti në vendin e quajtur Kedid, pa që agjërimi ishte i rëndë për njerëzit në atë udhëtim dhe vetë e çeli agjërimin. Urdhëroi edhe njerëzit e tjerë (luftëtarët) që ta çelnin agjërimin. Pastaj e vazhdoi marshimin deri në Merr Dhahran, ku e zuri mbrëmja dhe u ndal për të

pushuar. Aty urdhëroi ushtrinë të ndizte 10000 zjarre, nga një zjarr për çdo ushtar. Përgjegjës për garnizonin caktoi Umer ibn Hattabin.

Ebu Sufjani doli i frikësuar, duke pritur çfarë do të ndodhte sepse nuk dinte asgjë. Bashkë me të ishin Hakim ibn Hizami dhe Budejl ibn Uerkai. Kur pa zjarret, Ebu Sufjani tha: “Nuk kam parë asnjëherë kaq zjarre dhe kaq ushtarë si sonte.” “Ata mund të jenë fisi Huza.”, - i tha Budejli. “Fisi Huza janë shumë më pak dhe nuk mund të kenë kaq zjarre dhe ushtri.”, - ia ktheu Ebu Sufjani.

Ebu Sufjani përpara të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.)

Abasi (r.a.) kishte hipur në mushkën e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) dhe po shkonte sa andej-këtej, kur papritmas dëgjoi zërin e njohur të Ebu Sufjanit dhe i thirri: “O Ebu Handhele?”. “A Ebul Fadli je ti?” - iu përgjigj Ebu Sufjani. “Po, unë jam.”, - tha Abasi. “T’u bëfshin kurban babai im dhe nëna ime, çfarë është kështu?”, - e pyeti Ebu Sufjani. “Është i Dërguari i Allahut me myslimanët. Për Allahun! Kurejshët janë rrezik këtë mëngjes.”, - foli Abasi. “Çfarë të bëj unë?”, - pyeti përsëri Ebu Sufjani. “Për Allahun, po të të kapin, do të ta presin kokën, - tha Abasi, prandaj hip në vithet e kësaj mushke që të të çoj tek i Dërguari i Allahut.”

Ebu Sufjani hipi në mushkë. Kur kaloi nga Umer ibn Hatabi, ky e pa dhe e pyeti: “Ebu Sufjani?! Armiku i Allahut?! Falënderoj Allahun që të solli ty në duart e mia pa asnjë kusht dhe pa marrëveshje paqeje.” Pastaj Umeri u

nis me nxitim tek i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.), por Abasi e ngau me vrap mushkën dhe shkoi përpara tij tek i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) bashkë me Ebu Sufjanin. Pas pak hyri Umer ibn Hatabi aty dhe i kërkoi leje të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) që t'ia hiqte kokën Ebu Sufjanit, por Abasi tha: “Unë i kam dhënë garanci këtij”, dhe duke përqaftuar të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.), tha: Sonte do të flas unë me të Dërguarin e Allahut, askush tjetër. Kur Umeri po vazhdonte të këmbëngulte në vrasjen e tij, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) qëndroi në heshtje. Pastaj i tha Abasit: “Shko me Ebu Sufjanin te çadra jote dhe në mëngjes ma sill mua!” Kur i shkoi Abasi në mëngjes, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i tha Ebu Sufjanit: *“I mjeri ti, o Ebu Sufjan! A nuk ka ardhur koha të kuptosh se nuk ka zot (të adhuruar me të drejtë), përveç Allahut?”*

Ebu Sufjani ia ktheu: “Sa i butë, sa fisnik dhe sa i mirë je me farefisn! Sikur të kishte zot tjetër që meriton të adhurohet, përveç Allahut, do të më bënte dobi tashmë.” Profeti (s.a.u.s.) i tha: *“I mjeri ti o Ebu Sufjan! A nuk ka ardhur koha që të dish se unë jam i Dërguari i Allahut?”* Ebu Sufjani iu përgjigj: Për këtë akoma kam diçka në vetvete.

Abasi i tha Ebu Sufjanit: Bëhu mysliman para se të të pritët koka! Ai u bë mysliman dhe shprehu dëshminë e vërtetë: “Nuk ka zot (që e meriton të adhurohet), përveç Allahut dhe Muhamedi është i Dërguari i Allahut!” Atëherë, Abasi i tha Profetit (s.a.u.s.): “O i Dërguari i Allahut! Dihet se Ebu Sufjani është njeri që i pëlqen fama dhe lavdia, prandaj bëj diçka për të!” Po, - tha Profeti (s.a.u.s.). Pastaj shtoi: *“Kush hyn në shtëpinë e Ebu Sufjanit, është i sigurt. Ai që mbyllet në shtëpinë e vet, është i sigurt. Kush hyn në Xhaminë e Shenjtë (Qabe), është i sigurt.”*

Hyrja e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) në Mekë

Në mëngjes i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u nis për në Mekë, ndërsa Abasin e urdhëroi që ta mbante Ebu Sufjanin në ngushticën e luginës, atje te cepi i kodrës, që të shihte ushtarët e Allahut kur të kalonin andej. Abasi ashtu veproi. Andej kaluan fiset arabe me flamujt e vet. Sa herë që kalonte ndonjë fis, Ebu Sufjani thoshte: “O Abas! Kush janë këta?” Ai ia kthente: “Janë Benu Fulanët.” Ebu Sufjani thoshte: “Unë nuk kam të bëj me Benu Fulanët.” Kështu kaluan andej me radhë të gjitha fiset, derisa erdhi radha të kalonin fiset e ensarëve. Flamurin e tyre e mbante Sa’d ibn Ubadja. “O Ebu Sufjan!”, - i tha Sa’d ibn Ubadja. - Sot është dita e betejës së ashpër dhe do të preket ajo që është e paprekshme.” Ebu Sufjani tha: “O Abas! Sa mirë do të ishte, që sot të luftohej për mbrojtjen e të drejtës (për mbrojtjen e gjërave të paprekshme).”

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ecte me grupin e gjelbër. Në këtë grup kishte edhe muhaxhirë, edhe ensarë. Atyre u dukeshin vetëm sytë dhe veshjet e hekurta. Ebu Sufjani tha: “I Madhëruar është Allahu. O Abas, kush janë këta?” “Ky është i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) në mes të muhaxhirëve dhe të ensarëve,” - i tha Abasi. “Askush nuk ka forcë të përballet me këta, - tha Ebu Sufjani. Vërtet, u bë i madh mbretërimi i djalit të vëllait tënd.” “O Ebu Sufjan! Kjo është Profetësia (dhe jo mbretëria)”, - ia ktheu Abasi. “Po, ashtu është!”, - tha Ebu Sufjani.

Të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) ia përcollën fjalët që Sa’d ibn Ubadja ia kishte thënë Ebu Sufjanit: “Ka gabuar

Sa'di, - tha i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.), sepse kjo është dita kur Allahu e madhëron Qaben dhe dita, kur do të mbulohet (me perde) Qabja.” Pastaj, Profeti (s.a.u.s.) ia mori flamurin Sa'dit dhe ia dha djalit të tij, Kajsit.

Pasi kaloi Profeti (s.a.u.s.), Ebu Sufjani shkoi me nxitim në Mekë dhe thirri me zërin e tij më të lartë: “O kurejshë! Po vjen Muhamedi me forca të mëdha e ju nuk mund ta përballoni kurrë. Prandaj, kush hyn në shtëpinë e Ebu Sufjanit, është i sigurt.” Ata thanë: “Të vraftë Allahu! Ku na mjafton neve shtëpia jote?” Ebu Sufjani vazhdoi: “Ai që mbyllet në shtëpinë e vet është i sigurt. Kush hyn në Xhaminë e Shenjtë (Qabe), është i sigurt.” Atëherë, njerëzit shkuan me nxitim te shtëpitë e tyre dhe te Mesxhidi Haram (Xhamia e Shenjtë).

Kur i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) arriti në Dhu Tuua, e urdhëroi Halid ibn Uelidin, i cili ishte komandanti i anës së majtë të ushtrisë të hynte nga ana e poshtme e Mekës, nga ana e Kedasë. Në qoftë se dikush do t'i dilte përpara për ta ndaluar, ta asgjësonte atë menjëherë, pastaj të shkonte në Safa. Ndërsa Zubejrin, që ishte komandant i forcave te anës së djathtë dhe mbante flamurin e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) e urdhëroi të hynte në Mekë nga ana e sipërme e saj, nga Kidaja, ta ngulte flamurin në Haxhun dhe të mos largohet që andej derisa të vinte i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.). Ebu Ubejden që, ishte komandant i këmbësorëve dhe i atyre që nuk kishin armë, e urdhëroi që të shkonte nga lugina, derisa të zbriste në Mekë përpara të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.). Në Handeme, Kurejshët kishin nxjerrë disa rrugaçë për të luftuar myslimanët: “Nëse çështja është në favorin tonë, bashkohemi me ta (rrugaçët), - thanë

Kurejshët; në qoftë se jo, atëherë do të pranojmë atë që do të na ofrojnë myslimanët.”

Kur Halid ibn Uelidi kaloi nga rrugaçët, vrau në një përleshje të lehtë 12 veta prej tyre. Të tjerët ikën. Pastaj Halid ibn Uelidi shkoi në Mekë e u takua me të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) në kodrën Safa. Nga efektivitë i Halidit u vranë dy burra, që patën humbur rrugën dhe qenë ndarë nga ai.

Zubejri e nguli flamurin në Haxhun, aty ku është Xhamia e Fet'hit dhe aty ngriti një tendë, ku do të qëndronin Umu Selemeja dhe Mejmunia (r.a.). Zubejri qëndroi aty derisa erdhi i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.), i cili u qetësua pak, pastaj eci.

Përkrah të Dërguarit (s.a.u.s.) ishte Ebu Bekri (r.a.) i cili bisedonte me të, ndërsa i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) këndoi suren El Fet'h, derisa hyri në Mesxhidi Haram.

Përreth tij ishin muhaxhirët dhe ensarët. Atje Profeti (s.a.u.s.) preku Gurin e Zi (El Haxherul Esued) dhe bëri tauaf rreth Qabes, hipur në deve. Por, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) nuk ishte në gjendje ihrami për umre.

Në atë kohë, rreth Shtëpisë së Shenjtë ishin 360 idhuj. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) filloi t'u binte me shkop dhe këndonte ajetin e Kur'anit: **“Erdhi e Vërteta dhe u zhduk e kota. Vërtet, e kota gjithnjë ka qenë e zhdukur.”** (17:80) Dhe: **“Erdhi e Vërteta dhe u zhduk e kota (erdhi e Vërteta), që e kota të mos kthehet më.”** (34:49)

Idhujt binin njëri pas tjetrit me fytyrë përtokë.

Pastrimi i Qabes dhe falja e namazit

Pasi mbaroi tauafin, Profeti (s.a.u.s.) thirri Uthman ibn Talhanë dhe i mori çelësin e Qabes e pastaj urdhëroi që ajo të hapej. Më pas urdhëroi që të nxirreshin e të thyheshin tërë idhujt që ishin brenda në Qabe. Ata u nxorrën dhe u thyen krejtësisht. Profeti (s.a.u.s.) urdhëroi që të zhdukeshin të gjitha pikturat që gjendeshin në Qabe. Ato u hoqën mënjanë dhe u asgjësuan.

Pastaj, Profeti (s.a.u.s.) hyri në Qabe bashkë me Usame ibn Zejdin dhe Bilalin, e mbylli derën dhe u kthye nga muri që kishte përballë, tre parakrah larg. Në të majtë të tij ishte një shtyllë; në të djathtë të tij ishin dy shtylla; prapa tij ishin tri shtylla. Aty Profeti (s.a.u.s.) fali dy rekatë namaz, pastaj erdhi vërdallë brenda Qabes duke thënë *“Allahu Ekber.”* dhe *“Nuk ka zot (që e meriton të adhurohet), përveç Allahut.”*

Sot nuk ka qortim për ju

Profeti (s.a.u.s.) e hapi derën e Qabes, kur Kurejshët kishin mbushur Mesxhidi Haramin rreshta-rreshta. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u kap për dy kasave të derës dhe mbajti një hytbe të përsosur, me të cilën tregoi shumë ligje të Islamit dhe shpalli të anuluar përgjithmonë shumë çështje të kohës së Padijes (para Islamit). Gjithashtu shpalli të pavleshme mburrjen e kohës së Injorancës. Pastaj tha: *“O kurejshë! “Çfarë mendoni që unë të bëj me ju?”* Ata i thanë: *“Ti do të sillesh mirë me ne, sepse je fisnik dhe biri i vëllait fisnik.”* Pejgamberi (s.a.u.s.) tha: *“Nuk ka qortim për ju sot. Pra, shkoni (në familjet tuaja) sepse jeni të lirë!”*

Më pas Profeti (s.a.u.s.) zbriti dhe u ul në Mesxhidi Haram dhe ia ktheu çelësin përsëri Uthman ibn Talhasë e i tha: *“Merreni këtë (çelës) përgjithmonë! Askush nuk do t’ju heqë nga dora, përveç ndonjë mizori.”*

Besëlidhja

Më pas Profeti (s.a.u.s.) shkoi te kodra Safa, hipi lart, nga ku shihej Shtëpia e Shenjtë (Qabja), ngriti duart dhe i bëri lutje Allahut. Pastaj u mori besën njerëzve për Islamin. Ndër ata që u bënë myslimanë ishte edhe Ebu Kuhafja, babai i Ebu Bekrit. Profeti (s.a.u.s.) u gëzua shumë që ai u bë mysliman. Pastaj (pas burrave) Profeti (s.a.u.s.) u mori besën edhe grave. Besa ishte: **“Nuk do t’i bëjnë shok askënd e asgjë Allahut, nuk do të vjedhin, nuk do të bëjnë imoraliet, nuk do të vrasin fëmijët e tyre, nuk do të gënjejnë për atësinë e fëmijës së tyre dhe nuk do ta kundërshtojnë atë që ai urdhëron.”** (60:12)

Ndër ato gra që i dhanë besën Profetit (s.a.u.s.) ishte edhe Hindi, bija e Utbesë, gruaja e Ebu Sufjanit, e cila erdhi e maskuar sepse kishte frikë nga ajo që kishte bërë me kufomën e Hamzait (i pati ngrënë mëlçinë). Por pasi Profeti (s.a.u.s.) i mori besën asaj, ajo i tha atij: “O i Dërguari i Allahut! Më parë, gjëja që doja më shumë ishte të shihja njerëzit e shtëpisë sate të poshtëruar. Tani, gjëja që dua më shumë është t’i shoh ata të lartësuar.” I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) tha: *“Për Atë që ka në dorë shpirtin tim, edhe unë ju dua të lartësuar.”*

Profeti (s.a.u.s.) ua mori besën grave vetëm me fjalë, pa u dhënë dorën atyre. Umer ibn Hattabi (r.a.) qëndronte

në një tubim më poshtë se tubimi ku ishte i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.). U shpjegonte njerëzve urdhrat e Islamit dhe u merrte besën atyre në vend të Pejgamberit (s.a.u.s.). Disa shkuan tek i Dërguari (s.a.u.s) për t'i dhënë besën të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) se do të emigronin nga Meka. Por ai u tha: *“Shpërblimin e emigrimit e morën njerëzit që emigruan më parë. Tani, pas çlirimit të Mekës, nuk ka më emigrim, porse mirësia arrihet edhe me Xhihad (luftë në Rrugën e Allahut) dhe nijet (qëllim të mirë). E, kur t'u bëhet thirrje (nga prijësi i muslimanëve) për të luftuar, dilni menjëherë (në luftë)!”*

Ndëshkim për kriminelët

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dha urdhër që disa njerëz të vriteshin sepse kishin kryer krime shumë të mëdha. Edhe sikur të gjendeshin të varur në mbulojën e Qabes, duhej të vriteshin. Atyre po u dukej toka tepër e ngushtë edhe pse ajo është e gjerë. Disa nga ata patën mirësinë e Allahut dhe u bënë myslimanë. Ata që u vranë qenë: Ibn Hatali, Mikjes ibn Subabe, Harith ibn Nufejli dhe një skllave, këngëtare e Ibn Hatalit. Thuhet se u vranë edhe Harith ibn Talatil Huzai dhe Umu Sa'di.

Mendohet se Umu Sa'di ishte robëreshë e ibn Hatalit. Pra, ata që u vranë, qenë 5 ose 6 vetë, ndërsa ata që u bënë myslimanë, qenë: Abdullah ibn Sa'd ibn Ebi Serhi, Ikrime ibn Ebi Xhehl, Hebbar ibn Esuedi dhe një këngëtare tjetër e Ibn Hatalit. Por, thuhet se u bënë myslimanë e shpëtuan edhe Ka'ab ibn Zuhejri, Uahshi ibn Harbi dhe Hindi - bija e Utbesë, gruaja e Ebu Sufjanit.

Disa njerëz u fshehën nga frika për jetën, edhe pse në fakt, nuk ishte dhënë urdhër për vrasjen e tyre. Ndër ta qenë: Safuan ibn Umeja, Zuhejr ibn Ebu Umeja dhe Suhejl ibn Amr. Më vonë të gjithë këta u bënë myslimanë. Dhe falënderimi i takon Allahut.

Namazi i Çlirimit

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) hyri para dreke në shtëpinë e Umu Hanit, bijës së Ebu Talibit. U la dhe fali tetë rekatë, duke dhënë “Selam” në çdo dy rekatë. Ky ishte namazi i Çlirimit.

Umu Hani pati strehuar dy kunetër të saj, por Ali ibn Ebu Talibi deshi t’i vriste ata. Umu Hani pyeti të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) dhe ai i tha: *“Ne i kemi dhënë garanci atij, që i ke dhënë ti, o Umu Hani.”*

Bilali thërret ezanin mbi Qabe

Erdhi koha e namazit të drekës dhe i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) urdhëroi Bilalin të thërriste ezanin. Bilali hipi mbi tarracën e Qabes dhe thirri ezanin. Kjo ishte shpallja e fitores së Islamit. Aq shumë sa i mrekulloi ky ezan myslimanët, aq shumë i zemëroi idhujtarët. Falënderimi i takon Allahut, Zotit të botëve.

Qëndrimi i të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) në Mekë

Pasi u çlirua Meka, ensarët patën frikë se i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) do të qëndronte aty, meqë Meka ishte vendlindja e tij dhe e njerëzve të tij të afërm. Ata menduan se ai nuk do të vinte më për të banuar në Medine.

Profeti (s.a.u.s.) ishte mbi kodrën Safa, kishte ngritur duart lart dhe po i lutej Allahut. Pasi e mbaroi lutjen, u tha ensarve: *“Allahu na ruajttë nga thyerja e besës! Unë jam me ju sa të jem gjallë. Po ashtu, edhe kur të jem i vdekur.”* Ensarët u qetësuan, u iku frika dhe u gëzuan.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) qëndroi në Mekë 19 ditë, duke përtërirë simbolet e Islamit dhe duke e spastruar vendin nga gjurmët e xhahilijes (periudhës së Padijes). Ai përtëriu edhe shenjat e kufirit të Haremit (Zonës së Shenjtë në Mekë). Ai urdhëroi dikë që të thërriste: *“Kush i ka besuar Allahut dhe Ditës së Fundit, le ta thyejë çdo idhull që e ka në shtëpinë e vet!”*

Shembja e idhujve Uzza, Suua dhe Menatë

Më 25 të muajit Ramazan, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dërgoi Halid ibn Uelidin me 30 kalorës në Nahle për të shembur idhullin Uzza dhe tempullin e tij. Halid ibn Uelidi shkoi atje dhe e shembi idhullin. Ai ishte më i madhi i idhujve të tyre.

Po në muajin e Ramazanit, Profeti (s.a.u.s.) dërgoi Amr ibn Asin për të shembur idhullin Suua, që ishte më i madhi i idhujve të Hudhejlit. Tempulli i atij idhulli ishte në Ruhata,

rreth 150 kilometra në veri të Mekës. Amri shkoi atje dhe e shembi atë. Kujdestari i idhullit, kur e pa që idhulli nuk kishte asnjë mundësi për të bërë as mirë e as keq, u bë mysliman.

Po atë muaj, Profeti (s.a.u.s.) dërgoi Sejid ibn Zejd Esh'helin (r.a.) me 30 kalorës tek idhulli Menatë, në Mushelil, te Kudejdi. Idhulli ishte i fiseve Kalib, Huza, Gasan, Eus dhe Hazrexh. Zejdi shkoi atje dhe e theu idhullin.¹⁰⁹

Dërgimi i Halidit te fisi Benu Xhudhejme

Në muajin Sheual të atij viti Profeti (s.a.u.s.) dërgoi Halid ibn Uelidin te fisi Xhudhejme për t'i ftuar ata në Islam. Bashkë me të dërgoi 350 burra nga muhaxhirët, ensarët dhe fisi Benu Sulejm. Kur Halidi i ftoi për në Islam, ata thanë: "Saba'na" (e ndryshuam fenë)¹¹⁰. Atëherë, Halidi vrau një prej tyre, kurse të tjerët i mori për robër.

---

¹⁰⁹ Në "Sahihun" e Muslimit, përcillet se Ali Ibn Ebu Talibi i ka thënë Ebu Hejxh el Esedit: "Po të dërgoj me atë mission, me të cilin më dërgoi mua i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.). Të mos lësh figurë frymori pa prishur dhe as varr të ngritur pa e rrafshuar." Ky hadith tregon se i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ka dërguar njerëz edhe për rrafshimin e varreve përtokë, pasi ngritja e varreve dhe ndërtimi i tyrbeve mbi to është rrugë që çon në shirk, në adhurimin e të vdekurve. Por në kundërshtim me këtë udhëzim të qartë të Pejgamberit (s.a.u.s.), një pjesë e myslimanëve devijuan nga Rruga e Drejtë dhe ngritën tyrbe në vende të ndryshme të botës islame, tek të cilat bëhen bidate (rite të sajua fetare). Ka edhe njerëz që bëjnë edhe shirk, duke iu lutur të vdekurve, duke bërë kurban për ta etj..

¹¹⁰ Fjala `saba` përdorej për ata që linin fenë e baballarëve të tyre. Prandaj Profeti (s.a.u.s.) i konsideroi myslimanë pjesëtarët e fisit Xhudhejme, edhe pse nuk përdorën shprehjen e duhur Eslemna (u bëmë myslimanë).

Në njërën prej ditëve Halidi urdhëroi që secili nga 350 burrat ta vriste robin e vet, mirëpo Ibn Umeri dhe shokët e vet nuk e pranuan atë urdhër. Kur u kthyen, ia treguan Profetit (s.a.u.s.) këtë ngjarje. Ai i ngriti duart lart dhe tha dy herë: *“O Allah! Unë distancohem nga vepra e Halidit.”* Pastaj dërgoi Aliun (r.a.) me pasuri për të shpague gjaqet e të vrarëve të tyre dhe për të dëmshpërblyer pasuritë e tyre. Aliu e kreu detyrën, por i teproi ca pasuri dhe ua la po atyre.

Midis Halidit dhe Abdurr Rahman ibn Aufit u bënë fjalë për atë që pati bërë Halidi. Pasi u kthyen, ia thanë të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) ngjarjen dhe ai tha: *“Ngadalë, o Halid, lëri të qetë shokët e mi! Për Allah, sikur të kishe sa mali i Uhudit florinj dhe ta jepje atë në rrugë të Allahut, nuk do të arrije atë shpërblim, që kanë arritur shokët e mi me një vajtje apo ardhje në rrugë të Allahut.”*

Beteja e Hunejnit

Pasi u çlirua Meka, u mblodh paria e fiseve Kajs Ajlan për t'u këshilluar midis tyre. Të parët që dolën nga këto fise ishin Hauazinët dhe Thekifët. Pas këshillimeve që bënë, thanë: “Muhamedi mbaroi punë me luftën kundër popullit të vet e tani asgjë s'e pengon atë të na drejtohet neve. Prandaj, le ta luftojmë ne atë para se të na luftojë ai ne!” Kështu vendosën për të bërë luftë. Për udhëheqës zgjodhën Malik ibn Auf En-Nasrij. U mblodh një ushtri e madhe. Ushtria zbriti në fushën e Eutasit. Ata kishin marrë me vete gratë, fëmijët dhe pasuritë e tyre. Ndër

ta ishte edhe Durajd ibn Sime që njihej për urtësi. Kur dëgjoi zërat e fëmijëve dhe të kafshëve, e pyeti Malikun për praninë e tyre. Ai i tha: “Unë desha që çdo burrë të ketë me vete familjen dhe pasurinë e vet, që të luftojë jo vetëm për vete, por edhe për familjen dhe pasurinë.” “Për Allahun, ti je bari delesh”, - i tha Durajd Ibn Sime. E çfarë mund ta kthejë pas të mundurin në betejë?” Pastaj i tha Malikut: “Për të arritur fitoren të hyjnë në punë vetëm burrat me shpata dhe shigjeta. Në qoftë se thyhesh në këtë luftë, turpërohesh me gjithë familje e pasuri.” Pastaj e këshilloi atë që t’i kthente gratë e fëmijët në vendin e tyre. Mirëpo Maliku nuk e pranoi mendimin e tij. Ai i grumbulloi të gjithë ata në luginën e Eutasit, ndërsa luftëtarët i kaloi në luginën e Hunejnit anash Eutasit, ku edhe ngriti pusi.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e mori vesh se ata ishin grumbulluar, prandaj ditën e shtunë, më 6 të muajit Sheual, doli nga Meka me 12.000 luftëtarë. Safuan ibn Umejes i mori borxh 100 parzmore hekuri me gjithë pajisjet përkatëse. Në Mekë la zëvendës Attab ibn Usejdin.

Në rrugë, myslimanët panë një pemë të madhe, ku arabët idhujtarë varnin armët e tyre, thernin kurbanë dhe qëndronin për të bërë adhurim pranë saj. Pema thirrej Dhatu Enuatë. Disa myslimanë i thanë të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.): “Na cakto edhe ne një pemë të tillë, siç e kanë idhujtarët.” Ai u tha: *“Allahu Ekber! Ju tani thatë, ashtu siç i tha Musait populli i vet: “Na bëj edhe ne një zot, ashtu siç i kanë ata zotat e tyre. Por ai (Musai) u tha: “Vërtet,*

ju jeni një popull që nuk dini”. Këto janë tradita e ju doni të ndiqni traditat e atyre që ishin para jush”.¹¹¹

Disa myslimanë të tjerë, duke pasur parasysh numrin e madh të ushtrisë, thanë: “Ne sot jemi fuqi e madhe dhe kurrë nuk do të thyhemi.” Të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) i erdhi shumë rëndë kur dëgjoi këto fjalë, sepse ai e dinte se fitorja vjen vetëm me ndihmën e Allahut.

Në mbremje erdhi aty një kalorës dhe e lajmëroi të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) se Hauazinët kishin dalë për luftë dhe kishin marrë me vete familjet, devetë dhe bagëtitë e imëta. Atëherë i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) buzëqeshi dhe tha: “*Nesër ato do të jenë plaçkë e fituar nga myslimanët, në dashtë Allahu.*”

Natën e dhjetë të muajit Sheual, në vitin e 8-të Hixhri, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) arriti në Luginën e Hunejnit. Ushtrinë e pati mobilizuar afër mëngjesit, para se të futej në Luginë. Flamurin e emigrantëve ia dha Ali ibn Ebu Talibit; flamurin e fisit Eus ia dha Usejd ibn Hudajrit; flamurin e Hazrexhit ia dha Hubab ibn Mundhirit. Flamuj u dha edhe fiseve të tjera.

---

¹¹¹ Edhe në kohën tonë janë të përhapura besimet e kota - parandjenja e së keqes nga oguret, mbajtja e hajmalive dhe e sendeve, për t'u ruajtur nga të këqijat; vajtja për mbarësi dhe fat te varret; tyrbet, pemët dhe vendet e ashtuquajtura të mira (pa argument fetar); vajtja te fallxhorët, magjistarët, pseudohoxhallarët dhe sharlatanët, për të parë fatin apo për t'u qetësuar nga sëmundjet dhe mundimet shpirtërore etj. Profeti ynë (s.a.u.s.) i ka hedhur poshtë me këtë hadith dhe me një varg hadithesh të tjera të sakta këto forma shirku apo rrugë që çojnë në shirk. Nëse e lexojmë me vëmendje jetën e Profetit Muhamed (s.a.u.s.), do të vërejmë se ai ka thirrur për pastrimin e besimit nga dukuri të tilla, që e prishin Teuhidin ose e cenojnë atë. Shirk do të thotë: t'i vësh shok Allahut të Lartësuar. Shirku është e kundërta e Teuhidit, i cili do të thotë: të besosh një Zot dhe ta adhurosh Atë të Vetëm.

Vetë Profeti (s.a.u.s.) veshi dy parzmore, e vuri helmetën. Pastaj, pararoja e ushtrisë nisi të zbriste në luginë. Mirëpo, myslimanët nuk i dinin pusitë dhe kurthet e armikut. Kështu, kur po zbrisnin, papritmas armiku u lëshon breshëri shigjetash si re karkalecësh dhe vërsulet si një trup i vetëm kundër myslimanëve. Pararoja e ushtrisë myslimane u trondit nga kjo e papritur dhe shumica e tyre u larguan nga pozicioni që kishin. Pararojën e ndoqi edhe prapavija dhe kështu ndodhi një thyerje e përgjithshme e myslimanëve.

Nga kjo thyerje u gëzuan disa idhujtarë dhe disa myslimanë, që sapo e kishin pranuar Islam. Kështu, Ebu Sufjani tha: “Nuk do të ndalen nga kjo thyerje pa arritur në bregun e detit.” Ndërsa një nga vëllezërit e Safuanit tha: “Sigurisht, u prish magjia sot?” Një tjetër tha: “Gëzohu që Muhamedi dhe shokët e tij u thyen sot! Për Zotin, ata nuk e marrin veten më.” Mirëpo Safuani, megjithëse ishte idhujtar, u zemërua me ta; po kështu edhe Ikrime ibn Xhehl, që sapo ishte bërë mysliman. Prandaj i qortuan ashpër dy parafolësit, që u gëzuan me humbjen.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.), me një numër të vogël muhaxhirësh e ensarësh qëndruan në ballë të luftës. Madje i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) s’pushonte duke e ngarë me vrap mushkën e vet që të përparonte në drejtim të armikut dhe thoshte: “*Unë jam Profet e jo gënjeshtar, unë jam biri i Abdul Mutalibit.*”

Ebu Sufjan ibn Harithi ia kapi mushkën për kapistre, kurse Abasi e kapi për leqesh që të mos nxitonte. Atëherë, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) zbriti nga mushka dhe iu lut Allahut për ndihmë. Pastaj e urdhëroi Abasin, i cili kishte

shumë zë, që t'u thërriste sahabëve. Ai u thirri aq fort, sa që u mbush lugina me zërin e tij: *“Ejani këtu, o shokë! Ku janë myslimanët që kanë dhënë besën te pema (në Hudejbije se do të luftonin deri në vdekje)?”* Atëherë myslimanët u lëshuan drejt zërit, siç lëshohet shqiponja te zogjtë e vet, duke thërritur: *“Ja, Ja! I përgjigjemi thirrjes sate, i përgjigjemi thirrjes sate!”* Dhe u grumbulluan rreth 100 luftëtarë, i dolën përballë armikut dhe u përleshën me të. Thirrja kaloi edhe tek ensarët e pastaj te Benu Harith ibn Hazrexhi. Dhe kështu u bashkuan njëri pas tjetrit grupet e ndara, derisa rreth Profetit (s.a.u.s.) u grumbullua një ushtri e madhe. Ndërkohë, Allahu i Madhëruar zbriti qetësinë e Vet mbi të Dërguarin e Tij (s.a.u.s.) dhe mbi besimtarët. Zbriti po ashtu një ushtri (melekësh), që myslimanët nuk e shikonin. Myslimanët u hodhën në sulm dhe beteja u ashpërsua në kulm. Atëherë, Profeti (s.a.u.s.) tha: *“Tani u ndez fort lufta.”* Mori një grusht dhë, ua hodhi fytyrave të armikut dhe tha: *“U shëmtofshin fytyrat e tyre!”* Për çudi, sytë e tyre u mbushën me dhë. Që nga ky moment ata filluan të dobësohen dhe të shpartallohen, derisa më në fund u shpërndanë dhe ia mbathën. Myslimanët i ndoqën pas, duke i vrarë dhe duke i zënë robër. U morën edhe gratë e fëmijët e tyre. Arritën të kapin robër shumë luftëtarë të armikut. Në atë betejë Halid ibn Uelidi mori disa plagë të rënda.

Shumë nga idhujtarët e Mekës, kur panë se Allahu e ndihmoi të Dërguarin e Tij, u bënë myslimanë.

Dëbimi i idhujtarëve

Pasi ikën, idhujtarët u ndanë në tri grupe. Një grup, që ishte më i madhi, shkoi në Taif; grupi tjetër shkoi në Nahle; grupi i tretë e vendosi kampin e vet në Eutas.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dërgoi Ebu Amir Esh'ariun, xhaxhanë e Ebu Musa Esh'ariut (r.a.) me një grup myslimanësh në Eutas dhe i shpartalloi idhujtarët e zuri edhe pasuritë që kishin ata. Ebu Amir Esh'ariu ra dëshmor. Atë e zëvendësoi Ebu Musa el Esh'ariu (r.a). Ai u kthye fitimtar. Një grup tjetër nga kalorësit myslimanë i ndoqën idhujtarët e thyer deri në Nahle. Aty kapën edhe Durajd Ibn Sime dhe e vranë.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) urdhëroi që të mblidheshin pretë e luftës dhe robërit; afërsisht 24.000 deve, më shumë se 40.000 kokë dele, 4000 ukije¹¹² argjend dhe 6000 robër. E tërë preja u grumbullua në Xhirane dhe Profeti (s.a.u.s.) caktoi Mes'ud ibn Amr Gifariun përgjegjës për të.

Lufta e Taifit

Profeti (s.a.u.s.) u nis për në Taif. Gjatë rrugës kaloi nga kulla e Malik ibn Auf el Ennasriut dhe urdhëroi që të shembej. Kur arriti në Taif, e gjeti armikun të strehuar në kështjellën e atjeshme. Armiku e kishte siguruar ushqimin për një vit. Profeti (s.a.u.s.) e rrethoi kështjellën.

Myslmanët kishin zbritur afër armikut dhe armiku i goditi me breshëri shigjetash. U plagosën një numër

---

¹¹² Një ukije ishte dyzet derhem, d.m.th, gjithsej 160000 derhem (para serme).

myslimanësh, prandaj ata u zhvendosën dhe shkuan në vendin ku është xhamia e Taifit sot.

Myslimanët përdorën disa plane për ta detyruar armikun që të dilte nga kështjella, por nuk patën sukses. Halid ibn Uelidi dilte çdo ditë në fushën e betejës dhe u bënte thirrje për duel, por asnjëri prej tyre nuk i përgjigjej. Myslimanët ndërtuan edhe një katapultë, me të cilën e gjuanin armikun; por edhe kjo nuk dha rezultat. Nën dy mjete luftarake¹¹³, disa myslimanë u përpoqën të shponin murin e kështjellës, por armiku u hodhi nga sipër copa hekuri të skuqur dhe ata u detyruan të ktheheshin. Myslimanët filluan të prisnin hardhitë dhe hurmat. Atëherë, armiqtë u lutën që për hir të Allahut dhe në shenjë mëshire për fafesisin, të mos i prisnin ato. Myslimanët i lanë dhe nuk i prenë më. Profeti (s.a.u.s.) urdhëroi njërin nga myslimanët që të thërriste: *“Çdo rob që do të zbresë nga kulla, do të jetë i lirë.”* Atëherë, zbritën 23; ndër ta, edhe Ebu Bekra. Ai hipi mbi murin e kështjellës së Taifit dhe zbriti në Tokë me një makara (bekra) me të cilën nxirte ujë. Kur e pa veprimin e tij, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e quajti Ebu Bekra¹¹⁴. Largimi i këtyre robërve e hidhëroi armikun.

Rrethimi zgjati rreth 20 ditë, por pa dobi. Thuhet se ka zgjatur një muaj të plotë. Pastaj, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u këshillua me Neufel ibn Muauije Dijeliun dhe ky tha: *“Ata (armiqtë) janë një dhëlpër në strofkë. Po të*

---

¹¹³ Është fjala për dy mjete luftarake me strehë që përdoshin për shembjen e mureve të kështjellave.

¹¹⁴ Emri i tij ishte Nufej'a ibn Harith ibn Keldeh.

qëndrosh mbi strofkë, e kap dhelprën; por edhe po ta lësh, nuk të bën ndonjë dëm ty.” Atëherë, Profeti (s.a.u.s.) i urdhëroi myslimanët që të largoheshin që andej. Disa myslimanë i kërkuan Profetit (s.a.u.s.) që të lutej kundër tyre, por Profeti (s.a.u.s.) u lut kështu: *“O Allah! Udhëzoji për së mbari njerëzit e Thekifit dhe silli ata si myslimanë!”*

Ndarja e presë së luftës dhe e robërve

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u kthye nga Taifi dhe shkoi në Xhi'rane. Aty qëndroi më shumë se dhjetë ditë, por nuk e pjesëtoi plaçkën e luftës midis myslimanëve, sepse priste që të vinin Hauazinët, të penduar për çfarë kishin bërë dhe të merrnin pasuritë dhe robërit e tyre (gratë dhe fëmijët e tyre). Mirëpo nuk erdhi askush prej tyre. Atëherë, Profeti (s.a.u.s.) nxori një të pestën e plaçkës së luftës dhe ua dha disa njerëzve që ishin me besim të dobët në Islam, për t'ua zbutur zemrat dhe për t'i afruar. U dha, gjithashtu edhe disa njerëzve që nuk ishin bërë myslimanë ende, për t'ua bërë të dashur Islamin. Kështu, Ebu Sufjanit i dha 40 ukije argjend dhe 100 deve. Po kaq i dha edhe djalit të tij, Jezidit; të njëjtën sasi i dha edhe djalit tjetër të tij, Muauijes. Safuan ibn Umejes i dha një herë 100 deve, pastaj 100 dhe pastaj 100. Të tjerëve, si Hakim ibn Hizamit, Harith ibn Harith ibn Keledes, Ujajne ibn Hisnit, Akra'a ibn Habisit, Abas ibn Mirdas, Alkame ibn Ulathe, Malik ibn Afit, Alai ibn Harithes, Harith ibn Hishamit, Xhubejr ibn Mut'imit, Suhejl ibn Amrit, Huejtib ibn Abdul Uzzasë etj. u dha nga 100 deve. Për disa të tjerë ndau nga 50 (thuhet edhe 40) deve.

Mirëpo, u përhap fjala se Muhamedi (s.a.u.s.) po jepte me shumicë dhe nuk kishte frikë se varfërohej kurrë. Prandaj iu grumbulluan beduinët dhe i kërkuan që t'u jepte nga prerja e luftës, derisa e mbështetën te një pemë e i ngeli pelerina varur në një degë të saj. Atëherë, Profeti (s.a.u.s.) u tha atyre: *“Ma jepni pelerinën time se betohem për atë Zot, në dorën e të Cilit është shpirti im, sikur të kisha deve sa numri i drurëve të Tihames, do ta pjesëtoja atë për ju. E s'do të më gjenit mua koprrac, as frikacak dhe as gënjeshtar.”*

Pastaj, Profeti (s.a.u.s.) mori një qime leshi nga gunga e një deveje dhe tha: *“Për Allahun! Unë nuk kam asgjë nga pasuria juaj, që morët nga armiku në luftë as sa kjo qime leshi, përveçse një të pestën e saj. Edhe një e pesta e asaj pasurie do të kthehet po te ju. Edhe perin e gjilpërën e plaçkës së luftës duhet ta sillni, sepse ata që marrin vjedhurazi nga ajo, do të turpërohen dhe do t'u bëhet zjarr Ditën e Gjykimit.”*

Atëherë njerëzit e kthyen çdo gjë që kishin pasë marrë vetë nga plaçka e luftës, qofshin edhe gjëra me pak vlerë. Profeti (s.a.u.s.) urdhëroi Zejd ibn Thabitin që të ndante plaçkën e luftës. E, pasi qe ndarë më parë një e pesta e saj, pjesa që i takonte çdonjërit nga çfarë kishte mbetur, kishte afërsisht vlerë sa një deve e gjysmë dhe sa dy dele e gjysmë e dhjetë derhem, si dhe sa një e treta e një robi lufte. Sipas llogaritjes së vlerës, i binte që, përveç 10 derhem, secili do të merrte edhe katër deve, ose 40 bëgëti, ose dy të tretën e vlerës së një robi lufte.

Ankesa e ensarëve dhe hytbja e të Dërguarit (s.a.u.s.)

Ensarët (Medinasit) u habitën që i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u dha disa njerëzve shumë pasuri për t'u bërë qejfin dhe nuk u dha asgjë ensarëve. Prandaj, njëri prej tyre tha: “Kjo është shumë e çuditshme. Si ka mundësi që ai u jep Kurejshëve dhe ne na le pa gjë! Shpatat tona ende pikojnë nga gjaku i tyre.”

Sa'd ibn Ubadja, kryetari i ensarëve, ia përcolli Profetit (s.a.u.s.) këtë fjalë. I Dërguari (s.a.u.s.) i mblodhi ata veças, falënderoi më parë Allahun, pastaj përmendi mirësitë e mëdha që Allahu u kishte dhënë ensarëve, si dhe mirësitë që ata i kishin bërë të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.). Pastaj tha: *“O Ensarë! Ç'janë këto ndjenja pakënaqësie që vërtiten në zemrat tuaja për ato farë pasurish, që unë ua dhurova disa njerëzve, për t'u afruar zemrën, që të pranojnë Islamin?! Juve nuk ju bëra dhurata të tilla me bindjen se ju keni aq besim të fortë islam, sa që nuk keni nevojë për gjëra të tilla. A nuk jeni të kënaqur, o ensarë që njerëzit e tjerë shkojnë në shtëpitë e tyre, duke marrë me vete bagëti të imta e deve, ndërsa ju ktheheni te shtëpitë tuaja, duke pasur me vete të Dërguarin e Allahut? Për Allahun, në dorën e të Cilit është shpirti i Muhamedit, sikur të mos ishte mirësia e Hixhretit, unë do të preferoja të isha njëri prej ensarëve. Nëse njerëzit e tjerë do të hynin në një grykë mali e ensarët në një grykë tjetër, unë do të hyja atje, ku do të hynin ensarët. O Allah! Mëshiroji ensarët, bijtë e ensarëve dhe bijtë e bijve të ensarëve!”* Ensarët qanë, sa iu lagën mjekrat me lot dhe thanë: “Ne jemi të kënaqur që të kemi për pjesë të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.)”

Pastaj Profeti (s.a.u.s.) u largua dhe ata u shpërndanë.

Delegacioni i fisit Hauazin

Pasi u shpërnda e tërë preja e luftës, erdhi delegacioni i Hauazinit, të cilin e kryesonte Zuhejr ibn Suredi. Të gjithë pjesëtarët e delegacionit u bënë myslimanë dhe i dhanë besën të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.). Pastaj i thanë: “O i Dërguari i Allahut! Ndër ata që ju keni marrë robër janë edhe nënat, motrat, hallat dhe tezet tona. E për njerëzit e tyre është turp që ato të mbeten robinja.” Dhe folën në vargje: “Bëj mirësi për ne, o i Dërguari i Allahut, fali e liroji njerëzit tanë se ti je njeriu më i mirë, nga i cili ne shumë shpresojmë e shumë presim. Bëj mirësi për ato gra, sepse te njëra prej grave (të hevazinit - Halime Sa’dije) ti ke pirë gji, e goja jote mbushej me bulëza qumështi si xhevahirë prej gjirit të saj.” I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) tha: “*Unë kam me vete ata që shikoni dhe fjala më e dashur tek unë është ajo më e vërteta. Zgjidhni e merrni: ose robërit (gratë e fëmijët), ose pasurinë.*” Ata: “Ne nuk barazojmë asgjë me fisin e të afërmit. Prandaj na i kthe gratë tona dhe bijtë tanë dhe ne nuk do të flasim as për dele, as për deve.” Profeti (s.a.u.s.) iu drejtua: Pasi unë të fal namazin e drekës, çohuni dhe dëshmoni (thoni para njerëzve) se jeni bërë myslimanë e pastaj thoni: “Ne jemi vëllezërit tuaj në fe. Thoni: “Ne kërkojmë ndërmjetësimin e të Dërguarit të Allahut te myslimanët dhe ndërmjetësimin e myslimanëve tek i Dërguari i Allahut që të na i kthejnë robërit e zënë në luftë.”

Ata ashtu vepruan. Atëherë, Profeti (s.a.u.s.) tha: “*Ç’kam unë dhe ç’kanë Benu Mutalibët (nga gratë tuaja dhe fëmijët tuaj), jua kemi dhënë. Çfarë kanë marrë njerëzit e tjerë, unë do t’i pyes ata (nëse janë të mendimit t’ua japin apo jo).*” Pasi i pyeti, muhaxhirët dhe ensarët thanë: “Çfarë kemi

marrë ne, ia japim të Dërguarit të Allahut.”

Ndërsa disa beduinë, si Akra ibn Habisi, Ujejne ibn Hisni dhe Abas ibn Mirdasi nuk pranuan (t'i jepnin ata robër lufte që kishin marrë kur u ndanë). Atëherë, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) tha: *“Nëse dikush pranon me shpirtmirësi që t'ua kthejë gratë dhe fëmijët, le ta bëjë! Në të kundërt, nëse ndonjëri nuk heq dorë nga haku i tij, përsëri le t'ua kthejë atyre, sepse unë i premtoj atij që, për çdo pjesë do t'i jap 6 pjesë të tilla prej plaçkës së parë, që Allahu i Lartësuar do të na e sjellë pa luftë.”*

Atëherë, të gjithë njerëzit i dorëzuan të gjithë robërit me kënaqësi, përveç Ujejne ibn Hisnit. Profeti (s.a.u.s.) i veshi të gjithë robërit e luftës një për një. Pasi u kthyen robërit, çdonjërit nuk i mbeti tjetër, përveçse dy deve ose vetëm 20 dele.

Umrja e Xhi'ranes

Pasi e ndanë prenë e luftës, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) hyri në gjendjen e *Ihram-it*¹¹⁵ për të kryer Umren dhe e kreu atë. Më pas u kthye për në Medine. Në Medine arriti më 24 ose më 27 të muajit Dhul Ka'ade.

Benu Temimët kthehen në myslimanë

Në muajin Muharrem, në vitin e 9-të të Hixhretit, shkuan lajme në Medine se Benu Temimët po nxisnin fiset arabe që të mos e jepnin xhizjen. Prandaj, i Dërguari i

---

¹¹⁵ Më përpara është shpjeguar togu “hyri në gjendjen e *Ihram-it*”.

Allahut (s.a.u.s.) dërgoi tek ata 50 kalorës, nën komandën e Ujejne ibn Hisn El Fezariut. Ai i sulmoi Benu Temimët në shkretëtirë dhe zuri prej tyre robër 11 burra, 21 gra dhe 30 fëmijë. Robërit i mori me vete në Medine.

Në Medine shkuan 10 veta nga kryetarët e tyre. Ata deshën të takoheshin me myslimanët dhe t'u krenoheshin atyre. Së pari foli oratori i tyre, Utarid ibn Haxhibi, por Thabit ibn Kajsi iu përgjigj atij edhe më mirë. Pastaj, poeti i tyre, Zuburkan ibn Bedri recitoi vjersha, por atij iu përgjigj edhe më mirë me poezi Hasan ibn Thabiti. Pastaj ata e pohuan aftësinë e oratorit të Islamit dhe të poetit të Islamit dhe u bënë myslimanë. Atëherë, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ua ktheu atyre robërit dhe i shpërbleu mire me dhurata.

Shembja e Fulsit të Benu Ta'jit dhe kthimi i Adij ibn Hatimit në mysliman

Në muajin Rabiul Ahir, në vitin e nëntë të Hixhretit, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dërgoi Ali ibn Ebu Talibin me 150 burra, 100 deve e 50 kuaj për të shembur idhullin e Benu Taj'it, që njihej me emrin Fuls.

Aliu kishte një flamur të zi dhe një flamur të bardhë. Ai sulmoi lagjen e Hatim Taj'iut, që ishte i njohur për bujari. Mori shumë pasuri, bagëti e robër (gra e fëmijë), ndër të cilët edhe Sefanen, bijën e Hatim Taj'iut. Kur Sefanen e sollën në Medine, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e liroi pa paguar asgjë për lirim. Madje e nderoi dhe i dha një deve. Pastaj, ajo shkoi në Sham, ku kishte mërguar vëllai i saj, Adij ibn Hatimi. Ajo i foli atij për të Dërguarin e Allahut

(s.a.u.s.): “Ai ka bërë një vepër shumë të mirë e fisnike, - i tha, saqë as babai yt nuk do ta bënte. Prandaj, shko tek ai - me dëshirë për të pranuar Islamin, apo nga frika se të zënë myslimanët.” Adij shkoi në Medine pa pasur garanci. Pasi foli me të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.), ai u bë menjëherë mysliman.

Kur Adiji ishte tek i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.), erdhi një burrë, i cili ankohej se ishte shumë i varfër. Pas tij erdhi një tjetër që ankohej se i kishin prerë rrugën. Profeti (s.a.u.s.) i tha Adijit: *“O Adij! A e ke parë Hiranë? Unë betohem se, po të kesh jetë të gjatë, do të shikosh se udhëtarja do të niset nga Hiraja dhe do të shkojë të bëjë tauafin rreth Qabes e nuk do të ketë frikë askënd, përveç Allahut. Po të kesh jetë të gjatë, do të shikosh edhe hapjen e thesareve të Kisrait¹⁶ (për myslimanët). Po të kesh jetë të gjatë, do të shikosh njeriun që do të dalë nga shtëpia e vet me grushtin plot flori a argjend, do të kërkojë ndonjë person që t’ia pranojë atë, por nuk do të gjejë asnjëri që t’ia pranojë.”*

Adiji arriti gjatë jetës së tij të shikonte femrat të shkonin pa frikë në Mekë dhe që i pranishëm kur u hapën thesaret e Kisrait.

Këto dy ngjarje: disiplinimi i Benu Temimëve dhe shembja e Fulsit të fisit Taj’i janë më të rëndësishmet që kanë ndodhur pas çlirimit të Mekës dhe luftës së Hunejnit. Sidoqoftë, përveç atyre kanë ndodhur edhe ngjarje të tjera të vogla gjatë asaj periudhe. Por, konflikti ndërmjet myslimanëve dhe idhujtarëve mbaroi, në përgjithësi pas Çlirimit të Mekës. Myslimanët thuajse u qetësuan nga

¹⁶ Sundimtari i persëve.

luftërat, por qenë forcat e krishtere, të përqendruara në Sham dhe që u nisën në drejtim të myslimanëve shkaku i Luftës së Mu'tes. Këto forca qenë shumë arrogante për shkak të fitoreve të tyre të njëpasnjëshme kundër persianëve. Filluan kështu betejat e përgjakshme midis myslimanëve dhe të krishterëve. Rezultat i këtyre betejave që edhe Lufta e Tebukut në kohën e Profetit (s.a.u.s.) dhe Çlirimi i Shamit në kohën e kalifëve të drejtë.

Lufta e Tebukut

Beteja e Meutes ndikoi për keq te romakët dhe te forcat e tyre. Suksesi i myslimanëve në atë kohë - vetëm 3000 veta përballë 200.000 forcave romake - pati një ndikim të madh në zemrat e fiseve arabe që jetonin rreth Shamit. Prandaj, ato filluan të bëhen të pavarura. Romakët menduan që të bënin një luftë vendimtare, t'i asgjësonin myslimanët në vatrën e tyre, në Medinen e Ndritur.

Përgatitja e myslimanëve për të luftuar me romakët

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e mori vesh se romakët ishin grumbulluar dhe përgatitur për luftë kundër myslimanëve. Prandaj ai dha kushtrimin që myslimanët nga të gjitha vendet të dilnin për luftë. Ai ua tregoi hapur drejtimin nga do të luftonin me qëllim që myslimanët të përgatiteshin në mënyrë të përsosur. Bënte shumë vapë, rruga për në Tebuk ishte e largët dhe e vështirë. Njerëzit ishin në vështirësi e

skamje. Ishte edhe koha kur frutat ishin pjekur, hijet ishin të këndshme dhe njerëzit donin të qëndronin në Medinë dhe të mos shkonin në luftë.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i nxiti pasanikët të kontribuonin me pasurinë e tyre dhe të pajisnin me mjetet e nevojshme për të dalë në luftë ata myslimanë që ishin në gjendje të vështirë. Kështu, të pasurit dhanë çfarë patën nga pasuria e tyre për të pajisur ushtrinë, që të shkonte në luftë.

I pari ndër të pasurit që kontribuoi ashtu, qe Ebu Bekri (r.a.)! Ai e dha të gjithë pasurinë e tij prej 4000 dirhemësh. Profeti (s.a.u.s.) i tha: *“A ke mbajtur gjë për familjen tënde?”* “Atyre u kam lënë Allahun dhe të Dërguarin e Tij”, - iu përgjigj ai. Pastaj erdhi Umer ibn Hatabi (r.a.), i cili solli gjysmën e pasurisë së vet për ushtrinë islame. Pastaj kontribuoi Uthman ibn Affani (r.a.), i cili dha shumë pasuri. Thuhet se ai ka dhënë 10000 dinarë, 300 deve me të gjitha mjetet që u duheshin atyre, si dhe 50 kuaj. Në një version tjetër, thuhet se Uthmani (r.a.) ka dhënë 900 deve dhe 100 kuaj. Profeti (s.a.u.s.) ka thënë për Uthmanin (r.a.): *“Çfarëdo që të bëjë Uthmani pas kësaj dite, nuk do ta dëmtojë.”* Pastaj erdhi Abdurr Rrahman ibn Aufi me 200 okë argjend. Shumë pasuri solli edhe Abasi. Po kështu, Talhai dhe Sa’d ibn Ubade, Muhamed ibn Mesleme e të tjerë. Edhe Asim ibn Adij solli 90 vuski¹¹⁷ me hurma arabie. Kështu, myslimanët njëri pas tjetrit dhanë sadaka, secili sipas mundësisë që kishte, aq sa disa prej tyre dhanë nga një grusht ose dy grushta (hurma). Edhe gratë dhanë nga stolitë e veta, aq sa kishin mundësi.

---

¹¹⁷ Vuski ishte njësi matëse. Një vusk nxinte përafërsisht 120 kg.

Profetit (s.a.u.s.) i erdhën sahabë që ishin të varfër dhe i luteshin që t'i pajiste për të shkuar në luftë, por ai u tha atyre: **“Nuk kam me çfarë t’ju bart. Ata u kthyen e, prej pikëllimit pse nuk kishin me çfarë të përgatiteshin, nga sytë e tyre rridhnin lot.”**(Kur’ani, 9:92) Ata i pajisën Uthmani, Abasi dhe të tjerë (r.a.). Hipokritët (munafikët) folën e i përqeshën myslimanët që jepnin sadaka. Ata i përqeshën myslimanët që dhanë shumë pasuri e thanë se kishin dhënë për sy e faqe. U tallën dhe me ata që kishin dhënë pak. Ata u tallën dhe përçmuan edhe të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.): “Si ka guxim ai të takohet me romakët dhe të luftojë kundër tyre?!” E kur u pyetën përse talleshin me myslimanët (e sinqertë) ata thanë: “Ne vetëm po flsinin kot dhe po bënim lojë.”

Profetit (s.a.u.s.) i shkuan disa hipokritë dhe bedeuinë, të cilët, duke i paraqitur lloj-lloj shfajsimesh të gënjeshtërtë, kërkonin t’u jepte leje dhe të mos shkonin në luftë. Profeti (s.a.u.s.) u dha leje për të mos shkuar në luftë. Në këtë luftë nuk morën pjesë edhe disa myslimanë të sinqertë për shkak të dembelizmit të tyre.

Ushtria islame në Tebuk

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) la Muhamed ibn Meslemen zëvendës në Medine. Ali ibn Talibin e la te familja e vet. Flamurin kryesor ia dha Ebu Bekr Es Siddikut. Flamujt e tjerë ua dha disa burrave: Zubejrit i dha flamurin e muhaxhirëve (emigrantëve), Usejd ibn Hudajrit i dha flamurin e fisit Eus, Hubbab ibn Mundhirit i dha flamurin e fisit Hazrexh. Ditën e Enjte (në muajin Rexheb, në vitin

e 9-të të Hixhretit), Profeti (s.a.u.s.), me 30000 luftëtarë lëvizi nga Medina në drejtim të Tebukut. Nuk kishin as ushqim të mjaftueshëm dhe as kafshë sa u duheshin për të udhëtuar. 18 burra kishin një deve dhe i hipnin me të ndërruar. Njerëzit kanë ngrënë gjethe pemësh, aq sa u janë enjtur buzët. Janë detyruar të thernin deve dhe të pinin ujin që ajo kishte përbrenda.

Në marshim e sipër për në Tebuk, mbërriti Ali ibn Ebu Talibi. Kur dëgjoi shpifjet e fjalët tallëse të hipokritëve për myslimanët, nuk duroi dot dhe doli për të marrë pjesë në luftë. Por, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e ktheu në Medine duke i thënë: *“A nuk kënaqesh të jesh për mua si Haruni për Musanë, vetëm se pas meje nuk ka tjetër profet?”*

Luftëtarët bashkë me të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) qëndruan për të pushuar në tokën e Themudit, në Hixhr. Nxorën ujë nga pusi që gjendej në atë vend dhe me të bënë brumë. Por i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i urdhëroi ata që ta derdhnin atë ujë që kishin mbushur nga ai pus dhe brumin që kishin bërë me të t’ua jepnin deveve si ushqim. Profeti (s.a.u.s.) i urdhëroi ata që të mbushin ujë te pusi, ku shkonte dhe pinte deveja e Profetit Salih (a.s.). Kur Profeti (s.a.u.s.) kaloi me ushtrinë e vet pranë ish-vendbanimeve të Themudit, u tha myslimanëve: *“Mos hyni nëpër ish-vendbanimet e atyre që i bënë padrejtësi vetes, përveçse duke qarë e duke pasur frikë nga Allahu, që të mos ju godasë ju ajo, që i ka goditur ata.”* Pastaj, Profeti (s.a.u.s.) e mbuloi kokën me shami dhe nxitoi gjatë ecjes, derisa e kaloi luginën.

Gjatë rrugës, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e bashkonte namazin e drekës me atë të pasdrekës (ikindisë) dhe namazin e mbrëmjes (akshamit) me atë të pasmbrëmjes

(jacisë), duke i falur të dy në kohën e të parës (xhem'u tekdim) ose të dy në kohën e të dytës (xhem'u te'hir).

Kur Profeti (s.a.u.s.) me ushtrinë e vet mbërriti në Tebuk, shkoi aty edhe Ebu Hajthème. Ai ishte besimtar i çiltër, por pa ndonjë arsye nuk u nis për në luftë me myslimanët e tjerë. Pasi ishin nisur të tjerët, ai kishte hyrë në kopshtin e vet. Ishte një ditë e vapët dhe dy gratë e tij kishin ngritur tendat, i kishin spërkatur me ujë dhe kishin përgatitur ushqim dhe ujë të ftohtë. Ai u mendua pak dhe tha: “I Dërguari i Allahut ndodhet në pikun e vapës, ndërsa Ebu Hajthème është këtu në hije të freskët, pranë ujit dhe pranë gruas së vet të bukur. Kjo nuk është e drejtë. Për Allahun, unë nuk do të hyj në tendën e asnjërës (o gratë e mia), derisa të shkoj të takohem me të Dërguarin e Allahut. Prandaj, më përgatisni ushqimin sa më shpejt që të nisem.” Ato i përgatitën ca ushqim dhe ai mori shpatën e heshtën, hipi në deve, u nis dhe e takoi të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) në Tebuk.

Njëzet ditë në Tebuk

Romakët e morën vesh se i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ndodhej me ushtrinë e vet në Tebuk, prandaj u thyen moralisht dhe nuk guxonin të takoheshin me të. Për këtë arsye, ata u shpërndanë brenda vendeve të tyre.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) qëndroi njëzet ditë në Tebuk me gjithë ushtrinë e vet, duke tmerruar armiqtë e duke pritur delegacionet. Aty i erdhi Juhana ibn Rru'be, sundimtari i Ejles. Atë e shoqëronin njerëzit e Xhirbasë, Edhrehit dhe të Minasë, të cilët nuk u bënë myslimanë, por

lidhën marrëveshje sigurie e mbrojtjeje me Profetin (s.a.u.s.) që të paguanin xhizjen. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i shkroi letër Juhanait, ku garantonte se nuk do të sulmoheshin ai dhe njerëzit e Ejles.¹¹⁸ U jepte garanci edhe për anijet dhe karvanet e tyre në dete dhe në tokë. Sipas kësaj letre, ata ishin të lirë për të shkuar nga një vend në tjetrin dhe për të qëndruar ku të donin. Kush bënte një krim, nuk mund të mbrohej me pasurinë e vet për të mos u dënuar.

Edhe njerëzve të Xhirbasë e të Edhrehit u shkroi letër, ku u jepte garanci që të jetonin të qetë, por të paguanin në çdo muaj të Rexhepit xhizjen 100 dinarë. Ndërsa njerëzit e Minasë e vendosën paqen me të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) me kusht që të paguanin si xhizje një të katërtën e frutave të vendit.

Kapja rob e Ukejdir Dume Xhendelit

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dërgoi Halid ibn Uelidin me 420 kalorës tek Ukejdir Dume Xhendeli dhe i tha atij:
“Ti do ta gjesh atë duke gjuajtur lopë të egra.”

---

¹¹⁸ Këto marrëveshje dëshmojnë për ligjet tolerante të Islamit kundrejt jomuslimanëve në çështjet e paqes, të sigurisë dhe të mbrojtjes së jetës, pasurisë dhe të drejtave të tyre. Me një marrëveshje të tillë jomuslimanët gëzonin mbrojtjen e shtetit islam jo vetëm nga rreziqet e brendshme, por edhe nga ato të jashtmet. Kjo marrëveshje u jepte mundësinë atyre të vetëqeveriseshin në territorin e tyre. Nuk është aspak e çuditshme atëherë, kur shohim komunitetet e të krishterëve edhe sot e kësaj dite në vende të ndryshme të botës islame, si në: Egjipt, Palestinë, Siri, Liban, Irak, Stamboll dhe Shqipëri. Pasi kushdo që dëshironte, e pranonte Islamin me vullnetin e lirë dhe s’ka dyshim që do të kishte privilegje, e kush nuk dëshironte, mund të vazhdonte me fenë e tij. Përkundër asaj që ngrenë me të madhe shtrembëruesit e historisë, myslimanët nuk kanë detyruar me dhunë asnjëri të deklarojë pranimin e Islamit.

Halidi vazhdoi rrugën, derisa mbërriti në një pikë, ku mund të shihej me sy nga kulla e Ukejdirit. Në këtë moment dolën disa lopë të egra dhe filluan të kruanin brrirët në portën e kullës. Atëherë doli Ukejdiri që t'i gjuante. Halidi e kapi me kalorësit e vet dhe e solli tek i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.). I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) urdhëroi që të mos vritej. Ai vendosi paqe me të, me kusht që ai të jepte 2000 deve, 800 helmeta, 400 mburoja dhe 400 heshta. Ukejdiri pranoi, gjithashtu të jepte edhe xhizjen sipas marrëveshjes që u bë edhe me Ejlen dhe Minanë.

Kthimi në Medine

Pas njëzet ditësh, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) lëvizi me ushtrinë e vet për në Medine. Koha vajtje-ardhje qe 30 ditë, ndërsa e tërë koha që Profeti (s.a.u.s.) nuk qe në Medine qe pesëdhjetë ditë.

Gjatë rrugës ushtria kaloi në një qafë mali. Njerëzit morën rrugën e luginës, kurse Profeti (s.a.u.s.) mori rrugë nëpër mal. Me të ishin Amari, që mbante kapistrën e devesë dhe Hudhejfe ibn el Jemeni, që e ngiste devenë nga prapa.

Profetit (s.a.u.s.) iu vunë mbrapa 12 hipokritë, të cilët donin t'i bënin atentat. Ata ishin të maskuar dhe iu afruan shumë. Mirëpo i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dërgoi tek ta Hudhejfen që të godiste në kokë devetë e tyre me një kërrabë që kishte me vete. Ai i goditi ato dhe Allahu i frikësoi hipokritët e ikën me nxitim, derisa u bashkuan me njerëzit e tjerë.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ia tregoi Hudhejfes emrat e tyre dhe se çfarë kishin dashur të bënin, prandaj Hudhejfa është cilësuar si Ruajtësi i sekretit të të Dërguarit të Allahut.

Shembja e Xhamisë Dirar (së sherrit)

Hipokritët ndërtuan një xhami në Kuba për të dëmtuar xhaminë Kuba dhe besimtarët, për sjellë kufër dhe përçarje midis myslimanëve, si edhe për të pritur cilindo që e kishte luftuar të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) më parë. I kërkuan të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) që të shkonte e të falte namazin bashkë me ta në atë xhami. Ishte koha kur Profeti (s.a.u.s.) po përgatitej për të shkuar në luftën e Tebukut, prandaj u tha: *“Tani unë jam për udhëtim, por në dashtë Allahu, kur të kthehem do të vij atje.”* E kur po kthehej nga Tebukû, qëndroi për të pushuar në Dhi Euanë, që ishte një ditë larg Medines. Meleku Xhibril erdhi dhe e njoftoi për punën e xhamisë, prandaj i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dërgoi njerëz që ta digjnin dhe ta shembnin. Dhe ata e dogjën dhe e shembën.

Pritja e të Dërguarit të Allahut nga populli i Medines

Kur i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) filloi të dallonte Medinen, tha: *“Kjo është Tabe¹¹⁹, ky është mali Uhud i cili na do ne dhe ne e duam atë.”* Njerëzit e Medines e dëgjuan se po vinte i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.), prandaj dolën përpara. Gratë, skllavet dhe fëmijët nisën të recitonin vargje:

*“Hëna e plotë nga Thenijatil Ueda na doli;
Allahun duhet të falënderojmë,
Përderisa ka njerëz që e lusin Atë.”*

---

¹¹⁹ Tabe është një nga emrat e Medinës, që do të thotë: e mirë, e këndshme.

Kështu, me shumë dashuri e me shumë respekt e pritën të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.), derisa ai hyri në xhami dhe fali dy rekatë namaz. Pastaj u ul, priti njerëzit e bisedoi me ta.

Ata që mbetën pa shkuar në luftë

Ata hipokritë që nuk kishin shkuar në luftë, erdhën tek i Dëguari i Allahut (s.a.u.s.), duke u shfajësuar dhe duke u betuar se gjoja kishin pasur arsye të mos shkonin. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ua pranoi shfajësimin që shfaqnin, ndërsa ato që fshihnin në zemër ia la për gjykim Allahut. Tek i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) erdhën edhe tre besimtarë të çiltër, që nuk patën shkuar në luftë. Ata ishin Ka'ab ibn Maliku, Merare ibn Rebia dhe Hilal ibn Umeja. Ata treguan të vërtetën dhe nuk u shfajësuan me gënjeshtër. Prandaj i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i urdhëroi që të prisnin derisa të gjykonte Allahu për çështjen e tyre. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i urdhëroi myslimanët që të mos u flisnin fare atyre. Kështu, ata nuk patën më komunikim me njerëzit. Ata u mërzitën shumë; në sytë e tyre toka u ndryshua dhe bota u errësua; u bëheshin njerëzit sikur ishin të tjerë. Pasi u plotësuan 40 ditë, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i urdhëroi ata të mos u afroreshin as grave të veta. Kur u mbushën pesëdhjetë ditë, Allahu i Madhëruar zbriti një ajet, ku i falte tre sahabët. Allahu thotë: **“Ai ua pranoi pendimin edhe atyre të treve, të cilëve u qe shtyrë (pranimi i pendimit), atëherë, kur toka, sado e gjerë, iu duk e ngushtë dhe iu shternguan shpirtat, aq sa u bindën se nuk ka strehim tjetër përveçse tek Allahu e pastaj Allahu u dha mëshirë**

që të pendohen. Me të vërtetë, Allahu e pranon pendimin dhe është Mëshirëplotë.” (Et-Teube 118).

Myslimanët u gëzuan, e bashkë me ta edhe ata që nuk kishin shkuar në luftë, kur dëgjuan ajetin. Myslimanët i përgëzuan për pranimin e pendimit. Meqë Allahu ua pranoi pendimin, ata dhanë sadaka e kontribuan shumë për Islamin. Kjo qe dita më e lumtur e jetës së tyre.

Po kështu zbritën ajete që i demaskuan hipokritët, ua zbuluan sekretet gënjeshtarëve dhe përgëzuan besimtarët e vërtetë. Falënderuar qoftë Allahu, Zoti i botëve!

Profeti (s.a.u.s.) është kthyer nga lufta e Tebukut në muajin Rexhep, në vitin e nëntë të Hixhretit. Po në atë muaj vdiq edhe Nexhashi As’hame ibn Ebxheri, mbreti i Habeshesë. Profeti (s.a.u.s.) ia fali namazin e Xhenazes në mungesë, në Medine.

Më pas, në muajin Shaban, në vitin e nëntë Hixhri vdiq edhe bija e Profetit (s.a.u.s.), Umu Kulthumi (r.a.). Profeti (s.a.u.s.) i fali namazin e xhenazes dhe e varrosi në Bekia, në varrezat e Medines. Ai u pikëllua shumë për të dhe i tha Uthman ibn Affanit (r.a.): *“Sikur të kisha edhe një vajzë të tretë, do të ta jepja ty për bashkëshorte”*

Në muajin Dhul Ka’ade, në vitin e nëntë të Hixhretit, vdiq kreu i hipokritëve - Abdullah ibn Ubej ibn Seluli. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i kërkoi falje Allahut për të dhe i fali namazin e xhenazes. Umeri (r.a.) u përpoq shumë ta ndalonte Profetin (s.a.u.s.), por Profeti (s.a.u.s.) nuk pranoi. Pastaj zbriti ajeti që ndalon faljen e namazit për xhenazet e hipokritëve.

Një përmbledhje për luftërat

Në kohën e Padijes (para Islamit), fjala “luftë” kishte kuptimin “vrasje, shkatërrim, djegie, rrënim, grabitje, shkelje e nderit, korrupsion, prishje e të mbjellave dhe dëmtim i bagëtive pa mëshirë, vetëm e vetëm për të plotësuar epshet dhe për të sunduar mbi të tjerët pa të drejtë.” Por, kur erdhi Islami, ndryshoi krejtësisht ky kuptim. Lufta u bë rruga për të ndihmuar ata, që u ishte bërë padrejtësi dhe për të bërë zap mizorët. Lufta u bë mjet për sigurimin e qetësisë dhe të paqes. Ajo u bë faktor për vendosjen e drejtësisë e shpëtimin e të pafuqishmëve nga kthetrat e të fortëve, për t’i larguar njerëzit nga nënshtrimi e adhurimi i të tjerëve e për t’i çuar tek adhurimi i Allahut, për t’i larguar njerëzit nga padrejtësitë e feve të tjera te drejtësia e Islamit.

Arabët nuk e kishin zakon të nënshtroheshin, sado që të zgjaste lufta dhe sado shtrenjtë që të kushtonte ajo. Prandaj, lufta e Besusit¹²⁰ midis fisit Bekr dhe Teglib ka vazhduar 40 vjet; të vrarët e saj qenë 70.000 luftëtarë; megjithatë asnjë fis nuk iu nënshtrua tjetrit. Po kështu, luftërat midis fiseve Eus dhe Hazrexh kanë vazhduar më shumë se 100 vjet dhe asnjë fis nuk i lëshoi pe fisit tjetër. Kështu e kishin zakon arabët para se të përhapej Islami: vazhdonin pandërprerë luftërat dhe nuk i nënshtroheshin armikut.

Erdhi Profeti (s.a.u.s.), por arabët e pritën atë me të njëjtën mënyrë. Ata e tërhoqën Profetin (s.a.u.s.) në sheshin e betejës, por ai i përballoi me një mënyrë tjetër të urtë, derisa u hapën zemrat e tyre para se të çliroheshin

---

¹²⁰ Luftë në kohën e Padijes.

vendet e tyre. Të bësh krahasim midis pasojave të luftrave të tij dhe rezultateve të tyre me pasojat dhe rezultatet e luftrave të kohës së Padijes (kohës paraislame), do të habitesh. Gjithsej myslimanët, idhujtarët, jehudinjtë dhe të krishterët që janë vrarë gjatë të gjitha luftërave dhe betejave që ka bërë Profeti (s.a.u.s.), nuk janë më shumë se 1000 veta dhe e tërë koha e luftërave nuk është më shumë se tetë vjet. Mirëpo, ajo periudhë e vogël, me gjakderdhje kaq të paktë, nënshtroi afërsisht tërë Gadishullin Arabik dhe përhapi sigurinë e paqen deri në skajet më të largëta dhe më të thella të tij.¹²¹ Por, o lexues i nderuar, a mendon ti se fitoret u arritën me forcën e shpatës?! E, sidomos tek ata njerëz që vetëmohoheshin për çeshtje të parëndësishme?! Ata sakrifikonin mijëra e mijëra njerëz pa e përfytyruar nënshttrimin e tyre. Jo. Nuk qe forca e shpatës ajo që e bëri këtë, por qenë Profetësia, mëshira, mesazhi i Allahut (Kur'ani) dhe urtësia (Syneti); qenë ftesa dhe mrekullia (që bëri Allahu); qenë mirësia e Allahut dhe begatia e Tij.

---

¹²¹ Profeti Muhamed (s.a.u.s.) solli ndryshimin më të madh në historinë e njerëzimit. Shumë popuj e vende u bënë pjesë e ymetit madhështor islam. Një ndikim të madh për përhapjen e Islamit kanë të mirat, vlerat dhe meritat e tij për njerëzimin. Islami është feja që përhapet më shumë sot në botë. Në rrugën e përpjekjes për të ngritur fjalën e Allahut të Lartësuar, për të bërë këtë përmirësim të madh për njerëzimin, për t'u mbrojtur nga armiqtë, për të fituar të drejtat, për t'u vendosur drejtësia, për të mos pasur pengesë që njerëzit të njihen me fenë e Allahut e për t'u hapur mundësia ta pranojnë atë me vullnet të lirë, qe detyrë që të zhvilloheshin ato luftëra, të cilat patën një numër shumë të vogël të vrarësh. Kohët e fundit flitet shumë për kodin e luftës, krimet e luftës, paqen dhe shuarjen e konflikteve, porse vetëm në dy shekujt e fundit janë vrarë me miliona njerëz në luftërat e zhvilluara nga regjime të bazuara në ateizëm, afetarizëm, materializëm, darvinizëm, racizëm etj.. Atëherë, si mund të pretendojnë këta njerëz se zhvillojnë luftëra me kod më njerëzor se ato që kanë zhvilluar myslimanët?!

Haxhi i Ebu Bekrit

Arabët pretendonin se ishin në fenë e Ibahimit dhe se Haxhi që bënëin te Shtëpia e Shenjtë (Qabe) ishte një nga ritet e kësaj feje. Prandaj, arabët shkonin në Haxh çdo vit dhe kujdeseshin shumë për të. Mirëpo kishin futur në të një numër bidatesh (risish) e ndryshimesh. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e çliroi Mekën në vitin e tetë të Hixhretit dhe caktoi Atab ibn Usejidin përgjegjës për Qaben. Atabi organizoi Haxhin, e bashkë me të shkuan edhe myslimanët, edhe idhujtarët. Ata e kryen Haxhin ashtu siç e kryenin në kohën e Padijes, pa ndryshuar asgjë nga sajusat e mëparshme. Në vitin tjetër, që ishte viti i nëntë i Hixhretit, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dërgoi Ebu Bekrin (r.a.) udhëheqës për Haxhin. Ebu Bekri (r.a.) u nis në fund të muajit Dhul Ka'ade, në vitin e nëntë të Hixhretit, me 300 veta nga banorët e Medines. Ai mori me vete edhe 20 deve për të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) dhe pesë për vete.

Pasi Ebu Bekri (r.a.) u nis, Profetit (s.a.u.s.) i zbriti nga Allahu një pjesë e fillimit të sures “Et Teube”, që njoftonte për prerjen e marrëveshjeve me të gjithë idhujtarët, që nuk i kishin zbatuar ato. Idhujtarëve iu dha një afat prej katër muajsh, që të qarkullonin në tokë si të donin ata, në mënyrë që ta kuptonin se nuk mund t’i shpëtonin Allahut dhe se Allahu do t’i poshtëroj mohuesit. Ndërsa me idhujtarët që nuk i kishin thyer marrëveshjet me myslimanët dhe nuk kishin luftuar kundër tyre as vetë, as duke nxitur ndonjë, Allahu urdhëroi që të ruheshin (marrëveshjet). Prandaj, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dërgoi Ali ibn Ebu Talibin (r.a.) që dispozitat e kësaj Surje t’ua kumtonte njerëzve

Ditën e Haxhit. Profeti (s.a.u.s.) tha: *“Nuk duhet të përcjellë vendimin tim (për marrëveshjet e paqes në këtë rast) vetëm se një njeri i familjes sime¹²².”*

Aliu (r.a) u nis. Me Ebu Bekrin (r.a.) u takua në Daxhnane (thuhet edhe, në Arxh). Ebu Bekri i tha: “Ke ardhur për të udhëhequr apo si i urdhëruar?” Aliu (r.a) iu përgjigj: “Unë kam ardhur këtu si i urdhëruar.”

Dhe vërtet, gjatë kohës së Haxhit Aliu (r.a.) falej gjithmonë pas Ebu Bekrit (r.a.). Kështu, Ebu Bekri (r.a.) udhëhoqi Haxhin. Ditën e Nahrit¹²³ (ditën e dhjetë të Dhul Hixhes) Aliu (r.a.) qëndroi te Xhemreja dhe u këndoi njerëzve ajetet e fillimit të sures “Et Teube” ku, siç u tha më lart, flitej për prishjen e marrëveshjeve (me deklaram të hapur) ose për shtyrjen e afatit ose për plotësimin e afatit. Ebu Bekri dërgoi një burrë që të thërriste se nuk do të kishte më “Haxh” për idhujtarët dhe se askush nuk do ta bënte më tauafin lakuriq.

---

¹²² Me këtë thënie Profeti (s.a.u.s) kishte për qëllim vetëm njoftimin për këto marrëveshje, pasi ishte traditë e arabëve që njoftimin për prishjen e marrëveshjes së paqes duhet ta përcillte vetëm një njeri i fisit. Nuk ka mundësi që Profeti (s.a.u.s) të ketë pasur për qëllim përcjelljen e çështjeve të fesë në përgjithësi, sepse dihet që në kohën e tij kishte shumë shokë të tij, që u përcillnin njerëzve çështjet që kishin mësuar nga ai.

¹²³ Është dita e therjes së kurbaneve në Haxh.

Delegacionet, thirrësit dhe përfaqësuesit e të Dërguarit (s.a.u.s)

Arabët e tjerë prisnin rezultatin e luftës midis kurejshëve dhe Profetit (s.a.u.s.). Ata besonin se e pavërteta nuk mund të sundonte me forcë mbi Mesxhidi Haramin (Xhaminë e Shenjtë në Mekë). Ngjarja e Elefantit gjithashtu, nuk ishte shumë larg tyre (në kohë)¹²⁴. Pasi Allahu i Madhëruar nderoi të Dërguarin Tij (s.a.u.s.) me hyrjen në Xhaminë e Shenjtë dhe sundimin e tij mbi kafirët e Mekës, nuk u mbeti as dyshimi më i vogël se Muhamedi (s.a.u.s.) ishte me të vërtetë i Dërguari i Allahut. Prandaj, fiset arabe filluan të dërgonin delegacione njëri pas tjetrit tek ai. Ata shpallnin se i besonin Profetësisë së tij dhe pranonin t'i bindeshin atij. Kështu, njerëzit filluan të përqaфонin fenë e Allahut dhe gjatë një kohe të shkurtër u zgjerua trualli i shtetit islam nga brigjet e Detit të Kuq e deri në brigjet e Gjirit Arabik, nga zonat në jug të Jordanisë në kufi me Shamin e deri në brigjet e Jemenit dhe të Ummanit. Ndërkohë, Profeti (s.a.u.s.) nisi të rregullonte çështjet e këtyre vendeve të largëta. Kështu, ai dërgoi njerëz që të ftonin në Islam, caktoi drejtues dhe çoi punonjës për mbledhjen e zekatit. Ai emëroi aq gjykatës e punonjës sa nevojiteshin për rregullimin e punëve të njerëzve dhe të vendeve. Pak më pas, sipas rastit, do të përmendim diçka për secilën prej këtyre, në dashtë Allahu.

Numri i delegacioneve që vajtën tek i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) qenë më se shtatëdhjetë. Disa dijetarë kanë thënë se numri i tyre ka qenë afërsisht njëqind.

---

¹²⁴ Kur Abrahaja deshi ta shkatërronte Qaben, por Allahu e shkatërroi atë me gjithë ushtrinë e tij.

Vajtja e delegacionëve tek i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) pati filluar qysh para se të çlirohet Meka. Madje, disa delegacione i shkuan qysh në vitet e para të Hixhretit (emigrimit). Disa delegacione kanë shkuar edhe para se të emigronte Profeti (s.a.u.s.) në Medine. Por vajtja e delegacioneve në mënyrë masive dhe të njëpasnjëshme ndodhi pas çlirimit të Mekës, në vitin e nëntë të Hixhretit dhe vazhdoi deri në vitin e dhjetë të Hixhretit e edhe më pas. Prandaj viti i nëntë Hixhri është quajtur Viti i Delegacioneve.

Shumica e delegacioneve përbëhej nga kryetarët e fiseve, pra nga burra me influencë e që ishin të aftë të vendosnin për çështje të ndryshme. Por, ka ndodhur që Profetit (s.a.u.s.) t'i vinte edhe një burrë i vetëm ose një numër i vogël njerëzish.

Qëllimi i vajtjes te Profeti (s.a.u.s.) ndryshonte nga njëri delegacion tek tjetri. Dikush shkonte për të kërkuar që t'i ktheheshin robërit (gra e fëmijë) që ia kishin zënë robër, siç u tha më lart për delegacionet e fiseve Hauazin dhe Temim.

Dikush shkonte për të kërkuar garanci vetëm për veten e tij ose për veten dhe për popullin e vet; dikush për t'u krenuar ose për të bërë dialog e polemikë; dikush për t'i kërkuar Profetit (s.a.u.s.) që të prapësohej ushtria islame dhe të mos e sulmonte popullin e tij; dikush për të pranuar të ishte nën gjykimin e Profetit (s.a.u.s.) dhe të paguante xhizjen; dikush për t'i shfaqur dëshirën për të përqaftuar Islamin për vete dhe njëherazi i jepte shpresë se edhe fisi i vet do të bëhej mysliman. Dikush i vajti Profetit (s.a.u.s.) si mysliman i bindur dhe si përfaqësues i popullit të vet që dëshironte t'i njihnte mësimet e Islamit dhe dispozitat e tij.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i priste të gjitha delegacionet, sipas natyrës që i kishte dhënë Allahu, me buzëqeshje e fisnikëri. Madje, edhe i shpërblente me diçka që i kënaqte ata dhe i nxiste për në Islam. U mësonte atyre besimin (imanin) dhe Sheriatin islam, me qëllim që ata t'ua mësonin të tjerëve që kishin mbrapa. Kështu, delegacionet qenë dhe lidhja më e madhe për përhapjen e Islamit midis arabëve në shkretëtira. Si rezultat i këtyre delegacioneve, megjithëse qëllimet e tyre ishin të ndryshme, që se vetë pjesëtarët e delegacioneve u bënë myslimanë dhe menjëherë pas tyre ose pas një kohe të shkurtër u bënë myslimanë edhe popujt a fiset, të cilëve u përkisnin ato. Vetëm me një pjesë të vogël nuk ndodhi kështu, si p.sh., me Benu Hanifen dhe Musejleme el Kedhabin (Musejlemenë gënjeshtar).

Po përmendim tani disa nga delegacionet më të rëndësishme:

Delegacioni i Abdul Kajsit

Pjesëtarët e delegacionit ishin banorë të lindjes së Gadishullit Arabik dhe ishin të parët që u bënë myslimanë jashtë Medines. E para xhami ku u fal namazi i xhumasë, pas Xhamisë së të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.), që xhamia e tyre në fshatin Xheuathij, në Bahrein. Fisi Benu Abdul Kajsi ka dërguar delegatë dy herë tek i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.). Një herë, në vitin e pestë të Hixhretit dhe një herë, në vitin e nëntë. Ata që vajtën tek i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) herën e parë ishin 13 (thuhet, edhe 14) burra. Kur shkuan në Medine, panë të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) tek dera e xhamisë, zbritën menjëherë nga

kafshët e udhëtimit dhe me të shpejtë u afruan tek ai dhe e përshëndetën me “Selam!”. Ndër ta ishte edhe Abdullah ibn Auf Eshexhi - më i vogli i tyre në moshë. Ai qëndroi te kafshët e udhëtimit, derisa i rregulloi ato, mblodhi plaçkat dhe nxori dy rroba të bardha e i veshi. Pastaj, vajti avash tek i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dhe e përshëndeti me “Selam!”. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i tha: *“Ti ke dy cilësi, që i do Allahu dhe i Dërguari i Tij maturinë dhe mosnxitimën.”* Qysh para se të mbërrinin delegatët në Medine, Profeti (s.a.u.s.) pati thënë: *“Do të vijne ca njerëz që janë më të mirët e Lindjes, që janë bërë myslimanë të bindur, që kanë hipur në kafshët e udhëtimit dhe u është mbaruar ushqimi. O Allah, fali mëkatet e Abdul Kajsit!”* E, kur ata erdhën në Medine, Profeti (s.a.u.s.) u tha: *“Mirë se erdhët! Ju nuk do të poshtërohemi e as nuk do të pendohemi kurrë për këtë që po bëni!”*

Ata i kërkuan Profetit (s.a.u.s.) që t’u jepte porosi të qarta e të prera që t’i zbatonin ato e pastaj do t’ua thoshin ato edhe të tjerëve. Profeti (s.a.u.s.) i porositi për katër gjëra:

1. *Të dëshmonin se nuk ka zot tjetër (që e meriton të adhurohet), përveç Allahut dhe se Muhamedi është i Dërguari i Allahut.*
2. *Të falnin namazin.*
3. *Të jepnin zekatin.*
4. *Të agjëronin muajin e Ramazanit.*

Në atë kohë ende nuk ishte bërë detyrim kryerja e Haxhit, prandaj Profeti (s.a.u.s.) nuk i urdhëroi ata për Haxh. Profeti (s.a.u.s.) u kërkoi atyre, gjithashtu të jepnin

një të pestën e pasurisë, që e merrnin nga lufta me armikun dhe i ndaloi nga çdo lloj pijeje dehëse. Ata i pinin shumë ato. Profeti (s.a.u.s.) i ndaloi të përdornin edhe disa enë që përdoreshin për përgatitjen e pijes¹²⁵.

Delegacioni i dytë përbëhej prej 40 burrash. Ndër ta që edhe Xharud ibn Alai Abdiu, i cili që i krishterë por përqafoi Islamit dhe u bë një musliman i mirë.

Mbërritja e Dimam ibn Tha'lebes, delegatit të fisit Beni Sa'd bin Bekr

Dimami ishte një burrë i ashpër nga beduinët e shkretëtirës, me dy bishtalcë. Porsa erdhi në Medine, e futi devenë e vet në xhami dhe e lidhi aty e pastaj tha: “Kush nga ju është biri i Abdul Mutalibit?” Ata i treguan Profetin (s.a.u.s.). Atëherë Dimami u afrua tek ai dhe tha: “O Muhamed! Unë do të të pyes ty dhe do të jem i ashpër gjatë pyetjeve të mia, por mos u mërzhit prej meje!” “*Pyet çfarë të të vijë ndër mend*”, - ia priti i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.). “Ne na erdhi i dërguari yt dhe na tha se ti thua që Allahu të ka dërguar Profet.”, - i tha Dimami.

Profeti: - *Drejt ka thënë.*

Dimami: - Kush e ka krijuar qiellin?

Profeti: - *Allahu e ka krijuar.*

Dimami: - Po Tokën kush e ka krijuar?

Profeti: - *Allahu.*

---

¹²⁵ Për shkak se pija fermentohej shpejt në to e mbase, ndonjëri mund të pinte pije të fermentuar pa e kuptuar diçka të tillë. Por më pas Muhamedi (s.a.u.s.) e lejoi përdorimin e të gjitha enëve për përgatitjen e pijes, duke theksuar ndalimin e konsumimit të çdo pijeje dehëse.

Dimami: - Kush i ka ngulur këto male dhe kush i ka bërë tërë këto gjëra që gjenden në to?

Profeti: - *Allahu.*

Dimami: - Betohem për Atë që ka krijuar Tokën e ka ngulur këto male! A Allahu të ka dërguar ty?

Profeti: - *Po.*

Dimami: - I dërguari yt tha se e kemi për detyrë të falim pesë namaze gjatë ditës dhe natës. A është e vërtetë kjo?

Profeti: - *Të vërtetën ka thënë.*

Dimami: - Betohem për atë që të ka dërguar ty (dhe të pyes): “A Allahu të ka urdhëruar ty për këtë (faljen e pesë namazeve)?

Profeti: - *Po.*

Dimami: - I dërguari yt tha se e kemi për detyrë që të japim zekatin e pasurive tona. A është e vërtetë kjo?

Profeti: - *Drejt e ka thënë.*

Dimami: - Betohem për Atë që të ka dërguar ty dhe po të pyes: “A Allahu të ka urdhëruar ty për këtë?”.

Profeti: - *Po.*

Dimami: - I dërguari yt tha se e kemi për detyrë të agjërojmë muajin e Ramazanit çdo vit!

Profeti: - *Drejt e ka thënë.*

Dimami: - Betohem për Atë, që të ka dërguar ty, a Allahu të ka urdhëruar ty për këtë?

Profeti: - *Po.*

Dimami: I Dërguari yt tha se e kemi për detyrë të shkojmë në Haxh, në qoftë se kemi mundësi!

Profeti: - *Të vërtetën ka thënë.*

Dimami: - Betohem për Atë, që të ka dërguar ty, a Allahu të ka urdhëruar ty për këtë?

Profeti: - *Po.*

Kur u nis për të ikur, Dimami tha: - Beto hem për Atë, që të ka dërguar ty me të Vërtetën, unë nuk do të shtoj, as nuk do të pakësoj gjë nga ato që më the.

Profeti (a.s.u.s) u tha të pranishmëve: *“Në qoftë se Dimami tregohet i çiltër dhe zbaton ato që tha, do të hyjë në Xhenet”.*

Dimami kthehet te populli i tij, ndërkohë që tashmë i kishte lënë idhujt dhe u flet për gjithçka kishte urdhëruar dhe ndaluar i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.). Gjatë asaj dite nuk mbeti burrë e grua pa u bërë mysliman. Më pas, ndërtuan xhami e thirrën ezanin për të falur namazin. Kështu, nuk ka pasur të deleguar më të mirë se Dimam ibn Tha'lebe.

Delegacioni i Udhra dhe i Belijit

Në muajin Sefer, në vitin e nëntë të Hixhrit, 12 burra nga fisi Benu Udhra shkuan te Profeti (s.a.u.s.). Ata përmendën afrinë që kishin me Kusajin dhe ndihmën që i kishin dhënë atij për dëbimin e fiseve Benu Bekr dhe Huza nga Meka. Profeti (s.a.u.s.) i mirëpriti dhe i përgëzoi për çlirimin e Shamit (Sirisë). Ai i ndaloi ata të pyesnin falltaren (për fatin a për gjëra të tjera) dhe të thernin kurbane për idhujt. Ata të dymbëdhjetë u bënë myslimanë dhe qëndruan disa ditë në Medine. Pastaj u kthyen në vendin e tyre.

Menjëherë pas largimit të tyre erdhi delegacioni i Belijit. Ishte muaji Rebiul Euel, viti i nëntë i Hixhretit. Ata u bënë myslimanë e qëndruan tri ditë në Medine. Pastaj u kthyen në vendin e tyre.

Delegacioni i Benu Esed Ibn Huzejmes

Ky delegacion përbëhej prej dhjetë vetash. Ata shkuan tek i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) qysh në fillim të vitit të nëntë Hixhri, kur ai ndodhej në xhami me shokët e vet. Të gjithë u bënë myslimanë. Prijësi i tyre i tha Profetit (s.a.u.s.): “O i Dërguari i Allahut! Ne dëshmuam se Allahu është Një e nuk ka shok dhe se ti je rob i Tij dhe i Dërguari i Tij. O i Dërguari i Allahut! Ne kemi ardhur tek ti pa na dërguar ndonjë thirrës; jemi bërë myslimanë dhe nuk kemi luftuar kundër teje, siç kanë luftuar Benu Fulanët. Kemi edhe të tjerë pas nesh (që shpresojmë të bëhen myslimanë).” Për këto Allahu i zbriti Profetit (s.a.u.s.) këtë ajet: **“Ata e quajtën si favor për ty që kanë pranuar Islamin. Thuaj: Mos e quani si favor për mua se keni pranuar Islamin. Përkundrazi Allahu ju ka dhuruar mirësi dhe ju ka udhëzuar në besim, nëse ajo që thoni është e vërtetë.”** (49:170)

Ata e pyetën Profetin (s.a.u.s.) për disa veprime që i praktikonin në kohën e Padijes (para Islamit), siç ishte parashikimi i fatit me anë të trembjes së zogjve (el Ijafe), falli dhe hedhja e guralecëve për parashikimin e fatit.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ua ndaloi ato gjëra. Ata e pyetën Profetin (s.a.u.s.) për vijat në rërë (për të gjetur të ardhshmen e të panjohurën) dhe ai u tha: *“Ajo lloj diturie (njohja e ndonjë të fshehte nëpërmjet vijëzimit) i është dhënë një profeti (të hershëm). Kush rastis që ta dijë, ashtu si dija e tij, mëson diçka të fshehtë me anë të vijëzimit; përndryshe, nuk gjen gjë.”* Dihet që është e pamundur të gijhet vijëzimi

që bënte ai profet¹²⁶. Të gjitha këto punë janë një hamendje për të fshehtë.

Njerëzit e delegacionit qëndruan disa ditë në Medine, duke mësuar detyrat e Islamit. Pastaj u kthyen në vendin e tyre me shpërblimet e dhuratat që u kishte dhënë Profeti (s.a.u.s.).

Delegacioni i Texhibit

Texhibi ishte degë e fisit Kinda. Njerëzit e këtij delegacioni vajtën te Profeti (s.a.u.s.) me zekatin e popullit të tyre. Ata u kishin dhënë të varfërve dhe u kishte tepruar. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u gëzua, i priti mirë dhe i nderoi. Për këtë, Ebu Bekri (r.a.) ka thënë: “Nuk ka ardhur te ne asnjë delegacion nga arabët si ky.” Ndërsa i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ka thënë: “*Sigurisht, udhëzimi është në dorën e Allahut. Atij njeriu, të cilit Allahu ia dëshiron të mirën, ia zgjeron gjoksin për të pranuar besimin islam.*”

Ata pyesnin për Kur'anin dhe Synetin, që t'i mësonin. Kur u nisën për në vendin e tyre, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u dha dhurata më të mira se ç'u pati dhënë delegacioneve të tjera. Para se të ndahej, i pyeti ata nëse kishte mbetur ndonjë pa marrë dhurata. Ata i thanë se kishte mbetur një djalë, që e kishin lënë tek devetë. E ishte më i riu ndër ta. “*Ma sillni këtu!*”, - tha i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.).

---

¹²⁶ Vijëzimi në rërë ka qenë mënyra e veçantë që Allahu i ka pasë mësuar këtij pejgamberi, për të njohur ndonjë gjë të fshehtë. Gjetja e vijëzimit, që bënte ky Pejgamber, është e pamundur, e rrjedhimisht, edhe gjetja e gjërave të fshehta përmes vijëzimit është e pamundur. Këtë domethënie ka hadithi i mësipërm.

Djali erdhi te Profeti (s.a.u.s.): “O i Dërguari i Allahut, - i tha. Unë jam nga ata të grupit që erdhën më parë. Plotësoma edhe mua kërkesën!” Profeti (s.a.u.s.) i tha: “Çfarë kërkesë ke ti?” “Unë dua, - i tha djali, t’i kërkosha Allahut që të më falë, të më mëshirojë dhe të ma vendosë pasurinë e kënaqësinë në zemrën time.” Profeti (s.a.u.s.) e luti Allahun për të, ashtu siç dëshironte ai. Pastaj urdhëroi që t’i jepej atij çfarë iu dha edhe shokëve të tij. Djali ishte njeriu më i kënaqur me atë, që i kishte dhënë Allahu. Kur mjaft fise arabe braktisën fenë, ai qëndroi në Islam, duke këshilluar dhe popullin e tij për qëndrueshmëri. Edhe rezultati: Asnjë prej tyre nuk e lëshoi fenë e Allahut.

Delegacioni i fisit Benu Fezare

Ky delegacion vajti te Profeti (s.a.u.s.) pas kthimit të tij nga lufta e Tebukut. Delegacioni përbëhej prej më shumë se 10 burrash të cilët ishin bërë myslimanë. Profeti (s.a.u.s.) i pyeti për vendin e tyre. Ata iu përgjigjën se ishte thatësi e madhe, prandaj i thanë Profetit (s.a.u.s.): “Lutju Allahut për ne që të na sjellë shiun. Ndërmjetëso për ne te Zoti yt dhe Zoti yt le të ndërmjetësojë tek ti për ne!” Profeti (s.a.u.s.) tha: “*Subhanallah* (Larg të metave është Allahu.)¹²⁷ *I mjeri ti! Kujdes çfarë po thua! Unë mund të ndërmjetësoj për ju te Zoti im. E kush është ai që mund ta meritojë që Zoti ynë të ndërmjetësojë tek ai?! Nuk ka zot tjetër (që meriton të adhurohet), përveç Atij; Ai është më i Larti dhe më i Madhi.*

---

¹²⁷ Profeti (s.a.u.s.) i thoshte këto fjalë kur shprehte habi.

Kursij-ji¹²⁸ i Tij i përfshin qiejt e Tokën. Ata (qiejt dhe Toka) kërcasin nga frika e respekti për madhësitinë dhe krenarinë e Allahut të Lartësuar ashtu siç kërcet shala e re nga ngarkesa”.

Profeti (s.a.u.s.) u ngjit në minber dhe iu lut Allahut të Madhëruar dhe Allahu i Madhëruar u lëshoi atyre shi dhe mëshirë të plotë.

Delegacioni i Nexhranit

Nexhrani është një zonë e gjerë në kufi me Jemenin. Është larg një ditë rrugë për kalorësin e shpejtë (nga Meka). Në atë kohë, ajo zonë përfshinte 73 qendra të banuara, me 120.000 luftëtarë - që të gjithë të krishterë. Profeti (s.a.u.s.) i pati dërguar një letër peshkopit të tyre, me të cilën e ftonte për në Islam. Ai e lexoi letrën e Profetit (s.a.u.s.), u tremb dhe u këshillua menjëherë me parinë dhe me njerëzit e tjerë si të vepronin. Në fund vendosën që të dërgonin një delegacion te Profeti (s.a.u.s.) për të zgjidhur çështjen. Delegacioni përbëhej prej 60 burrash. Ata vajtën te Profeti (s.a.u.s.) të veshur me rroba të bukura që i tërhiqnin rrëshqanthi. Kishin mantela mëndafshi dhe unaza prej ari.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) nuk u foli atyre. Atëherë, dikush nga shokët e Profetit (s.a.u.s.) ua bëri me shenjë që t'i ndërronin rrobat dhe t'i hiqnin stolitë e unazat e tyre dhe ata ashtu vepruan. Pastaj i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) bisedoi me ta dhe u bëri thirrje për në Islam. Mirëpo ata nuk pranuan dhe thanë se kishin qenë myslimanë përpara tyre.

---

¹²⁸ Kursij-ji është një krijesë e madhe që përfshin qiejt dhe Tokën.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u tha:

“Ju ju ndalojnë tri gjëra të bëheni myslimanë:

- 1. Adhurimi i kryqit;*
- 2. Ngrënia e mishit të derrit;*
- 3. Pretendimi juaj se Allahu ka bir.”*

Ata i thanë: “Kush është si Isai? Ai është krijuar pa baba.” Atëherë, si përgjigje për ta, Allahu zbriti këto ajete: **“Vërtet, çështja e Isait (të lindur pa baba) tek Allahu është si çështja e Ademit. Atë e krijoi nga dheu e pastaj i tha “Bëhu!” dhe ai u bë. E vërteta është (kjo) nga Zoti yt e ti mos u bëj nga ata që dyshojnë. E kush të kundërshton ty në çështjen e tij (Isait), pasi të është bërë e ditur e vërteta, thuaju: “Ejani, po i thërrasim bijtë tanë dhe bijtë tuaj, gratë tona dhe gratë tuaja, (vijmë) vetë ne, dhe vetë ju, pastaj, të lutemi që mallkimi i Allahut t’i godasë gënjeshtarët.”** (3:59-61)

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ua lexoi këto ajete dhe kërkoi prej tyre mubahele.¹²⁹ Ata kërkuan prej Pejgamberit (s.a.u.s.) pak kohë. Ata u këshilluan ndërmjet tyre dhe thanë: “Nëse ai është Profet dhe ne do ta mallkojmë atë, nuk do të na mbetet as qime, as thua pa u shkatërruar.” Prandaj ata qenë të kënaqur të jepnin xhizjen, e cila ishte 1000 rroba në Sefer, 1000 në Rexheb dhe bashkë me çdo rrobë një *ukije*¹³⁰. Ndërkohë u dha atyre garanci, siguri dhe liri në fe. Pastaj ata thanë: “Dërgo me ne një burrë të besueshëm!” Pejgamberi

---

¹²⁹ Mubahele është dalja e dy grupeve që kundërshtojnë njëri-tjetrin, duke marrë me vete gratë dhe fëmijët dhe të dyja grupet kërkojnë që mallkimi i Allahut të bjerë mbi atë që është gënjeshtar.

¹³⁰ Ukije ishte njësi peshe që nxinte 40 derhem (para argjendi).

(s.a.u.s.) dërgoi Ebu Ubejde Amër Ibn Xherahin. Prandaj, ai është quajtur “i Besueshmi i këtij ymeti”. Duke u kthyer për në Nexhran, dy prej tyre u bënë myslimanë. Më pas Islami u përhap ndër ta. Shumë prej tyre u bënë myslimanë.

Delegacioni i Taifit

U shpjegua më parë se pas luftës së Hunejnit, Profeti (s.a.u.s.) e pati rrethuar Taifin, por e la dhe u kthye në Medine. Kur u largua, gjatë rrugës i shkoi prapa Urue ibn Mes’ud Thekafiu. Ai e mbërriti Profetin (s.a.u.s.) përpara se të hynte në Medine dhe u bë mysliman. Pastaj, ai u kthye në Taif dhe i ftoi për në Islam njerëzit e Taifit. Ai ka qenë shumë i dashur tek ta, prandaj mendoi se ata do t’i bindeshin. Mirëpo ata e goditën me shigjeta nga të gjitha anët derisa, e vranë. Pastaj nisën të bisedojnë me njëri-tjetrin si ta përballonin situatën. Më pas ranë në një mendje se nuk ishin aq të fortë, sa të luftonin me arabët që kishin përqark. Prandaj, në Ramazan, në vitin e 9-të të Hixhretit dërguan në Medine Abdul Jalejl ibn Amrin me pesë veta nga paria e tyre. Kur mbërritën në Medine, i Dërguari i Allahut u ngriti një tendë në skaj të xhamisë, që të dëgjonin Kur’an dhe të shihnin njerëzit që faleshin. Ata shkonin herë pas here tek i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dhe ai i ftonte në Islam, por ata nuk binin në një mendje për ta pranuar atë. Ata kërkuan nga i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) që t’i lejonte të bënin imoralitet; t’i lejonte të pinin alkool dhe të hanin pasurinë e fituar nga kamata, të mos shkatërrohej idhulli Latë, të mos faleshin, të mos i detyronte t’i shkatërronin idhujt me duart e veta.

Sidoqoftë, në fund ata u bindën dhe u bënë myslimanë, por i caktuan si kusht Profetit (s.a.u.s.) që ai ta merrte vetë përsipër rrëzimin e idhullit Latë, sepse njerëzit e Thekifit nuk mund ta shembnin atë me duart e tyre. Profeti (s.a.u.s.) e pranoi këtë.

Uthman ibn Ebu el A's eth Thekafiu qe më i vogli i njerëzve të Taifit në moshë, prandaj atë e patën lënë tek çadrat e tyre. Kur ata ktheheshin tek devetë, ai shkante te Profeti (s.a.u.s.) dhe i kërkonte që t'i këndonte Kur'an. Kur Profeti (s.a.u.s.) flinte, i kërkonte Ebu Bekrit që t'i këndonte Kur'an. Kështu, ai mësoi përmendsh shumë pjesë të Kur'anit, por këtë gjë e mbante fshehur nga shokët e vet. Pasi ata u bënë myslimanë, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e caktoi Uthmanin drejtues të tyre, sepse ai përpiquej shumë për Islamin, këndimin e Kur'anit dhe mësimin e fesë.

Delegacioni u kthye në Taif, por nuk u treguan njerëzve se ishin bërë myslimanë. Pastaj filluan t'i frikësonin njerëzit se do të ndodhte luftë e ashpër. Ndër të tjera u thanë: "Ne vajtëm te një burrë që ishte i ashpër dhe zemërfortë. Ai kishte triumfuar me anë të shpatës dhe njerëzit i nënshtroheshin. Ai na shtroi disa detyra të rënda (dhe përmendën lënien e imoralitetit, të verës, të kamatës etj.) Ai na tha: *"Ose t'i braktisni ato, ose do t'ju shpall luftë."*

Njerëzit e Taifit reagues me arrogancë dhe për dy-tri ditë u përgatitën për luftë. Allahu hodhi frikën në zemrat e njerëzve të Taifit dhe ata i thanë delegacionit: "Kthehuni në Medine dhe jepini Muhamedit çfarë t'ju kërkojë!" Njerëzit e delegacionit thanë: "Ne ramë në një mendje me Profetin dhe u bëmë myslimanë." Atëherë, i gjithë Thekifi u bënë myslimanë.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dërgoi Halid ibn Uelidin dhe Mugire ibn Shube Thekafiun me disa burra të tjerë në Taif për të shembur idhullin Latë. Porsa shkuan atje, ata e thyen dhe e shembën atë.

Delegacioni i Beni Amir ibn Sa'sait

Në këtë delegacion ishte edhe armiku i Allahut, Amir ibn Tufejli, i cili preu në besë ata sahabët që u vranë pranë pusit të Maunes, Erbed ibn Kajsi dhe Xhebbar ibn Eslemi. Këta ishin udhëheqësit e njerëzve të tyre dhe djajtë e tyre. Amiri dhe Erbed ibn Kajsi patën bërë komplot për të vrarë Profetin (s.a.u.s.).

Porsa mbërriti delegacioni në Medine, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e ftoi atë për në Islam. Por Amiri, i cili fliste në emër të delegacionit, i tha Profetit (s.a.u.s.): “Unë të propozoj të zgjedhësh një nga këto tri gjëra: të më lësh mua zonat malore dhe shkretëtirat, kurse vetë të mbash qytetet dhe zonat fushore; të më lësh mua zëvendësin tënd kur të vdesësh; të të shpall ty luftë me fisin Gatafan me 1000 kalorës dhe me 1000 njerëz të tjerë me deve.” I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) nuk pranoi asnjë nga propozimet. Ai tha: *“O Allah! Më ruaj nga kurthi i Amirit dhe udhëzoje për së mbari fisin e tij.”*

Kur po fliste Amiri, Erbedi kaloi prapa shpinës së Profetit (s.a.u.s.) dhe nxori shpatën nga këllëfi një pëllëmbë, por Allahu i Madhëruar ia pengoi dorën e tij, kështu ai nuk mundi ta nxirrte më tej.

Gjatë rrugës për në vendin e vet, Amiri shkoi për të bujtur në shtëpinë e një gruaje nga fisi i tij, fisi Benu Selul.

Allahu i Madhëruar bëri që Amirin ta zinte sëmundja e murtajes. Atij iu krijua një gjëndër në fyt. Ai tha: “Ç’është kjo gjëndër në fyt si gjëndër deveje? E si të vdes në shtëpinë e Selulijes?” Pastaj, tha: “Ma sillni menjëherë kalin tim!” Ia sollën kalin. Ai hipi dhe vdiq mbi kalë.

Ndërsa Erbedit Allahu i lëshoi një rrufe, e cila e dogji atë dhe devenë e tij. Për këtë ngjarje ka zbritur ajeti: **“E Ai (Allahu) dërgon rrufetë dhe me to godet kë të dojë. Ndërsa idhujtarët polemizojnë rreth Allahut e Ai është Ndëshkues i Rreptë.”** (13:13)

Ngjarjen e Amirit dhe Erbedit e ka treguar një sahab, Meuile ibn Xhemil, i cili ishte nga fisi i tyre, nga Benu Amirët. Edhe Meuile pati shkuar te Profeti (s.a.u.s.). Ai u bë mysliman në moshën 20-vjeçare, i dha besën Profetit (s.a.u.s.), (shtrëngoi duart me të) dhe i fërkoji dorën e djathtë. Ai i çoi devetë e tij tek i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dhe dha si zekat për to një deve dyvjeçare. Më pas ai u shoqërua me Ebu Hurejren. Ai jetoi 100 vjet në Islam dhe është quajtur “Zotëruesi i dy gjuhëve” sepse ishte orator.

Delegacioni i Benu Hanifes

Ky delegacion shkoi te Profeti (s.a.u.s.) në vitin e 9-të të Hixhretit. Ai përbëhej prej 17 vetash, ndër të cilët edhe Musejleme Kedhabi (gënjeshitari). Delegacioni bujti në shtëpinë e një ensari, pastaj vajti te Profeti (s.a.u.s.). I gjithë delegacioni u bë mysliman. Thuhet se edhe Musejleme u bë mysliman me shokët e tjerë. Thuhet edhe se ai nuk vajti fare me ta te Profeti (s.a.u.s.) dhe ka thënë: “Në qoftë se Muhamedi më cakton mua zëvendës pas tij, i shkoj pas.”

Profeti (s.a.u.s.) kishte parë në ëndërr para takimit me ta sikur dikush i kishte sjellë thesaret e Tokës dhe i kishte vendosur në duar dy byzylykë prej ari. Profetit (s.a.u.a.) i erdhi rëndë dhe u shqetësua shumë me këta dy byzylykë. Pastaj iu tha në ëndërr që t'u frynte atyre. Ai u fryu dhe ata të dy ikën. Profeti (s.a.u.s.) i komentoi dy byzylykët si dy gënjeshtarë (dy profetë të rremë), të cilët do të dilnin pas tij.

Profeti (s.a.u.s.) shkoi te Musejlemja. Në dorë kishte një copë deg palme. Bashkë me Profetin (s.a.u.s.) ishte edhe Thabit ibn Kajsi. Profeti (s.a.u.s.) i foli Musejlemes që të bëhej mysliman, por Musejlemja i tha: “Në qoftë se ti dëshiron o Muhamed, ne nuk do të pengojmë në punën që ke nisur, por me kusht që, pasi të vdesësh, të na e lësh ne profetësinë.” Atëherë, Profeti (s.a.u.s.) i tha: *“Sikur ti të më lypje edhe këtë copë dege palme, nuk do të ta jepja. Ti nuk mund ta tejkalosh caktimin e Allahut për ty (pra, do të dështosh, nuk do të arrish atë që dëshiron). E, në qoftë se i kthen shpinën Islamit, Allahu do të të shkatërrojë ty. Për Allahun, unë po shoh se je pikërisht ti ai që m'u shfaq në ëndërr. Kaq prej meje. Ky personi këtu është Thabit ibn Kajsi. Ai do të përgjigjet për mua.”* Pastaj, Profeti (s.a.u.s.) u largua prej tij.

Delegacioni u largua nga Medina, ndërsa Musejlemja qëndroi edhe pak kohë aty. Më pas ai përhapi lajmin se gjoja iu dha profetësia krahas Muhamedit (s.a.u.s.) dhe kështu e shpalli veten profet. Ai trilloi ca fjalë të rimuara (e qesharake, të cilat i paraqiti rrejshëm si fjalë të Allahut) dhe u lejoi njerëzve të tij verën dhe imoralitetin. Fisi i tij u gënjye nga ai dhe çështja e tij u bë shumë e madhe. Kështu vazhdoi derisa vdiq i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.). Pas vdekjes së Profetit (s.a.u.s.) fisi i Musejlemesë u mashtrua edhe më

shumë me të. Prandaj, Ebu Bekri (s.a.u.s.) dërgoi ushtrinë islame nën komandën e Halid ibn Uelidit kundër tij.

U zhvilluan beteja të ashpra midis tij dhe myslimanëve. Më në fund, Musejlemja u vra. U vra dhe shumica e ushtrisë së tij. Intriga e Musejlemes u asgjësua. Atë e vrau Uahshi ibn Harbi, i cili më parë pati vranë Hamzanë. Gënjeshitari i dytë, që iu tregua Profetit (s.a.u.s.) në ëndërr, qe Esued Anesiu, për të cilin do të flitet më pas.

Mbërritja e korrierit të sundimtarëve të Himjerit dhe dërgimi i Muadh ibn Xhebelit dhe Ebu Musa el Esh'ariut

Pasi u kthye Profeti (s.a.u.s.) nga Tebuku, erdhi Malik ibn Murre Rehauii. Ai kishte me vete letrën e sundimtarëve të Himjerit: Harith ibn Abd Kulal, Nuajm ibn Abd Kulal dhe Nu'manit, i cili ishte sundimtari i Dhi Rruajnit, Meafirit dhe Hemdanit¹³¹. Këta qenë bërë myslimanë, prandaj e kishin dërguar Malikut te Profeti (s.a.u.s.). Edhe i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u dërgoi atyre një letër, ku tregonte se çfarë të drejtash u takonin dhe çfarë detyrimesh kishin. Ai u dha edhe garanci për jomyslimanët që kishin lidhur marrëveshje paqeje me myslimanët. Pastaj Profeti (s.a.u.s.) dërgoi tek ata Muadh ibn Xhebelin me disa nga sahabet. Ata shkuan në krahinën e sipërme, që ndodhet në anën e Adenit, midis Sekunit dhe Sekasikut. Muadhi qe gjykatës, komandant ushtrie, mbledhës i zekatit dhe i

---

¹³¹ Këto ishin tri vende në Jemen. Këtu flitet për sundimtar krahinor, që ishte nën pushtetin e një mbreti a perandori.

xhizjes. Njëherazi, ishte edhe imam për pesë namazet.¹³² Ndërsa Ebu Musa el Esh'ariun e dërgoi në krahinën e poshtme, që përfshinte zonat Zubejd, Merib, Zemja dhe bregdetin. Para se t'i niste ata të dy, Profeti (s.a.u.s.) u tha: *“Lehtësojuani njerëzve hyrjen në Islam dhe zbatimin e rregullave të tij dhe mos ua vështirësoni! Jepni lajme të mira (që i afrojnë njerëzit në fe) dhe mos i largoni ata (me përmendjen e gjërave që i largojnë), merruni vesh dhe mos u përçani!”*

Muadhi (r.a.) ka qëndruar në Jemen derisa u nda nga kjo jetë i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.). Ndërsa Ebu Musa el Eshariu u kthye tek i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) në Haxhin e Lamtumirës.

Delegacioni i Hemdanit dhe dërgimi i Halidit dhe Aliut

Hemdani ishte një fis i njohur në Jemen. Delegacioni i atij fisi erdhi në Medinë në vitin e 9-të të Hixhretit, pasi u kthye Profeti (s.a.u.s.) nga lufta e Tebukut. Ndër pjesëtarët e delegacionit ishte edhe Malik ibn Nemitiu. Ai ishte poet me famë. Profeti (s.a.u.s.) u shkroi një letër banorëve të Hemdanit, ku jepte në përdorim trojet që kishin kërkuar. Malik ibn Nematit u caktua përgjegjës për ata që u bënë myslimanë nga fisi i vetë Malikut. Halid ibn Uelidi u dërgua për t'i thërritur në Islam. Halidi qëndroi atje 6 muaj, por ata nuk u bënë myslimanë.

Më pas, Profeti (s.a.u.s.) dërgoi atje Ali ibn Ebu Talibin (s.a.u.s.) dhe e urdhëroi që Halidin ta kthente për në

---

¹³² Muadhi u dërgua edhe me detyrën e thirrjes dhe mësimin të njerëzve, siç del nga një hadith te Buhariu.

Medine. Aliu veptoi sipas porosisë që kishte marrë. U lexoi atyre një letër të Profetit (s.a.u.s.) e u bëri thirrje për në Islam dhe ata u bënë myslimanë. Atëherë, Aliu i shkroi një letër të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) për lajmin e gëzueshëm. Porsa e mori vesh lajmin e gëzueshëm, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.), ra në sexhde, pastaj ngriti kokën dhe tha: *“Selamun ala Hemdan. Selamun ala Hemdan (Paqja qoftë mbi Hemdanin! Paqja qoftë mbi Hemdanin!).”*

Delegacioni i Benu Abdul Mudanit

Në muajin Rabiul Ahir, në vitin e 10-të të Hixhretit, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dërgoi Halid ibn Uelidin te Benu Abdul Mudani në Nexhran, në Jemen për t'i ftuar në Islam. Iu tha të priste tri ditë. Në qoftë se nuk do ta pranonin Islamin, do t'i luftonte ata (derisa të pranonin të bënë marrëveshje me shtetin islam ose derisa të shtrihej pushteti i muslimanëve në viset e tyre). Halidi shkoi atje dhe dërgoi kalorësit që të thërrisnin në çdo anë: *“Bëhuni myslimanë, që të shpëtoni!”* Atëherë ata u bënë myslimanë. Halidi qëndroi në mes tyre duke u mësuar Islamin. Ai i shkroi një letër të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.). Pasi e mori letrën, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i çoi fjalë Halidit të vinte në Medine me një delegacion të tyre dhe ashtu u veprua. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u tha: *“Me çfarë e mposhtnit ju atë që ju shpallte luftë juve në kohën e Padijes (para Islamit)?”* *“Mblidheshim si një trup i vetëm dhe nuk përçaheshim. Nuk e fillonim ne të parët padrejtësinë ndaj askujt, - iu përgjigjen ata.”* *“Drejt thatë”*, - ua ktheu Profeti (s.a.u.s.).

Profeti (s.a.u.s.) u caktoi kryetar Kajs ibn Husajn dhe ata u kthyen te populli i tyre në fund të muajit Sheual a në fillim të muajit Dhul Ka'ade. Më pas Profeti (s.a.u.s.) dërgoi atje Amr ibn Hazmin për t'u mësuar punët e fesë, Synetin, detyrat e Islamit si dhe për të marrë prej tyre zekatin. Për këtë Profeti (s.a.u.s.) i dha Amrit një letër, e cila është shumë e njohur.

Futja në islam e Fisit Benu Mudhhixh

Benu Mudhhixhi ishte fis Jemenas. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dërgoi tek ta Ali ibn Ebi Talibin në muajin e Ramazanit, në vitin e 10-të të Hixhretit, që t'i ftonte në Islam. Ai e urdhëroi atë që të mos bënte luftë kundër tyre, përveçse po të luftonin ata kundër tij. Aliu arriti tek ata, u takua me shumicën e tyre e i ftoi për në Islam. Mirëpo ata nuk e pranuan Islamin dhe i goditën myslimanët me shigjeta. Atëherë, Aliu me shokët e vet u rreshtuan dhe luftuan kundër tyre, derisa i thyen. Për pak kohë ata nuk u vunë në ndjekje të tyre. Pastaj i ndoqën dhe u bënë thirrje për në Islam. Ata u bënë myslimanë dhe paria e tyre i dhanë besën Aliut. “Ne jemi përfaqësues të popullit tonë. Ky është zekati që kemi dhënë ne. Merr nga ajo atë pjesë që i takon Allahut.” Aliu (s.a.u.s.) mori atë që ishte detyrë si zekat. Pastaj u kthye tek i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dhe u takua me të në Mekë në Haxhin e Lamtumirës.

Delegacioni i Ezd Shenuas

Edhe Ezd Shenuaja ishte një fis i njohur në Jemen. Njerëzit e këtij fisi, të cilët i kryesonte Sured ibn Abdullah Ezdiu, mbërritën në Medine dhe u bënë myslimanë. Profeti (s.a.u.s.) caktoi si prijës të tyre Suredin dhe e urdhëroi që me myslimanët që kishte me vete të luftonte idhujtarët që kishte përreth vendit të tij.

Mbërritja e Xherir ibn Abdullah Bexheliut në Medine dhe shembja e idhullit Dhul Halasa

Xherir ibn Abdullah Bexheliu ishte nga shokët më të njohur të Profetit (s.a.u.s.). Fisi i tij, Bexhelij, dhe fisi Hatham kishin një idhull në një faltore të madhe që quhej “Dhul Halasa”. Me atë idhull ata donin të konkurronin Qaben dhe thoshin: “Qabja është “qabe shamije¹³³”, kurse faltorja jonë është “qabe jemenase”.

Një ditë, Profeti (s.a.u.s.) i tha Xheririt: “*A nuk na rehaton nga Dhul Halasa?*” Xheriri iu ankua se nuk mund të qëndronte në kalë. Atëherë, Profeti (s.a.u.s.) i vuri dorën në gjoks dhe tha: “*O Allah! Bëje Xheririn që të qëndrojë mbi kalë dhe bëje atë të udhëzojë të tjerët e të jetë i udhëzuar!*” Lutja e Profetit (s.a.u.s.) u pranua dhe Xheriri nuk rrëzohej më nga kali.

Me 150 kalorës nga Ahmesi - degë e fisit Bexhelije -, Xheriri shkoi tek idhulli Dhul Halasa, e shembi dhe e dogji. Ai e la si një deve të zgjebosur dhe dërgoi Ebu Ertanë tek i

---

¹³³ Që ndodhet nga ana e Shamit. Shami përfshin Palestinën, Sirinë, Jordaninë dhe disa vende të tjera.

Dërguari i Allahut (s.a.u.s.), që ta përgëzonte për shembjen e Dhul Halasas.

Sa e mori lajmin e gëzueshëm, Profeti (s.a.u.s.) u lut që Zoti t'i begatonte kuajt dhe burrat e fisit Ahmes. Profeti (s.a.u.s.) e përsëriti lutjen pesë herë.

Esued Anesiu dhe vrasja e tij

Kur vendos siguria dhe Islami zuri vend në Jemen dhe kur të dërguarit e Profetit (s.a.u.s.) vazhdonin punën e tyre në të gjitha anët e atij vendi, doli Esued Anesiu në qytezën “Kehfi Hanan” me 700 luftëtarë. Ai pretendonte se ishte profet dhe udhëheqës!

Esuedi shkoi në San'a dhe e pushtoi atë. Pas kësaj çështja e tij u bë shumë shqetësuese dhe turma e njerëzve të mashtruar me të u bë e madhe. Sundimi i tij u forcua, aq sa punonjësit e Profetit (s.a.u.s.) u tërhoqën nga ato vende dhe shkuan për në tokën e Esh'arijinëve. Myslimanët e atyre viseve ngaqë ishin të dobët dhe kishin frikë se do t'i shfaroste nuk shfaqën kundërshtim.

Kjo gjendje vazhdoi për tre a katër muaj. Pastaj me kurth atë e vranë Fejruz Dijlemiu me shokët e tij persianë, të cilët qenë bërë myslimanë më parë. Fejruzi ia preu kokën dhe ia hodhi jashtë kështjellës. Atëherë u thyen edhe shokët e tij. Kështu triumfuan Islami dhe myslimanët. Pas kësaj përfaqësuesit e të Dërguarit (s.a.u.s.) u kthyen në punët e tyre. Për këtë i shkruajn të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) dhe e përgëzuan që punët shkonin mirë.

Vrasja e Esued Anesiut u bë 24 orë para se të ndërronte jetë i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.). Allahu i Madhëruar i

tregoi Profetit (s.a.u.s.) të Tij se armiku i Islamit ishte vrarë dhe për këtë Profeti (s.a.u.s.) u tregoi shokëve të tij. Më pas, në kohën e Ebu Bekrit (r.a.) arriti letra, që patën çuar përfaqësuesit e Profetit (s.a.u.s.) për atë çështje.

Haxhi i Lamtumirës

Allahu i Madhëruar kishte paracaktuar që i Dërguari i Tij (s.a.u.s.) të shihte frytet e përpjekjes së tij para se të vdiste: Thirrja e tij që përhapur në tërë Gadishullin Arabik dhe Allahu i Madhëruar kishte bërë që një grup besimtarësh të merrnin përsipër ta ruanin fenë e Allahut dhe ta përhapnin atë deri në skajin më të largët të tokës së Allahut. Allahu i Madhëruar e nderoi Profetin (s.a.u.s.) duke i dhënë mundësinë të shkonte në Haxh në muajin Dhul Hixhe, në vitin e 10-të të Hixhretit.

Para se të shkonte në Haxh, Profeti (s.a.u.s.) njoftoi njerëzit. Në Medine u tubuan shumë veta. Ditën e shtunë, më 26 të muajit Dhul Ka'ade ai u bë gati; kreu flokët, u lye me vaj, veshi dy rrobat e ihramit dhe u nis nga Medina pasi fali namazin e drekës. Udhëtoi, derisa mbërriti në Dhul Hulejfe, fali namazin e pasdrekës (ikindisë) dy rekat dhe po aty qëndroi atë natë. Kur zbardhi drita, Profeti (s.a.u.s.) tha: *“Sonte më erdhi një melek nga Allahu dhe më tha: “Fale namazin në këtë luginë të bekuar dhe thuaj: “Po kryej një Umre (të ndërfutur) në Haxh”*. Kjo bëri që të lejohej kryerja e Umres në ditët e Haxhit. Kurse në kohën e Padijes mendohej se kryerja e Umres në ditët e Haxhit ishte nga fajet më të mëdha.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.), para se të vinte koha e namazit të drekës u la, hodhi parfum me aromë myshku në kokë e në trup, veshi dy rrobat e ihramit, pastaj fali drekën dy rekatë dhe ngriti zërin me telbijen për Haxhin dhe Umren që nga vendi ku fali namazin. Ai e bashkoi Umren me Haxhin duke thënë: *“Allahume lebbejke Umreten ue Haxhen!* (O Allah! Po i përgjigjem thirrjes Sate, për kryerjen e Umres dhe Haxhit)”. Pastaj bëri telbijen: *“Leb-bejk-Allahumme, leb-bejke! Leb-bejke, la sherike leke, leb-bejke! In-nelhamde uen-ni’mete leke uel mulk! La sherike lek!* (O Allah! Po i përgjigjem thirrjes Sate, po i dorëzohem vendimit Tënd dhe po respektoj urdhërin Tënd, herë pas here. Kështu kam për të vazhduar gjithmonë. Ti nuk ke shok. Vërtet, lavdia dhe pushteti të përkasin vetëm Ty. Mirësitë i jep vetëm Ti. Ti nuk ke shok!)” Ndonjëherë thoshte: *“Po i përgjigjem Thirrjes Sate, o Zoti i vërtetë.”* Pastaj, Profeti u çua nga vendi, ku fali namazin, i hipi deve të tij që thirrej “Kasua” dhe e ngriti zërin edhe një herë tjetër me telbijen e nisjes së Haxhit dhe të Umres (që u përmend më lart). Kur arriti në Bejdaë¹³⁴, e tha përsëri telbijen e fillimit të Haxhit dhe të Umres. Pas namazit të drekës në Dhul Huleife Profeti (s.a.u.s.) u bëri deveve një gjakosje të lehtë në anën e djathtë të gungës dhe po aty u vari edhe diçka në qafë si shenjë që do të bëheshin kurban në Mekë.

Muhammedi (s.a.u.s.) vazhdoi udhëtimin, derisa iu afrua Mekës. Atë natë qëndroi në Dhu Tuva. Në mëngjes fali namazin e agimit, pastaj lau trupin dhe vazhdoi udhëtimin, derisa hyri në Mesxhidi Haram (Xhaminë e Shenjtë).

---

¹³⁴ Një vend përpara Dhil Hulejjes nga ana e Mekës.

Ishte mëngjesi i ditës së Diel, më 4 të muajit Dhul Hixhe. Ai bëri tauafin (rrotullimin rreth Shtëpisë së Shenjtë) dhe pastaj bëri Sa'jin (ecjen) midis kodrave Safa dhe Merua. Pastaj shkoi dhe qëndroi në krye të Mekës, pranë vendit të quajtur Haxhun dhe nuk u kthye më për të bërë tauaf.

Kështu, Profeti (s.a.u.s.) mbeti në gjendjen e *ihramit*, sepse e kishte bërë nijet t'i kryente Haxhin edhe Umren bashkë, pasi kishte sjellë kurbanin me vete. Prandaj, ai urdhëroi që çdo njeri që kishte sjellë kurban me vete, të vazhdonte të mbetej në kushtet e ihramit. Ndërsa për atë që nuk kishte sjellë me vete kurban, ai urdhëroi të qethte flokët, pasi të kishte kryer tauafin dhe sa'ajin dhe kështu të ishin të lirë plotësisht nga ndalesat e Ihramit. Dhe këtë do ta quante Umre, qoftë në rastin kur kishte hyrë në gjendje *ihrami* me nijet për të kryer Haxhin, qoftë kur kishte hyrë në gjendje *ihrami* me nijet për të bërë Umren, qoftë kur e kishte bërë nijet për t'i kryer të dyja. Pastaj Profeti (s.a.u.s.) tha: *“Sikur ta dija që në fillim këtë që po ju them tani, nuk do ta kisha sjellë me vete bagëtinë e kurbanit e kështu do ta ktheja nijetin në Umre dhe do të isha çliruar nga gjendja e ihramit (në mbarim të Umres). Kështu ai që nuk kishte sjellë kurban me vete, u çlirua nga ihrami.”*

Ditën e Terujjes, që ishte dita e 8-të e muajit Dhul Hixhe, Profeti (s.a.u.s.) u drejtua për në Mina. Pati njerëz që qenë çliruar më parë nga gjendja e *ihramit* (pas kryerjes së Umres). Prandaj çdonjëri prej tyre bëri *ihramin* (nijetin dhe telbijen) për të kryer Haxhin. Profeti (s.a.u.s.) fali pesë namaze: drekën, pasdrekën (iqindinë), mbrëmjen (akshamin), jacinë dhe mëngjesin. Namazet që janë me katër, i fali me shkurtim me nga dy rekatë. Pasi doli dielli, u largua nga Minaja e shkoi në Arafat. Në vendin e quajtur

Nemire gjeti një tendë të ngritur për të dhe pushoi në të. Kur kaloi dielli nga zeniti (hyri koha e namazit të drekës), Profeti (s.a.u.s.) i hipi Kasuasë dhe shkoi në luginën Urane. Aty u tubuan njerëzit rreth tij. Aty Profeti (s.a.u.s.) mbajti Hytben. Falënderoi Allahun dhe e madhëroi Allahun, pastaj tha dy dëshmitë: “Eshhedu en la ilahe il-Allah ue eshhedu en-ne Muhameden resulullah. (Dëshmoj se nuk ka zot tjetër që meriton të adhurohet, përveç Allahut dhe se Muhamedi është i Dërguari i Tij)”.

Profeti (s.a.u.s.) i porositi njerëzit, që ta kenë frikë Allahun. Ndër të tjera, ai tha: *“O njerëz! Dëgjojeni fjalën time, sepse unë nuk e di, mbase nuk do t’ju takoj më pas këtij viti në këtë vend. Gjaku juaj është i shenjtë (i paprekshëm), pasuritë tuaja janë të shenjta dhe nderi juaj është i shenjtë, siç është e shenjtë kjo ditë, në këtë muaj, në këtë vend. Çdo gjë e kohës së Padijes (para Islamit) është nën këmbët e mia (është e pavlefshme).¹³⁵ Gjaqet (gjakmarrjet) e Padijes janë të anuluar¹³⁶. Gjaku i parë nga gjakmarrjet që unë e lë (nuk marr hak e nuk marr shpagim), është (gjaku) i ibn Rebia ibn Harithit. [Ai kishte qenë mëndarak në fisin Beni Sa’d dhe e kishte vrarë fisi Hudhejl]¹³⁷ Edhe kamata e kohës së Padijes është e anuluar. Kamata e parë nga kamatat që unë anuloh, është ajo (kamata) e Abbas ibn Abdul Mutalibit. E gjithë kjo kamatë anulohet.*

---

¹³⁵ Njerëzit nuk do të kishin përgjegjësi për veprimet e kryera në kohën e xhahilijes; ata nuk do të dënoheshin për to e as nuk do të dëmshpërblenin. Kjo shprehje hedh poshtë dhe zakonet e praktikatat e këqija të kohës së xhahilijes.

¹³⁶ Nuk do të merret hak për gjaqet e asaj periudhe dhe as nuk do të ketë shpagim.

¹³⁷ Ibn Rrabia ibn Harith ibn Abdul Muttalib qe një fëmijë që po rritej me një mëndeshë në fisin Beni Sa’d. U zhvillua një luftë midis fisit Benu Sa’d dhe fisit Hudhej dhe ky fëmijë vritet nga një gur i hedhur nga fisi Hudhejl.

O njerëz! Kijeni frikë Allahun dhe respektoni të drejtën e grave e silluni mirë me to, sepse ju i keni marrë ato me amanetin (porosinë) e Allahut (për t'u sjellë butë e për të çuar jetë të mirë me to) dhe me Fjalën (Ligjin) e Allahut ju është lejuar t'i keni për gra! Është e drejta juaj që ato të mos lejojnë të hyjë në shtëpitë tuaj asnjëri që ju nuk e pëlqeni. Nëse e bëjnë një gjë të tillë, goditini ato, por jo rëndë.¹³⁸

E drejta e tyre (grave) është që t'u siguronin mjete jetese (ushqim dhe strehim) dhe t'u jepni veshje sipas traditës së njohur¹³⁹. Në qoftë se ju i përmbaheni asaj, që kam lënë mes jush, nuk keni për ta humbur kurrë Rrugën e Drejtë: Unë kam lënë mes jush Librin e Allahut¹⁴⁰. Ju do të pyeteni për mua. Çfarë do të thoni, atëherë?" Ata thanë: "Ne dëshmojmë se ti e kumtove Mesazhin, e çove në vend amanetin dhe e këshillove Ymetin me çiltërsi." Pastaj, Profeti (s.a.u.s.) bëri shenjë duke e ngritur gishtin tregues lart nga qielli¹⁴¹ e duke e ulur atë drejt njerëzve dhe tha: "O Allah, dëshmo! O Allah, dëshmo! O Allah, dëshmo!"

¹³⁸ Goditje e lehtë, për shembull, quhet ajo me copën e imët e të butë të misuakut (që përdoret për pastrimin e dhëmbëve e) që nuk shkakton asnjë dëmtim dhe që shërben, thjesht si qortim e edukim. Burrit nuk i lejohet t'i gjuajë gruas me diçka të tillë në fytyrë, sepse fytyra është pjesa më e nderuar në trupin e njeriut. Megjithëkëtë, në një thënie tjetër, Profeti Muhamed (s.a.u.s.) nuk e këshillon rrahjen, duke bërë të ditur se ata që përdorin këtë mënyrë edukimi nuk janë ndër myslimanët e mirë.

¹³⁹ I varfri do të shpenzojë për gruan, ashtu siç e ka tradita e shpenzimit për një familje të varfër dhe i pasuri do të shpenzojë, ashtu siç e ka tradita e shpenzimit për një familje të pasur.

¹⁴⁰ Porosia për t'u kapur për Kur'anin nënkupton edhe kapjen për Synetin, sepse Allahu i Lartësuar urdhëron në Kur'an t'i bindemi të Dërguarit (s.a.u.s.).

¹⁴¹ Profeti (s.a.u.s.) e ka ngritur gishtin lart nga qielli, për të kërkuar që Allahu të dëshmonte. Kjo tregon se Allahu i Lartësuar është lart mbi qiej.

Në këtë hytbe, Profeti (s.a.u.s.) foli edhe për shumë çështje të tjera. Pasi e mbaroi hytben, i zbriti Fjala e Allahut: **“Sot e përsosa për ju fenë tuaj, plotësova mirësinë Time për ju dhe zgjodha Islam in fe për ju.”** (5:3) Kështu, kjo qe një ditë mirësie, lumturie dhe falënderimi.

Pasi mbaroi hytba, Bilali thirri ezanin e pastaj thirri edhe ikametin dhe i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) fali me xhematin namazin e drekës - dy rekatë. Pas namazit të drekës Bilali thirri ikametin dhe i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) fali namazin e pasdrekës - po dy rekatë. Pra, të dy këto namaze i fali në kohën e drekës, pa falur namaz tjetër në mes tyre. Pasi përfundoi namazin, shkoi në vendin ku qëndroi në Arafat¹⁴². E ktheu devenë me barkun nga shkëmbinjte. Vetë u kthye nga Kibla e qëndroi andej derisa perëndoi Dielli e iku pak reja e verdhë që le dielli kur perëndon. Pastaj u nis për në Muzdelife. Atje fali namazin e mbrëmjes dhe të jacisë me një ezan dhe dy ikamete dhe nuk fali namaz nafile ndërmjet tyre. Pastaj ra në gjumë e fjeti derisa shkrepri agimi. U çua dhe fali namazin e mëngjesit herët. Më pas shkoi te Mesharil Harami¹⁴³, u kthye nga Kibla, bëri lutje. Bëri edhe dhikër me fjalët: *“Allahu Ekber”, “La ilahe il-lallah”, “La ilahe il-lallahu uahdehu la sherike lehu lehul mulku ue lehul hamdu ue huve ala kul-li shej’in kadir”*¹⁴⁴. Vazhdoi ashtu, derisa u përhap fort drita e agimit.

---

¹⁴² Profeti (s.a.u.s.) qëndroi te shkëmbijte, në rrëzë të kodrës Rrahme e cila ndodhet në mes të Arafatit. Edhe pse qëndroi në këtë vend, Profeti (s.a.u.s.) bëri të ditur se i gjithë Arafati vlen për vendqëndrim.

¹⁴³ Një kodër në Muzdelife.

¹⁴⁴ S’ka të adhurar tjetër me të drejtë përveç Allahut, Një dhe të Pashoq. Vetëm Atij i përket sundimi dhe lavdia, dhe Ai është i Fuqishëm për çdo gjë.

Para se të dilte dielli, Profeti (s.a.u.s.) shkoi në Mina, te Xhemre Kubraja¹⁴⁵ dhe hodhi shtatë guriçka, duke thënë *“Allahu Ekber”* për çdo hedhje. Ai vazhdoi me telbijen: *“Lebejkell-llahume lebejk...”* derisa i hodhi guriçkat, dhe pas këtij momenti e ndërpreu telbijen. Pastaj, qëndroi aty te Xhemreja e tha: *“Mësojini nga unë ritet e Haxhit, sepse ndoshta unë nuk do të vij më në Haxh pas këtij viti.”*

Profeti (s.a.u.s.) shkoi te vendi i tij në Mina dhe theri me dorën e vet 63 deve. Pjesën tjetër që kishte ngelur nga 100 e ato ishin 37 deve, i theri Aliu (r.a.). Profeti (s.a.u.s.) urdhëroi që të sillnin nga pak mish nga të 100 devetë e tij, që u therën. Mishin e zien mirë e mirë në një tenxhere dhe e hëngrën.

Më pas thirri berberin, i ktheu anën e djathtë të kokës dhe ai e rruajti. Pastaj u ndau njerëzve nga një fije floku a dy. E rruajti edhe anën e majtë dhe tërë flokun e saj ia dha Ebu Talhasë¹⁴⁶. Pastaj veshi rrobat e veta, hodhi erë të mirë në trup, para se të bënte tauafin, hipi në deve, e shkoi te

---

¹⁴⁵ Është vendi ku gjuhen guriçkat në ditën e dhjetë të Haxhit.

¹⁴⁶ Pejgamberi (s.a.u.s.) ua ka dhënë sahabeve fjetet e tij të flokut, ujin e tij të avdesit etj., që t'i përdornin për bereqet (begatim). Begatimin, siç mësohet dhe nga një hadith tjetër, e jep vetëm Allahu i Lartësuar e jo Profeti Muhamed (s.a.u.s.); porse mbajtja ose përdorimi i sendeve të Profetit shërbente, thjesht si një shkak për begatim. Argumentet dëshmojnë se ky rregull është i veçantë për Profetin (s.a.u.s.), kështu që nuk lejohet të përdoren sendet e dikujt tjetër, veç tij për begatim, pasi s'ka argument dhe nuk e kanë bërë shokët e Profetit me dikë tjetër, veç tij. Po të lejohej përdorimi i sendeve të njerëzve të mirë për begatim, do ta kishin bërë sahabet. Vlen të sqarohet, gjithashtu se Pejgamberi (s.a.u.s.) ka prekur gjatë tauafit vetëm Gurin e Zi dhe Rukën Jemani (Këndin e Jemenit), kështu që nuk lejohet të preken objekte të tjera për begatim, si; këndet e tjera të Qabes, Mekami Ibrahim, muret e Xhamisë së Shenjtë, muret e Xhamisë së Pejgamberit, minberet e kësaj xhamie, muret a hekurat rrethues të Varrit të Pejgamberit, pasi fërkimi ose prekja e këtyre është bidat (risi) në fe.

Qabja dhe bëri tauafin e *ifada*-s¹⁴⁷. Pas këtij tauafi Profeti (s.a.u.s.) nuk bëri *saʿj* (ecje) ndërmjet Safasë dhe Merrues¹⁴⁸. Ai fali namazin e drekës dhe pas namazit shkoi te fisi Benu Abdul Mutalib, të cilët u jepnin haxhinjve ujë Zemzemi.

“Nxirni e jepni ujë Zemzemi, o bijtë e Abdul Mutalibit!, - u tha.

Sikur të mos druhesha se njerëzit do të dyndeshin për të bërë këtë shërbim e kështu do t’u mënjanonin ju, unë do të nxirra ujë nga pusi e do t’u jepja njerëzve për të pirë bashkë me ju.” Ata i dhanë një kovë me ujë Zemzemi dhe ai pui prej saj.

Profeti (s.a.u.s.) u kthye për në Mina dhe qëndroi atje gjatë netëve (e ditëve) të Teshrikut¹⁴⁹, që ishin datat 11, 12 dhe 13 të muajit Dhul Hixhe. Çdo ditë hidhte guriçkat në të tria Xhemratet, sapo kalonte dielli nga zeniti. E fillonte me Xhemren e vogël, ku hidhte 7 guriçka dhe thoshte “*Allahu Ekber*”, sa herë që hidhte çdo guriçkë. Pastaj, shkonte te Xhemreja e mesme e më pas te Xhemreja e madhe dhe hidhte guriçkat ashtu si tek e para.

---

¹⁴⁷ Është tauafi i Haxhit i cili është një ndër shtyllat e tij.

¹⁴⁸ Profeti (s.a.u.s.) nuk bëri *saʿj* pas tauafit të Haxhit për arsye se e kishte bërë *saʿj*-in pas tauafit të mbërritjes në Mekë. Dihet që Profeti (s.a.u.s.) i bëri Haxhin dhe Umren bashkë (*kiran* – me nijetin që të njëjtat veprime të vlenin edhe për Haxhin, edhe për Umren). Kështu, në rastin kur njeriu e bën Haxhin bashkë me Umren (*kiran*) ose kryen vetëm haxhin (*ifrad*), nëse e ka bërë *saʿj*-in pas tauafit *kudum* (mbërritjes në Qabe), nuk bën më *saʿj* tjetër pas tauafit të Haxhit. Ndryshe është kur njeriu kryen njëherë Umren (*temetu*), sikurse është mënyra më e mirë e këshilluar nga Profeti (s.a.u.s.) e pastaj hyn në gjendje ihrami ditën e tetë të Dhul Hixhes, pasi në këtë rast i duhet të bëjë *saʿj*-in pas tauafit të Haxhit.

¹⁴⁹ Kështu quhen tri ditët pas ditës së 10-të Bajramit të Kurbanit, të cilat janë datat 11, 12 dhe 13-të të DhulHixhes. Kjo do të thotë se therja e kurbanit vlen në ditën e 10, 11, 12 dhe 13-të të Dhul Hixhes.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) mbajti një hytbe Ditën e Bajramit. Një hytbe tjetër e mbajti në ditën e mesit të Teshrikut, në të cilën theksoi ato që kishte thënë në hytben e Arafatit, por shtoi edhe fjalë të tjera. Para se të mbante hytben e fundit, i zbriti nga Allahu surja “Nasr”.

Më 13 të muajit Dhul Hixhe, ditën e tretë të Teshrikut, e cila rastisi të ishte ditë e martë, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u largua nga Minaja pasi kishte gjuajtur xhemratet dhe zbriti në Ebtah. Aty fali namazin e drekës, të pasdrekës, të mbrëmjes dhe të jacisë. Pastaj dërgoi Aishen (r.a.), bashkëshorten e tij, nënën e besimtarëve, të kryente Umren bashkë me të vëllanë e saj, Abdullah ibn Ebu Bekrin. Ajo bëri ihramin dhe e kreu një Umre tjetër në vend të Umres *Temetu*¹⁵⁰, që nuk arriti ta kryente të plotë para Haxhit. Në kohë të syfyrit vajti në Ebtah. Aty e gjeti të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.), që sapo e kishte kapur gjumi. Porsa vajti Aishja (r.a) aty, Profeti (s.a.u.s) dha njoftimin për t’u nisur për në Medine.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) hipi në devenë e vet. Para se të nisej për në Medine, vajti te Shtëpia e Shenjtë, bëri Tauafin e Lamtumirës dhe fali namazin e mëngjesit. Për në Medine i ra nga ana e poshtme e Mekës. Kur iu afrua Medines e shikoi kodrat e saj nga larg, tha tri herë: *“Allahu Ekber.”* Pastaj tha: *“Lâ ilâhe il-lall-llâhu uahdehu lâ sherike leh, lehul mulku, ue lehul hamdu, ue hue alâ kul-li shej’in kadîr, âjibûne, tâibûne, âbidûne, li Rrab-binâ hâmidûne. Sadekall-llâhu uahdehu, ue nesarra abdehu, ue hezemel ahzâbe uahdehu. (Nuk ka zot tjetër (që e meriton të adhurohet), përveç Allahut, që është Një e nuk ka shok. Atij i takon sundimi dhe falënderimi. Ai është i Plotfuqishëm mbi gjithçka. Ne jemi*

¹⁵⁰ Umre para Haxhit.

nga ata myslimanë që kthehen nga udhëtimi, duke bërë teube (duke u penduar për gjynahet), që adhurojnë Allahun e i bëjnë sexhde Atij. Ne e falënderojmë Zotin tonë. Allahu e mbajti premtimin e Vet (me ngadhënjimin e fesë), e ndihmoi Robin e Vet dhe Ai i theu i Vetëm grupet aleate (në luftën e Hendekut).”

Dërgimi i Usame ibn Zejdit

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) qëndroi në Medine. Madhëroi Zotin e tij dhe i bërë lavdi Atij për Mirësinë e madhe që i bëri, sepse i dha mundësinë t’i shihte njerëzit të përqafonin fenë e Allahut grupe-grupe. Ai arriti të shikonte suksesin e Thirrjes për në Islam, të cilën e kishte filluar që prej 23 vitesh.

Pasi u kthye në Medine, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) priti edhe delegacione të tjera. Ndërkohë i dha Usame ibn Zejdit 700 luftëtarë dhe e urdhëroi që të shkelnin me kuajt kufijtë e Balkasë dhe të Darumit, vise që ndodhen në truallin e Palestinës. Usamja me ushtrinë lëvizti. Vajti në Xhuruf, pesë kilometra larg Medines. Mirëpo aty i shkuan lajme shqetësuese: I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ishte i sëmurë. Prandaj ai qëndroi aty duke pritur lajme për shëndetin e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.). Por ja që vendimi i Allahut u zbatua, i Dërguari i Tij ndërroi jetë dhe ushtria e Usames qe ushtria e parë e kohës së Ebu Bekrit (r.a.).

KALIMI NË SHOQËRINË MË TË LARTË¹⁵¹

Shenjat e lamtumirës

Pasi i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e kumtoi Fjalën e Allahut, e përmbushi amanetin dhe e këshilloi Ymetin, filluan të dukeshin shenjat e ndarjes së tij nga kjo botë në fjalët dhe veprat e tij.

Në vitin e 10-të të Hixhretit, në muajin e Ramazanit, ai ndenji në itikaf 20 ditë. Meleku Xhibril ia këndoi tërë Kur'anin¹⁵² dy herë. Pastaj Profeti (s.a.u.s.) i tha së bijës, Fatimes: *“Më duket se më është afruar vdekja.”*

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e përcolli Muadhin (r.a.) për në Jemen dhe i dha disa porosi. Ndër të tjera, i tha: *“Muadh! Ndoshta nuk do të më takosh më pas këtij viti. Ndoshta, kur të kalosh këtu vitin tjetër, do të gjesh xhaminë time dhe varrin tim.”* Dhe Muadhi qau me ngashërim që po ndahej nga i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.).

Në Haxhin e Lamtumirës, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i përsëriste shpesh fjalët: *“Ndoshta unë nuk do t’ju takoj më pas këtij viti; ndoshta unë nuk do të bëj më Haxh pas këtij viti.”* Edhe zbritja e ajetit **“Sot e përsosa për ju fenë tuaj, plotësova ndaj jush dhënëtinë Time dhe zgjodha për**

---

¹⁵¹ Shoqëria më e Lartë janë: melekët, profetët, njerëzit e çiltër, dëshmorët dhe njerëzit e mirë.

¹⁵² Xhibrili (a.s.) këndonte një pjesë dhe Profeti (s.a.u.s.) e përsëriste pas tij e pastaj kalonin tek pjesa tjetër. Dhe kështu kanë vazhduar me radhë, derisa e kanë mbaruar Kur'anin dy herë.

ju fenë Islame.” (5:3) dhe e Sures “Nasr” ishin shenjë që tregonte se Profeti (s.a.u.s.) e kishte kryer misionin e vet në këtë botë. Dhe ai Haxh u quajt “Haxhi i Lamtumirës”, sepse Profeti (s.a.u.s.) u nda me njerëzit për të shkuar tek Allahu i Madhëruar.

Në fillim të muajit Sefer, në vitin e 11-të të Hixhretit, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) shkoi rrëzë malit Uhud dhe u fali namazin dëshmorëve (të Uhudit pas tetë vjetësh, njëlloj si namazi i xhenazes), e kështu sikur po u jepte lamtumirën të gjallëve dhe të vdekurve.

Pastaj u kthye te minberi në xhami dhe tha: *“Unë do të shkoj para jush (tek Haudi) dhe do të jem dëshmitar për ju (në Ahiret). Betohem për Allahun se unë tani po shikoj Haudin¹⁵³ tim (në Botën Tjetër). Ta dini se mua më janë dhënë çelësat e thesareve të Tokës¹⁵⁴. Për Allahun, unë nuk kam frikë se mos bëni shirk pasi të vdes unë, por kam frikë se do të vihëni në garë për kënaqësitë e kësaj bote.”*

Në fund të muajit Sefer, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) shkoi te varrezat e Garkadit (në Medine) në mesin e natës dhe i kërkoi Allahut falje për ata që ishin varrosur aty. Pastaj tha: *“Ne do të bashkohemi me ju.”*

---

¹⁵³ Hauzi – një pellg i madh uji që furnizohet nga lumi el Keuther në Xhenet dhe që është më i bardhë se qumështi dhe më i ëmbël se mjalti. Profeti (s.a.u.s.) do t’i paraprijë Umetit (Bashkësisë) të tij tek Haudi dhe do t’u japë atyre për të pirë prej tij në Ditën e Gjykimit.

¹⁵⁴ Profeti (s.a.u.s.) e ka pasur fjalën për çlirimin e shumë vendeve nga myslimanët dhe thesaret që do të merrnin në to. Ky lajm u bë realitet. Myslimanët arritën të çlironin vendet e Perandorisë së persëve dhe Perandorisë së bizantëve. Përmbushja e këtij lajmi është një nga argumentet e profetësisë së Muhamedit (s.a.u.s.).

Fillimi i sëmundjes

Ditën e hënë, dita e fundit e muajit Sefer, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) mori pjesë në varrimin e një xhenazeje te varrezat e Bekias, në Medine. Aishja(r.a.) ka thënë: “Kur u kthye i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) nga varrezat e Bekias, unë kisha dhembje koke dhe po thosha: “Oh, koka!”, por ai tha: “Oj Aishe! Për Allahun, unë duhet të them: “Oh, koka!” Kështu qe fillimi i sëmundjes së tij. Por ende shkonte te bashkëshortet e tij, derisa u sëmur rëndë. Kur ishte në shtëpinë e Mejmunes, filloi të pyeste: “Ku jam nesër, ku jam nesër?” Gratë e kuptuan dëshirën e tij, prandaj e lanë të rrinte tek Aishja. Ato i dhanë leje që të qëndronte sa të donte e ku të donte. Ai doli nga Mejmunia për të shkuar tek Aishja duke ecur midis Fadl ibn Abbasit dhe Ali ibn Ebu Talibit. Herë-herë i tërhiqte këmbët përtokë, derisa hyri te shtëpia e Aishes (r.a.).

Porositë e të Dërguarit (s.a.u.s.)

Aishja (r.a.) ka thënë: “Kur hyri i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) në shtëpinë time, ishte shumë i sëmurë. Kur sëmundja iu shtua edhe më shumë, tha: “Më hidhni shtatë calikë ujë që nuk u janë hapur grykat, që të mund të dal e t’u lë porosi njerëzve.” “Atëherë, - thotë Aishja, e ulëm në një govatë të Hafsës dhe vazhduam t’i hidhnim ujë prej calikëve, derisa na e bëri me shenjë që e kishim zbatuar urdhrin.” Pastaj vajti te njerëzit, u priu imam në namaz dhe u mbajti atyre një hytbe. Në hytbe, ndër të tjera tha:

*“Popujt që kanë qenë përpara jush, i kthyen varret e profetëve dhe të njerëzve të tyre të mirë në faltore! Ju mos i bëni varret e profetëve faltore. Unë jua ndaloj ta bëni një gjë të tillë.”*¹⁵⁵ Pastaj shtoi: *“Allahu i mallkoftë hebrenjtë dhe të krishterët që i bënë varret e profetëve të tyre faltore.”*

Pastaj shtoi përsëri: *“Mos e bëni varrin tim idhull që të adhurohet!”* Pastaj tha *se ishte gati t’i jepte mundësi kujtdo të merrte hak, në qoftë se i kishte bërë keq.*

I porositi që të kujdeseshin për ensarët dhe të silleshin mirë me ta. Pastaj tha: *“Allahu i Madhëruar i ka dhënë mundësinë një njeriu të zgjedhë sa të dëshirojë nga bukuria dhe begatia e kësaj bote ose ç’ka përgatitur Allahu për të në Botën Tjetër. Ai zgjedhi atë që Allahu ka përgatitur për të në Botën Tjetër.”*

Ebu Seid el Hudriu ka thënë: “Kur i dëgjoi këto fjalë, Ebu Bekr es Siddiku, qau me dënësë dhe tha: “Të befshim kurban baballarët tanë dhe nënat tona!” Njerëzit thanë: Shikoni te ky plak! I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) thotë se Allahu e ka lënë një rob të zgjedhë: ose t’i japë kënaqësinë e kësaj bote ose atë që është tek Allahu në Botën Tjetër, kurse Ebu Bekri thotë “Të befshim kurban baballarët tanë dhe nënat tona!” Qe i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.), të cilit i ishte dhënë mundësia të zgjidhte midis kënaqësisë së kësaj bote dhe Botës Tjetër dhe qe Ebu Bekri, që e dinte këtë më mirë se të gjithë ne.

---

¹⁵⁵ Moskthimi i varreve në faltore (mesxhid) përfshin: 1- Ndalimin e ndërtimit të xhamisë ose të tyrbes mbi varr. 2 – Ndalimin e varrimit të njeriut të mirë brenda territorit të xhamisë. 3- Ndalimin e faljes së namazit pranë varrit, në drejtim të varrit dhe mbi varr. Megjithëse këto hadithe të sakta i ndalojnë qartë këto gjëra, një pjesë e myslimanëve i kundërshtuan ato me ndërtimin e tyrbeve e xhamive mbi varre dhe me faljen e namazit pranë varreve.

Pastaj i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e lavdëroi Ebu Bekrin (r.a.) dhe urdhëroi që të mbylleshin hyrjet e vogla që kishin njerëzit për në xhaminë e tij, përveç hyrjes së Ebu Bekrit. Ky takim i Profetit (s.a.u.s.) në xhami u bë ditën e mërkurë.

Të enjten ai u sëmur edhe më shumë. Ai u tha sahabëve: *“Ejani këtu që t’ju shkruaj një letër dhe të mos e humbni kurrë më Rrugën e Vërtetë.”* Umeri (r.a.) tha: *“Atë e ka kapluar sëmundja. Ju keni Kur’anin dhe ju mjafton Libri i Allahut.”* Ata që ishin aty patën mosmarrëveshje: Një pjesë ishin të mendimit t’ia jepnin letrën për të shkruar dokumentin; pjesa tjetër, jo. Pasi u shtuan fjalët, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) tha: *“Shkoni dhe më lini të qetë!”*

Po atë ditë, Profeti (s.a.u.s.) porositi që të largoheshin jehudinjtë, të krishterët dhe idhujtarët nga Gadishulli Arabik. Ai dha porosi, gjithashtu për delegatët që mund të vinin në Medinë të priteshin mirë dhe të shpërbleheshin ashtu siç shpërblente ai. Ai porositi edhe për faljen e namazit. Porosia për skllëvërit ishte t’i trajtonin mirë e me mëshirë dhe t’u plotësonin nevojat. Pastaj tha: *“Në qoftë se do t’u përmbaheni këtyre që unë ju kam lënë, nuk do ta humbisni kurrë Rrugën e Vërtetë dhe unë ju kam lënë Librin e Allahut (Kur’anin) dhe Synetin tim.”*

Ebu Bekri zëvendëson Profetin (s.a.u.s.) si imam për namaz me xhemat

Megjithëse i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ishte shumë i sëmurë, shkante e printe për imam dhe e falte namazin me xhemat. Ditën e enjte, kur kishte hyrë koha e namazit të

jacisë ai u la në një govatë për t'u lehtësuar dhe bëri të çohej për të shkuar në xhami. Por i ra të fikët. Pas pak erdhi në vete. U la me ujë dhe bëri të çohej për t'u falur me shokët. Mirëpo i ra të fikët përsëri. Pas pak erdhi në vete. Hodhi ujë në trup për së treti. U përpoq sërish të çohej për të shkuar në xhami. Por përsëri i ra të fikët. Atëherë i çoi fjalë Ebu Bekrit që t'u printe njerëzve si imam.

Ebu Bekri priu për imam ato ditë fali 17 namaze me sahabët. Ditën e shtunë (thuhet edhe të dielën) i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) sikur u bë pak më mirë dhe duke u mbështetur midis dy burrave, shkoi për të falur namazin e drekës. Mirëpo, kur arriti në xhami, Ebu Bekri e kishte filluar namazin. Prandaj dy burrat e ulën të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) në anën e majtë të Ebu Bekrit. Ebu Bekri (r.a.) filloi të falej pas të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) dhe njerëzit ndoqën veprimet e Ebu Bekrit (r.a.), sepse Ebu Bekri (s.a.u.s.) e ngrinte zërin, që ata të dëgjonin tekbinin.

Profeti (s.a.u.s.) e jep sadaka pasurinë që kishte

Ditën e diel, Profeti (s.a.u.s.) i liroi skllevërit e tij dhe dha sadaka 7 dinarë (para ari), që i kishte pasur gjendje. Armët e veta ua dha myslimanëve. Atë natë Aishja (s.a.u.s.) doli me kandil në dorë, shkoi te një grua dhe i tha: “Më hidh ca pika vaj në kandil nga kaçupi yt!” Ndërkohë, parzmorja e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) kishte mbetur peng te një jehudi për 60 kg elb.¹⁵⁶

---

¹⁵⁶ Profeti (s.a.u.s.) i kishte marrë hua jehudiut 60 kg elb dhe i pati lënë peng parzmoren, derisa t'ia shlynte borxhin.

Dita e fundit e Profetit (s.a.u.s.) në këtë botë

Zbardhi agimi i ditës së hënë. Këtë ditë i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e kishte radhën për të qëndruar te dhoma e Aishes (r.a.). Ebu Bekri (r.a.) nisi të falte namazin e mëngjesit me xhemat. Profeti (s.a.u.s.) hapi pak perden e dhomës, i pa njerëzit duke u falur dhe buzëqeshi. Atëherë, Ebu Bekri u tërhoq prapa, duke menduar se Profeti (s.a.u.s.) donte të vinte në namaz e të printe si imam. Në atë çast xhemati për pak sa nuk e prishi namazin nga gëzimi që po shihnin të Dërgurin e Allahut (s.a.u.s.). Mirëpo ai u bëri shenjë me dorë ta plotësonin namazin, ashtu siç ishin. Pastaj Profeti (s.a.u.s.) e uli perden.

Po atë ditë (thuhet edhe atë javë) i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) thirri të bijën, Fatimen, i tha diçka në vesh e ajo qau. Pastaj i Dërguari (s.a.u.s.) i tha përsëri diçka në vesh dhe ajo buzëqeshi. Kur e pyeti Aishja se çfarë i kishte thënë Profeti (s.a.u.s.) në vesh, ajo nuk i tregoi, derisa vdiq i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.). Më pas, ajo i tregoi Aishes se me fjalën e parë, i Dërguari (s.a.u.s.) i kishte thënë Fatimes që me atë sëmundje ai do të ndërronte jetë. Dhe prandaj ajo kishte qarë. Me fjalën e dytë, i Dërguari (s.a.u.s.) i kishte thënë Fatimes se ajo do të ishte e para nga familja, që do shkonte pas tij në Botën Tjetër. Prandaj Fatimja kishte buzëqeshur. Profeti (s.a.u.s.) e kishte përgëzuar, gjithashtu Fatimen dhe i kishte thënë se ajo do të ishte më e nderuara e grave të botës.

Kur e pa të atin shumë të sëmurë, Fatimja tha: “Oh, sa po vuan babai im!” I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ia ktheu: “*Babai yt nuk do të ketë më vuajtje pas së sotmes.*” Pastaj,

Profeti (s.a.u.s.) thirri Hasanin dhe Hysenin (nipërit e vet) dhe i puthi të dy. Më pas thirri bashkëshortet e veta, i këshilloi dhe u rikujtoi këshillat e udhëzimet e mëparshme.

Sëmundja sa vinte e bëhej më e rëndë. U shfaq edhe ndikimi i helmit që pati ngrënë në Hajber dhe filloi ta ndiente më shumë dhembjen që i shkaktonte ai. Profeti (s.a.u.s.) pati hedhur mbi fytyrë një shami me vija. Kur i zihej fryma, e zbulonte fytyrën. Ne atë gjendje të rëndë, tha: *“Mallkimi i Allahut qoftë mbi jehudinjtë dhe të krishterët, të cilët i kanë bërë varret e profetëve të tyre faltore.”*

Profeti (s.a.u.s.) fliste për veprimin e keq që kishin bërë ata dhe urdhëronte që myslimanët të mos vepronin ashtu. Po ashtu Profeti (s.a.u.s.) tha: *“Nuk duhet të mbesin dy fe në tokën arabe.”*

Fjalët e fundit, me të cilat Profeti (s.a.u.s.) porositi njerëzit dhe i përsëriti disa here, qenë: *“Namazin, namazin. Dhe trajtojini mirë skllëverit!”*¹⁵⁷

---

¹⁵⁷ Në lidhje me skllëverit duhen sqaruar disa gjëra: Së pari, skllëver kishte kudo para se të dërgohej Profeti Muhamed (s.a.u.s.). Së dyti, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ka nxitur në shumë hadithe për lirimin e skllëverve. Lirimi i një skllavi është një punë e mirë që të shpëton nga Zjarri i Xhehenemit. Islami e ka përcaktuar lirimin e skllëverve në disa raste edhe për shlyerje të gabimit ose për shlyerje të gjynahut ose për shlyerje të thyerjes së betimit. Kjo tregon se ligjet e Islamit e kanë synim lirimin e skllëverve. Së treti, Profeti Muhamed (s.a.u.s.) e ka ndaluar rreptesisht të keqtrajtohet skllavi, të dëmtohet, të ngarkohet me punë, që nuk i bën dot. Së katërti, Profeti (s.a.u.s.) ka porositur që pronari ta trajtojë me mëshirë skllavin, t'ia plotësojë të gjitha nevojat, ta ndihmojë në punë, duke punuar bashkë me të, ta veshë, ashtu siç vishet vetë dhe t'i japë ushqim, ashtu siç ushqehet vetë. Së pesti, mund të themi pa drojë se trajtimi që i bëhej skllavit sipas rregullave të Islamit, është më i mirë sesa trajtimi që i bëhet punëtorit a shërbëtorit në shumë vende të botës në kohën tonë. Së gjashti, sipas Islamit skllavi gëzon të drejtat si njeri; ka përgjegjësi fetare për të adhuruar Zotin e Lartësuar; kërkon plotësimin e të gjitha nevojave; kërkon të lirohet nga skllavëria dhe fiton lirinë.

Agonia dhe ndarja nga kjo jetë

Në agoninë e ndarjes nga kjo jetë, Aishja (r.a.) e kishte mbështetur Profetin (s.a.u.s.) në gjoksin e vet. Në atë çast hyri Abdurr Rrahmani, vëllai i saj, i cili kishte në dorë një misuak.¹⁵⁸ I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ia nguli sytë misuakut. Aishja (r.a.) e kuptoi që ai e donte atë dhe e pyeti. Ai ia bëri shenjë me kokë që e donte. Aishja e mori misuakun dhe e përtypi derisa u zbut. Profeti (s.a.u.s.) i fërkoi dhëmbët me të më mirë se asnjëherë tjetër. Përpara vetes mbante një tas me ujë; fuste duart në ujë e të fërkonte me to fytyrën, dhe thoshte: *“La ilahe il-lallah (Nuk ka zot tjetër (që e meriton të adhurohet), përveç Allahut). Vërtet, vdekja ka agoninë e saj.”*

Pastaj ngriti duart (thuhet edhe gishtin), e nguli shikimin në tavan dhe lëvizi buzët. Aishja vuri veshin dhe dëgjoi që thoshte: *“(Unë zgjedh të bashkohem) me ata, që Allahu u ka dhënë mirësi, me pejgamberët, me të sinqertët, me dëshmorët dhe me njerëzit e mirë, o Allah! Falmë, mëshiromë dhe bashkomë me Shoqërinë më të Lartë! O Allah, dua të kaloj në Shoqërinë më të Lartë (Err-Rrefikul A’la)”*

Fjalën e fundit e përsëriti tri herë dhe dha shpirt. Dora i ra. Dhe u bashkua me Shoqërinë më të Lartë. Qe e hënë, dita e 12-të e muajit Rabiul Euel, viti i 11-të i Hixhretit, koha e paradrekës, kur Profeti (s.a.u.s.) kishte mbushur 63 vjeç. Vërtet, të Allahut jemi dhe tek Ai do të kthehemi.

Së shtati, shfrytëzimi i njerëzve për kryerjen e punëve dhe të shërbimeve vazhdon dhe në regjimet e kohës, porse ai ka marrë forma dhe emra të tjerë.

¹⁵⁸ misuak – degëz a rrënjëz nga një lloj druri i veçantë, që përdoret si furçe për të pastruar dhëmbët.

Sahabet të pikëlluar

Lajmi për ndarjen e Profetit (s.a.u.s.) nga kjo jetë u përhap në çast midis sahabeve. Atyre iu errësua bota dhe gati humbën ndjenjat. Nuk kishte ditë më të mirë e më të ndritur për myslimanët, sesa dita, kur Profeti (s.a.u.s.) hyri në Medine. Por, nuk kishte ditë më të errët, se dita, kur i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ndërroi jetë. Atë ditë, i tërë vendi rënkonte nga të qarët e sahabëve.

Umer ibn Hattabi (r.a.) u çua në xhami dhe tha: “I Dërguari i Allahut nuk ka vdekur dhe nuk do të vdesë derisa Allahu t’i shfarosë hipokritët.” Umeri (r.a.) filloi të kërcënonte se do të vriste cilindo, që thoshte se Profeti (s.a.u.s.) kishte vdekur. Sahabët vinin rrotull tij në xhami, të hutuar dhe të tronditur. Kurse Ebu Bekri (r.a), meqë e pati parë Profetin (s.a.u.s.) disi më mirë në mëngjesin e asaj dite, shkoi në shtëpinë e vet në Sunh¹⁵⁹. Kur ndërroi jetë i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.), Ebu Bekri (r.a.) u kthye. Zbriti nga deveja te xhamia. Hyri në xhami pa thënë asnjë fjalë njerëzve derisa shkoi tek Aishja (r.a.). Të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) e kishin mbuluar me një çarçaf me vija. Ebu Bekri (s.a.u.s.) iu afrua, i zbuloi fytyrën, e puthi dhe qau. Dhe tha: “Të bëfsha kurban babanë dhe nënë time¹⁶⁰, o i Dërguari i Allahut. Allahu nuk të jep ty dy vdekje. Vdekjen që ta pati shkruar Allahu, ti e kalove.”

Pastaj doli nga shtëpia e Aishes (r.a.) dhe foli: “Ulu, o Umer!” Umeri (r.a.) nuk pranoi të ulej. Ebu Bekri e la atë. Shkoi te minberi dhe qëndroi anash tij. Njerëzit iu

---

¹⁵⁹ Një vend në rrethinat e Medines.

¹⁶⁰ Një shprehje e përdorur për respekt e nderim ndaj tjetrit.

shmangën Umerit dhe u kthyen nga Ebu Bekri. Ebu Bekri bëri hyrjen e fjalimit, përmendi shehadetin e pastaj tha: “Kush adhuronte Muhamedin, le ta dijë se Muhamedi ka vdekur. Kush adhuronte Allahun, le ta dijë se Allahu është i gjallë e nuk vdes kurrë. Allahu i Lartësuar thotë: **“Muhamedi është vetëm peygamber. Dhe edhe përpara tij ka pasur peygamberë. E, nëse ai vdes ose vritet, a mos do të ktheheni prapa ju?! Kushdo që kthehet prapa, nuk i bën kurrfarë dëmi Allahut dhe Allahu do t’i shpërblejë mirënjohësit.”** (3:14)

Ibn Abasi (r.a.) thotë: “Për Zotin, u duk sikur nuk e dinim se Allahu e kishte zbritur këtë ajet, para se ta këndonte Ebu Bekri.” Nga gojët e njerëzve dëgjohej vetëm ky ajet të cilin ua rikujtoj Ebu Bekri. Kurse Umeri (r.a.) thotë: “Për Zotin, kur e dëgjova këtë ajet, e kuptova që ajo (që tha Ebu Bekri) ishte e drejta dhe m’u morën mendtë. Nuk më mbanin këmbët dhe rashë përtokë.”

Ebu Bekri (r.a.) kalif

Pas ndarjes së të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) nga kjo jetë, çështja më e rëndësishme ishte zgjedhja e një udhëheqësi, që të drejtonte punët e vendit. Ali ibn Ebu Talibi (r.a.) mendonte se ai e meritonte më shumë se të tjerët për të qenë kalif, sepse ishte i afërm i të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.). U mblodhën në shtëpinë e Fatimes (s.a.u.s.) Aliu, Zubejri dhe disa burra nga fisi Benu Hashim. Ensarët u mblodhën në strehën (*sekife*-n) e Benu Saides, për të zgjedhur një udhëheqës prej tyre. Kurse në

anën tjetër, muhaxhirët u mblodhën tek Ebu Bekri (r.a.) dhe Umeri (r.a.).

Ebu Bekri dhe Umeri, së bashku me Ebu Ubejde ibn Xherrahun dhe muhaxhirët shkuan te *sekife*-ja e Benu Saides.

Aty u zhvillua një diskutim dhe dialog midis tyre (muhaxhirëve) dhe ensarëve. Ensarët përmendën të mirat që kishin bërë dhe meritat e tyre, kështu që udhëheqësi duhej të ishte prej tyre. Atëherë, Ebu Bekri tha: “Vërtet, të mirat që përmendët, i keni dhe jeni të denjë për to, por arabët nuk kanë për të pranuar të drejtohen nga të tjerë, përveç Kurejshëve. Kurejshët kanë prejardhjen më të mirë ndër arabët dhe ndodhen në vendin më të përshtatshëm.” Pastaj i mori për dore Umerin dhe Ebu Ubejden dhe tha: “Unë pranoj që ju t’ju udhëheqë njëri nga këta dy burra.” Foli një nga ensarët: “Le të jetë një udhëheqës nga ne dhe një udhëheqës nga ju.” Aty u bënë debate e u ngritën zërat. U druajtën se mos lindte përçarje.

U ngrit Umeri (r.a.) dhe tha: “Ebu Bekrit i takon.” “Jepma dorën”, - i tha Umeri Ebu Bekrit. Ebu Bekri ia dha. Atëherë, Umeri (r.a.) dhe të gjithë muhaxhirët dhe ensarët i dhanë besën Ebu Bekrit për prijës¹⁶¹.

---

¹⁶¹ Fjala e Ebu Bekrit si kalif (zëvendës i të Dërguarit të Allahut (a.s.)) qe: “O njerëz, më besuat pushtetin, por nuk jam më i miri ndër ju. Nëse veproj mirë, më ndihmoni e nëse veproj keq, më korigjoni! I dobëti ndër ju është i fortë tek unë (do ta përkrah e do ta ndihmoj), derisa, në dashtë Allahu, t’ia jap të drejtën, që i takon, ndërsa i fuqishmi ndër ju, është i dobët tek unë, derisa, në dashtë Allahu, t’ia marr hakun, që i ka marrë tjetrit... Bindmuni mua, për sa kohë që unë i bindem Allahut të Lartësuar dhe të Dërguarit (s.a.u.s.) e nëse largohem nga Rruga e Allahut dhe e të Dërguarit të Tij, mos m’u bindni!”

Trupi i nderuar i Profetit (s.a.u.s.) përgatitet dhe përcillet

Ditën e martë, trupin e të Dërgurit të Allahut (s.a.u.s.), e lane, por nuk ia hoqën rrobat e veta. Atë e lanë Abasi, Aliu dhe Fadli e Kuthemi - dy djemtë e Abasit. Ishin edhe Shakrani, shërbëtori i të Dërgurit të Allahut (s.a.u.s.), Usame ibn Zejdi dhe Eus ibn Hauliu. Abasi me dy djemtë e rrotullonin, Usamja dhe Shakrani i hidhnin ujë, Aliu e lante. Eusi e mbështeti në gjoksin e vet. E kanë larë tri herë me ujë dhe sidër.¹⁶² Ujin e morën nga pusi i Saad ibn Hajthemes në Kuba, që quhej Pusi i Garsit. Nga ai pus pinte i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.), kur ishte gjallë.

Qefini i të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) ishin tri copa të bardha pambuku nga Sehuli i Jemenit. Nuk kishte këmishë dhe as çallmë. E vendosën në to dhe e mbështollën. Ebu Talhaja hapi varrin e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) në vendin ku kishte ndërruar jetë.¹⁶³

Anash fundit të varrit, për së gjati, hapi një *lahd* (xhep) për vendosjen e xhenazes në të. Pasi e vendosën shtratin e tij në cepin e varrit, njerëzit filluan të hynin dhjetë e nga dhjetë me grupe për të falur namazin e xhenazes, secili më vete, pa u prirë askush si imam.

Më të parët ia falën namazin e xhenazes njerëzit e fisit të tij; pastaj, muhaxhirët; pastaj, ensarët, pastaj, fëmijët, pastaj, gratë. Thuhet edhe se ia falën namazin gratë dhe

---

¹⁶² Sidër – pluhuri i gjetheve të bimës së lotosit që përdorej për pastrimin e trupit.

¹⁶³ Para se të ndërronte jetë, i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) pati thënë se të gjithë Profetët ishin varrosur aty ku kishin vdekur.

pastaj fëmijët. Kështu vazhdoi dita e martë dhe pjesa më e madhe e natës (kur gdhin e mërkura). Pastaj, nga fundi i asaj nate e zbritën xhenazen në varr dhe e varrosën.

Lavdërimi dhe paqja e Allahut qofshin mbi të!

FAMILJA E TË DËRGURIT TË ALLAHUT (S.A.U.S.)

Nënat e besimtarëve

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ka pasur gjatë gjithë jetës 11 bashkëshorte (thuhet edhe 12); dy (thuhet edhe tri) kanë ndërruar jetë para se të ndërronte jetë I Dërguari (s.a.u.s.). Më poshtë po i përmendim shkurt:

Nëna e besimtarëve Hatixhe bintu Huuejlid (r.a.)

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u martua me Hatixhe bintu Huuejlid (r.a) kur ajo ishte 40 vjeç (siç është përmendur edhe më pare), ndërsa i Dërguari (s.a.u.s.) ishte 25 vjeç. Të gjithë fëmijët i pati me të, përveç Ibrahimit. Pejgamberi (s.a.u.s.) nuk pati bashkëshorte tjetër, derisa ajo qe gjallë. Ajo vdiq në Mekë, në vitin e dhjetë të Profetësisë, në muajin e Ramazanit, në moshën 65 vjeçe. Ajo u varros në Haxhun.

Nëna e besimtarëve Seude bintu Zumua (r.a.)

Ajo ka qenë martuar me djalin e xhaxhait të saj, Sekran ibn Amrin. Ata të dy u bënë myslimanë dhe emigruan në Habeshe. Pastaj u kthyen prej andej.

Sekrani vdiq. Ajo u rimartua me Pejgamberin (s.a.u.s.) në muajin Sheual, në vitin e 10-të të Profetësisë, afërsisht një muaj pas vdekjes së Hatixhes (r.a.). Ajo vdiq në Medine, në muajin Sheual, në vitin 54-të të Hixhretit.

Nëna e besimtarëve Aishja, (r.a.) e çiltra, bija e të çiltërtit (Ebu Bekrit).

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e lidhi martesën me të në muajin Sheual, në vitin e 11 të Profetësisë, një vit pas martesës së tij me Seuden. Bashkimin martesor e bënë në muajin Sheual, 7 muaj pas hixhretit. I Dërguari (s.a.u.s.) nuk është martuar me beqare tjetër veç saj. Ajo është gruaja më e ditur e ymetit. Vlera e saj ndër gratë e tjera është si vlera e theridit (përshesh me lëng mishi) mbi gjellët e tjera. Ajo ka vdekur më 17 Ramazan, në vitin e 57 të Hixhretit (thuhet, edhe në vitin 58 të Hixhretit). Aishja është varrosur në Bekia.

Nëna e besimtarëve Hafsa bintu Umer ibn Hatabi (r.a.)

Ajo ka qenë e martuar me Khunejs ibn Hudhafe Es Sehmiun. Ai vdiq ndërmjet kohës së luftës së Bedrit dhe asaj të Uhudit nga një plagë që mori në luftën e Bedrit, e cila iu përkeqësua më pas. Kur mbaroi kohën e pritjes, u martua me të Dërguarin (s.a.u.s.) në muajin Shaban, në vitin e tretë të Hixhretit. Ajo vdiq në Medine, në muajin Shaban, në vitin e 45-të të Hixhretit, në moshën 60-vjeçare. U varros në Bekia.

Nëna e besimtarëve Zejneb bintu Khuzejme El-Hilalije (r.a.)

Ajo ka qenë e martuar me Ubejde ibn Harithin i cili u vra në luftën e Bedrit. I Dërguari (s.a.u.s.) u martua me të në muajin Ramazan të vitit të tretë të Hixhretit. (Thuhet se ka qënë martuar me Abdulla ibn Xhahshin i cili u vra në luftën e Uhudit, e pastaj i Dërguari (s.a.u.s.) u martua me të në muajin Ramazan të vitit të katërt të Hixhretit). Në kohën e Injorancës (paraislame) atë e quanin nëna e varfanjakëve, sepse u jepte për të ngrënë të varfërve. Ajo vdiq në fund të muajit Rabiul Akhar, në vitin katërt të Hixhretit, tetë muaj pasi ishte martuar me të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.). I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ia fali namazin e xhenazes dhe e varrosi në Bekia.

Nëna e besimtarëve Umu Seleme Hind bint Ebu Umeje (r.a.)

Ajo ka qenë e martuar me Ebu Selemen dhe ka pasur fëmijë me të. Ebu Seleme vdiq në muajin Xhemadul Akhar, në vitin e katërt të Hixhretit. I Dërguari (s.a.u.s.) u martua me të në fund të muajit Sheual, në vitin e katërt të Hixhretit. Ajo ishte ndër gratë më të ditura në çështjet e fesë dhe më të zgjuara. Ka vdekur në vitin 59 të Hixhretit (është thënë, edhe në vitin 62 të Hixhretit) dhe është varrosur në Bekia, në moshën 84 vjeçe.

Nëna e besimtarëve Zejneb bintu Xhahsh ibn Riab (r.a.)

Ajo ka qenë bija e Umejmes, bijës së Abdul Mutalibit (halla e Profetit s.a.u.s.). Atë e martuan me Zejd ibn Harithin, mirëpo martesë ndërmjet tyre nuk qe e suksesshme, derisa Zejdi e ndau. I Dërguari (s.a.u.s.) e pati bërë Zejdin bir në shpirt, ndaj thirrej dhe Zejd ibn Muhamed.

Siç është përmendur më përpara, njerëzit e kohës së Injorancës e kishin të ndaluar të martoheshin me gruan e atij, që e kishin birësuar, siç është e ndaluar martesë me gruan e djalit të vërtetë. Kur Zejnebja plotësoi kohën e pritjes pas ndarjes me Zejdin, Allahu e martoi atë me të Dërguarin e Tij (s.a.u.s.) dhe e bëri të pavlefshëm birësimin. Kjo ndodhi në muajin Dhul Ka'ade, në vitin e pestë të Hixhretit (është thënë, edhe në vitin e katërt të Hixhretit).

Ajo ka qenë ndër gratë më të përkushtuara në adhurim dhe ndër ato që jepte më shumë sadaka; (ishte një bamirëse e madhe). Ka vdekur në vitin 20 të Hixhretit, kur kishte mbushur 53 vjeç. Ajo ka qenë gruaja e parë nga nënat e besimtarëve që vdiq pas Profetit (s.a.u.s.). Namazin e xhenazes ia fali Umer ibn Hatabi (r.a.). U varros në Bekia.

Nëna e besimtarëve Xhurvejrie bintu Harith (r.a.)

E bija e prijësit të fisit Benu Mustalik. Ajo u kap robëreshë në luftën me fisin Benu Mustalik, në vitin e gjashtë të Hixhretit, në muajin Shaban (thuhet edhe në

vitin e pestë të Hixhretit). Ajo i ra për pjesë Thabit ibn Kajsit dhe kërkoi prej tij që të lirohej përkundrejt pagesës. Pagesën e shleu i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e kështu, i dha lirinë dhe u martua me të.

Atëherë, myslimanët liruan njerëzit e njëqind shtëpive nga fisi i saj, Benu Mustalikët. Duke përmendur arsyen e lirimt të tyre, myslimanët thanë: “Këta janë krushqit e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.)” Kështu, Xhujejrija (r.a.) është gruaja që ka sjellë më shumë mirësi për fisin e vet. Ajo vdiq në muajin Rabiul Euel, në vitin 56 të Hixhretit (thuhet, edhe 55), kur kishte mbushur 65 vjeç.

Nëna e besimtarëve Umu Habibe Remletu bint Ebu Sufjan (r.a.)

Ajo ka qenë martuar me Abdullah ibn Xhahsh, me të cilin pati lindur Habiben, (prandaj edhe është quajtur Umu Habibe, nëna e Habibes). Ajo emigroi me të shoqin në Habeshe. Abdullahu u bë i krishterë dhe vdiq felëshues, ndërsa ajo qëndroi në Islam. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dërgoi Amr ibn Umeje Damiriun me një shkresë për te Nexhashiu, të cilin e urdhëron që ta martonte Umu Habiben me të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.). Nexhashiu e martoi atë me të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.) dhe i dha prikë nga pasuria e tij 400 dinarë, të cilët i dërgoi me Sherhabil ibn Hasenan. Pejgamberi (s.a.u.s.) u martua me të pasi u kthye nga Hajberi, në muajin Sefer (thuhet, edhe në muajin Rabiul Euel), në vitin e shtatë të Hixhretit. Vdiq në vitin 43 të Hixhretit (thuhet, edhe në vitin 44 ose 50 të Hixhretit).

Nëna e besimtarëve Safije bintu Hujej ibn Ahtabit (r.a.)

Ajo ka qenë bija e kryetarit të fisit Benu Nedir të Benu Israilëve, prej pasardhësve të Harunit (a.s.). Ajo u zu robëreshë në luftën e Hajberit dhe i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e zgjodhi për vete. I Dërguari (s.a.u.s.) i paraqiti asaj Islamin dhe ajo e pranoi. I Dërguari (s.a.u.s.) e liroi dhe u martua me të pas çlirimit të Hajberit, në vitin e shtatë të Hixhretit. Ka vdekur në vitin 50 të Hixhretit (thuhet, edhe 52; thuhet, edhe më 36 të Hixhretit). Ajo është varrosur në Bekia.

Nëna e besimtarëve Mejmune bintu Harith El-Hilalije (r.a.)

Qe motra e Umu Fadlit, Lubabetu Elkubra bintu Harith Elhilalije. Umu Fadli ishte bashkëshortja e Abasit (r.a.). I Dërguari (s.a.u.s.) e bëri lidhjen e martesës me Mejmunen (r.a.) në muajin Dhul Ka'ade, në vitin e shtatë të Hixhretit, në Umren e *Kada-së*¹⁶⁴, pasi e kreu Umren dhe doli nga gjendje e *ihramit*. Pejgamberi (s.a.u.s.) e bëri bashkimin martesor me të në Serif, 9 milje larg Mekës. Ajo vdiq po në Serif, në vitin 61 të Hixhretit (thuhet, edhe 63; thuhet, edhe 38 të Hixhretit). U varros atje dhe varri i saj dihet edhe tani.

---

¹⁶⁴ Është fjala për Umren, që arriti ta kryente në bazë të marrëveshjes me Kurejshët.

Këto qenë njëmbëdhjetë grate - nënat e besimtarëve, bashkëshortet e Pejgamberit (s.a.u.s.).¹⁶⁵

---

¹⁶⁵ Bashkëshortet e Profetit Muhamed (s.a.u.s) kanë virtyte të larta, vlera të mëdha dhe merita të shumta: Po përmedim disa prej tyre: 1- Ato janë nënat e besimtarëve, sikurse e thotë Allahu i Lartësuar në Kur'an (El Ahzab: 6). Këtë pozitë të lartë ato e fituan për arsye të martesës me Profetin (s.a.u.s.). 2- Ato kanë dhënë për të gjithë besimtarët dhe besimtare shembullin më të mirë të jetës bashkëshortore dhe familjare. 3- Ato kanë pasqyruar e përcjellë për Ymetin sjelljen bashkëshortore të Profetit (s.a.u.s.). Dihet që Profeti Muhamed (s.a.u.s.) është shembull për njerëzit në të gjitha aspektet e jetës. 4- Bashkëshortet e Profetit (s.a.u.s.) kanë transmetuar një numër të konsiderueshëm hadithesh nga i Dërguari i Allahut. Vetëm Aishja (r.a.) ka transmetuar 1210 hadithe. Në sajë të martesës me Profetin (s.a.u.s.), ajo arriti të bëhej gruaja më e ditur e Ymetit islam. Kështu, nënat e besimtarëve kanë përcjellë për Ymetin një pjesë të dijeve të profetësisë. 5- Disa nga nënat e besimtarëve kanë dhënë fetva, kanë shpjeguar tekstet fetare dhe u kanë mësuar dituri myslimanëve. Myslimanët u referoheshin atyre për fetva, sqarime dhe dituri fetare. 6- Për çdo besimtare ato janë model përkushtimi në ibadet për Allahun, devotshmërie fetare, kërkimi të diturisë e përcjellje të saj, fisnikërie, ndershmërie, mëshire, shpirtmirësie, dëshamirësie, durimi, mirënjohjeje, thjeshtësie dhe zuhdi. 7- Të gjitha ato kanë qenë bamirëse; jepnin sadaka dhe bënin mirë. Është shquar në këtë aspekt Zejneb Binti Xhahshi (r.a.). 8- Lidhja e krushqisë me Ebu Bekrin (r.a.) dhe Umerin (r.a.), të cilët janë sahabët më të mëdhenj, që nderim për ta. 9- Para se të dërgohej Profeti Muhamed (s.a.u.s.), femrave u nëpërkëmbeshin të drejtat dhe nuk kishin vendin që u takonte në shoqëri. Por, mbasi disa gra u bënë bashkëshortet e Profetit (s.a.u.s.) dhe u quajtën nëna të besimtarëve, burrat nuk mund t'i konsideronin më gratë pa të drejta e pa dinjitet. Kështu, bashkëshortet e Profetit (s.a.u.s.), nënat e besimtarëve, kanë ndikuar për njohjen e vendit të gruas në shoqëri dhe për respektimin e të drejtave dhe të dinjitetit të saj. 10- Ndonjëra nga nënat e besimtarëve pati edhe dobi sociale nga martesat me Profetin (s.a.u.s.); për shembull, Seudes (r.a.) i vdiq burri dhe kishte nevojë për mbështetje dhe përkrahje; po kështu, edhe Ummu Seleme (r.a.) që ishte një grua e vejë e me fëmijë. 11- Lidhja e krushqisë me udhëheqësin e ndonjë vendi a me ndonjë fis mund të ketë pasur edhe dobi për myslimanët në marrëdhëniet politike ose për përhapjen e Islamit, siç është për shembull, martesat e Profetit (s.a.u.s.) me Umu Habiben (r.a.), bijën e Ebu Sufjanit (r.a.), i cili ishte i pari i Kurejshëve; po kështu dhe martesat me Xhujerien (r.a.) bijën e të parit të fisit Benu Mustalik. 12- Lidhjet e krushqisë që bëri Profeti (s.a.u.s.) me disa fise kanë shërbyer edhe për forcimin e lidhjeve me ta dhe për t'u sjellë shumë të mira atyre; për shembull, martesat e Profetit (s.a.u.s.) me Xhujerien (r.a.) bëri që myslimanët t'u jepnin

lirinë njerëzve të fisit Benu Mustalik dhe që këta të fundit të pranonin Islamin. 13- Disa nga bashkshortet e Profetit (s.a.u.s.), në saje të martesës me të arritën të ruanin pozitën shoqërore që kishin më parë dhe të ngriheshin edhe më lart; për shembull, Safija (r.a.) ka qenë bija e Hujej ibn Ahtabit, kreut të çifutëve të Benu Nadirit; Xhujejria (r.a.) ka qenë bija e Harithit, udhëheqësit të fisit Benu Mustalik. 14- Martesa e Profetit (s.a.u.s.) me Zejneb binti Xhahshin (r.a.) ndikoi për zhvlerësimin e birësimit, që ishte një nga zakonet e këqija të periudhës së injorancës. 15- Mbajtja me dinjitet e bashkëshorteve tregoi aftësitë e përsosura burrërore dhe drejtuese të Profetit Muhamed (s.a.u.s.). 16- Lidhjet martesore të Profetit (s.a.u.s.) nxorën në pah edhe më mirë moralin e larta të Profetit (s.a.u.s.), treguan dhe disa aspekte të suksesit të madh që Allahu i Lartësuar i dha atij, shërbyen edhe për kumtimin e një pjese të Mesazhit të Allahut te njerëzimi. E, pa këto lidhje martesore, këto gjëra nuk do mund të arriheshin. Kështu, Allahu ka urtësi të lavdishme në punët dhe ligjet e Veta, por shumica e njerëzve nuk dinë. Në lidhje me shpifjen se Profeti Muhamed (s.a.u.s.) e pretendoi rrjedhjen profetësinë për të plotësuar dëshirat vetjake, janë përgjigjet e mëposhtme: Së pari, ka me qindra shenja që tregojnë vërtetësinë e Profetësisë së Muhamedit (s.a.u.s.) dhe që e hedhin poshtë këtë shpifje. Disa nga këto argumente janë përmendur në këtë libër, kurse të tjerat janë përmendur hollësisht në librat e argumenteve të Profetësisë. Këtu nuk është vendi për t'i përmendur ato, por mjafton që u tërhoq vëmendja për to. Së dyti, Profeti Muhamed (s.a.u.s.) gëzonte moral madhështor. Ai nuk ka pasur asnjë cen a mangësi në moralin e tij. Me gjithë interesimin e madh të kundështarëve të tij për të rrëzuar Profetësinë, ata nuk kanë gjetur qoftë dhe një mangësi të vetme në moralin e tij. Nëse do ta kishte trilluar thirrjen profetike për plotësimin e dëshirave vetjake, patjetër do të kishte shtrembërime në karakter dhe mangësi në moral. Profeti i vërtetë është njeriu më besnik dhe me moralin më të lartë, kurse profeti i rremë është njeriu më gënjeshtar e më i ulët. Nuk është e mundur që një njeri me moral të përsosur të trillojë profetësinë për dëshira të këqija. Nuk është e mundur që njerëzit me mend të mos dallojnë profetin e vërtetë, që është njeriu me moralin më të mirë nga profeti i rremë, që është njeriu me moralin më të keq. Atëherë, këtë shpifje e rrëzon morali i përsosur i Profetit Muhamed (s.a.u.s.). Së treti, Profeti Muhamed (s.a.u.s.) ka bërë një jetesë të varfër. Ai ka jetuar në kushte të vështira. Ai nuk ishte i dhënë pas kënaqësive të kësaj bote (ka qenë zahid në këtë botë). Kalonin dy muaj dhe në shtëpinë e tij nuk ndizej zjarr, sepse nuk kishin ushqim për të gatuar, por mbasheshin vetëm me hurma arabie e me ujë. Ushqehej me bukë me miell elbi të pasitur. Ndodhte që të mos gjente edhe hurma të këqija për të mbajtur veten. Ka vuajtur nga uria. Vishej me rroba të thjeshta. Shtëpinë e ka pasur shumë të thjeshtë. Dyshtemenë e shtëpisë e kishte me dhë dhe për t'u mbështetur vendoste një hasër në tokë, fjetet e së cilës bënin gjurmë në trupin e tij. E gjithë kjo ndodhte ndërkohë që ai kishte mundësi të bënte jetën më luksoze të mundshme në kohën

Ka mendime të ndryshme për një grua, emri i së cilës është Rajhane bintu Zejd, nëse ka qenë prej bashkëshorteve te Profetit (s.a.u.s.) apo ka qenë robëreshë e tij¹⁶⁶. Ajo ka qenë prej fisit Benu Nadir. Ka pasur burrë një prej fisit Benu Kurejdha. Ajo u kap robëreshë në luftën me Benu Kurejdhet. I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e zgjodhi atë për vete. Thuhet se i Dërguari (s.a.u.s.) e liroi dhe u martua

---

e tij. Shokët e tij kishin dashuri të madhe për të, e nderonin shumë, ishin të gatshëm të sakrifikonin pasuritë, nëse do t'ua kërkonte, madje ata kanë sakrifikuar jetën në mbrojtje të tij, sikurse u përmend gjatë jetëshkrimit të tij. Por ai zgjodhi të bënte një jetesë të thjeshtë dhe jo luksoze. Nëse do ta kishte trilluar thirrjen e profetësisë për të plotësuar dëshirat vetjake, ai do të kishte përdorur pasuritë e njerëzve për të bërë jetën më luksoze të mundshme, por kjo nuk është e vërtetë. Së katërti, në një transmetim të saktë thuhet se Utbe Ibn Rrabia, njëri nga krerët e Mekës, në emër të Kurejshëve, i propozoi Profetit (s.a.u.s) të mblidhnin pasuri e ta bënin njeriun më të pasur, nëse me këtë thirrje kishte qëllim të pasurohej, e po ashtu i propozoi të zgjidhte dhjetë gratë që dëshironte nga Kurejshët e ta martonin me to, nëse thirrjen e bënte nga dëshira për gra. Por Profeti (s.a.u.s.) nuk i pranoi këto propozime. Nëse do ta kishte pretenduar rrejtshëm profetësinë për t'u martuar, atëherë përse nuk e pranoi këtë propozim!? Së pesti, Profeti (s.a.u.s.) u martua në moshën njëzet e pesëvjeçare me Hadixhen (r.a.), një grua e vej në moshën dyzetvjeçare. Dhe qëndroi në kurorë vetëm me këtë bashkëshorte, derisa ajo vdiq në moshën 65-vjeçare, ndërkohë që Profeti (s.a.u.s.) kishte mbushur 50 vjeç. Kështu, pjesën kulmore të jetës, nga 25 deri në 50 vjeç Profeti (s.a.u.s.) e ka kaluar me një bashkëshorte. Nëse profetësinë do ta kishte trilluar nga dëshira për gratë, përse nuk u martua me një vajzë të virgjër në kulmin e jetës? Përse nuk mori një grua tjetër krahas saj gjatë moshës kur dëshirat e njeriut janë më të forta?. Së gjashti, Profeti (s.a.u.s.) i mori të veja të gjitha bashkëshortet (r.a.) përveç Aishes (r.a.). Në disa hadithe përmendet se ai i ka nxitur myslimanët të martohen me virgjëresha, që do të thotë se ai e dinte mirë që martesat me virgjëreshat është më e pëlqyer. Nëse do ta kishte pretenduar rrejtshëm profetësinë për të plotësuar dëshirat, ai do të kishte zgjedhur nga vajzat virgjëresha të shokëve të tij - sa të dëshironte. Por përse nuk e bëri këtë gjë? Këto janë disa nga faktet që hedhin poshtë dyshimet e atyre që nuk e pranojnë profetësinë e Muhamedit (s.a.u.s.).

¹⁶⁶ Ibën Kajimi pohon se mendimi i njohur i dijetarëve është se ajo ka qenë njëra nga robëreshat e tij. Dhe sipas kësaj që pohon Ibn Kajim, i bie që numri i nënave të besimtarëve të jetë njëmbëdhjetë, pasi Rajhane nuk është prej tyre.

me të në muajin Muharrem, në vitin e gjashtë të Hixhretit. Kështu, ajo u bë nga nënat e besimtarëve. Mendimi tjetër është se i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) bashkëjetonte me të si një nga robëreshat e tij. Ajo ka vdekur kur i Dërguari (s.a.u.s.) u kthye nga Haxhi i Lamtumirës dhe e varrosi atë në Bekia.

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ka pasur edhe një robëreshë, Maria, nga Koptët. Ia pati dhuruar El-Mukaukisi, bashkë me disa dhurata të tjera, kur i ktheu përgjigje letrës së të Dërguarit (s.a.u.s.). Ajo ka qenë bijë sundimtari. Ajo lindi Ibrahimin. Ka vdekur në vitin 16 të Hixhretit (thuhet, edhe në muajin Muharrem të vitit 15 të Hixhretit). U varros në Bekia.

FËMIJËT E PROFETIT (S.A.U.S.)

Të gjithë fëmijët, përveç Ibrahimit, Profeti (s.a.u.s.) i ka pasur me Hatixhen (r.a.). Fëmijët e Profetit (s.a.u.s.) qenë:

Kasimi. Ky është i pari i fëmijëve të të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) dhe për këtë Profetin (s.a.u.s.) e thërrisin Ebul Kasim (Babai i Kasimit). Kasimi ka jetuar derisa filloi të ecte. Vdiq në moshën 2 vjeç.

Zejnebja. Vajza e madhe e Profetit (s.a.u.s.). Ajo është sprovuar për hir të Allahut. Për të Profeti (s.a.u.s.) ka thënë: *“Ajo është më e mira e bijave të mia.”* Zejnebja ka lindur pas Kasimit dhe është martuar me Ebu el As ibn Rabian, i cili ishte djali i tezes së saj - Halete bintu Huuejlid. Zejnebes i lindi një djalë, që ia vunë emrin Ali dhe një vajzë, që ia vunë emrin Umame. Umamen e mbante i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) me vete, kur falte namazin. Zejnebja ka vdekur në fillim të vitit të 8-të Hixhri, në Medine.

Rukia. Atë e mori Uthmani (r.a.) për bashkëshorte. I lindi një djalë që e quajtën Abdullah, i cili jetoi deri në moshën 6 vjeç. E quku një gjel në sy dhe vdiq. Rukia vdiq kur i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ishte në luftën e Bedrit. Kur Zejd ibn Harithi shkoi në Medine për të dhënë lajmin e gëzuar që myslimanët kishin arritur fitore në atë luftë, njerëzit sapo kishin rrafshuar me dhë varrin e saj.

Umu Kulthumi. Atë e martoi i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) me Uthmanin (r.a.), pasi pati vdekur Rukia, kur u kthye nga lufta e Bedrit. Ajo nuk ka lindur fëmijë me Uthmanin (r.a.). Umu Kulthumi ka vdekur në muajin Sha’ban, në vitin 9 Hixhri dhe është varrosur në Bekia.

Fatimja. Ajo është më e vogla e vajzave të Profetit (s.a.u.s.) dhe më e dashura tek ai. Ajo është zonja e grave të Xhenetit. Atë e martoi Profeti (s.a.u.s.) me Ali ibn Ebu Talibin (r.a.) pas luftës së Bedrit. Asaj i lindën dy djem - Hasani dhe Hysejri dhe dy vajza - Zejnebja dhe Umu Kulthumi. Umu Kulthumi u martua me Umer ibn Hatabin (s.a.u.s.), me të cilin lindi Zejdin. Pasi vdiq Umeri (r.a.), Umu Kulthumin e mori Auni biri i Xhaferrit. Auni ishte djali i xhaxhait të saj. Më vonë edhe Auni vdiq dhe Umu Kulthumin e mori për bashkëshorte vëllai i Aunit, Muhamedi. Edhe Muhamedi vdiq edhe e mori vëllai i tij, Abdullahu. Umu Kulthumi ka vdekur tek Abdullahu. Fatimja (r.a.) ka vdekur gjashtë muaj pas Profetit (s.a.u.s.).

Këta të pestë qenë fëmijët e Profetit (s.a.u.s.) që kanë lindur përpara se Allahu ta nderonte atë me Profetësinë.

Abdullahu. Thuhet se ka lindur pasi u bë thirrja për në Islam. Mirëpo, në një version tjetër thuhet se ai ka lindur përpara kësaj kohe. Abdullahu ka vdekur i vogël dhe ka qenë i fundit i fëmijëve të Profetit (s.a.u.s.) që i kanë lindur me Hatixhen (r.a.).

Ibrahimi. Ka lindur në Medine nga robëresha e Profetit (s.a.u.s.), Marie Koptja, në muajin Xhemadel Ula ose Xhemadel Uhra, në vitin 9 Hixhri dhe ka vdekur 16 ose 18 muajsh, më 29 të muajit Sheual, në vitin e 10 Hixhri, atë ditë kur ndodhi eklipsi i diellit në Medine. Është varrosur në Bekia. Meqenëse Ibrahimi ka vdekur i vogël, në moshën kur pinte gji, Profeti (s.a.u.s.) ka thënë për të: *“Sigurisht, ai do të ketë një grua në Xhenet që do ta vërë në gji e do t’i plotësojë afatin e dhënies gji.”*

TIPARET E PROFETIT (S.A.U.S.) DHE MORALI I TIJ

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) dallohej për tiparet e bukura dhe moralin e lartë. Për këtë ka shumë hadithe madhështore. Po i përmendim shkurtimisht ato që përmbajnë këto hadithe:

Fytyra

Fytyra e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) ishte e bukur, e rrumbullakët, e ndritshme dhe e bardhë në të kuqe. I shkëlqente si hëna pesëmbëdhjetë. Kur gëzohej, i shndriste si një copë hëne. Vijat e fytyrës i vetëtinin, ashtu si shkëlqimi i vetëtimës në renë e ngarkuar. Dukej sikur qarkullonte dielli në fytyrën e tij nga bukuria dhe shkëlqimi.

Kur e shikoje atë, sikur shikoje diellin kur lindte. Djersët e tij në fytyrë dukeshin si margaritarë; era e djersëve të tij ishte më e këndshme se myshku më aromatik. Kur zemërohej, i skuqej fytyra aq sa dukej sikur shega të kishte derdhur ngjyrën e saj në faqet e tij.

Faqet i kishte të lëmuara. Ballin e kishte të gjerë. Vetullat i kishte si hark dhe të plota e të holla, por jo të bashkuara (thuhet, edhe se i kishte të bashkuara). Sytë i kishte të mëdhenj. E bardha e tyre ishte e përzier pak me të kuqe. Beben e syrit e kishte shumë të zezë. Qerpikët i kishte të gjatë e të dendur. Po ta shikoje, do të mendoje se i ka lyer sytë me *kuhl* (një lëndë që jep ngjyrë të zezë), por ai nuk i kishte lyer. Hundën e kishte të bukur, të

gjatë e me majë të hollë dhe me pak ngritje në mesin e saj. Atë (hundën) e mbulonte dritë nga bukuria dhe shkëlqimi. Ai që nuk e shikonte me kujdes, mendonte se kockën e hundës e kishte të ngritur. Gojën e kishte të bukur si dhe të madhe. Dy dhëmbët e parë i kishte të ndarë nga njëri-tjetri. Edhe dhëmbët e tjerë i kishte të ndarë bukur nga njëri-tjetri. Dhëmbët i kishte të bardhë, të shkëlqyeshëm dhe të mprehtë. Dhëmbët e përparmë shndrisnin. Kur buzëqeshte, dhëmbët i dukeshin (nga bardhësia) si kokrra breshëri. Kur fliste, dukej sikur dilte dritë nga dhëmbët e tij të përparmë. Kishte gojën dhe dhëmbët më të bukur.

Mjegrën e kishte të bukur dhe të dendur, të mbushur nga njëri vesh tek tjetri. Ajo i mbulonte fytin dhe pjesën e sipërme të gjoksit. Ishte shumë e zezë. Anash nofullave dhe nën buzë ajo kishte pak qime të bardha.

Koka, qafa dhe flokët

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e kishte kokën të madhe. Qafën e kishte të gjatë dhe dukej si një ibrik argjendi ose si qafa e një truporeje të fildishtë (nga forma e bukur, përsosmëria dhe shkëlqimi që kishte). Flokët i arrinin deri te gjysma e veshëve (thuhet, edhe deri te bulat e tyre). Ndonjëherë shkonin edhe më poshtë dhe ndonjëherë i arrinin deri te supet. Në pjesën e parme të kokës kishte disa qime të bardha, por, ishin aq pak, sa, sikur të mblidheshin me ato të mjekrës, nuk bëheshin as njëzet. Flokët i kishte pak kaçurrelë dhe i ndante në mes. E krihte flokët dhe mjekrën kohë pas kohe.

Anët dhe gjymtyrët

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i kishte kockat të mëdha - si bërnylat, po ashtu, edhe shpatullat dhe gjunjët. Parakrahët i kishte të gjatë dhe të mëdhenj. Pëllëmbët dhe këmbët i kishte të gjera. Shputat e këmbëve i kishte të shtruara.

Duart i kishte të buta, më të buta se mëndafshi, më të ftohta se bora dhe me erë më të mirë se myshku. Llërët dhe kofshët i kishte të mëdha. Edhe parakrahët e kërcinjte i kishte të mëdhenj. Kërcijte dhe thembrat nuk i kishte të mbushura. Ishte shpatullgjerë.

Gishtërinjtë i kishte të shtrirë mirë e me gjatësi mesatare. Ishte gjoksgjerë. Trupin e kishte pa qime, por nga gropa e fytit deri te kërthiza kishte një vijë të hollë qimesh. Përveç kësaj, nuk kishte qime të tjera as në bark dhe as në gjoks. Te krahët dhe te supet kishte qime. Barkun e kishte rrafsh me gjoksin. Sqetullat i kishte të bardha në të kuqe. Nga bardhësia, shpina e tij dukej si argjend i derdhur¹⁶⁷.

Shtati i tij

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) kishte shtat të bukur e të drejtë. Gjymtyrët i kishte të drejta, pa nyja e pa gunga. Kishte trup mesatar. Nuk ishte as i shkurtër e i mbledhur dhe as aq i gjatë, sa të binte në sy. Megjithatë, ai ishte më shumë i gjatë, sesa i shkurtër. Kur ecte me ndonjërin, sado i gjatë të ishte shoqëruesi, dukej më i gjatë Profeti (s.a.u.s.). Kishte trup të hijshëm, të harmonishëm dhe të lidhur. Nuk ishte as shumë

---

¹⁶⁷ Midis shpatullave kishte vulën e Profetësisë, siç përshkruhet në disa hadithe të sakta.

i shëndoshë dhe as i dobët e i tretur. Midis njerëzve që e shoqëronin ai dukej më i pashmi dhe më i nderuari¹⁶⁸.

Era e tij e mirë

Trupi i Profetit (s.a.u.s.), gjymtyrët dhe djersa e tij kishin një erë më të mirë se çdo erë tjetër e mirë. Enesi thotë: “Unë nuk kam nuhatur kurrë ndonjë amber¹⁶⁹, ndonjë myshk a erëz tjetër më të këndshme se era e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.)” Edhe Xhabiri (r.a) thotë: “Në çdo rrugë, ku kalonte Profeti (s.a.u.s.), kuptohej se kishte kaluar ai nga era e mirë që vinte prej tij.”

Kur Profeti (s.a.u.s.) takonte dikë, tjetri e ndiente erën e mirë të Profetit (s.a.u.s.) në dorë tërë ditën. Kur Profeti (s.a.u.s.) e vinte dorën mbi kokën e ndonjë fëmije, fëmija dallohej midis të tjerëve nga era e mirë që kishte. Umu Sulejmi e ka ruajtur djersën e tij në një shishe për ta hedhur tek erëzat e saj, sepse djersa e tij ishte më e këndëshme se çdo aromë.

Ecja e tij

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e kishte ecjen të shpejtë. Ai ecte si një njeri i thjeshtë (e nuk mbahej me të madh në ecje). Nuk ishte as i ngathët dhe as i përtuar. Ecte lehtë dhe qetë. Atë nuk e arrinte askush në ecje. Ebu Hurejra

---

¹⁶⁸ Gjatë udhëtimit për në Medine, Profetin (s.a.u.s.) e shoqëruan Ebu Bekri (r.a.) dhe shërbëtori i tij. Umu Ma'bedi (r.a.) thotë se midis tre vetave që kishte parë gjatë këtij udhëtimi, Profeti (s.a.u.s.) dukej më i pashmi dhe më i nderuari.

¹⁶⁹ Një erë e mirë, lënda e së cilës del nga deti.

(r.a.) ka thënë: “Unë nuk kam parë ndonjë që të ishte më i shpejtë në ecje sesa i Dërguari i Allahut (s.a.u.s.); duke sikur toka mblidhej për të, që ai ta bënte rrugën më shpejt. Kur ecnim me të, mundoheshin për ta arritur, kurse ai nuk pyeste fare.” Kur e vinte këmbën në tokë, e vinte plotësisht, sepse e kishte (këmbën) të shtruar. Kur donte të shikonte anash, kthehej me gjithë trup e jo vetëm me kokë (si ai që shikon vjedhurazi djathtas e majtas). Kur donte të kthente kokën në një drejtim, kthehej andej me gjithë trup. Kur donte të shikonte prapa, kthehej me gjithë trup. Lëvizte fuqishëm e me hap të plotë. Ecte me shpejtsi, sikur zbriste nga ndonjë vend i ngritur (e jo si ai që ecën me gjysmë hapi e me mendjemadhësi). Kur hidhte hapat, ishte aq i shpejtë e i zhdërvjellët, sa që trupi i shkonte përpara.

Zëri i tij dhe të folurit e tij

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) e kishte zërin pak të ngjirur. Fjalën e kishte të ëmbël. Në fjalët e tij dallohej urtësia. Kur qëndronte i heshtur, ishte tërë autoritet; kur fliste, e mbulonte bukuria. Kishte të folur të rrjedhshëm, të bukur dhe të lidhur, si rruazat në varg që zbresin pas njëra-tjetrës. Ai e fillonte dhe e mbaronte ligjërimin qartë dhe kuptueshëm. Fliste me fjalë të prera: as nuk e zgjaste bisedën me fjalë të tepërta, as nuk e shkurtonte atë, sa të mos kuptohej. Kur fliste, i dallohej çdo tingull i fjalës. Ai ishte gojëtar. Kishte natyrë të qetë. Fjalët i kishte të kthjellta. Për këtë nuk ia kalonte kush, sado gojëtar të ishte. Allahu i kishte dhënë atij mundësinë që me pak fjalë të shprehte shumë kuptim. I ishte dhënë urtësia. Ai dinte t'i ndante fjalët.

Pak për moralin e Profetit (s.a.u.s.)

I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) ishte gjithnjë i çelur në fytyrë dhe me natyrë të butë. Ai nuk ishte fjalëvrazhdë, nuk fliste keq dhe nuk ishte zemërgur. Nuk bërtiste nëpër tregje. Ai ishte njeriu që buzëqeshte më shumë dhe që i rrinte më larg zemërimit. Ai kënaqej më shpejt se të gjithë. Kur kishte dy mundësi, zgjidhte atë që ishte më e lehtë, po të mos ishte gjynah. Po të ishte gjynah, ai qëndronte larg tij më shumë se të gjithë. Profeti (s.a.u.s.) nuk ka marrë kurrë hak për veten e vet. Ai hakmerrej vetëm kur shkeleshin ato që ka ndaluar Allahu. Ai ishte më bujari i njerëzve, më fisniku, më trimi, më qëndrestari, më durimtari në vuajtje dhe më seriozi. Ai kishte turp më shumë se të gjithë të tjerët. Kur e urrente ndonjë gjë, dallohej në fytyrë. Ai nuk i ngulte sytë në fytyrën e tjetrit dhe nuk i drejtohej njeriut me të keq. Ai ishte më i drejti, më i ndershmi, më i çiltri në fjalë.

E mbante më shumë se të gjithë amanetin. Ishte më i besueshmi. Qysh para se të bëhej Profet (s.a.u.s.) quhej “el Emin” (I Besueshmi). Ishte shumë i thjeshtë dhe kurrë mendjemadh. Zbatonte me përpikëri marrëveshjet dhe premtimet, shkonte mirë me fafesisin, kishte dhembshuri dhe mëshirë. Ishte njeriu që e kalonte më mirë me të tjerët dhe që sillej më mirë me ta. Ishte më i virtytshmi. Nuk e fëlliqte e nuk e lëshonte gojën kurrë. Nuk mallkonte. Merrte pjesë në përcjelljen e xhenazeve. Rrinte me të varfrit dhe nevojtarët. E pranonte ftesën qoftë edhe nga skllevërit. Nuk e mbante veten më lart se ata as në ngrënie dhe as në veshmbathje. Ai i shërbente çdo njeriu, që i shërbente atij.

Nuk e qortonte shërbyesin e vet, madje as nuk i ka thënë kurr “uh” ç’më mërзите! Është e pamundur t’i përfshijmë të gjitha cilësitë e vetitë e Profetit (s.a.u.s.). Profeti (s.a.u.s.) ka shumë e më shumë virtyte.

I lutemi Allahut të na e pranojë këtë punim modest dhe të na e bëjë mbarë të ndjekim Rrugën e më të mirit të të dërguarve, prijësit të enbijave e të njerëzve të devotshëm, Muhamedit, më të mirit të të gjitha krijesave.

O Allah, lavdëroje, jepi paqe dhe begatoje Profetin (s.a.u.s.), familjen e tij dhe shokët e tij të drejtë e të nderuar! Na fut edhe ne nën flamurin e tij në Ditën e Gjykimit! Amin! O Zot i botëve!

Përfunduar në fund të muajit Dhil Hixhe 1413 Hixhri.

PASQYRA E LËNDËS

Parathënia e ribotimit.....	3
Parathënie.....	7
MUHAMEDI (S.A.U.S.), PREJARDHJA, LINDJA DHE JETA E TIJ PARA SE TË BËHEJ PROFET	9
Prejardhja e nderuar	9
Fisi i Profetit (s.a.u.s.)	10
Familja e Profetit (s.a.u.s.)	11
Lindja	14
Qumështi i gjirit për Muhamedin (s.a.u.s.).....	14
Muhamedi në fisin Benu Sa'd	15
Begatitë në shtëpinë ku i jepej gji Profetit (s.a.u.s.)	16
Qëndrimi i Profetit te fisi Beni Sa'd (s.a.u.s.).....	17
Çarja e gjoksit.....	17
Te nëna e tij zemërdhembshur	18
Te gjyshi i tij i dhembshur	18
Te xhaxhai i tij i mëshirshëm	19
Udhëtimi për në Sham dhe takimi me priftin.....	19
Lufta e Fixharit	20
Pakti i drejtësisë.....	21
Jeta dhe puna.....	22
Udhëtimi për në Sham dhe tregtia me pasurinë e Hatixhes	23
Martesa me Hatixhen	23
Fëmijët që pati me Hatixhen	25

Ndërtimi i Shtëpisë së Shenjtë dhe ndodhia e gjykimit ..	25
Jeta e tij para se të bëhej Profet (s.a.u.s.)	27
PROFETËSIA DHE THIRRJA NË ISLAM.....	29
Shenjat e profetësisë dhe sihariqet e lumturisë	29
Zbritja e Shpalljes	30
Historia e fillimit të profetësisë dhe e zbritjes së Shpalljes	32
Ndërprerja e Shpalljes dhe rikthimi i saj	33
Thirrja	35
Grupi i parë i besimtarëve	36
Adhurimi që bënin besimtarët dhe edukata e tyre	40
Thirrja haptazi.....	41
Në kodrën Safa	42
Kurejshët diskutonin si të bënin që haxhinjtë të mos e dëgjonin Thirrjen islame:	46
Rrugë të ndryshme për përballimin e Thirrjes.....	48
Të vazhdonin të qeshnin dhe të talleshin sa më shumë me të.	48
T'i pengonin njerëzit, që të mos e dëgjonin Profetin (s.a.u.s.).....	49
Nxitja e dyshimeve dhe shpeshtimi i thirrjeve të rreme ..	51
Diskutime dhe polemika	53
Torturimi i myslimanëve	66
Qëndrimi i idhujtarëve ndaj Profetit (s.a.u.s.).....	72
Midis Kurejshëve dhe Ebu Talibit	72
Paralajmërimi i Kurejshëve	73
Një propozim i habitshëm nga Kurejshët dhe një refuzim i mençur nga Ebu Talibi	74
Veprime agresive kundër	

të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.)	75
Hapi i parë: Shtëpia e Erkamit	80
Hapi i dytë: Hixhreti i parë për në Habeshe (Abisini).....	81
Idhujtarët u pajtuan me myslimanët dhe ranë në sexhde	82
Mërgimtarët kthehen në Mekë.....	83
Myslimanët mërgojnë për në Habeshe për të dytën herë	83
Kurejshët u ngrenë kurth mërgimtarëve.....	84
Idhujtarët e humbin toruan	87
Idhujtarët e mundojnë Profetin (s.a.u.s.) dhe përpiqen ta vrasin.....	88
Hamzai mysliman	92
Umeri mysliman	93
Idhujtarët i kundërpërgjigjen kthesës së Umerit	96
Islami dhe myslimanët lartësohen me Umerin mysliman	97
Kurejshët duan të tundojnë me dhurata e gjëra joshëse	98
Idhujtarët diskutojnë dhe bëjnë lëshime në qëndrimet e tyre.....	100
Idhujtarët kërkojnë sa më shpejt dënimin	103
Idhujtarët ndërpresin të gjitha lidhjet me myslimanët dhe shpallin rrethimin.....	105
Idhujtarët e heqin fletën dhe bllokadën	107
Kurejshët i dërgojnë delegacion Ebu Talibit	109
VITI I HIDHËRIMIT	111
Vdekja e Ebu Talibit	111
Hatixhja kalon në mëshirën e Allahut.....	112

Hidhërimet shtohen	113
Profeti (s.a.u.s.) martohet me Seuden dhe Aishen (r.a.)....	113
I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) në Taif	114
Idhujtarët polemizojnë dhe kërkojnë argumente	118
Hëna ndahet më dysh.....	122
Israja dhe Miraxhi.....	123
Islami u shpallet fiseve dhe individëve	128
Besimtarët që nuk ishin nga Meka	129
Islami në Medine.....	133
Besëlidhja e parë e Akabesë.....	134
Në Jethrib bëhet thirrje për në Islam	135
Besëlidhja e dytë në Akabe	137
Dymbëdhjetë komandantët	140
Myslmanët shpërngulen në Medine	142
Në “Darun Nedue” (Shtëpinë e Këshillimit) Kurejshët vendosin të vrasin të Dërguarin e Allahut (s.a.u.s.).....	144
Vendimi i Kurejshëve dhe vendimi i Allahut të Madhëruar	146
EMIGRIMI I PEJGAMBERIT (S.A.U.S.)	148
Dalja e Profetit (s.a.u.s.) nga shtëpia	148
Tri net në shpellën e Theurit.....	148
Rrugës për në Medine	150
Qëndrimi në Kuba.....	153
Profeti (s.a.u.s.) hyn në Medine	155
Emigrimi i Aliut (r.a.).....	157
Emigrimi i njerëzve të familjes së Profetit (s.a.u.s.)	157
Emigrimi i Suhejbit	157
Myslmanët e pafuqishëm	158

Klima e Medines.....	158
Veprimet e të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) në Medine.....	159
Ezani.....	160
Vëllazërimi midis muhaxhirëve dhe ensarëve.....	161
Formimi i shoqërisë Islame dhe i ymetit islam	162
Provokimet e Kurejshëve	166
Ligjshmëria e luftimit.....	167
Çetat dhe operacionet ushtarake.....	168
Lufta e madhe e Bedrit	172
Dueli dhe beteja	178
Vrasja e Ebu Xhehlit	180
Dita e dallimit të së mirës nga e keqja	182
Të vrarët	182
Lajmi i Betejës në Mekë dhe në Medine	183
I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) në Medine.....	184
Robërit e luftës.....	185
Vdekja e Rukijes dhe martesë e bijës tjetër të Profetit (s.a.u.s.)	186
Lufta e Benu Kajnukas.....	187
Lufta e Seuikut.....	187
Vrasja e Ka'ab ibn el Eshrefit.....	188
Çeta e Karades.....	190
Lufta e Uhudit	191
Dueli dhe beteja	194
Sulmi i idhujtarëve kundër të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) dhe përhapja e lajmit për vrasjen e tij	195
Qëndrimi i myslimanëve pas këtij rrethimi.....	198
Në grykën e malit Uhud	199

Dialog dhe vendim	201
Idhujtarët kthehen në Mekë, kurse myslimanët në Uhud	202
Kthimi në Medine	204
Lufta e Hamraul Esedit	204
Ngjarje dhe luftëra	206
Ngjarja e Raxhias	206
Tragjedia e pusit të Maunes.....	208
Lufta e Benu Nadirit	210
Lufta e premtuar e Bedrit.....	214
Lufta e Hendekut	215
Këshillimi dhe hapja e hendekut	216
Midis dy skajeve të hendekut	218
Pabesia e fisit Kurejdha dhe ndikimi i saj në rrjedhën e luftës	221
Palët braktisin njëra-tjetrën dhe përfundimi i luftës ...	223
Lufta e Beni Kurejdhas	227
Vrasja e Ebu Rafi' Selam ibn Ebul Hukajkut.....	231
Thumame ibn Ethal, kryetari i fisit Jemame kapet rob	233
Lufta e Benu Lahjanit	234
Çeta e Isit. Ebul Asi - bashkëshorti i Zejnebes, vajzës së të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.), bëhet mysliman	235
Lufta e Beni Mustalikut	236
Umrja e Hudejbijes.....	244
Çfarë u vendos midis të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) dhe Kurejshëve.....	247
Dërgimi i Uthman ibn Afanit te Kurejshët dhe Besëlidhja e Riduanit.....	250

Lidhja e marrëveshjes.....	251
Kthimi i Ebu Xhendelit.....	253
Myslimanët lirohen nga gjendja e ihramit për Umre dhe nuk u vjen mirë që u nënshkrua marrëveshja.....	253
Çështja e grave emigrante.....	256
Hyrja e fisit Huza'a në besën e myslimanëve	257
Zgjidhja e çështjes së të pafuqishmëve	257
Ndikimi i paqes	258
LETRA MBRETËRVE DHE PRINCËRVE	260
Profeti (s.a.u.s.) i shkruan Nexhashiut (As'hame ibn Ebxhar), mbret i Habeshesë.....	261
Profeti (s.a.u.s.) i dërgon letër Mukaukisit, mbretit të Aleksandrisë	263
Profeti (s.a.u.s.) i dërgon letër Kisra Epruizit, mbretit të Persisë.....	265
Profeti (s.a.u.s.) i shkruan Kajserit, perandorit Bizant	267
I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i shkroi edhe Harith ibn Ebu Shimr Gasaniut, princi i Damaskut, i emëruar nga Kajseri.....	272
Profeti (s.a.u.s.) i shkroi letër edhe princit të Busras	273
Profeti (s.a.u.s.) i shkroi letër edhe Hudhe ibn Aliut, princit të Jemames	274
I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) i shkroi letër Mundhir ibn Saiuit, mbretit të Bahrejnit	274
I Dërguari i Allahut (s.a.u.s.) u shkroi mbretërve të Umanit, Xhejferit dhe vëllait të tij	275
Myslimanët dhe pjesa tjetër e shoqërisë.....	277
Lufta e Gabes (Pyllit).....	277
Lufta e Hajberit.....	280

Çlirimi i Netatës	281
Çlirimi i Shakës.....	284
Çlirimi i Ketibas	285
Të vrrarët e të dyja palëve	286
Ardhja e mërgimtarëve të Habeshesë, Ebu Hurejrës dhe e Eban ibn Saidit	286
Delja e helmuar	288
Dorëzimi i banorëve të Fedekut	288
Uadi Kurra	289
Paqja me banorët e Tejmasë.....	289
Martesa e Profetit (s.a.u.s.) me Safijen.....	290
Lufta e Dhatu Rikas	290
Kush të mbron ty nga unë?	291
Umrja kada.....	292
Beteja e Mu'tes (Viti i 8-të i Hixhretit, muaji Xhemadul Ula).....	295
Çeta e Dhatu Selasilit.....	299
ÇLIRIMI MË I MADH (ÇLIRIMI I MEKËS SË NDERUAR).....	301
Shkaku, përgatitja dhe fshehtësia.....	301
Gjatë rrugës për në Mekë	304
Ebu Sufjani përpara të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.)...	305
Hyrja e të Dërguarit të Allahut(s.a.u.s.) në Mekë.....	307
Pastrimi i Qabes dhe falja e namazit.....	310
Sot nuk ka qortim për ju.....	310
Besëlidhja	311
Ndëshkim për kriminelët	312
Namazi i Çlirimit	313
Bilali thërret ezanin mbi Qabe	313

Qëndrimi i të Dërguarit të Allahut (s.a.u.s.) në Mekë.....	314
Shembja e idhujve Uzra, Suua dhe Menatë.....	314
Dërgimi i Halidit te fisi Benu Xhudhejme.....	315
Beteja e Hunejnit	316
Dëbimi i idhujtarëve	321
Lufta e Taifit.....	321
Ndarja e presë së luftës dhe e robërve	323
Ankesa e ensarëve dhe hytbia e të Dërguarit (s.a.u.s.)...	325
Delegacioni i fisit Hauazin.....	326
Umrja e Xhīranes	327
Benu Temimët kthehen në myslimanë.....	327
Shembja e Fulsit të Benu Ta'jit dhe kthimi i Adij ibn Hatimit në mysliman.....	328
Lufta e Tebuk.....	330
Përgatitja e myslimanëve për të luftuar me romakët	330
Ushtria islame në Tebuk.....	332
Njëzet ditë në Tebuk	334
Kapja rob e Ukejdir Dume Xhendelit	335
Kthimi në Medine	336
Shembja e Xhamisë Dirar (së sherrit).....	337
Pritja e të Dërguarit të Allahut nga populli i Medines....	337
Ata që mbetën pa shkuar në luftë	338
Një përmbledhje për luftërat.....	340
Haxhi i Ebu Bekrit	342
Delegacionet, thirrësit dhe përfaqësuesit e të Dërguarit (s.a.u.s).....	344
Delegacioni i Abdul Kajsit.....	346
Mbërritja e Dimam ibn Tha'lebes, delegatit të fisit Beni Sa'd bin Bekr.....	348

Delegacioni i Udhras dhe i Belijit	350
Delegacioni i Benu Esed Ibn Huzejmes	351
Delegacioni i Texhibit	352
Delegacioni i fisit Benu Fezare	353
Delegacioni i Nexhranit	354
Delegacioni i Taifit	356
Delegacioni i Beni Amir ibn Sa'sait	358
Delegacioni i Benu Hanifes	359
Mbërritja e korrierit të sundimtarëve të Himjerit dhe dërgimi i Muadh ibn Xhebelit dhe Ebu Musa el Esh'ariut	361
Delegacioni i Hemdanit dhe dërgimi i Halidit dhe Aliut	362
Delegacioni i Benu Abdul Mudanit	363
Futja në islam e Fisit Benu Mudhhixh	364
Delegacioni i Ezd Shenuas	365
Mbërritja e Xherir ibn Abdullah Bexheliut në Medine dhe shembja e idhullit Dhul Halasa	365
Esued Anesiu dhe vrasja e tij	366
Haxhi i Lamtumirës	367
Dërgimi i Usame ibn Zejdit	376
KALIMI NË SHOQËRINË MË TË LARTË	377
Shenjat e lamtumirës	377
Fillimi i sëmundjes	379
Porositë e të Dërguarit (s.a.u.s.)	379
Ebu Bekri zëvendëson Profetin (s.a.u.s.) si imam për namaz me xhemat	381
Profeti (s.a.u.s.) e jep sadaka pasurinë që kishte	382
Dita e fundit e Profetit (s.a.u.s.) në këtë botë	383

Agonia dhe ndarja nga kjo jetë	385
Sahabet të pikëlluar.....	386
Ebu Bekri (r.a.) kalif	387
Trupi i nderuar i Profetit (s.a.u.s.) përgatitet dhe përcillet	389
FAMILJA E TË DËRGURIT TË ALLAHUT (S.A.U.S.).....	391
Nënat e besimtarëve	391
Nëna e besimtarëve Hatixhe bintu Huuejlid (r.a.)	391
Nëna e besimtarëve Seude bintu Zumua (r.a.).....	391
Nëna e besimtarëve Aishja, (r.a.) e çiltra, bija e të çiltërtit (Ebu Bekrit).....	392
Nëna e besimtarëve Hafsa bintu Umer ibn Hatabi (r.a.)	392
Nëna e besimtarëve Zejneb bintu Khuzejme El-Hilalije (r.a.)	393
Nëna e besimtarëve Umu Seleme Hind bint Ebu Umeje (r.a.).....	393
Nëna e besimtarëve Zejneb bintu Xhahsh ibn Riab (r.a.)	394
Nëna e besimtarëve Xhujerie bintu Harith (r.a.).....	394
Nëna e besimtarëve Umu Habibe Remletu bint Ebu Sufjan (r.a.)	395
Nëna e besimtarëve Safije bintu Hujej ibn Ahtabit (r.a.)	396
Nëna e besimtarëve Mejmune bintu Harith El-Hilalije (r.a.).....	396
FËMIJËT E PROFETIT (S.A.U.S.).....	401
TIPARET E PROFETIT (S.A.U.S.) DHE MORALI I TIJ	403
Fytyra	403

Koka, qafa dhe flokët	404
Anët dhe gjymtyrët	405
Shtati i tij	405
Era e tij e mirë	406
Ecja e tij	406
Zëri i tij dhe të folurit e tij.....	407
Pak për moralin e Profetit (s.a.u.s.).....	408

